Dom. Prof. Rom. Soc. Jesu

PRAXIS ARCHIEPISCOPALIS CVRIÆ NEAPOLITANÆ

LOCVPLETATA,

Nonnullis vtiliſsimis materijs, atque Annotationibus exornata.

A MARCO ANTONIO GENVENSE NEAPOLITANO V. I. D.
Montis Marani Epiſcopo, eiuſdem Auctore.

In qua, quidquid in alijs etiam Curijs Archiepiſcopalibus, & Epiſcopalibus frequentius occurrere ſolet, dilucide continetur.

EPISCOPIS, VICARIIS, ADVOCATIS, ceterisq. in foro Eccleſiaſtico verſantibus permaxime vtilis.

Primum Neapoli, & nunc denuo Romæ edita.

CVM PRIVILEGIO.

ROMAE, Ex Typographia Iacobi Maſcardi. M. DC. IX.

SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

Imprimatur ſi videbitur R.P.M.Sacri Palatij Apoſtolici.

Cæſar Fidelis Viceſg.

EX commiſsione Reuerendiſsimi P. M. S. P. A. Ego Nicolaus Caſſianus vidi totam Praxim Archiepiſcopalem Neapolitanam, cum omnibus annotationibus, atque additionibus, editam à Reuerendiſſimo D. Marco Antonio Epiſcopo Montis Marani, nec aliquid in ea deprehendi, quod ſanctæ, & Catholicæ Fidei, aut bonis moribus repugnet; immo opus eſſe cenſeo impreſsione digniſſimum, ac omnibus Eccleſiaſticis tam in foro, quam extra forum verſantibus, apprime vtile & proficuum, quippe qui fere nihil intactum reliquit, quod ad praxim in eodem foro ſpectare poteſt, vſumq. ſacrorum Præſulum: & omnia recte, ac docte concludere videtur, quæ Canonicos, Iuriſconſultos, aut Eccleſiaſtici fori Iudices quoquo modo inſtituere, & ad rectum ſacri iuris vſum dirigere poſſunt. Quare in gratiam etiam omnium ſtudioſorum typis mandari poſſe exiſtimo, ac in fidem me ſubſcripſi hac die prima Iunij 1609.

Idem qui ſupra Nicolaus Caſsianus.

Imprimatur.

Fr. Thomas Pallauicinus Bonon. Magiſter, & ſocius Reuerendiſsimi P. Fr. Ludouici Yſtella Sacri Palatij Apoſtolici Magiſtri, Ordinis Prædicatorum.

Digitized by Google

SANCTISSIMO
AC BEATISSIMO PATRI
PAVLO V.
PONT. MAX.

RERVM gerendarum vſum, Beatiſſime Pater, quem Græco vocabulo Praxim nuncupamus, homini ad felicitatem nato mirificè conuenire, præclarè docuit ſapiens ille morũ inſtitutor Plutarchus, cùm virtutem in actione conſiſtere definiuit. Et verò hominem pollentem oculis, carentem manibus, vigentem ingenio, deſtitutum actione; doctum theoria, imperitum praxi: illum ego non hominem dicam, ſed monſtrum propemodum miſerabile. Perfectum autem virum tunc dixero, cum & oculis perſpicacem, & manibus videro bene vtentẽ. Inde Moyſes, vt tradunt Hiſtorici, prudenter feciſſe legitur, qui de cuiuſque integri-

Digitized by Google

tate magis oculis quam auribus credebat. Videlicet praxis & opera ipſa ſunt, quæ virum librent & probent, non ingenium, aut verba. Et fruſtra quis acutulum ſe iactet, niſi mentis induſtriam, manus, hoc eſt rerum vſus, & experimentum prodat. Nam quid eſt aliud homini frequens exercitatio, niſi gemina quædam manus? aut qua ratione vel ſe tueri, vel alijs benefacere quiſpiam poterit, niſi practica quapiam methodo inſtituatur, vim mentis in omne officium humani generis publico bono exerere? Hæc ego mecum identidem expendens, cum cernerem innumeros ferè libros quotidie prodire, qui ingenio tantùm acuendo, excolendoque proficiant: viſum fuit mihi Eccleſiaſticam Praxim inſtituere, qua potius quid agendum, quam quid contemplandum ſit, ſacri Præſules facillimè cognoſcerent. Neque prorſus immeritò operæ me pretium feciſſe exiſtimaui. Eò enim congeſſiſſe mihi videbar, quidquid in Ampliſſima Neapolitana Metropoli, in cuius tutandis iuribus Fiſci Patronus diu inſeruieram, dignum obſeruatione contigerat. Nunc autem cum hoc ipſum, vt typis denuo excuderetur, accuratius euoluerem, & veluti ad incudem reuocarem, agnoui demum, quam verè & grauiter Publius ille Mimographus dixerit: Diſcipulus eſt prioris poſterior dies: adeo occurrerunt multa, quæ meſſem iſtam vndique locupletiorem fecerint. Multa itaque adieci, multa expoſui; anguſta dilataui, confuſa digeſſi: inde vt mihi intelligere facilè fuerit, ingenia hominum quorundam agris eſſe ſimilia, qui cum diu ab agricolatione

quie-

quieuerint, ſero poſtmodum cultu vberiores fruges ferunt. Hæc igitur noſtri Operis eſt ratio B. P. Illud vnum eſt reliquum, vt ſegetem iſtam, qualiſcumque ea ſit, Tibi à me ex animo, & ex Voto propemodum deſtinatam, in tuum, vt ita dicam, inferri horreum patiaris; & veluti rem tuam Apoſtolico patrocinio tueare. Multa ſanè me id ſperare poſſe ſuadent. Primum quod hæ fruges, tuæ ferè ſint, quippe in Romano, hoc eſt, tuo ſolo renatæ atque auctæ. Deinde quod priore ſuo ortu ab hac Sancta Sede Apoſtolica benignè exceptæ, ad Excelſam iſtam Petri Cathedram, atque adeo ad Te, qui in ea ſedes, meritiſſimò redire non dubitent; vt inde Solis iſtius veluti radijs maturatæ, ſaginandis ſtudioſorum animis ſecuriùs proſtent. Faue igitur B. P. & opellam iſtam meam, atque meipſum ad tuos ſanctiſſimos pedes prouolutum ſuſcipere ne graueris. Interim ego Deum oro & exobſecro, vt Te nobis, Vrbi, atque Orbi diutiſſimè ſeruet incolumem.

S. T.

Humillimus ſeruus

M. Ant. Genuenſis Epiſcopus Montis Marani.

Digitized by Google

AVCTOR PIO LECTORI SALVTEM.

NE te diu in hoc veſtibulo morer ſincere Lector, inſtitutę lucubrationis rationem paucis accipe. Praxim Archiepiſcopalem, huic libro titulum fecimus: tum quod pleraq; omnia quæ in ea diſſertamus, ad Praxim, vſumq; ſpectent ſacrorum Præſulum; tum quod non ordinem modo procedendi in delictis (de eo n. Bernardum Diaz, Menochium, Follerium, Clarum copioſè eruditeq; ſcriptitantes conſulas velim) ſed quæuis alia complexi ſumus, quæ Canonici Iuris conſultos, aut Eccleſiaſtici Fori Iudices quoquo modo inſtituere, & ad rectum ſacri iuris vſum dirigere poſſe arbitrabamur. Id an re ipſa præſtiterim, tuum eſto iudicium, mi Lector. Id te interim latere nolo, me in tam magna ſæculi huius ſcriptorum copia hæc lucem aſpicere numquam fuiſſe paſſurū, niſi me amicorum cohortatio, & Roberti Genuenſis optimi parētis, V.I.D. & iudicem in hac vrbe per 30. & eo amplius annos agentis integerrime, ac viri in ſtudio legali indefeſſi exemplum adegiſſet. Annotationes præterea, & nonnulla alia capita, vtiliſſimas materias Eccleſiaſtici fori continentia, in hac ſecunda editione adiecimus. Vale.

Digitized by Google

PAVLVS PAPA V.

Ad futuram rei memoriam.

CVM, ſicut accepimus, dilectus filius Iacobus Maſcardus Typographus in Vrbe, quoddam opus, inſcriptum Praxis Archiepiſcopalis Neapolitana, auctore Reuerendiſs. D. Marco Antonio Ianueñ. Neapolitano, Epiſcopo Montis Marani, diuerſis annotationibus, ac multis capitulis nouis, & appendicibus ab ipſo auctore adiectis typis cudere intendat, vereaturque, ne poſtquam in lucem prodierit; alij, qui ex alieno labore lucrum quærunt, hoc ipſum opus in magnum ſui præiudicium etiam typis mandari procurent. Nos eius indemnitati, ne ex impreſſione huiuſmodi nimium diſpendium patiatur, prouidere, ipſumq. ſpecialibus fauoribus, & gratijs proſequi volentes, & à quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, alijſq. Eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & pœnis, à iure, vel ab homine quauis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectum præſentium dumtaxat conſequendum, harum ſerie abſoluentes, & abſolutum fore cenſentes, ſupplicationibus eius nomine Nobis deſuper humiliter porrectis inclinati; eidem Iacobo, eiuſq. heredibus, & ſucceſſoribus, & ab eo cauſam habentibus, vt intra decennium proximum à primæua dicti operis cum annotationibus, capitulis, & additionibus huiuſmodi, dummodo à Magiſtro Sacri Palatij approbatum ſit, impreſſione computañ, & illo durante, nemo tam in Vrbe, quàm in vniuerſo ſtatu noſtro Eccleſiaſtico mediatè, vel immediatè Nobis ſubiecto, opus ſupradictum ſine ſpeciali dicti Iacobi, aut heredum, & ſucceſſorum, vel cauſam habentium huiuſmodi licentia imprimere, aut ab alio, vel alijs ſine dicta licentia impreſſum vendere, aut venale habere, ſeu proponere poſſit, auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium concedimus, & indulgemus. Inhibentes propterea vniuerſis, & ſingulis vtriuſque ſexus Chriſtifidelibus, præſertim librorum Impreſſoribus, & Bibliopolis, ſub quingentorum ducatorum auri de Camera, & amiſſionis librorum, & typorum omnium, pro vna Cameræ noſtræ Apoſtolicæ, ac pro alia eidem Iacobo, & heredibus, ſucceſſoribusq. aut ab eo cauſam habentibus prædictis, necnon pro reliqua tertijs partibus accuſatori, & Iudici exequenti irremiſſibiliter applicandis, & eo ipſo incurrendis pœnis, ne dicto durante decennio, opus prædictum cum annotationibus, capitulis, & additionibus huiuſmodi, aut quamlibet illius partem tam in magno, quàm in paruo folio, etiam prætextu declarationum, ſiue aliarum additionum tam in Vrbe, quàm in reliquo ſtatu Eccleſiaſtico prædictis, ſine licentia huiuſmodi imprimere, aut ab alijs impreſſum vendere, ſeu venale habere, aut proponere quoquo modo audeat, vel præſumant. Quocirca per eaſdem præſentes mandamus dilectis filijs noſtris, & Apoſtolicæ Sedis de Latere Legatis, eorumq. Vicelegatis, ac Præſidentibus, Gubernatoribus, Prætoribus, & alijs Iuſtitiæ Miniſtris Prouinciarum, Ciuitatum, & Locorum ſtatus noſtri prædicti, vt eiſdem, Iacobo, ſucceſſoribuſque, & heredibus, ſeu cauſam habentibus huiuſmodi in præmiſſis efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes, quandocumque à Iacobo, ſeu heredibus, ſucceſſoribuſque, & cauſam habentibus prædictis fuerint requiſiti, pœnas prædictas contra quoſcumque inobedientes irremiſſibiliter exequantur. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, & quibuſuis ſtatutis, & conſuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis; priuilegijs quoque, indultis, & litteris Apoſtolicis in contrarium præmiſſorum quomodolibet conceſſis, cõfirmatis, & approbatis, ceteriſq. contrarijs quibuſcumque. Volumus autem, vt præſentium tranſumptis, etiam impreſſis, manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides in Iudicio, & extra adhibeatur, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctum Marcum ſub Anulo Piſcatoris, die xvij. Auguſti M. DC. IX. Pontificatus Noſtri Anno Quinto.

S. Cobelluntius.

Digitized by Google

INDEX CAPITVLORVM.

De excommunicatione ad finem reuelationis. Cap.primum. pag. 1
De his qui reuelare aut reſtituere tenentur. cap.ij. 19
De materia c. Odoardus. de ſolut. late. cap.iij. 30
De abſolutione à iuramento. cap.iv. 39
De abſolutione ad cautelam. cap.v. 44
De remiſſione clerici ad curiam Eccleſiaſticam late. cap.vj. 49
De clerico, an & quando gaudeat priuilegio fori. cap.vij. 54
De excommunicato puniendo ante annum. cap.viij. 59
De clerico poſt delictum, vel relegationem effecto laico, & e contra, & de familia Epiſcopi, an gaudeat priuilegio fori. cap.ix. 63
De teſtibus laicis compellendis à Iudice Eccleſiaſtico, & quomodo. cap. x. 69
De laicis offendentibus curſores curiæ Archiepiſcopalis, a quo ſint puniendi. cap.xj. 75
De exequutione facienda in bonis clerici reconuenti coram Iudice laico. cap.xij. 76
De laicis fideiuſſoribus clericorum, à quo compellendi ad pœnam fideiuſſionis. cap.xiij. 77
De ſponſo nolente contrahere matrimonium, quomodo ſit compellendus. cap.xiv. 79
De muliere ſequeſtranda, pendente lite ſuper matrimonio. cap.xv. 83
De liquidatione inſtrumentorum contra clericum, & obligatione per ipſum facta penes acta curiæ ſæcularis. cap.xvj. 86
De viſitatione Hoſpitalium priuatorum, & Extauritarum. cap.xvij. 90
De Epiſcopo, quomodo debeat procedere contra reſiſtentes in viſitatione, & ibi alia de excommunicatione pro defenſione iurium Eccleſiæ. cap.xviij. 91
De procuratione recipienda ab Eccleſijs ciuitatis. cap.xix. 94
De mercede Notarij viſitationis. cap.xx. 94

De

De viſitatione late. cap.xxj. 97
De immunitate Eccleſiarum magis practicabilia. cap.xxij. 107
De denunciatione hæreticorum,& maleficorum latiſsime. cap.xxiij. 119
Deputata ad certos pios vſus, an & quando poſsint in alios conuerti. cap.xxiv. 134
De diſpenſationibus matrimonialibus magis practicabilia. cap. xxv. pag. 141
De denunciationibus ante matrimonium late. cap.xxvj. 151
De cauſis matrimonialibus magis practicabilia. cap.xxvij. 158
De excommunicatione, an & quando ſuſpendatur per appellationem. cap. xxviij. 169
De excommunicatione plura magis practicabilia. cap.xxix. 175
De ſcriptura quando requiratur in ſententia excommunicationis. cap. xxx. 188
De abſoluto in foro conſcientiæ,an debeat moleſtari in foro exteriori. cap.xxxj. 191
De excommunicato inſordeſcente vltra annum. cap.xxxij. 193
De ſtatuto Epiſcopi excommunicante accedentes ad monaſteria Monialium exempta. cap.xxxiij. 195
De carceratione clericorum, habilitatione, recommendatione in carceribus, & alijs ſcitu dignis. cap.xxxiv. 197
De modo procedendi in delictis de iure canonico, & de denunciatore. cap.xxxv. 209
De clericorum nobilium pœnis. cap.xxxvj. 211
De concubinarijs. cap.xxxvij. 214
De Epiſcopo exercente iuriſdictionem in aliena diœceſi. cap. xxxviij. pag. 217
De clerico renunciante clericatui, & ad quid poteſt ſe obligare. cap. xxxix. 220
De purgatione canonica, an poſsit indici, quando adſunt indicia ſufficientia ad torturam. cap.xl. 221
De poteſtate magiſtrorum Eccleſiæ laicorum late. cap.xlj. 223
De clerico agente coram iudice laico cum proteſtatione late. cap.xlij. pag. 234
De clericis deponentibus in iudicio ſæculari. cap.xliij. 241
De imploratione brachii ſęcularis. cap.xliv. 244
De fiſco, ſi appellet. cap.xlv. 245
De conſtituto in minoribus,q̄ñ teneatur deferre habitum. cap.xlvi. 246
De

De curſoribus curiæ Archiepiſcopalis quam fidem faciant. cap. xlvii. pag. 248
De domicilio clericorum, & quomodo declarentur ciues Neapolitani. cap. xlviij. 249
De curatore, an debeat intereſſe, quando clericus minor torquetur. cap. xlix. 251
De carceratis, tentantibus frangere carceres. cap. l. 254
De Vicario Epiſcopi, an poſsit reconciliare publice poenitentes. cap. li. pag. 255
De alienante bona Eccleſiæ ſaluo aſſenſu Papæ, & ante aſſenſum tradente poſſeſsionem. cap. lii. 256
De hæretico reconciliato, non admittendo ad audiendas confeſſiones; & quid in ſuſpecto de hæreſi qui abiurauit. cap. liii. 258
De profanatione Eccleſiarum. cap. liv. 261
De non regularibus deferentibus habitum regularium. cap. lv. 265
De capellano infirmo, an teneatur per alios celebrari facere. cap. lvi. 267
De Epiſcopo, an poſsit facere gratiam. & de ſententia Vicarii, cum clauſula, ſalua moderatione Epiſcopi. cap. lvii. 271
De Epiſcopo prædicante in aliena dioeceſi. cap. lviii. 273
De poteſtate Epiſcopi ſuper regularibus magis practicabilia. cap. lix. pag. 275
De miraculis aliqua ſcitu digna. cap. lx. 284
De ſacramentis miniſtrandis in Hoſpitalibus. cap. lxi. 287
De nundinis, & mercatis, an poſſint tolerari in diebus feſtiuis. cap. lxii. pag. 291
De probatione iurispatronatus poſt Conc. Trid. late. cap. lxiii. 295
De proceſsionibus. cap. lxiv. 306
De reſignationibus beneficiorum. cap. lxv. 312
De concurſu ad Eccleſias parochiales late. cap. lxvi. 325
De poteſtate Epiſcoporum vigore cap. 6. ſeſſ. 24. de reform. Conc. Trid. latiſsime. cap. lxvii. 334
De excommunicatione ferenda in ſubſidium. cap. lxviii. 346
De poenis pecuniariis, conuertendis in pios vſus. cap. lxix. 348
De appellatione magis practicabilia. cap. lxx. 351
De corporibus Sanctorum, quando poſſint transferri de loco ad locum. cap. lxxi. 360
De oblationibus late. cap. lxxii. 363
De Vicario Epiſcopi an teneatur dare ſindicatum. cap. lxxiii. 369

De

De ſecundis nuptiis quando poſſunt benedici. cap.lxxiv. 371
De alienatione rerum Eccleſiæ nonnulla practicabilia. cap.lxxv. 373
De ſepulturis plura ſcitu digna. cap.lxxvi. 385
De clericis negotiatoribus. cap.lxxvii. 393
De clerico blaſphemo. cap.lxxviii. 398
De celebrantibus plures Miſſas eodem die. cap.lxxix. 400
De clerico beneficiato omittente recitare diuinum officium. cap.lxxx. pag. 402
De ſacerdote reuelante confeſſionem, & tentante mulieres ad turpia in actu confeſsionis. cap.lxxxi. 404
De Sodomitis. cap.lxxxii. 405
De ordinatione Regularium, familiaris Epiſcopi, Dimiſſoriis, & titulo ordinandorum. cap.lxxxiii. 408
De modo procedendi in cauſis fidei. cap.lxxxiv. 418
De cauſis delegatis plura frequentia in Praxi. cap.lxxxv. 427
De Vicario Capituli ſede vacante plura. cap lxxxvi. 439
De poteſtate Capituli ſede vacante late. cap.lxxxvii. 444
De poteſtate Archiepiſcopi latiſſime. cap.lxxxviii. 459
De Concilio Prouinciali late. cap.lxxxix. 481

CAPITA ADDITA.

De clerico committente crimen læſæ maieſtatis, à quo ſit puniendus. cap.xc. 491
De pœna fuſtigationis non imponenda clericis. cap.xci. 493
De nonnullis ſtatutis laicorum in Praxi occurrentibus non comprehendentibus clericos. cap.xcii. 499
De ſententia lata contra alienantem lite pendente non demandanda executioni contra clericum, in quem fuit facta alienatio ſine licentia Epiſcopi. cap.xciii. 507
Immunitate Eccleſiæ an gaudeat interficiens inimicum a tergo cum ſclopo. cap.xciv. 509
Quæſtione ſpirituali pendente coram Iudice Eccleſiaſtico poterit idem Iudex mandare Iudici laico, vt non procedat in cauſa principali. cap.xcv. 512
De conſuetudine Epiſcoporum diſponendi ad pias cauſas de bonis decedentium ab inteſtato pro eorum anima. cap.xcvi. 515
De fructibus non colligendis ſine præſentia parochi, cui decimæ debentur.

tur. cap.xcvij. 519
De percutiente leuiter clericum publice, an ab Epiſcopo abſolui poſſit. cap.xcviij. 521
De Eccleſia an teneatur renouare emphyteuſim finita generatione, ſi velit pro ſe retinere. cap.xcix. 525
Varia de Iurepatronatus. cap.c. 531
Varia de Iurepatronatus. cap.cj. 540
Varia de Iurepatronatus. cap.cij. 544
De frigidis & maleficiatis varia. cap.ciii. 549
De matrimonio impuberum aliqua ſcitu digna. cap. civ. 554
De matrimonio per metum contracto varia. cap.cv. 557
Varia de aſſenſu Apoſtolico circa alienationem rerum Eccleſiæ. cap. cvi. 566
De vtilitate requiſita in alienatione rerum Eccleſiæ varia. cap.cvii. 571
De pauperibus habentibus plures filios ac debitoribus Hoſpitalium non conſtituendis illorum rectoribus. cap.cviii. 577
Varia dubia circa capellas alijs conceſſas in Eccleſijs. cap.cix. 580
De Sanctiſsimo Sacramento an poſsit aſſeruari in Eccleſia non parochiali pro adoratione de licentia Epiſcopi. cap.cx. 591
De Rectoribus Eccleſiarum & Hoſpitalium an poſsint quocumque tempore compelli ab Epiſcopo ad erogandum redditus in pios vſus. cap. cxi. 593
De citatione beneficiati abſentis. cap.cxii. 594
De bigamo an poſſit exercere ordines minores ex diſpenſatione Epiſcopi. cap.cxiii. 596
De monoculo an poſſit ordinari. cap.cxiv. 597
De gratia an expiret morte Papæ. cap.cxv. 598
Canonicus Eccleſiæ non Cathedralis ſeruiens Epiſcopo an lucretur fructus cum abeſt à ſeruitio Eccleſiæ. cap. cxvi. 599
Obligatio in forma Cameræ an habeat exequutionem coram Epiſcopo. cap.cxvii. 601
De Epiſcopo ſucceſſore an teneatur ſtare locationi prædeceſſoris. cap. cxviii. 603
De ſcientia in beneficio ſimplici. cap.cxix. 605
De clauſula, ſiue quouis modo. cap.cxx. 607
De ſtatu attendendo in beneficiis. cap.cxxi. 614

PRA-

PRAXIS CVRIAE ARCHIEPISCOPALIS NEAPOLITANAE

Auctore

MARCO ANTONIO GENVENSE, NEAPOLITANO, I.V.D. EPISCOPO MONTIS MARANI.

SVMMARIVM.

1 MONITORIA ad finem reuelationis quis concedere poſſit.

2 *Monitoria ad finem reuelationis an concedere poſſit Epiſcopus homini nullius Diæceſis.*

3 *Monitoria ad finem reuelationis non ſunt concedēda pro qualibet re leui, & ibi practica Curiæ Archiepiſcopalis.*

4 *Monitoria ad finem reuelationis ſunt concedenda in ſubſidium, & ibi latè praxis Curiæ, & quando in facto proprio ſint concedenda, vel non.*

5 *Monitoria debent continere rem certam.*

6 *Monitoria non debent eſſe infamatoria.*

7 *Monitoria non debent eſſe crimino ſa.*

8 *Monitoria ſunt concedenda ad inſtantiam eius, cuius intereſt.*

9 *Monitoria non ſunt concedenda ad inſtantiam excommunicati, vel notorij peccatoris.*

10 *Monitoria debent continere aliqua dierum interualla, & poſſunt concedi die feriata.*

11 *Monitoria poſſunt concedi ſine citatione partis.*

12 *Monitoria non poſſunt impetrari ſine ſpeciali mandato.*

13 *Monitoria ad finem reuelationis ſi Epiſcopus deneget, an poſsit appellari.*

14 *Monitoria eſſe concedenda, vel non concedenda, eſt decretum interloquutorium.*

15 *Monitoria qui impugnat, ſuſpectus redditur.*

16 *Monitoria non compellunt deponere cum iuramento, & non faciũt puniri de falſo contrarium deponentem in iudicio.*

17 *Reuelationibus receptis, quomodo procedendum.*

18 *Monitoria ad finem reuelationis non dicuntur ſtatuta, ſed mandata, & morte expirant.*

19 *Monitorijs an cenſeantur paruiſſe, qui reuelant oretenus Epiſcopo ſine ſcriptis.*

De excommunicatione ad finem reuelationis.
CAP. PRIMVM.

DE excommunicatione ad finem reuelationis, latè tractant Probus in c. 2. de conſtitut. in 6. Sylua Nuptialis in verbo, Monitoriæ, Nauar. in c. inter verba. 11. q. 3. corollar. 66. Henriquez in ſumma, de excõmun. c. 18. Ego vero aliqua, quæ in Curia Archiepiſcopali Neapolitana quotidie practicantur, annotanda cenſui.

1 Primò notandum, quòd excommunicationem ad finem reuelationis, ſiue monitoria, iuxta c. ad noſtram el 2. de Iureiur. Conc. Trid. ſeſſ. 25. de refor. c. 3. hodie ſolùm

Epiſcopi

Digitized by Google

Epiſcopi concedere poſſunt, vt in d. c. 3. clarè habetur. Poterit etiam Vicarius Generalis Epiſcopi illa concedere; ſiquidem quando Conc. Trid. nominat Epiſcopum, non excludit Vicarium, niſi ponat dictionem taxatiuam, tantum; vt in c.6.ſeſſ. 24. de refor. Ita tenet Iacobus Sbrottius de officio Vicar.lib.2.q. 171. & fertur fuiſſe declaratum à ſacra Congregatione, ac ſeruatur in Curia Archiepiſcopali: & idem ante Conc. Trid. tenent Probus, & Sylua Nuptialis vbi ſupra. Talia vero monitoria hodie non poſſunt concedere Parochi, prout poterant de iure antiquo
2 ex conſuetudine, vt in c.2.de offic.ord. Nec poteſt etiam Epiſcopus concedere dicta monitoria hominibus beneficij, quod eſt nullius Diœceſis, nam pro eis confugiendum eſt ad Sedem Apoſtolicam, ſi quando illis opus habent; minuſq; poſſunt concedi ab obtinente dictum beneficium, vt fertur declaraſſe ſacra Congregatio ſuper d.c. 3.

Secundò notandum, plura eſſe conſideranda in conce-
3 dendis dictis monitorijs. Primum, vt dentur pro re graui, & non vulgari, ac magna maturitate perſpecta, conſiderata re, perſona, loco, & tempore, d.c.3.ſeſſ.25. Si tamen pro re leui, & minima non continente peccatum mortale concederentur, eſſet excommunicatio nulla ex intolerabili iuris errore, iuxta c.per tuas.de ſententia excom. cum nemo ſine peccato mortali excommunicari poſſit, c.nemo.c.nullus.11.q.3. Si verò plures graue damnum intulerint, licet non ſimul, ſed ſeparatim, & ſinguli parum acceperint, non continens peccatum mortale, quod reparari poſſet ex reſtitutione rei acceptæ, ſi fieret ab omnibus: vt ſi plures vineam deprædati ſunt, poteſt concedi excommunicatio. Ita tenet Sotus in 4. diſt.22. q.1. art.2. Medina de reſtit.q.

10. Petr. Nauar. de reſtit.lib. 3. dub. 5.not.49.Henriquez de excommunicat.c.17.§.4.& quamuis pro quolibet peccato mortali excommunicatio ferri poſſit, cum tamen ſit pœna grauiſſima,iuxta gloſ.& doct.in c.qua fronte. de appel.ferè in omnibus locis ſeruatur, quod ſolùm pro aliqua graui ſumma feratur,quadraginta,vel quinquaginta aureorum, & ita in noſtra Curia ſeruatur, quod non conceditur pro minori ſumma quã quinquaginta ducatorũ.Idẽ ſeruat Summus Pontifex in reſcriptis in forma, Significauit. Aliquando verò pro minori ſumma decem,viginti,vel triginta ducatorum, fuit in Curia noſtra conceſſa, conſiderata paupertate petentis, quod totum Epiſcopi arbitrio relinquitur; ſolent tamen in negotijs modici valoris concedi monitiones tantum ſub pœna excommunicationis abſq; aggrauatione.Hic nota,quòd licet Conc. Trid. d.c. 3. exprimat, quòd concedantur dicta monitoria pro rebus ſubtractis,& deperditis,non excludit, quin pro alijs cauſis cõcedi poſſint,prout indicãt illa verba,Fieri ſolent: nam expreſſio frequentiæ cauſa non excludit ceteros caſus. Corſetus in ſingulari verbo, frequentia. gloſ. in Clem. 1. de reſcrip.& de iure canonico. tenetur etiam quis indicare furẽ c.qui cum fure. & ibi Abb. de furtis, & poſſunt concedi pro ſciendis delictis occultis: Probus,Sylua Nuptialis Nauar. vbi ſupra. Idem Nauar. in conſ. 10. & 11. de officio ord. vbi dicit melius facere Epiſcopos, ſi ad detegendum delicta caueant ab iſtis monitorijs; ſed procedant iuxta c. inquiſitionis. extra de accuſ.Quæ monitoria poſſunt concedi etiam,quòd in foro exteriori non competat actio,arg. l.fi. C. de fideicomiſſ. vel ſi ſententia fori exterioris feciſſet tranſitũ in rem iudicatam contra actorem,dummodo fue-

rit

rit iniuſta, ſecundum Innoc. & alios in c. quia plerique. de immun. Eccleſ. etiam pro nudo pacto, quod obligat de iure Canonico, c. 1. vbi omnes. de pactis, Nauar. conſ. 6. de pactis; ſufficit enim quod adſit peccatum mortale, ratione cuius poteſt Epiſcopus excommunicare omnes. c. nouit. de Iudicijs.

4 Tertiò notandum, quòd talia monitoria ſunt concedenda in ſubſidium, quando veritas alio modo haberi non poteſt. Sotus d. q. 1. art. 2. Probus, Sylua Nuptialis, Nauar. vbi ſupra: colligitur ex Conc. Trid. dicto c. 3. & ex dicto c. ad noſtram. il 2. de Iureiur. Ideo conceduntur contra perſonas, quas orator prorſus ignorat. Sic etiã dicitur in reſcriptis Papæ in forma, Significauit. quòd ſi quis ſciret occupatorẽ, vel eſſet notus aduerſarius, debet agere contra eũ via ordinaria, & ſi agit, ſed pendet lis, non debent fieri edicta generalia contra aduerſarium, licet ſi fiant teneant, ſed ſunt iniuſta ſecundum gloſ. in c. 1. vt lite non conteſtata, Probum, & Syluam vbi ſupra: poſſunt tamen tunc concedi monitoria contra teſtes, qui veritatem ſciunt negotij, ſuper quo mouetur lis, ſi eorum nomina ignorantur, ſed ſi sũt certi, poteſt fieri eis præceptum, quod veritatem deponant ſub pœna excommunicationis coram Iudice laico iuxta Abbatem in d. c. ad noſtram. Syluam Nuptialem, & Probum vbi ſupra, & hoc præceptum ex antiqua Curiæ Archiepiſcopalis Neap. obſeruantia fit laicis, vt remoto omni odio, gratia, amore, vel timore deponant veritatis teſtimonium coram Iudice competenti, ratione peccati mortalis, iuxta c. nouit. de Iudicijs: eſt enim peccatum mortale in teſtibus tacere veritatem. c. quiſquis 11. q. 3. & vltra ſupradictos Doctores, id tenet Franciſcus Marcus

deciſ. Delfin. 864. non tamen ſolet fieri tale præceptum perſonis valde qualificatis, nempe titulatis, vel Conſiliarijs, pro quibus eſt præſumptio, vt nolint tacere veritatem propter qualitatem perſonæ, ſed eos Vicarius ſolet admonere: ſed ſi cauſæ grauitas aliud ſuaderet, contrarium ſeruaretur. Et hæc ſunt notanda, quia anno 1599. quidam laici tentauerunt infringere hanc praxim, dicentes Curiam Archiepiſcopalem non poſſe laicos cenſuris compellere per viam præcepti ſupradicti, ſed non potuerunt. Ex hoc 3. notabili inoleuit praxis Curiæ Archiepiſcopalis, quod quando pendet lis, & eſt datus terminus in cauſa, ſi nõ ſunt citati teſtes, conceduntur monitoria generalia contra teſtes, quia adhuc poſſunt ignorari, verùm ſi ſunt citati non conceduntur, ſed fit præceptum teſtibus citatis, quod veritatem deponant coram eorum Iudice, vt ſupra dixi, & tale præceptum fit non ſolùm, quando pars ſcit teſtes eſſe verè informatos de facto, ſed etiam ſi præſumat veriſimiliter informatos, nempe ſi ſint vicini, vel ſimiles, & ſufficit, quòd petens præceptum nominet teſtes, qui nolunt deponere abſq; quòd probet fuiſſe ab alijs vocatos in conteſtes, maxime quia tale præceptum fit in cauſis ciuilibus. Item practicatur, quod quando teſtes ſunt citati, ſolet Vicarius concedere monitoria cum clauſula, dummodo non recipiantur reuelationes teſtium citatorum, vel teſtes citati non comprehendantur in monitorio; ſed quando teſtes fuerunt citati in numero copioſo, puta triginta, vel quadraginta, ſolet Vicarius in totum denegare monitoria; quia nõ eſt veriſimile, quòd à tot teſtibus pars nõ poſſit habere veritatẽ negotij. Itẽ ſeruatur, quod poſt concluſũ in cauſa nõ concedũtur monitoria, pręterquã eccleſijs, mulieribus,

& alijs

& alijs perſonis priuilegiatis,ceteriſque ,quãdo eis cõceditur reſtitutio in integrum aduerſus omiſſas probationes. Item in cauſa appellationis conceduntur,quando eſt datus terminus ad non poſita ponendum, dũmodo capita nõ concernant articulos primæ inſtantiæ, vel directe contrarios, ſed nouos iuxta Clem. 2. de teſtibus. Item ſeruatur, quòd quando heres petit monitoria contra ſcientes bona hereditaria,& pars opponit de inuẽtario,& propterea dicit non eſſe concedẽda, quia veritas alio modo haberi poteſt, ſolet Vicarius concedere monitoria cõtra ſcientes bona hereditaria non contenta in inuentario. Item practicatur, quòd ſuper facto proprio non conceduntur monitoria, cũ non præſumatur ignorantia:verbi gratia: Titius mutuauit Franciſco centum, poſtea petit monitorium contra ſcientes tale mutuum,non conceditur : quia aut teſtes non fuerunt præſentes,quando fuit factum mutuum , & tunc non eſt neceſſarium monitorium ; quia non adfuerunt teſtes; aut teſtes fuerũt præſentes,& præſumitur,quod pars petẽs monitorium,cognoſcat dictos teſtes,& ſic,cùm ſint certi, non conceduntur monitoria generalia; ſed fit præceptum ſupradictum teſtibus,quorum nomina pars exprimit. Poſſunt tamen , & ſolent concedi monitoria generalia contra teſtes,etiam in facto proprio,quando præſumitur obliuio; nempe ſi factum eſſet antiquum, iuxta Bart. in l. non fatetur. ff. de confeſſis ; vel ſi factum eſſet valde implicitum; nam propter eius difficultatem,præſumitur obliuio.l. emptor.§.Lucius.ff.de pactis.Bart.in d.l.nõ fatetur. vel quando factum non fuiſſet explicatum per ſe , ſed per ſeruum, vel filiũ,aut Procuratorem, iuxta gloſ.in l.ſi res obligata, ff.de legatis primò ; vel quando ſumus in homine præpedi-

to multis negotijs; quia etiam in facto ſuo proprio præſumitur ignorantia, vel quando quis fecit aliquid in mortis articulo; tunc enim homines ignorare ſolent, ſecundum Socinum in fallentia 175. vel quando tractatur de valore rei de præterito, & non de præſenti, iuxta eundem Socinum in d.fallentia, qui ponit omnes ſupradictas limitationes ad regulam, quod ignorantia non præſumitur in facto proprio; vel quando magnitudo facti aliud ſuaderet; aut aliæ coniecturæ eſſent in contrarium, iuxta Abb. in c. ab excommunicato.de reſcript. Item practicatur, quod ſi aliquis petit monitorium contra teſtes, qui fuerunt præſentes quando ipſe dedit pignus Franciſco, quod ille negat recepiſſe, non conceditur monitorium contra teſtes, qui ſciuerunt conſignationem pignoris ex ſupradictis, niſi præſumeretur obliuio; ſed conceditur monitorium cõtra teſtes, qui ſciunt apud quem reperitur dictum pignus, vt reuelent; vel ſi aliquid ſciunt ex confeſſione partis.

5 Quartò notandum, quòd in iſtis monitorijs eſt exprimenda res, de qua agitur, & eius valor; niſi fiant pro Eccleſijs, locis pijs, Communitatibus, Vniuerſitatibus, Collegijs, ac vniuerſalibus ſucceſſoribus; & tunc debet fieri in genere quædam deſignatio rerum, quæ non debet eſſe vaga, incerta, & inuerisimilis, vt colligitur ex conſtitutione Pij V. ſuper modo expediendi reſcripta, in forma, Significauit.

6 Quintò notandum, quod monitoria non ſunt concedenda, ſi ſint infamatoria alicuius particularis perſonæ. Sylua Nuptialis, & Probus vbi ſupra, ex c. 1. cum ſequent. 5. q. 1. Vnde in praxi numquam nominatur perſona, quæ præſumitur rem detinere, neque dicitur in monitorijs, quicumque ſciuerit fuiſſe talia bona furto ſubtracta, reuelet; vel

quis

quis talia bona iniuſtè detineat; ſed tantum cum modeſtia dicitur quicumque ſciuerit apud quem reperiuntur talia bona, vel quis ea acceperit,reuelet,vel detinentes reſtituant. Item ſeruatur,quòd quando monitoria fiunt contra retinentes ſcripturas, vel ſcientes apud quem reperiuntur, ex quibus apparet aliquod debitum,non ſolent nominari omnes perſonæ, inter quas fuit debitum contractum; ſed tantùm ſolet dici, quicumque ſciuerit, vel retinuerit ſcripturas, ex quibus apparet aliquid deberi Franciſco, reſtituat, vel reuelet; ſed non exprimitur nomen debitoris,niſi cauſæ qualitas aliud ſuadeat. Exprimitur tamen in monitorijs ſimulatio alicuius contractus; verùm quando reuelationes receptæ continent infamiam, non conceditur copia reuelationum Iudici laico; ſed Curia ſolet concedere tantum nomina, & cognomina teſtium, qui reuelauerunt, quos compellet Iudex laicus poſteà ad deponēdum: dummodo non deponant ſuper crimine, ex infra dicendis.

7 Sextò notandum, quòd non conceduntur monitoria, ſi ſint criminoſa, vt ſi contineant alicuius delictum, maximè ſi copia ſit conſignanda Iudici laico, coram quo lis vertitur, tùm quia ſunt infamatoria, tùm etiam ad euitandam irregularitatem. Nec proteſtatio, quòd Iudex ſæcularis procedat citra pœnam ſanguinis, iuxta c. 2. de homicid. in 6. ſuffragaretur Epiſcopo concedenti copiam, quoad irregularitatem euitandam; quia textus in d. c. 2. non procedit in agentibus cauſas alienas;ſed tantum ſuas,vt ibi, per omnes. Et quia aliquando reuelationes non continēt criminalitatem, ſed illas obtinentes vtuntur ijs in criminalibus; ſolet Vicarius Neapolitanus, quando concedit copiam reuelationum, imponere pœnam excommunica-

tionis

tionis latæ ſententiæ, parti, & Iudici, ſi dictis reuelationibus vtantur in criminalibus. Conceduntur tamen quando coram Iudice laico agitur de crimine ciuiliter; niſi continerent ſcandalum, vt euenit anno 1600. Nam quidam heres agebat contra legatarios coram Iudice laico, vt priuarentur legato, quia maledixerant animæ teſtatoris, iuxta l. ſi inimicitiæ .ff. de his, quibus vt indignis. Et petebat dictus heres monitoria contra ſcientes aliquem ex legatarijs talis teſtatoris maledixiſſe eius animæ: quæ nō fuerunt conceſſa, quoniam non poterat negari, quin continerent magnum ſcandalum. Sed hic quæritur, poſtquam Epiſcopus receperit reuelationes continentes criminalitatem, quas non poteſt tradere Iudici laico, quid erit remedij, vt orator valeat bona ſua recuperare? & videtur, quòd poterit detinens bona aliena per excommunicationem cogi ab Epiſcopo, vt exeat à peccato, & reſtituat, iuxta c. nouit. de Iudic. vel declarari incurriſſe excommunicationem generaliter latam contra detinentes talia bona, & non reſtituentes; quod fieri poteſt, etiam ſi compareat, & dicat ſe paratum ſtare iuri coram ſuo Iudice laico competenti; cùm in hoc caſu alio modo prouideri non poſſit, nec in foro Iudicis competentis aliquid probari, iuxta notata in 2. notabili. & Eccleſia poteſt adiri ratione peccati mortalis, quando in foro exteriori non competit ius. iuxta Innoc. & alios in d. c. quia plerique. & in c. nouit. de Iudicijs.

8 Septimò notandum, quòd, vt concedantur dicta monitoria, requiritur, vt is, ad cuius inſtantiam conceduntur, habeat aliquod intereſſe, propter peccatum, & iuxta d. conſtit. Pij Quinti, in qua fundatur Praxis Curiæ Neapoli-

politanæ non concedendi dicta monitoria, nec procedendi ad aggrauationem excommunicationis, quando apparet oratorem non habere intereſſe. Sed quando conceduntur monitoria ponitur clauſula: dũmodo petentis interſit, in ducatis 50. Quando verò intereſſe non eſt clarum; ſed ſperatur in euentu litis, quæ vertitur coram Iudice laico, & timor eſt, ne bona dilapidentur, poſſunt concedi monitoria, pro habendis teſtibus, & notitia bonorum; licet intereſſe non ſit clarum. Regulariter enim in Curia Neapolitana conceduntur monitoria ad inſtantiam intereſſe prætendentium coram ſuo Iudice competenti, licet ſit dubiũ in Curia Eccleſiaſtica. Exemplum ſi aliquis tamquam heres Franciſci petat monitoria contra ſcientes, vel detinentes bona hereditaria, & pars opponat non eſſe heredem, debet prius docere ſe talem; ſed ſi prætendat hereditatem coram Iudice laico, & adhuc non fuit declaratus heres, poterit obtinere monitoria contra ſcientes bona hereditaria, ad futuram rei memoriam, & ne dilapidentur bona propter intereſſe prætenſum; & quia poſtea poſſet declarari intereſſe. Solet etiam Curia denegare monitoria, quando eſt timor calumniæ, vel falſitatis teſtium, vt ſi quis vellet ſcire ſolutionem magnæ quantitatis æris alieni, contẽti in inſtrumento habẽte exequutionem paratam; nam magna præſumptio eſt, quòd ſi ſoluiſſet, feciſſet ſibi caſſari inſtrumentum, & in ſimilibus.

9 Octauò notãdum, quòd ad inſtantiam excommunicati, vel notorij peccatoris, non ſunt concedenda dicta monitoria. Sylua Nuptialis, & Probus vbi ſupra, ex gloſ. Abb. & alij in c. nouit. de Iudicijs.

10 Nonò notandum, quòd ſemper in iſtis monitorijs po-

nun-

nuntur aliqua dierum interualla, iuxta c.ſacro. de ſentent. excom. & c. conſtitutionem, §.ſtatuimus. eodem titulo in 6. niſi facti neceſſitas aliud ſuadeat; tunc enim poſſet abbreuiari terminus, vt in d. §. ſtatuimus. & ibi Geminian. Franc. & alij. Et in Curia Neap. ſolet poni interuallum dierum ſex inter vnam monitionem, & alteram. Et ſi vltra prædicta in concedendis illis, adſit aliquis ſtylus Curiæ, eſt ſeruandus, de quo poterit ſe informare Iudex ab aliquo Notario, vt dicit Sylua Nuptialis vbi ſupra. Et iſta monitoria poſſunt concedi die feriata, cùm tractetur de ſalute animarum, & ſic pietas vrgeat. c. conqueſtus. de fer. Franc. Marcus deciſ. Delfin. 690. In Curia verò Archiepiſcopali nullus excommunicatur in feſtiuitatibus Natalis Domini, & Paſchæ, vt fideles vacent deuotioni.

11 Decimò notandum, quòd in iſtis monitorijs non requiritur citatio partis, cùm non tractetur de alicuius præiudicio; ſiquidem excommunicatio non ligat, niſi exiſtentes in peccato mortali, & non peccantes non tangit. Sic etiam in abſolutione à iuramento ad finem agendi, non requiritur citatio partis, cùm parti non inferatur præiudicium, iuxta magis communem in c. 1. de iureiurando. Et quia eſt actus quaſi pœnitentialis, vt dicit Antonius de Butrio in c. debitores. num. 7. de Iureiurando, quod tantò magis procedit in iſtis monitorijs, quorũ finis eſt, vt anima exeat à peccato; & ita ſeruatur in Curia Neapolitana, quod in concedendis monitorijs non citatur pars; quamuis quidam parũ verſatus in Curia Neapolitana ſcripſerit fuiſſe ſolitũ partẽ citari, quod tñ non vidi ſeruari; id enim non fuit neceſſarium; immo poteſt grauare partẽ in expenſis pro decreto, quod monitorium concedatur, à quo Iudices recti

ſe

ſe abſtinent. Bene verum eſt, quòd ſi pars compareat, & dicat, non eſſe procedendum ad monitoria, ex cauſis ſupradictis eſt audienda. Hic notandum, quòd impedit aggrauationem excommunicationis, ſi quis compareat, & dicat habere rem, de qua in monitorijs, ſed ſine peccato; ſeq. eſſe paratum ſtare Iuri coram ſuo Iudice laico. Cardinal. in Clem. diſpendioſam. num. 28. de Iudicijs. Sylua Nuptialis vbi ſupra, Nauar. in d. c. nouit. not. 6. num. 22. vbi dicit hanc exceptionem eſſe omnino admittendam ab Eccleſiaſtico Iudice: quod intelligo, niſi in foro exteriori non competeret actio, iuxta ſupradicta.

12 Vndecimò notandum, quòd ad obtinendum iſta monitoria, requiritur ſpeciale mandatum, & ita ſeruatur in Curia Neapolitana, ex Speculatore de Procuratoribus, verſ. 18. vbi dicit in contrahenda excommunicatione requiri ſpeciale mandatum.

Duodecimò notandum, quod quando impetratur à Papa reſcriptum, in forma, Significauit, non poteſt pars, ad cuius inſtantiam eſt expeditum reſcriptum, formare alia capita, vltra expreſſa in reſcripto; quia excommunicatio eſſet nulla, tãquam lata à Delegato, non ſeruata forma reſcripti. Dominicus in cap. Romana. §. ſed nec. de ſententia excom. in 6. Fel. in cap. cum ſit. num. 15. de appell. niſi in eo adſit clauſula, Latius arbitrio tuo, vel, Significãtis. Quæ ſi deſit, reſcriptum eſt publicandum de verbo ad verbum, non alterando ſenſum, ſermonem, nec verba dicti reſcripti; ſed pro idiotis poteſt publicari materna lingua, ſeu vulgari, vt reſcripſit ſacra Congregatio Conc. Tridentini Curię Archiepiſcopali Neapolitanæ, annis non longe elapſis. & ſic obſeruatur. Quæ clauſula rarò ponitur in reſcriptis; ſed

quan-

quando opponitur in formandis alijs capitibus, ſunt conſideranda, quæ ſupra notauimus.

13 Decimotertiò notandum, quòd ſi Epiſcopus à parte requiſitus, vt decernat iſta monitoria, ſine cauſa deneget illa, poteſt appellari; nam licet in illis concedendis Epiſcopus procedat ex officio ratione peccati, in quo Iudicis officium multum exuberat: Card. in d. Clement. diſpendioſam. & pars inſtans dicatur ſtimulus inſtigans: Probus, & Sylua Nupt. vbi ſupra; nihilominus Iudex, ſi denegat petenti impartiri ſuum officium nobile, iniuriam facit, & poteſt appellari. Bart. in l. 1. ff. de Iuriſdictione omnium Iudicum. Felin. in cap. per tuas. de teſtibus. Poterit etiam appellari, ſi detur breuis terminus ad reuelandum. Nauar. in conſil. 11. de officio ordinarij.

14 Decimoquartò notandum, quòd ſententia, eſſe concedenda monitoria, eſt merè interlocutoria, vt latè probat Crauetta in conſil. 181. & ideo reuocari poteſt, l. quod iuſſit. ff. de re iudicata; quinimmo ipſa ſententia excōmunicationis dicitur mere interlocutoria, & non obſtante partis contradictione, ſi eſt iniuſta, reuocari poteſt. Abb. notab. in cap. ſacro. num. 5. per illum textum, de ſentētia excommunicationis. Felin. in rubr. de ſententia, & re iudicata. Idem cenſuit Curia Archiepiſcopalis de decreto, non eſſe procedendum ad monitoria, vt ſit interlocutorium, & reuocari poſſit; cùm nullatenus participet de ſententia definitiua, facit, quòd ſententia reijciens probationes, nempe ſi declaret probationes eſſe illegitimas, & non clarè probantes in principali, eſt mere interlocutoria. l. fin. C. de ſententia, quæ ſine certa quantitate. & ibi Bald. nu. 2. Roman. in Rubrica. ff. de re iudicata. num. 5. Eſt tamen

men-

menti tenendum,quod dicit Crauetta d.conſi.181. in hac
15 materia, quòd pars,quæ impugnat monitorium, eſt ſuſpecta; nam tutus in conſcientia non opponit ſe monitorio. Sic etiam Iudex redditur ſuſpectus, quando parti ſe opponit. Gloſſa in cap. ſtatutum.in principio,in verbo,copiam. de reſcriptis.lib.6.

16 Decimoquintò notandum, quòd iſta monitoria non compellunt deponere cum iuramento; & poſſunt ſcribi manu propria; & quando poſtea reuelantes examinantur, vti teſtes in forma Iudicij, non debent ipſis legi eorum reuelationes.Si verò contrarium deponant in Iudicio, ſtatur poſteriori dicto cum iuramento. Nec poſſunt puniri de falſo, iuxta late tradita per Felin.in c. cum in tua. de teſtibus,& Sylua Nuptial. vbi ſupra. Seruatur tamen inCuria Archiepiſcopali, quòd in cauſis magni momenti, inſtante parte,ſolent recipi reuelationes cum interrogatorijs partis. Si autem reuelantes nolint reſpondere interrogatorijs,poteſt illis,tamquam perſonis certis,fieri præceptum ſub pœna excommunicationis,vt veritatem deponant coram eorum Iudice competenti. Quæ tanto magis procedunt, quando coram Iudice laico non examinantur teſtes de nouo cum interrogatorijs. Dicit tamẽ Menoch.de arbitr. Iud. caſu 109. quòd poteſt Iudex competens cogere teſtes,qui reuelauerũt, ad reſpondendũ abſque relatione ad reuelationes.ex Bald.in l. final.C.de teſtibus. & alijs. Eſt etiam menti tenendum, quòd facientes falſam reuelationem, etiam ſine iuramento, grauiter puniuntur in Curia Archiepiſcopali: & anno 1600. per Curiam Archiepiſcopalem ob falſam reuelationem quidam laicus fuit fuſtigatus per Ciuitatem Neapolitanam: ſiquidem teſtis depo-

nens

nens falſum in Iudicio ſine iuramento, punitur pœna falſi. Bart. in l. ſi quis legatum. ff. de falſis, & eſt communis. Clarus in §. falſum. num. 11. & laici deponentes falſum in Curia Archiepiſcopali puniuntur per eam, ex l. nullum. C. de teſtibus.

17 Decimoſextò notandum, quòd receptis reuelationibus, ſi ex illis plenè conſtat, aliquem eſſe in peccato, non reuelando, vel non reſtituendo, poteſt Curia, repetitis prius teſtibus cum iuramento, ipſum citare ad dicendum cauſam, quare non debeat declarari incidiſſe in excommunicationem latam in genere: & ſi non allegat aliquid releuans, poteſt declarari excommunicatus, & fieri ei præceptum, vt exeat à peccato. Idque de iure procedit per cap. nouit. de Iud. cum ibi notatis, & ex pluribus adductis per Neuizanum vbi ſupra, num. 57. & 59. ad quem te remitto; quia in praxi non eſt in vſu, in Curia Archiepiſcopali procedere ad declarationem excõmunicationis: ſolùm enim conceditur copia reuelationum parti, ad finem probandi coram Iudice competenti. Eſſet tamen id ſeruandum, quando in foro exteriori non competeret actio, iuxta notata ſupra in ſecundo notabili. Indifferenter vero declarantur excommunicati laici, occupatores bonorum Eccleſiæ, iuxta Concil. Trident. cap. ſi quem Clericorum. ſeſſ. 22. de reform. etiam, quòd laici negent, rem eſſe Eccleſiæ, iuxta cap. ſi Clericus laicum. de foro compet. Qui textus procedit, quando laicus conuenitur actione reali ad relaxandum, vel reſtituendum rem; non quando tractatur, an ſit excommunicatus, vel nõ; licet in conſequentiam veniat reſtitutio bonorum. Siquidem Iudex laicus eſt penitus incompetens, quoad cenſuras. Bartol. in l. quoties.

ties C. de Iudicijs.Abb.in cap.tuam.de ordine cognit.

Decimoſeptimò notandum, quòd iſta monitoria non dicuntur ſtatuta, ſed mandata generalia,vel ſpecialia, lata ab homine,quæ morte, aut remotione concedentis ab officio expirant, antequam incurratur in excommunicationẽ .Nauar .in Manual. c.27.num.2.cap.gratum.& c.licet. de officio deleg. quia poſtea opus erit abſolutione. Gloſ. Oſt. Abb. & alij in cap. à nobis. il primo, de ſententia excommunicationis.Idem dicendum,quando ſubditus efficitur alterius fori, iuxta tradita per Archid. in cap.2. de conſtit.in 6.Præpoſ.& Franch.in cap.præterea.il 2. de appell.Si vero Epiſcopus per ſtatutum proferret ſententiam, ſemper durat; quia ſtatuta Epiſcopi morte non expirant. Abb.in dicto cap. à nobis cap.fin. vbi omnes de officio legati.Statuta tamen, quæ fiunt à Vicarijs,eorum morte,aut remotione ab officio, expirant: ſiquidem rectores terrarum, & poteſtates habentes iuriſdictionem ad tempus, prout Vicarij, non poſſunt facere niſi quaſdam ordinationes, pro tempore ſui officij, quo finito expirant, vt dicit Bart.in l.omnes populi.ff.de iuſtitia & iure.

19 Decimooctauò notandum,quòd ſcientes,& reuelantes Epiſcopo oretenus, non ſatisfaciunt monitorijs; quia is, cuius intereſt,non poteſt ipſis vti.Nauar.conſil.5.de furtis. Idem fuit dictum in Curia, quando reuelationes non fuerunt ritè receptæ, puta per Notarium non approbatum; quia Eccleſia illis vti non poteſt ad cogendum peccatorem,vt exeat à peccato. Non tamen reuelans tenetur ſuis expenſis adire Epiſcopum abſentem,vel alium, cui debeat reuelare, ex cap.ſi teſtes.§. venturi. 4.q.3. Nauar. in dicto coroll.66.num.799.

Vltimò notādum, quòd in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, quando aliquis opponit de nullitate monitorij cōceſſi à dicta Curia, non datur terminus ad docendum de nullitatibus; ſed opponens auditur ſine termino, & reuocatur, vel approbatur monitorium: nam vt plurimum nullitates opponuntur ad dilatandum; & vbi de ſalute animarum agitur, proceditur ſimpliciter. Archid. & Cardin. de Turrecremat. in cap. ſcriptum eſt. 6. quæſt. 3.

SVMMARIVM.

1 *Principalis an teneatur reuelare, reſtituere, vel edere arma contra ſe.*
2 *Reuelare an teneantur, ſi non poſſunt probari, quæ ſciunt.*
3 *Reuelare an teneantur, qui non poſſunt compelli ad teſtificandum, & quando tenentur, & an filius contra patrem ſpiritualem.*
4 *Reuelare non tenetur, qui ſcit aliquem retinere rem, de qua in monitorio, ſine peccato, vel illum, ad cuius inſtantiam fertur monitorium, non habere intereſſe.*
5 *Reuelare non tenetur, qui timet damnum ſibi inferri ex reuelatione.*
7 *Reuelare an teneatur, qui tempore excommunicationis eſt impotens, abſens, vel ignorans, & an quamprimum ſciuerit, vel potuerit, ſub eadem poena excommunicationis latæ.*
8 *Reuelare non tenentur, quos pars, vel Iudex excommunicare nō intendit.*
9 *Scire quis dicatur in materia monitoriorum, & an teſtis de auditu teneatur reuelare.*
10 *Teſtes inhabiles, quando probent, & teneantur reuelare.*
11 *Monitorium quando liget ſubditos alibi commorantes tempore excommunicationis.*
12 *Sententia excommunicationis quando liget futuros contumaces.*
13 *Excommunicari an poſſit ille, cuius fidei teſtator commiſit diſpenſationem quantitatis pecuniæ perſonæ ſibi in ſecreto ſignificatæ.*

De

De his qui reuelare aut reſtituere tenentur.
CAP. II.

1 SEQVITVR, vt aliqua ponamus de his, qui in monitorijs comprehenduntur, & reuelare, reſtituere, aut exhibere ſcripturas tenentur. Et in primis ſe offert illa vulgaris quæſtio, an principalis teneatur reuelare, & poſſit compelli excommunicatione non ſolùm ad reſtituendum, ſed etiam ad reuelandum, ſe detinere rem, de qua agitur. In qua quæſtione ſunt variæ opiniones. Multi enim dicunt, non teneri ad reuelandum: aliqui aſſerunt, quòd principalis tenetur reuelare, & comprehenditur in monitorio; quia intentio Eccleſiæ, & cauſa finalis excommunicationis eſt, vt quis exeat à peccato. cap. cum medicinalis. de ſententia excommunicationis. in 6. cap. nouit. de Iudicijs. Et non poteſt exire à peccato, niſi reſtituat, vel reuelet. Ergo poteſt excommunicari. d. cap. nouit. Limitant, quando ex reuelatione reſultaret magnum damnum, in fama, vel perſona principalis. Et id tenet Franc. Marcus deciſ. 648. vltra alios. Sed huic opinioni obſtat, quòd nemo teneret ſe prodere, cap. quis aliquando. de pœnit. diſtin. 1. D. Thom. 2. 2. q. 69. artic. 1. Præterea principalis non videtur eſſe in peccato non reuelando; ſed non reſtituendo: ergo excommunicari non poteſt, ſi non reuelet; ſed tantum, ſi non reſtituat, c. nullus, c. nemo 11. q. 3. Et ita tenet Nauarr. in Manuali c. 17. num. 100. Toletus in ſumma lib. 5. c. 27. in fin. Reuerendiſſ. Epiſcopus Lacedonen. D. Hieronymus Campanilis in ſuis doctiſſimis commen-

tarijs, ſuper ritibus Curiæ Archiepiſcopalis Neap. & proprie ſuper ritu 3. Aliqui dicunt, quod Principalis tenetur reuelare,& ſe prodere, quando præcedit diffamatio,vel ſemiplena probatio. Sylua Nuptialis latè in verbo,monitorię. num. 42. Alij addunt, quòd dicta ſemiplena probatio debet eſſe notificata principali; quia hoc caſu tenetur quis dicere veritatem contra ſe ipſum, iuxta Caietanum ſuper dicto articulo 1. Diui Thomæ,Sotum de ratione tegendi, membro 2.q.7.Nauar.cap.25.nu.36. Sed iſta opinio licet in ſe videatur vera; tamen raro in praxi verificari poteſt; quia monitoria non conceduntur, niſi pro reuelandis occultis. Quapropter Curia Archiepiſcopalis Neapolitana ſequens opinionem negatiuam, numquam decernit monitoria contra principales non reuelantes; ſed tantum contra principales non reſtituentes, & contra teſtes ſcientes occupatores, & non reuelantes. Non tamen principalis incurrit, quando non tenetur reſtituere, vt ſi eſt effectus impotens ad ſoluendum. Abb. in c. ſignificante.de pignoribus.nu. 3. Sylua Nuptial. vbi ſupra num. 56. Vel quando ex reſtitutione ipſi immineret periculum maioris damni,vitæ, vel famæ. arg. c. officij.de pœnit. Tenetur tamen tunc,ſi poteſt,occulte reſtituere, vel alio modo cum parte concordare ſaltem per interpoſitam perſonam, quæ nomen principalis taceat,vel ei remiſſionem debiti impetret. Pariter non tenetur reſtituere, quando retinet in compenſationem iuſtam, vel alio modo non eſt obligatus ad reſtituendum, cum tunc non ſit in peccato mortali iuxta tradita per Nauar.conſil. 38. de ſententia excom. & in Manual.cap.25. num. 46. Nec principalis tenetur reſtituere, quãdo litigat in iudicio, & lis eſt dubia;quia in dubio pręſumitur

ſumitur pro poſſeſſore. cap. ex litteris. de probat. ſed debet expectare exitum cauſæ. Sed an aliquis teneatur edere ſcripturas contra ſe, & poſſit compelli cenſuris? Et veritas eſt, quòd quando ex non exhibitione maneret in peccato mortali, tenetur illas exhibere, & poteſt cõpelli cenſuris. Ita Ant. Abb. Fel. Decius in cap. 1. de probat. Si enim fauore fiſci quis tenetur edere arma contra ſe, iuxta communem in d. cap. 1. tanto magis fauore animæ, vt exeat à peccato. Et ita fuit iudicatum in Curia Neapolitana. Si tamen ſcripturæ nullo modo prodeſſent actori, non tenetur quis illas exhibere; ſecus ſi aliquo modo actorem releuarent, vel eſſemus in dubio. Ita Sotus in 4. diſtinct. 22. q. 1. art. 2. caſu 3.

2 Secundò notandum, quòd ſcientes non tenentur reuelare, quando id quòd ſciunt, probari non poteſt. c. plerumque. 2. q. 7. c. ſi peccauerit. 2. q. 1. cap. placuit. 6. q. 2. Gloſ. in cap. ſacerdos. de pœnit. diſt. 6. Præpoſ. in cap. nerui. 13. diſt. Rip. de peſte. de remedijs ad curandam peſtem. num. 224. Probus in dicto cap. 2. Quod intelligi debet, quando alicui præcipitur, vt denunciet, non vt deponat tamquam teſtis; quia tunc tenetur dicere veritatem, etiam quod probari non poſſit, etiam ſi iuraſſet non reuelare. cap. intimauit. de teſtibus. Ripa vbi ſupra, num. 128. Probus in d. cap. 2. Arnaldus Albertinus de ſecreto. num. 177. Nauar. in d. cap. inter verba. coroll. 66. num. 779. cum ſeqq. vbi dicit, quomodo cognoſcatur, an Iudex præcipiat, vt reuelemus vti teſtes, vel vti denunciatores, quòd primò ſit recurrendum ad verba, iuxta l. non aliter. ff. de leg. 3. Si verò ex verbis id percipi non poteſt, intelligendum eſt monitorium, vt denunciemus tamquam teſtes in negotijs ciuilibus, tam cœ-

B 3 ptis

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ptis litigari, quam non inceptis, quia in ciuilibus non agitur de punitione peccati. At in criminalibus ſi ſunt incœpta, non ſunt neceſſarij denunciatores, ſed teſtes; & ideo vti teſtes tenemur occulta pandere: aut non ſunt incœpta, & tunc vti denunciatores, cum in non cœptis ſæpe quærantur denunciatores. cap. ſuper his. de accuſ. Et ex his poteſt verbum, denunciare, accipi, pro teſtificari, & è contra, ſecundum ſubiectam materiam. arg. leg. in inſulam. ff. de præſcrip. verb. Deducitur etiam ex prædictis, quòd in Curia Archiepiſcopali Neap. quilibet tenetur reuelare id quod probari non poteſt, cùm non concedantur monitoria in cauſis criminalibus, ſed ciuilibus. Secundo tenetur quis prodere occulta, quæ probari non poſſunt, quando ſuperiores præcipiunt illa ipſis reuelari tamquam patribus, & perſonis, quæ poſſunt prodeſſe, & non obeſſe: dummodo pro certo habeatur, quòd procurabunt impedire delictum, aut damnum ſine punitione, aut læſione aliqua. Gloſ. in d. cap. ſacerdos. de pœnitent. diſt. 6. & in d. cap. plerumque. & c. hoc videtur. 22. q. 5. Albert. vbi ſupra num. 171. Ant. Syl. Tab. in verbo, familia. Sotus de ratione tegendi, membro 2. q. 2. Nauar. vbi ſupra num. 783. Dicitur autem perſona, quæ poteſt prodeſſe, & non obeſſe, non Iudex, vt Iudex; ſed aliquis ſacerdos, Epiſcopus, vel Dominus familiæ, iuxta ſupradictos; præcedente tamen monitione fraterna; alias quis non tenetur: niſi ex monitione nulla ſperetur emendatio. Tertiò tenetur quis reuelare impedimentum matrimonij, etiam occultum, cùm vnus teſtis ſufficiat ad impediendum matrimonium, & ſit plena probatio ad hunc effectum. cap. præterea. de ſponſal. Nauar. in dicto cap. ſacerdos. de pœnit. diſtin. 6. nu. 27. Gu-

tier. lib. 1. quæſtionum canonicarum. c. 12. num. 29. Dicunt tamen non teneri, vbi ex reuelatione impedimenti ſequeretur ſcandalum. Quarto Hęretici occulti, & alij, committentes delicta in damnum Reipub.& proximi ſpirituale,vel temporale,ſunt omninò denũciandi. D. Thom. 2.2.q. 33.art. 7. Inn. in cap. 1. de teſtibus cogendis. & eſt communis opinio, de qua teſtatur Royas in ſingulari fidei 2.num.19. Quintò Aduocati, Procuratores, Medici,qui bus in ſecreto aliquid commiſſum eſt,non tenentur denũciare, niſi tractetur de præiudicio alicuius, & alia via prouideri non poſſit; nec quando poſſet prouideri eſt reuelandum pluſquam ſufficit; nec quod ſufficit, quando maius damnum eueniret denunciato.Ita Nauar. vbi ſupra num. 799.& in Manual.cap.25.num.43.

3 Tertiò notandum, quod non tenentur reuelare, qui de iure compelli non poſſunt ad teſtificandum, vt ſunt conſanguinei,& alij enumerati in l.lege Iulia. ff.de teſtibus.niſi quando compelli poſſunt, nempe in aliorum defectum, iuxta gloſ.in c.quãquam.14.q. 2.Ita Sylua Nupt· Probus, Nauar.vbi ſupra. Nec obſtat,quòd ſemper iſta monitoria conceduntur in defectum teſtium, & ſic nulla videatur differentia inter priuilegiatos, & non priuilegiatos; nam licet ipſa monitoria non concedantur, niſi ad inſtantiam illorum,qui dicunt ignorare contenta in monitorio;tamen poteſt eſſe, quòd priuilegiatus ſciat multos eſſe teſtes, qui poſſunt deponere, & ꝙ ſciat propterea ſe excuſari. Quòd ſi alij non deponerent, priuilegiatus tenetur reuelare,quis poteſt eſſe teſtis;quia licet non ſit defectus teſtium ad probandum, eſt tamen defectus ad ſciendum, adeſſe teſtes. Nauar.d.cor.66.n.818. qui teſtes poſtea poſſunt compelli

ad deponendum. Hæc enim procedunt, dummodo non timeatur damnum graue in perſona, fama, vel rebus priuilegiati, arg. dicti cap. officij. de pœnit. Tenentur tamen filij ſpirituales ſemper reuelare, quia poſſunt eſſe teſtes contra patres ſpirituales. Fel. in c. cum Nuncius. de teſtibus: & eſt communis, de qua teſtatur Proſper Farinacius de teſtibus. q. 54. num. 198.

4 Quartò notandum, quòd qui ſcit aliquem rem detinere ſine peccato, vel in compenſationem, non tenetur illum prodere. Nauar. cap. 25. num. 49. Angelus in verbo furtum. Ripa, & Probus vbi ſupra. & idem intellige in omnibus caſibus, in quibus non tenetur reſtituere, cùm ceſſet peccatum, cuius ratione fertur excommunicatio. Item non tenetur quis reuelare, ſi ſcit illum, ad cuius inſtantiam fertur excommunicatio, non habere ius. Nauar. conſ. 7. de ſententia excommunicationis.

5 Quintò, nemo tenetur denunciare emendatum, vel emendandum ante correptionem fraternam, etſi Iudex id præcipiat; niſi quando fraterna correptio non eſt neceſſaria, vt in crimine hæreſis, proditionis, & aliorum, in perniciem Reipublicæ vergentium; vel quando non ſperatur emendatio. D. Thom. 2. 2. q. 73. art. 7. Syl. ver. denunciatio. Sylua Nuptialis, Probus, Nauar. vbi ſupra. Nec debet reuelari debitor, qui eſt notus. Sot. in 4. diſt. 22. q. 1. art. 2.

6 Sextò, qui probabiliter timet ſibi aliquod graue damnum ſpirituale, vel temporale, ſiue inimicitiam capitalem euenturam ex reuelatione, non tenetur denunciare; quia nec tenetur teſtificari. Bald. Felin. in cap. dilectorum. de teſtibus cogendis. Nauar. c. 25. num. 50. Hinc familia excuſatur à reuelando. Syl. & Angelus in verbo, familia.

Se-

7 Septimò, non comprehenduntur ſubditi, qui tempore excommunicationis degunt extra territorium Epiſcopi excommunicantis. cap. 2. cum ibi notat. de conſtit.lib.6. Nauar.cap.27.num.6. Sed quid ſi aliquis tēpore excommunicationis erat impotens, abſens, vel eam alio modo ignorauit, poſtea ſciuit fuiſſe latam ſententiam excommunicationis contra non reuelantes, an ſit obligatus reuelare quamprimum potuerit, ſub eadem pœna excommunicationis? Sot. lib.4. diſt. 22. q.1. art.2.caſu 1.videtur tenere eſſe obligatum ad reuelandum, vel reſtituendum, ſub eadem pœna excommunicationis. Idem videtur affirmare Nauar.cap.25.num 46. arg. cap.cum dilectus.de dolo, & contumacia. cum ibi not.Sed contrarium dicendum eſt, quòd non obediens, quam primum poteſt,non incidit in eandem ſententiam excommunicationis, ex quo illa ſententia fuit lata contra illos,qui fuerunt contumaces, iuxta c.nullus.& cap.nemo.11.q.3. Inter quos non fuit iſte, ſed opus eſſet noua ſententia contra iſtum nouum contumacem. Nec eſt verum, quod ſententia excommunicationis habeat tractum ſucceſſiuum;nam in continenti aſſumit vires in eum, contra quem fertur;ſecus ſi feratur per ſtatutum: tunc enim comprehenduntur futuri contumaces; quia lex ſemper loquitur. l. Ariani. C. de hæreticis. not. Abb. in c. à nobis. el primo, de ſententia excommunicationis.

8 Octauò, quos pars, vel Iudex non intendit includere, non comprehenduntur in monitorijs. Syl. Nupt. & Probus vbi ſupra. Sotus de Iuſtitia, & Iure. lib. 5.q. 3.art. 1. Nauar.cap.27.num.14.Vnde pater non præſumitur,quòd velit filium, qui eius bona ſurripuit, excommunicari, nec

ma-

maritus vxorem, vt dicit notabiliter Sotus vbi ſupra; & ideo non comprehénduntur, quamuis teneantur ad reſtitutionem, quando graue eſt damnum. Hinc, ſi aliquis fraudulenter in Curia Archiepiſcopali Neap. obtineret monitorium, aſſerens fuiſſe ſibi ſublata bona valoris quinquaginta ducatorū, quod nō obtineret, niſi pro tali ſumma, & reuera non aſcendebant ad dictam ſummam, non comprehenduntur ſcientes, vel retinentes in tali monitorio. Idem, quando partes ex pacto diſtulerunt ſolutionem; quia Iudex non intendit excommunicare, pluſquam pars exigit, iuxta ſupradictos Doct. Et ex his poteſt inferri ad alia.

9 Nonò, ſcire dicitur, vt teneatur reuelare, qui cognoſcit per vnum ex quinque ſenſibus corporis, l. qui teſtamento. ff. de teſtamentis. l. 1. in princip. ff. de his, quæ in teſtamento delentur, vel ſi aliquid nouit ex confeſſione partis. cap. hoc videtur. 22. q. 5. aut ſi id pro certo tenet ex aliqua iuſta ratione. Innoc. in cap. cum cauſam. de Iuramento calumniæ. vel ex iuſta credulitate; nam teſtis de credulitate probat, quando reddit iuſtam cauſam credulitatis, cap. quoties. de teſtibus. & in pluribus alijs caſibus relatis per Felinum, & alios ibi: vel ſi audiuit ab aliqua perſona fide digna. iuxta gloſ. ſing. in l. à Titio. ff. de condit. & demonſtrat. Si verò quis audiuit, ſed ignorat à quo, non tenetur reuelare. Idem, ſi à perſonis non fide dignis; nam qui cito credit, leuis eſt corde, cap. non ſolum. 11. q. 3. vel ſi audiuit à perſona fide digna, verum ſcit, quòd illa non plus nouit, quàm ipſe, nec id audiuit ab eo, qui plus ſcit, quā vterque ipſorum; vel quando ille à quo audiuit, reuelauit; & quamuis teſtis de auditu regulariter non probet, vt nota-

tur

tur in l.teſtium. C. de teſtibus; tamen tenetur reuelare, à quo audiuit; quia poterit Iudex ex officio interrogare illum à quo audiuit, qui fortè maiorem lucem afferet, & tutius eſſe reuelare cenſet. Franc. Marcus deciſ.648. quia teſtes de auditu ſaltem faciunt adminiculum, & præſumptionem. Archid. communiter receptus, in d. cap. hoc videtur.22.q.5. In dubio autem, quando reuelans neſcit diſcernere dictas qualitates in illis, à quibus audiuit, debet reuelare ex regula iuris, quòd tutior via ſit eligenda. Nauar.d.coroll.66. num.787.& in Manuali cap.25.num.49.

10 Præterea inhabiles ad teſtificandum tenentur reuelare; quia eorum teſtimonium non omninò inualidum eſt: nam etſi non probent, faciunt tamen præſumptionem. gloſ. in cap.1.in verbo,ad teſtimonium.de teſtib.in 6.& ibi Dominic. & Franchus, & eorum fides ſuppletur, ex magna fide conteſtis,iuxta communem in l.ſi quis ex argentarijs.§.coguntur. per illum tex. ff.de edendo. & ex numero aliorum teſtium,iuxta glo. in l.teſtium fides. in verbo, numerus. ff. de teſtibus; vel in caſu difficilis probationis. Boſſius de indicijs nu.177. Suppletur etiam fides ex adminiculis, coniecturis, præſumptionibus, & veriſimilitudinibus. Crauet. conſ.35. Farinac.de teſtib.q.62.num.345. qui teſtatur de communi opinione.

ANNOTATIO.

Nu.7. Ibi,Non comprehenduntur ſubditi, qui tempore excommunicationis degunt extra territorium Epiſcopi. Declara hoc dictum, niſi ante fori mutationem fuerint moniti ſub pœna excommunicationis: quamuis poſtea tempore excõmunicationis reperiantur aliò tranſtuliſſe domicilium. ita tenet gloſ.in c.præterea. el 2.de appell. in verb. impedire. vbi dicit, quod excommunicatio lata ſub conditione, vt ſatisfaciam infra certum tempus,ligat,ſi pendente conditione

tione efficiar alterius fori. ſequitur Innoc, Abb. in d.cap.præterea. Ioan.Andr.in regula cum ſunt.de reg.iur.in 6.in Mercur.Feder.de Senis conſ.97.nu.4. Marian.Socin.in c.ſacro.num.152.de ſentent. excommun. qui teſtatur de communi, & nouiſſime Petrus Anton. Lazarius in Tract. de monitor. ſect.4 .quæſt. 17. qui plures cumulat,quia per monitorij citationem perpetuatur iuriſdictio.cap. propoſuiſti .de for. compet. & quamuis ſupradicti Doct. loquantur, quando fertur excommunicatio ſub conditione, ſi intra tale tempus non fuerit ſatisfactum, & non quando tantum fit monitio ſub pœna excommunicationis abſque prolatione ſententiæ conditionalis, tamen idem videtur dicendum, cum militet eadem ratio, niſi monitorium non perueniſſet ad notitiam.

12 In eodem num.ibi,Sed opus eſt noua ſententia, quæritu r, quid ſi Epiſcopus intendat in ſententia excommunicationis ligare futuros contumaces, & talis videtur præſumenda eius intentio, vt alij valentes parere poſt fulminationem ſententiæ includantur?Reſpondetur, adhuc opus eſſe noua ſententia excommunicationis, quandoquidem futuri contumaces per ſtatutum excommunicari poſſunt, ſed non per ſententiam.gloſ.in cap. Romana. §. caueant.de ſent.excom. in 6.gloſ.in cap. 2. de conſtit.eod. lib. 6.Francus in d. §.caueant.Couar.in cap.Alma mater. 1. par.relectionis. §. 10. qui declarat, quod ſententia excommunicationis generaliter poſſit ferri ab homine pro futuris culpis,ex rationabili cauſa, iuxta d.§. caueant.quam ipſe exiſtimat,quoties aliquod delictum in aliqua vrbe, vel prouincia frequentiſſimum ſit, tunc poterit ſententia excommunicationis ab homine generaliter ferri ad imitationem legis, & Canonis in eos,qui illud crimen cõmiſerint; & ita praxim ſe habere teſtatur: quare inſpicienda ſunt verba ſententiæ excommunicationis fulminatæ,& cauſa, alias futuri non comprehenduntur.

13 Quæritur,ſi teſtator vni ſuam voluntatem ſignificauit, dicens, relinquo eam quantitatem illi perſonæ, quam ſignificaui Franciſco, qđ fieri poteſt,& ſtatur ex voluntate teſtatoris dicto vnius. l. Theopompus. ff. de dot.prælegata.l.quem heredi.ff.de rebus dubijs. An hoc caſu poſſit ad inſtantiam heredis præcipi ſub pœna excommunicationis dicto Commiſſario,vt veritatem dicat de voluntate teſtatoris ſibi reuelata. Reſpondetur affirmatiue, quia Commiſſarius eſt teſtis, ex quo tenetur iurare talem fuiſſe voluntatem defuncti, vt di-

citur

citur in dicta l. Theopompus. & teſti certo poteſt fieri præceptum ſub pœna excommunicationis, vt dicitur in praxi, num. 40. ex Abbate in cap. ad noſtrũ. el 2. de Iureiur. & alijs. Et nota hunc caſum, quia frequenter occurrere ſolet, & ſtatur dicto vnius, tam reſpectu quantitatis, vt in dicta l. Theopompus. quam reſpectu perſonæ, cui legare voluit, vt in dicta l. quem heredi.

Quando autem poſſit concedi monitorium contra donatarios, vel legatarios, qui fidem pręſtiterũt teſtatori de reſtituendo bona filijs ſpurijs teſtatoris, vel donatoris, tradit latè Petrus Antonius Lazarius in tract. de monit. ſect. 3. q. 5. qui multa alia vtilia dicit in d. tract. ad quem te remitto.

SVMMARIVM.

1 *Clericus habet beneficium, quod non poteſt conueniri, niſi in quantum facere poteſt.*

2 *Clericus non tenetur cedere bonis.*

3 *Clericus conſtitutus in minoribus, gaudet beneficio cap. Odoardus. de ſolut.*

4 *Beneficio, cap. Odoardus. renunciari non poteſt.*

5 *Beneficio, cap. Odoardus. de ſolut. non gaudet, qui non confitetur debitum.*
Nec doloſus, num. 6.
Nec in delictis, num. 7. & an reſpectu intereſſe partis, & quid in mulctis, ibidem.
Nec qui in ludo, vel luxurioſe viuendo bona conſumpſit, num. 8.
Nec conuentus actione reali, num. 9.
Nec penſionarius pro penſione ſoluenda, num. 10.
Nec laicus effectus Clericus in fraudem creditorum, num. 11.
Nec Clericus negotiator num. 12. Et quid in obligato in forma Cameræ, aut condemnato per tres ſententias conformes? vel quando debitum eſt iuratum? num. 13.
Nec quando creditor eſt pauperior, num. 14.

15 *Clericus, quando non gaudet beneficio c. Odoardus, & luit in corpore, quomodo debet luere.*

16 *Clericus non poteſt carcerari pro debito ciuili; limita, quando eſt periurus, vel debitum deſcendit ex delicto, aut eſt ſuſpectus de fuga.*

17 *Clericus an debeat detineri carceratus, pendente diſcuſſione ſuper admiſſione ad beneficium c. Odoardus.*

Pauper-

18 *Paupertas Clerici eſt probanda, vt admittatur ad beneficiū c. Odoardus, de ſolut. & quomodo probetur. & etiam Clericus tenetur indicare bona.*
19 *Beneficium c. Odoardus, an poſſit pluries obtineri.*
20 *Clericus debitor ſi poteſt, & recuſat ſatisfacere, poterit carcerari.*

De materia c. Odoardus. de ſolut. latè.

CAP. III.

1 FREQVENS eſt in Curia Archiepiſcop. Neap. materia c. Odoardus. de ſolut. quam breuiter, & ſuccinctè enucleare operæpretium eſſe duxi. Habet Clericus, qui dicitur miles cęleſtis militiæ, ad inſtar militis armatæ militiæ, priuilegium, vt pro debito ciuili non poſſit conueniri, niſi in quantum facere poteſt. Gloſ. in l. miles. ff. de re iud. quam ſequuntur Bar. Alex. Iaſ. Ripa, Imola, Abb. Anchar. & idem Imol. in d. cap. Odoardus. Franchus in c. ſi Clericos, de ſent. excomm. in 6. Felinus in cap. cum ex officio. de præſcript. Couar. lib. 2. variarū reſolut. cap. 1. Beat. de inope debit. cap. 17. Caccialup. de deb. ſuſpecto, q. 5. Et hæc eſt magis communis opinio, quidquid voluerit Alber. in d. l. miles. Matheſila. not. 61. Si enim miles terreſtris militiæ habet hoc priuilegium, ne militiam deſerat; quanto magis Clericus, ne deſerat ſeruitiū diuinū, & ne in opprobrium totius ſtatus Eccleſiaſtici cogatur mendicare; ſed, relicto ei patrimonio ſufficienti ad victum, aut redditibus beneficij, pro honeſta vitæ ſuſtentatione aſſignatis, admittitur ad iuratoriam cautionem, de ſoluendo debita, cum peruenerit ad pinguiorem fortunam, d. c. Odoar. & c. peruenit. de fideiuſſ.
2 Nec Clericus pro debito tenetur cedere bonis. Abb. Imol. Anchar. in d. cap. Odoardus. Couar. d. cap.

cap.1.num.9. Beat.d.cap.17.num.8. Prædicto beneficio,
3 c.Odoardus.gaudet Clericus,non ſolum in ſacris,ſed etiam in minoribus ordinibus conſtitutus, cum tex.loquatur ſimpliciter de Clerico; & Clericorum appellatione, in fauorabilibus veniunt omnes addicti ſeruitio diuinò, ſiue in minoribus, ſiue maioribus ordinibus ſint conſtituti. Abb. in Rubr. de vita, & honeſtate Cler. & in c.2.de cohabitatione Clericorum, & mulier.dummodo conſtitutus in minoribus alicui Eccleſiæ in diuinis ſeruiat. Non enim gaudere debent, qui minoribus ordinibus inſigniri ſolent, vt vitijs,& criminibus liberius vacent, & Eccleſiæ non inſeruiunt,vt dicũt Couar.d.cap.1.Ioann. Gutierrez de iuram. confirm.parte 1.cap.17. Suarez in praxi 3. parte 2.tomi 9. vnico. Menoch.de Arbitrar. caſu 183.Proſp. Farinac. de carceribus,quæſt.27.num.69. Quemadmodum nec Clericus in minoribus gaudet priuilegio fori, ſi Eccleſiæ in diuinis non inſeruit, aut beneficium non habet. cap. 6. ſeſſ. 23.de reformat. Concil. Trident. Et ita ſeruatur in Curia Neapolitana.

4 Amplia, vt Clericus non poſſit renunciare beneficio d. cap.Odoardus. etiam cum iuramento, cum ſit inductum in fauorem totius ordinis clericalis,ne cogatur cum dedecore mendicare. Ita Oſtien.Io.And.in d.cap.Odoar.Beat. Suarez.vbi ſupra.Quidquid dicat Gutierrez.d.cap.17.

5 Declara primò, vt non gaudeat prædicto beneficio,qui non cõfitetur debitum, vt eſt expreſſum in d.cap. Odoardus. & talis recognitio debiti poteſt fieri etiam poſt ſententiam,vt tradit Afflict.in deciſ.379. Brun.de ceſſ. bonorum.q.2.

6 Declara ſecundò, vt doloſus non gaudeat prædicto be-

neficio Verall. deciſ. 278. parte 1. Io.Bapt. Ferrett. conſ. 144. Hinc infertur, quòd ſi Clericus tempore contractus ſciebat ſe nõ eſſe ſoluẽdo, & falsò aſſeruit poſſidere idoneas facultates, & eſſe ſoluendo, ratione doli non debet gaudere, ex tex. notabili in l.pen.ff.de iure dotium. Secus, ſi non aſſeruit habere idoneas facultates, ex reg. l. qui cum alio.ff.de reg.iur. Idem in doloſo, volente bonis cedere, dicit Brun. vbi ſupra q. 31. 4.q. princ. Infertur etiam, quòd Clericus, qui in fraudem creditorum bona conſumpſit, nõ debet gaudere dicto beneficio. Io. Ferrett. vbi ſup. ex l.ſi quis dolo.ff.de re iud.& l.etiam. §.licet. ff. ſol. matr. ſicut nec in hoc caſu debitor admittitur ad ceſſionem, vt tradit Brun.q.28.dict.4.q.princ. Nec etiam gaudet Clericus dicto beneficio, ſi debita contraxit ſub ſpe gaudendi dicto beneficio. Ferrett.conſ.prædicto. Nec etiam debitor hoc caſu gaudet ceſſione bonorum iuxta tradita per Brun. vbi ſupra, q.30.4.q. princ. Nec etiam gaudet Clericus, qui bona occultat, vt dicit Beat.d.c.17.num.12.

7 Declara tertiò, vt Clericus non gaudeat dicto beneficio in delictis; ſed ſi non habet in ære, debet luere in corpore, ex reg. l. fin. ff. de in ius vocando, c. finem litibus. de dolo, & contumac. quod procedit, quando pœna pecuniaria eſt applicanda fiſco ad vindictam publicam; ſecus, ſi pecunia ſit ſoluenda parti, ratione intereſſe; quia reſpectu dicti intereſſe, habet locum beneficium dicti capituli. Ita Io.And.& Abb.in d.c.Odoardus. Idem Abb.in d. cap.finem litibus. Couarr.in d.cap.1. Menoch.de arbitrar. caſu 447. Et hæc eſt veritas, quidquid alij dixerint, quos refert Couar. d. cap.1.

Subdeclara, quando pecunia ſoluenda parti, licet ex

parte

parte recipientis, detur ratione intereſſe; ex parte tamen ſoluentis eſt pœna,nempe, ſi Clericus iniuſtè litigans, fuit condemnatus ad expenſas, propter indebitam vexationē, ſi nō poteſt ſoluere,luet in corpore. Abb.in d.c.finem litibus.num.5.per illum tex.qui eſt clarus Puteus deciſ. 56. lib.1.Boer.deciſ.349. Subdeclara 2. in mulctis, debitis fiſco, ratione contumaciæ,vel liquidationis inſtrumentorū, aut obligationum penes acta incuſatarum, aliiſuè mulctis, in quibus Clericus gaudet beneficio d.c. Odoardus.ſi quidem mulcta propter paupertatem in totum remittitur l. illicitas,ff.de offic.Præſ.& non habens in bonis, non debet luere in corpore pro mulcta.Brun. vbi ſupra in 4. quæſt. princ. num.5. in fine. Clarus §. fin. q. 95. qui teſtatur de communi.Proſper.Farinac.de delictis.q.18.nu.57.

8 Declara quartò,vt Clericus,ſi in ludo,vel luxurioſè viuendo, bona ſua conſumpſit, non gaudeat beneficio c. Odoardus. ità Ferrett.d.conſ.144.ex Bal.in l.1.C.qui bonis cedere poſſunt.

9 Declara 5. in Clerico conuento actione reali; ſiquidē non gaudet, ſicut nec maritus,Bart. in l.maritum. ff.ſolut. matr.ita tenet Brun.3.quæſt.princ.num.14. vbi pariter di-
10 cit, penſionarium non debere vti dicto beneficio contra eum, cui ſoluit penſionem: non enim æquum eſt quòd dum beneficium obtinet,exceptione d.cap.Odoardus.vel alia,iuuetur.idem dicit Couarr.in d.c.1.

11 Declara 6. in laico effecto Clerico,poſt debita contracta,in fraudem creditorum. Beat. d. c.17. num.22.qui ex mente Io.Andr.& Abb.in cap. de obligatis ad ratiocinia, dicit,quòd ſi debitor fuit carceratus,vel citatus,tunc præſumitur clericatus aſſumptus in fraudem:aliàs non. In dubio verò non præſumi fraudem, niſi ſaltèm creditor fuerit

iactatus velle debitorem conuenire efficaciter, probat Farinac. de inquiſ. q. 8. numero 3.

12 Declara ſeptimò in Clerico exercente illicitam negoziationem, qui, ſicut priuatur priuilegio Clericali, quoad collectas; cap. fin. de vita, & honeſt. Cler. ita debet priuari beneficio d. cap. Odoardus. vt tenet Brun. vbi ſupra, q. 3. in princ. num. 15.

13 Declara octauò, ſecundum Gomeſium in compendio vtriuſq; ſignaturæ, vt non gaudeat obligatus in forma Cameræ, aut condemnatus per tres ſententias conformes; vel quando in obligatione adeſt iuramentum. Sed contrariũ tenet Couar. d. c. 1. cũ nulla cõgrua ratio aſſignari poſſit, quare in his tribus caſibus Clericus gaudere non debeat prædicto beneficio, inducto in fauorem totius Ordinis Clericalis. Sequitur Beat. d. cap. 17. nu. 6. & fuit obſeruatum in Curia Archiepiſc. Neap. in obligato cum iuramento. Et in obligato in forma Cameræ, tenet Galleſ. de obligat. in forma Cameræ, ſexta parte, q. 7. Idem dicit Put. d. deciſ. 56. de condemnato per tres ſententias conformes, cùm remedium appellationis ſit iuridicum, & non debet pœnam mereri, qui facit actum lege permittente; l. Gracchus. C. de adulterijs. niſi quoad expenſas, vt ſup. dixi.

14 Declara nonò, vt non debeat gaudere Clericus d. beneficio, quando creditor clericus eſt pauperior ipſo debitore, quia in pari cauſa debet præferri ille, qui tractat de dãno vitando, cùm prima charitas incipiat à ſe ipſo; ſed cùm neuter habeat vnde viuat, æquius eſt, creditorem præferri, qui repetit ſuum, quàm Clericum lucrari, vt his rationibus concludit Bar. in d. l. maritum. non debere maritum gaudere beneficio, vt non poſſit conueniri, vltra quam facere poteſt, quando mulier eſt pauperrima.

Quando

15 Quando verò Clerici debent luere in corpore, iuxta ſupradicta, poſſe verberibus cædi, tenet Boer.d.deciſ.349.allegat tex. cum Gloſ.in c. quia. 5. q.6. Se quitur Farinac.de delictis,& pœnis,q.26.num.12. Nihilominus Curia Archiepiſcopalis Neap. ſolet ipſos relegare in Inſulam: Iudicis enim arbitrio remittitur, qualis debeat eſſe iſta commutatio,l.1.§. fin.ff.de pœnis. Gloſ.& Doct.in d.cap.finem litibus. Farinac. in d. quæſt. 26. num.12. Quando verò pœna ſoluenda eſt minima, non debet fieri talis commutatio in corporalem, iuxta æquiorē opinionem Boer.d.deciſ. Tiraquell. de Iudicijs in rebus exiguis, fol.33. verſ. 7. Iaſ. in §. pen. de action. licet in contrarium ſit communis opinio. Clarus q. 95. ſed prima videtur ſeruanda in foro Eccleſiaſtico, ſaltem de æquitate Canonica; vel poterit etiam debitor diutius in carcere detineri; & prædicta cōmutatio in pœnam corporalem, poterit fieri etiam poſt ſententiam; quamuis in ea nihil fuerit dictum de tali commutatione, vt dicit,& probat Theſau. deciſ.232. etſi alterius opinionis ſit Farinac.d.q.26.

16 Ex beneficio prædicto, quod Clericus non poteſt condemnari, niſi in quantum facere poteſt, ſequitur, quòd pro debito carcerari non poteſt; id enim operatur hoc priuilegium. Aret. in l.alia. §. eleganter.ff.ſol.matr.Franch.qui in ſpecie loquitur de Clerico, in cap.ſi Clericos. de ſent.excommun.in 6.Couarr.Beat.Caccialup.vbi ſupra, Farinac. de carcer.q.27.nu.70.ſed ſequeſtrantur fructus beneficiorum, vel aliorum reddituum, relicta ei congrua portione. Poterit tamen carcerari Clericus pro debito, quando eſt periurus, quia debitum eſt iuratum, propter peccatum periurij, quod eſt graue, c.hoc videtur.22.q.5. Ita not. Afflict. in Conſtit. Regni, ſi quis Clericus.in 6.not.ſub Rub.

de clericis conueniendis. Brun.d.q.3.princ.num.17.& ad fundandum periurium,ſufficit probare, quod tempus ſoluendi eſt elapſum. Felin. in cap. querelam, de iureiur. in princ. Poterit etiam carcerari Clericus ſuſpectus de fuga; & tunc etiam ab ipſo creditore capi poteſt, ſi aufugiat cũ bonis.Abb.in c.cum non ab homine.de Iudic.Brun.d.q.3. Couar.&Farinac.vbi ſupra.&eſſe cõem opinionẽ teſtatur Fel. in d. c.cum non ab homine. debet tamen, quanto citius poterit Iudici præſentare,& ſi Clericus offert ſatisfactionem propriam,vel cautionem idoneam, debet relaxari; alias creditor eſt excõmunicatus,iux.Bal.& Fel. in d.c. cũ non ab homine.Item poterit carcerari pro debito proueniente ex delicto. Franch.notab. in c.dilectus.de appel. per c.1.de depoſito.Marſ.in prax.§.attingam. nu.70.Farinac.vbi ſupra.Poterit quoq;carcerari clericus obligatus in for.Cameræ,vt per Farinac. vbi ſupra:quidquid dicat Couar.d.c.1.Nam praxis ſe habet in contrarium.

17 Sed dubium eſt, an Clericus debeat detineri carceratus pendente diſcuſſione ſuper admiſſione ad beneficiũ d. c. Odoardus. & ex ſupradictis facile poteſt haberi reſolutio;ſiquidem, ſi Clericus eſt periurus, vel eſt ſuſpectus de fuga,carcerari poteſt; & poſtea cum cautione idonea poterit habilitari. Quod autem ratione inſtrumenti habentis executionem paratam,poſſit etiam carcerari vltra periurium, facit: nam cedens bonis, non poteſt carcerari, l. 1. vbi Bart.Bal.& alij, C.qui bonis cedere poſſunt: & tamen poteſt carcerari vigore talis inſtrumenti, iuxta Angel.in l. nemo. C.de exactor.tribut.lib.10.& in l. alia,§.eleganter. ff.ſolut.matr.quem ibi ſequitur Paul.dicens; quod Iudices irrident Baldum contrarium dicentẽ in d.l.1. & veriorem eſſe opinionem Angeli, dicit Alex. ibidem. Nec dicitur

tendere

tendere in damnum totius ordinis Clericalis, quòd Clericus, pendente tali diſcuſſione, maneat carceratus. In Curia verò Archiep. Clerici, vigore Inſtrumentorum prædictorum, & obligationum penes acta, carcerantur; quia ritus magnę Curię Vicarię 166. de liquidatione inſtrumētorum, eſt receptus in Curia Archiep. vt in conſtitutione 54. & ſi poſt carcerationem petunt admitti ad beneficiū prædictum, manent carcerati, donec diſcutiatur, an gaudere debeant dicto beneficio. Quando verò petunt admitti ad d. beneficium, antequam carcerentur, Curia diuerſimodè ſeruauit. Sed non recedas à prædictis, vt poſſint carcerari, quando adeſt periurium, vel ſuſpicio fugæ. Et dicta procedunt etiam, quando à Papa impetratur reſcriptum ſuper dicto beneficio, quia in verbis diſpoſitiuis ſemper ſolent poni illa verba, Facias, vt de iure faciendum eſt; licet ſecus dicatur in narratiuis; & verba diſpoſitiua ſunt attendenda. Clement. 1. de præbendis. & quando debitor dicatur ſuſpectus de fuga, latè tradit Menoch. de arbitrar. caſu 87. lib. 2.

18 Præterea, vt admittatur Clericus ad d. beneficium, eſt probanda paupertas. Staphileus de litteris grat. & Iuſtit. fol. 159. Couar. d. c. 1. Brun. dicto tractatu, q. 26. vel per famam in vicinia; vel, quia viſus eſt mēdicare, vel alio modo, Iudicis arbitrio, iuxta Gloſ. in authentica, præterea. C. vnde vir, & vxor. & tradita latè per Couarr. in lib. 2. variarum reſolutionum cap. 6. & per Brun. d. q. 26. Nec probatur per ſolam aſſertionem petentis admitti ad beneficium; nam qui eam allegat, probare debet; Gloſ. l. ſi vero. §. qui pro rei. ff. qui ſatiſdare cogantur, Afflict. latè deciſ. 377. Brun. d. q. 26. ſeruatur etiam in Curia Neap. quod Clericus tenetur ad inſtantiam creditoris indicare bona, quæ habet,

vt poſſit gaudere dicto beneficio, ſicut cedens bonis tenetur indicare bona. Gloſ. & Bar. in l. pen. ff. tit. noui.

19 Vltimò notandum, quòd ſemel admiſſus ad beneficium prædictum, non prohibetur iterum admitti, quemadmodum bonorum ceſſio poteſt reiterari. Paul. de Caſtr. in l. ex contractu. C. de bonis auct. Iudicis poſſidendis, vbi etiam Salic.

ANNOTATIO.

20 Aduerte, quod licet Clericus non poſſit carcerari, niſi in caſibus enumeratis in praxi, tamen quando fuit condemnatus ad ſoluendum, & poteſt ſatisfacere, ſi recuſat, poterit carcerari. Ita notabiliter dicit Abbas in cap. 1. de depoſito. cuius opinio eſt in praxi recepta: nam contra Clericos valentes ſoluere, & recuſantes expediuntur litteræ exequutoriales in rem, & in perſonam.

SVMMARIVM.

1 *Abſolutio à iuramento conceditur ſolum ad finem agendi in Curia Archiepiſcopali Neap.*

2 *Abſolutio à iuramento ad finem agendi conceditur ſine partis citatione.*

3 *Abſolutio à iuramento ad finem agendi conceditur in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, poſt periurium incurſum, & quando. & ibi praxis Curiæ.*

4 *Abſolutio à iuramento, conceſſa poſt periurium incurſum, quando concedi non debebat, an ſit nulla.*

5 *Abſolutio à iuramento, ſi fuit conceſſa, & pars appellauit, poteſt abſolutus, ſiue habilitatus agere, pendente appellatione.*

6 *Abſolutio à iuramento, quando non concedenda.*

7 *Periurium, an incurratur, per ſolam libelli oblationem, vel per litis conteſtationem, remiſſiue.*

8 *Abſolutionem à iuramento an poſſit concedere Epiſcopus, quando eſt dubium, an ſit concedenda.*

9 *Abſolutio à iuramento, à quo Epiſcopo ſit concedenda.*

10 *Abſolutio à iuramento in Curia Archiep. Neap. cõceditur exteris, etiam ſi iurauerint extra regnum.*

11 *Abſolutio à iuramento poteſt impetrari ſine mandato.*

De

De abſolutione à iuramento.
CAP. IIII.

1 SERVATVR in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, quòd abſolutio à iuramento, ſiue habilitatio, non conceditur, niſi ſolum ad finem agendi, & experiendi de Iuribus ſuis, coram Iudice competenti, non autem ad finem excipiendi, quod multis retro annis in deſuetudinē abijſſe, teſtatur Galleſius de obligatione in forma Cameræ, parte 2.q.2. Et conceditur ſine partis citatione, ex ſtylo antiquo curiæ, iuxta cōſilium Oldrad. 120. Afflict. in deciſ. 120. qui teſtatur de magis communi, Galleſium vbi ſupra, Couar. lib. 1. variarum reſolut. cap. 4. Si autem alibi reperiretur ſtylus contrarius, quod pars eſſet citanda, ſeruari deberet, vt latè tradit Ant. Gagliardus de abſol. à iuramento. §. 1. Item ſeruatur in Curia Archiepiſcopali, quòd aliquando datur abſolutio, ſeu habilitatio à iuramento poſt periurium incurſum, citata tamen parte, de quo vidipluries dubitari: nam in tali caſu ad Papam eſſe recurrendum, dicunt Feder. de Senis conſ. 301. quia fruſtra legis auxilium implorat, qui in legem delinquit, cap. quia fruſtra. de vſuris. Anchar. conſil. 198. datur enim materia peierandi, quam Epiſcopus vitare debet. c. ſi vero. de iureiurando. Abb. Felin. in cap. primo eodem titulo. Berous conſ. 50. num. 64. lib. 1. Neuizanus conſ. 23. Crauetta conſil. 613. volumine 4. Ant. Gagliardus vbi ſupra. §. 4. num. 2. Verum iſta concluſio Doctorum admittit aliquas limitationes, ſecūdum quas procedit praxis Curiæ. Et primo limitatur, quando periurus non perſeuerat in peccato.

ita dicit Abb.in d.cap.1.notabiliter.ponens exemplum de eo, qui vendidit propter metum, & iurauit non contrauenire,quia licet peccauerit, contrauenicndo, & inciderit in periurium,poterit tamen petere abſolutionem, vt liceat ſibi venire contra venditionem; hoc enim caſu ceſſat perſeuerantia in peccato, & imponi ei debet pœnitentia de periurio.ſequitur Fel.in d. cap.1.Secundo limitatur,quando quis eſſet periurus abſque dolo, puta, ſi debitor nō ſoluerit in termino,ex dolo,ſed ex culpa; vel ſi aliter excuſatur à periurio, ratione neceſſitatis, vel difficultatis; quia pœna appoſita periuro, non habet locum, ceſſante dolo. Felin.in d.c. 1. ex Bald.in l.obſeruare.§.proficiſci.ff.de offic. Proconſ.num.15. & Gloſ.in cap. breui de iureiurando. Tertiò limita, quando intra terminum Iudex præcepiſſet iuranti, ne ſolueret; quia in euentu termini non incurrit periurium.Archid.in cap.auctoritatem. 15. q. 6. Felin .d. cap.1.qui dat cautelam, quod ante aduentum termini, facta aliqua fide de turpitudine iuramenti, obtineretur præceptum:& quamuis Ant.Gagliard.d.cap.1.num.34.teneat contra Abb. circa primam limitationem, abſque efficaci ratione; opinio tamen Abbatis eſt recepta in Curia Archiepiſcop.Neap.à tempore antiquiſſimo, & practicatur, quòd periurus petit abſolutionem à periurio,& habilitationem ad finem agendi,allegans metum,vel læſionem, citatur pars, & datur terminus ad probandum læſionem, & compilatur proceſſus via ordinaria, & probata læſione, vel metu, per ſententiam definitiuam, periurus abſoluitur à quibuſcunque iuramentis per eum præſtitis, ac etiam à reatu periurij,per ipſum incurſi ad effectum agendi, & experiendi de iuribus ſuis, & iniungitur ei pœnitentia ſalutaris pro periurio.Si vero quis nollet probare læſionem,

po-

poteſt adire Summũ Pontificem, & obtinere abſolutionẽ.
4 Sed quid, ſi concedatur abſolutio à Iuramento, poſt periurium incurſum, quando non eſſet concedẽda, an valeat? Petrus de Ancharano in d.conſil. 198. dicit, quòd aut periurium non fuit expreſſum Iudici, & abſolutio non valet, per l. ſi prætor. ff. de Iudicijs; aut fuit expreſſum, & tunc, ſi pars non fuit citata, eſt nulla; ſi verò fuit citata, tunc abſolutio eſt iniuſta, ſed valet. Sequitur Felin. in d. cap. 1. & ſecundum hanc diſtinctionem videtur intelligendum conſilium Crauettæ 613. facit textus in c. Paſtoralis, §. verùm. de appell. vbi iniuſta abſolutio ab excõmunicatione valet; immo ſi fuit conceſſa habilitatio à
5 Iuramento, & pars appellauit, habilitatus pendente appellatione poteſt agere; quia appellatio non ſuſpendit pronunciatum, quando tractatur de ligamine animæ. Sic etiã appellatio non ſuſpendit abſolutionem ab excommunicatione, vt dicit notabiliter Felin. in rub. de appell. poſt numerum primum. Et ita in praxi pluries obtinuiſſe dicit Vrſillus ſuper deciſ. Afflict. 188. & pluribus rationibus
6 probat Ant. Gagliardus vbi ſupra, §. 3. nu. 32. Solet etiam dubitari, an ſemper iſta abſolutio ſit concedenda, vltra ſupradicta de periurio; & concluſio ſit, non eſſe concedendam, quando nihil prodeſſet, & futura eſſet nullius momenti, vt ſi iuramentum non ligaret, vel viribus non ſubſiſteret, quia pars agens non adimpleuiſſet contractum ex parte ſua. Neuizanus conſ. 23. vbi dicit numquam concedendam eſſe abſolutionem, quando parti poteſt eſſe cõſultum alia via. ſequitur Ant. Gagliardus vbi ſupra, §. 1. nu. 3. Item non debet concedi, quando appareret peti per calumniam, ex dictis per Iaſonẽ in l. 1. ff. de officio Aſſeſſor. Neuizanus Galleſius, Ant. vbi ſupra. Item non eſt concedenda

denda

denda non ſolùm poſt periurium incurſum, iuxta tamen prædicta; ſed etiam quando tempus ita imminet, vt periurium incurratur. Neuizanus d.conſ.23. Ant.d.§.1.nu.42. Afflict. deciſ. 31. qui teſtatur Curiam Archiepiſcopalem Neapolitanam non fuiſſe ſolitam concedere citationem ſuper abſolutione à iuramento, niſi ad minus ſuperſint 20. dies termini ſolutionis; dicit tamen Ant. vbi ſupra, prædicta procedere, quando ex culpa petentis abſolutionem immineret periurium; ſecus, ſi nulla culpa interceſſiſſet. Hodie verò in Curia Archiepiſc. Neapolit. conceditur abſolutio ad finem agendi, etiam ſi vnus dies termini ſolutio-
7 nis ſupereſſet. An autem quis dicatur periurus per ſolam libelli oblationem, vel per litis conteſtationem, contraueniendo, vide Bald. in auth. habita. C. ne filius pro patre; & in l. ſi quis maior. C. de tranſact. DD. in l. Lucius. §. tres heredes. ff. ad Trebell. Alex. conſ. 52. vol. 2. Ruin. cõſ. 181.
8 vol. 1. Verall. deciſ. 233. par. 1. Sed eſt dubiũ, an poſſit Epiſcopus concedere abſolutionem à iuramento, quando eſt dubiũ, an ſit concedenda, vel non: & recurrendum eſſe ad Papam dicit Inn. in cap. venerabilem. de elect. Fel. in d. cap. 1. Innoc. in cap. cum contingat. eodem tit. Verùm communis opinio eſt in contrarium, quòd poſſit Epiſcopus illam concedere, de qua teſtatur Ant. Gagliardus d. §.4. & tenet Abbas in d. cap. venerabilem. reſpondens ad illum textum. idem Fel. in c. 2. de ſponſ. Ant. de Butrio in cap. quanto. de iureiurando. Geminianus in cap. fin. de foro cõ-
9 petenti, in 6. Sed aliud dubium eſt, à quo ſit concedenda abſolutio à iuramento, ab Epiſcopo iri iurantis, vel eius, cui iuramentum præſtitum eſt? & ſi ab Epiſcopo iurantis, an ſufficiat, quòd ſit domicilij, vel originis, licet alibi ſit celebratus contractus? Et magis cõmunis opinio eſt, quod à

quouis

quouis Epiſcopo iurantis ſit concedenda, coram quo conueniri poſſet pro obſeruantia contractus. Calder. conſ. 1. de offic. ordin. & conſ. 6. de Iureiur. Lapus alleg. 10. Aret. conſ. 142. Couarr. lib. 1. variar. reſolut. cap. 4. nu. 5. Capic. deciſ. 18. Ant. Gagliar. vbi ſupra §. 4. nu. 55. qui plura adducit pro hac cõmuni opinione, maximè, quando non requiritur partis citatio, vt ſeruatur in noſtra Curia. Romanus
10 in ſing. 470. Eſt tamen notandum, quòd in Curia Archiepiſcopali Neap. ex antiquiſſima obſeruantia abſoluuntur omnes exteri à iuramentis præſtitis, etiam extra Regnum, quando adeunt Ciuitatem Neapolitanam animo litigandi in Curia ſæculari, & dicunt hunc actum eſſe quaſi pœnitentialem. Ant. in c. debitores. num. 7. de iureiur. & vbiquè locum eſſe pœnitentiæ. Notatur etiam per Annam
11 allegat. 83. Vltimò notandum, quod abſolutio à Iuramento poteſt impetrari ſine mandato, cùm ſit gratia, & poteſt concedi abſenti, & ignoranti. Felin. d. cap. 1. iuxta notata in cap. innotuit. de elect. & in c. ſi tibi. de pręben. in 6. Debet tamen ſequi ratificatio intra terminum præfixũ ad ſoluendũ, aliàs incurritur in periurium; ratificatio enim debet fieri in tẽpore. Rom. conſ. 427. Miles in repertorio, in verbo, ratificatio. Ant. Gagliar. latè loco citato, nu. 1.

SVMMARIVM.

1 *Abſolutio ad cautelam fit ab omnibus cenſuris, excepto interdicto generali.*
2 *Abſolutio ad cautelam fit, quando prætenditur ſententia nulla.*
3 *Abſolutio ad cautelam habet locum in cenſuris latis ab homine, non à iure. limita, vt ibi.*
4 *Abſoluere ad cautelam non poteſt, qui directam abſolutionem impendere nequit.*
5 *Citatio partis an requiratur in abſolutione ad cautelam.*
6 *Abſoluendus ad cautelam an debeat aliquid probare.*

Abſo-

7 *Abſolutio ad cautelam fit ex gratia.*
8 *Abſoluere ad cautelam qui poſſint, & an delegatus.*
9 *Abſoluere ad cautelam poteſt Archiepiſcopus pendente appellatione ab Epiſcopo ad Papam.*
10 *Abſolutus ab excommunicatione, vt reducatur in eandem ſententiam, an requiratur cauſa cognitio, monitio, & noua ſententia.*
11 *Abſolutio ad cautelam quomodo facienda.*
12 *Abſolutio ad cautelam non poteſt impetrari ſine ſpeciali mandato.*
13 *Canonicus poteſt petere abſolutionem ab excomunicatione pro concanonico, ſed non ad cautelam.*

De abſolutione ad cautelam.

C A P. V.

1 DE abſolutione ad cautelam ſæpiſſime in Curia Archiepiſcopali Neapolitana dubitari contingit. Propterea aliqua circa eam annotanda cenſui. Primò notandum, quòd abſolutio ad cautelam poteſt fieri ab omnibus cenſuris, excepto interdicto loci generali. De excōmunicatione habetur in cap. ſolet.& cap.venerabilibus.de ſentētia excōmunicationis in 6.& in c. per tuas.extra eod. de ſuſpenſione,in c.venerabili.eod. tit. & cap. Apoſtolicæ. de except. De interdicto, in cap. præſenti de ſent. excō. in 6. vbi prohibetur relaxari ad cautelam interdictum generale.Io. Andr. Io.Monach. Anchar. Dominicus, Franchus in d.c.ſolet.

2 Secundò notandum, quod abſolutio ad cautelam non eſt concedenda, quando excommunicatio fuit iuſta,neq; quando iniuſta, quia ligat: c.1. 11. q.3.ſed ſolùm,quando dicitur nulla, ex quauis cauſa nullitatis, etiam exemptionis, & eſt aliquod dubium de nullitate; aliàs ſi ab initio cōſtaret non eſſe nullam,non conceditur, & ſi conſtaret eſſe nullam

Digitized by Google

nullam, ſtatim fiet abſolutio ſimpliciter, Ioan. Andr. Dominicus, Anchar. Franch. in d. cap. ſolet. habetur in d. cap. venerabilibus. §. ſanè & quando petitur, debet exprimi cauſa nullitatis, cùm ſic dubitetur, an ſit nulla, vel non, vt dicit Franch. in d. cap. ſolet. Couar. in cap. alma mater. de ſententia excommun. in 6. 1. parte relectionis, §. 12. num. 6.

3 Tertiò notandum, quòd abſolutio ad cautelam habet locum in ſententijs cenſurarum, latis ab homine; quia illæ poſſunt eſſe iniuſtæ, & nullæ, non in ſententijs latis à Iure; de quibus non eſt dubium, quod ſunt iuſtæ, & validæ; niſi occurrat probabile dubium iuris, vel facti. Ita Ioannes Andreas, Dominicus, Anchar. in d. cap. ſolet. Idem in ſententijs latis per ſtatuta ſynodalia, prout in ſententijs latis à iure, tenet Henricus de Bottis, de ſynodo Epiſcopi, part. 3. concluſ. 13. num. 112.

4 Quartò notandum, quòd qui non poteſt directam abſolutionem impendere, nec poteſt abſoluere ad cautelam. Dominicus, & Franch. in d. cap. ſolet. & ſic non poteſt Archiepiſcopus Neapolitanus abſoluere ad cautelam à cenſuris Papæ reſeruatis.

5 Quintò notandum, quod in abſolutione ad cautelam, iuxta communem opinionem in d. cap. ſolet. eſt citanda pars, niſi periculum eſſet in mora. Sed in contrarium ſe habet obſeruantia Curiæ Archiepiſcopalis Neap. & ferè omnium Curiarum, vt non citetur pars: ſi tamen ipſa cõpareat, & dicat non eſſe concedendam abſolutionem ad cautelam, propter manifeſtam offenſam, eſſet audienda, & probare debebit offenſam intra octo dies. probatur in d. c. ſolet. Sed aduerte quod contrariũ fuit determinatũ in vrbe vt infra in annotatione ſuper c. 86. proinde citãda eſt pars.

Sextò

6 Sextò notandum, quòd petens abſolutionem ad cautelam debet ſummariè, & ſaltem ſemiplene probare nullitatem excõmunicationis, de quacũque nullitate tractetur, etiam exemptionis. Rota in nouis, deciſ. 310. Dominicus Franch. in d.cap.ſolet. Couar.in d.c.12. Felin. in c. Apoſtolicæ.de exceptionibus.& quando prætenditur nullitas, propter appellationem, quæ præceſſit excommunicationem, eſt probanda appellatio ante excommunicationem, non vnius teſtimonio; niſi eo caſu, quo Iudex excommunicator dicat ſe non credere appellationem præceſſiſſe excommunicationem; ſed eſſe paratum dare abſolutionem ſi ita ſit, quod poſt appellationem fuerit lata excommunicatio. Et deinde per vnum teſtem ſatis erit probare appellationem legitimam, vt dicunt Fel. & Couar.vbi ſupra; nihilominus in praxi ſeruatur, quòd abſque aliqua ſemiplena probatione nullitatis, ſit abſolutio ad cautelam. Vide annotationes ſuper cap.86.

7 Septimò notandum, quòd abſolutio ad cautelam ſit ex gratia, & ad eam faciendam non poteſt compelli Archiepiſcopus, vel alius, ad quem ſpectat. Ita Io.And. Dominicus, Anchar. Franch. in d.cap.ſolet. eamque poteſt concedere Archiepiſcopus, antequam incipiat de cauſa cognoſcere, dicto cap. venerabilibus.§.ſed ſi ex cauſa. Vide annotationes prædictas.

8 Octauò notandum, quod abſolutionem ad cautelam poteſt impendere ipſe excommunicator, & eius ſuperior, & non alius, iuxta magis communem in d. cap. ſolet. Poteſt etiam eam impendere delegatus Papæ, iuxta Archidiacon.in d.cap.ſolet. Abb. & Dec. in cap. ad præſentiam. de appellat. & ita ſe habere praxim, teſtatur Couar.d.§.12. quamuis in contrarium ſit communis, in d.cap. ſolet. Poteſt

9 teſt etiam Archiepiſcopus, pendente appellatione ab Epiſcopo ad Papam, abſoluere ad cautelam; quia dicta abſolutio poteſt impendi abſque cauſæ cognitione, ſolum præſtita cautione de parendo mandatis Eccleſiæ, ſi apparuerit eum iuſtè excommunicatum; & quando non requiritur cauſæ cognitio, poteſt adiri Archiepiſcopus, pendente appellatione ab Epiſcopo ad Papam. Ita Ant. de Butrio, & Card. Alexand. notabiliter in cap. ſollicitudinem. num. 1. de appellat. Poteſt etiam ordinarius abſoluere teſtes excõmunicatos ad cautelam, ad finem ferendi teſtimonium, cap. veniens. el ſecondo, de teſtibus. dummodo veritas alio modo haberi non poſſit, etiam ſi teſtis ipſe non petat abſolutionem, ſed pars; quando tamen prætenditur abſolutio nulla, vt per Abb. & Felin. in d. cap. veniens. & talis abſolutio poteſt fieri per Iudicem cauſæ, licet ille non excommunicauerit, vt latè tradit Felin. in cap. paſtoralis. de officio ordinarij, num. 13. quinimmo, ſecundum opinionem Ioan. Monachi in d. cap. ſolet. quam veriorem putat Couarr. in d. §. 12. etiam delegatus Papæ poteſt abſoluere teſtes, ad finem ferendi teſtimonium; teſtis vero ſic abſolutus, facta depoſitione ſtatim reincidit in eandem excommunicationem ſine alia monitione, & ſententia, iuxta Oſt. Ioan. Andr. & communem in d. cap. veniens. de qua teſtatur Decius conſ. 145. vbi idem dicit procedere in quolibet abſoluto cum reincidentia, plura adducens. ſic etiam Canonicus abſolutus, ad finem faciendi electionem, vt latè probat Felin. in cap. ad reprimendam. de offic. ordinar. non autem abſolutus pure, cum iniunctione ſatisfactionis, in qua ſi poſtea deficit, vt reducatur in eandem cenſuram, requiritur cauſæ cognitio, monitio, & noua ſententia, ſicut quando fertur excommunicatio. Idem ſi tractetur de reducendo

ducendo male abſolutum; vel de alia reductione,& hoc in ſententia hominis, non canonis, in qua quis reincidit ipſo iure, cap.eos. de ſent.excom.lib. 6.Ita not. Rota in nouis, deciſ.398.Abbas,& Fel.in d.cap.ad reprimendam.Notan-
11 dum etiam,quod iſta abſolutio ad cautelam, fit cum cautione de parendo, ſi apparebit eum iuſtè excommunicatum, vt habetur in d. cap.ſolet.& in ea debet exprimi cauſa nullitatis, & ſufficit vti verbo, relaxo, vel abſoluo; ſecundum Ioannem,& Franch.ibi: & talis abſolutus conſequetur participationem, & communionem ſacramentorum, & hominum, vt per omnes ibidem.
12 Vltimò notandum, quòd ad petendum abſolutionem ad cautelam, requiritur ſpeciale mādatum. Rota in nouis deciſ.42.quæ dicit,quòd Canonicus poteſt pro Concano-
13 nico petere abſolutionem, ab excommunicatione, ſine mandato; non tamen ad cautelam. ſequuntur Doct. in d. cap.ſolet.

SVMMARIVM.

1 *Clericus remiſſus ad Curiam Eccleſiaſticam à Curia ſaeculari vna cum actis, an poſſit conſtitui reus ex dictis actis,vel teſtes examinati coràm Iudice laico ſint prius de nouo examinandi.*

2 *Iudex peccat non legitimè interrogans reum, nec reus cogitur dicere veritatem.*

3 *Confeſſio Clerici de delicto facta coram laico, facit iudicium ad torturā contra Clericum in foro Eccleſiaſtico, ſi ſponte facta fuerit.*

4 *Clericus debet remitti ad Iudicem Eccleſiaſticum à Iudice ſaeculari,vnà cum actis.*

5 *Copia actorum qualis eſſe debeat,quando tranſmittitur à Curia ſaeculari ad Eccleſiaſticam vnà cum Clerico, ſi Clericus eſt inquiſitus de delicto commiſſo cum ſocijs laicis.*

6 *Remiſſio Clerici cuius expenſis fieri debeat.*

7 *Iudex ſaecularis remittens Clericum ad Eccleſiaſticum cum ignominia,*

debet

debet puniri, & eſt excommunicatus.

8 *Clericus non declinans forum ſæculare debet puniri.*

9 *Epiſcopus non repetens Clericum detentum à Iudice ſæculari grauiter punitur.*

De remiſſione Clerici ad curiam Eccleſiaſticam latè.
CAP. VI.

1 SERVATVR in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, quòd quando Clericus remittitur à Curia ſęculari vnà cum actis, conſtituitur reus ex actis factis coram Iudice laico: & ſi vult habere dictos teſtes pro repetitis, proceditur ad vlteriora, & ad ſententiam; alias repetuntur; non tamen de nouo examinantur, antequam conſtituatur reus. Multi Aduocati pluries dixerunt id de iure
2 fieri non poſſe; ſiquidem Iudex peccat non legitimè interrogans reum; nec reus cogitur Iudici non legitimè interroganti veritatem dicere: ſaltem debet pręcedere infamia, ſemiplena probatio, aut expreſſa inditia. D.Thom. 2.2. q. 69.art.1.ad 2. & ibi Caietanus, & alij, Sotus de Iuſtitia & iure lib.5. q.6. art.1. & 2. Nauarr.cap.18.num.58. & cap. 25. num. 36. ſed acta facta coram Iudice laico nullatenus probant contra Clericum, cap.at ſi clerici.de Iudic. Ergò ex dictis actis Clericus conſtitui non poteſt, antequam de nouo examinentur teſtes. Secundò adducitur, quòd non ſolùm Eccleſiaſticus non tenetur ſtare proceſſui facto à Iudice laico, iuxta omnes in cap.at ſi Clerici. ſed tenetur de nouo inchoare proceſſum; aliàs non poteſt, nec procedere ad capturam contra clericum, nec inquiſitionem formare ex proceſſu fabricato à laico, vt dicit Ruin. conſ.7. vol.5. nu.6. Sequitur Baiardus ad Clarum, q.36.num.53. In con-

trarium ſe habet antiquiſſima obſeruantia Curiæ Archiep. Neap. quæ ſola ſufficeret; eſt enim rationabilis, & legitime præſcripta, ad notata in cap. fin. de conſuet. & contraria obſeruantia tenderet in magnam Reipublicæ perniciē: ſiquidem, cùm Clerici ſoleant detineri carcerati à Curia ſæculari per menſes, & annos antequam remittantur, difficile eſſet de nouo capere informationes delictorum; ſed remanerent impunita, quòd maximè euitare debent Epiſcopi, c. vt famæ. de ſententia excom. raro enim poſſent haberi teſtes, qui interfuerunt delicto, & ſi haberentur, vt plurimùm eſſent ſeducti ab inquiſitis, neque multoties poſſent recordari tam bene eorum, quæ viderunt, prout depoſuerunt in prima depoſitione coram Iudice ſæculari. Nec poteſt dici vllum præiudicium fieri reo inquiſito; nā repetitio facta in eius faciē, ſanat omnē defectum. Pro hac obſeruantia adducitur doctrina Baldi in Auth. Clericus. C. de Epiſcopis, & Clericis. vbi dicit, quòd Epiſcopus tenetur ſequi acta coram Iudice ſæculari, ad inſtructionem tantū, nō ad punitionem Clerici. Sequitur Lāfrancus deciſ. 399. & ita alibi in praxi ſeruari teſtatur Suarez in ſua praxi 2. tomo, præludio 2. nu. 12. Idem Bald. in l. eos. §. ſuper his. C. de appellat. poſt Iacobum Butr. dicit, quod talia acta facta coram laico proderunt ad aliqualem probationem, & informationem Iudicis Eccleſiaſtici, dummodo Iudex laicus tēpore informationis ignorauerit inquiſitum eſſe clericū, aliàs ſi ſciret Iudex, deberet puniri. Sequitur Aufrer. in Clem. 1. de officio ordinarij. verſ. 2. principaliter quæritur. nu. 21. fol. 14. Secundò adducitur quod ſi Clericus ſit
3 confeſſus delictum, nō per vim, coram Iudice laico, poteſt torqueri à Iudice Eccleſiaſtico, ſi nolit perſeuerare in dicta cōfeſſione, iuxta veriorem opinionem Doctorum, quā

late

latè defendunt Aret.& Decius in d.c. at ſi Clerici. quę in Curia Archiep. Neapolitana eſt vſu recepta; & ſucceſſiuè ex actis factis coram Iudice laico poteſt cōſtitui Clericus, cū interrogatio neceſſariò debeat pręcedere torturam, & eſt clarum, dictam confeſſionem probari ex actis factis coram Iudice laico; & ſic dicta acta aliquid probāt. Ad idem facit, quòd iuxta Gloſ.& Ant.de Butrio in d.c.at ſi Clerici. acta facta corā Iudice laico, probant cōtra Clericū coram Eccleſiaſtico ad imponendā pœnitentiā, cùm leuiores ꝓbationes ſufficiāt; minus ergo erit interrogare reū. Eſt etiā clarū, interrogationē debere præcedere pœnitentiā; alàis Clericus inauditus cōdemnaretur. Nec eſt inconueniens, quòd ex actu nullo aliqui reſultēt effectus; nam inducitur declaratio voluntatis, l.fi. vbi Bart. ff.de rebus eorum. inducitur etiam cōſuetudo. Decius, qui plures alios effectus adducit d.c.at ſi Clerici. Præterea nō eſt textus, qui dicat, quòd acta facta coram Iudice laico, nō probent ad finem examinandi Clericum corā Eccleſiaſtico; textus enim in c.at ſi Clerici. dicit, quòd acta facta coram laico non probant contra Clericum ad condemnandum, vt notat Calderinus in conſil. 12.de Iudic.non tamē dicit, vt neque ad interrogādum. notat etiā Dec. in l. magiſtratibus. nu. 10. ff.de iuriſdict.omn. Iudic. Et ex his apparet, quam rationabilis ſit obſeruantia Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ. Non obſtant adducta in contrarium; ſiquidem doctrina D.Thom.& ſequacium eſt intelligenda, quando habitu, licet non actu adeſt ſemiplena probatio, ita quod ſequuta repetitione adſit actu, & alio modo intellecta damnarentur omnes Iudices. Ita ſeruatur in toto orbe, & Vrbe, etiam coram Papa, quòd prius conſtituitur reus, & poſtea repetuntur teſtes, & Iudex aliter faciēs ar-

D 2 gue-

Digitized by Google

gueretur; quamuis teſtes non repetiti dicantur eſſe nullius momenti.c.2.de teſtibus. & vix faciant argumentum, ſeu præſumptionem. Decius d.c.2. Grammat.deciſ.34.nõ obſtat conſ.Ruini;nam verior opinio eſt, quòd acta facta coram laico ſufficiunt ad inſtructionem Iudicis Eccleſ. Nec etiam obſtat textus in d.c.at ſi clerici. quia,vt dixi, procedit, vt talia acta non probent ad condemnandum, non ad conſtituendum Clericũ. In cauſis verò Sanctæ Fidei,quãdo aliquis remittitur ad Curiam Archiepiſcopalem vnà cũ actis factis coram Iudice laico,antequam cõſtituatur reus, ſolet Curia de nouo examinare teſtes; cùm laicus ſit Iudex penitus incompetens ſuper crimine hæreſis etiã quoad laicos,c.vt inquiſitionis. de hæret.in 6. Notandũ etiam,
5 quòd Clericus debet remitti à Iudice laico ad Eccleſiaſticum vna cũ actis. Ita Iacobus Butr. & Bal.in d.§.ſuper his. per illum tex. Aufrer.vbi ſupra. Inſuper ſciendum,quòd ſi Clericus inquiritur de delicto cõmiſſo vnà cũ ſocijs laicis, debẽt tranſmitti omnia acta facta cõtra oẽs;aliàs informatio eſſet imperfecta, ſi ſolũ copia teſtium deponentiũ contra Clericũ tranſmitteretur; cum ex depoſitionibus aliorũ teſtiũ poſſet conſtare de innocentia Clerici;& ita fieri mãdauit Fel.mem. Comes Lementium huius Regni Prorex, cũ ſuo Collaterali Conſilio,anno 1600.menſe Ianuarij, in cauſa Clerici Thomæ Pagani, inquiſiti in magna C. V. de homicidio,& remiſſi ad Curiam Archiepſcopalẽ. Et ſolet Curia ſæcularis oſtẽdere ſecretò D. Vicario nomina aliorũ complicũ Clerici inquiſiti,quando ſupprimuntur in copia actorum, tranſmiſſa ad Curiam Archiepiſc. quia proceſſus
6 adhuc eſt informatiuus cõtra ſocios laicos. Cuius verò expẽſis debeat fieri remiſſio Clerici,DD.dicũt,quòd expẽſis ipſius Clerici,qui tenebitur ſoluere expẽſas cuſtodũ,& ſuc-
ceſſiue

ceſſiue actorũ. Aufrer. vbi ſupra num. 22. Boer. deciſ. 303. Couar. practic. quæſt. cap. 99. num. 5. & ita ſeruatur in Curia Archiepiſcop. Neap. quòd ſi Clericus eſſet pauper, erit remittendus expenſis Epiſcopi, qui remiſſionem petit, ſecundum eoſdem, vel expenſis inſtigatoris, aut Iudicis laici capientis, ſi non remiſit quamprimum ſciuit eſſe Clericum, iuxta Boer. d. deciſ. 303. Sequitur Carau. ſuper ritu 235. Idem dicendum, quando ſcienter carcerauit Clericum. Talis vero remiſſio Clerici debet fieri ſine ignominia; nam ſi remittatur cum mitra, vel cornu, aut tubis ſonantibus, aut catena in collo, Iudex eſſet puniendus, & diceretur committere vim publicam, l. lex Iulia. vbi Bart. & Alex. ff. ad l. Iuliam. de vi publ. & eſſet excommunicatus, vt dicunt Dominic. & Franch. in cap. ſi Iudex laicus. §. fin. de ſentent. excomm. in 6. ſequitur Carauit. ſuper d. ritũ, qui refert quendam Regentem Magn. Cur. Vic. fuiſſe priuatum officio, ex quo remiſerat Clericum ad Curiam Eccleſiaſticam cum catena in collo, quod dicit Carauita poſſe fieri, quando caſus id requireret, ſed rarò verificari poteſt: nam poterunt ligari manus, aut pedes, de quouis atroci crimine agatur. Neapoli ſeruatur, quòd Clericus remiſſus per M. C. Vic. conſignatur procuratori fiſcali Curiæ Archiep. vna cum copia actorum, qui habet curam illum conducendi ad Curiã Archiepiſcopalem omni qua decet modeſtia. Notandum etiam, quòd Clericus non declinans forum Iudicis ſæcularis, debet puniri arbitrio Epiſcopi. Bald. in l. 1. circa fin. C. de indic. vidui. tollenda. Aufrer. vbi ſupra, verſ. tertio quæritur, num. 15. & in Curia Archiep. fuerunt ob hanc cauſam aliqui Clerici miſſi in exilium, ac etiam puniti de delictis, ob quæ declinauerant forum Iudicis ſæcularis. & hæc nota.

ANNOTATIO.

9 Notandũ ſingulariter, quod Epiſcopus non repetẽs Clericum detentũ à Iudice ſeculari debet deponi, & ſi Clericus moriatur, tenetur de homicidio. Caſſaneus conſ. 38. & in conſuetud. Burgun. Rubrica 1. §. 5. ſi aucun. num. 73.

SVMMARIVM.

1 *Clericus conſtitutus in minoribus ſeruiens Eccleſ. ſine mandato Epiſcopi, an gaudeat priuilegio fori.*
2 *Clericus deſeruiens Capellæ in Eccleſia exiſtenti, quæ ab Epiſcopo Confraternitati laicorum pro Oratorio aſſignata eſt, gaudet priuilegio fori.*
3 *Clericus non incedens in habitu, & tonſura, & delinquens, an amittat priuilegium fori, ſi non fuit monitus.*
4 *Clericus effectus miles, an ſtatim amittat priuilegium fori.*
5 *Clericus in quibus caſibus poteſt incedere ſine veſtibus clericalibus.*
6 *Beneficiatus, qui non poteſt adipiſci poſſeſſionem beneficÿ, an gaudeat priuilegio fori.*
7 *Clericus habens penſionem, an gaudeat priuilegio fori.*
8 *Clericus beneficiatus ſi non incedit in habitu, & tonſura, an ſtatim amittat beneficium, abſque aliqua ſententia Iudicis Eccleſiaſt. & ſucceſſiuè non gaudeat priuilegio fori, ſi non habet alia requiſita.*
9 *Fratantiam obtinẽs gaudet priuilegio fori, quia eſt beneficiũ Eccleſiaſticũ.*
10 *Beneficium Eccleſiaſticum obtinens modici, vel nullius valoris gaudet priuilegio fori.*
11 *Tonſura, an ſit neceſſaria, vt Clericus gaudeat priuilegio fori.*
12 *Conſuetudo, an valeat, quod Clerici coniugati non deferant habitum, & tonſuram, dum ſeruiunt in diuinis, & gaudeant priuilegio fori.*

De Clerico, an & quando gaudeat priuilegio fori. CAP. VII.

EX Concil. Tridentino cap. 6. ſeſſ. 23. de reform. Clericus in minoribus conſtitutus non gaudet priuilegio fori; niſi beneficium Eccleſiaſticum habeat, aut clericalem habitum, & tonſuram deferens, alicui Eccleſiæ ex mandato Epiſcopi inſeruiat; vel in Seminario Clericorum, aut

aut in aliqua ſchola, vel vniuerſitate de licentia Epiſcopi,
1 quaſi in via ad maiores ordines ſuſcipiendos verſetur. Fuit dubitatum in Curia Archiepiſcopali, an Clericus inſeruiens alteri Eccleſiæ, quàm illi, cui ex mandato Epiſcopi fuit adſcriptus, gaudeat priuilegio fori; & anno 1586. Sacra Congregatio Concil. Trid. Vicario Neapolitano petenti reſcripſit in hæc verba. An Clericus alteri Eccleſiæ inſeruiens, quàm illi, cui fuit adſcriptus, fori gaudeat priuilegio. Congregatio cenſuit gaudere. Romæ die 28. Decẽbris 1586. Ant. Card. Carafa. & ita ſeruatur in hac Ciuita-
2 te. Declaraſſe etiam fertur Sacra Congregatio ſuper d. c. 6. quòd Clericus, qui ſeruit Capellæ exiſtenti in Eccleſia quæ ab Epiſcopo Cõfraternitati laicorũ pro Oratorio aſ-
3 ſignata eſt, gaudet priuilegio fori. Sed dubium eſt, an hodie clericus non incedens in habitu, & tonſura, quãuis ſeruiat in diuinis, amittat priuilegium fori, ſi non fuit ter monitus ab Epiſcopo ad reaſſumendum habitum, & de iure communi Clericus non coniugatus ſi in habitu laicali incedat, & delinquat, non amittit priuilegium fori; niſi poſt trinam monitionem habitum non reaſſumpſerit. Abb. in cap. cum contingat. per illum textum, de ſententia excomm. cap. in audientia. el 2. eod. tit. Card. in c. perpẽdimus. d. tit. niſi immiſceat ſe enormibus, per d. c. perpendimus. vel exerceat actum omninò contrarium clericatui, nempe, ſi ducat
4 vxorem, vel efficiatur miles, & exerceat ſæua; alias, ſi ſolùm adſcriberetur militiæ, non amittit priuilegium clericale, iuxta Inn. cõmuniter receptum in cap. 1. de Apoſt. ſed poſt Concil. Trid. videtur forte dicendum, quòd non requiratur monitio, per illam dictionem, niſi, poſitam in d. cap. 6. quæ excipit, l. actione, C. de tranſact. Decius in cap. ſi pro debilitate, de offic. delegat. & ſufficere videtur,

quòd Conc.Trid.ſit contrarium priori legi,vt eam tollat,
5 cap. 1. de conſt. in 6. In aliquibus tamen caſibus clericus excuſatur, ſi non deferat veſtes clericales, vt ſi iuſta cauſa timoris exegerit habitum transformare, cap. clerici. de vita,& honeſt.clericorum.Clem.fin.eod.tit.vbi Gloſa,ſi propter infirmitatem.Capell.Toloſ.deciſ. 104.ſi propter paupertatem.Imola in d.Clem. fin. ſi in domo ob calorē maneat ſine veſte; vel alia rationabilis cauſa boni viri arbitrio excuſet,iuxta textū in d.Clem.vbi Gloſ.& DD.Eſt tamen notandum,quod vnica omiſſio habitus non priuat clericū priuilegio clericatus; ſed eſt neceſſaria tanta perſeuerantia, vt publicè exiſtimetur laicus, ſecundum conſilium Chryſoſt.de Caſtellio.quod refert,& ſequitur Proſper Farinac.de inquiſ. q. 8. num. 68. Item declarauit Sacra Congregatio, quòd ſi aliquando ſeruitium diuinum intermittatur,clericus gaudere debeat; verba enim ſunt intelligenda ciuili modo:l.ſi cui.ff.de ſeruitutibus. & continuò quid dicitur fieri, quòd pro maiori parte temporis fit, DD.in l. 1.ff.ſolut.matr.Ant.Abb.Felin.in procem.decret.Dominicus,Franch.in procem.ſexti.Sed ſolet dubitari,an Clericus beneficiatus debeat probare poſſeſſionem beneficij, vt gaudeat priuilegio fori, iuxta d.cap.6.vel ſatis ſit probare titulum abſque poſſeſſione, Clarus in §.fi.q.36.dicit,quòd debet probari poſſeſſio.Idem in Vrbe fuiſſe determinatū,
6 dicit Farin. d. q. 8.num. 45. Declarauit tamen ſacra Congregatio,quòd ſi collatio beneficij eſt valida, & beneficiatus non fuit adeptus poſſeſſionem propter intruſum, contra quem litem mouit,gaudet priuilegio fori, vt refert Pariſ.de reſignat. beneficiorum lib.7. q. 1. num.47.qui refert pariter Sacram Congregationem cenſuiſſe,quòd Clericus
7 habens penſionem ſolitam concedi Clerico, gaudeat priuilegio

uilegio

uilegio fori, ſi in habitu, & tonſura incedat.faciunt not. per Felin.in c.ad audientiam.el 2. de reſcrip. Sed aliud dubium notabile eſt, an Clericus conſtitutus in minoribus beneficiatus,qui non inceſſit in habitu,& tonſura,carceratus pro delicto à Iudice laico, amittat priuilegium fori, tamquam non habens beneficium,ſi non habet alia requiſita; iuxta d.cap. *6*. abſque aliqua declaratione Iudicis Eccleſiaſtici, quòd ſit priuatus beneficio, ob non delationem habitus: & videtur,quòd nulla requiratur ſententia declaratoria, ex claris verbis bullæ Sixti V.de habitu, & tonſura.per quam declarantur beneficiati, qui incedunt ſine habitu,& tonſura vſque ad talos, priuati beneficijs, ſine vlla monitione,citatione,Iudicis decreto,aut miniſterio, & ipſa beneficia vacare cenſentur, ac liberè ab alijs impetrari poſſunt: & in claris non eſt opus coniecturis. In contrarium eſt veritas, quòd quamuis de iure imponatur pœna ipſo facto,ita quod nulla requiratur ſentētia; debet nihilominus præcedere Iudicis ſententia,non ſuper pœna,ſed ſuper crimine, pro quo imponitur pœna, & declarari talem commiſiſſe delictum. Ita in crimine læſæ maieſtatis, & ſimilibus dicunt Ioannes And. & Franch. in cap.felicis. de pœnis. in *6*. Probatur clarè in cap.1. de homicid.in *6*. & in cap. cum ſecundum. de hæret. eod. lib. & dicit Affl. poſt Bald.in cap.1.de feudo ſine culpa non amittendo. quòd licet vaſſallus commiſerit aliquam culpam,qua amiſſionem feudi ipſo iure incurrat, eſt neceſſe, quòd prius coram Iudice competenti declaretur culpabilis.Idem tenet Sotus de iuſtitia,iure, lib.1. q. *6*. art.*6*. Et proinde Clericus dicitur beneficiatus, donec ſaltem præceſſerit declaratio Iudicis Eccleſiaſtici, quòd non inceſſerit in habitu, & tonſura,& ſucceſſiuè gaudebit priuilegio fori.Eſt etiam clarum

di-

dictam declarationem ſpectare ad Iudicem Eccleſiaſticum; cùm tractetur de delicto Clerici,& priuatione beneficij.

9 Præterea notandum, quod obtinẽs Neapoli fratantiam
gaudet priuilegio fori,quia eſt beneficium Eccleſiaſticum.
cũ habeat quatuor requiſita,quę ſunt de eſſentia beneficij,
videlicet, vt conferatur Clerico ab Epiſcopo, vel alio Ec-
cleſiaſtico,vt ſit perpetuum,vt habeat onus ſpirituale, vel
ſpiritualitati annexũ,vt eſt,comitari cadauera defunctorũ,
iuxta Petr. de Anchar. in cap. beneficium. de regulis iuris
10 in 6.Io.de Sylua de benefic.parte.1.q.1.& ita Neap.ſerua-
tur, ac ſufficit, quod ſit modici valoris, arg. cap.ſi motu
proprio. de præbend. in 6. Immo ſolus titulus beneficij
abſque redditibus ſufficit, vt gaudeat; quia redditus non
ſunt de eſſentia beneficij,ſed ſupradicta.

ANNOTATIO.

11 Quæritur,an Clericus in minoribus conſtitutus ſeruiens in diuinis in habitu tantũ clericali,ſed non deferens tonſuram, gaudeat priuilegio fori. Doctores tenent, quod ſic.Zabarella in cap. Perpendimus. de ſententia excom. Veron, conſ.11. Rolan. conſ.4.lib.1.Farinacius,qui alios adducit de inquiſit.q.8.nu. 64. Verum dicta per doctores ſupradictos poſſent forſan procedere de iure communi, ſed poſt Concil. Trid. contrarium eſt dicendum,cum in cap.6. ſeſſ. 23.in Clerico ſeruiente in diuinis requirat copulatiuè clericalem habitum,& tonſuram, id tamen intelligendum eſt, vt ſatis ſit quod pro maiori parte clericus fuerit ſolitus deferre tonſuram,quemadmodum vnica omiſſio habitus non priuat Clericum priuilegio fori, ſed neceſſaria eſt tanta perſeuerantia, vt publicè exiſtimetur laicus, vt dicitur in Praxi: ex quo ſequitur, quod carens tonſura tempore delicti, vel capturæ non amittit priuilegium fori, ſi alias fuit ſolitus deferre illam. facit deciſio 104. Capellæ Toloſanæ, vbi carens tonſura tempore capturæ fuit excuſatus propter infirmitatem.Et ita etiam tenet Alderanus Maſcardus de generali ſtatut.interpret.con-

cluſ.

Digitized by Google

cluſ. 1. nu. 100. ſæpe etiam tonſura, ſeu capilli ſolent creſcere, & clericus non aduertit, quare non debet Iudex nimis ſubtiliter de tonſura ſcrutari, quæ frequenter ex infirmitate, ex inaduertentia, ex diſtractione, & occupatione negotiorum ſolet omitti, iuxta illud, qui
12 nimis emungit elicit ſanguinem, c. denique. 4. diſt. Prædicta procedunt etiam in clericis coniugatis, in quibus requiritur delatio habitus, & tonſuræ, dum ſeruiunt in diuinis ex Conc. Trid. d. c. 6. non obſtante conſuetudine immemorabili, quod eſt notandum, quia ante Conc. Trid. ſecundum Ananiam in c. 1. de Apoſtat. valida erat conſuetudo, quod Clerici coniugati gauderent priuilegio, quamuis nec veſtes clericales, nec tonſuram deferrent. quam conſuetudinem defendit Didacus Perez lib. 1. ordin. Caſtellæ tit. 3. l. 16.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus ante annum poteſt puniri, ſi contemnat excommunicationem.*

2 *Statutum Epiſcopi, quòd excommunicatus quolibet menſe ſoluat certam pecuniæ quantitatem, eſt validum.*

3 *Epiſcopus poteſt præcipere officialibus locorum, quòd expellat excõicatos.*

4 *Epiſcopus tenetur denuntiare excommunicatos, vt ab alijs euitentur.*

5 *Excommunicati perſeuerantes in excommunicatione vltra annum, qualiter ſint ſuſpecti de fide?*

6 *Cedulones deturpantes, ſunt ſuſpecti de hæreſi.*

7 *Excommunicatus perſeuerans in excommunicatione per longum tempus poterit ſepeliri extra locum ſacrum etiam ſi poenitens decedat.*

8 *Laicus quidam propter verba prolata in contemptum Eccleſiæ, & Sacerdotum, fuit fuſtigatus.*

De excommunicato puniendo ante annum.
CAP. VIII.

PRACTICATVR in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, quòd quando aliquis laicus excommunicatur per Curiam, antequam abſoluatur, fit ei præceptum cum cautione idonea, quòd contineat ſe domi, nec cũ alijs conuerſetur, donec fuerit abſolutus, & in caſu contrauen-

Digitized by Google

uentionis exigitur pœna. Quæ praxis fundata eſt optimo iure; ſiquidem excommunicatus non ſolùm eſt ſuſpectus de fide, ſi in excommunicatione perſeueret vltra annum,
1 vt in cap. 3. ſeſſ. 25. de reformat. Conc. Trid. ſed etiam ante annum poteſt temporaliter puniri, ſi excommunicationē contemnat. Ita Ioannes de Anania, & Fel. in c. poſtulaſti. de homicidio. Couar. in cap. alma mater. de ſent. excom. in 6. in prima part. relect. §. 7. & dicit Bal. in l. 1. C. de malefic. & mathemat. quòd contemnēs excommunicationem minorem, poterit non ſolum ſpirituali, ſed etiam temporali pœna puniri, & quod Eccleſiaſticus id facere poſſit; dicit et Abb. in c. grauem. de pœnis, in quo tex. id clarè proba-
2 tur; & dicūt Doct. valere ſtatutum Epiſcopi, quòd excōicatus perſeuerans in excommunicatione quolibet menſe ſoluat certam pecuniæ quantitatem. Oſtien. in cap. ad aures. de ſimonia, quem ſequuntur communiter Doct. vt teſtatur ibi Fel. & in cap. irrefragabili. §. ceterum. de officio Ordinarij. Rom. ſing. 359. & poterit impediri abſolutio, niſi prius ſoluatur dicta pœna, quæ non exigitur pro abſolutione, ſed propter contumaciam; licet honeſtius ſit, ſecundum Oſtien, vbi ſupra, quòd prius abſoluatur, & poſtea exigatur; ſed non neceſſarium iuxta Card. & Felin. in d. cap. ad aures. & talis conſtitutio eſt in Ciuitate Neapolitana; quòd perſeuerans in excommunicatione per menſem, ſoluat vnū florenū: & poteſt etiā (ſi opus eſt) implorari brachium ſæculare pro captura perſonæ, aut bonorum contra excommunicatum contemnētem excommunicationem. Franc. Marc. deciſ. Delphinat. 660. probatur in d.
3 cap. poſtulaſti. & ibi notat Felin. & poteſt Epiſcopus præcipere officialibus locorum, & terrarum, quòd expellant excommunicatos ab eorum locis, & terris, infra biduum;

quòd

quòd ſi nõ obedicrint, poteſt interdicere dicta loca, ex Cõcil. Baſilienſi relato à Couar. vbi ſupra in 2. par. relectionis. §. 5. nu. 5. Dicit etiã Franc. Marc. d. deciſione, quòd Iudex ſæcularis poteſt capere excommunicatum, ſicut bannitũ, & ad inſtãtiam Iudicis Eccleſiaſtici expellere illum à terra, niſi ſatisfaciat; quia æquiparatur bannito. Item debet Epiſcopus præcipere Iudicibus ſub pœna excommunicationis, ne excommunicatum admittãt, cap. decernimus. de ſent. excommunicat. in 6. Poteſt etiam Epiſcopus in abſolutione ab excommunicatione imponere pœnam pecuniariam, conuertendam in pios vſus. Simanch. de Cathol. inſtit. tit. 27. nu. 50. & Curia Archiepiſcop. Neap. laicis, qui clericos percuſſerunt, fuit ſolita imponere in abſolutione
4 grauem pœnam pecuniariam, applicandam pijs locis. Tenetur inſuper Epiſcopus denuntiare excommunicatos, nec poteſt diſſimulare, vt probatur in c. curæ. 1. q. 3. notat. Abb. in cap. paſtoralis. §. verum. de appellationibus. & ibi etiam Decius, Vgolinus de cenſuris Eccleſiaſticis, tab. 1. cap. 21. §. 2. & ex prædictis patet, quòd excommunicatus contemnens excommunicationem, poteſt temporaliter puniri, & ſucceſſiuè carcerari, & alijs pœnis plecti: & clarè liquet, quàm rationabilis ſit praxis Curiæ Archiepiſcop. Eſt tamen aduertendum, quòd non omnis, qui non obedit ſententiæ excommunicationis, dicitur eam contemnere, vt dicit Dominicus in cap. de libellis. 20. diſtinct. ſed contemptus ex coniecturis percipi poteſt. Felin. in cap. ſi quis. de maior. & obediẽtia. Et dicitur cõtemnere, qui monitus pertinaciter ſe ingerit, iuxta cap. ſi celebrat. de Cler. excõmunicato miniſt. non autem, qui ex aliqua cauſa particulari, nempe, ira, non paret ſuperiori, ſecundum Felin. vbi ſupra. Dicitur etiam contemnere, qui in termino ſibi præfi-

xo per Iudicem Eccleſiaſticum, à quo fuit excommunicatus, non ſoluit debitum. Franc. Marc. d. deciſ. 606. ex c. ex publico. de conuerſione coniugatorum. & qui ſcienter, id eſt ſciens ſe eſſe excommunicatum, & doloſè celebrat. Abb. in d. cap. grauem. vbi etiam dicit, quòd, qui ante abſolutionem petitam ſe ingerit hominum communioni, & qui longo tempore abſolutionem non petit, iuxta d. cap.
5 graue. dicitur contemnere cenſuram. Contra vero perſeuerantes in excommunicatione per annum, ſolet Curia procedere tamquam ſuſpectos de hæreſi leuiter, ſi non fuerint excommunicati in cauſa fidei; quia tunc habentur vt hæretici, cap. cum contumacia. de hæreticis in 6. Eymer.
6 in 1. parte directorij, q. 47. Procedit etiam Curia contra deturpantes, vel lacerantes cedulones affixos; quia videntur male ſentire de poteſtate Prælatorum, & cenſuris Eccleſiæ, prout dicit Marcus Antonius Columna, relatus à Fran. Pegna in cõmentario 24. 3. partis director. inquiſitorum: & tanto magis procedit contra illos, qui in contemptum excommunicationis audent dicere, che ſcommunica, che ſcommunica?

ANNOTATIO.

7 Aliud remedium reperitur ad terrorem excommunicatorum, quod ſi per longum tempus aliquis inobediens perſeuerauerit in excommunicatione, & poſtea moriatur contritus, & abſolutus, in articulo mortis poterit, non obſtante pœnitentia, & abſolutione, ſepeliri extra locum ſacrum, exemplo D. Gregorij, qui monachum proprietarium, licet pœnitentem mandauit ad aliorum terrorem ſepeliri extra Eccleſiam, vt in cap. cum ad monaſterium. de ſtatu monachor. Idem de moriente in torneamentis habetur in cap. de torneamento. idem in cap. 2. de Raptor.

8 Ibi in fine, Che ſcommunica, Che ſcommunica? adde quod anno 1609. quidam laicus Montis Marani fuit inquiſitus coram Iudice

Eccleſiaſtico de falſitate commiſſa in actu iudiciario coram ipſo propter offenſas aures,iuxta l.nullum.C.de teſtibus.& ob hanc cauſam cum duceretur carceratus ad carceres Curiæ Epiſcopalis de ordine dictæ Curiæ, aufugit è manu familiarium, & poſt horam animo deliberato comparuit in platea publica, & in contemptum Eccleſiæ,& ſacerdotum dicens nonnulla verba obſcena,& actus minus decentes exercens, fuit publice fuſtigatus dictus laicus de ordine Curiæ Epiſcopalis Montis Marani, & cõdemnatus ad triremes pro dictis verbis, & actibus turpibus, in contemptum Eccleſiæ, & pro falſitate.

SVMMARIVM.

1 *Clericus ſi committat delictum,& poſtea ducat vxorem,punitur à Iudice Eccleſiaſtico.*

2 *Relegatus à Iudice laico,pẽdente relegationis tempore, ſi efficitur clericus, & frãgat relegationem, à quo Iudice ſit puniendus pro dicta fractura.*

3 *Clericus relegatus à Iudice Eccleſiaſtico, ſi durante relegationis tempore efficiatur laicus, & frangat relegationem, à quo Iudice ſit puniendus pro dicta fractura.*

4 *Clericus effectus in fraudem, nullo modo poteſt puniri à Iudice laico, nec in perſona, nec in bonis in Regno Neapolitano, ac etiam de iure communi iuxta veriorem opinionem.*

5 *Clerici in Regno Neapolitano conueniũtur coram Iudice laico in feudalibus,ſed non in Emphyteoticis,quæ tenent à Regia Curia.*

6 *Familia Epiſcopi an gaudeat Priuilegio fori.*

De Clerico poſt delictum, vel relegationem effecto laico, & è contra, & de familia Epiſcopi, an gaudeat priuilegio fori.

CAP. IX.

CLERICVS ſi committat delictum tempore clericatus, & poſt delictum ducat vxorem, adhuc eſt puniendus à Iudice Eccleſiaſtico; quia tẽpus delicti inſpicitur. Bal.in l. affinitatis. C. communia.de ſucceſſ. Grãmat. latè deciſ. 10. qui refert ita fuiſſe deciſum in Sacro R. Conſil.

Digitized by Google

Conſil. Item Clericus, qui dum eſſet laicus, fuit relegatus à Iudice laico, & pendente relegatione effectus eſt Clericus, ſi frangat relegationem poſtquam aſſumpſit clericatum, non poteſt puniri à Iudice laico pro fractura prædicta; ſed eſt puniendus ab Eccleſiaſtico, cum ſit nouum delictum commiſſum à perſona, cuius ſtatus eſt mutatus, & effecta exempta, vt tradit doctiſſimus, & meritiſſimus ſacri Conſilij Neap. Præſes Vincentius de Franchis deciſ. 395. dicit etiam Aluarus Velaſcus lib. conſultat. tom. 1. conſult. 48. nec teneri Iudicem Eccleſiaſticum hoc caſu ſtare proceſſui Iudicis laici, qui poſuit pœnã relegationis,
5 ad quem te remitto. Sed dubium eſt, an clericus relegatus a Curia Eccleſiaſtica, ſi durante relegatione efficiatur laicus, & frangat relegationem, poſſit puniri pro fractura prædicta a Iudice Eccleſiaſtico, & duplicari pœna. Alber. in l. meminiſſe. ff. de officio Proconſul. tenet, quòd non ab Eccleſiaſtico, ſed à laico Iudice condemnari debeat; quia eſt nouum delictum commiſſum à perſona, cuius ſtatus reperitur mutatus, & effectus non ſubditus. Sequitur D. de Franch. d. deciſ. ſed in contrariũ ſe habet obſeruantia Cur. Archiepiſcopalis Neap. pro qua facit, quòd mutatio fori poſt ſententiam non mutat prioris Iudicis iuriſdictionem, l. cùm quædam puella. ff. de iuriſdictione omnium Iud. ſed iuriſdictio Iudicis Ordinarij durat, vt poſſit perpetuo ſuã ſententiam tueri, & non obſeruantes coercere, ne reddatur eluſoria, l. 1. ff. ne vis fiat ei. l. egi. l. harum. ff. ſi ſeruitus vendicetur. Gloſ. & Doct. in cap. quærenti. de officio delegat. ergò ad Eccleſiaſticum pertinet; alias eius iuriſdictio redderetur eluſoria. Hinc delegatus, qui ſimul atque protulerit ſententiam, functus eſt officio ſuo, & tamen habet annum ad illam exequi faciendum, & non obſeruantes coercendum;

cendum;

cendum,vt dicit tex.in d.cap.quęrēti.& ibi Ioannes Andr. communiter receptus in Gloſ.dicit, quòd ſi delegatus miſit victorem in poſſeſſionem pacificè, qui de nouo expellatur à victo,licet videatur noua iniuria,& nouum delictū, tamen quia reſpicit eius ſententiam, & eſt ſequela præcedentis facti,poteſt delegatus ſe intromittere, & defendere miſſum, quamuis functus ſit officio ſuo, ne eius iuriſdictio reddatur eluſoria.Sic in caſu noſtro iſtud nouum delictum verſatur circa inobedientiam,& inobſeruantiam pęnæ impoſitæ ab Epiſcopo; qui,ſi clericum poteſt punire laicum etiam effectum poſt delictum, tantò magis ad obſeruantiam pœnæ conſtringere. Præterea non poteſt negari, per inobedientiam, & inobſeruantiam pœnæ offendi iuriſdictionem Iudicis Eccleſiaſtici, qui condemnauit; ergò ad eum ſpectat punitio,licet aliàs non eſſet Iudex, propter offenſam iuriſdictionem, vt dicit Paulus de Caſtro in l.addictos.C.de Epiſcopali audientia.per illum textum,& iuxta tradita per eūdem D.de Frāchis deciſ.147. ex l.nullum.C.de teſtibus.Nec eſt eadem ratio in laico effecto clerico poſt relegationem, propter omnimodam exemptionem perſonæ clerici, quia perſona Clerici eſt exempta, vt nō poſſit puniri a laico,etiam ſi aſſumpſerit Clericatum in fraudem,ſecundum Ioannem Andream, & alios in c. 1. de obligatis ad ratiocinia. & pęna exilij eſt corporalis,vt dicit Boſſ. in tit.de carceratis fideiuſſ.commit.nu.7. Farinac.de delict. q.19. num.17.in fine,& exilium perpetuum dicitur pœna capitalis. Suarez recept. opin. verſ.capital.nu.8.Farinac.loco citato. Ergo exiliū duplicari non poteſt,& prędicta multo magis procedunt in Regno Neapolitano, in
4 quo in nullo caſu,nec in perſona,nec in bonis poteſt Clericus à Iudice ſæculari moleſtari etiam propter turbatam iu-

riſdictionem etiam propter offenſas aures Iudicis laici iuxta tex. in l. nullum. C. de teſtib. qui tollit exemptionem, præterquam in cauſis feudalibus,vt teſtatur idem Vincentius de Franchis deciſ. 545. per capitulum Regis Caroli ſecundi quod incipit, item ſtatuimus quod Clerici ad ſæcularia iudicia, in quo ſit mentio de conuentione inita cum Sancta Romana Eccleſia. Afflictus, & Iſernia in conſtit.
5 Regni de perſonis, quod non procedit in rebus emphyteoticis,quas Clericus teneret à Regia Curia,quia pro illis eſſet conueniendus coram Iudice Eccleſiaſtico, tantum in feudalibus, conuenitur coram laico, vt dicit not. Afflict. in conſt. Regni, ſi quis clericus. ita quod hodie de omnibus caſibus poſitis per Caſſan. in tit. des iuſtices. Rubr. 1. §. 5. in quibus laici cognoſcunt contra clericos, nullo modo per Iudices laicos in Regno cognoſcitur, vt dicit Vincentius de Franchis dicta deciſ. 545. & ſic hodie per dictum capitulum Regni, quod generaliter loquitur, eſt reſoluta illa ardua quæſtio, an clericus effectus poſt litem eximatur in illo caſu à iuriſdictione Iudicis ſæcularis, cum generaliter loquatur, & tantum excipiat caſum feudi, ergo firmat regulam in alijs l. nam quod liquidè. ff. de penu legata cum alijs, & ita etiam lege Hiſpaniæ cautum eſſe tradit Velaſcus conſult. 48. ſupra allegata, cuius legis vigore probat clericum effectum poſt relegationem fuiſſe iuſtè remiſſum ad Iudicem Eccleſiaſticum,quamuis etiam circumſcripto cap. Regni ſemper mihi verior viſa fuerit opinio illa, quod Iudex ſæcularis non poteſt procedere, nec in cauſa criminali,nec in cauſa ciuili contra laicũ conuentum, poſtea effectũ clericum, qm̃ ſi confugiens ad Eccleſiam poſt delictũ animo fraudandi Curiam ſęcularẽ gaudet immunitate quamuis remaneat laicus, & ad tẽpus

in ea

in ea moretur; multo magis gaudere debet qui perſonam eius per ordinum ſuſceptionem Deo conſecrat, vt illi perpetuo famuletur. item facit tex. in c. comperimus. 14. q. 6. vbi res alterata, & conſecrata non reſtituitur Domino. itē textus notabilis in l. nō diſtinguemus. §. ſacerdotio. ff. de arbitr. vbi lite pendente ſacerdotio aſſumpto, arbiter non amplius iudicat, alius tex. in l. qui cum vno. §. reus. ff. de re milit. vbi videtur caſus expreſſus: nam reus capitalis criminis accuſatus, ſi efficiatur miles non remittitur, ſed à Iudice militiæ iudicandus eſt; multo magis id procedere debet in effecto milite cæleſti. itē tex. in l. hos accuſare. §. hoc beneficio. ff. de accuſation. & in l. prętor eos. ff. de vacation. muner. ibi, ſacerdotium nacti ſunt. & dicūt Doctores, quod res lite pendente ſi efficiatur ſacra ceſſat vitium litigioſi, quemadmodū ſi alienaretur cauſa dotis, l. fin. C. de litig. & dicit Abb. in c. Eccleſia Sanctę Marię. vt lit. pen. quod ſententia lata contra laicum ſi res perueniat ad clericum cū vitio litigioſi, non poteſt executio fieri per iudicem laicū, ſed neceſſe eſt adire Iudicem Eccleſiaſticum, quod fuit in conſ. Neapolit, receptum, vt dicit Vincentius de Franchis d. deciſ. 545. & latius infra dicetur. Facit Concil. Trid. c. 4. ſeſſ. 23. de reformat. dum prohibet Epiſcopis conferre ordines iis, qui fraude, vt fugiant iudicium ſæculare, ordinari cupiunt: quæ prohibitio fruſtra fuiſſet facta, ſi fraus illos à Iudicis ſecularis poteſtate nō eximeret; deuenit enim res ad caſum à quò incipere non poteſt, l. poſt finitam. ff. de ſuſpect. tut. Non obſtat in caſu noſtro, quod mutatio fieri poſt ſententiam, nō mutat Iudicis iuriſdictionem, quia non procedit, quando datur incapacitas iudicātis propter exēptionem clericorum ſupra probatā: neque obſtat, quod in fraudem Reipublicæ vt euitarent pœnam vltimi ſupplicij

multi ordinarentur, quoniã ſatis eſt à ſacris canonibus fuiſſe prouiſum, pręcipuè à ſacro Concilio Tridentino, vt Epiſcopi prædictos non ordinent, & magna diligentia circa ordines conferendos vtantur, ſubtiliter ſcrutãdo mores, & vitã ordinandorum, & in ſpecie præcipit non ordinari eos, qui ſæcularis Iudicij fugiẽdi animo, & fraude ordinari cupiunt, d.c.4. Poterunt etiam laici poſt relegationem effecti Clerici grauiter à Iudice Eccleſiaſtico puniri, & ſic conſultum erit Reipublicæ; nec mihi placet illa diſtinctio, quod poterit fieri executio in bonis: nam exempta perſona clerici nõ poteſt in pecunia, vel alijs rebus moleſtari. tex. notabilis in c. vnico de clericis coniugat. in 6. qui reddit rationẽ, ne per vnam viam concedatur ipſis Iudicibus, quod per aliã denegatur: & ſecundum hanc opinionem, quæ mihi vera videtur, dicit Ioannes Andr. in d.c. 1. in diſputationibus bis fuiſſe determinatum. Sed in clerico effecto laico ſecus eſt, quia Iudex Eccleſiaſticus eſt capax iuriſdictionis in laicos, vt clarũ eſt, & in eo procedit l. cum quædam puella. ff. de iuriſd. omnium Iud. Ad euitandum tamen differentias ſolet Curia Archiepiſc. in ſententia condemnationis exilij, vel relegationis, in caſu fracturæ, ex nunc, prout ex tunc, apponere
6 pœnam carceris, triremium, vel duplicationis exilij. Sciendum etiam, quòd licet aliqui DD. dubitent de familiaribus clericorum laicis, an gaudeant priuilegio fori, omnes tamen communiter concludunt, familiares Epiſcopi gaudere dicto priuilegio fori, ex cap. fin. de officio Archidiac. vbi omnes. Abb. in cap. 2. de foro compet. Antonius Capicius deciſ. 12. Theſaur. deciſ. Pedemont. 22. nu. 6. Clarus in §. fin. q. 35. nu. 11. Viuius deciſ. 116. lib. 1. Proſper Farinac. de inquiſit. q. 8. num. 46. qui teſtatur de communi opin. Et Curia Archiepiſcopalis Neap. eſt in hac quaſi poſſeſſione,

& anno

& anno 1594. fuit remiſſus ad Curiam Archiepiſcopalem Ioſephus Vinaccia laicus familiaris d. Curiæ, inquiſitus in Magna Curia Vicariæ de delictis commiſſis in hac ciuitate extra officium, quod gerebat. Proceſſus eſt in banca de Rugerio.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes laici compelluntur cenſuris à Iudice Eccleſiaſtico, ad deponendum coram eo.*

2 *Iudex laicus tenetur compellere teſtes laicos ad deponendum coram Iudice Eccleſiaſtico, ad requiſitionem ipſius.*

3 *Teſtes laici quando poſſint carcerari, torqueri, & puniri per Curiam Eccleſiaſticam.*

4 *Teſtis conuictus de mendacio, ex dicto alterius teſtis dignioris, an poſſit torqueri.*

5 *Socius criminis laicus torquetur à Iudice Eccleſiaſtico, ad validandam eius depoſitionem contra clericum.*

6 *Aduocati, Notarij, partes, & alij delinquentes in actu Iudiciario coram Iudice Eccleſ. poſſunt ab ipſo puniri.*

7 *Brachium ſæculare poteſt inuocari in qualibet parte litis, ſi opus fuerit etiam antequam Epiſcopus excommunicet.*

De teſtibus laicis compellendis à Iudice Eccleſiaſtico, & quomodo.

CAP. X.

CLARVM eſt teſtes ſiue clericos, ſiue laicos poſſe compelli cenſuris per Iudicem Eccleſiaſticum ad perhibendum teſtimonium veritatis coram eo, iuxta cap. 1. cap. ſuper eo. cap. peruenit. 1. & 2. cap. ceterum. cap. cum contra. de teſtibus cogendis: ſiue in cauſa ciuili, ſiue in cauſa criminali, iuxta veriorem opinionem Oſt. in cap. dilectorum. eodem tit. quæ eſt vſu recepta, vt teſtatur Foller.

in praxi Canonic. ver. teſtibus diligenter examinatis. Clarus in.§.final.q.23.num.19. Proſper Farinac.de teſtibus.q. 78.num.116. Et ita ſeruatum fuit à tempore immemorabili in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, quòd cenſuris compellit laicos ad ferendum teſtimonium in ea; & anno 1561.ſub die 28.Decembris Sereniſſ.Philippus. II. Hiſpaniarum Rex fidei,& auctoritatis, ac poteſtatis Eccleſiaſticæ acerrimus defenſor per litteras directas Proregi Neapolitano mandauit non impediri teſtes laicos, quo minus in Curia Eccleſiaſtica cenſuris deponere compellantur: quinimmo aſſerentes Eccleſiam non poſſe cõpellere cenſuris laicos ad deponendum, videntur negare illud Euangelij Lucæ cap.22. Ecce duo gladij hic:& Iudices laici impedientes eſſẽt excommunicati in bulla Cœnæ tamquam impedientes Epiſcopos iuriſdictione Eccleſiaſtica vti. Et aduerte, quod in hoc cap. non agitur de teſtibus examinandis in cauſis Sanctæ Fidei,qui poſſunt ab Epiſc. carcerari,& compelli ſine dubio,cap.vt officium.de hæret. in 6.Bulla Pij V.Si de protegẽdis. Sed quia pſępe aliqui laici potius patiuntur cenſuras,quàm velint deponere in Curia Eccleſiaſtica vel tardant accedere ad deponendum,donec excommunicentur, & interim non capiuntur informationes delictorum; immo deſtruũtur, in graue damnum Reipublicæ, oritur dubium, an Epiſcopus poſſit implorare brachium ſæculare, vt dicti laici renitentes deponere carcerentur,ad finem capiendi informationes, & Iudicem laicum nolentem præſtare brachium excommunicare. Et veritas eſt,quòd tale brachium præſtari debet, ex cap. 1. de officio ordinar.in quo tex.habetur,quòd in inquirendo, vlciſcendo, & iudicando ſcelera, poſſunt Epiſcopi implorare brachium ſæculare, & ſic etiam,dum inquirunt, ſunt

adiu-

adiuuandi à Iudicibus ſæcularibus, & nolentes præſtare brachium, poſſunt excommunicari, iuxta Innoc. & alios in d.cap.1. equidem nimis iniuſtus, & inimicus Reipublicæ eſſet Iudex laicus, qui ſtatim requiſitus ab Epiſcopo id negaret. & anno 1598. cũ quidã Clericus interfeciſſet quendã iuuenẽ in hac ciuitate, D.Fabius Riccardus Regius Conſiliarius, tunc Iudex criminalis Magnæ Curiæ Vicariæ, vir doctrina inſignis, & ſumma laude dignus perſonaliter ſe cõtulit ad Curiam Archiep. Neapol. & ſecum carceratum duxit dictum Clericum, & omnes teſtes laicos veriſimiliter informatos de homicidio, quos carceratos reliquit in carceribus Curiæ Archiepiſcopalis, vt teſtimonium ferrent coram D. Vicario Neap. qui cum depoſuiſſent, fuerunt à carceribus liberati. Hinc etiam, quando aliquod delictum committitur à Clericis in carceribus Curiæ ſæcularis, vel alio loco laicorum, non poteſt Iudex Eccleſiaſt. impediri, quin in dicto loco informationem capiat ex eadem ratione, quia in inquirendo tenetur laicus præſtare brachium Epiſcopo. & anno 1598. cum quidam Clericus carceratus in carceribus Magnæ Curiæ, remiſſus ad Curiam Archiepiſcopalem, antequam conſignaretur Procuratori Fiſcali Curiæ Archiepiſcopalis, occidiſſet quẽdam laicum in dicto carcere Magnæ Curiæ, licet à principio fuerit per d.M.C. contradictum; tandem officiales Curiæ Archiepiſcopalis acceſſerunt ad carceres dictæ Magnæ Curiæ, & ceperunt informationem: immo D.Ludouicus Acerbus tunc regens dictam Curiam vir meritiſſimus, ac timoratus libentiſſime permiſit, quod officiales Curiæ Archiepiſcopalis compellerent teſtes laicos cõpedibus, & arctioribus carceribus, & prout melius eis videretur, ad deponendum veritatem ſuper dicto homicidio.

Et quãdo Curia Archiepiſcopalis voluit examinare teſtes laicos carceratos in Magna Curia, aliquando miſit officiales ſuos ad eã,& aliquando ad Palatium Archiep.illos duci fecit, vt apparet in cauſa D.Galeatij Portæ anno 1598.
3 Aliud dubium eſt,quando teſtes laici poſſint carcerari,torqueri,& puniri per Curiam Archiepiſcopalem. & veritas eſt,quòd quando deponunt falſum, vel vtuntur fraude in depoſitione,ex l.nullum.C.de teſtibus.Affl.deciſ. 219. Dicitur autem teſtis vti fraude in depoſitione, quando tacet veritatem, vel in loquendo verſutè, & non dicendo bene factum,vel non reddendo rationem ſcientiæ veram,vt eius dictum non probet,nempe,ſi vidit factum, & reddit ratio-
4 nem famæ, vt dicit Bal. notabiliter in d.l. nullum. Hinc ſi ab alio teſte digniore conuincatur,quòd interfuit facto,poterit ratione mendacij torqueri. Bar. in l.vnius.§.Iudex. ff. de quæſt. Boſſ. de tortura teſtium, num. 10. Proſper Farinac.de teſtibus,q.69.nu.21.qui alios adducit. Hinc teſtis vacillãs, varius, aut cõtrarius, poterit torqueri iuxta l. ex libero.ff.de quæſt.vbi Bart. & late tradit Farinac. vbi ſup. vel,ſi veriſimiliter informatus de aliquo facto tacet veritatem,ſecundum Bal.in l.non ſolùm.C.ad l.Iuliam.de adult. & l. dominus horreorum .ff. locati. vel ſi ſponte ſe offert examini propter ſuſpicionem; quia eſt ſuſpectus de falſo. Bart.in d.l.ex libero. Boſſ. & Farinac. vbi ſupra, & in alijs caſibus, in quibus teſtes vtuntur mendacio, aut fraude in depoſitione;quos diffuſe recenſent Boſſ.& Farinac.vbi ſupra. Et Curia Archiep. ob prædictas cauſas carcerat teſtes laicos, & procedit contra eos; & quando reperit ipſos falſum depoſuiſſe, ſolet condemnare ad triremes, & fuſti-
5 gari facere per ciuitatem Neap.Item Curia Archiepiſcop. Neap. torquet laicos ſocios criminis, ad validandam eorũ depoſi-

depoſitionem contra clericos inquiſitos : & ita quotidie ſeruat, & nouiſſime anno 1600. id ſeruauit cum quodam laico Hieronymo Bottone, qui depoſuerat ſe ſpoliaſſe quandam defunctam de ordine cuiuſdam presbyteri, qui laicus fuit in faciem dicti presbyteri tortus, ad validandam eius depoſitionem. Pro hac obſeruantia facit, quòd conceſſa vna re, cenſentur conceſſa omnia, ſine quibus perfici non poteſt, cap. præterea. de offic. delegat. l. 2. ff. de iuriſd. omn. Iud. ſed laici in quacumque cauſa poſſunt cõpelli ad deponendũ coram Iudice Eccleſiaſt. vt ſupra dixi: ergo poſſunt torqueri, vt depoſitio eorum valeat; alias fruſtra fieret depoſitio, nec tortura ſocio infertur ad pœnã, ſed ad eruendam veritatem, & ideo indultum conſecutus poteſt torqueri. D. de Franchis deciſ. 459. nec poteſt hoc caſu tortura inferri per Iudicem laicum; quia acta facta coram laico non probant contra clericum, cap. at ſi clerici. de Iudic. Item ſocius criminis torquetur, quia eſt infamis, quæ infamia trahit ſecum ſuſpicionem non dicendi veritatem, iuxta l. ob carmen. §. ſi ea rei conditio. & ibi Odofred. & alij, ff. de teſtibus; & ſic poterit torqueri ob prædictam ſuſpicionem non dicendi veritatem, iuxtà ſupradicta. Pręterea Iudices laici tenentur adiuuare Eccleſiaſt. ad inquirendum contra clericos, vt ſupra dixi, ex d. c. 1. de offic. ordin. ſed alio modo non probaret depoſitio laici ſocij criminis, niſi torqueretur ab Eccleſiaſt. ergo Iudices laici non debent id impedire; alias poſſent excommunicari.

6 Poterunt etiam puniri à Iudice Eccleſiaſtico Aduocati, Notarij, partes, & alij, qui aliquod delictum in actu iudiciario coram eo committunt. Bart. in l. ſi quis obrepſerit. ff. de falſis.

AN-

ANNNOTATIO.

7 Dicitur in praxi poſſe Epiſcopũ inuocare auxilium brachij ſæcularis, vt carceret laicos, recuſantes deponere in Curia Eccleſiaſtica antequam eos excommunicet, ne interim dum termini neceſſarij ad excommunicationem labuntur, teſtes ſeducantur: maxime in locis, in quibus ſolent contemnere cenſuras, & non prompte obedire. Hanc opinionem, quod poſſit Epiſcopus in qualibet parte litis, ſi opus fuerit, inuocare brachium ſæculare, tenent, & probant Segura in Directorio iudicum Eccleſiaſt. 2. part. cap. 13. num. 37. & Salzedus ſuper praxi Diaz cap. 153. preſertim ex Conc. Trid. cap. 3. ſeſſ. 25. de reform. in quo dicitur, Epiſcopum in procedendo debere abſtinere à cenſuris, quando poteſt fieri executio realis vel perſonalis, per ſuos, vel alienos executores in qualibet parte iudicij, ex quo tex. clare patet eſſe hodie recedendum à cõmuni opinione, de qua teſtatur Afflict. in proœmio conſtit. Regni num. 54. quod brachium ſæculare non tenetur Iudex ſæcularis impartiri, niſi prius Iudex Eccleſiaſticus fecerit quidquid potuerit pro executione ſententiæ, excommunicando, interdicendo, & illam non potuerit executioni demandare: nam poterit Epiſcopus procedere ad capturã per ſuos, vel alienos executores, ſcilicet implorando brachium ſæculare, antequam excommunicet. Et quamuis Franciſcus Molinus in tract. de brachio ſæculari cap. 3. acriter redarguat ſupradictos Doctores tenentes contra communem, tamen eorum opinio verior videtur ex tex. d. cap. 3. Conc. Trid. qui eſt irrefragabilis, nec reſponſio Molini ſatisfacit; dicit enim Concilium tribuere poteſtatem Iudici Eccleſiaſtico inuocandi brachium ſæculare ſi expedierit, id eſt ſi vtile fuerit, quod ipſe declarat, quando periculum eſt in mora, dolus immineret, fuga, vel bonorum ſubductio timeretur: quoniam Concilium expreſſe prohibet deueniri ad cenſuras, quando executio, realis, vel perſonalis fieri poteſt per ſuos, vel alienos executores, & non poſuit verbum, expedire, ante illa verba, aut alienos executores; ſed dum ait licere procedere per mulctas pecuniarias, cõformando ſe communi Doctorum opinioni in cap. irrefragabili. §. Ceterum. de officio ordin. quo loco tradunt Prælatos poſſe imponere pœnam pecuniariam, vbi viderint expedire, vt quia magis timetur, quam ſpiritualis. & poſtea Concilium procedit per alternatiuas, ſeu per captionem pignorum; itaque verbum, ex-

pedire

pedire non tangit, nec coniungit illa verba, alienos executores; quinimmo ſi vſque ad illa verba progrederetur, ſequeretur, quod nec per proprios executores poſſit procedere, niſi in caſu moræ, vel doli conſiderato per Molinum, quod dici nõ poteſt; nam pauló ante illa verba, alienos executores, dicit, ſeu per captionẽ pignorũ, perſonarumq. diſtrictionem per ſuos proprios, aut alienos executores faciendam. ſed de hac re ſatis. quantum vero ad caſum teſtium, de quo in praxi, concordat etiam Molinus cum Praxis loquatur quando Epiſcopus credit, & timet excommunicationem fore contemnendam; & loquitur in locis, in quibus ſolent cenſuræ paruipendi, maxime quod iuxta communem doctorum opinionem Epiſcopus debet ab excommunicatione abſtinere, quando credit illam non profuturam, ſed fore inutilem. Ioannes Andr. in cap. Romana. de ſententia excomm. in 6. Felin. in cap. Apoſtolicæ. de exception. & alij.

SVMMARIVM.

Laici offendentes curſores Curiæ Archiepiſcop. Neap. exequentes eorum officium, puniuntur ab eadem Curia.

De laicis offendentibus curſores Curiæ Archiepiſcopalis, à quo ſint puniendi. CAP. XI.

SERVATVR in Curia Archiepiſcopali Neapolit. quòd laici offendentes curſores eiuſdem Curiæ exercentes eorum officiũ, carcerantur, & puniuntur per eandem Curiam Archiepiſcopalem, ratione offenſæ iuriſdictionis, quæ prorogat in eam iuriſdictionem. Paulus de Caſtro in l. addictos. C. de Epiſcop. audient. per illum textum, qui loquitur in ſpecie, quando offenditur familia Iudicis exequens ſuum officium; & licet hodie ille tex. nõ procedat contra clericos per notata in c. 1. de noui oper. nunciat.

Digitized by Google

nunciat. & in cap.Eccleſiæ S. Mariæ.de conſtit. ex eo tamen clare colligitur, ꝙ ratione offenſæ iuriſdictionis, qui alias non erat Iudex, efficitur Iudex. Idem probatur in l. nullum.C.de teſtibus. & tenet Dominus de Franchis dec. 147.licet in dicta deciſ. ex alia cauſa non fuerit facta remiſſio:& in hac poſſeſſione eſt Curia Archiep.Neap.& nouiſſime anno 1599.carcerauit, & puniuit quendam venditorem chirothecarum, qui violentas manus iniecerat in curſores Curiæ exequentes pœnam contra eum, ob non obſeruationem feſtorum.& anno 1600.puniuit,& carcerauit alios offendentes curſores Curiæ, exequentes ſuum officium,& quotidie hanc exercet iuriſdictionem. Idem tenet Alber. in l. ſi quis forte.§. ſi quos .ff.de pœnis.Boerius late deciſ.9.

SVMMARIVM.

1 *Executio in bonis Clerici reconuenti coram Iudice laico, ac condemnati per ipſum, debet fieri per Iudicem Eccleſiaſticum,& non laicum.*

2 *Clericus in quibus caſibus non poſſit reconueniri coram laico, remiſſiue.*

De exequutione facienda in bonis clerici reconuenti coram Iudice laico.

CAP. XII.

QVANDO aliquis clericus reconuentus apud Iudicem laicum, fuit ab illo condemnatus, ſolet Vicarius facere præceptum Iudicibus, & alijs, ne moleſtent in perſona, aut bonis clericum, ſine licentia ipſius Vicarij, ſub pœna excommunicationis: & poſtea viſa ſententia,ac proceſſu Iudicis ſæcularis,mandat executionem fieri contra clericum, idque ex illa veriori Doctorum opi-

nione,

nione, quòd Iudex laicus non poteſt exequi, nec in perſona, nec in bonis clerici reconuenti; ſed executio pertinet ad Eccleſiaſticum, vt dicunt Abb.antiq. Imola in cap. poſtulaſti. de foro compet. Oſt. Marian. Socin. in cap. 1. de mutuis petit.& ibidem Clarius, Ant.de Butr.nu.20.in fine, Viuius deciſ.46.vol.1.facit textus notab. in cap.ſæculares. de foro competen.in 6.& ibi Philipp. Franch.dicit nullam executionem poſſe fieri à Iudice laico in bonis clerici; ſed eſſe faciendam à Iudice Eccleſiaſtico, & ſi perſona clerici diſtringeretur, eſſet Iudex laicus excommunicatus, ex c. ſi
2 quis ſuadente.17.q.4. In quibus autem caſibus clericus nõ poſſit reconueniri coram laico, vide Aufrer. de poteſt.ſæcular.ſuper Eccleſ. reg.2.Mar.Soc.in d.c.1.

SVMMARIVM.

1 *Laici fideiuſſores clericorum poſſunt conueniri coram Epiſcopo.*
2 *Laici poſſunt prorogare iuriſdictionem Iudicis Eccleſiaſtici, ſine licentia ſuorum ſuperiorum laicorum.*
3 *Laici carcerantur ab Epiſcopo, & alijs pœnis temporalibus conſtringuntur in cauſis coram ipſo vertentibus.*

De laicis fideiuſſoribus clericorum, à quo compellendi ad pœnam fideiuſſionis.

CAP. XIII.

1 SERVATVR in Curia Archiep. Neap. quòd laici fideiuſſores clericorum, qui foro Eccleſiaſtico ſe ſubmiſerunt, carcerantur per curſores prædictæ Curiæ, vt pœnã fideiuſſionis ſoluant; & eorum bona venduntur per eoſdem curſores ſine licentia Iudicis ſæcula-
2 ris. Pro qua obſeruantia facit, quòd de iure communi laici poſſunt prorogare iuriſdictionem Epiſcopi, & ſe eius fo-

ro

ro ſubmittere, l.ſi qui.l.Epiſcopale.C.de Epiſcop.Aud.vbi omnes;nec requiritur licentia ſuperioris laici, Bart.in l. 1.§. & poſt operis. ff.de noui oper.nunciat.Franc.Marc.deciſ. Delphin. 82. incipiente,an Notarius,& dicit Ant.de Butr. in cap. 1. de Iudic. per illum textum, quòd pactum de reſpondendo coram Iudice non ſuo, factum in præſentia Iudicis, & Iudice acceptante paciſcentem iuriſdictioni Iudicis ſubmittit, adeo quòd non eſt locus pœnitentiæ. Præterea adducitur textus clarus in c.ex reſcripto. de iureiur. vbi laicus fideiuſſor clerici conuenitur coram Epiſcopo, propter iuramentum præſtitum in fideiuſſione, vt quotidie fit,& ibi id notant Abb.Ant.Imola,Petrus de Anchar. ad idē tex.in c. fin.de foro comp.in 6. Quinimmo ſtatuentes contrarium,eſſent excommunicati in bulla Cœnę Domini, tamquam ſtatuentes contra libertatem Eccleſiaſticam; ſiquidem clerici nō inuenirent fideiuſſores, & in carceribus macerarentur; non enim Curia prædicta de facili ſolet admittere fideiuſſores clericos,tùm,quia non poſſunt condemnari, niſi in quantum facere poſſunt, c. Odoardus. vbi Doct. de ſolution. & diximus ſupra in cap. tertio,tum quia, cum clerici fideiuſſores carcerantur, ſeruitium diuinum omittitur,nec Curia admitteret fideiuſſores laicos, ſi ipſos compellere nequiret per ſeipſam, ſed per viam implorationis brachij Iudicis ſæcularis, qui vellet vt plurimū videre proceſſum,antequam illud præſtaret, iuxta tradita in c. 1. de officio ordinar. & infra in c. 43. & proinde tale ſtatutum prohibens clericis non prohibita eis à lege canonica,vel diuina,immo permiſſa,dicitur eſſe cōtra libertatē Eccleſiaſticam iuxta Abb. Ant.Imol.& Felin.late in cap. Eccleſiæ S.Mariæ.de conſtit.
3 Eſt etiam de iure verior opinio,quòd laici in caſibus,in quibus poſſunt conueniri corā Epi-

Epiſcopo, poſſunt carcerari, & alijs pœnis temporalibus puniri antequam excommunicentur. Dominicus, & Franchus in cap. cum Epiſcopus. de offic. ordin. in 6. Felin. in c. cum ſit. de foro compet. Aufrer. in Clem. 1. de offic. ordin. in princ. verſ. ex præmiſſis. Couar. lib. pract. quæſt. cap. 10. & hodie eſt expreſſum in Concil. Trident. cap. 3. ſeſſ. 25. de reform. Sic etiam Curia procedit contra non obſeruantes dies feſtos, ad pœnam pecuniariam. Adeſt etiam in Regno capitulum 104. quòd Prælati in criminibus Eccleſiaſticis cognoſcunt liberè contra laicos, & puniunt eos, nec officiales laici poſſunt ſe intromittere.

SVMMARIVM.

1 *Sponſus, qui defflorauit ſponſam, ſi nolit contrahere matrimonium cum ea, an poſſit per Epiſcopum compelli carcere ad contrahendum.*
2 *Sponſus nolens contrahere matrimonium, quando poſſit excommunicari.*
3 *Matrimonium metu Iudicis contractum eſt nullum, & quando.*
4 *Excommunicatio iniuſta cauſat iuſtum metum, & quando.*
5 *Leuiſsima cauſa ſufficit, vt Epiſcopus abſtineat à coactione per cenſuras in matrimonio. ponuntur aliqua exempla.*
6 *Morbus Gallicus probatus tantum per fidem medici, an ſit iuſta cauſa, vt Epiſcopus non compellat ſponſos ad contrahendum.*
7 *Sponſalia quando probãtur per vnum teſtem deponentem de facto proprio.*
8 *Matrimonium contractum ſub conditione, ſi Papa diſpenſauerit, poſt diſpenſationem requirit nouum conſenſum.*

De ſponſo nolente contrahere matrimonium, quomodo ſit compellendus. CAP. XIV.

1 SI ſponſus defloraũit ſponſam, & poſtea nolit eam ducere in vxorem, ſolet per Curiam Archiep. Neap. carcerari ad finem, vt contrahat matrimonium, prout tenetur, iuxta tex. in cap. 1. de adult. cum etiam hæc cauſa matrimonialis ſit, an ille ſponſus teneatur contrahere,

Digitized by Google

trahere, nec ne? & ſolum ad Epiſcopum pertineat, cap.mul torum. 35.q.6.cap.auditis.de præſcript.cap.accedentibus. de exceſſ.Prælatorum.Couar.variarum relect.2. part.cap. 7.§.6.num. 8. & tam de iure antiquo, iuxta veriorem opinionem Dominici, & Franchi in cap.cum Epiſcopus. de offic. ordinarij in 6.quam poſt Concilium Tridentinum, cap.3.ſeſſ. 23. de reform. poſſunt Iudices Eccleſiaſtici ac debent in omnibus cauſis coram ipſis vertentibus, etiam ciuilibus, antequam ad cenſuras deueniant, carcerare laicos. Hinc patet, quam rationabilis ſit obſeruantia Curiæ Archiepiſcop.& poſſet id etiam ſeruare, quando non præceſſit defloratio; ſed ſolum promiſſio, vt ſententia de contrahendo matrimonio habeat effectum, ex prædicto cap. 3.Conc.Trid. Sed an poſſit ſponſus excommunicari, ſi nolit contrahere matrimonium? textus in cap. ex litteris. il 2.dicit, poſſe compelli cenſuris. tex.in cap.requiſiuit.eod. tit.dicit, quòd moneatur tantum. Doctores in dictis locis communiter concordant dicta iura, quòd ſi adeſt iuſta cauſa non contrahendi, puta odium tale ſuperueniens, quòd ſperetur potius ſcandalum, quam matrimonium, fiet monitio tantum, & ita procedit tex. d.cap. requiſiuit. ſi vero non adeſt iuſta cauſa non contrahendi, & tunc nolens contrahere excommunicabitur. & ita procedit tex. in d.cap.ex litteris.vt dicunt Ioannes And.Ant.Abb.Præpoſ.qui teſtatur de communi in dictis iuribus. Ledeſma de Sacramento matrimonij, q.46.art.1. Dicit tamen Io.And. in d.cap. ex litteris. quem ſequitur Præpoſ. quòd ſi poſt excommunicationem Iudex videt eam non prodeſſe, & excommunicatum eſſe pertinacem, debet eum abſoluere, etiam nolentem.

AN-

ANNOTATIO.

Animaduertendum ſummopere à Iudice Eccleſiaſtico circa coa-ctionem ad contrahendum matrimonium, quoniam ſi coactio fiat
3 quando non eſt facienda, vltra infelices exitus, quos parere ſolet, matrimonium etiam præcedentibus ſponſalibus voluntarijs interueniente metu contractum, eſt nullum. Abb.in cap. requiſiuit. de ſponſal. etiam ſi per Iudicem metus inferatur, vt ibi notat Cardinalis, & excommunicatio iniuſta cauſat iuſtum metum, vt per omnes
4 in cap.cum dilectus.de his quæ vi.Couar.in 2. part.4. lib.decretal. §.4.num. 11.qui intelligit quando ſuperior adiri non poteſt pro remouenda excommunicatione, quod Iudex arbitrabitur, & ſecundum Gloſſam in cap.raptor.27.q. 2. modica cauſa ſufficit ad diſſol-
5 uenda ſponſalia futura, & dicit Collectaneus in cap. 2. de ſponſal. leuiſſimam cauſam ſufficere, vt abſtineat Epiſcopus à coactione. pulchrè Hieronym. Gabriel. conſ. 186. lib.2. Hinc fuit dictum in Rota Romana in vna Toletana matrimonij die 27. Ianuarij 1595. coram Seraphino,& in alia Aquilegien. ſponſalium 10. Decembris 1599. coram Illuſtriſſ. Pamphilio, abſtinendum eſſe à coactione, non obſtante, quod ſponſalia eſſent iurata, ex quo teſtes ſponſi dicebant ipſum abhorrere nuptias, & aſſerere, omne malum potius electurum,quàm illam in vxorem ducere. Oſtienſ. Butrius, Henricus,Ancharanus,Abb.Præpoſ.in d.cap. requiſiuit. accedebat etiam diſſenſus patris, qui indignatus de matrimonio diſpari exheredauit filium in teſtamento,excepta legitima,ſi illam duceret in vxorem;& de amiſſione ſucceſſionis paternæ. tradit Menoch conſ. 69. num. 44. lib. 1. & fuit reſolutum in cauſa Trullen. matrimonij 13.Maij. 1596. coram D. Pegna, & 16.Ianuarij 1598. coram D. Seraphino. Hinc etiam fuit dictum coram eodem Seraphino in vna Toletana matrimonij 27. Ianuarij 1591. ſufficienter conſtare de cauſa non compellendi ad contrahendum matrimonium, cum fuerit probatum pro parte mulieris eam abhorrere nuptias, & odio proſequi ſponſum,vt potius electura ſit ſeſe in flumen proijcere, quàm cum ipſo cõtrahere, quæ res comprobabatur etiam ex litis ſuſtentatione per plures inſtantias, & fuit viſa iuſta cauſa recuſationis propter ſuſpicionem morbi Gallici ad textum in cap.quemadmodum.§.quid ſi poſt. de iuriur. & licet morbus non plene probaretur, niſi per
6 vnum teſtem ſcilicet medicum, qui illum curauerat,dominis viſum

F fuit

fuit, ſatis eſſe ad hunc effectum, quod mulier vehementi ſuſpicione affecta illum abhorreret. Quando verò nulla ſubeſt cauſa, eſt procedendum ad coactionem, iuxta d.cap. ex litteris. el 2.de ſponſal. hinc in Rota Romana in vna Feretrana matrimonij 28.Iunij 1593. coram Gipſio fuit dictum, compellendum eſſe cenſuris ad contrahendum matrimonium, quendam nobiliſſimum, qui ſponſalia de futuro contraxerat cum puella, & per anuli miſſionem ſubarrhare promiſerat, cum apocha ſcripta eius manu, non obſtante, quod ſolus ille teſtis, qui apochã de mandato vtriuſque partis ſcripſerat, recognouiſſet ſubſcriptionem prædicti ſponſi, quia formiter examinatus medio iuramento, bene tractatum præcedentem, & totam ſeriem facti narrabat, & de facto proprio abſque eius intereſſe deponebat, quo fit, vt magis ei credendum eſſet, l.quæro.§.vlt. ff.de ædilit.edict.Innoc.in cap.inquiſitioni. de accuſ.Aymo.conſ.2.num.9. conſ. 73. num. 30. maxime concurrentibus coniecturis, eo quod ſponſus in litteris miſſiuis puellam eius vxorem appellauerat; accedebat, quod ſi apocha non fuiſſet ab eo ſubſcripta, nõ feciſſet omnem conatum mittendo homines armatos pro illius recuperatione, vt deponebant teſtes: & quando cum ſemiplena, probatione concurrunt coniecturæ, & præſumptiones, tunc bene probant. Gemin. in cap.1.§.Et quia. in Gloſ. in verbo, manifeſtus. de vſuris in 6.Dec.
8 conſ. 163. num. 28. Gratus conſ. 58. vol.2. ſed pulchrum dubium eſt, ſi ſponſalia de futuro fuerint contracta inter conſanguineos ſub illa conditione, ſi Papa diſpenſauerit, an ſecuta diſpenſatione requiratur nouus conſenſus partium. In Rota Romana fuit dictum, quod ſic, quia Papa diſpenſando, non cenſetur habere ratum, quod prius illicite geſtum fuerat, ſed ſolummodo impartiri licentiam contrahendi matrimonium, non obſtante impedimento ipſi narrato, ex dictis per Cardinalem, & Abb.in cap.ſuper eo. de condit.appoſ.& per Couar.in 2.part.4.lib.cap.3.num.7. qui loquitur in fortioribus terminis, videlicet in ſponſalibus per verba de præſenti cõtractis, ſequendo opinionem Theologorum. Et hanc opinionem ſecuti ſunt domini de Rota in vna Valentina matrimonij 21.Ianuarij 1578. coram Illuſtriſſ. Blanchetto, & in vna Taurienenſi ſponſalium 2. Decembris 1594. coram Gipſio, & in alia Abulenſi. Notandum præterea ſponſos poſſe compelli ad contrahendum, etiamſi ſponſalia non fuerint iurata, quamuis quando non interuenit iuramentum, non debet Eccleſia de facili procedere ad compulſionem, tunc

enim

enim leuior cauſa ſufficit ad diſſuadendam coactionem. Abb. in d. cap. requiſiuit, in fin. & ibi Præpoſ. Gabriel. loc. cit. & fuit in Rota approbatum.

SVMMARIVM.

1 *Aſſignatio loci tuti puellæ, cui timetur inferri violentia, pendente lite ſuper matrimonio, ad quem Iudicem ſpectet.*

2 *Mulier eſt ponenda in loco tuto, & honeſto, quando propter ſæuitiam viri non poteſt cum eo habitare.*

3 *Mulier ſeparata à viro auctoritate Iudicis, dicitur permanere in loco honeſto, ſi moretur in domo patris honeſte vnà cum matre, fratre, & alia ſorore nubili. declara, vt ibi.*

4 *Puellæ voluntas circa matrimonium eſt exploranda extra territorium Principis, quando Princeps eſt ſuſpectus, ne metum inferat in contrahendo, & eſt adducenda ad aliud territorium expenſis communibus.*

De muliere ſequeſtranda, pendente lite ſuper matrimonio. CAP. XV.

CVRIA Archiepiſc. Neap. obſeruat, quòd, quando agitur in ea de matrimonio contra-
1 hendo, & eſt ſuſpicio, ne puellæ inferatur violentia, & conſenſus eius non ſit liber, ponit eam in aliquo loco tuto, nempe, conſeruatorio mulierum, aut alio honeſto loco, ad finem explorandi eius voluntatem, & aliter non concedit licentiam contrahendi. Ad Epiſcopum ſanè ſpectat proſpicere, vt matrimonia ſint libera, cum coactiones malos ſoleant parere effectus, cap. requiſiuit. de ſponſal. Pro qua obſeruantia adducuntur tex. in c. cum locum. eod. tit. & cap. penul. de probat. in quibus locis mandatur Iudici Eccleſiaſtico, coram quo vertitur lis, vt aſſignet locum tutum, & id in ſpecie notat Ant. de Butrio in d. cap. cum locum. & alij.

Præterea Iudex cauſæ principalis eſt Iudex incidentium; etiãſi cauſa temporalis incidat coram Eccleſiaſtico.c..prudentiã.de donat.inter virum,& vxorẽ. Antonius, Abb. & cõmunis in cap. tuam. de ordine cogni. Et proinde ad Eccleſiaſticum Iudicem, qui principaliter cognoſcit de cauſa matrimoniali,ſpectat cognoſcere de incidenti,in quo ſcilicet loco puella ſit collocanda ad finem tollendi violentias,& explorandi eius voluntatem. Item,cum Epiſcopus habeat iudicare de libertate conſenſus puellæ, poterit etiã iudicare de loco tuto, per quem peruenitur ad dictam libertatem conſenſus,ex reg.l.ad rem mobilem.l. ad legatũ. ff. de procurat. Et ſi verum amamus, in praxi difficile eſſet (tuta conſcientia)cognoſcere de libertate conſenſus puellæ; niſi idem Iudex Eccleſiaſticus, ad quem ſpectat concedere licentiam contrahendi matrimonium, aſſignet locum tutum. Sed an Iudex ſæcularis poſſit ſe intromittere, & ſequeſtrare puellam in loco tuto, ad finem tollendi violentias?& veritas eſt,quòd ſi matrimonium eſt iam contractum, & mouetur quæſtio ſuper eo ex aliqua cauſa; cũ quæſtio ſit mere ſpiritualis,non poteſt Iudex laicus aliquo modo ſe intromittere,per d.c.tuam.& ſic procedit c. cum locum. ſi verò non eſt contractum matrimonium, nec pẽdet lis coram Eccleſiaſtico,poterit Iudex laicus ex officio ſequeſtrare puellam,ne illi inferatur violentia,cum Reipublicæ interſit ſcandala,& violentias tolli.textus eſt in l.prima.C.de nupt.vbi notab.Bald.Bene verum eſt,quòd poſtquàm Iudex laicus ſequeſtrauerit puellam, poterit etiam Epiſcopus, ad quem ſpectat concedere licentiam contrahendi, ponere eam in alio loco, & explorare eius voluntatem; nam ad ipſum præcipue pertinet prouidere, ne matrimonia ſint coacta,vt ſupra dixi; & alias non concedere

licen-

1 licentiam contrahendi. Item Curia Archiepiſc. Neap. aſſignat locũ tutum, & honeſtum mulieri, quæ diſceſſit à viro propter ſæuitiam, nec poteſt illi conſuli per cautionem, ex cap. ex tranſmiſſa. de reſtitutione ſpoliatorum. & cap. litteras. eod. tit. vbi Gloſſ. in verbo, ſufficiens.

ANNOTATIO.

3 Notandum, quòd mulier ſeparata à viro auctoritate Iudicis, non ſolum dicitur permanere in loco honeſto, ſi moretur in aliquo monaſterio, ſed etiam ſi habitet in domo patris honeſte vna cum matre, fratre, & alia ſorore nubili, nec eſt reponenda in monaſterio. Ita fuit deciſum in Rota Romana, vt tradit Cæſar de Graſſis deciſ. vnica. de diuortijs. Declara, niſi mater, & frater inſtent pro diſſolutione matrimonij: in his enim cauſis multum exuberat officium Iudicis, conſ. matr. 47. num. 8. & ita fuit deciſum in Rota in vna Romana matrimonij 29. Aprilis 1579. coram Illuſtriſſ Blanchetto.

4 Item fuit dictum in alia Ipporrigien. matrimonij 3. Martij. 1589. coram Comitulo, puellam, de qua erat dubium, ne vi contraheret, eſſe adducendam ad ciuitatem Mediolani extra locum ſuſpectum propter Principis loci timorem, & in ciuitate Mediolani eſſe collocandam in aliquo monaſterio non ſuſpecto, vt exploretur eius voluntas, an conſentiat habere talem in virum: & hanc adductionem eſſe faciendam impenſis communibus ipſius ſponſæ, & ſponſi: quia negotium erat commune, & ſponſus prætendebat contraxiſſe cum ea, ac cognouiſſe eam, & amborũ intererat iudicari ſuper validitate matrimonij, arg. l. 1. & 2. §. æquiſſimum. ff. ad l. Rhodiã. de iactu. tũc autem ſumptibus poſtulantis fiunt productiones, & euocationes, quando cauſa nõ æque ſpectat ad omnes, prout in cap. mulieres. de Iudic. lib. 6. & in l. quoniam. C. de teſtibus. vltra quod hæc prouiſio fiebat officio Iudicis.

SVMMARIVM.

1 *Statutum laicorum, quòd inſtrumenta habeant executionem paratam, an ſit ſeruandum in Curia Eccleſiaſtica contra clericum.*

2 *Praxis Curiæ Archiep. Neap. ſuper liquidatione inſtrumentorum.*

3 *Obligatio facta penes acta Curiæ ſecularis an habeat executionem pa-*

ratam in Curia Eccleſiaſtica contra obligatum effectum clericum, ante incuſationem.

4 *Clericus, qui obligauit ſe in inſtrumento habente executionem paratam, ſi efficiatur laicus, an poſſit dictum inſtrumentum liquidari contra ipſum in Curia Eccleſiaſtica.*

5 *Clericus, qui fuit Notarius Epiſcopi, effectus laicus, pro geſtis tempore notariatus, tenetur reſpondere coram Epiſcopo.*

6 *Curia Archiep. Neap. non ſolet procedere ad liquidationem inſtrumenti cenſus vitalitij pro capitali, ob non ſolutionem tertiarum.*

7 *Obligatio penes acta facta à laico in Curia ſæculari, ſi efficiatur clericus ante diem ſolutionis, non poteſt accuſari in Curia ſæculari, nec exequi per Iudicem laicum.*

8 *Pactum de retrouendendo in cenſu vitalitio an ſit licitum pro eodem pretio.*

9 *Venditor cenſus vitalitij ſi ſuperuixerit tanto tempore, quod fructus percepti excedunt ſolutum pretium, an contractus amplius ſit licitus.*

De liquidatione inſtrumentorum contra clericum, & obligatione per ipſum facta penes acta Curiæ ſæcularis. CAP. XVI.

1 DICIT Bar. in l. cunctos populos. C. de Sac. ſan. Eccleſ. quòd ſi ex ſtatuto laicorum inſtrumenta habeant exequutionem paratam; debet tale ſtatutum ſeruari in foro Eccleſiaſtico, contra clericum, cuius opinio reprobatur à Baldo in d. l. cunctos populos. Ant. Abb. Felin. Dec. & alijs communiter in cap. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ. de conſtit. Viuius deciſ. 326. lib. 2. dicit tamen Couarr. lib. practicarum quæſt. c. 8. nu. 5. quòd opinio Bart. procedit, quando ſtatutum eſt factum à Principe, ſecus ſi ab inferiore. Sequitur Carauit. ſuper ritu Magnę Curiæ Vic. 166. nu.
2 37. quod non credo verum. Quidquid ſit de iure; in Curia Archiep.

Archiep.Neap.ſeruatur dictus ritus M. C. V. 166. quòd inſtrumenta liquidantur, & habent executionem paratam contra clericos in Curia Archiepiſcopali, ſeruata forma dicti ritus,qui eſt approbatus per conſtitutionem ſynodalẽ 54. Eſt tamen differentia, quòd in Curia Archiepiſcopali citatus ſuper tenore inſtrumenti, ſi compareat, & alleget ſolutionem,& offerat cautionem de ſoluendo debitum, & pœnam,niſi oſtenderit ſatisfactionem,non carceratur, ſed cum cautione prædicta datur ei terminus decem, viginti, & etiam 30.dierum,ad probandum ſolutionem; ſed ſi alleget alias exceptiones, quæ in promptu non impediunt liquidationẽ,non auditur,niſi in vinculis,vel facto depoſito; & quoad hoc,antiqua obſeruantia Curiæ derogauit dictæ conſtitutioni 54. quæ concedit terminum comparenti ad probandum quidquid voluerit, contra inſtrumentum, & ita ſeruatur tam in clericis, qui erãt clerici tempore inſtrumenti, quàm in laicis, qui poſtea fuerunt effecti clerici;
3 quòd non ſeruatur in M. C. V. Sed dubium eſt, ſi laicus ſe obligauit penes acta Curiæ ſæcularis, & poſtea efficiatur clericus,antequam accuſetur obligatio; an poſſit dicta obligatio accuſari contra ipſum in Curia Archiepiſcopali? & quòd non poſſit accuſari, facit,quòd licet obligatio penes acta calore confeſſionis factæ in Iudicio habet executionem paratam,l.cum pro quo.vbi Angel.& Paul.ff. de in ius vocan.id procedit in eodem tribunali,non in alio,vt dicit Bart.in l. 1.ff.de officio Proconſ.Ant.in cap. fin.de confeſſ.& dicunt Iſernia,& Afflict.in conſtitutione Regni.Baiulus,ſi furem. quòd obligatio penes acta Curiæ non poteſt accuſari in alia Curia,niſi præmittatur citatio ad dicẽdum cauſam,quare ipſa obligatio accuſari non debeat. In Curia Archiepiſcopali ſeruatur, quod creditor accuſat

obligationem in Curia ſæculari, & præſentat litteras executoriales D. Vicario, dicens non habuiſſe notitiam clericatus,& per Cur. Achiepiſc.citatur clericus ad dicendum cauſam,quare non debeat exequi contra ipſum, vigore illius obligationis; qui ſi compareat, & alleget aliquas exceptiones,datur ei breuis terminus ad probandum,& proceditur ſummarie,ita quòd, ſi nihil probauerit,D. Vicarius mandat exequi contra clericum realiter, & perſonaliter.

4 Aliud eſt dubium,pone,quòd aliquis, dum eſſet clericus, obligauit ſe in inſtrumento habente executionem paratã, & poſtea efficiatur laicus, an poſſit dictum inſtrumentum liquidari contra ipſum in Curia Eccleſiaſtica? & videtur, quòd ſic,ex notabili doctrina Pauli de Caſtro in l. 2.C.vbi de ratiocinijs agi oporteat. vbi dicit per illũ textum, quòd

5 clericus, qui fuit Notarius in Curia Epiſcopi, ſi efficiatur laicus, pro geſtis tempore notariatus tenetur reſpondere coram Epiſcopo:ſic etiam,qui deſijt eſſe mercator,pro geſtis tempore mercaturæ conuenitur coram Iudice mercatorum, & qui deſijt eſſe ſcholaris,conueniendus eſt coram Rectore,pro geſtis tempore,quo erat ſcholaris. ſed prædicta procedunt in geſtis concernentibus officium, vel artẽ, quam quis gerebat, non in alijs, vt dicit idem Paulus in l. final. C. de iuriſdictione omnium Iudicum. & ſic poteſt diſtingui in clerico, quòd pro geſtis ratione officij, quòd gerebat occaſione clericatus, poſſit liquidari in Curia Eccleſiaſtica inſtrumentum contra ipſum effectum laicum,

6 pro alijs non. Item ſciendum, quòd hodie Curia Archiep. Neap. non ſolet procedere ad liquidationem inſtrumenti cenſus vitalitij pro capitali, ob non ſolutionem tertiarum, etiam ſi cenſus eſſet conſtitutus ad rationem quatuordecim pro centenario; ſed tale pactum habet pro iniquo.

AN-

ANNOTATIO.

Nu. 3. ibi, Realiter, & perſonaliter, ſed an executio fieri poſſit per Iu-
7 dicem laicum, videtur quod ſic, per deciſionem Rotæ quintam de foro competenti, propter præuentionem per obligationem præcedentem, ad notata per Oſtienſem in cap. 1. de oblig. ad ratiocinia. quæ limitat quando clericus ſuccedit laico, vt non poſſit exequi cõtra clericum, quamuis obligatio defuncti haberet vim rei iudicatæ, ex Mariano Soc. in c. propoſuiſti. col. penult. de foro competen. contrarium eſt verius, vt non poſſit executio fieri per Iudicem laicum, nec in perſona, nec in bonis clerici, cum debeat præcedere accuſatio, quæ laico effecto clerico fieret coram Iudice incompetenti: & ita ſeruatur in Regno, & fuit deciſum in Sacro Concilio, & probat Vincentius de Franchis deciſ. 656. in qua fuit reuocatum decretum magnæ Curiæ Vicariæ, quæ iudicauerat, clericum, quoad diſtrictionem perſonalem, eſſe remittendum ad Iudicem Eccleſiaſticum, & quoad bona, eſſe procedendum in Curia ſæculari.

Item notandum in fine dicti capituli, circa cenſum vitalitium iuſtam fuiſſe Curiæ Epiſcopalis reſolutionem, vt non procedat ad liquidationem cenſus vitalitij pro capitali ob non ſolutas tertias; quãdoquidem quatuordecim pro centenario eſt magnum pretium, niſi recipiens eſſet multũ ſenex propter magnum periculum. In Hiſpania cenſus vitalitius non excedit decem pro centenario. Azeuedus in regia conſt. de cenſibus. poſſet tamen fieri liquidatio in pœnam, quando debitoris mora in ſoluendo tertias nimis frequens eſſet: ſed
8 tunc aduertendum, iux. Molin. de contractibus, tract. 2. diſput. 389. quo loco admonet, in emptione vitalitij locum non habere pactum de retrouendendo, ſaltem æquali pretio quàm fuit venditus; quoniam quo plus eſt tranſactum de vita, ad quam fuit emptus, pluresq. ſolutæ ſunt penſiones, eo minus valet. Niſi ergo, inquit ipſe, pactum eſſet, quod proportione aliqua prudentis arbitrio ſtatuenda minueretur temporis progreſſu, quo cenſus eſſet re-
9 dimendus, iniquus eſſet talis contractus. Sed quæritur de illo, qui emit ab Eccleſia ad vitam, & ſuperuixit tanto tempore, quod fructus ab eo percepti excedunt ſolutum pretium, an ſit amplius licitus talis contractus. Dec. in l. fratris. C. de tranſact. format hanc quæſtionem, & concludit quod ſic, propter incertitudinem, ex d. l. fratris. allegat Oſt. de reg. iur. in ſumma, §. in alijs etiam caſibus.

verſ.

verſ.de his qui emunt ab Eccleſijs. Oldr. conſ.207. & alios, ſed declarat notabiliter, vt concluſio procedat, dummodo venditio fuerit iuſta,& facta ſecundum probabilem, & veriſimilem coniecturam vitæ,inſpecta ætate,& qualitate perſonæ, tunc poterit iudex arbitrari contractum eſſe iuſtum. In tali caſu dicit Decius multum facere, an perſona ſit ſolita fœnerari, vt notat Oldrad.d.conſ.207. Bald.conſ. 18.lib.1.& conſ 332.& lib.4.cõſ.414.Facit quod notatur per Gloſ. in l.cum allegas. C.de vſuris. Bartholomęus Veronenſis in tract.ſimulat.præſumpt.22.

SVMMARIVM.

1 *Hoſpitalia priuata an viſitari poſſint.*
2 *Hoſpitalia an teneantur ad procurationem.*
3 *Epiſcopus poteſt priuare laicos magiſtros Eccleſiarum officio,ſi malè administrant.*
4 *Oratorium priuatum quando ab Epiſcopo viſitari poſſit.*

De viſitatione Hoſpitalium priuatorum, & Extauritarum. CAP. XVII.

IN viſitatione facta in ciuitate, & diœceſi Neapolit.anno 1598. per dominum Scaurum Guglielmuccium, Viſitatorem ab Illuſtriſs. & Reuerendiſs. D.Card. Geſualdo Archiep.Neap.deputatum, plurima dubia occurrerunt, quæ cum ad praxim reducantur, recenſenda
1 putaui. Fuit enim dubitatum, an Epiſcopus poſſit viſitare hoſpitalia priuata,fundata ſine auctoritate Epiſcopi:& fuit dictum, communem diſtinctionem Doctorum eſſe, quòd aut fundator hoſpitalis viuit,& non poſſit illud Epiſcopus viſitare (nam poteſt fundatorem pœnitere, & reuocare hoſpitale) aut eſt mortuus fundator, & poteſt hoſpitale viſitari ab Epiſcopo, tamquam exequutore omnium pia-

rum

rum diſpoſitionum. Ita Abb. in cap. de Xenodochijs. de relig. domib. Soc. de viſitatione lib. 5. de viſitatione locorũ. q. 12. Abb. Card. Imola, Bonif. Anchar. in Clem. quia contingit. de relig. domib. & quòd Epiſcopus ſit executor omnium piarum diſpoſitionum vltra Canones antiquos, & Concil. Trid. c. 8. ſeſſ. 22. de refor. probatur etiam de iure ciuili in authen. de Eccleſiaſticis titulis. §. ſi quis autẽ ædi-
2 ficationem. & §. ſi quis autem pro redemptione. Non tamen poterit Epiſcopus exigere procurationem, quando viſitat hoſpitalia. ita Lap. de Caſtilione in tract. de hoſpit. num. 98. Bonif. in d. Clem. quia contingit. nu. 94. & ibi etiã Cardinalis, & Imola, & eſt communis: ſunt enim bona talium locorum inſtituta, vt deſeruiant pro ſuſtentatione pauperum tantum. & ex prædictis clare patet, quod licet bona Extauritarum dicantur bona laicorum, ſecundum Afflictum de iure protomiſeos in principio conſtitutio-
3 nis; mortuis tamen benefactoribus poſſunt viſitari ab Epiſcopo, tamquam executore omnium piarum diſpoſitionum: & poteſt Epiſcopus adminiſtratores locorum piorum, ſi male ſe gerant in adminiſtratione, priuare officio, & alios ſubſtituere, d. §. ſi quis autem. & Conc. Trid. cap. 8. ſeſſ. 25. de reform. Gambar. de auct. Legati, de poteſtate Legati circa hoſpitalia: & ita pluries Neapoli ſeruatum fuit, quòd magiſtri Eccleſ. mali adminiſtratores fuerunt priuati officio à Curia Archiep.

ANNOTATIO.

4 Quæritur, an Epiſcopus poſſit viſitare Oratoria priuata. Sciendum quod Oratoria priuata dicuntur illa, quæ ſunt fundata ſine auctoritate Epiſcopi ad orandum, & in illis non poteſt celebrari Miſſa ſine licentia Epiſcopi, cap. vnicuique. cum ſeq. de conſec. diſtin. 1. & iſta Oratoria priuata ab Epiſcopo viſitari nõ poſſunt, ex cap. fin. de cenſibus

ſibus, ſed dicit Innoc. ibi, quod ſi in Oratorio inſtitueretur ſacerdos perpetuus, quod tunc Epiſcopus poſſet Oratoriũ viſitare, ſed Abb. in d. cap. final. intelligit Innoc., quando Oratorium eſſet conſtructum auctoritate Epiſcopi; quia tunc poſſet ibi publicè celebrari, & ſacerdos deputari; quod ſequitur Soc. de viſitat. lib. 3. q. 11. quia quando locus eſt priuatus, non eſt capax intitulationis perpetuæ: Innoc. vero notabiliter dicit, quod Epiſcopus poteſt nihilominus accedere ad Oratoria priuata, & videre quomodo ſe habeant, & ſi præter formam iuris conſtructa ſint, & an honeſtè tractentur, alias poſſet mandare deſtrui illa. Poterit ergo prædicta facere, quamuis viſitare non poſſit priuata Oratoria, quod not. ſequitur Abbas, & Soc. locis citatis.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus quomodo in viſitatione debet procedere contra reſiſtentes, & an poſſit eos de facto excommunicare.*

2 *Excommunicatio poteſt ferri ſine monitione, pro conſeruatione iurium.*

3 *Scriptura non requiritur in ſententia excommunicationis, lata pro defenſione iurium.*

De Epiſcopo, quomodo debeat procedere contra reſiſtentes in viſitatione, & ibi alia de excommunicatione pro defenſione iurium Eccleſiæ.

CAP. XVIII.

IN eadem viſitatione fuit dictum, quod quando Epiſcopus viſitat, & in actu viſitationis viſitati reſiſtunt, allegantes exemptionem à viſitatione, poterit Epiſcopus illos de facto reſiſtentes, ſi non ſunt in poſſeſſione, quòd non viſitentur, de facto excommunicare, nullo iuris ordine ſeruato: nec exemptionem, aut probationem oblatam recipere, aut appellationem admittere tenetur, cum non vt Iudex, ſed vt pars pro ſuo iure conſeruando procedat, defendendo ſe gladio ſpirituali, iuxta cap. dilecto. de ſen-

tentia

tentia excommunicationis in 6. ex quo fit, vt oblata probatio nequaquam iuſtificet appellationem, aliàs ſi vt Iudex procederet exceptionis legitimæ oppoſitæ, oblata probatio appellationem iuſtificaret, cap. interpoſita. de appell. cap. cum inter Canonicos. de electione. Si vero illi ſunt in poſſeſſione, quòd non viſitentur, non poterit eos ſic excommunicare. Ita notabiliter dicit Innoc. in cap. venerabili. de cẽſibus. & ibi Ant. de Butrio, Marianus Soc. de viſitatione lib. 3. q. 14. Felin. in cap. ſacro. de ſententia excommunicationis. vbi dicit, non eſſe neceſſariam monitionem, quandò fit excommunicatio pro defenſione iu-
2 rium. Idem tenent Ioan. Andr. Dominicus, & Franch. in dicto cap. dilecto. Lapus allegat. 73. Decius in cap. irreprehenſibilis. de appellat. Ant. in d. cap. venerabili. & eſt communis, quidquid dicat Couarr. in cap. alma mater. de ſententia excommunicationis in 6. 1. part. §. 9. num. 6. & quando excommunicat pro defenſione iurium, Notarius poteſt ſcribere ſic: Die tali &c. dum Reuerendiſſimus Epiſcopus exerceret ſuam iuriſdictionem viſitando, vel alia agendo, &c. tales de facto reſtiterunt, qui Reuerendiſſimus Epiſcopus in actu manifeſtæ violentiæ ſibi illatæ, pro defenſione ſui Iuris, vim vi repellendo, ipſos excommunicauit, & cedulones affigi mandauit, vt à Chriſtifide-
3 libus euitentur. Nec in excommunicatione, pro defenſione iurium, requiritur Scriptura, iuxta Lapum, dicta alleg. 73. limitando cap. 1. de ſententia excommunicationis in 6.

SVMMARIVM.

1 *Procuratio an ſit recipienda ab Eccleſijs ciuitatis, quando viſitantur, & quid Neap. ſeruetur.*

De

De procuratione recipienda ab Eccleſijs ciuitatis.

CAP. XIX.

IN eadem Viſitatione fuit dictum, & obſeruatum, quòd quamuis de iure poſſit exigi procuratio ab Eccleſijs ciuitatis, c. venerabili. de cenſib. etiam quòd Epiſcopus abſoluta viſitatione, poſſet redire ad domũ propriam, vt dicunt ibi Oſt. Abb. & alij, cum non tantum ratione intereſſe, ſed etiam ratione officij, & in ſignum ſubiectionis detur procuratio; nihilominus Neap. ſeruatur, vt procuratio non recipiatur ab Eccleſijs ciuitatis, ſed ſuburbiorum, quæ conſuetudo ſeruanda eſt Concil. Trid. cap. 3. ſeſſ. 24. de reform. facit d. cap. 3. ibi, pro temporis tantum neceſſitate, & non vltra.

SVMMARIVM.

1 *Notarius Epiſcopi an poſſit aliquid accipere in viſitatione, pro labore impenſo in conficiendis actis viſitationis.*
2 *Clerici quid ſoluant in viſitatione in ciuitate Neapolitana.*

De mercede Notarij viſitationis.

CAP. XX.

IN eadem viſitatione fuit dubitatum, an Notarius viſitationis poſſit à perſonis viſitatis aliquid recipere, pro præſentatione bullarum, ordinationibus, decretis, & alijs actis viſitationis. In hoc dubio DD. cõiter dicunt, quòd ſi Notarius, ſcriptor, aut ſigillator Epiſcopi habent ſalarium de publico, nihil poſſunt percipere pro labore; aliàs ſic; quia nemo debet

ſuis

ſuis ſtipendijs militare, cap. militare. 23. q. 1. Ita Ioannes Monachus, Io: And. Oſt. Gemin. Franch. & alij in cap. 1. §. procurationes. de cenſ. in 6. qui dicunt non obſtare tex. in d. §. procurationes. quia ibi prohibetur aliquid recipi pro viſitatione, non pro labore. Soc. de viſitatione, lib. 11. q. 4. Idem tenet Nauar. in conſ. 1. de cenſibus, adducens, quod etiam ordines debent gratis dari; ſed poteſt aliquid Notario ſolui pro labore, & ſcriptura, iuxta Panor. in cap. 1. de ſimonia, & Concil. Trid. cap. 14. ſeſſ. 21. de reform. limitat tamen, quando conſuetudo eſſet in contrarium, vt in d. cap. 3. ſeſſ. 24. de reform. vel quando Notarius eſſet de familia Epiſcopi: ſed in contrarium videtur, quod nunquam clerici debeant aliquid ſoluere in viſitatione, ſiue Notario detur ſalarium de publico, ſiue non; quia inuiti coguntur præſentare bullas, & alias ſcripturas; & ſi tenerentur ſoluere aliquid Notario, duplici onere grauaretur, contra iuris diſpoſitionem, cap. at ſi clerici. §. final. de iudicijs. l. nauis onuſtæ. ff. ad l. Rhodiam. de iactu. l. cogi. §. item quæritur. ff. ad Trebellianum. cum ſimilibus. Item videntur obſtare verba Concilij in d. cap. 3. ibi (neue ipſi, aut quiſque ſuorum procurationis cauſa pro viſitatione, aut quouis nomine) quæ verba ſunt generaliſſima. Gloſſ. in cap. quamuis. de electione, in 6. in Clem. 2. de ſenten. excommun. in Clem. 1. de re iudicata. Quidquid ſit de iure, Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. Card. Geſuald. Archiepiſcopus Neap. ſoluit de proprijs redditibus Notario viſitationis ſalarium, & mandauit nihil recipi pro præſentatione bullarum, & alijs actis viſitationis, niſi quando viſitati petunt copiam decretorũ, vel aliorum actorum viſitationis, quia cedit in eorum commodum.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 Epiſcopus an poſſit viſitare confraternitates laicorum, erectas in Eccleſijs regularium.

2 Votum Epiſcopi quale ſit, quando cum alijs exigit rationes ab adminiſtratoribus locorum piorum.

3 Rationes adminiſtrationis locorum piorum an poſſit Epiſcopus pluries in anno exigere.

4 Poena ordinaria delicti an poſsit imponi in viſitatione, & formari proceſſus contra clericum.

5 Appellatio an ſuſpendat decreta viſitationis; & an poſsit Epiſcopus viſitans recuſari ſuſpectus.

6 Iuramentum an poſsit exigi in viſitatione.

7 Viſitati, ſi vno anno ſoluerunt procurationem in pecunia, an poſſint cogi ad idem anno ſequenti, vel poſsint variare, & præſtare eam in victualibus.

8 Epiſcopus viſitans an poſsit facere edictum contra nominatam perſonam, vt quicumque aliquid ſcit contra Rectorem Eccleſiæ, denunciet.

9 Epiſcopus viſitans an poſsit per occultas chartulas procedere contra viſitatos.

10 Epiſcopus viſitans an poſsit compellere beneficiatum, qui poſſedit per decennium beneficium, ad oſtendendum eius titulum.

11 Epiſcopo viſitanti an ſufficiat videre bullas ſacerdotij presbyteri, & non aliorum inferiorum ordinum.

12 Epiſcopo viſitanti an debeantur vectura equorum, vel ferratura pro equis, aut alia impenſa facta in via.

13 Epiſcopus viſitans, an poſsit panes, aut capones integros, & fragmenta, quæ remanent in menſa, pro ſuo victu ſecum deferre.

14 Capitula regni contra turbantes poſſeſsiones non procedunt nullo dato violento ſpolio.

15 Recurrens ad Curias ſæculares in cauſis ad forum Eccleſiaſticum ſpectantibus eſt excommunicatus, & priuatur omni iure, in petitorio, & poſſeſſorio.

16 Recurſus ad Curiam ſæcularem reddit clericum excommunicatum, & incapacem fructuum beneficiorum.

17 Recurſus ad Curiam ſæcularem improbatur, etiam ad finem impediendi executionem mandati nulliter facti.

18 *Recurſus ad Curiam ſecularem præſumitur obtentus ab eo, cuius intereſt.*
19 *Capellani, miniſtri, ſeruientes Eccleſijs militum S. Ioannis Hieroſolymitani an & quando poſſint ab Epiſcopo viſitari, corrigi, puniri.*

De viſitatione late. CAP. XXI.

PROSEQVENDO eandem materiam viſitationis, primo dubitatur, an Epiſcopus vigore Conc. Trid. cap. 8. ſeſſ. 22. de reform. poſſit viſitare confraternitates laicorum, exiſtentes in Eccleſijs regularium exemptorum. Sacra Congregatio pluries cenſuit, poſſe compellere adminiſtratores ad reddendum computa, & rationes, & tex. in d. cap. 8. tollit omnes conſuetudines, & priuilegia. Secundum dubium, quale ſit votum Epiſcopi, quando concurrit cum alijs ad videndum rationes adminiſtrationis bonorum Eccleſiæ factæ per laicos, iuxta cap. 9. ead. ſeſſ. 22. refertur Sacra Congregatio cenſuiſſe, quod eius votum eſt vnicum, & connumeratur cum maiori parte votorum aliorũ, ſiue in condemnando, ſiue in abſoluendo. Verum videtur quod eius votum debet omnino interuenire; alias, ſi maior pars aliorum eſt in vno voto, & Epiſcopus in alio, non attenditur votũ maioris partis, neque Epiſcopi: non enim vota digniorum debent eſſe æqualia votis aliorum. Bart. in L. Pomponius. ff. de re iudic. Theſaur. latiſſime deciſ. Pedemont. 1. maxime votum Epiſcopi, qui eſt præcipuus diſpenſator bonorum Eccleſiæ, c. præter hæc. 32. diſt. cap. in canonibus. 16. q. 1. & eſt melius informatus, quomodo ſint diſpenſanda bona Eccleſiarum, quàm laici, qui ſunt diuerſæ profeſſionis, c. in noua. 16. q. 7. Sed ad remouendas controuerſias vtile eſt, quod Epiſcopus eligat vnum rationalem, & alij alium. Sed dubium

eſt, ſi laici adminiſtratores bonorum Eccleſiæ in redditione rationum facienda Epiſcopo vigore c. 9. ſeſſ. 22. inueniantur debitores, quis compellet eos ad ſoluendum? Et dicendum eſt poſſe compelli per Epiſcopum. Primo, nam poteſt eos cogere ad reddendum rationes, vt in d. cap. 9. quæ non cenſentur redditæ, niſi fiat reſtitutio reliquorum, & ſoluantur debita. Bal. notabiliter in l. cum teſtamento. C. de teſtament. Manumiſ. Socin. in conſ. 24. nu. 38. verſ. vnde cum rationem reddere. volum. 1. Iaſon conſ. 4. vol. 3. & conſ. 100. vol. 4. probatur in l. cum ſeruus. ff. de condit. & demonſtr. & in l. ſi pure. §. fin. & l. ſi pater. §. ſi Sticho. ff. de fideicommiſſ. libert. & l. Lucius. ff. de manumiſſ. teſtam. Menoch. de arbitrarijs, caſu 209. Secundo, quia laici ratione adminiſtrationis rerũ Eccleſiaſticarum ſubſunt iuriſdictioni Epiſcopi. Marian. Soc. in cap. licet. de foro compet. caſu 24. & in rub. eiuſdem tituli, littera A. caſu 1. allegat textum in cap. indicatum, 89. diſt. & ibi Gloſ. notab. hoc dicit. Tertio, quia fruſtra fieret viſitatio, niſi compelleret ad executionem. Archidiacon. & Ioan. Monach. in c. 1. §. ſane. de cenſib. in. 6. Itẽ Epiſcopus eſt exequutor viſitationis piorum locorum, d. cap. 8. ſeſſ. 22. & cum Epiſcopi de iure, & non de facto procedant, minime poſſunt prædicti magiſtri ſe tueri vigore conſeruatoriorum capitulorum Regni, Omnis prædatio, Finis præcepti charitas, Ad regale faſtigium; ſiquidem dicta conſeruatoria non ſunt concedenda contra Prælatos ſua iuriſdictione vtẽtes, non procedentes de facto; ſed de iure, etiam quòd grauent; ſed ſi prætenditur grauamen, debet appellari ad ſuperiores Eccleſiaſticos: aliàs non euitabitur excommunicatio bullæ Cœnæ Domini, contra impedientes Prælatos vti ſua iuriſdictione, vt ex lectura dictorum capitulorum apparet:

loquun-

Digitized by Google

loquuntur enim, quando infertur violentia de facto. facit, quod licet remedium ſpolij habeat locum contra Iudicem, cap. conquerente. de reſtitutione ſpoliatorum, id eſt verum, quando Iudex procedit de facto, & extraiudicialiter, ſecus ſi procedat de iure iudicialiter; quia tunc non habet locum remedium ſpolij, quamuis grauet: ratio eſt, quia præſumitur pro Iudice, quod iuſte procedat. Ant. Abb. & alij in d. cap. conquerente. Abb. & Felin. in cap. cum cauſa. de officio delegati. Item vt procedant dicta capitula, violentia debet eſſe notoria, vt late per Afflict. deciſ. 24. aliàs ſub prætextu violentiæ poſſunt trahi omnes clerici ad iudicium ſæculare, & non euitaretur excommunicatio contenta in bulla Cœnę, contra Iudices laicos, trahentes clericos ad eorum forum.

3 Quartum dubium, an Epiſcopus poſſit pluries in anno exigere rationes adminiſtrationis à laicis? Sit concluſio; quod ſi rationum redditio fuit finalis, & plena, cum reſtitutione reliquorum, non poteſt de nouo exigi. Ita Card. Imola, Bonif. in Clem. quia contigit. de religioſ. domibus. Franchus in cap. vnico de clerico ægrotante, in 6.

4 Quintum dubium, an in viſitatione poſſit imponi clericis pœna ordinaria delicti, & contra eos formari proceſſus? Dicendum eſt, quod ſic, vt dicit textus in cap. Romana. §. notoria. de cenſib. in 6. Dominicus in cap. 1. eod. tit. & libro contra Imol. qui dicebat viſitationem fieri per modum fori pœnitentialis, & non contentioſi, & ſucceſſiue poterit proceſſus, & inquiſitio formari contra clericos; idq; clare probatur in d. cap. Romana. §. ſane. vbi dicitur, quòd ſi in viſitatione reperitur aliquis de crimine infamatus, poterit contra eum (ſi expediens fuerit) formari inquiſitio ſolemnis, iuxta cap. qualiter, & quando. il 2. de ac-

cuſat. & debita pœna imponi, tanto magis, ſi delictum eſt notorium: debet tamen viſitator habere finẽ admonendi, corrigendi, ac reformãdi clerũ, & populum, c. procurationes. de cenſib. c. 1. eod. tit. in 6. Concil. Trid. cap. 3. ſeſſ. 24. de reform. ac maxima præditus eſſe charitate, & vti correctione fraterna cum viſitatis, vt late tradit Marian. Soc. de viſitatione lib. 10. q. 1. & proinde abſtinere debet ab inquiſitione ſolemni, niſi grauis orta fuerit infamia, & ſcandalum, vel tractetur de præiudicio alicuius; tunc enim videtur eſſe expediens procedere ad inquiſitionem ſolemnem, & pœnam ordinariam, iuxta cap. ſane. & in viſitatione prędicta facta in ciuitate Neap. omnes beneficiati, qui fuerunt reperti cum titulis inualidis, non fuerunt priuati beneficijs, ſed eis fuit ſtatutus terminus ad impetrandam diſpenſationem à Papa: immo Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. Cardinalis Archiepiſcopus obtinuit poteſtatem à Papa, diſpenſandi cum clericis pauperibus ſuper beneficijs valoris ducatorum ſeptem, & quoad pœnam ordinariam Congregatio cenſuit, prout in ſequenti dubio.

5 Sextum dubium, an appellatio ſuſpendat decreta viſitationis? & an poſſit Epiſcopus viſitãs recuſari vti ſuſpectus? Concil. Trid. ſuper c. 10. ſeſſ. 24. de refor. cenſuit, quod aut Epiſcopus procedit in viſitatione, ad correctionem morũ, non compilato proceſſu, & non poteſt imponere pœnam ordinariam, nec iſto caſu admittitur appellatio ad effectũ ſuſpẽſiuum, ſed deuolutiuum tantum; nec poteſt recuſari vti ſuſpectus. habetur etiam in c. ad noſtram. c. reprehenſibilis. cap. cum ſpeciali. in fine, de appell. aut vult viſitare compilato proceſſu, & poteſt imponere pœnam ordinariam: & iſto caſu admittitur appellatio, etiam ad effectum ſuſpenſiuum, ac recuſatio, & ita procedit tex. in d. cap. 10.

Septi-

6 Septimũ dubium, an in viſitatione poſſit exigi iuramentum? Concluſio ſit, quòd in viſitatione generali, ſiue pręparatoria non poteſt exigi; ſed in ſpeciali ſic, cap. Romana. §. ſane, de cenſ. in 6. vbi omnes, Speculator de inquiſ. §. quãdo. Dicitur autem viſitatio generalis, quando Prælatus propoſito verbo Dei, inquirit de vita, & conuerſatione miniſtrantium in Eccleſia, & de ceteris, quæ ad ſuum officiũ ſpectant, quæque ſint corrigenda, aut reformanda. Specialis verò, dicitur ſolemnis inquiſitio, quæ fit contra aliquem infamatum, iuxta cap. qualiter, & quãdo. de accuſati Speculator vbi ſupra, colligitur ex d. §. ſane. Socinus, vbi ſupra lib. 10. q. 5. Vnde à principio non poteſt viſitator aliquem cogere iuramẽto, ad dicendum quidquid ſcit de vita clericorum, & quæ ſint corrigenda: ſed ſimpliciter quærat, & volente reſpondere audiat. Et cùm aliqua ſine iuramento relata fuerint, poterit poſtea ſpecialiter inquirendo exigere iuramentum. Archid. & Ioannes Monach. in d. §. ſane. & ne viſitatio reddatur eluſoria, poteſt loco iuramẽti imponi ſententia excommunicationis, vt dicit Innoc. in in d. §. ſane. non tamen ſunt reuelanda delicta occulta. Archid. & Ioan. Monach. ibidẽ. ſed vide in Manuali c. 34. 35.

7 Octauum dubium, ſi viſitati, in quorum electione eſt, præſtare procurationem Epiſcopo in victualibus, vel in pecunia, iuxta c. felicis. de cenſib. in 6. & cap. 3. ſeſſ. 24. de refor. elegerint vno anno eam præſtare in pecunia, an poſſint anno ſequenti variare, & eam præſtare in victualibus? Concluſio ſit, quòd poſſunt variare. Ioan. And. in d. c. felicis, Soc. vbi 5. lib. 11. q. 6.

8 Nonum dubium, an Epiſcopus poſſit in viſitatione facere edictum contra nominatam perſonam, nempe, vt quicunq; aliquid ſcit contra Rectorem Eccleſiæ, denunciet à

Concluſio ſit, non licere; quia tenderet in maximum detrimentum famæ clericorum, quorum famam ſi laici tenētur (pro ſuo poſſe) non lædere, & occultare eorum delicta, exemplo Conſtantini Imperatoris, c. in ſcripturis. 96. diſtin. tantò magis Prælatus; maxime enim laici ſolent eſſe clericis infeſti, cap. laicos. 2. q. 6. ſed poteſt ab aliquibus de parochia, honeſtis, & fide dignis ſe informare. Ita Speculat. vbi ſupra, Socin. d. tractat. 10. q. 1. vbi etiam dicunt, quòd

9 nec debet chartulas recipere quas ſæpe ruſtici contra ſuos Rectores clanculo offerunt, argum. cap. inquiſitionis. de accuſat.

10 Decimum dubium, an Epiſcopus poſſit compellere beneficiatum, qui poſſedit beneficium per decennium, ad oſtendendum eius titulum. Concluſio ſit negatiua, ſed tantum poteſt compellere ad iurandum, ſe habere titulū, Oſt. communiter receptus in c. licet Heli. de Simon. vbi Card. Abb. & Fel. nec triennalis ſuffragatur quoad Epiſcopum. Caſſad. deciſ. 8. ſuper regul. Cancell. Nauar. in conſ. 4. de officio ordinar. Poteſt tamen Epiſcopus aſſumere in ſe onus probandi defectum tituli, contra antiquum poſſeſſorem, Dominicus, & Franch. in cap. ordinarij. de officio ordin. in 6. Abb. & Fel. vbi ſupra. Præterea notandum, non

11 ſufficere viſitatori videre bullas ſacerdotij alicuius presbyteri, & non bullas aliorum ordinum inferiorum, niſi cōcurrat dinturnitas temporis, & Epiſcopus, qui contulit ordinem presbyteratus, fuerit prudens, bonæ vitæ, & doctus. Fel. in cap. ſuper his, de accuſat.

12 Vndecimum dubium, an Epiſcopo viſitanti debeantur vecturæ equorum, vel ferraturæ pro equis, aut alię impenſæ factæ in via? Doctores in cap. 1. § procurationes. de cēſib. in 6. communiter concludunt, quòd prædicta non debeantur;

beantur; ſed tantum victualia pro equis: de ferraturis eſt textus in Clem. 2. de cenſib.

13 Duodecimum dubium, an poſſit Epiſcopus viſitans, panes integros, & capones, & alia fragmenta, quæ remanent in menſa, ſecum deferre? Dicendum eſt, quòd non poſſit; ſed tantum fragmenta, quæ remanent in menſa, poterit erogare pauperibus illius loci, in quo viſitat. d. Clem. 2. vbi Bonif. Imola, Anchar. Socin. d. lib. 10. quæſt. 1. Nec etiam viſitator poteſt recipere eſculenta, & poculenta domum portanda, ſed tantum ibidem comedenda, ſecundum tutiorem opinionem Ioan. Andr. Gemin. in d. §. procurationes. Vltimò notandum, quòd Epiſcopus in viſitatione poteſt inquirere cōtra laicos, non ſolum de criminibus EEccleſiaſticis; ſed de omni crimine, ad finem tamen non puniendi, ſed correctionis faciendæ, & pœnitentię imponēdæ. Ita Imola, Dominicus, Franchus in d. c. Romana, Socinus q. 13. verſ. vtrum laici. Fel. in c. cum ſit generale. de foro compet. & ita quotidie ſeruatur, quòd in viſitatione fiunt monitiones in genere contra omnes ſcientes maleficos, ſtrigas, hæreticos, nec nō concubinarios publicos, blaſphemos, adulteros, & alios peccatores notorios, ad finem admonendi, & corrigendi eos, prout etiam tradit Specul. de inquiſit. §. quando. probatur in d. c. Romana. ibi (populorum viſitationem intentus) de materia viſitationis. vide plura in Manuali Paſtorum c. 34. & 35.

ANNOTATIO.

N. 2. In fine notanda eſt ſingularis deciſio Vincentij de Franchis 14 præſidis, Neap. 761. in qua pariter determinat capitula Regni Neapolitani, non procedere non dato violento ſpolio, & proinde fuerunt excluſi quidam pupilli, prætendentes fuiſſe expoliatos, ex quo eorum mater vēdiderat quoddam eorum prædium perſonæ Eccleſiaſticæ, cum nulla violentia fuiſſet illata.

Præterea notandum ſingulariter, quod recurſus in cauſis benefi-
15 cialibus & alijs Eccleſiaſticis ad Iudices laicos pro obtinendis inhibitionibus, & alijs impedimentis, eſt à iure reprobatus, cap. qualiter, & quando. de iudicijs, & recurrens eſt ipſo iure excomm. c. nouerit. c. graue. de ſent. excomm. in bulla Cœnæ Domini §. 16. & cõmittit ſacrilegium. Caietanus in ſumma, in verbo, excõmunicatio. c. 30. & ſequent. &, quod eſt notandum, cadit ab omni iure, tam in poſſeſſorio, quàm in petitorio, quod habet, ſeu prætendit in beneficio iux. conſtit. Innoc. 4. quæ incipit, officij noſtri. & ita fuit iudicatũ in Rota Romana contra Abb. Sellarolum, vt teſtatur Farinacius conſ. 68. num. 5. nec excuſari poteſt ex traditis per Couar. pract. quæſt. c. 33. nu. 3. nam etiam ſi iudex Eccleſiaſticus male procedat, non poteſt Iudex ſæcularis ſupplere negligentiam Eccleſiaſtici, qui ipſo poteſtate, & auctoritate eſt maior, vt declarant omnes doctores in d. c. qualiter, & quando. videlicet Ioannes Andreas, Abb. antiq. Collect. Card. Anchar. Butr. Abb. Imol. Barbat. ſed illius negligentiam Eccleſiaſticus ſupplet cap. Ex tranſmiſſa. c. licet. cum ſequenti, de foro compet. ſuperioritatem autem iuriſdictionis Eccleſiaſticæ probant cap. ſolitæ, de maior. & obed. c. denique. 96. diſt. & Clem. Romani. de iureiur. & ita fuit conſideratum, & reſolutum per Rotã Romanam in vna Oſcenſ. coram Illuſtriſs. Blanchetto x. Aprilis 1595. & in alia Oſcen. canonicatus 1. Decemb. 1595. coram Domino Pegna fuit idẽ deciſum, ac dictum, bene fuiſſe declaratum excommunicatum quendam Paulum, ob recurſum ad tribunal ſæculare, qui obtinuerat inhibitionem iudici Eccleſiaſtico, ne appellatione pendente aliud innouaret, ac fuit dictum non eſſe attendendam copioſam turbam Doctorum, quibus ille Paulus defendebatur, aſſerentium licitos eſſe in quibuſdam caſibus recurſus ad Iudices ſæculares; quoniam ſacrorum Canonum auctoritas illis omnibus præponderabat, per quam etiam excludebatur prætenſa antiquiſſima conſuetudo nonnullarum prouinciarum, de qua teſtabantur Couar. pract. quæſt. c. 35. Nauar. in manuali c. 27. num. 70. Menoch. de retinenda poſſeſſ. remed. 3. num. 365. dicebatur enim talem conſuetudinem tamquam improbatam, ac ſacris canonibus inimicam, quæ clericos iuriſdictioni laicorum ſupponit, non fuiſſe attendendam. cap. qualiter, & quando. vbi communiter Doctores, & Abb. nu. 7. de iudicijs. Marian. Socin. in cap. ſi quis clericus. num. 28. & in cap. ſane. nu. 10. de foro comp. Rota deciſ. 10. de conſuet. in antiquis. Ex

his

Digitized by Google

his etiam Rotæ decifionibus, & alijs intendit dominus Farinac. in
d. conſ. 68. probare, incurriſſe ſupradictas pœnas quendã Ferdinan
dum, qui lite pendente ſuper beneficio ſancti Petri coram Re-
uerendiſſimo Epiſcopo Caputaquenſi, ſiue illius Vicario delegato
Apoſtolico, inter ipſum, & quendam D. Nicolaum, declinando Ec-
cleſiaſticum expreſſe proteſtatus fuit de pendentia litis coram Iudi-
dice ſæcularem, ad quem habuerat recurſum. item in vna Leodien.
Canonicatus die 11. Martij 1596. coram eodem Illuſtriſs. Blanchet-
to fuit dictum, ad probandum recurſum ad Curiam ſæcularem; Ro-
tam pluries fidem adhibuiſſe iuribus minus formiter extractis pro-
pter difficultatem illa extrahendi ſeruatis ſeruandis; & excommuni-
catum ob recurſum non eſſe abſoluendum, niſi prius conſtito de pa-
ritione. Item in alia Vlyſponen. beneficij 16. Ianuarij 1598. coram
16 D. Litta fuit declaratum, clericum, qui habuerat recurſum ad Curiã
ſæcularem pro impedienda executione iuſtitiæ ordinarij, incidiſſe
in excommunicationẽ bullæ in Cœna Domini, & fuiſſe effectum in-
capacem fructuum beneficij, & Capitulum nõ teneri ad aliquos fru- 1
ctus ad notata per Doctores communiter in c. Paſtoralis. §. verum.
de appell. Puteus deciſ. 28. lib. 1. & in alia Brixien. clericatus die 26.
Ianuarij 1598. coram Orano fuit dictum, recurſum ad Curiam ſæcu-
17 larem eſſe improbatum, etiam ad finem impediendi executionem
alicuius mandati nulliter relaxati, ac fuit dictum recurſum ad Curiã
ſæcularem præſumi obtentum ab eo, de cuius intereſſe agitur. ad
18 Bart. in l. fin. ff. de quæſtion.

Notandum etiam, quod Auctor praxis, ex dictis in Praxi de re-
medio capitulorum Regni, & ex allegata, in annotatione deciſione
Vincentij de Franchis non intendit, nec fuit eius intentionis diſpu-
tare de validitate d. remediorũ capitulorũ, ſi ſint approbata, nec ne
à ſacris canonibus, ſed tantũ retulit limitationem eorundem laico-
rum, ſtantibus eorũ prętenſionibus ſuper validitate dictorum reme-
diorum, quamuis dicta remedia vbique à Iudicibus Eccleſiaſticis nõ
tolerentur. & in Francia Prælati aduerſus ea vtuntur excommuni-
catione, vt habetur in tractatu Bertrandi iuriſdictionum in 2. art. lai-
corum. qui tractatus eſt impreſſus in fine tractatus de regalibus Re-
gni Francię in reſponſione Prelatorum ad ſecundum articulum, ſeu
caput datum coram Rege contra Epiſcopos, tamquam turbatores
iuriſdictionis hac via; nam Prælati reſponderunt, quod quando cle-
ricus turbat poſſeſſionem laicorum, innouat, impedimentum appo-
nit,

Digitized by Google

nit,vel violentiam facit laicus eſt actor,, & clericus eſt reus, & cum de iure,& conſuetudine actor teneatur ſequi forum rei,non eſt irrationabile,ſi in talibus Eccleſia cognitionem habeat,alias ſequeretur, quod Iudices ſæculares pro voluntate ſua haberent cognitionem Clericorum pro eo,quod diceret hoc, vel illud eſſe caput nouitatis, tantò magis, quia in talibus impedimentis, vel violentijs ſunt prodita remedia de iure, nempe interdicta, quæ ſunt perſonalia, licet in rem videantur concepta. l. 1. §. final. ff. de interdict. Prætere a poſſent Epiſcopi clericos turbatos à laicis defendere extraiudicialiter cenſuris,& traherent laicos ad eorum tribunal, & ipſi Iudices laici nihil poſſent dicere,& hoc modo turbaretur totus mundus ſed vt dictum eſt, Auctor nō intendit de illorum validitate diſputare, quia multa dici poſſent circa materiā viſitationis,& procurationis. vide plura in manuali Paſtorum c. 34. & c. 35. Non tamen prætereundum, quod Epiſcopus poteſt tanquam Apoſtolicæ Sedis delegatus tam in viſitatione, quàm extra inquirere, viſitare, & punire
12 Capellanos miniſtros, & ſeruientes Eccleſijs militum ſancti Ioannis Hieroſolymitani, exceptis tamen ijs,qui Eccleſijs alijſque locis, dictorum militum actu ſeruiunt, & intra eorum ſepta,& domos reſident,ac ſub eorum obedientia viuunt, quæ omnia debere ſimul cōcurrere intelligantur; ſiue ijs, qui legitime, & ſecundum regulam prædictę religionis profeſſionem fecerint,de qua loci ordinario cōſtare debeat. Ita habetur in Bulla Gregorij XIII. incipit: Circumſpecta. nec poſſunt ſe tueri Capellani, quod prima die aſſumptionis habitus emiſerint profeſſionem,quia Conc. Trid. c. 15. ſeſſ. 25. de regularibus. vt in quacunque religione non fiat profeſſio ante probationis annū,procedit etiam in religione S. Ioannis Hieroſolymitani, cuius priuilegia redacta ſunt ad formam Conc. Trid. & fertur etiam fuiſſe declaratum à ſacra Congregatione Conc. Trid.

SVMMARIVM.

1 *Violantes immunitatem Eccleſiæ, an ſint ipſo facto excommunicati.*

2 *Immunitas Eccleſiaſtica an violetur, ſi extrahantur ab Eccleſia non rei delinquentes; ſed alij in ea commorantes.*

3 *Abſolutio ab excommunicatione ob violatam immunitatem Eccleſiæ, cui reſeruata.*

4 *Bulla Greg. XIIII. de immunit. Eccleſiarum forma, an ſit ſeruanda à Iudice laico,vbi notorium eſt confugientem ad Eccleſiam commiſiſſe delictum*

lictum exceptuatum in ea.

5 *Confugiens ad Eccleſiam, ſi ab ea extrahatur, non ſeruata forma bullæ Greg. XIIII. de immunit. Eccleſiarum, an iuſtificata captura ex ſequutibus probationibus, ſit amplius Eccleſiæ reſtituendus.*

6 *Confugiens ad Eccleſiam, ſi non à Iudice, vel eius familia, ſed ab alijs extrahatur, puta a conſanguineis offenſi, an ſi de manu ipſorum a familia Iudicis ſæcularis capiatur extra Eccleſiam, ſit etiam Eccleſiæ reſtituendus.*

7 *Confugientem ad Eccleſiam, ſi Iudex non carcerauit, nec extraxit, nec extrahi fecit, ſed ſolum extractum ab eius familia, ſine eius ordine, Eccleſiæ non reſtituit, vel mori fecit, an ſit excommunicatus; & quid ſi mandauit extrahi.*

8 *Confugiens ad Eccleſiam, extractus per familiam ſæcularem, an ſit de neceſſitate reſtituendus eidem Eccleſiæ, vel ſatis ſit ſi reſtituatur Epiſcopo.*

9 *Extrahens commorantes in Eccleſia, ad finem componendi pacem, & euitandi ſcandala, an incurrat excommunicationem latam contra violantes immunitatem Eccleſiæ.*

10 *Palatium Epiſcopi an gaudeat immunitate Eccleſiæ.*

11 *Clerici an gaudeant immunitate Eccleſiæ.*

12 *Sacerdotes quicunque vigore facultatum non poſſunt abſoluere violantes immunitatem Eccleſiæ propter extractionem.*

De immunitate Eccleſiarum magis practicabilia.
CAP. XXII.

ANNO 1597. plures Capitanei cum ſuis ſatellitibus ingreſſi ſunt monaſterium Sancti Petri ad Aram, ciuitatis Neap. pro inueniendo quodam deportato, qui aufugerat ab Inſula, quem non inuenientes, per vim à dicto monaſterio extraxerunt quendam puerum tanquã conſcium in quo loco moraretur, dictus deportatus, & carceratum duxerunt ad carceres Curiæ ſæcularis, vt deponeret, vbi idem reperiretur. Fuerunt omnes per Curiam Archiepiſcopalem declarati excommunicati, ob violatam

violatam immunitatem Eccleſiæ, propter extractionem dicti pueri, ex quo in bulla Greg. xiiij. de immunitate Eccleſiarum imponuntur ipſo facto pœnæ, quæ à iure ſunt ſtatutæ contra violantes immunitatem, & libertatem Eccleſiæ, & de iure violantes immunitatem debent excommunicari, cap. miror. cap. ſi quis contumax. cap. quiſquam. 17. q. 4. & quamuis bulla loquatur ſolum de extrahentibus reos ibi (laicis reis) tamen diſpoſitio pœnalis extenditur ex identitate, & maioritate rationis, quando, ſi non fieret extenſio, ſequeretur abſurdum, & eſſet abſurdum, quod rei non poſſent extrahi, & alij ſic. Imola, in l. ſi vero. §. de viro. ff. ſoluto matr. Franchus in cap. 1. de temporibus ordinationum in 6. Item quando duo caſus æquiparantur in l. antiqua, lex noua loquens in vno, habet locum in altero, Bart. in l. quod vero. ff. de legibus. Franch. & Imola vbi ſupra. & in cap. definiuit. 17. q. 4. neque confugientes, neque commorantes in Eccleſia poſſunt extrahi. Præterea quando conſtitutio pœnalis continet fauorem Eccleſiarum, fit extenſio ex identitate rationis, iuxta Gloſſam notabilem in cap. ſciant. de electione in 6. Franch. in d. cap.
3 1. Sed fuit dubitatum, à quo prædicti Capitanei, & ſatellites eſſent abſoluendi, & videbatur, quod à ſummo Pontifice, poſtquam bulla prædicta refert ſe ad excommunicationem latam contra violantes libertatem Eccleſiaſticam, quæ eſt in bulla Cœnæ Domini, cuius abſolutio reſeruatur Papæ, & relatum dicitur eſſe in referente cum omnibus ſuis qualitatibus, Bart. in l. ff. ſi familia furtum fecis. & in l. 1. ff. de arbitris. contrarium fuit reſolutum, quòd abſo-
4 lutio ſpectaret ad ordinarium, ex quo non reperitur expreſſè reſeruata Papæ, iuxta regulam cap. nuper. de ſententia excommunicationis. & quando qualitas relati requirit

quirit ſpecialem mentionem, prout eſt abſolutio, quæ debet expreſſę reſeruari Papæ d.cap. nuper . non includitur in diſpoſitione referente, textus notabilis in cap. penultimo, de iureiur. Gambarus de auctoritate legati, in exordio, num. 35. Præterea in bulla Cœnæ Domini excommunicantur ſolum ſtatuentes cõtra libertatem Eccleſiaſticam; nec omnes violantes libertatem Eccleſiæ ſunt excommunicati in bulla Cœnæ, vt patet in cap. vnico, de his, quæ vi, metuſque cauſa. in 6. & ſic omnes fuerunt publicè abſoluti ante fores Eccleſiæ Metropolitanæ à D. Vicario Neap.

5 Anno ſequenti 1598. quidam aſſaſſinus interfecit quandam perſonam in via publica ciuitatis Neap. & poſtea confugit ad Eccleſiam parochialem Sanctæ Mariæ Aduocatæ, à qua fuit per vim extractus à conſãguineis occiſi, & aliquibus ſatellitibus Curiæ ſæcularis, & eodem die coram Iudice ſæculari confeſſus fuit commiſiſſe dictum homicidium per aſſaſſinium; fuerunt per Curiam Archiepiſcopalem citati omnes Iudices Magnæ Curiæ Vicariæ, Aduocatus, & Procurator Fiſcalis, ac etiã carcerarij, quatenus deberent reſtituere dictum extractum Eccleſiæ prædictę, vel procurare eius reſtitutionem, & non impedire reſpectiuè, ad finem, quòd ſi cõſtiterit Curiæ Archiepiſcopali à dicto delinquente fuiſſe commiſſum delictum, exceptum in bulla prædicta, poſſet eidem Curię ſæculari conſignari: qui non aliter parere curauerunt; ſed poſt breue tempus ipſum laqueo ſuſpendi fecerunt, & ſic per Curiam Archiepiſcopalem fuerunt declarati excommunicati omnes prædicti Iudices, Fiſcales, carcerarij, ſatellites, & conſanguinei occiſi, qui extraxerant dictum iuuenem à dicta Eccleſia. Et fuit per Curiam Archiepiſcopalem reſolutum, quòd etiam ſi notoriè conſtet confugientem

tem ad Eccleſiam commiſiſſe delictum, exceptum in dicta bulla, adhuc eſt ſeruanda forma bullæ, quòd Epiſcopus debeat prius cognoſcere, ſi confugiens commiſit delictum exceptuatum; & poſtea conſignare Curiæ ſæculari: ſiquidem licet notorium regulariter releuet ab onere probandi, cap. veſtra. de cohabit. cler. & mulier. l. 1. ff. ex quibus cauſis maiores: tamen non releuat, quando probatio requiritur pro forma. Sarnenſis in regula de publicandis reſignationibus, quæſt. 9. Pariſius de reſignatione beneficij, lib. 11. q. 6. num. 81. qui teſtatur de communi, concludens, hac ratione publicationem reſignationis beneficij eſſe faciendam, licet notoria ſit reſignatio, & hoc hodie patet in dicta bulla, in qua etiam quòd confugientes commiſerint delicta excepta in bulla, ſi Epiſcopus denegat licentiam extrahendi, poteſt Curia ſæcularis ipſos extrahere, & deducere ad carceres Epiſcopi, vt ab eo cognoſcatur, ſi delicta commiſſa ſint excepta in bulla, & ſic, quamuis aliunde appareat, eſt ſeruanda forma bullæ. Item fuit reſolutum in Curia, quòd ſi confugiens ad Eccleſiam fuit extractus, non ſeruata forma bullæ, & ex ſequentibus probationibus appareat commiſiſſe delictum, exceptum in bulla, nempe, per confeſſionem extracti; nihilominus eſt facienda reſtitutio Eccleſ. quia Eccleſia ſpoliata ante omnia eſt reſtituenda, cap. conquerente. & cap. item cum quis. de reſtitutione ſpoliatorum. & ita tenet Remigius de immunitate Eccleſiarum q. finali, Suarez in ſua praxi, 1. parte, tomo 1. cap. 3. §. 3. nu. 16. Itẽ fuit dictũ, dato, & non conceſſo, quod dicebatur à conſanguineis occiſi, ipſos ſolum ſine ſatellitibus extraxiſſe dictum aſſaſſinũ; ſed ſatellites in via publica extra Eccleſiam de eorum manu extractum accepiſſe, & ad carceres Curiæ ſecularis duxiſſe

Digitized by Google

xiſſe, adhuc dictus extractus erat Eccleſiæ reſtituendus. Facit primo, quòd confugiens ad Eccleſiam à nulla perſona, ſiue publica, ſiue priuata extrahi poteſt; iura enim generaliter loquuntur, & generaliter ſunt intelligenda, l. 1. §. generaliter. ff. de legatis præſtandis. hoc patet in c. reum. in c. definiuit. 17. q. 4. & in l. 2. C. de his, qui ad Eccleſiam confugiunt. quo præſuppoſito dicendum eſt, quòd Eccleſiæ, quæ fuit ſpoliata, pro reſtitutione hominis ab ea extracti competit interdictum de libero homine exhibendo, vt dicit Bar. in d. l. 2. Abb. in cap. inter alia. nu. 26. de immunit. Eccleſiarum: quòd interdictum licet ſit perſonale, eſt tamen in rem ſcriptum, ſicut cetera interdicta, l. 1. §. penult. ff. de interdictis. & ſic datur contra quoſcunque detinentes, quamuis non extraxerint. Præterea faciunt adducta per Bart. in quæſt. 6. incipiente, Lapus, vbi pluribus iuribus, & rationibus probat, quòd carceratus in alieno territorio, vel in Eccleſia, prout in caſu noſtro, non poteſt pro alia iuſta cauſa ad inſtantiam cuiuſcumq. recõmendari in carceribus, nec detineri. ſequitur Bald. in l. fin. ff. de iuriſd. omnium Iudicum. & in conſ. 90. volum. 5. Pariſius conſ. 101. vol. 3. Brun. de ceſſ. bonorum, 11. q. 4. princ. Ant. Gomeſ. lib. variarum reſolut. tit. de captura reorum. nu. 4. non enim poteſt negari, quin talis extractus non ſit ſua libertate priuatus, ad quam ante omnia eſt reſtituendus, iuxta prædictos; eſt enim perſona affecta, quæ ad quemcũq. trãſit cum vitio, argumento l. ſi obducta. C. de furtis. §. furtiue inſtitut. de vſucap. & in bulla prędicta videtur expreſſum in illis verbis (extrahunt, capiunt, & incarcerant,) ſcilicet extractum, vt omnia verba operentur effectũ, iuxta c. Paſtoralis. de appell. vbi Ant. Abbas, Prępoſitus, Franch. & alij. Item fuit dictum in prædicto, & in alio caſu, quòd

Iudex,

7 Iudex, qui non carcerauit, nec extraxit, nec extrahi fecit, ſed ſolũ extractum ab eius familia ſine eius ordine, Eccleſiæ non reſtituit, vel mori fecit, & tantò magis, ſi mandauit extrahi, incurrit in excommunicationem, contentam in dicta bulla Greg. XIIII. quamuis in ea non fiat mẽtio de mãdante, vel non reſtituente, aut mori faciente extractum: ſiquidem ſi non comprehenderetur, de facili diſpoſitio dictæ bullæ redderetur eluſoria; nam, vt plurimum extractio ſolet fieri ab hominibus ſimplicibus, & ignaris, credentibus ſacrificium offerre Deo in extrahendo delinquentẽ; & ſi Iudices non reſtituerent, in vanum fuiſſet promulgata bulla: ergo eſt facienda extenſio ad mandantes, vel non reſtituentes, ne diſpoſitio reddatur eluſoria, etiam ſi agatur de cenſuris, cap. ſi ſententia. §. fin. & c. ſi ciuitas. de ſententia excommunicationis in 6. vbi Franchus, & Probus, Gloſſa notabilis in cap. quamquam. de vſuris in 6. Imola notabiliter in l. ſi vero. §. de viro. ff. ſolut. matr. Secundo, quia bulla excommunicat attentantes aliquid, præter, vel contra formam ipſius bullæ, quæ cum velit confugientes ad Eccleſias debere gaudere immunitate, niſi fuerit ſeruata forma bullæ, Iudex non reſtituens videtur non præter, ſed contra bullam facere, & attentare, maxime, qui mori facit extractum, cum reducat illum ad terminum, vt non poſſit amplius gaudere immunitate. Dicitur enim quis committere in legem non ſolum, qui contra eius verba facit; ſed etiã qui contra mentem legis. l. non dubium. vbi Bart. & alij, C. de legibus. & quoad mandantem extrahi, non poteſt negari, quin ſaltem attentet præter formam bullę, & ſic incurrit in cenſuras. Præterea ſunt ponderanda verba dictæ bullæ, ibi (quamuis dignitate præfulgeant) quæ non poſſunt verificari in extrahentibus, qui ſunt perſonę viles; ſed neceſ-

neceſſario ſunt intelligenda in Iudicibus, mandantibus extrahi, vel non reſtituentibus. Anno ſequenti fuit extractus per Curiam ſæcularem ab Eccleſia Sanctæ Mariæ Refugij quidam iuuenis, qui in eadem Eccleſia furatus fuerat è capſa cum plumbo, & viſco quandam pecuniæ quantitatem, qui fuit poſtea reſtitutus Vicario Neapolitano, & fuit dictum ſatis eſſe, quòd reſtitutio extracti ab Eccleſia fiat eidem Eccleſiæ, vel Epiſcopo, qui repræſentat Eccleſiam, cap. ſcire debes. 7. q. 1. Bonif. in Clem. attendentes. §. hoc autem. n. 17. de ſtatu monachorum. Vnde in d. c. ſcire debes. dicitur, quòd Epiſcopus dicitur eſſe in Eccleſia, & Eccleſia in Epiſcopo. idem habetur in cap. 1. de reſtitutione in integrũ, in 6. vbi Gemin. Franch. & alij, & offenſa facta Epiſcopo, dicitur facta Eccleſiæ. Clem. 1. de foro cõpetenti, vbi Card. & Bonif. & qui ſeruit Epiſcopo, dicitur ſeruire Eccleſiæ, cap. de cetero. de clericis non reſid. & in cap. nouit. de iudicijs. ibi (dic Eccleſiæ, id eſt Epiſcopo) facit textus notab. in c. ſi quis contumax. 17. q. 4. vbi pro offenſa facta Eccleſiæ, ob violatam immunitatẽ, propter extractionem, pecuniaria pœna ibi poſita debet ſolui Epiſcopo, & ibi Archidiac. notat, ex cuius dictis dicit Ioan. Andr. in c. quamquam. de cenſ. in 6. quod, quando iniuria fit Eccleſiæ, ſeu eius loco, ſufficit, quòd ſatisfactio fiat Epiſcopo, inferens, quod reſtitutio facienda iuxta dictum cap. quamquam Eccleſijs. propter exactionem pedagiorum, ſatis eſt ſi fiat Epiſcopo. Ex his dicit Marianus Soc. in tractatu de viſitatione lib. 11. in fine, quòd reſtitutio facienda à viſitatoribus, ex quo indebitam procurationem, aut munera extorſerunt contra formam, c. 2. de cenſibus. in 6. ſufficit, ſi fiat Epiſcopo, qui repræſentat Eccleſiã. non obſtat, textus in c. minor. 17. q. 4. quia Eccl. ibi poteſt intelligi de Epiſc.

H Item

Digitized by Google

9 Item reſolutum fuit in Curia Archiepiſcopali, quòd extrahens commorantē in Eccleſia, ad finem componēdi pacem, & euitandi ſcandala, incurrit in excommunicationē, contentam contra violantes immunitatem Eccleſiæ; quia bulla prædicta prohibet fieri extractionem, pro quauis pace, & cauſa: & ſic fuit reſtitutus Eccleſiæ Montis Dei quidam nobilis Neapolitanus, qui prouocauerat ad ſingulare certamen alium nobilem, & donec veniret tempus ſtatutum certaminis, ſe contulerat ad dictam Eccleſiam, ne à Curia ſæculari impediretur: quæ ad finem componendi pacē, ipſum extraxit; quia poterat alio modo obuiare ſcandalis, apponendo cuſtodes, vel adeundo Epiſcopum, qui
10 prouideret. Item anno 1601. quidam carceratus, qui è manu familiarium confugit ad Palatium Archiepiſcopalē Neap. fuit liber dimiſſus, tamquam gaudens immunitatē Eccleſiæ, iuxta cap. id conſtituimus, 17.q.4.& communē, de qua teſtatur Couar. lib. 2. variarum reſolut. c. 20. Eodē anno 1601. fuit reſtitutus domui furni Seminarij Neapolitani quidam homicida, qui ad eam confugerat, & proprie ad furnum ſe contulerat, ingrediens per ianuam magnam dictæ domus, quæ eſt à parte viæ publicæ, & non à parte Seminarij, quia non poterat negari, quin dicta domus eſſet Seminarij, & ſic loci pij: quamuis per illam portam pueri
11 non ingrediantur. Præterea notandum, quod ſecundum magis communem opinionem Doctorum, clerici gaudent immunitate Eccleſiaſtica, de qua communi opinione teſtantur Couarr. lib. 2. variar. reſolut. c. 20. Clarus §. fi. q. 30. Proſp. Farinac. de carceribus, & carceratis, q. 26. num. 7. contrariam tamen opinionem tenet Abbas in c. inter alia. de immunit. Eccleſiarum, & eam probat pluribus rationibus, præſertim, quòd ſi bene perpendantur canones, ſemper

in

in eis ſit mentio de laicis, cap. reum. cap. conſtituimus. 17. q. 4. & in dicto c. inter alia. & hanc Abbatis opinionem eſſe vſu receptam, teſtantur Diaz in praxi cap. 115. Clarus, Farinacius vbi ſupra, Nauar. in manual. cap. 25. nu. 22. & iſta opinio eſt etiam vſu recepta in Curia Archiepiſc. Neap. quę opinio eſt intelligenda, vt à Iudice Eccleſiaſtico poſſit extrahi clericus, ad finem ipſum puniendi, non à Iudice ſeculari, qui nec clericum in minoribus poſſet extrahere, vt notat Nauar. vbi ſupra. Item hodie videtur clare approbari opinio Abbatis in dicta bulla Greg. XIIII. in qua ſit mentio ſolum de laicis, ibi (vt laicis &c.) quæ bulla reducit omnes canones antiquos ad vnam formam, vt ex eius verbis apparet.

ANNOTATIO.

Nu. 3. Dicitur in Praxi, quòd Epiſcopus poteſt abſoluere extrahentes
12 reos confugientes ad Eccleſias: aliqui tenent contrarium ex decreto Clementis VIII. incipiente, Sacra Congregatio, anno 1601. quo reuocantur licentiæ, & facultates conceſſæ quibuſuis ſacerdotibus, tam ſæcularibus, quàm regularibus, abſoluendi à caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis; poſtea dictum decretum fuit moderatum, ac declaratum, vt prædicti non poſſint abſoluere à quibuſdam caſibus, inter quos ponitur violatio immunitatis Eccleſiæ, iuxta terminos cōſtitutionis Gregorij XIIII. ex quo dicebant ſummo Pōtifici hanc abſolutionem reſeruatā: nihilominus tenendum, ad Epiſcopum pertinere abſolutionem, vt dicitur in Praxi, nec obſtat dictum decretum, quoniam loquitur de confeſſarijs, qui prætextu facultatum abſoluebāt, & non de ordinarijs, quinimmo in dicto decreto, & moderatione reſeruatur poteſtas ordinariorum, vt indicant verba claſa: quare non debet fieri extenſio, cum limitate procedat, quoad ſacerdotes inferiores, non quoad ordinarios. ex vulgata regula l. in agris. ff. de acquir. rer. dom. Salua ſemper Sedis Apoſtolicæ determinatione.

ibi. Sedi Apoſtolicæ reſeruatis. Et etiam a reſeruatis Ordinarijs, vt dicitur in dicto decreto, poſtea in moderatione nō declarat caſum immunitatis eſſe reſeruatū Sedi Apoſtolicæ: quinimmo excipit etiā iniectionē manuū in clericos, quę non ſemper eſt reſeruata Pap. vt clarum eſt. Ergo nō poteſt inferri, hūc caſum eſſe reſeruatū Papę. Vera eſt igitur ratio allegata in Praxi. pro qua facit cap. fin. de immunitate Eccleſ. in 6. vbi excōmunicatio contra violātes libertatē Eccl. nō eſt reſeruata Papæ.

Et quia aliqua annotauimus de immunit. Eccleſiarum, quæ maximam dubitationem in iudicio Eccleſiaſtico attulerunt,non abs re eſſe putaui,hic inſerere bullam Greg.xiiij.cuius tenor ſequitur.

GREGORIUS *Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Hac perpetua valitura cōſtitutione omnia, & quæcumque priuilegia,indulta, & gratias,tam per Sixtum V.ac Pium V.quàm alios quoſcumque prædeceſſores noſtros, aut noſmetipſos, Sedem ve Apoſtolicam,eiuſq. Legatos, ſuper abducendis, vel extrahendis à Eccleſijs, Monaſterijs, Sacellis, domibus regularibus, & ſæcularibus,locisue ſacris,aut religioſis,aliàsq. in caſibus à iure permiſsis hominibus certorū tunc expreſſorū, vel non expreſſorū criminum reis, aut fraudulentis decoctoribus etiā in odium certorū delictorū, & pro bono,pace, & quiete publica, & ex cauſis vrgentiſsimis,ac neceſſarijs, &c.ſeù aliàs quomodolibet conceſſa, &c approbata, & innouata,ac vſu recepta,litteraſque Apoſtolicas ſub plumbo, &c. ſeù aliàs quomodocumque deſuper confectas, quarum tenores hic haberi volumus per expreſsis, &c. ſublata penitus omni differentia, ita ad vnam tantum formam reducimus, & moderamur, vt laicis ad Eccleſias,locaque ſacra, & religioſa confugientibus, ſi fuerint publici latrones, viarumque graſſatores, qui itinera frequentata, vel publicas ſtratas obſident, ac viatores ex inſidijs aggrediuntur, aut depopulatores agrorum,quiue homicidia, & mutilationes membrorum in ipſis Eccleſijs, earum ve cæmeterijs committere non verentur. Aut qui proditorie proximum ſuum occiderint,aut aſſaſsinij, vel hæreſis,aut læſæ maieſtatis in perſonam ipſiuſmet Principis rei, immunitas Eccleſiæ non ſuffragetur. Sed vniuerſis, & ſingulis Venerabilibus Patriarchis, &c. Ceteriſque Eccleſiarum, & monaſteriorum Prælatis ſæcularibus, vel regularibus diſtrictè præcipiendo mandamus, vt laicos in caſibus prædictis delinquentes, ad eorum Eccleſias, Monaſteria,domos, & alia loca ſupradicta ſacra, ſeu religioſa reſpectiue confugientes, & in eas ſe recipientes,atque morantes,*

morantes, qui prædicta delicta, eorumue aliquod iudicio ſuo commiſiſſe videbuntur, quando à Curia ſæculari fuerint requiſiti, & quilibet eorum fuerit requiſitus, miniſtris, & officialibus Curiæ ſæcularis abſque irregularitatis nota, aut alicuius cenſuræ Eccleſiaſticæ incurſu tradi, & conſignari curent, & faciant. Ne autem Curia ſæcularis prædicta, & miniſtri facultate illos per ſe, & propria auctoritate extrahendi, & abducendi ſibi olim (vt præfertur) attributa, & per præſentes reuocata, abutantur: Volumus, dictaque auctoritate decernimus, & declaramus, vt Curia ſæcularis, eiuſq. Iudices, & officiales ab Eccleſijs, *monaſterijs, lociſque ſacris prædictis laicum aliquem (vt præfertur) delinquentem in nullo ex caſibus ſupradictis, ſine expreſſa licentia* Epiſcopi, *vel eius officialis, & cum interuentu perſonæ* Eccleſiaſticæ, *ab eo auctoritatem habentis, ad quos ſolos, & non ad alios* Epiſcopis *inferiores, & ſi aliàs ordinarij, aut diæceſis, tunc ad* Epiſcopum *viciniorem deuoluatur hæc cognitio, & non ad alios, capere, extrahere, aut incarcerare non poſſint, niſi eo caſu, quo ipſe* Epiſcopus, *& dictæ perſonæ* Eccleſiaſticæ *requiſitæ illos in delictis ſuperius expreſſis culpabiles tradere, aut capturæ, & carcerationi interuenire, & aſſiſtere recuſauerint, tuncq. reuerentiæ* Eccleſiæ, *& locis ſacris debitæ memores, prædictos delinquentes minori, quo id fieri poterit cum ſcandalo, & tumultu extrahere curent. Quodque delinquentes laici prædicti, poſtquam (vt præfertur) ab* Eccleſijs, *lociſve ſacris extracti, & capti fuerint, ad carceres Curiæ Eccleſiaſticæ reponi, & inibi ſub tuto, & firmo carcere, ac opportuna cuſtodia, data illis (ſi opus fuerit) per Curiam ſæcularem, detineri debeant, nec exinde extrahi, Curiæque ſæculari prædictæ conſignari, nec tradi poſſint, niſi cognito primum per Epiſcopum, ſeu ab eo deputatum, an ipſi vere crimina ſuperius expreſſa commiſerint, tumque demum de mandato* Epiſcopi *per Iudicem Eccleſiaſticum Curiæ ſæculari quacunque appellatione poſtpoſita conſignentur. De crimine vero hæreſis cognitio ad forum* Eccleſia-

ſticum tota pertineat, neque in ea Curia ſæcularis ſe quoquo modo intromittat: ſicuti etiam prohibemus, ne Eccleſiaſticas perſonas ſæculares, aut cuiuſuis ordinis, vel militiæ etiam Sancti Ioannis Hieroſol. regulares quoquo modo, etiam vigore prædictorum Priuilegiorum, Indultorum, aut conceſſionũ; quæ omnia ad terminos iuris per præſentes reducimus, procedant, aut ſe intromittãt; illaſue ab Eccleſijs, monaſterijs, domibus, lociſque ſacris, aut religioſis, & in caſibus in hac cõſtitutione expreſſis extrahere, abducere, capere, carcerare, aut cognoſcere de criminibus, ad forum Eccleſiaſticum pertinentibus, aliàs, quam de iure, & per priuilegia eiuſdẽ ordinis, aut militijs conceſſa permittitur, quomodolibet præſumant. Quod ſi quis quacumque dignitate, & auctoritate præditus præmiſſorum, aut alio quocumque prætextũ quidquã præter, aut contra huius noſtræ conſtitutionis tenorem attentare præſumpſerit, declaramus eum ipſo facto cenſuras, & pœnas eaſdem incurrere, quæ contra libertatis, iuris, & immunitatis Eccleſiæ violatores per ſacros Canones, & Conciliorum generalium, noſtrorumque prædeceſſorum conſtitutiones ſunt promulgatæ. Sicque per quoſcumque Iudices et c. ſublata eis etc. Nec non irritum, et c. Non obſtantibus præmiſſis etiam Sixti, et Pij V. quàm aliorum litteris Apoſtolicis et c. quibuſuis perſonis, quibuſuis grauioribus, et vrgentioribus cauſis, et c. conceſſæ fuerint, tam illorum intuitu, et c. quàm etiam et c. motu proprio et c. ac per modum ſtatuti, et legis perpetuæ, et in vim contractus, et fratrum noſtrorum conſilio, ſub quibuſcumque tenoribus, et c. derogatoriarum derogatorijs, et c. nec non irritantibus et c. quæ omnia, et ſingula, ac illorum tenores pro expreſſis habentes, quatenus præmiſſis in aliquo aduerſentur et c. omnino, ac perpetuo tollimus, et abrogamus, ac ad terminos præſentis conſtitutionis quoad ſuperius deſcripta dumtaxat reducimus: et volumus cuique de cetero ſuffragari, et c. publicata die 28. Menſis Maij à Nat. Domini 1591.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Denunciare, vel accuſare quilibet tenetur hæreticos, maleficas, & committentes alia delicta, quæ tendunt in perniciem Reipublicæ.*
2 *Denunciatio hæreticorum, Necromanticorum, & maleficorum, an ſit facienda in ſcriptis, vel ſufficiat oretenus denunciare non expreſſo nomine denu nciantis.*
3 *Denunciator in cauſa fidei habetur pro teſte.*
4 *Denunciari an debeant mulieres, quæ ſimplicitate maleficia conficiunt.*
5 *Denunciari an debeant hæretici occulti.*
6 *Denunciatio hæreticorum, & maleficorum, an debeat fieri, ſi ſunt emendati.*
7 *Denunciationem hæreticorum, & maleficorum an debeat præcedere fraterna correctio.*
8 *Denũciatio hæreticorũ, & maleficorũ, an debeat fieri cum periculo vitæ.*
9 *Denunciare parentes hæreticos, an teneantur filij.*
10 *Denunciari an debeant leuiter de hæreſi ſuſpecti.*
11 *Suſpecti de hæreſi, vel Apoſtaſia vehementer qui dicantur, & ibi plures enumerantur.*
12 *Denunciari quando debeant detinentes libros hæreticorum.*
13 *Denunciari an debeant detinentes pentacula.*
14 *Denunciari an debeat mulier, quæ habet famam maleficæ, ſed non operatur, niſi ſimplices ſuperſtitiones.*
15 *Malefica an dici poſſit, quæ ſemel maleficium fecit.*
16 *Denunciari an debeat hæreticus, qui accedit ad confeſſionem, animo peruertendi confeſſarium, & inducendi illum ad hæreſim, & quid, ſi vult abſtinere ab hæreſi; ſed non reuelare complices.*
17 *Imagines verberantes, vel deturpantes, à quo Iudice ſint puniendi.*
18 *Meretricum tributum, ſiue Gabella improbatur.*

De denunciatione hæreticorum, & maleficorum latiſſime. CAP. XXIII.

FREQVENS eſt in Curia Archiepiſcop. Neap. materia denunciationis hæreticorũ, vel ſuſpectorũ de hæreſi, ſtrigarum, maleficorũ, vel maleficarum mulierum, quam ſub breuitate tranſcurram. Et inprimis

1 ſe offert communis DD. concluſio, quòd quilibet tenetur
accuſare, vel denunciare Iudici omnes committentes deli-
cta, tendentia in perniciem Reipublicæ, vt ſunt hæretici,
rebelles, Necromantici, malefici, aſſaſſini, proditores ciui-
tatis, aggreſſores itinerum, & ſimiles, & talis denunciatio
non debet eſſe fraterna, quæ tendit ad correctionem fra-
tris; ſed iudicialis, quæ tendit ad vindictam publicam, &
parum differt ab accuſatione. Naturali enim ratione quę-
libet perſona, cum ſit pars Reipublicæ, tenetur quaſi pars
toti, ei ſuccurrere, vbi viderit illã contagione infici, vel ſce-
leribus corrumpi, adeundo publicam poteſtatem; vt metu
pœnarum homines bene viuãt, & bonum cõe non pertur-
betur. ita S. Tho. 2.2.q.33.art.7.& q.68.art.1.& ibi Salon,
Vannes, Petrus de Aragonia, Sotus de iuſtitia, & iure lib.
5.q.5.art.1.& de ratione tegendi, membro 2.q.6. qui dicũt
D. Thom. ſub nomine accuſationis, comprehendere de-
nunciationem iudicialem. Nauar. in manual. cap. 18. num.
58. Simanc. de Catholicis inſtitutionibus, tit. 40. Royas de
hæreticis, in ſingulari fidei tertio, Pegna in direct. inquiſi-
torum, ſuper c. qui alios. de hæret. De denunciatione vero
hæreticorum facienda habetur etiam in Bulla Greg. IX.
incipiente, Excommunicamus, & Bulla Innoc. IV. incipiẽ-
te, Nouerit, & Bulla Nicolai III. incipiente. Nouerit, in
quibus præcipitur, excommunicari non denunciantes hæ-
reticos, vel de hæreſi ſuſpectos; quæ Bullæ ſunt poſitæ in
fine directorij inquiſitorum. Sed primum dubiũ eſt, quòd
2 ſæpe accidit in Curia Archiepiſcopali, an talis denunciatio
hæreticorum, & maleficorum ſit facienda in ſcriptis, cum
expreſſione nominis denunciantis, & ſubſcriptione eiuſdẽ,
& non denuncians ſic, an ſit abſoluendus à Confeſſarijs, &
an ſufficiat eam oretenus Iudici facere, ſine expreſſione,

& ſub-

& ſubſcriptione proprij nominis, etiam quòd denunciatio non redigatur in ſcriptis. Praxis Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ eſt, quod tales denunciationes non recipiuntur, niſi denunciator cum iuramento examinētur, cũ expreſſione, & ſubſcriptione ſui nominis, tamquam quilibet teſtis. Quæ praxis licet aliquibus fuerit viſa dura, iuſtiſſimis tamen rationibus fulcitur. Primò, quia accuſatio debet fieri in ſcriptis, 2.q.8.cap.accuſatorum.propter pœnam talionis à iure impoſitam; & etiam illa præcipua ratione, quod cum Iudex ſit medius conſtitutus inter actorem, & reum; cuius memoria lubrica eſt, nec valet cuncta verba vtriuſq; partis memoria tenere vſque ad ſententiam definitiuam, neceſſarium eſt ſcripturæ adminiculum. Ita S.Thomas d. q.68. art. 2.vbi Caietanus, Vannes, Petrus de Aragonia, Salon; quę ratio militat in denunciatione iudiciali, tendente ad vindictam publicã, qualis debet eſſe iſta, vt ſupradixi, in qua fit iudicium cũ Fiſco: ergo etiam iſta in ſcriptis fieri debet. & ita tenet doctiſſimus Sotus de Iuſtitia & iure, d. q. 5. art. 2. Secundo facit,
3 quòd in cauſis Sanctæ Fidei denunciator habetur pro teſte, communis in c.in omni negotio.de teſtibus.& teſtium depoſitiones ſunt ſcribendę, vt probēt cap. quoniam contra.de probat. & qualitas perſonæ, teſtis dictum, ac modus deponendi conſideranda ſunt, l.3.ff.de teſtib.quæ ſine ſcriptura non facile fiunt. Tertio, quia ſi nomen denunciantis non prodatur, non poſſet ſuccurri damno Reipublicę; ſiquidem iura damnant procedi ad inquiſitionem per occultas cedulas, c.inquiſitioni.de accuſ. & hanc opinionem tenet etiam Lęlius Zeccha de caſibus reſeruatis, caſu 2.colligitur ex Eymerico in 3. parte directorij inquiſitorum, de ſecundo modo procedendi in cauſa fidei, per

denun-

Digitized by Google

denunciationem, vbi ponit modum redigendi in ſcriptis per Notarium denunciationem, & interrogandi denunciantem cum interrogatorijs, iniuncto ei ſilentio: & prædicta intellige, quòd ſcilicet non ſit obligatus denuncians in ſcriptis denunciare, quia poterit verbo denunciare; ſed debet pati, quòd denunciatio redigatur in ſcriptis, exprimat nomen ſuum, & cum iuramento ſuper ea deponat, vt docet Eymericus vbi ſupra. Nec prædictis videntur obſtare bullæ ſupradictæ, dum dicunt denunciationem poſſe fieri confeſſario; ſiquidem non ſimpliciter id concedunt, ſed ita vt ad Prælati notitiam perueniat, quem non prohibent (ſi opus fuerit) denunciatorem cogere ad examen, nec dicunt denunciatorem ad id nō teneri, aut ſatisfeciſſe, quamuis nomen ſuum non prodat, & ſcribi ſinat, & cum iuramento non deponat. Debent tamen confeſſarij hortari pœnitentes, quòd libenter denuncient tales perſonas cum magno eorum merito, vtilitate Reipublicæ, & animarum ſalute, ac etiam certos facere, quòd eorum nomina numquam inquiſitis de fide manifeſtabuntur, iuxta cap. ſtatuta. §. iubemus. de hæreticis, in ſexto. Prout anno 1600. fecerunt confratres ſocietatis Sanctæ Mariæ, Succurre miſeris, huius Ciuit. cum quodam Mauritio de Rinaldo de Terra Stili, qui cum fuiſſet ductus ad ſupplicium pro tentata rebellione, nec antea (quamuis acerrime tortus) voluiſſet reuelare complices, eorũ hortatu eos propalauit, cum maxima Reipublicę vtilitate. Secundũ
4 dubium an ſint denuuciandæ mulieres, & perſonæ, quæ ex ſimplicitate maleficia, & ſortilegia conficinnt, quæ ſapiunt hæreſim, vel apoſtaſiam manifeſte, cum ignorent prohibitionem iuris. Veritas eſt, quòd tales perſonæ non ſunt denunciandæ, niſi prius fuerint monitę; & ſi poſt monitionẽ

non ſe correxerint, ſunt denunciandę. Ita fuit reſolutum à nonnullis doctiſſimis viris, propter earum ignorantiam, & ſimplicitatem, quæ excuſat à dolo. Gloſ.communiter recepta, in l.plagij. C. ad l. Flauiam, de Plagiarijs. l. igitur. ff. de liberali cauſa; & poteſt eſſe quòd tales puellæ, & aliæ ſimplices mulieres prædicta conficiant abſque peccato mortali, quia ea didicerunt à conſanguineis, credentibus eſſe res optimas: ideò error eſſet eas in iudicium deferre, ante monitionem.

5 Tertium dubium, an hæretici, & malefici occulti ſint denunciandi, ſi eorum delicta probari non poſſint: quidquid dixerit Ioannes Andreas in cap. nouit. de iud. quando delicta tendunt in perniciem publicam, vt ſunt prædicta, eſt omninò facienda denunciatio iudicialis, quamuis delictum probari nequeat, quia ſuperior vigilabit; & poteſt eſſe, quòd contra prædictas perſonas adſint aliæ denunciationes, ex quibus de facili poſſet deueniri ad torturam, & ad alia iuris remedia, & ſuccurri damno Reipublicæ, omni meliori modo, quo poteſt; ad quod quilibet tenetur. S. Thom. 2.2.q.33.art.7. Royas latiſſime in d. ſingulari fidei 3. Caieta. Vãnes, Petrus de Aragonia, Salon ſuper D. Thō. 2.2.queſt.68. art. 1. Sotus d.lib. 5. art. 1.

6 Quartum dubium, an dictę perſonę ſint denunciandę, ſi ſint emendatæ? Reſpondetur, quod, ſi pro certiſſimo habeatur, eſſe emendatas, nō ſunt denunciandæ: ita colligitur ex d. Tho. d. art. 7. & tenet Sotus d. art. 1. d. q. 5. Royas vbi ſupra nu. 32. vbi dicit, quòd cũ hominis iudicium ſępe fallatur, & difficile ſit cognoſcere correctionē talium perſonarũ, quæ pluries fingunt ſe eſſe correctas, tutius, & rectius eſt denunciare, & licet alias emendatio probetur per confeſſionem ſacramentalem, iuxtà late tradita per Felin. in

cap.

cap.teſtimonium. de teſtibus; tamen in hæreticis, maleficis, & alijs prædictis non eſt ſemper tuta iſta experientia; ſed arbitrio boni viri remitti debet; qui conſiderata qualitate perſonæ id iudicabit. Poſſet etiam præſumi emendatio, ſi conſequuti fuiſſent Iubileum, aut acceſſiſſent ad Vrbem pro conſequutione indulgentiarum Anni Sancti, aut alio modo vere oſtenderent ſigna emendationis. Declara, niſi hæreticus emendatus dogmatizando nocuiſſet Reipublicę; quia eſt denunciandus, vt illi ſatisfaciat. Locatus in opere Iudicial.q.1.qui ita intelligendus eſt.

7 Quintum dubium, an ſit pręmittenda correctio fraterna in denũciatione talium perſonarum? Reſpondetur, non eſſe pręmittendam, niſi forte quis eſſet certiſſimus, quod ſua admonitione ſequeretur emendatio. Ita S.Thomas d. art.7.Sotus d.art.1. Royas dicto ſingulari 3.vbi loquendo de hęretico, cenſet tutius eſſe, abſque monitione denunciare. & dicunt Alphonſus de Caſtro lib.2. de iuſta hæreticorum punitione, cap.2. & Iacobus Simancas, de Catholic.inſtit. tit.19. & Royas d.ſingulari 3. nullam legem reperiri, quę iubeat, hęreticum prius corrigi, & poſtea Iudicibus denunciari; nam Euangelium Matthęi xviij.dicit, ſi peccauerit in te frater tuus: hęreticus autem non eſt frater, ſed extraneus, & non peccat in te, ſed in Deum, vt per plura probat Alphonſ. vbi ſupra. Sit tamen alia concluſio ſecundum Alphonſ.loco citato, quod ſi quis ſciat, aliquem lapſum eſſe in hęreſim, ſed neſcit, an ſit pertinax, tenetur illum corripere, priuſquam Iudici denunciet: nam oportet eſſe certum denunciatorem de crimine illius, qui detinendus, vel accuſandus eſt; niſi eſſet ſuſpicio violenta: ait enim Sapiens Eccleſiaſt. 11. Priuſquam interroges, ne vituperes eum. Sed hęc correctio, & monitio non diu proroganda,

ne

forte damnum eueniat Reipublicę, vt ſi vere hęreticus eſſet.

8 Sextum dubium, an debeat fieri talis denunciatio cum periculo vitæ? Concluſio ſit negatiua; niſi hæreticus dogmatizaret in magnam Reipublicæ perniciem, vel malefica multum noceret Reip. animas ſeducẽdo, & corpora offendẽdo, vt ſi occidat pueros, & ſimilia faciat: tũc ſuccedit illud, quod quilibet pro patria tenetur ponere vitam, vt dicit Sotus de iuſtitia & iure lib. 5. q. 1. art. 6. & 7. & ita intelligẽdus eſt Royas, qui non diſtinguit in d. ſingulari 3.

9 Septimum dubium, an filij teneantur denunciare parentes hæreticos? & quid teneantur denunciare, dicunt Alphonſus de Caſtro d. lib. 2. in cap. fin. Palatius Rubeus in cap. per veſtras. de donat. inter virum, & vxorem. §. 17. nu. 7. Royas d. ſing. 3. nam ſi licet pro defenſione Reipublicæ occidere parentes, l. minime. ff. de religioſ. & ſumptibus funerum. tanto magis denunciare. Contrariam opinionem tenet Toſtatus, relatus à Simanca d. lib. tit. 29. num. 44. qui eam ſequitur, plura adducens, quòd filius non teneatur denunciare parentes, niſi in duobus caſibus. Primus, quando hæreſis patris tendit in perniciem publicam, vt ſi alios doceret. Secundus, quando interrogatur filius à Iudice; & hæc videtur veritas: ſed hoc ſecundo caſu filij non ſunt cogendi ad deponendum contra parentes, quando alij teſtes haberi poſſunt, cum ſint perſonæ priuilegiatæ, quæ in ſubſidium cogi debent, vt dicunt Oſtienſis, Io. And. Ant. & alij communiter in cap. 1. de teſtibus cogendis. notat etiam Nauar. in cap. inter verba. 11. q. 3. coroll. 66. num. 827. licet alia per ipſum dicta non placeant: ſed opinio Simanc. & ita in facti contingentia practicauimus in hoc ſecundo caſu, quòd non coegimus filium, ad deponendum

contra

contra patrem in cauſa hæreſis; cum alij teſtes haberi potuiſſent.

10 Octauum dubium, an de hæreſi ſuſpecti denunciari debent, ſi leuiter, vel vehementer ſuſpecti ſint? Veritas eſt, quod ſuſpecti de hæreſi vehementer, vel violenter tantum, vt dicit Alphonſ. de Caſtro d.cap. 25. vnde leuiter de hęreſi ſuſpecti non ſunt denunciandi; eſt enim leuis ſuſpicio, quæ oritur ex his, quæ raro contingunt, & ex leuibus coniecturis, vt dicit Albert. de agnoſcendis aſſert. q. 34. nu. 36. Eymericus in 2. parte directorij q. 46. Simanc. tit. 50. num. 23. & leuis ſuſpicio non rationabilis, ſed temeraria dicitur. D. Thom. 2. 2. q. 60. art. 2. Sot. lib. 3. de iuſtitia & iure, q. 4. art. 3. Simanc. d. tit. 50. num. 28. Iacobo Menoch. lib. 1. de pręſumptionibus, q. 7. nu. 59. Immo periculoſum eſt Iudici, ob leuem hęreſis ſuſpicionem honeſtum hominem de de fide interrogare, vt dicit Simanc. in d. tit. 50. num. 28. Pegna ſuper dicta q. 46. directorij.

11 Nonum dubium, qui dicantur de hæreſi, vel Apoſtaſia ſuſpecti vehementer? Reſpondetur, quod dicuntur, qui talia agunt, vel dicunt, ex quibus oritur argumentum cōcludens frequenter, & vt plurimum, talia facientes, vel dicentes eſſe hæreticos. Simanc. d. tit. 50. Eymericus d. 2. parte q. 56. & regulariter tales ſunt contumaces in cauſa fidei, cap. cum contumacia. de hæreticis in 6. & tanto magis excommunicati in cauſa fidei quocumq; modo, iuxta Eymericum in d. q. 56. Impeditores Sancti officij. c. vt inquiſitionis. de hęreticis in 6. Contrahentes binas nuptias. Pegna ſuper dicta q. 56. Comedentes carnes diebus prohibitis ab Eccleſia ſine neceſſitate, quamuis aliquando id à voracitate prodire poſſit abſque vllo mentis errorē. Pegna ſuper q. 55. d. 2. partis directorij. Admiſcentes ſacramenta,

vel

vel ſacramentalia in ſortilegijs. Alphonſus de Caſtro d. lib. cap. 15. quoniam, niſi crederent, ſacramenta, aut ſacramentalia habere virtutem ad operationem maleficiorum, illa nõ adhiberent. Sequitur Pegna ſuper q. 42. d. 2. partis directorij. Item illa ſortilegia ſapiunt hęreſim manifeſtè, in quibus ſortilegi, & diuinatores rebus ſacris abutuntur, per dęmonum inuocationem. Barbatius conſ. 55. vol. 1. quem ſequitur Lucerna inquiſitorum verbo, diuinatio, cõcludens eam diuinationem, quæ fit cum candela, vel aqua benedicta, ad ſciendum furta, vel alia occulta, ſapere hæreſim manifeſtè. refert, & ſequitur Pegna ſuper d. q. 42. vbi idem cẽſet, quando admiſcentur verba ſacra in ſortilegijs, vt Euangelium, Symbolum Fidei, Pater noſter, Aue Maria, Pſalmus aliquis Dauidicus, aut verba ſacræ Scripturæ, ſeu aliæ ſanctæ orationes. Item omnia illa crimina ſapiunt hæreſim manifeſte, quæ pręſeferunt aliquid, quod eſt hæreſis manifeſta, vt baptizare imagines, præſefert, quod illæ ſunt capaces ſacramenti baptiſmi: Preces nefarias dęmonibus fundere, aut illis ſacrificare, Idolis genu flectere, & ſimilia, quæ ſapiunt manifeſtam hæreſim, & idololatriam, vt pulchre per Pegnam d. quæſt. 42. Simanc. tit. 30. num. 15. Item blaſphemantes Deum hæreticaliter pluries, & frequenter in ludo, & extra ludum, & ad leuem turbationis motum, ſunt ſuſpecti de hæreſi vehementer. Eymericus in d. q. 41. Dicuntur autem blaſphemię hæreticales, quæ ſunt contra articulos fidei (nempe Renego Dio, non credo à Dio, & ſimiles;) Item inuocare dæmones ad ea, quę non poſſunt facere ſua poteſtate naturali; vt ad ſciendum futura, ſapit hæreſim manifeſte: ſecus ſi ad ea, quæ virtute naturali facere poſſunt, vt ad tentandum mulieres ad impudicitiam; niſi iſta inuocatio fieret deprecatiuè; quia tũc

ſaperet

Digitized by Google

ſaperet hæreſim manifeſte, iuxta tradita per Eymericum in d.p.2.q.43.& ibi Pegna. Item ſunt vehementer ſuſpecti de hæreſi, vel Apoſtaſia à fide, facientes pactum cum dæmone, fabricantes, aut fabricari procurantes anulum, ſpeculum, vel phialam, aut rem quamcumq; aliam magice, ad dæmones inibi alligandos, & ab illis reſponſa petunt, aut auxiliũ poſtulant, dæmonibus immolant, aut eos adorant, qui ſunt ipſo facto excommunicati per extrauag. Ioannis xxij. relatã in directorio d.q.43. Idem ex prædictis cenſeo de illis mulieribus quæ vident in ſpeculo, & dant reſponſa alijs, vt fuit reſolutum in Curia Archiepiſcopali. Item verberantes Imagines Dei, & Sanctorum, vel in eas immunditias, aut lapides proijcientes, ſunt regulariter ſuſpecti vehementer de hæreſi circa venerationem imaginum, Alphonſ. de Caſtro de iuſta hæret. punit. cap. 15. & hæc magis frequentia retuliſſe ſufficiat: alia ponit Eymericus in d. q. 36. quem vide.

12 Decimum dubium ex præcedenti deſcendens, an retinentes libros prohibitos hæreticorum ſint denunciandi, & ex bulla Pij Quarti incip. Dominici Gregis. contra tales procedi poſſit tamquam contra ſuſpectos de hæreſi? Et ſit concluſio, quod non omnes detinentes libros prohibitos poſſunt dici ſuſpecti, ſed quos iuſtus Iudex arbitrabitur, & ita intelligenda eſt dicta bulla: nulla enim ſuſpicio cadit, ſi retinens eſſet homo probatæ vitæ. ſicut de re furto ſubtracta reperta penes hominem bonæ famæ dicunt Baldus, Imola in l. fin. ff. de hered. inſtit. ſi neſcit legere, ſi eos cum hereditate, vel mercibus accepit occluſos, ſi inconſiderate legerit, ſi quamprimum ſciuerit præſentauerit Epiſcopo, ſi ſollicite quæſiuit abſolutionem, ſi parum legerit, ſi reprehendenti ſtatim obtemperauerit. Idem quando li-

bri ſcripti ab hæreticis nihil contra fidem continent, ſed quæ ad Grammaticam, Medicinam, aut alias profanas artes ſpectant. hæc equidem arbitrio boni Chriſtiani nullam, aut ſaltem leuem ſuſpicionem præſeferunt: è contra ſi aduertens, aut ſciens legeret, ſi totum, aut pluries, ſi reprehenſus non facile, aut non ſtatim obediuit monenti, ſi ſciens retineat abſque facultate, ſi non quæſiuerit abſolutionem, ſi omnes paſſim legat, & ſine delectu, ſi reprehenſus tuetur factum, ſi inquirat vnde habere poſſit, aut curet ſibi aſportari, ſi non eſſe præſentandos, aut comburendos contendat, ſi abſolutionem ſpernat: hæc enim ſunt ſigna animi contumacis, & vehementem continent ſuſpicionem hęreſis, vt notabiliter dicunt Simanc. vbi ſupra tit. 38. num. 23. Menochius de arbitrarijs caſu 374. Pegna latiſſime in directorio inquiſit. ſuper cap. fraternitatis. de hæreticis, fol. 93. Maſcardus de probationibus concluſ. 862. & ex his apparet, quando ſint denunciandi, prout ſunt ſuſpe-
13 cti vehementer, vel leuiter. Sed quid dicendum de detinentibus ſcienter pentacula, quibus Necromantici vti ſolent? & ſit concluſio eos eſſe denunciandos, nam ſuſpicio vehemens eſt quod ipſis vtantur, vt experientia frequenter compertum eſt. Et anno 1599. fuit reſcriptum à Sacra Generali Inquiſitione Vrbis, quòd torqueretur ſuper intētione, ſiue credulitate, & vſu quidam doctor bonæ famę, qui ſcienter penes ſe retinuerat pentaculum, & cum fuiſſet tortus, & non confeſſus, abiurauit de leui pro retentione.
14 Vndecimum dubium, an ſit denuncianda illa mulier, quę habet malum nomen maleficę, ad quam plures concurrunt pro maleficijs, & ſuperſtitionibus, non tamen apparet, quòd fecerit aliquid ſapiens hæreſim manifeſte, ſed ſimplices ſuperſtitiones, nempe pręcantationes pro curan-

dis infirmitatibus,& ſimilia. Concludendum eſt,quod ſic;ſi
pluries, & paſſim ad quorumcumque inſtantiam id faciat;
non enim poteſt negari, dictam mulierem nocere Reipu-
blicæ, alias decipiendo, & præſtando malum exemplum
credendi talibus ſuperſtitionibus: & clara eſt regula,quòd
omnia delicta, quæ tendunt in perniciem publicam, ſunt
denuncianda,iuxta ſuprad. Præterea,dictæ mulieres vt plu
rimum ſolent facere actiones ſapientes hæreſim, vel apo-
ſtaſiam manifeſte,& fingunt dicere orationes,& nolunt ab
alijs videri; & in dubio tutior via eſt eligenda, cap.iuuenis.
de ſponſ.maxime fauore fidei,& Reipublicæ.

15 Duodecimum dubium, an poſſit dici malefica (vulgo
fattuchiara) & ſit denuncianda,quæ ſemel maleficium ma-
litioſè,& ex certa ſcientia fecerit,& non pluries? Videtur
quòd ſufficit,ſi ſemel id fecerit; quia quando delictum no-
minatur ab effectu, reſultante ex actu, non ſufficit ſemel
actum fieri, & meretrix, quæ dicitur à merendo libidinis
ſtipendia, requiritur quòd cum pluribus peccauerit; ſed 1
quando denominatur ab actu, vt homicida,calumniator,
tunc ſufficit ſemel actum fieri, iuxta not.doctr. Ripæ in
cap. 1. de iudicijs,num. 96. ſic malefica dicitur à maleficio,
quod facit. In contrarium vero videtur eſſe communis
vſus loquendi,qui non habet pro malefica,niſi exercentem
hanc artem, & ad quam homines concurrunt pro malefi-
cijs, & ſuperſtitionibus; & communis vſus loquendi præ-
fertur propriæ ſignificationi vocabuli. Bart.Bald. in l. non
dubium. C. de legib. Imol. in l.ſi vero. §. de viro. ff. ſolut. 2
matr.Fel.late in procemio Gregoriano. Quapropter arbi-
tror non eſſe denunciandam mulierem, quæ ſemel malefi-
cium fecit,aut ſuperſtitionem;niſi ſaperet hęreſim manife-
ſte;& ſimplicitas,aut alia iuſta cauſa non excuſaret.

Deci-

16 Decimumtertium dubium, an ſit denunciandus hæreticus, qui accedit ad confeſſionem, animo non confitendi peccata, ſed peruertendi confeſſarium, & inducendi ad hęreſim? Concluſio ſit affirmatiua, quòd eſt denunciandus; nam talis confeſſio non eſt ſacramentalis; ſed modus occulte dogmatizandi. Sotus de ratione tegendi, membro 3. q. 4. Silueſter in verbo, confeſſio. 3. q. 3. & 4. Graff. in deciſ. caſuum conſcien. lib. 1. cap. 23. num 78. Sed quid, ſi quis confitetur ſe eſſe hæreticum, ſed non vult abſtinere; vel vult abſtinere, ſed non denunciare alios hęreticos? Archid. in cap. ſacerdos. de pœnit. diſt. 6. dicit, quod poteſt denunciari alicui, qui poſſit prodeſſe, & non obeſſe; vel tutius eſt dicere Prælato, vigila ſuper gregem tuum; ſed mihi placet opinio, quando non vult abſtinere, quòd Confeſſarius ipſum denunciet Inquiſitori; nam confeſſio non eſt, quæ non fit ſub ſpe venię, ex dictis per Sotum, Silueſtrum, & Graffium vbi ſupra. Secundo vero caſu, quando non vult reuelare complices, placet opinio Archid. vt non fiat denunciatio Inquiſitori, ſiquidem non militat eadē ratio verè non cōfitendi, licet non poſſit conſequi abſolutionē, & prædicta vera eſſe cēſeo, quidquid dicat Royas d. ſingul. 3.

17 Decimumquartum dubium, qualis debet eſſe iſta denunciatio, facienda iuxta dictam conſtitutionem? Concluſio ſit, quod debet eſſe iudicialis, & non fraterna, & debet ſcribi iuxta tradita ſupra in princ.

Decimumquintum dubium, quomodo debeat ſcire denunciator, vt cogatur tales perſonas denunciare, ſi de viſu, vel auditu, aut fama? In hoc dubio recurre ad notata ſupra in cap. 2. in fine, vbi dixi, quando quis dicatur ſcire in materia monitoriorū, vt teneatur reuelare; quia illa ſeruanda ſunt in denunciatione hęreticorum, & maleficorum.

ANNOTATIO.

Num. 11. In fine quæritur, à quo Iudice ſint puniendi percutientes,
17 abradentes, aut deturpantes imagines Sanctorum? & hunc caſum eſſe miſti fori tenent Hippol. in Pract. crimin. §. & quia. n. 25. Simãcas de Catholicis inſtit. tit. 35. Clarus §. fin. q. 68. & alij, nihilominus contrarium fuiſſe ſeruatum in ſupremo regio Conſilio Hiſpaniarũ cum quodam nouiter conuerſo, qui imaginem Beatæ Mariæ Virginis lapide fregerat (nam fuit remiſſus proceſſus vna cum delinquẽte ad Inquiſitores) tradit Azeuedus lib. 10. Regiarum Conſtit. Hiſpaniarum tit. 1. l. 3. fuerat enim iſte à tribunali inferiori ob talem cauſam condemnatus ad amputationem manus dexteræ, & vltimum ſupplicium, & vt corpus in fruſta diuideretur: & cum appellaſſet ad ſupremum Regium Cõſilium, fuit remiſſus ad Inquiſitores, à quibus poſtea fuit abſolutus. & dictã remiſſionem ad Iudicem Eccleſiaſticũ iuſtiſſime fuiſſe factam probat Azeued. loc. citat. cõſiderat enim, facto ſicut dicto voluntatem declarari. l. reprehendenda. & ibi Doctores C. de inſtit. & ſubſtit. nihil enim refert voluntatem factis, vel verbis declarari, vt per Specul. de ſucceſſ. ab inteſtat. §. 4. fractione tamen alicuius ſanctæ Imaginis nonne patet, inquit ipſe, frangentẽ malitioſe, & irreuerenter velle fateri imaginum vſum non eſſe neceſſarium, neque ſeruandum? ſed ſi dicto tale quid aſſereretur, nõne hæreſis eſſet, ex Cõc. Niceno, & Tridentino? ergo & hæreſis erit facto hęc perpetrari, licet expreſſe verbis nõ declararetur. Si itaque hæc vera ſunt, nulli alij quam Inquiſitoribus, & Iudici Eccleſiaſtico cognitio competit. Item quia Gręci appellarunt hæreticos fractores imaginum, multo magis his temporibus debemus iudicare vehementer ſuſpectos de illa hæreſi olim damnata iuxta Simancam in Enchirid. violatæ religionis, tit. 10. de effractoribus imaginũ. Igitur per Inquiſitores puniendi ſunt; neque obſtat quod pœna mortis nõ puniantur, prout per iudices ſæculares puniretur, quia ſatis eſt quod ſufficienter puniantur alijs pœnis, nempe fuſtigationis triremium, carcerum, infamiæ, exilij, & alijs, quas ius Canonicum admittit. & hæc nota.

Num. 15. ibi, meretrix, quę dicitur, à merendo libidinis ſtipẽdia, hic
18 obiter quæro de dubio, quod aliquas perſonas non leuis auctoritatis in conſiderationem adduxit, an licitum ſit tributum, ſiue gabella, quæ ſingulis annis in aliquibus locis à meretricibus exigi ſolet, & ante-

antequam ad reſolutionem deſcendam, quæritur vnde habuit ortũ tale tributum, & qua ratione fuerit inductum. Dicẽdum, quod primus, qui nouum vectigal ex lupanaribus exigendum ſtatuit, fuit Caligula, vt in ipſius vita Tranquillus, & alij prodiderunt. Circa cauſam tributi Octauianus Veſtrius in Praxi lib. 2. c. 14. dicit forte id proceſſiſſe ex antiqua conuentione inter Iudicem, & meretrices ipſas, quæ non habentes à lege actionem, qua poſſent pro mercede ſuæ artis ob turpem cauſam agere, iudicem ſibi hoc annuo cenſu conduxerunt, qui deficiente actione, quaſi in ſubſidium ſuum impartiretur officium; quamobrem inquit ipſe, videmus omnes meretrices ad hunc Iudicem confluere, qui officio ſuo meretricias mercedes pro qualitate mulieris arbitratur, & paſſim de illis iure ſibi præſcripto ius dicit. hic erat Iudex Curiæ Sabelliorũ in Vrbe, cui ſoluebatur tale tributum. Deueniendo igitur ad reſolutionem, dicendum, non poſſe negari huiuſmodi lucrum, & tributum eſſe deteſtabile, & præſeferre magnum ſcandalum apud Chriſtianos, vt ex lucro meretricio, tanquam ex negociatione licita aliquid exigatur: & huiuſmodi lucrum Nicephorus lib. 16. cap. 20. Hiſtor. Eccleſiaſticæ, Vectigal, & portorium impurum, deteſtabile, abſurdum appellat, & laudibus effert Anaſtaſium Imperatorem, qui illud omnino ſuſtulit, quamuis Platina in vita Pontiani tribuat Alexandro. refert, & ſequitur Nauar. in manul. cap. 27. nu. 195. quo loco aſſerit eſſe peccatum mortale quærere lucrum, vel tributum ex meretrice, & fœda meretricum opera, & lucro: & Pius V. illud, tamquam abominabile in Vrbe, Romana ſuſtulit. Facit ad propoſitum textus ſacræ ſcripturæ Deuteron. 23. in quo Deus prohibet ſibi fieri oblationem ex lucro meretricio, ibi: Non offeres mercedem proſtibuli, nec pretium canis. Illa verbã, nec pretium canis, poſuit ad maiorem declarationem deteſtationis fornicationis, & lucri meretricij. Narrat enim Ioſephus Hebræus, aliquos dominos canum, quos habebãt pro venatione, vel cuſtodia domus, fuiſſe ſolitos locare illos ad coeundum cum feminis canibus, vt catulos procrearẽt. huius lucri oblationem prohibuit Deus ad exemplum, vt multo minus quęreretur lucrum ex coitu fornicario. Hæc plane illis contingebant in figura, vt ait Apoſt. quare, quod ab Imperatoribus, & Pontificibus tanquam abominabile ſublatum fuit, deberet certe in alijs locis prohiberi. Non obſtat ratio conſiderata à Veſtrio, quia diuinat, & dato quod eſſet vera apud Chriſtianos, non careret ſcandalo, con-

ducere iudicem, qui compellat ad ſoluendum mercedem meretricibus.

SVMMARIVM.

1 *Deputata ad certos pios vſus non poſſunt deputari ad alios, ſine auctoritate Papa, etiam cum auctoritate Legati à latere, etiam in melius, vel de conſenſu heredis.*

2 *Deputata ad pios vſus, quando poſſint in alios conuerti per Epiſcopum, ob impedimentum facti, vel iuris.*

3 *Legata ad pias cauſas, ſi ſint pro non ſcriptis, vel caduca, an debeantur.*

4 *Deputata ad certos pios vſus, quando per Epiſcopum conuertuntur in alios ob impedimentum, an ſit neceſſarius aliorum conſenſus, & quorum.*

5 *Deputata ad certos pios vſus an poſsint per Epiſcopum conuerti in alios, ob difficultatem ad implendi.*

6 *Deputata ad certos pios vſus, an poſsint per Epiſcopum in alios vſus ad tempus conuerti.*

7 *Relictum pro anniuerſario, an poſsit impendi in aliud pro vna vice.*

8 *Miſſarum numerus quando in ſynodo refrænari poſsit per Epiſcopum, & quod Conc. Trident. non procedat in Miſsis impoſitis in fundatione beneficiorum.*

9 *Epiſcopus an poſsit tollere qualitates appoſitas in fundatione beneficij.*

10 *Capellania cum onere celebrandi Miſſas, an ſit conferenda ſacerdoti, & an actu ſacerdoti.*

Deputata ad certos pios vſus, an & quando poſsint in alios conuerti. CAP. XXIIII.

ACCIDIT ſæpe, quod teſtatores faciūt legata ad pios vſus, quæ non poſſunt deſeruire pro vſibus deſtinatis; & aliquando Eccleſiæ pro earum neceſſitate, vel vtilitate vellent vti legatis ad alios vſus quàm deſtinatos: quæſitum fuit pluries in Curia Archiepiſcopali Neap. an auctoritate Epiſcopi id fieri poſſit: & quia hæc

mate-

Digitized by Google

materia eſt valde vtilis, & frequens, quantum è doctoribus colligere potui, in hoc caput redegi. Sit itaque concluſio, quòd deſtinata, ſiue relicta à fidelibus ad certos pios vſus,
1 non poſſunt in alios conuerti, ſine auctoritate Papæ, textus clarus in Clementina quia cõtingit. de relig. domibus. Amplia, vt nec fieri poſſit commutatio à Legato de latere. Card. Imol. Bonif. in dicta Clem. Amplia etiam, ſi commutatio fieret in melius, iuxta veriorem opinionem Lapi. Imol. Bonif. in dicta Clem. Abb. in cap. tua nobis. num. 4. de teſtamen. quia voluntas teſtatoris pro lege ſeruanda eſt, cap. vltima voluntas. 13. q. 2. Amplia etiam, ſi accedat conſenſus heredis; quia non agitur de vtilitate ipſius, cui poſſit renunciare; ſed de ſeruanda voluntate defuncti. Card. Imol. Bonif. vbi ſupra, Fel. in cap. cum acceſſiſſent. num. 19. de conſt. Declara primo, quando res legata non poteſt deſeruire pro vſu deſtinato, impedimento iuris, vel facti; quia tunc poteſt fieri commutatio in alios pios vſus, auctoritate Epiſcopi. Ita Card. Imola, Bonif. & alij in dicta Clement. Innoc. Imola, Abbas in cap. nos quidem. per illum textum de teſtamentis. Fel. in d. cap. cum acceſſiſſent. Rocchus de Curte, de iure patron. in verbo, pro eo. Petrus de Vbaldis de Canonica Epiſcopali, in ſeptimo, cap. principali; Soc. de oblationibus lib. 9. q. penul. Mandoſius de ſignatura gratiæ, de commutat. vltimarum voluntatum. Facit Concilium Tridentinum cap. 8. ſeſſ. 25. de reform. exẽpli gratia, quando eſt impedimentũ facti, vt ſi teſtator mandauit ædificari Eccleſiam in tali loco, in quo non poteſt extrui propter bellũ; vel ſi teſtator mãdat fieri capellam in aliqua Eccleſia, in qua conſtrui non poteſt propter multitudinem aliarum Capellarum; vel vt ſæpe contingit, ſi relinquatur aliquid Eccleſiæ pro Miſſis dicendis, quæ

non poteſt ſatisfacere, propter alia onera Miſſarum, impedimentum iuris, ſi relinquatur aliquod ſtabile religionibus incapacibus. Circa quæ impedimenta notandum, quòd ſi impedimentum facti eſt temporale, & ſperatur 1
remotio impedimenti, vt, ſi teſtator legauit pro ſuccurſu Terræ Sanctæ, nec poteſt iri propter impedimentum facti, debet expectari tempus commodum, vt in cap. nõ eſt. cap. quod ſuper his. de voto. Ita Petrus de Vbaldis vbi ſupra. Quod verò ad impedimentum iuris, idem Petrus diſtinguit, quòd, ſi legatum eſt factum Eccleſiæ ad vſus honeſtos, quod de iure adimpleri non poteſt, tunc fit commutatio; aut ad vſus inhoneſtos, vt ſi relinquatur, vt in ea fiant ludi theatrales, qui prohibentur, cap. cum decorem. de vita, & honeſt. cleric. tunc legatum eſt inutile, & non fit commutatio. l. filius. ff. de conditionibus inſtitut. Bart. in l. 1. ff. eodem tit. Dicitur etiam quid impoſſibile, quando requiritur diſpenſatio Principis; quia volũtas Principis habetur pro impoſſibili. l. apud Iulianum. §. fin. ff. de
3 legatis primo. Imola in d. c. nos quidem. Sed hic quæritur, quid ſi legatum ad pias cauſas ſit pro non ſcripto, vel caducum; an adhuc debeatur? & veritas eſt, quòd ſi principaliter ſit relictum pro anima, nempe, pro maritandis aliquibus puellis pauperibus, tunc debetur; ſecus, ſi contemplatione perſonæ, vel collegij; tunc enim nõ debetur. Ita Bar. in l. pater. §. Tuſculanus. ff. de legatis tertio. Abb. & Imola in cap. nos quidem. Anchar. in d. Clement. quia contingit. Tiraquell. de priuilegijs piæ cauſæ, priuilegio 38. & ſic per Epiſcopum poteſt fieri commutatio in alios pios vſus. Sed fuit dubitatum, an Epiſcopus poſſit hanc commutationem ſolus facere? & iuxta DD. requiritur conſenſus heredis, ex dicto cap. nos quidem ibi tecum. vbi Abbas, Petrus

trus de Vbaldis, & Rocchus, vbi ſupra, ſi tamen heres nollet conſentire, poſſet ſolus Epiſcopus. Fel. in c. cùm acceſſiſſent. de conſt. quem ita intelligit Rocchus, vbi ſupra. Dicit tamen Petrus de Vbaldis, quod etiam requiritur cõſenſus Eccleſię, cui legatur, ex l. legatum. ff. de vſufruct. leg. & leg. legatum. ff. de adminiſt. rerum ad ciuitatem pertinentium. Et ſi nec Eccleſia, nec heres vellent conſentire, Epiſcopus ſolus id exequetur, ex Bart. in d. l. legatum. ff. de vſufruct. legat. per l. 1. C. de nuptijs. Si heres contradicat, & Eccleſia conſentiat Epiſcopo commutare volēti, præualebit conſenſus Eccleſiæ, ad tuendam voluntatem defuncti, d. l. legatum. ff. de adminiſt. rerum ad ciuit. Ita Petrus, vbi ſupra. Requiritur etiam ex Concilio Tridentino, in illo caſu particulari, d. cap. 8. ſeſſ. 25. de refor. conſenſus duorum Canonicorum. Et quando Epiſcopus facit hanc commutationem, debet eam facere in alios vſus pios, proximiores voluntati defuncti; vt clare colligitur ex d. c.
5 8. Declara ſecundo, quòd Epiſcopus poſſit hanc commutationem facere, non ſolum quando eſt impoſſibile adimpleri voluntatem defuncti, quoad vſus deſtinatos; ſed etiã, quando eſt difficile; nam difficile æquiparatur impoſſibili. Gem. in cap. Canonicis. 19. diſtin. & in cap. ab exordio. diſt. 35. Fel. in conſ. 42. num. 17. Mandoſius vbi ſupra, qui dicit,
6 tutius eſſe in hoc caſu, petere diſpenſationem à Papa. Declara tertio, vt d. Clement. procedat, quãdo vſus pij continent temporalitatem; ſecus ſi ſpiritualitatem; quia tunc poſſunt conuerti ab Epiſcopo. Innoc. in cap. ſignificatum. de prçb. quem ſequitur Anton. de Butrio, & videtur ſequi Abbas; ſed Imola ibi tenet contrarium, propter generalitatẽ d. Clem. quia contingit. Bar. in d. l. legatum. ff. de vſufruct. legat. qui loquitur de legato, quod ſapit ſpiritualita-

tem.

tem. Idem videtur tenere Bald. in l. ſi teſtamentum. C.de teſtamentis.Barbatius late in conſ. 23.volum. 1.vbi id probat aliquibus rationibus, præſertim illa, quòd ſpiritualia ſunt potentiora temporalibus,c.inter corporalia.de tranſl. Epiſc.Sed inferior non poteſt commutare temporalia; tãto minus ſpiritualia, c. cum in cunctis. de electione, & iſta opinio eſt verior. Dicit tamen Imola,quòd poſſet Epiſcopus facere commutationem, quando ſpiritualia non eſſent in ſe licita,iuxta d. l. legatum.ff.de vſufruct.leg.& ibi notata per Bart.Quando verò dubitaretur,an ſpiritualitas eſſet licita nec ne? recurrendum eſſet ad Papam, arg. cap.vene-
7 rabilem.de electione.Declarà quarto, vt poſſit fieri commutatio in alium vſum per Epiſcopum ad tempus, & non perpetuò, & ex aliqua cauſa. Ita Marianus Soc. d. libello 9. per textum, in l. 1. C. de expenſ. iud. lib. 10. Vbi dicitur, quòd legatum factum Ciuitati ad certos vſus, non poteſt perpetuò deputari ad alios, niſi de licentia Principis; ſed poteſt cum licentia Præſidis ad tempus deputari. Idẽ videtur tenere Anton. de But.in cap.fin. de teſtamentis. ſequitur Felin. in d. c. cum acceſſiſſent. dicens, quòd legatum pro anniuerſario, poteſt pro vna vice in aliud
8 expendi, & poſtea redire ad ſolitum. Idem tenet Guliel. de Benedictis, in cap. Raynutius. de teſtam. in verbo,reliquit. num. 19. & per iſta fuit reſolutum in Cur. Archiepiſc.quòd redditus cuiuſdam Capellę,deputati pro Miſſis celebrandis, poterant pro vna vice conuerti in emptionẽ paramentorum pro d. celebratione. Declara quinto, vt poſſit fieri commutatio, accedente voluntate offerentis. Card.Imola in d.Clem.Fel.Soc.Guliel.vbi ſupra. Declara ſexto,in relictis fratribus minoribus Sancti Franciſci, quę ex priuilegio poſſunt commutari in alios vſus; ſinę tamen

ſcan-

ſcandalo heredum, vt in compendio priuilegiorum Mendicantium, in verbo, commutatio. Declara ſeptimò, vt
9 poſſit Epiſcopus in ſynodo refręnare, ſeu reducere numerum Miſſarum relictarum à fidelibus, vbi tenues ſunt eleemoſynæ, & Miſſæ non celebrantur. Conc. Trident. ſeſſ. 25. cap. 4. de refor. circa quem textum declarauit Sacra Cõgregatio, quòd ſufficit, ſi in memento fiat commemoratio pro defunctis, pro quibus erant dicendæ Miſſæ reductæ. Item declarauit, quòd ille textus loquitur de Miſſis relictis à fidelibus; & procedit etiam in reductione officiorum defunctorum; non tamen in alijs ſuffragijs, nec in Miſſis impoſitis in fundatione beneficij, quod nota. Declara octauò, quando legata propter non adimpletum modum redijſſent ad heredem, vt poſſint commutari de eius voluntate in alios vſus; nam quilibet rei ſuæ eſt moderator, & arbiter. l. in re mandata. C. mandati. Soc. vbi ſupra. Declara nonò ſecundum Imol. in l. 1. ff. de cond. inſtit. quem ſequitur Fel. in cap. ſuper his. de accuſationibus. in ſecunda columna. Gulielmus, vbi ſupra, num. 20. quòd licet Epiſcopus, vel alius, citra Papam, non poſſit alterare relicta ad pios vſus, voluntate teſtatoris iam executa, tamen poteſt Epiſcopus id facere ante executionem; quia facilius tolluntur facienda: quam limitationem non credo veram propter generalitatem dictæ Clementinæ. Notandum etiam, quòd ex Conc. Trident. c. 6. ſeſſ. 22. de reformat. Epiſcopi, tamquam ſedis Apoſtolicæ delegati, poſſunt reuidere commutationes vltimarum volun-
10 tatum, an fuerint ſubreptitiè impetratæ. Vltimò notandum, quòd hodie poſt Concil. Trid. cap. 5. ſeſſ. 25. de reform. non poteſt Epiſcopus tollere qualitates appoſitas in fundatione beneficiorum; nec etiam de conſenſu patroni,

Digitized by Google

ni, vt cenſuit Sacra Congregatio, & collig. ex dicto c. 5. contra notata per Antonium, Abbatem. Imol. & Fel. latiſſime in c. cùm acceſſiſſent. de conſtit. dum dicunt poſſe pro vna vice Epiſcopum conferre capellaniam ſacerdotalem non ſacerdoti, de conſenſu heredis. Hic obiter no-
11 ta, quòd ſi teſtator mandauit, quòd eligatur Capellanus ſacerdos; tunc ſacerdos eligi debet; ſecus ſi dixerit, quod Capellanus celebret, nam tunc poteſt huic oneri Miſſarũ ſatisfieri per ſubſtitutum, cùm non ſit electa induſtria perſonæ: & qui per alium facit, per ſe ipſum facere videtur; tenet Lap. allegatione 116. & 117. & ita cenſuit Sacra Congregatio, ac proinde poteſt conferri non ſacerdoti. Et ita intelligendus eſt Lambertinus de iure patron. 1. part. 2. lib. art. 27. q. 7. & quando debet eligi ſacerdos, debet eſſe actu ſacerdos, & non ſufficit, quòd intra annum poſſit promoueri: quando tamen onus impoſitũ eſt à laicis, ne retrahantur ab ædificatione Eccleſiarum, ſecus ſi ab Eccleſiaſtico, vel per ſtatutum Eccleſiæ. Lambert. vbi ſupra, & cap. ei cui. de præben. in 6. procedit, quando non à laicis eſt impoſitum onus circa materiam commutationis voluntatis defuncti. vide multa in manuali. cap. 73.

SVMMARIVM.

1 *Poenitentia iniuncta à Papa in diſpenſatione matrimoniali inceſtuoſo viro, quòd operam ſuam conferat fabricæ Eccleſiæ, an poſſit à delegato commutari in aliud pium opus, ſi vir ſit perſona nobilis, vel delicata.*

2 *Epiſcopus quando poſſit diminuere poenitentiam iniunctam à Papa.*

3 *Inceſtuoſi, qui impetrauerunt diſpenſationem à Papa, an poſſint peracta poenitentia publica contrahere matrimonium; præſtita ſola cautione per virum, de conferendo operam ſuam fabricæ Eccleſiæ.*

4 *Diſpenſatio matrimonialis impetrata, non facta mentione de inceſtu, an valeat.*

5 *In-*

5 *Inceſtuoſi, qui poſt factam ſeparationem à delegato, cui commiſſa eſt diſpenſatio matrimonialis, de nouo ſe cognouerunt, indigent noua diſpenſatione.*

6 *Diſpenſatio matrimonialis conceſſa à Papa propter anguſtiam loci, an ſit mandanda exequutioni, ſi mulier in loco vicino ſuæ patriæ ſibi parem inuenire poſſet.*

7 *Diſpenſatio eſt late interpretanda, quatenus verba ſonant.*

8 *Diſpenſatio matrimonialis ob incompetentiam dotis qualiter ſit intelligenda, & quid ſi pater habet plures filias, an cenſeatur poſſe dotare vnam, ſi non poteſt commode omnes dotare, ſed vnam tantum.*

9 *Diſpenſatione à Papa obtenta ſuper impedimento occulto poſt contractū matrimonium, an neceſſarius ſit nouus conſenſus alterius coniugis, ignorantis impedimentum, & an forma Concil. Trid. de nouo requiratur.*

10 *Impedimentum duplex cognationis habens tenetur vtrumq; in diſpenſatione exprimere.*

11 *Electio ſemel facta de viro diſcreto, cui à Papa commiſſa eſt diſpenſatio matrimonialis, non poteſt mutari.*

12 *Diſpenſatio matrimonialis in 4. & 5. gradu non requiritur; & quid ſeruetur.*

13 *Delegatus, cui commiſſa eſt diſpenſatio matrimonialis, nihil poteſt percipere pro labore, neque eſculenta, & poculenta, neque pro ſtudendo proceſſui, nec pro acceſſu, & quid pro tranſumptu, & quid in Notario.*

14 *Raptus quomodo probetur in materia diſpenſationis matrimonialis.*

15 *Conſanguinitas an probetur per ſolam confeſſionem impetrantium diſpenſationem.*

16 *Diſpenſatio matrimonialis non eſt facienda, ſi adeſt ſcandalum, quamuis omnia ſint probata.*

17 *Epiſcopus, coram quo mouetur lis ſuper nullitate matrimonij, an poſſit cognoſcere de ſubreptione diſpenſationis matrimonialis iam factæ à delegato.*

18 *Conſuetudo poteſt inducere, quod in quinto gradu matrimonium ſit nullum, quando oritur ſcandalum.*

19 *Epiſcopus non cognoſcit de ſubreptione diſpenſationis matrimonialis factæ cum cauſæ cognitione, niſi ſubreptio ſit notoria.*

20 *Epiſcopus cui commiſſa eſt diſpenſatio matrimonialis, ſi malitioſe differat diſpenſare, & interim naſcatur filius illegitimus, an ſuccedat filius.*

21 *Diſpenſatio ob incompetentiam dotis eſt executioni demandanda, etiam ſi in loco vicino mulier inueniret virum.*

De

De diſpenſationibus matrimonialibus magis practicabilia. CAP. XXV.

FREQVENTISSIMA eſt in Cur. Archiep. Neapol. materia diſpenſationum matrimonialium, de qua multa à Doctoribus, ſignanter ab Henriquez de matrim. c. 3. Ego vero aliqua magis ad praxim accedentia hic inſerere volui.

1 Et primò fuit dubitatum in Curia Neap. an poſſit delegatus, cui commiſſa eſt diſpenſatio matrimonialis, commutare pœnitentiam iniūctam viro inceſtuoſo, quòd operam ſuam conferat fabricæ Eccleſiæ, ſi ſit perſona nobilis, vel delicata? Et quamuis Epiſcopus poſſit ex cauſa commutare pœnitentiam iniunctam à Papa, iuxta Glo. in cap. tempora. 26. quæſt. 6. Felin. Dec. & alios in cap. at ſi clerici. §. de adulterijs. de Iudic. id procedit in foro conſciētiæ, non exteriori, iuxta Dec. in dicto §. de adulterijs. n. 31. tanto minus in delegato, qui tenetur ſeruare formam cō-
2 miſſionis. Nihilominus fuit dictum poſſe hanc commutationem fieri à delegato, ſiquidem diſpenſatio non aſtringit ſe ad fabricam tantum, vt indicant illa verba, vel alteri pio loco, quæ fuiſſent poſita in genitiuo, non in datiuo, & re delata ad Vrbem, fuit anno 1601. reſcriptum Curiæ Archiepiſcopali, poſſe fieri dictam commutationem. Item
3 fuit reſcriptum, quod inceſtuoſi, qui impetrauerunt diſpenſationem, non poterant contrahere matrimoniū peracta pœnitentia publica, ſolum præſtita cautione per virū de conferendo operam ſuam fabricæ Eccleſiæ, ſed omnia expleri debent, & poſtea concedi licentia contrahendi. Fuit etiam per Curiam conſiderata illa dictio, tunc, ſolita

poni

poni in diſpenſatione, quæ denotat extremitatem temporis, l. 4. §.fin. ff. de condit. & demonſtrat. & illa dictio, de-
4 mum. Item ſolet dubitari, an valeat diſpenſatio matrimonialis impetrata, non facta mentione de inceſtu. Nauar. in conſ. 8. 9. 10. de conſang. & affin. tenet eam valere. contrarium refertur cenſuiſſe Sacr. Congregatio Conc. Triden. Propterea Curia Archiep. Neap. nō concedit licentiā cōtrahendi, niſi impetretur noua diſpenſatio, quinimmo cum
5 eodē anno 1601. quidā inceſtuoſi, quorum diſpenſatio cōmiſſa erat Vicario Neap. poſt factā ſeparationē ab ipſo de nouo carnaliter ſe cognouiſsēt, fuit reſcriptū ab Vrbe, eſſe opus noua diſpenſatione, & ſic eā impetrauerunt, obtento Breui, Perinde valere: quādo tamen inceſtuoſi expreſſerūt inceſtum, & non ſe ſeparauerunt, valet diſpenſatio, vt patet ex verbis diſpenſationis, dum præcipitur fieri ſeparationē.
6 Aliud eſt dubium, ſi diſpenſatio eſt conceſſa propter anguſtiā loci, an ſit mandanda executioni, ſi mulier in alio loco inſigni, vicino ſuæ patrię, virū ſuę conditioni parē inuenire poſſet? Videtur, quòd non, per tex. in l. hoc modo. ff. de condit. & demonſtr. vbi cenſetur permiſſum quid fieri in loco prohibito, dummodo alibi cōmodè fieri nō poſſit, & non aliter, & diſpenſatio eſt ſtrictè interpretanda, c. 1. & 2. de filijs presbyt. in 6. Contrarium fuit ſeruatum in Curia Archiep. Neap. cum in diſpenſatione non ponatur dicta conditio; & licet ſit ſtricte interpretanda regulariter; tamē
7 eſt late interpretanda, quatenus verba ſonant, & natura verborum requirit. Dec. in d. §. de adulterijs nu. 169. & etiā priuilegia ſimpliciter loquentia ſunt ſimpliciter intelligēda, vt nō recedatur à vi verborum. textus notab. vbi Ant. in c. ad audientiam. de decimis; & poteſtas diſpenſandi eſt fauorabilis, & latè interpretanda, quando nemini nocet. c.

fi. vbi

ſi.vbi omnes. de ſimon. & ſi Papa hoc voluiſſet, expreſſiſſet,& contra eum,qui legem dicere potuit,larga eſt faciẽda interpretatio,reg.contra eum.de reg.iuris,in 6. Calder. conſ. 1.de affin.& conſang. Nõ obſtat textus in l.hoc modo. quia ibi erat facta prohibitio quid faciendi in certo loco, in iſto vero caſu permiſſio. Circa diſpẽſationem impetratam propter incompetentiam dotis,eſt notãdum,quod
8 ſufficit defectus dotis,ad contrahendum cum illo,qui mulierem petit, & non cum quolibet ſibi pari,vt probat Nauar.in c.22. nu.88. Nec habetur ratio, quod puella ſperet magnam hereditatem, quæ ſibi de neceſſitate non debetur, etiam ſi ſit materna. Nauar. conſ.19.de reſcript.ſed quid ſi pater habens plures filias, poſſet commode dotare vnam; ſed habita ratione dotis aliarum filiarum,non poſſet vnam dotare, an diſpenſatio ſit ſubreptitia,ſi exprimat dotis incompetentiam? Dicendum eſt,quod non;nam illud dicitur fieri non poſſe, quod commode fieri non poteſt,l.nepos Proculo.ff.de verborum ſignific. c. faciat.22. q.2. Non obſtant dicta per Afflict. in deciſ.179.circa l.fi. C. de dotis promiſſ. quia eſt diuerſa ratio; nam poteſt prima filia dotari de bonis paternis,ſecunda de maternis. Notandum pręterea,quod diſpenſatio impetrata ab vno coniugum, valet quoad alium, etiam ignorantem; cum di-
9 ſpenſatio extendatur ad connexa, & inſeparabilia. Gloſ.in cap. ſi quis in clero, 7. q. 2. & obtenta diſpenſatione ſuper impedimento occulto, quod altera pars ignorabat, eſt neceſſarius nouus conſenſus amborum, etiam partis ignorãtis,ad contrahendum de nouo; & ex ſtylo ponitur,de nouo præſtito conſenſu.Nauar.in conſ.14. de ſponſal.Eſt tamen ſubreptitia diſpenſatio, in qua narratum fuit,oratores ignoraſſe impedimentum,ſi alter coniugum ipſum ſciebat,

neque

neq; talis diſpẽſatio prodeſt alteri, propter indiuiſibilitatẽ, Nauar. in conſ. 16. de conſang. & affinit. & quando matrimonium fuit contractum in facie Eccleſiæ coram Parocho, & teſtibus, ſi detegatur impedimentum occultũ obtenta diſpenſatione, poteſt de nouo contrahi ſine Parocho, & teſtibus; notificata tamen alteri coniugi nullitate matrimonij, ex declaratione Pij V. Nauar. in c. 22. nu. 70. Ledeſma de matrimonio, q. 45. in fin. Henriquez de matrimonio, c. 3. §. 6. & tunc ſufficit reualidari conſenſum matrimonij inter eos aliquo ſigno expreſſo, vel ſaltem per copulam habitam maritali affectu; nec eſt opus noua licentia Epiſcopi. Quando vero timetur ſcandalum, ſi mulier notificaret impedimentum occultum fornicariæ coniunctionis, ſatis eſt, ſi ipſa diſſimulando perſuadeat viro, dum beneuolus apparet, vt velit ex tunc ipſam habere pro vxore, ſicut ex nunc ipſa pro marito illum acceptat; vel dicat marito ſe ſcrupulis angi de conſenſu legitimi matrimonij; & rogat maritum, vt de nouo renouet conſenſum. Nauar. d. num. 70. & Henriq. d. §. 6. Hinc matrimonium metu occulto contractum coram Parocho, & teſtibus, ignorantibus impedimentum, ſolo conſenſu reualidatur, abſque aliqua diſpenſatione. Ledeſma d. art. 7. & ſi Iudex ex probatione falſa pronunciet pro matrimonio, quòd in facie Eccleſiæ fuerat contractum, tunc etiam abſque tali ſolemnitate contrahi poteſt. Idem, quando matrimonium fuit contractum inter impuberes non notorios; poſtea poterit reualidari inter ſe ipſos ſolum. Henriq. & Ledeſma vbi ſupra. Item notandum, quòd habens duplex impedimentum affinitatis, & conſanguinitatis, debet vtrumque exprimere; alias diſpenſatio eſt ſubreptitia. Mãdoſius de litter. gratiæ de diſpenſ. matrim. Idem, quando concurrunt im-

 pedi-

pedimenta publicæ honeſtatis, & affinitatis, iuxta Gloſ. communiter receptam in arbore affinitatis, quidquid dicat Gloſ. in cap. non debet. de conſang. & affinit. quæ eſt intelligenda, quando ſaltem tacite fit mentio de impedimento publicæ honeſtatis. Abbas, Præpoſ. in d. c. non debet, Nauar. conſ. 7. de conſang. & affinit. Valet tamen diſpenſatio quoad impedimentum expreſſum; ſed non poteſt habere effectum, niſi obtineatur ſuper alio: ſicut poteſt quis abſolui ab vna excommunicatione, alia remanente valida, iuxta Gloſ. in cap. ex parte. de officio ordinar. Item notan-
11 dum, quòd electio ſemel facta de viro diſcreto, cui à Pœnitentiaria commiſſa eſt diſpenſatio, non poteſt mutari; cũ dicatur in Breui, Diſcreto per latorem præſentium eligẽdo; & iuriſdictio delegata de perſona in perſonam, etiam de conſenſu partium, prorogari non poteſt, cap. p. & g. de
12 officio delegat. Nauar. conſ. 8. de conſang. & affinit. Prętérea notandum, quòd in 4. & 5. gradu conſang. vel affinitatis non requiritur diſpenſatio; quia computatio fit à remotiori gradu, c. final. de conſang. & affinit. ſed ad tollendas murmurationes ignorantium iura, ſolet Curia Archiep. ad inſtantiam contrahere volentium declarare nullum inter eos adeſſe impedimentum, quin contrahere poſſint: quando vero impetratur diſpenſatio ab Vrbe in 3. & 4. vel 2. & 3. gradu, ſufficit exprimere remotiorem gradum; ſed debent poſtea obtineri litteræ declaratoriæ propinquioris gradus, ex bulla Pij V. incipiente, Sanctiſſimus. Rurſus eſt
13 notandum, quòd delegatus, cui commiſſa eſt diſpenſatio matrimonialis, nihil poteſt percipere pro labore impenſo in capienda informatione, & alijs actis diſpenſationis, ex claris verbis Breuis, ibi, (Cuiuſcumque muneris, aut premij, etiam ſponte oblati;) neque eſculenta, & poculenta,

vt

vt optimè probat Nauar. in conſ. 21. de reſcrip. neque pro ſtudendo proceſſui, prout declarauit Sacra Congregatio, neque etiam pro acceſſu ad examinandum teſtes, commorantes in alijs locis, cùm id tendat ad capiendum informationem; ſi tamen delegatus eſſet pauper, crederem quòd ratione intereſſe, quod pateretur in acceſſu prædicto, pro vecturis equorum poſſet aliquid accipere, cùm id in Breui non prohibeatur; ſed tantum munus, aut præmium: & pariter, ſi poſt conceſſam diſpenſationem vellent coniuges pro eorum maiori cautela penes ſe habere trãſumptũ diſpenſationis, non video, cur aliquid à Vicario accipi non poſſit, ſicut pro tranſumptu aliarum ſcripturarum, cum id non cõcernat diſpenſationẽ: & ita aliquando fuit ſeruatum in Curia Archiepiſcopali: Notarius verò pro actis conficiẽdis poteſt aliquid accipere, prout declarauit ſacra Cõgregatio. Ad hæc notandum eſt circa informationem raptus, quòd rapta dicitur puella etiã volens, dummodo inuitis parentibus, vel tutoribus, l. 1. C. de raptu virginũ. & raptus ſine violẽtia eſſe nõ poteſt: qui autẽ per munera data, aut promiſſa perſuadet puellæ, vt domum exeat, & ad ipſum veniat, dicitur violẽtiã inferre. Nauar. cõſ. 1. de rapt. ex Ang. in Auth. de leno. Dum dicit eum, qui allexit vxorem alterius ad adulterandũ muneribus, vel promiſſis, dici poſſe adulteratum fuiſſe illam inuitam. Idẽ arbitror, ſi dolosè puellam ad ſe nolentem accedere per viciñã quis vocari fecerit in domo ipſius vicinæ, in qua ipſe manens abſconditus ſtuprauerit eam, quæ aliàs non acceſſiſſet ad dictam domum, ſi ſciuiſſet ſtupratorẽ ibi manere, vt raptus committatur; non tamen conſideratur raptus ſine ſtupro ſecuto. Ang. in l. 1. C. de rapt. Clarus in §. raptus. Mandoſius de diſpenſatione matrimoniali. Nec conſideratur in

virgine vltrò ſequente,& adeunte virum, amore illius capta, licet ſtuprata fuerit, niſi perſuaſa muneribus datis,vel promiſſis, vt ſupra dixi. Nec, ſi fuerit ſtuprata; ſed non ducta de loco ad locum. Doct. in d. l. 1. neque ſi eſſet ducta per vim de vna camera ad aliam,cauſa commodioris fornicationis. Maſcard.in verbo,raptus.Nec de iure canonico conſideratur in virgine deſponſata, quę cauſa contrahendi matrimonium inuitis parentibus acceſſit ad virū, licet ab eo ſtuprata fuerit, c.fin.de raptor. ſciendum etiam, quod in dubio mulier præſumitur rapta ab homine,niſi eſſet meretrix, vt latè per Maſcard. vbi ſupra. Circa cōſanguinitatis gradum probandum,ſolet dubitari,an probetur per ſolam confeſſionem impetrantium diſpenſationem, & videtur, quòd ſic; ſiquidem confeſſio facta in iudicio,plenè probat. l. 1. C. de confeſſis. l. generaliter. C. de non numerata pecunia. Contrarium ſeruatur in Curia Neap. ex regula, quòd alleganti incūbit onus probandi. l. ei, qui dicit.ff.de probation.faciunt notata per Affl. in deciſ. 377. & per Brunum,de ceſſione bonorum. q. 26. & tradita ſupra,in cap. 3. num. 18. faciunt etiam illa verba diſpenſationis, Diligenter te informes; quæ non ponerentur, ſi aſſertioni impetrantium ſtandum eſſet.Quod verò ad probādā conſanguinitatem per teſtes de auditu, requiruntur duodecim requiſita in dictis teſtibus,quæ enumerantur in c. licèt ex quadam. de probat. & latiùs per Farinac. de teſtib.
16 q. 69. n. 103. eſt tamen aduertēdū,quòd quāuis omnia probata fuerint,ſi adeſt ſcandalū,diſpēſatio fieri non debet, ex regula,cap. nihil. de præſcript. vbi latè Felin. quinimmo Epiſcopus debet impedire matrimonium contrahendum ſemper,quando eſt timor futuri ſcandali. Abbas notabiliter,in c. cùm in tua. de ſponſal. per illum textum.Felin.in

d.cap.

d. cap. nihil. Vlterius notandum, quòd ſi fuit facta diſpẽſatio matrimonialis à delegato, & poſtea accuſetur matrimonium coram Epiſcopo, poteſt ipſe Epiſcopus cognoſcere de ſubreptione dictæ diſpenſationis, vt ſi fuit expreſſum vnum pro alio: & ita fuit iudicatum in Curia Neap. ex

18 Abbat. in cap. cum veniſſent. de iudicijs. Vltimo notãdũ, quòd magna diligentia debet vti delegatus, cui commiſſa eſt diſpenſatio, propter anguſtiam loci, aut incompetentiã dotis; quia vt plurimum dictæ diſpenſationes ſolent eſſe ſubreptitiæ; & propterea ſolet aliquando Curia ſe informare ex officio, & non examinare teſtes à parte productos, maxime, quando perſonæ, quæ intendunt contrahere, ſunt infimæ qualitatis, & locus nõ eſt valde anguſtus, nempe, Caſale Afragolæ, aut oppidum Turris Octauæ. Notandum etiam, quòd quando impetratur diſpenſatio à Papa, dummodo augeatur dos, nõ admittitur in Curia Archiep. vir ad conſtituendum dotem ſimpliciter ſuper omnibus bonis ſuis, ſed in ſpecie debet oſtendere, ſi habet bona, vt ſit conſultum vxori in caſu eius mortis, ne de nouo indigeat tali diſpenſatione.

ANNOTATIO.

Num. 17. In tantum hoc eſt verũ, vt ratione ſcandali debeat impediri

17 matrimonium, quod gloſ. ſingularis, quam extollit Abb. in c. ſuper eo. in verbo, cõſuetudo. de cognatione ſpirituali. voluit cenſeri validum impedimẽtum ad contrahendũ matrimonium intra quintum gradum ex conſuetudine, quando oriretur ſcandalum in aliquo loco: & ſi contraheretur, matrimonium eſſet nullum.

Num. 18. Vbi dicitur, Epiſcopum poſſe cognoſcere de ſubreptione

19 diſpenſationis matrimonialis, idem dicit Bald. conſ. 97. volum. 2. aduerte, quòd contra determinationem Curiæ Archiepiſcopalis facit, quod cum delgatus nomine Summi Pontificis diſpenſauerit cũ cauſæ cognitione, non poteſt ordinarius ſe intromittere, niſi ſubre-

ptio fuerit euidens, ex confeſſione partis, vel tenore bullæ, cap. 2. de confirmat. vtil. vel inutil. Abb. in cap. 1. eodem tit. Hieronym. Gabriel notabiliter, hanc materiam declarans, conſ. 182. quare intelligenda eſt Praxis, vt cognoſcat Epiſcopus de ſubreptione diſpenſationis matrimonialis, quando præſentatur ei diſpenſatio, & ipſe debet adhibere cauſæ cognitionem; ſecus quando alius commiſſarius diſpenſauerit nomine Pontificis cum cauſæ cognitione, niſi euidens, & notoria fuerit ſubreptio, ex d. c. 2. de confirmatione.

Notandum præterea circa hoc caput diſpenſationis matrimonialis,
20 quod ſi ex diſpoſitione teſtatoris non poſſunt aliqui ſuccedere, niſi fuerint nati ex legitimo matrimonio, & quidã conſanguinei de facto contraxerunt matrimonium, poſtea impetrauerunt diſpenſationem à Papa directam Epiſcopo, qui cum eis diſpenſaret: ſi Epiſcopus malitioſè adhibuit moram, in diſpenſando, & interim filius natus eſt, qui natus eſſet legitimus, ſi Epiſcopus diſpenſaſſet, an talis filius ſuccedat? Gregorius Lopez ſuper l. 2. par. 2. tit. 15. Gloſ. 9. tenet, quod ſic, cum diſpenſatio debita fuerit, argum. text. in l. inteſtato. §. 1. ff. de ſuis, & legitimis. & l. Herennius. ff. de ſtatu hominum. Sed hodie Papa ſolet in diſpenſatione dicere, prolem legitimantes: ſed nota doctrinam, quia poterit deſeruire in aliquo caſu.

Item ſciendum referri, fuiſſe declaratum per ſacram Congregationem
21 Concilij, ſuper cap. 5. ſeſſ. 24. de reformat. matrim. quod quando conceditur diſpenſatio ob incompetentiam dotis, ſufficit quod iſta incompetentia dotis ſit reſpectu perſonarum, quæ degunt in loco mulieris. Ideo ſi in loco vicino eſſent, qui mulierem cum ſua modica dote ducerent, per hoc diſpenſatio non vitiatur. Faciũt adducta in Praxi, de diſpenſatione propter anguſtiam loci. Item refertur fuiſſe declaratum, quod diſpenſatio propter inimicitias poteſt executioni demandari, etiam ſi inimicitiæ, non ſint inter conſanguineos, & affines, ſed inter ſponſum, & prædictos conſanguineos, & affines.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius Epiſcopi an poſſit remittere denunciationes ante matrimonium.*

2 *Denunciationum omittendarum ante matrimonium cauſæ plures afferuntur.*

3 *Epiſcopus debet impedire matrimonium contrahendum, quando eſt timor ſcandali.*

4 *Denunciationes, quando omittuntur in Curia Archiep. examinantur teſtes, quod non adeſt impedimentum.*

5 *Denuncians impedimentũ matrimonij, quomodo recipiendus, & ad quid teneatur, ſi falſum denunciet.*

6 *Teſtis vnus quando impediat matrimonium, & an eius nomen parti edi debeat, & quid ſi ſit ſocius criminis, & quid in fama.*

7 *Denunciationibus factis in vna parochia, ſi ſponſi ſe conferunt habitandum in alia, quid ſeruetur Neap.*

8 *Denunciationes fiunt de nouo in Ciuit. Neap. ſi matrimonium non eſt contractum intra duos menſes à tempore denunciationum. & affiguntur in valuis Eccleſiæ, & non fiunt ſine expreſſo conſenſu contrahere volentium.*

9 *Exteri quomodo admittantur ad contrahendum matrimonium in Ciuitate Neap.*

10 *Denunciationes ante matrimonium non poſſunt fieri diebus ferialibus.*

11 *Mors viri quomodo probetur, ad finem contrahendi matrimonium.*

De denunciationibus ante matrimonium latè.

CAP. XXVI.

DE denunciationibus faciendis in Eccleſia ante matrimonium ex Concil. Trident. cap. 1. ſeſſ. 24. de reformat. plura tradunt Ignatius Lopez ſup. Praxi Diaz, cap. 73. Io. Secura in directorio Iudicum Eccleſiaſticorũ, par. 2. cap. 16. Henriquez de matrimonio. cap. 5. ego verò aliqua in praxi occurrentia ſuccinctè ponam. Et in primis ſeruatur in Curia Archiepiſc. quòd Vicarius ex cauſa remittit tales denunciationes, quod licet non videatur poſſe ſubſiſtere, Iacob. Menoch. in conſil. 69. volumine 2.
1 Henriquez, de matrim. cap. 5. §. 5. in oppoſitum eſt veritas; nam numquam Concilium Tridentinum excludit

Vicarium, quando facit mentionem de Ordinario, vel Epiſcopo, niſi expreſsè excludat, vt in cap: 6. ſeſſ. 24. de refor. Item Vicarius dicitur ordinarius, Gloſ. in cap. 1. de offic. Vicarij in 6. & Vicarius poteſt cognoſcere de cauſis matrimonialibus, ſine ſpeciali mandato Epiſcopi, iuxta Abb. Præpoſitum, in c. fin. de cognat. ſpirituali. Couarr. lib. 4. epitomæ, cap. 8. §. 12. num. 1. & magis communẽ, de qua teſtatur Iacobus Sbrottius de officio Vicarij, lib. 2. quæſt. 44. tanto magis poterit cognoſcere de præambulis, l. de qua re. ff. de iudicijs: præterea in eodem decreto Cõcilij, ſuper licentia danda alteri ſacerdoti ad celebrandum matrimonium, Vicarius eſt ordinarius, & hanc opinionem tenent Iacobus Sbrottius, d. lib. q. 47. Ignatius Lopez, & Io. Secura, vbi ſupra. Secundo ſolet dubitari, ex quibus 1
cauſis denunciationes remitti poſſint; nam clarum eſt, ſi- 1
ne cauſa non eſſe remittendas; cum arbitrium debeat eſſe regulatum, & non ſine cauſa eſt recedendum à iuris diſpo-
2 ſitione, iuxta latè tradita per Menochium, de arbitrarijs Iudicum. queſt. 13. & plures cauſæ à Doctoribus afferuntur. Prima, periculum impediendi matrimonium; ſed ante conſummationem fieri debent, d. c. 1. Concil. Triden. Secunda, inæqualitas ad contrahendum, ſi nobilis ducat ignobilem, ſi diues pauperem, ſi ſenex iuuenem. Paludanus in 4. diſtinct. 28. q. 2. artic. 3. concluſ. 3. Henriquez de Bottis, de ſynodo Epiſcop. 4. par. artic. 1. Nauarr. in Manuali. cap. 22. num. 70. Tertia cauſa eſt, ſi conſtitutus in articulo mortis cum concubina contrahere deſiderat, vt proles ſuſcepta legitimetur, & forſan bona parentum, ac generis nobilitatem conſequatur, quo caſu dicunt quidam ſolius Parochi auctoritate ex tacita cõmiſſione Epiſcopi omitti poſſe, ſi Ordinarij copia haberi non poteſt: & po-

& poſtea ante conſummationem poteſt Parochus facere alias denunciationes. Sotus in 4. diſt. 28. parte 1. artic. 2. Ioannes Secura d. c. 16. num. 3. Henriquez d.§. 5. Quarta cauſa eſt timor parentum, ne impediatur matrimoniũ. Paludan. loco citato, quæ cauſa non videtur vera. Menoch. d. conſil. 69. ex quo pater non dicitur impedire filio bonum matrimonij, cum alteram de patris conſilio ſuę conditioni parem ducere poterit; nam paritas in matrimonio plurimi habenda eſt, iuxta latè tradita per Tiraquell. de legibus connubial. l. 5. nec malitia, quæ dolum, & calumniam ſupponit, c. cum inhibitio. de clandeſtina deſponſat. in patre conſiderari poteſt, qui iure ſuo vtitur, & nemini iniuriam facit, dum conſilium dat filio, ne ducat indignam. Sequitur Ioannes Secura d. cap. 16. qui limitat, quando malitia ex aliqua iuſta cauſa appareret, vel quando filia exceſſit 25. annum, & pater eſt in mora ipsã matrimonio tradendi, vel quando filius æqualem, vel maiorem ducere vult, vel quando miſerabiles filij ſub poteſtate nouercali poſiti ſunt; nam tunc quælibet poteſt pręſumi malitia, maxime ſi ex hereditate materna facti ſunt diuites; quia, ne matrimonium contrahendo parentes aliquos bonorum fructus amittant, quælibet obijcient malitioſa impedimenta. Et prædicta per Menochium conſiderata videntur poſſe procedere multò magis, quando filius peccaret contrahendo matrimonium non obediendo patri, vt ſi nobilis ipſe vilem ducere velit, irrogando iniuriam parentibus, vel nolit ducere eam, quam pater præcipit, vt graues inimicitiæ illo matrimonio extinguantur: in quibus caſibus filius peccat mortaliter non obediendo patri ſecundum S. Bonauent. relatum à Nauarr. qui idem tenet in manuali c. 14. nu. 15. non enim debet Epiſcopus cũ

pec-

ſi.vbi omnes. de ſimon. & ſi Papa hoc voluiſſet, expreſſiſſet, & contra eum, qui legem dicere potuit, larga eſt faciēda interpretatio, reg. contra eum. de reg. iuris, in 6. Calder. conſ. 1. de affin. & conſang. Nō obſtat textus in l. hoc modo. quia ibi erat facta prohibitio quid faciendi in certo loco, in iſto vero caſu permiſſio. Circa diſpēſationem impetratam propter incompetentiam dotis, eſt notādum, quòd
8 ſufficit defectus dotis, ad contrahendum cum illo, qui mulierem petit, & non cum quolibet ſibi pari, vt probat Nauar. in c. 22. nu. 88. Nec habetur ratio, quod puella ſperet magnam hereditatem, quæ ſibi de neceſſitate non debetur, etiam ſi ſit materna. Nauar. conſ. 19. de reſcript. ſed quid ſi pater habens plures filias, poſſet commode dotare vnam; ſed habita ratione dotis aliarum filiarum, non poſſet vnam dotare, an diſpenſatio ſit ſubreptitia, ſi exprimat dotis incompetentiam? Dicendum eſt, quod non; nam illud dicitur fieri non poſſe, quod commode fieri non poteſt, l. nepos Proculo. ff. de verborum ſignific. c. faciat. 22. q. 2. Non obſtant dicta per Afflict. in deciſ. 179. circa l. fi. C. de dotis promiſſ. quia eſt diuerſa ratio; nam poteſt prima filia dotari de bonis paternis, ſecunda de maternis. Notandum pręterea, quod diſpenſatiò impetrata ab vno coniugum, valet quoad alium, etiam ignorantem; cum di-
9 ſpenſatio extendatur ad connexa, & inſeparabilia. Gloſ. in cap. ſi quis in clero, 7. q. 2. & obtenta diſpenſatione ſuper impedimento occulto, quod altera pars ignorabat, eſt neceſſarius nouus conſenſus amborum, etiam partis ignorātis, ad contrahendum de nouo; & ex ſtylo ponitur, de nouo præſtito conſenſu. Nauar. in conſ. 14. de ſponſal. Eſt tamen ſubreptitia diſpenſatio, in qua narratum fuit, oratores ignoraſſe impedimentum, ſi alter coniugum ipſum ſciebat,

neque

neq; talis diſpẽſatio prodeſt alteri, propter indiuiſibilitatẽ, Nauar. in conſ. 16. de conſang. & affinit. & quando matrimonium fuit contractum in facie Eccleſiæ coram Parocho, & teſtibus, ſi detegatur impedimentum occultũ obtenta diſpenſatione, poteſt de nouo contrahi ſine Parocho, & teſtibus; notificata tamen alteri coniugi nullitate matrimonij, ex declaratione Pij V. Nauar. in c. 22. nu. 70. Ledeſma de matrimonio, q. 45. in fin. Henriquez de matrimonio, c. 3. §. 6. & tunc ſufficit reualidari conſenſum matrimonij inter eos aliquo ſigno expreſſo, vel ſaltem per copulam habitam maritali affectu; nec eſt opus noua licentia Epiſcopi. Quando vero timetur ſcandalum, ſi mulier notificaret impedimentum occultum fornicariæ coniunctionis, ſatis eſt, ſi ipſa diſſimulando perſuadeat viro, dum beneuolus apparet, vt velit ex tunc ipſam habere pro vxore, ſicut ex nunc ipſa pro marito illum acceptat; vel dicat marito ſe ſcrupulis angi de conſenſu legitimi matrimonij; & rogat maritum, vt de nouo renouet conſenſum. Nauar. d. num. 70. & Henriq. d. §. 6. Hinc matrimonium metu occulto contractum coram Parocho, & teſtibus, ignorantibus impedimentum, ſolo conſenſu reualidatur, abſque aliqua diſpenſatione. Ledeſma d. art. 7. & ſi Iudex ex probatione falſa pronunciet pro matrimonio, quòd in facie Eccleſiæ fuerat contractum, tunc etiam abſque tali ſolemnitate contrahi poteſt. Idem, quando matrimonium fuit contractum inter impuberes non notorios; poſtea poterit reualidari inter ſe ipſos ſolum. Henriq. & Ledeſma vbi ſu-
10 pra. Item notandum, quòd habens duplex impedimentum affinitatis, & conſanguinitatis, debet vtrumque exprimere; alias diſpenſatio eſt ſubreptitia. Mãdoſius de litter. gratiæ de diſpenſ. matrim. Idem, quando concurrunt im-

pedimenta publicæ honeſtatis, & affinitatis, iuxta Gloſ. communiter receptam in arbore affinitatis, quidquid dicat Gloſ. in cap. non debet. de conſang. & affinit. quæ eſt intelligenda, quando ſaltem tacite fit mentio de impedimento publicæ honeſtatis. Abbas, Præpoſ. in d. c. non debet, Nauar. conſ. 7. de conſang. & affinit. Valet tamen diſpenſatio quoad impedimentum expreſſum; ſed non poteſt habere effectum, niſi obtineatur ſuper alio: ſicut poteſt quis abſolui ab vna excommunicatione, alia remanente valida, iuxta Gloſ. in cap. ex parte. de officio ordinar. Item notan-
11 dum, quòd electio ſemel facta de viro diſcreto, cui à Pœnitentiaria commiſſa eſt diſpenſatio, non poteſt mutari; cũ dicatur in Breui, Diſcreto per latorem præſentium eligẽdo; & iuriſdictio delegata de perſona in perſonam, etiam de conſenſu partium, prorogari non poteſt, cap. p. & g. de
12 officio delegat. Nauar. conſ. 8. de conſang. & affinit. Prætereà notandum, quòd in 4. & 5. gradu conſang. vel affinitatis non requiritur diſpenſatio; quia computatio fit à remotiori gradu, c. final. de conſang. & affinit. ſed ad tollendas murmurationes ignorantium iura, ſolet Curia Archiep. ad inſtantiam contrahere volentium declarare nullum inter eos adeſſe impedimentum, quin contrahere poſſint: quando vero impetratur diſpenſatio ab Vrbe in 3. & 4. vel 2. & 3. gradu, ſufficit exprimere remotiorem gradum; ſed debent poſtea obtineri litteræ declaratoriæ propinquioris gradus, ex bulla Pij V. incipiente, Sanctiſſimus. Rurſus eſt
13 notandum, quòd delegatus, cui commiſſa eſt diſpenſatio matrimonialis, nihil poteſt percipere pro labore impenſo in capienda informatione, & alijs actis diſpenſationis, ex claris verbis Breuis, ibi, (Cuiuſcumque muneris, aut præmij, etiam ſponte oblati;) neque eſculenta, & poculenta,

vt

Digitized by Google

vt optimè probat Nauar. in conſ. 21. de reſcrip. neque pro ſtudendo proceſſui, prout declarauit Sacra Congregatio, neque etiam pro acceſſu ad examinandum teſtes, commorantes in alijs locis, cùm id tendat ad capiendum informationem; ſi tamen delegatus eſſet pauper, crederem quòd ratione intereſſe, quod pateretur in acceſſu prædicto, pro vecturis equorum poſſet aliquid accipere, cùm id in Breui non prohibeatur; ſed tantùm munus, aut præmium: & pariter, ſi poſt conceſſam diſpenſationem vellent coniuges pro eorum maiori cautela penes ſe habere trãſumptũ diſpenſationis, non video, cur aliquid à Vicario accipi non poſſit, ſicut pro tranſumptu aliarum ſcripturarum, cum id non cõcernat diſpenſationẽ: & ità aliquando fuit ſeruatum in Curia Archiepiſcopali: Notarius verò pro actis conficiẽdis poteſt aliquid accipere, prout declarauit ſacra Cõgregatio. Ad hæc notandum eſt circa informationem raptus, quòd rapta dicitur puella etiã volens, dummodo inuitis parentibus, vel tutoribus, l. 1. C. de raptu virginũ. & raptus ſine violẽtia eſſe nõ poteſt: qui autẽ per munera data, aut promiſſa perſuadet puellæ, vt domum exeat, & ad ipſum veniat, dicitur violẽtiã inferre. Nauar. cõſ. 1. de rapt. ex Ang. in Auth. de leno. Dum dicit eum, qui allexit vxorem alterius ad adulterandũ muneribus, vel promiſſis, dici poſſe adulteratum fuiſſe illam inuitam. Idẽ arbitror, ſi doloſè puellam ad ſe nolentem accedere per vicinã quis vocari fecerit in domo ipſius vicinæ, in qua ipſe manens abſconditus ſtuprauerit eam, quæ aliàs non acceſſiſſet ad dictam domum, ſi ſciuiſſet ſtupratorẽ ibi manere, vt raptus committatur; non tamen conſideratur raptus ſine ſtupro ſecuto. Ang. in l. 1. C. de rapt. Clarus in §. raptus. Mandoſius de diſpenſatione matrimoniali. Nec conſideratur in

K 2 vir-

virgine vltrò ſequente, & adeunte virum, amore illius capta, licet ſtuprata fuerit, niſi perſuaſa muneribus datis, vel promiſſis, vt ſupra dixi. Nec, ſi fuerit ſtuprata; ſed non ducta de loco ad locum. Doct. in d. l. 1. neque ſi eſſet ducta per vim de vna camera ad aliam, cauſa commodioris fornicationis. Maſcard. in verbo, raptus. Nec de iure canonico conſideratur in virgine deſponſata, quę cauſa contrahendi matrimonium inuitis parentibus acceſſit ad virũ, licet ab eo ſtuprata fuerit, c. fin. de raptor. ſciendum etiam, quod in dubio mulier præſumitur rapta ab homine, niſi eſſet meretrix, vt latè per Maſcard. vbi ſupra. Circa cõſanguinitatis gradum probandum, ſolet dubitari, an probetur per ſolam confeſſionem impetrantium diſpenſationem, & videtur, quòd ſic; ſiquidem confeſſio facta in iudicio, plenè probat. l. 1. C. de confeſſis. l. generaliter. C. de non numerata pecunia. Contrarium ſeruatur in Curia Neap. ex regula, quòd alleganti incũbit onus probandi. l. ei, qui dicit. ff. de probation. faciunt notata per Affl. in deciſ. 377. & per Brunum, de ceſſione bonorum. q. 26. & tradita ſupra, in cap. 3. num. 18. faciunt etiam illa verba diſpenſationis, Diligenter te informes; quæ non ponerentur, ſi aſſertioni impetrantium ſtandum eſſet. Quod verò ad probãdã conſanguinitatem per teſtes de auditu, requiruntur duodecim requiſita in dictis teſtibus, quæ enumerantur in c. licèt ex quadam. de probat. & latiùs per Farinac. de teſtib. 16. q. 69. n. 103. eſt tamen aduertẽdũ, quòd quãuis omnia probata fuerint, ſi adeſt ſcandalũ, diſpẽſatio fieri non debet, ex regula, cap. nihil. de præſcript. vbi latè Felin. quinimmo Epiſcopus debet impedire matrimonium contrahendum ſemper, quando eſt timor futuri ſcandali. Abbas notabiliter, in c. cùm in tua. de ſponſal. per illum textum. Felin. in

d. cap.

d. cap. nihil. Vlterius notandum, quòd ſi fuit facta diſpeſatio matrimonialis à delegato; & poſtea accuſetur matrimonium coram Epiſcopo, poteſt ipſe Epiſcopus cognoſcere de ſubreptione dictæ diſpenſationis, vt ſi fuit expreſſum vnum pro alio: & ita fuit iudicatum in Curia Neap. ex
18 Abbat. in cap. cum veniſſent. de iudicijs. Vltimo notandũ, quòd magna diligentia debet vti delegatus, cui commiſſa eſt diſpenſatio, propter anguſtiam loci, aut incompetentiã dotis; quia vt plurimum dictæ diſpenſationes ſolent eſſe ſubreptitiæ; & propterea ſolet aliquando Curia ſe informare ex officio, & non examinare teſtes à parte productos, maximè, quando perſonæ, quæ intendunt contrahere, ſunt infimæ qualitatis, & locus nõ eſt valde anguſtus, nempe, Caſale Afragolæ, aut oppidum Turris Octauæ. Notandum etiam, quòd quando impetratur diſpenſatio à Papa, dummodo augeatur dos, nõ admittitur in Curia Archiep. vir ad conſtituendum dotem ſimpliciter ſuper omnibus bonis ſuis; ſed in ſpecie debet oſtendere, ſi habet bona, vt ſit conſultum vxori in caſũ eius mortis, ne de nouo indigeat tali diſpenſatione.

ANNOTATIO.

Num. 17. In tantum hoc eſt verũ, vt ratione ſcandali debeat impediri
17 matrimonium, quod gloſ. ſingularis, quam extollit Abb. in c. ſuper eo. in verbo, cõſuetudo. de cognatione ſpirituali. voluit cenſeri validum impedimẽtum ad contrahendũ matrimonium intra quintum gradum ex conſuetudine, quando orirετur ſcandalum in aliquo loco: & ſi contraheretur, matrimonium eſſet nullum.

Num. 18. Vbi dicitur, Epiſcopum poſſe cognoſcere de ſubreptione
19 diſpenſationis matrimonialis, idem dicit Bald. conſ. 97. volum. 2. aduerte, quòd contra determinationem Curiæ Archiepiſcopalis facit; quod, cum delgatus nomine Summi Pontificis diſpenſauerit cũ cauſæ cognitione, non poteſt ordinarius ſe intromittere, niſi ſubre-

Digitized by Google

ptio fuerit euidens,ex confeſſione partis, vel tenore bullæ, cap. 2. de confirmat. vtil. vel inutil. Abb. in cap. 1. eodem tit. Hieronym. Gabriel notabiliter, hanc materiam declarans, conſ. 182. quare intelligenda eſt Praxis, vt cognoſcat Epiſcopus de ſubreptione diſpenſationis matrimonialis, quando præſentatur ei diſpenſatio, & ipſe debet adhibere cauſæ cognitionem; ſecus quando alius commiſſarius diſpenſauerit nomine Pontificis cum cauſæ cognitione, niſi euidens, & notoria fuerit ſubreptio, ex d. c. 2. de confirmatione.

Notandum præterea circa hoc caput diſpenſationis matrimonialis,
20 quod ſi ex diſpoſitione teſtatoris non poſſunt aliqui ſuccedere, niſi fuerint nati ex legitimo matrimonio, & quidā conſanguinei de facto contraxerunt matrimonium, poſtea impetrauerunt diſpenſationem à Papa directam Epiſcopo, qui cum eis diſpenſaret: ſi Epiſcopus malitioſè adhibuit moram, in diſpenſando, & interim filius natus eſt, qui natus eſſet legitimus, ſi Epiſcopus diſpenſaſſet, an talis filius ſuccedat? Gregorius Lopez ſuper l. 2. par. 2. tit. 15. Gloſ. 9. tenet, quod ſic, cum diſpenſatio debita fuerit, argum. text. in l. inteſtato. §. 1. ff. de ſuis, & legitimis. & l. Herennius. ff. de ſtatu hominum. Sed hodie Papa ſolet in diſpenſatione dicere, prolem legitimantes: ſed nota doctrinam, quia poterit deſeruire in aliquo caſu.

Item ſciendum referri, fuiſſe declaratum per ſacram Congregationem
21 Concilij, ſuper cap. 5. ſeſſ. 24. de reformat. matrim. quod quando conceditur diſpenſatio ob incompetentiam dotis, ſufficit quod iſta incompetentia dotis ſit reſpectu perſonarum, quæ degunt in loco mulieris. Ideo ſi in loco vicino eſſent, qui mulierem cum ſua modica dote ducerent, per hoc diſpenſatio non vitiatur. Faciūt adducta in Praxi, de diſpenſatione propter anguſtiam loci. Item refertur fuiſſe declaratum, quod diſpenſatio propter inimicitias poteſt executioni demandari, etiam ſi inimicitiæ, non ſint inter conſanguineos, & affines, ſed inter ſponſum, & prædictos conſanguineos, & affines.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius Epiſcopi an poſſit remittere denunciationes ante matrimonium.*

2 *Denunciationum omittendarum ante matrimonium cauſæ plures afferuntur.*

3 Epi-

3 *Epiſcopus debet impedire matrimonium contrahendum, quando eſt timor ſcandali.*
4 *Denunciationes, quando omittuntur in Curia Archiep. examinantur teſtes, quod non adeſt impedimentum.*
5 *Denuncians impedimentũ matrimonij, quomodo recipiendus, & ad quid teneatur, ſi falſum denunciet.*
6 *Teſtis vnus quando impediat matrimonium, & an eius nomen parti edi debeat, & quid ſi ſit ſocius criminis, & quid in fama.*
7 *Denunciationibus factis in vna parochia, ſi ſponſi ſe conferunt habitandum in alia, quid ſeruetur Neap.*
8 *Denunciationes fiunt de nouo in Ciuit. Neap. ſi matrimonium non eſt contractum intra duos menſes à tempore denunciationum: & affiguntur in valuis Eccleſiæ, & non fiunt ſine expreſſo conſenſu contrahere volentium.*
9 *Exteri quomodo admittantur ad contrahendum matrimonium in Ciuitate Neap.*
10 *Denunciationes ante matrimonium non poſſunt fieri diebus ferialibus.*
11 *Mors viri quomodo probetur, ad finem contrahendi matrimonium.*

De denunciationibus ante matrimonium latè.

CAP. XXVI.

DE denunciationibus faciendis in Eccleſia ante matrimonium ex Concil. Trident. cap. 1. ſeſſ. 24. de reformat. plura tradunt Ignatius Lopez ſup. Praxi Diaz, cap. 73. Io. Secura in directorio Iudicum Eccleſiaſticorũ, par. 2. cap. 16. Henriquez de matrimonio. cap. 5. ego verò aliqua in praxi occurrentia ſuccinctè ponam. Et in primis ſeruatur in Curia Archiepiſc. quòd Vicarius ex cauſa remittit tales denunciationes, quod licet non videatur poſſe
1 ſe ſubſiſtere, Iacob. Menoch. in conſil. 69. volumine 2. Henriquez, de matrim. cap. 5. §. 5. in oppoſitum eſt veritas; nam numquam Concilium Tridentinum excludit

Vicarium, quando facit mentionem de Ordinario, vel Epiſcopo, niſi expreſsè excludat, vt in cap: 6. ſeſſ. 24. de refor. Item Vicarius dicitur ordinarius, Gloſ. in cap. 1. de offic. Vicarij in 6. & Vicarius poteſt cognoſcere de cauſis matrimonialibus, ſine ſpeciali mandato Epiſcopi, iuxta Abb. Præpoſitum, in c. fin. de cognat. ſpirituali. Couarr. lib. 4. epitomæ, cap. 8. §. 12. num. 1. & magis communẽ, de qua teſtatur Iacobus Sbrottius de officio Vicarij, lib. 2. quæſt. 44. tanto magis poterit cognoſcere de præambulis, l. de qua re. ff. de iudicijs: prætereà in eodem decreto Cõcilij, ſuper licentia danda alteri ſacerdoti ad celebrandum matrimonium, Vicarius eſt ordinarius, & hanc opinionem tenent Iacobus Sbrottius, d. lib. q. 47. Ignatius Lopez, & Io. Secura, vbi ſupra. Secundo ſolet dubitari, ex quibus 1
cauſis denunciationes remitti poſſint; nam clarum eſt, ſine cauſa non eſſe remittendas; cum arbitrium debeat eſſe regulatum, & non ſine cauſa eſt recedendum à iuris diſpo-
2 ſitione, iuxta latè tradita per Menochium, de arbitrarijs Iudicum. quæſt. 13. & plures cauſæ à Doctoribus afferuntur. Prima, periculum impediendi matrimonium; ſed ante conſummationem fieri debent, d. c. 1. Concil. Triden. Secunda, inæqualitas ad contrahendum, ſi nobilis ducat ignobilem, ſi diues pauperem, ſi ſenex iuuenem. Paludanus in 4. diſtinct. 28. q. 2. artic. 3. concluſ. 3. Henriquez de Bottis, de ſynodo Epiſcop. 4. par. artic. 1. Nauarr. in Manuali. cap. 22. num. 70. Tertia cauſa eſt, ſi conſtitutus in articulo mortis cum concubina contrahere deſiderat, vt proles ſuſcepta legitimetur, & forſan bona parentum, ac generis nobilitatem conſequatur, quo caſu dicunt quidam ſolius Parochi auctoritate ex tacita cõmiſſione Epiſcopi omitti poſſe, ſi Ordinarij copia haberi non poteſt:

& po-

& poſtea ante conſummationem poteſt Parochus facere alias denunciationes. Sotus in 4. diſt. 28. parte 1. artic. 2. Ioannes Secura d. c. 16. num. 3. Henriquez d.§. 5. Quarta cauſa eſt timor parentum, ne impediatur matrimoniū. 3
Paludan. loco citato, quæ cauſa non videtur vera. Menoch. d. conſil. 69. ex quo pater non dicitur impedire filio bonum matrimonij, cum alteram de patris conſilio ſuę conditioni parem ducere poterit; nam paritas in matrimonio plurimi habenda eſt, iuxta latè tradita per Tiraquell. de legibus connubial. l. 5. nec malitia, quæ dolum, & calumniam ſupponit, c. cum inhibitio. de clandeſtina deſponſat. in patre conſiderari poteſt, qui iure ſuo vtitur, & nemini iniuriam facit, dum conſilium dat filio, ne ducat indignam. Sequitur Ioannes Secura d. cap. 16. qui limitat, quando malitia ex aliqua iuſta cauſa appareret, vel quando filia exceſſit 25. annum, & pater eſt in mora ipſā matrimonio tradendi, vel quando filius æqualem, vel maiorem ducere vult, vel quando miſerabiles filij ſub poteſtate nouercali poſiti ſunt; nam tunc quælibet poteſt pręſumi malitia, maxime ſi ex hereditate materna facti ſunt diuites; quia, ne matrimonium contrahendo parentes aliquos bonorum fructus amittant, quælibet obijcient malitioſa impedimenta. Et prædicta per Menochium conſiderata videntur poſſe procedere multò magis, quando filius peccaret contrahendo matrimonium non obediendo 4
patri, vt ſi nobilis ipſe vilem ducere velit, irrogando iniuriam parentibus, vel nolit ducere eam, quam pater præcipit, vt graues inimicitiæ illo matrimonio extinguantur: in quibus caſibus filius peccat mortaliter non obediendo patri ſecundum S. Bonauent. relatum à Nauarr. qui idem tenet in manuali c. 14. nu. 15. non enim debet Epiſcopus cū

pec-

peccato mortali filij cōcedere ei licentiam cōtrahendi, & tanto magis, quando per tale matrimonium poſſent inter
3 cognationes oriri ſcandala; nam tunc debet ſemper Epiſcopus impedire matrimonium, & præcipere ne contrahatur, vt notabiliter dicit Abb. in cap. cum in tua. de ſponſ. per illum textum, Fel. in cap. nihil. de præſcript. Quinta cauſa eſt, quando virgo ſub tutela iniqui tutoris conſtituta eſt, & dubitatur, ne eam tradat viro ignobili; quia ante Concil. Trid. clandeſtine, & abſque peccato contrahere poterat. Caiet. 3. tomo opuſcul. q. 2. de vſu matr. Henriq. in cap. fin. de ſponſ. Ioan. Secura in d. cap. 16. Sexta cauſa eſt, quando vir feminam defloraiuit, & damnum amiſſę virginitatis reparare intendit, contrahendo matrimonium, & periculum eſt in mora, ſi matrimonium denunciationibus differatur. Secura vbi ſupra. Vltima cauſa adducitur, quando adeſt vicinitas temporis, quo nuptiæ ſunt prohibitæ; quod intelligo procedere, niſi malitioſè appareat contrahentes voluiſſe differre matrimonium vſque ad tēpus prohibitum, vel prope ipſum, ne fiant denunciationes; nā tunc non debēt remitti; & in Ciuitate Mediolani propter hanc cauſam fuit prohibita remiſſio denūciationum, vt in Conc. Prouin. quinto de his, quæ pertinent ad matrimonium: in dubio verò, quādo id non conſtat vltra partiū
4 iuramentum, poſſunt examinari aliqui teſtes, qui deponant nullum impedimentum adeſſe inter contrahere volentes; & in Curia Archiepiſcop. ſeruatur, quod ferè ſemper quādo omittuntur denunciationes, ex aliqua cauſa examinātur duo teſtes, qui deponant cognouiſſe contrahere volētes, & nullum inter eos adeſſe impedimentum. Eſt tamen notandum, quòd deferens impedimentum matrimonij,
5 debet recipi cum iuramento, & ſi impedimentum eſt falſum,

ſum, debet grauiter puniri ab Ordinario. Gloſ. & Doctores in d. cap. cum inhibitio. & etiam tenetur ad intereſſe, ſi matrimonium non ſequatur, cum graue damnum inferatur alteri ſponſo, vt aduertit Secura vbi ſupra, num. 24.
6 ex Franc. Marc. deciſ. 52. Eſt etiam notandum, quòd vnus teſtis de viſu impedit matrimonium, etiam ſi ſit ſocius criminis, & detegat turpitudinem ſuam, etiam quòd eius nomen ob timorem, vel aliam cauſam parti non edatur, quòd fieri poteſt, etiam ſi pars non ſit citata ad videndum iuramenta teſtium, c. præterea. el 2. de ſponſ. vbi Doctores: non tamen impedit quando ſponſalia eſſent iurata, vt in d. cap. præterea. dicit tamen Oſtien. ibi, quòd etiam ſi ſint iurata, eſt in arbitrio iudicis, an dictum vnius impediat matrimonium, conſideratis circumſtantijs. quid ſi ſit teſtis de auditu, vel ſine iuramento, vide in c. 1. de conſang. & affinit. fama autem de impedimento matrimonij ſufficit ad impediendum, ſiue ſponſalia ſint iurata, ſiue non, vt communiter tenent doctores in d. c. præterea. contra Gloſam ibi, & de communi teſtatur Præpoſ. ibi. Notandum etiam, quòd
7 quando factis tribus denũciationibus in vna Parochia, antequam contrahatur matrimonium ſponſi ſe conferunt ad habitandũ in alia Parochia, Curia Archiep. ſeruat, quòd
8 vna tantum denunciatio fiat in alia Parochia, & contrahatur matrimonium. Item ſeruat, quòd de nouo fiant denunciationes, quando tranſacti ſunt duo menſes à tempore aliarum denunciationum factarum, & denunciationes affigi debent in valuis Eccleſiæ parochialis, & non ſunt faciendæ, niſi de expreſſo conſenſu contrahere volentium; quia experientia compertum eſt, aliquos ſponſos litigaſſe in Curia, & denegaſſe de eorum conſenſu fuiſſe factas de-
9 nunciationes. Item ſeruat ipſa Curia, quòd exteri habi-

tantes Neapol.non admittuntur ad contrahendum matrimonium,niſi factis denunciationibus in eorũ patria, quando eſt intra Regnum, ſecus ſi extra Regnum; quia tunc examinantur aliqui teſtes, quod non adeſt impedimentũ; nec habent coniugem,aut fecerunt profeſſionem in aliqua religione,& datur licentia contrahendi. Qui teſtes,ſi ſint exteri,non admittuntur,niſi approbẽtur ab aliquo Neap. quod ſint perſonæ fide dignæ: & prædicta fiunt propter delictum bigamiæ euitandum. Declarauit etiam ſacra Congregatio,quòd Epiſcopus non poteſt facere, vt denũ-
10 ciationes fiant diebus ferialibus; non enim poteſt Epiſcopus diſpenſare contra canones, c. cum inferior. cap. quòd ſuper his. de maior. & obedientia. Item Curia non dat licentiam contrahendi viduis, niſi cõſtito de morte viri per certum nuntium,iuxta cap. in præſentia. de ſponſal. cuius
11 perſonæ qualitas eſt conſideranda,iuxta Abb. ibi,vel niſi conſtet per librum defunctorum Parochi. Probatur etiam mors viri per famam, quando longo tempore maritus abfuit,& eſt in remotis partibus, ſecus ſi in vicinis. Ant. in d. c. in præſentia. quod etiã remittit arbitrio Iudicis Abbas. Item probatur per violentam præſumptionem, nempe, quia nauis,in qua maritus nauigauerat, paſſa eſt naufragiũ, & omnes dicuntur mortui.Abb.ibidem, Textus, & Gloſ. in c. quoniam frequenter. §. ſin autem.vt lite non conteſt. quæ Gloſſa ponit alia exempla,vt ſi adſit fama, & vir erat ſenex,vel fuit in acie belli,nec rediјt; nam his caſibus præſumitur mortuus.Arbitrio tandem Iudicis relinquitur.late Couar.in 4.decretal.2.par.c.7.nu.4.quod ſi matrimonium fuit contractum,& eſt dubium de morte viri,non diſſoluitur, ſed dubitans reddat,& non exigat debitum c.2. de ſecundis nuptijs.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Lite pendente ſuper matrimonio, quando poſſit interdici carnale commercium.*
2 *Lite pendente ſuper matrimonio, ſunt præſtanda vxori alimenta, & quando; & an repetantur; & ſi ſint præſtanda cum cautione.*
3 *Iudex Eccleſiaſticus cognoſcit de reſtitutione dotis.*
4 *Matrimonium quando ſeparatur quoad thorum, & habitationem ex culpa viri, debet reſtitui dos, & donatio propter nuptias.*
5 *Teſtes contra matrimonium debent eſſe omni exceptione maiores, & an talis qualitas præſumatur.*
6 *Parentes quando ſint idonei teſtes pro matrimonio filij.*
7 *Denunciator poteſt eſſe teſtis in cauſa matrimoniali, & quando.*
8 *Teſtes de auditu deponentes ſuper conſanguinitate, debent habere plura requiſita.*
9 *Iuramentum ſuppletorium an poſſit deferri in cauſa matrimoniali.*
10 *Confeſſioni coniugum quando ſtetur ſuper impedimento matrimonij.*
11 *Sententia in cauſa matrimoniali an tranſeat in rem iudicatam.*
12 *Cauſæ afferuntur, ex quibus matrimonium ſeparatur quoad habitationē.*
13 *Furor, & ebrietas quando ſufficiant ad ſeparandum matrimonium.*
14 *Separato matrimonio propter fornicationem, ſi coniux innocens adulterium committat, an poſſit cogi redire ad coniugem.*
15 *Principales ſunt examinandi in cauſa matrimoniali.*
16 *Fiſcus auditur in cauſa matrimoniali in* Curia *Archiep. Neap. quando agitur de vinculo matrimonij.*
17 *Matrimonialis cauſa expeditur ſummariè.*
18 *Matrimonialis cauſa expeditur contra abſentem, & quando.*
19 *Qui tempore denunciationum non accuſauerunt matrimonium, quando admittantur ad accuſandum.*
20 *Infidelis conuerſus ad fidem, ſi velit contrahere matrimonium, an teneatur requirere coniugem habitantem in partibus infidelium.*
21 *Cauſa ſeparationis thori eſt ardua, & requirit probationes concludentes.*
22 *Lenocinium, & inductio ad peccatum, eſt iuſta cauſa ſeparationis thori.*
23 *Querelæ plures, maximè in officio Sanctæ Inquiſitionis, præbent iuſtam cauſam ſeparationis thori.*
24 *Teſtes matrimonij an debeant eſſe omni exceptione maiores, latè diſcutitur.*

25 *Iu-*

25 *Iuramentum ſuppletorium non defertur, niſi fuerit pluſquam ſemiplenè probatum. ponuntur exempla.*

De cauſis matrimonialibus magis practicabilia, CAP. XXVII.

PROPOSITAM matrimonij materiam proſequendo, plurima in dies in iudicio Eccleſiaſt. occurrentia animaduertenda exiſtimaui.

1 Primum, quòd lite pendente ſuper matrimonio, non debet interdici carnale commercium, c. laudabilem. vt lite pendente; dicit tamen ibi Ant. de Butrio, quòd quando ex probationibus euidenter apparet matrimonium eſſe nullum, & nil remanet, niſi ſententia ferẽda, poteſt interdici carnale commercium, propter euidentiã peccati, quod vitari debet; quem ſequitur Imola. Et licet Barbatius in conſ. 9. vol. 2. conetur impugnare hanc opinionem Domini Antonij, & contra eum aſſerat eſſe communem; nihilominus in Curia Archiepiſcopali pluries vidi ſeruari opinionem Domini Antonij; ad euitandum enim peccatum ceſſant omnes apices iuris. Archid. in c. ſcriptum eſt. 6. q. 3. Quando vero pendente lite ſuper matrimonio, contrahitur ſecundum matrimonium, debet mulier ſequeſtrari, & poni in aliquo loco, ex cap. tenor. de ſententia, & re iudic. Lancellott. late de attentatis, c. 4. limit. 17. niſi matrimonium eſſet iam conſummatum, & vir eſſet in quaſi poſſeſſione mulieris. Puteus dec. 356. de ſponſ. Lancellott. vbi ſupra.

2 Secundo notandum, quòd lite pendente ſuper matrimonio, ſunt præſtanda alimenta vxori à viro, & litis expẽſæ. Afflict. deciſ. 10. Lancellot. dicto tractatu, c. 4. limit. 11.

quæ

Digitized by Google

quæ poterit decernere eſſe præſtanda Iudex Eccleſiaſticus. Afflict. deciſ. 152. & debentur etiam appellatione pendente. Afflict. d. deciſ. 152. etiam ſi mulier non dederit dotem. Io. Baptiſta Ferret conſ. 34. lib. 1. niſi eam promiſerit, & non ſoluerit. Creſcent. de Iudic. deciſ. 8. ex notatis per Alexand. in l. ſi eum dotem. §. ſin autem. ff. ſolut. matr. vel quando mulier propria auctoritate diuertit à viro. Lancellot. vbi ſupra, qui ita firmat fuiſſe deciſum in Rota: alias debentur vxori, etiam ſi haberet vnde viuere poſſet. Affl. d. deciſ. 10. Ferret. d. conſ. qui ampliat procedere, etiam quando pater mulieris eſſet diues, & maritus inops. Lancell. vbi ſupra, ex auctoritate Rotæ declarat, vt procedat, quando dos mulieris eſſet certa: prædicta verò alimēta non repetuntur. Afflict. d. deciſ. 152. Gloſſ. communiter recepta in l. final. C. de Carboniano edicto; & propterea non eſſe præſtanda cum cautione de non reſtituendo, dicit Ludouicus Molina, de primogeni. lib. 2. cap. 16. num. 41. ſed dicit ſibi melius videri, quod præſtetur cautio de reſtituendo, quatenus de iure teneretur, prout tenet etiam Dominus de Frāchis, deciſ. 336. dicens in ſacro Cōcilio fuiſſe ſolitum præſtari cautionem de excomputādo, vel reſtituendo, quatenus fuerit prouiſum per ſacr. Concilium; & ita vidi ſeruari in Cur. noſtra Archiep.

3 Tertiò notandum, quòd Iudex Eccleſiaſticus, qui cognoſcit de cauſa principali matrimonij, cognoſcit de reſtitutione dotis. cap. de prudentia. de donat. inter virum, & vxorē; & ita ſeruatur in Curia Archiep. & poteſt cognoſcere etiam poſt ſeparatum matrimonium, cap. ſignificauit. vbi Abb. eod. tit. etiam ſi non fuit diſputatum de matrimonio, iux. Innoc. & Abb. in d. cap. de prudentia. Et nota, quòd quando matrimonium ſeparatur, quoad thorum,

rum, & habitationē ex culpa viri, debet reſtitui dos vxori, vna cum antefato. Abb. in cap. fin. de adult. Dominus de Franchis deciſ. 244. Theſaur. deciſ. 130. & ſi vxor committit adulterium, perdit dotem, cap. plerumque, de donat. inter vir. & vxor. nec vir tenetur eam alimentare. Abb. in d. cap. fin.

4 Quarto notandum, quòd teſtes contra matrimonium debent eſſe omni exceptione maiores, cap. 1. de conſang. & affinit. & talis qualitas eſt articulanda, & probanda; nam licet quilibet præſumatur idoneus; non tamen præſumitur
5 omni exceptione maior. Bart. in l. 1. §. ſi quis neget. ff. quēadmodum teſtamenta aperian. & hanc opinionem eſſe magis communē, dicit Alciat. de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 2. nu. 11. Farinac. de teſtib. q. 62. nu. 6. & ſeq. ſi tamen talis probatio qualitatis fuerit omiſſa, poteſt recipi; etiam poſt publicatas atteſtationes, & etiam ex officio Iudex poteſt ſe informare de ea. Alciat. vbi ſupra; poſſunt tamen mulie-
6 res eſſe teſtes, etiam contra matrimonium, cap. ſuper eo. il 2. de teſtib. & ibi Abb. Item parentes, dummodo paritas conditionis adſit, d. cap. ſuper eo. & alij conſanguinei, cap. videtur. qui matr. accuſ. poſſ. Iudex autem arbitrabitur, quanta ſit eis fides adhibenda, iuxta qualitatem perſonæ; parem, vel diſſimilem conditionem. Couarr. de ſponſal. 2. part. c. 18. nu. 8.

7 Quinto notandum, quòd denunciator in cauſa matrimoniali poteſt eſſe teſtis. Innocent. notabiliter in rubr. qui matr. accuſ. poſſunt. quod intelligitur, quando aliquis priuatus bona intentione, & conſcientia motus Iudici impedimentum denunciauit, vt Iudex ipſe ex officio inquireret; tunc enim iſte poterit eſſe teſtis de veritate; vel, ſi ſummus in publico officiali, denunciante impedimentū, Abb.

in d.

8 in d.rubr.Farinac. de teſtib. q.60. n.72.& teſtes deponentes de auditu ſuper cōſāguinitate debēt habere duodecim requiſita, quæ habentur in cap. licet ex quadam. de teſtib. referūtur etiam à Proſpero Farinac.vbi ſupra. q. 69. num. 109. & dummodo deponant in antiquis excedentibus memoriam hominum; alias non probant. Socin.conſ. 47. lib. 4. Farinac. vbi ſup. qui alios cumulat.

9 Sextò notandum, quòd in cauſa matrimoniali, quamuis ſit ardua, poteſt deferri iuramentum ſuppletorium, cōſideratis tamen circumſtantijs. Oſtien. in cap. mulieri. de iureiurādo. qui ponit exemplum in muliere honeſta, potente, & diuite, quæ petit aliquem in virum ſibi inferiorē, vel æqualem, qui ſæpius de ſtupro illam ſollicitauerat, & probat per vnum teſtē omni exceptione maiorem, quòd iſte eam deſponſauit. Abb. ibidem, qui latius diſtinguit, & loquitur etiam contra matrimonium.

10 Septimò notandum, quòd confeſſioni coniugum ſuper impedimento ad diſſoluendum matrimonium contractū regulariter non ſtatur. tex. eſt in cap. ſuper eo. de eo, qui cognouit cōſang. vxoris ſuæ. vbi ambo cupiunt matrimonium diſſolui; niſi cum eorum confeſſione concurrat fama. Abb. in d. cap. ſuper eo. qui teſtatur de communi; ſi tamen alter coniugum, qui cupit matrimonium valere, fatetur impedimentum, tunc ei creditur, ſecundum Abb. ibidem; ſed id eſſe verum, quando fama concurrit, ſentit Aretinus, conſ. 82. Barbat. conſ. 26. lib. 4. & Iudicis arbitrio relinqui, qui animaduertet, an aliqua ſubſit coniectura, & ſuſpicio fraudis, & colluſionis, dicit Menoch. de arbitrar. caſu 103. vbi verò agitur de ſeparatione thori, creditur confeſſioni vnius tantum contra ſe ipſum. Abb. vbi ſupra. creditur etiam confeſſioni ipſorum, aſſerentium cō-

traxiſſe ſponſalia, & etiam ad diſſoluendum illa, niſi vnus tantum confiteretur impedimentũ, tunc ei non creditur, præterquam ſi ipſe vellet ſponſalia valere. Abb. vbi ſupra. creditur quoque ipſis coniugibus, ſi ambo fateãtur matrimonium contraxiſſe; niſi talis confeſſio eſſet contra aliud matrimonium. Abb. ibidem, latè Menoch. vbi ſupra.

11 Octauò notandum, quòd ſententia in cauſa matrimoniali numquam tranſit in rem iudicatam. cap. lator. cap. conſanguinei. de re iudic. c. fraternitatis. de frigidis, & maleficiat. ad finem, vt docto de errore, non poſſit reuocari, adeundo eundem Iudicem per viam querelæ; non tamen remedio appellationis: quia ſi non fuit appellatum intra legitimum tempus, vel fuit bis appellatum, non poteſt amplius prætextu appellationis corrigi, aut emendari; ſed ſolum per viam querelæ. Gloſ. not. in d. cap. fraternitatis. vbi Abb. Felin. in d. cap. lator. Couar. in 4. decret. 2. par. cap. 8.

12 Nonò notandum, quòd plures ſunt cauſæ, ex quibus matrimonium ſeparatur quoad thorum, & habitationem. Prima eſt ſæuitia viri, ſi male tractet vxorem, cap. litteras. vbi Abb. de reſtit. ſpoliat. & non ſufficit ſæuitia præterita; ſed timor futuræ. Grauis verò coniectura eſt futuræ ſæuitiæ, ſi inter eos ſit orta lis ſuper maiori parte bonorum. Couarr. dicta 2. par. cap. 7. §. 5. Separatur etiam, quando maritus fuit inſidiatus vitæ vxoris, vt ſi tentauit eam veneno occidere. Abb. in dicto cap. litteras. Præpoſ. in cap. quæſiuit. de diuort. Theſaur. deciſ. 130. & his caſibus cogendus eſt maritus, extra propriam domum in loco honeſto vxorem alere. Bald. in l. 1. C. commun. de legat. Couarr. vbi ſupra. Si tamen maritus offert ſufficientem cautionem, non fit ſeparatio, d. cap. litteras; niſi per

ſi per cautionem non poſſet eſſe conſultum vxori, vt per
13 Gloſſ. ibi. & cap. tranſmiſſa. eodem titulo. Secunda cauſa eſt, furor, iuxta communem, de qua teſtatur Alexan. in l. ſi cum dotem. §. ſi maritus. ff. ſolut. matrim. quod intelligi debet, quando eſt adeo vehemens, vt periculum ſit habitare cum coniuge furioſo. Couarr. vbi ſupra. Theſaur. dicta deciſ. 130. Idem fuit iudicatum in Curia Archiepiſc. Neap. quando maritus ſolet inebriari, & ebrietas tendit in periculum vxoris. Tertia cauſa eſt, ſi alter ex coniugibus efficiatur hæreticus. cap. 2. de diuort. nec cogitur cohabitare coniux, ſi ad Eccleſiæ gremium redeat. Abb. in cap. de illa. de diuort. quando tamen fuit facta ſeparatio iudicio Eccleſiæ. Alphonſ. de Caſtro de iuſta hæret. punit. lib. 2. cap. 7. Couar. vbi ſupra. Quarta cauſa eſt, vitium Sodomiæ, iuxta veriorem opinionem Abbatis, in cap. maritis. de adulter. qui teſtatur de magis communi Couarr. vbi ſupra. Quinta cauſa eſt adulterium alterius coniugis, cap. ſignificaſti. cap. ex litteris. cap. gaudemus. de diuort. Eſt tamen neceſſarium Iudicium Eccleſię, ad faciendam hanc ſeparationem. ex cap. plerumque. de donat. inter virum, & vxorem. cap. porro. de diuort. In quibus iuribus probatur, maritum propria auctoritate vxorem adulteram dimittere nō poſſe; ſi tamen adulteriū vxoris eſſet notorium, poſſet vir propria auctoritate expellere vxorem, & vxori non competit interdictum recuperandæ, cap. ſignificaſti. de diuort. Couarr. vbi ſupra. Sed quando proponuntur cauſę ignominioſæ, deberet Iudex ſecreto ſemotis arbitris ipſas au-
14 dire propter aliorum ſcandalū euitandum. Si tamen poſt factam ſeparationem propter adulterium, coniux innocens fornicetur, communis opinio eſt, vt matrimonium

reintegretur, ſaltem ex officio Iudicis, vt dicit Abb. in cap. ex litteris. per illum textum, de diuort. Felin. verò in cap. lator. de ſententia, & re iudicata. dicit communem opinionem eſſe, quòd etiam iure actionis poſſit peti reintegratio. Ledeſma de ſacramento matrim. ſuper q. 62. D. Thom. ex mente D. Thom. in ſolut. ad 4. dicit de iuris rigore non poſſe coniugem poſt factam ſeparationem à Iudice cogi de nouo redire; nam quod ſemel definitum eſt, nulla debet iteratione retractari. cap. quod bene. 6. quæſt. 4. Sed Iudex ex officio id faciet, quando adeſt periculum incontinentiæ, & ſcandalum aliorum, & reſpondet ad dict. cap. ex litteris: quòd in dicto textu fuerunt plura delicta, nempe, diuortium, machinatio ad ſeparandum prius matrimonium, temerarius tranſitus ad ſecundum; quare in pœnam coactus eſt redire ad primum: propterea Curia Archiepiſcopalis Neapol. facit ſeparationem arbitrio ipſius Curiæ. Et ſequuta reconciliatione mulier recuperat dotem. cap. plerumque. de donat. inter vir. & vxor.

15 Decimò notandum, quod in Curia Archiepiſc. Neap. ſemper in cauſa matrimoniali examinantur principales cū iuramento, & diligenter, ad eruendam veritatem. colligitur ex cap. tertio loco. de præſump. & quando petitur declarari matrimonium nullum, non ſtatim conceditur terminus ad probandum; ſed prius oſtenduntur articuli ad videndū, ſi ſubſiſtūt, quæ probari prætenduntur, ne oriatur
16 inter coniuges lis immortalis: & quando agitur de ſeparatione quoad vinculum, auditur fiſcus, qui ſtat pro matrimonio, non autem, quando agitur de ſeparatione quoad thorum.

17 Vndecimò notandum, quod in cauſa matrimoniali pro-

proceditur lite non conteſtata,& ſummarie, Clementina, diſpendioſam,de Iudic.& proceditur contra abſentem, ratione periculi animæ,quando agitur de ſeparatione quoad vinculum, cap.quoniam frequenter. §. porrò. vt lite non conteſtat.ſed non ſi agatur de ſeparatione quoad thorum,
18 cap.1.eod.tit. Nec fit concluſio in cauſa; & poſſunt poſt publicatas atteſtationes examinari teſtes ſuper eiſdem articulis, cap. atteſtationes. vbi Præpoſ. de deſponſ. impub.
19 Duodecimo notandum, quòd de iure, qui tẽpore proclamationum non denunciauit impedimenta matrimonij, non admittitur amplius ad accuſandum; niſi denunciationes probabiliter ignorauerit, vel iuramento firmauerit, quod poſtea didicerit ea,quæ obijcit,c. cũ in tua.qui matr. accuſ.poſſunt: & quia Neapoli non ſolent frequenter homines in diebus feſtiuis audire diuina in Parochijs, & propter amplitudinem Ciuitatis, & multitudinem Parochiarum poſſet de facili eſſe ignorantia,non ſunt paſſim repellendi denunciatores.
20 Decimotertio notandum,quod pluries fuit in Cur. Archiep.Neap. ſeruatum, quòd ſi infidelis conuertatur ad fidem,vt poſſit matrimonium contrahere, non tenetur requirere coniugem infidelem, habitantem in partibus infidelium, an velit ſecum cohabitare, iuxta c. gaudemus.de diuort. ſiquidem non eſt requirendus, vbi ex coniecturis apparet nolle cohabitare, & non eſt veriſimile, quòd coniux infidelis cum periculo vitæ, & libertatis velit adire partes Chriſtianorum, & cum coniuge fideli habitare. Abb. in d.cap. gaudemus. Ledeſma d. tract.q. 5. q. 12. 4. argum.incipien. Turcham Aethiopem, & plenius in d.reſponſ.ad d.4.arg. Eſt etiam menti tenendum, quòd ſi ciuis petat declarari matrimonium nullum, poteſt id petere in

Curia Archiep. quamuis coniux ſit alterius fori, cum nil petat ab alio, ſed à Iudice. Abb. in c. ex parte. nu. 5. de reſtit. ſpoliat. & adeſt ritus Curiæ Archiep. Neap. 13. ſuper quo multa adducit Reuerendiſſimus Dominus Hieronymus Campanilis Epiſcopus Lacedonienſis.

ANNOTATIO.

Animaduertendum, quod cauſa ſeparationis thori dicitur gra-
21 uis, & ardua, & requirit probationes neceſſarias, & concludentes. Pariſ. conſ. 54. num. 14. lib. 4. Riminald. Iunior. conſ. 174. n. 17. lib. 2. & fuit deciſum in Rota Romana, in vna Papien. matrimonij, die 27. Iulij 1594. coram Illuſtriſſimo Pamphilio.

Item annotandum, quòd ſi periculum mortis corporalis eſt iuſta
22 cauſa ſeparationis thori, multo magis periculum mortis ſpiritualis, quæ tanto eſt grauior corporali, quãto anima præſtat corpori; nempe, ſi coniux inducatur à coniuge ad peccatum mortale, & non poteſt ab inducendo retrahi: exempli gratia, in lenocinio mariti, qui vxorem ad peccandum cum alijs inducit. Ita fuit deciſum in Rota Romana coram Illuſtriſſimo Pamphilio, in vna ſeparationis thori, 17. Maij 1593. ad l. ſi lenones. C. de Epiſcopali audientia. Nauar. pulchre in manuali. c. 22. faciunt notata per ſummam Angelicam in verbo, matrimonium. 4. Sil. in verb. diuortium. & fuit alias reſolutum in Rota in vna ſeparationis thori, menſe Martij 1574. coram Cardinali Seraphino.

ibi. In Officio ſanctæ Inquiſitionis.

Intellige de querelis iniuſtis in officio S. Inquiſitionis; quia ſi ſunt iuſtæ, maritus eſt laude dignus, cum quærat ſalutẽ vxoris, & nõ debet impediri denunciatio hæreticorũ timore ſeparationis matrimonij.

Item in vna Romana ſeparationis thori, die 27. Ianuarij 1603.
23 coram Illuſtriſſimo Pamphilio fuit facta ſeparatio, quoad thorum, propter plures querelas criminales, factas per maritum contra vxorem, etiam in officio ſanctæ Inquiſitionis, quæ probant odium capitale, & præbent iuſtã cauſam ſeparationis, iuxta §. mitiores. authẽt. de nuptijs dd. in capitulo 1. de diuortijs. & fuit condemnatus ad reſtitutionem dotis, d. §. mitiores. cap. 1. vbi Abbas. de donation. inter virum, & vxorem.

Ardua eſt quæſtio, An ad probandum matrimonium requiran-
24 tur teſtes omni exceptione maiores, vel ſaltem magis idonei, quam alias requirerentur: & in Rota Romana in vna Tullẽſis matrimonij, 14. Ianuarij 1568. coram Oradino fuit dictum, quod quando non

agitur

agitur de impugnando aliud matrimoniũ, ſufficiunt teſtes ordinarij, & eſt verior, & magis communis opinio, quia non eſt recedendum à regula, quod ad probationem cuiuſcunq. rei ſufficiunt duo teſtes. l. vbi numerus. ff. de teſtib. c. In nomine Domini. de teſtibus. & hanc opinionem, quod matrimonium non requirat teſtes omni exceptione maiores, tenuit Abb. in c. ſuper eo. el ſecondo. in tertio notab. de teſtibus. Aretin. conſ. 13. num. 17. Alexand. conſ. 146. num. 19. lib. 5. & conſ. 143. num. 6. volum. 2. Corn. conſil. 17. num. 9. volum. 1. Felin. in cap. licet cauſam. num. 18. de probation. Dec. conſ. 163. & 342. Ruin. conſ. 149. num. 32. volum. 1. & conſ. 150. n. 11. & n. 16. eodem vol. Marſilius in l. de minore. §. pluriu. n. 16. de quæſtion. Pariſ. conſ. 15. n. 12. lib. 2. & conſ. 159. n. 2. vol. 4. Socin. Iun. conſ. 29. n. 27. vol. 2. Ferret. conſ. 48. vbi late: neque obſtat, quod plures doctores ſentiant cõtrariũ, quod requirantur teſtes omni exceptione maiores, vt Ant. Abb. Prepoſ. in c. 1. de conſang. & affinit. Pariſ. conſ. 53. n. 37. & conſ. 54. vol. 4. Bertrãd. cõſ. 122. verſ. item non eſt omittendum. volum. 1. Marſil. 128. num. 17. Socin. conſ. 86. num. 6. conſ. 88. num. 8. vol. 2. Gratus conſ. 2. num. 7. & num. 34. volum. 2. Salic. conſ. 3. num. 7. Ferrett. conſ. 81. num. 3. Aym. conſ. 169. num. 2. Couarr. lib. 4. Decret. parte 2. cap. 8. quæſt. 12. num. 7. quia reſpondetur, quod aliqui ex ipſis ſunt ſibi contrarij, & prima opinio melioribus rationibus fulcitur. Secundo reſpondetur, quod prædicti Doctores loquuntur, quando agitur de impugnando aliud matrimonium, vel dirimendum ipſum, vel ſaltem ſunt intelligendi in hoc caſu, quandoquidem omnes ferè mouentur per tex. in cap. 1. de conſanguin. & affinit. qui loquitur, quando agitur de dirimendo matrimonio, ſed quando agitur de probando matrimonio, non ad impugnandũ aliud, & non concurrunt aliæ coniecturæ ſuſpicionis, tunc ſufficiũt teſtes ordinarij.

Et vltra regulam generalem. d. l. vbi numerus, adducitur text. in c. 2. de clandeſt. deſponſ. vbi contrahentes matrimonium clandeſtinum, non compelluntur ad eius obſeruationem, ſi legitima probatio non apparet, ergo legitima probatio ſufficit, & probatio legitima dicitur, quæ à legibus, & canonibus requiritur. Secũdo, quia huiuſmodi ſpecies probationis faciẽdæ per teſtes omni exceptione maiores ſolent ſpecialiter exprimi, vt in propoſita materia eſt textus in d. c. 1. de conſang. & facit c. licet ex quadam. de teſtibus.

Præterea matrimonium clam celebratum dicit eſſe fauorabilius, in articulo probationis, & ideo poteſt probari per conſanguineos. cap. ſuper eo. el ſecondo, de teſtibus. & per cognatos vtriuſque ſexus. cap. videtur. qui matrimonium accuſare poſſunt. præterea allegabatur dictum Vincentij, quem ibi alij communiter ſequuntur, in cap. 2. de Clandeſt. deſpon. qui dicit, quod matrimonium manifeſtum preiudicat clandeſtino, etiamſi clandeſtinum habeat pro ſe vnum teſtem, & famam, quæ duo non dicuntur facere probationem per teſtes omni exceptione maiores, & quamuis hodie matrimonia clandeſtina ſint nulla, tamen prædicta intellige in matrimonio clam celebrato, ſed coram parocho, & teſtibus, in quo multo magis militant prædicta de clandeſtino matrimonio.

Matrimonium ad finem vacationis beneficij probatur per duos teſtes, quorum vnus deponat de veritate, & de fama, alter de fama tantum, quia ſufficit ad faciendum plenam probationem. Bald. in l. Gallus. §. ille caſus. ff. de lib. & poſth. vbi Socin. num. 13. vltra quod ad probandum vacationem ſufficit fama, vt per Mohed. deciſ. 77. ita fuit dictum in vna Calaguritana Theſaurariæ, decima Ianuarij 1578. de Graſſis. & fuit obtentum coram Cantuccio in vna Pampilonen. de Allo.

Præterea notandum circa num. 9. quod iuramentum ſuppleto-
25 rium iuxta notabilem deciſionem Boerij. 85. non facile defert Rota, maxime in cauſis magni momenti, & niſi ſit pluſquam ſemiplene probatum. Ponit exemplum Boerius, quãdo adſunt duo teſtes, quorum vnus non eſt integer, vel cum vno teſte ſint alia indicia, vel quando quis habet vnũ teſtem, & pars aduerſa ſubtraxit alium. Ioannes Andreas in cap. peruenit. de teſtibus cogendis. Puteus. de iur. iurando. deciſ. 1. & 43. & fuit dictum coram Cardinali Seraphino in vna bonorum Dohanæ Salis, 5. Martij 1582.

SVMMARIVM.

1 *Declaratio excommunicationis, contentæ in iure, vel in præcepto hominis, ſuſpenditur per appellationem.*

2 *Excommunicatio, & alia cenſuræ, quando ſuſpendantur per appellationem.*

3 *Abſolutio ab excommunicatione non ſuſpenditur per appellationem.*

3 *Abſolutio ab excommunicatione facta, appellatione pendente, an ſit nulla.*

5 Ex-

5 *Excommunicatio non poteſt ſuſpendi ad tempus.*
6 *Declaratio excommunicationis incurſa, an poſsit ſuſpendi abſque appellatione.*
7 *Interdictum, quando ſuſpendi poſsit.*
8 *Declaratoria ſententia excommunicationis ſuſpendi non debet ſine grauiſsima cauſa.*
9 *Ab excommunicatione propter contumaciam appellari non poteſt.*
10 *Appellari non poteſt ab excommunicatione relaxata ad finem ferendi teſtimonium, vel ab interdicto ſuſpenſo.*

De excommunicatione, an, & quando ſuſpendatur per appellationem. CAP. XXVIII.

FVIT dubitatum in Curia Archiep.Neap. ſi aliquis fuit declaratus ab Epiſcopo excõmunicatus, ob contrauentionem præcepti ſibi iniuncti ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, & poſt declarationem appellet, an ſuſpendatur executio dictæ ſententiæ declaratoriæ, ita vt non poſſint affigi cedulones; vel affixi ſint remouẽ-
1 di. Fuit reſolutum, per appellationem ſuſpendi executionem ſententiæ declaratoriæ excommunicationis incurſæ, contentæ non ſolum in iure, ſed etiam in præcepto hominis. Ita dicũt Dominicus, Anchar. Franch. in c. is cui. de ſententia excommunicationis in 6. Idem Franch. in c. paſtoralis. §. verum. nu. 27. de appellat. & cum iſta materia ſuſpenſionis ſententiæ excommunicationis ſit frequens;
2 eam ſub breuitate tranſcurrere decreui. Sit itaque regula, excommunicationem, Interdictum, & ſuſpenſionem non ſuſpendi per appellationem, d. §. verum. & d. c. is cui. & c. ad hæc quoniam. de appellat. Declara primo in ſententia declaratoria, vt ſupra dixi, & omnes concludunt in prædictis locis; vbi ponunt rationem diuerſitatis, quare ſuſpenditur

ditur declaratoria, & non ſententia excommunicationis, ſed ſi factum eſſet notorium; nec declaratoria ſuſpenditur, cum tunc non liceat appellare, cap. peruenit. de appellatio. Imola, Ant. Abb. Franch. Prępoſitus in d. §. verum. Declara ſecundo, vt excommunicatus poſt appellationem non poſſit denunciari, quando per denunciationem plus ligaretur. exemplum in cap. tua. de ſententia excommunicationis; nam ratio, cur denunciatio non impediatur, pendēte appellatione, eſt, quia amplius non ligat, ſed declarat; & declaratio nihil noui inducit, l. heredes palam. ff. de teſtamentis. Ita Ant. Imola, Franchus, Præpoſit. in d. §. verum. Nauar. in cap. cum contingat. de reſcriptis. remedio 6. nu. 7. ex quo infert, quod poſt extrauagantem, Ad euitanda, quæ dicit, nullum vitandum, niſi denunciatum, non poteſt denunciari quis excommunicatus poſt appellationē; quia in plus ligatur, dum ab alijs vitatur. Sed ſalua auctoritate tanti viri, eius dictum non poteſt procedere; quia extrauagans non intendit in aliquo releuare excommunicatum, ſi non denunciatur; ergo non in plus ligatur, & D. Ant. auctor dictæ limitationis, & alij ſequaces habuerunt reſpectum ad excommunicatum, ne magis ligaretur, non ad alios. Declara 3. ſecundum Bald. & Prępoſ. in d. §. verū. & iſta declaratio venit illatiue ex præcedenti; quòd excōmunicatus ob vnam cauſam, non poſſit ob illam cauſam amplius excommunicari; quia in plus ligaretur. Declara 4. quando aliquis fuit excommunicatus ignoranter; nam appellatio à tali excommunicatione a die notitiæ impedit denunciationem, & ſuſpendit. Ita Io. Andr. Oſtienſis, Imola, Franchus, Præpoſitus, in d. cap. §. verum. Dominicus, Anchar. Franchus in d. cap. is cui. Declara 5. in delegato Papæ, qui ſi detulit appellationi, non poterit denunciare,

cap.

cap. cum appellationibus. de appell. in 6. Si non detulit, tunc aut appellatio eſt recepta à ſuperiore, & non poterit denunciare; quia cenſetur ab eo reuocata iuriſdictio, cap. paſtoralis. §. præterea. de officio delegati, aliàs ante appellationem receptam à ſuperiore, poterit denunciare, & etiam mandare Ordinario, quòd denunciet. argum. cap. ſignificauit. de officio deleg. ita Innocent. Anton. Imol. Franch. Præpoſitus in d. §. verum. & ita intelligo procedere deciſiones Rotæ Achillis de Graſsis. 4. de ſententia excommunicationis. Declara 6. quando quis excommunicatur poſt appellationem legitimam; quia excommunicatio eſt nulla, cap. licet. de ſententia excommunicationis in 6. niſi excommunicetur ab eo, cui fuit commiſſa cauſa, appellatione remota, quia non eſt nulla. Abb. Franch. in cap. paſtoralis. in princ. Declara 7. quando quis excommunicatur, ſub conditione, vel in diem; quia appellatio interpoſita ante diem, vel conditionem, etiam poſt decem dies, ſuſpendit excommunicationem, cap. præterea. el 2. vbi omnes de appell. Dominicus, Ant. Franch. in d. cap. is cui. & nota, quòd poſt Conc. Trident. poteſt appellari ab excommunicatione, licet ſit interlocutoria; quia continet grauamen irreparabile; ex quo infamat, cap. infames. 6. q. 1. & producit multos alios effectus præiudiciales, de quibus per Sil. & alios Sũmiſtas, in verb. excommunicatio. per Couar. in cap. alma mater. de ſententia excomunicationis. Nauar. in manual. cap. 27. n. 17. Declara 8. vt non poſſit denunciari excommunicatus, ſi Iudex ad quem, præcipiat, illum non denunciari, vel denunciari non excommunicatum; tunc non denunciabitur, nec audienda eſt pars; quia eius non intereſt, quod denuncietur excommunicatus, cum certũ ſit, quod non eſt cogendus ad ſatisfactionem, appellatione

pen-

pendente. Si tamen interuenit manifeſta offenſa, audietur, cum in tali caſu appellatio nō teneat, c. cōſuluit. c. peruenit. de appell. ita Oſt. Imol. Ant. in d. c. paſtoralis. Declara nono, in ſuſpenſione, & interdicto, latis in pœnam per ſententiam; quia ſuſpenduntur per appellationem; ſecus, quando in contumaciam, iuxta veriorem opinionem. Abb. in cap. ſæpe. de appellat. quem ſequitur Præpoſitus
3 in d. §. verum. nu. 16. Fel. in dicto cap. ad hęc. de appell. nu. 18. Sed an, ſicut non ſuſpenditur excommunicatio per appellationem, ita non ſuſpendatur abſolutio ab excommunicatione? & veritas eſt, quòd neque ſuſpenditur abſolutio, vt ſit par ius ligandi, & ſoluendi. Ita Ant. Imola, Frāch. in d. §. verum. Innoc. in cap. ab excommunicato. de reſcri-
4 ptis. Sed an abſolutio ab excōmunicatione facta, appellatione pendente, ſit nulla quemadmodum excommunicatio? & non eſſe nullam, dicit Frāch. in c. fronte. de appell.
5 Præterea notandum, quòd excommunicationis ſententia per Iudicem, qui eam tulit, nō poteſt ſuſpendi ad tempus, Io. Andr. Ant. Abb. Imo. Præpoſitus, & communis, cap. ad hæc quoniam. de appellationib. ſed requiritur formalis abſolutio, cap. nuper. c. cum deſideres. de ſententia excōmunicationis; ſolum enim excommunicatus, ſubſiſtente legitima cauſa, poteſt abſolui ad tempus; & poſt tempus reincidit in eandem excommunicationem, vt in cap. ve-
6 niens. el 2. de teſtibus, Franchus in d. cap. ad hæc. Sed fuit dubitatum in Curia Archiepiſcopali, an ſententia declaratoria excommunicationis incurſæ, poterit ſuſpendi ad tempus? & fuit dictum quòd ſic, & bis obſeruatum, ex
7 Imol. & Franch. in cap. dilectis filijs. de appellationbus; interdictum vero, ſi eſt locale, poteſt ab eodem Epiſcopo, qui illud tulit, ſuſpendi ad tempus; & interim, ſi durāte ſu-
ſpen-

ſpenſione, appelletur, erit ſuſpenſum, quoad vſque durauerit appellatio. Interdictum autem perſonale ſuſpendi non poteſt, niſi perſona eſſet interdicta propter alterius delictum. Ita Ioan. And. Imol. Abb. Franch. & alij in d. cap. ad hæc quoniam. qui aſſignant rationem.

ANNOTATIO.

Notandum, quòd licet declaratio excõmunicationis ſuſpendi poſſit,
8 vt dicitur in Praxi, tamen id raro, & ex vrgentiſſima cauſa fieri debet, & in cauſis leuibus; quoniam, vt experimento comprobatum eſt, per talem ſuſpẽſionem paruipenditur excommunicatio, & in caſibus narratis in Praxi, in quibus fuerant excommunicati laici ob violatam immunitatem Eccleſiæ, ſuſpenſio non generauit magnam ædificationem. Epiſcopus plane non debet eſſe facilis ad excommunicandum, ſed mature procedere, vt in cap. 3. ſeſſ. 25. Concil. Trid. ſed poſtquam excommunicauit, debet omnem diligentiam adhibere, vt excommunicatio non contemnatur, vt fuit late dictum in manuali Paſtorum. c. 64. & 65.

Item notandum, quod poſt Conc. Trid. poteſt appellari ab ex-
9 communicatione quamuis ſit interloquutoria, propter grauamen irreparabile, vt dicitur in Praxi: declara, dummodo excommunicatio non feratur propter contumaciam, quia tunc non poteſt appellari; ſiquidem contumax eſt in culpa, quandoquidem comparendo ſtatim abſolueretur, & ſic grauat, quia ipſe vult: igitur non habebit locum appellatio, nec poterit ſequi inhibitio. ex Conc. Trid. cap. 1. ſeſſ. 13. de reform. & ita cenſuit ſacra Congregatio Epiſcoporum, vt infra in annotationibus ad c. 88. de poteſtate Archiepiſcopi.

Præterea notandum, quod quamuis, vt dicitur in Praxi, appella-
10 tio pendente conditione vel die impediat excommunicationem, tamen ſi ſententia excommunicationis ſit relaxata cauſa ferendi teſtimoniũ, iuxta c. veniens. de teſtib. ſi interim appelletur, nõ ſuſpenditur effectus excommunicationis, quia iſta fuit quædam ſuſpenſio, non liberatio. Bald. in c. 2. de teſtib. cogen. Idem dicit Bald. in l. 2. §. 1. ff. de verborum oblig. de interdicto ſuſpenſo. quod ſi appelletur, non tollitur effectus, quia ſuſpenſio fuit ad tempus per modum temporalis liberationis. ſequitur Greg. Lopez. part. 1. tit. 9. l. 22.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Cedulones an poſſint affigi contra excommunicatos, ſi comparent, & petunt abſolui.*
2 *Excommunicari an poſſit ille, cui excommunicatio non eſt profutura.*
3 *Abſolutio ab excommunicatione ſtatim eſt facienda, & quando poſſit differri.*
4 *Percuſſor clerici quomodo debeat ſatisfacere clerico, antequam abſoluatur, & an in pecunia pro iniuria.*
5 *Aeſtimatio iniuriæ illata clerico percuſſo à laico, an debeat fieri coram Iudice ſæculari, vel Eccleſiaſtico.*
6 *Laicus ſi petat veniam, & offerat ſatisfacere clerico percuſſo, qui non vult ei reconciliari, an poſſit abſolui.*
7 *Percutiens clericum coram Sanctiſſimo Sacramento, eſt abſoluendus à Papa; & ibi alia exempla narrantur.*
8 *Officialis laicus percutiens clericum, etiam leuiter, eſt abſoluendus à Papa, etiam ſi ſit apparitor.*
9 *Clerici ſi adinuicem ſe percutiunt, an omnes ſint declarandi excommunicati, ſi vnus prius incepit.*
10 *Cedulones affixi contra declaratos excommunicatos, abſoluendos à Papa, quando remouendi.*
11 *Participantes cum excommunicatis, quando poſſint excommunicari excommunicatione maiori, ſine monitione nominatim facta.*
12 *Citatio perſonalis requiritur ad aliquem excommunicandum; quod limitatur pluribus modis.*
13 *Sententia cenſurarum an tranſeat in rem iudicatam.*
14 *Appellari poſt decem dies à ſententia cenſurarum an poſſit.*
15 *Excommunicationem an incurrat ignorans ſtatutum, in facto dãnato.*
16 *Declaratio excommunicationis eſt facienda parte citata, quod limitatur in aliquibus caſibus.*
17 *Excommunicatio, vel declaratio excommunicationis poſſunt fieri die feriata in honorem Dei.*
18 *Probationes imperfectæ coniunguntur, ad probandum cenſuras.*
19 *Citatus ad dicendum cauſam, quare non debeat declarari excommunicatus, ſi non comparet: declaratur excommunicatus in Curia Neap. propter cauſam principalem, ob quam fuit citatus.*
20 *Sententia definitiua fertur contra contumacem, lite non conteſtata, vbi agitur de periculo animarum.*

21 Ex-

21 *Excommunicatus eſt, qui auſert aliquid de manu clerici per vim, vel tenet eum per frænum equi: & alia exempla practicabilia.*

22 *Excommunicatus carceratus in Cur. Archiepiſc. non expeditur, niſi prius abſoluatur,*

23 *Abſolutionem ab excommunicatione petens, an fateatur ſe eſſe excommunicatum.*

24 *Excommunicari non poteſt comparens paratus ſatisfacere.*

25 *Excommunicationis ſententia poteſt ferri pro fructibus non liquidatis.*

26 *Officialis laicus quando cenſetur percutere clericum vt priuatus, non vt magiſtratus.*

De excommunicatione plura magis practicabilia.
CAP. XXIX.

PROSEQVENTES præmiſſam materiam excommunicationis, de qua licet plures adſint tractatus; nos tamen quæ magis opportuna, ad praxim conducibilia, in dies occurrentia, & in Iudicio Eccleſiaſtico verſantibus neceſſaria ſunt, in præſenti, & præcedenti
1 cap. elucidare non omiſimus. In Ciuitate Neapol. ſolent aliqui laici, præſertim magiſtri Eccleſiarum, dũ eis aliquid præcipitur à Curia Archiep. ſpectans ad eius iuriſdictionẽ, tentare omnes vias non obediendi Eccleſiæ: & quia magis timent affixionem cedulonum, quam ipſam excommunicationem, propter infamiam (nam excommunicati ſolent vocari hæretici, & tales largo modo dicuntur. Archid. & Gemin. in c. 1. de hæret. in 6.) antequam affigantur cedulones, comparent in Curia, petentes abſolui. Fuit dubitatum, an adhuc cedulones contra eos affigi poſſent? Videbatur, quòd non; nam cedulones affiguntur, vt excommunicatus videns ſe ab aliis vitari, aſpiciens confuſionem ſuam, erubeſcat, & conuertatur. cap. 1. de except. in 6.

Clem. 1.

Clem.1. de pœnis.& ibi notat Anchar.num.15.qui finis in excommunicato conuerſo, petente abſolutionem,ceſſat. Præterea excommunicatus eſt ſtatim abſoluendus, propter mala, quæ affert excommunicatio. Gloſ.communiter recepta in cap. qua fronte.de appellat. & ſic fruſtra affiguntur,ſi ſtatim abſolutio ſequi debet. Contrarium fuit pluries ſeruatum in Curia Archiepiſcopali, non paſſim, ſed contra aliquos temerarios, contra quos fuerunt affixi, donec ſatisfeciſſent, & eſſent abſoluti,vt ipſi magis confunderētur,abſtinerent in futurum,& alij terrerentur. Pro qua obſeruantia facit textus in d. Clement.1. §. & quia. in qua mandatur publicari excommunicatos, donec ſatisfecerint,& ibi addit Cardinalis Zabarella,& abſoluãtur. Idẽ tenet Abbas in cap.ea noſcitur.per illum tex.not.2.de ſententia excommunicationis,dicens ad officium Prælatorum ſpectare denunciare excommunicatos, etiam nemine requirente, & eos vitari facere, donec ſatisfecerint, & fuerint abſoluti. Item cedulones non ſolum affiguntur, vt excommunicatus conuertatur; ſed vt alij ipſum euitent, donec fuerit abſolutus.cap. curæ. 11.q.3. Vgolin.de cenſur.tab.1. cap.21. §.ſecundo. Item excommunicatio dicitur medicinalis, non ſolum propter excommunicatum,vt
2 conuertatur, ſed vt alij de communitate terreantur, vt late probat Couar.in initio relectíon. cap. alma mater. de ſententia excommunicationis lib. 6. & propterea dicunt Doctores, quòd Epiſcopus poteſt excommunicare illum, cui excommunicationem non profuturam ſcit, vt alios terreat; niſi excommunicatus efficeretur deterior, Abb.in cap. ab excommunicato. de reſcriptis. Felin. in c. ad Apoſtolicæ. de except. & in ſpecie expedire Reipublicæ publicare excommunicatos, dicit Petrus de Anchar.

vbi

vbi ſuprà, & expedit Reipublicæ aliorum delicta nota eſſe, l. eum, qui nocentem. ff. de iniurijs. Nec ex publicatione fit aliquod præiudicium excommunicato, cùm declaratio nihil noui inducat. cap. paſtoralis. §. verum. de appellat. l. heredes palam. ff. de teſtam. & propterea etiam appellatione pendente fit denunciatio. d. §. verum. & talis affixio prodeſt Reipublicæ; ergo fieri debet, ex regula, quòd tibi non nocet, & alteri prodeſt fieri poteſt, & debet. l. 1. §. denique. ff. de aqua pluuia arcend. Gloſſ. in l. 2. ff. ſoluto matrim. tanto magis, quod res per ſententiam erat effecta notoria. cap. cum olim. de verborum ſignificat. Ant. in cap. veſtra. de cohabit. clericorum, & mulier. Præterea, ſi vt magis confundatur, poteſt quis abſolui corã multitudine gentium; & ex tali cauſa differri abſolutio. Gloſſ. in cap. ſi quis autem. 18. diſt. Idem erit affigere cedulones, ad maiorem eius confuſionem: & ex his patet reſponſio ad contraria. Non obſtat, quòd excommunicatus eſt ſtatim abſoluendus; nam ſequuta abſolutione, remouebuntur cedulones. Sed ſunt aliqui caſus, in quibus abſolutio poteſt differri, etiam ſi præcedat ſatisfactio, puta, quãdo aliquis eſt abſoluẽdus corã multitudine gentiũ, vt magis confundatur, ſi commiſerit graue delictum, ſicuti ſacrilegium, vt diutius confundatur; aut, ſi multum deliquit; aliàs non debet differri abſolutio. d. cap. qua fronte. Ita Gloſſ. not. in cap. ſi quis autem. diſt. 18. inter quos poteſt connumerari contemptus Eccleſiæ.

4 Secundò notandum, quòd percuſſor clerici, antequam abſoluatur, debet ſatisfacere clerico. cap. parochianos. cap. ea noſcitur. cap. quamuis. de ſententia excommunic. Sed dubium eſt, qualis debeat eſſe iſta ſatisfactio. Sunt opiniones in d. cap. ea noſcitur. aliqui enim dicunt, quòd ſatiſ-

factio verſatur circa damna, expēſas, & intereſſe; ſed quod clericus non debet petere æſtimationem iniuriæ: alij dicunt, quòd non ſufficit flectere genua iniuriato, & petere veniam; ſed vltra damna, æſtimabitur iniuria, & ſatisfiet clerico in pecunia: & hanc opinionem tenent Oſt. Ant. & probatur in cap. olim. de iniur. & damn. & in d. cap. ea noſcitur. & cap. quamuis. & dicit veriorem eſſe Abb. in d. cap. ea noſcitur. Card. Imola, in Clem. prima, de pœnis. & iniuriatus dicit, quòd vellet potius tantum de ſuo perdidiſſe, quàm hanc iniuriam pati; & Iudex poſteà taxabit ſecundum qualitatem & quantitatem iniuriæ, & perſonæ iniuriatæ. cap. quod fieri. 3. q. 3. Speculat. de iniur. §. 1. Card. vbi ſupra. Aliud eſt dubium, coram quo Iudice fiet iſta æſtimatio iniuriæ; ſi coram ſeculari, vel Epiſcopo? Reſpondetur, quòd aut agitur ad pœnam, ratione ſacrilegij; & poteſt agi coram Eccleſiaſtico; aut ad ſatisfactionem iniuriarum, & intereſſe; & tunc, aut per modum actionis, & coram Iudice ſeculari; quia actor ſequitur forum rei. cap. cùm ſit. de foro compet. aut per modum exceptionis, puta, quia laicus petit ſe abſolui, & clericus opponit de ſatisfactione; & tunc coram Iudice Eccleſiaſtico, qui non abſoluet, niſi ſatisfecerit. d. cap. parochianos. Ita Card. Imol. in d. Clem. 1. Colligitur ex Gloſ. in d. cap. parochianos. & licet actio iniuriarum duret anno; tamen per viam exceptionis eſt perpetua: & quandocumque laicus petit abſolui, clericus poteſt excipere. Ant. in d. cap. ea noſcitur. Sed quid, ſi laicus petat veniam, & offerat ſatisfactionem, & clericus nolit ei reconciliari, an poſſit abſolui? Videtur, quòd ſatisfactio ita ſit intelligenda, vt ſequatur pax, cap. contingit. il primo. de ſententia excommunicationis. Contrarium fuit ſeruatum in Curia

Ar-

Archiepiſc. Neap. cum per laicum non ſteterit; immo clericus peccat, non oſtendendo ſigna dilectionis particularis, & non gratè recipiendo petentē ſibi veniam. D. Thom. 2.2. q. 53. artic. 8. & etiam hoc caſu compelli ad oſtendēdum pacem, ſignis particularibus, aliàs excommunicari, vel alio modo conſtringi poſſe, probat Ludouic. Carbon. de pacificat. inimicorum. q. 26. habetur in cap. ſtudēdum. cap. diſſidentes. cap. præcipimus. diſt. 90. cap. 1. de treg. & pace. vbi Felin.

7 Tertiò notandum, quòd remittitur arbitrio Iudicis, quæ dicatur grauis, vel leuis percuſſio clerici, qui ex circumſtantijs perſonæ, loci, & ſcandali id arbitrari poterit. cap. peruenit. de ſententia excommunicationis. vbi omnes, qui faciunt mentionem de quadā extrauag. Ioannis xxij. incipiente, Perlectis. quam refert Nauarr. cap. 22. n. 91. adducens plura exempla, quæ ibi vide. In Curia verò Archiep. fuit iudicata grauis percuſſio, facta cū baculo quinque, vel ſex vicibus, licet non adfuerit ſugillatio carnis, vel vulnus. Item fuit iudicata grauis percuſſio in perſonam confeſſarij cuiuſdā mulieris agonizantis, cuius guttur quidam laicus fortiter manibus comprimebat, ita vt ſi ab alio non fuiſſet impeditus, ipſum ſuffocaſſet: ratione perſonæ dicti confeſſarij, qui vltra integritatem vitæ erat ſuperior in ſuo monaſterio inſigni; ratione ſcandali, quod fuit magnum in Ciuitate, nam dictus confeſſarius acceſſerat ad domum dictæ mulieris pro commendatione animæ, & percuſſor, qui erat conſanguineus mulieris, prætendebat, mulierem conſilio confeſſarij feciſſe quoddam legatum pium, in præiudiciū conſanguineorū: locus etiā percuſſus erat in conſideratione iuxta l. vulneris. ff. de iniurijs. eſt .n. percuſſio gutturis nimis periculoſa. Fuerunt etiam conſi-

Digitized by Google

derata verba finalia d. extrauagantis,ibi (Admonentes,vt potius declares in dubio,percuſſionem eſſe grauem, & ab ea non poſſe abſoluere,quàm declarãdo leuem, occaſionẽ præbeas lędendi ſtatum Eccleſiaſticum) & talis læſio cõſiderabatur in illo caſu ; & ſic abſolutio fuit reſeruata Papę. Item fuit iudicata grauis percuſſio duorum clericorũ, qui inuicem pugnis ſe percuſſerunt, ſine ſanguinis effuſione,vel ſugillatione carnis, coram Sanctiſſimo Sacramẽto, quod Illuſtriſſimus,& Reuerẽdiſſimus Cardinalis Geſualdus Archiepiſcopus deferebat per Ciuitatem , in publica proceſſione repoſitionis Sanctiſſimi Sacramenti, in Eccleſia Cathedrali Neapol.in qua fuerat habita oratio quadraginta horarum; & fuerunt grauiter puniti.

8 Quartò notandum, quòd officialis laicus percutiẽs clericum, etiam leuiter,non poteſt abſolui,niſi à Papa;ſi verò turbam arcendo irruentem , clericum non ex deliberatione , ſed caſu fortuito lædat, vel vim vi repellendo;tunc non eſt excommunicatus. textus eſt in cap. ſi verò. el primo. de ſententia excommunicationis . qui textus procedit etiam in apparitore, vt pro leui percuſſione ſit abſoluendus à Papa,vt dicit ibi Gloſ. in verbo,officialis. & ità fuit ſeruatum in Curia Archiepiſc. Neap. Non enim tantam habent auctoritatem laici in clericos; ſed illis debent & ſummum honorem , & reuerentiam exhibere , maximè ſacerdotibus, à quibus credunt non ſolùm in terra, verum etiam in cælo ligari poſſe, & ſolui , cap. quis dubitet. 96. diſt. Quapropter perennibus laudibus eſt extollendus Illuſtriſſimus,& Excellentiſſimus D.Franciſcus de Caſtro huius Regni Prorex, qui ſui genitoris veſtigijs inhærẽs,numquam permiſit ſecum loqui ſacerdotes , niſi tecto capite . Plura exempla ſummæ reuerentiæ exhibitæ

bitæ ab Imperatoribus, & Regibus, Epiſcopis, & presby-
teris, refert Bozius de ſignis Eccleſiæ, ſigno 86. conclu-
dens aduerſus hæreticos ex d. magna reuerentia, nos eſſe
verè ex Eccleſia Dei, reliquos autem hæreticos; nam hæ-
retici negant huiuſmodi honores eſſe præſtandos Epiſco-
pis, & presbyteris. Plura etiam exempla contra hæreti-
cos adducit Illuſtriſſimus, & Reuerendiſſimus Cardinalis
Bellarminus, hac noſtra tempeſtate in Eccleſia Dei verè
hæreticorum malleus, de Romano Pontifice, lib. 1. c. 7.
iſta namque nos ab hæreticis diſtinguunt. Quamobrem
deplorandi ſunt Principes ſeculi (ſi qui ſunt) qui minimè
permittunt ſecum ſacerdotes loqui, niſi capite detecto, &
ſtantes, ipſis ſedentibus; & in menſa ſibi ſeruire: & hac de
cauſa Curia Archiep. Neap. non permittit, quòd ſacerdo-
tes ſint ſecretarij Principum ſecularium, ne ab eis irreue-
renter tractentur.

9 Quintò notandum, quòd ſi duo clerici inuicem ſe per-
cutiunt; ſed vnus prius incepit, & prouocauit, non ſunt
ambo declarandi excommunicati, ſed ſolùm qui prouo-
cauit, niſi alter exceſſerit modum in defendēdo. Ratio eſt,
quia prouocatus præſumitur repercutere cauſa defenſio-
nis. Felin. latè in cap. ſignificaſti. de homicid. Marſilius
conſil. 137. num. 8. Clarus. §. final. q. 60. num. 14. & in
10 ſpecie id tenet Card. conſ. 42. Quando vero quis eſt ab-
ſoluendus à Papa, ſi poſt declarationem factam in Curia
Archiepiſc. Neapol. petat humiliter remoueri cedulones,
ſolet ei concedi terminus vnius, vel duorum menſium, ad
procurandum abſolutionem; & interim remouentur ce-
dulones, dummodo domi ſe contineat, & præſtita cau-
tione; quo termino elapſo, ſi non præſentet abſolutionem,
de nouo affiguntur.

M 3 Sexto

11 Sextò notandum, quòd participantes cum excommunicatis ab eodem Epiſcopo, non poſſunt excommunicari excommunicatione maiori, ſine trina monitione nominatim facta; ſecus ſi aliquis fuit declaratus excommunicatus à iure, vel ab alio Epiſcopo; quia tunc participantes poterunt excommunicari ſine tali monitione ſpeciali; & ita procedunt cap. ſtatuimus. il primo, & il ſecondo. cap. conſtitutionem. de ſentẽtia excommunicationis, in ſexto, vt dicunt Ioan. Andr. Dominicus, Franch. in d. cap. ſtatuimus. il primo. Abb. in cap. peruenit. num. 4. de appellat. qui ponit exemplum in declarato excommunicato à iure. Franch. ibidem num. 8. & 9.

12 Septimò notandum, quod ad excommunicandum requiritur citatio perſonalis. Innoc. communiter receptus in cap. final. de eo. qui mittitur in poſſeſſionem. Felin. in cap. cum ſit Romana. de appellat. Couarr. in capit. alma mater. prima par. §. nono; niſi excommunicandus dolo latitet; vel ſubterfugiat citationem perſonalem; vel alio modo abſentia ſit malitioſa, quæ præſumitur in clerico nõ reſidente, iuxta ſupradictos; vel, quando quis fuit ſemel citatus de perſona. Felin. & Couarr. vbi ſupra; quia tunc ſufficit citatio ad domum, vel per edictum; vel, quando monitio ad domum facta peruenit ad ipſius excommunicandi notitiam; quia citatio illegitima cum notitia ſubſequuta ita ligat, ſicut citatio ab initio legitima. Clem. cauſam. de electiõn. Felin. & Couarr. vbi ſupra. Tiraquell. de retract. lib. 1. §. 9. Gloſſ. 2. num. 4. vel quando quis fuit malè abſolutus ab excommunicatione, & tractetur de reducendo eum in excommunicationẽ, tunc ſatis eſt, quod domi citetur, & moneatur. Rota in nouis. 399. Felin. & Couarr. vbi ſupra; vel ſecundum ritum Curiæ Archiepiſc.

piſc. Neap. 17. citatus bis domi, poteſt excommunicari: ſuper quo idē quoque de iure poſſe procedere, firmat Dominus Hieronymus Campanilis.

13 Octauò notandum, quod ſententiæ cenſurarum numquam tranſeunt in rem iudicatam, ad finem, vt non poſſint retractari per pœnitentiam,& abſolutionem,etiā poſt mille annos; & ſi excommunicatus efficeretur deterior, Iudex ex officio inuitum abſoluet. Ioann. Andr. in cap. 1. de ſententia excommunication. in ſexto. tamen quoad effectum, quòd appellatio interpóſita poſt decem dies non ſit admittenda, tranſeunt in rem iudicatam, ita quòd appellatio non operatur effectum deuolutiuum. Gloſſ. Ioan. Andr. Ant. Abb. Felin. & alij. in cap ad reprimendam. de officio Ordinar. Franch. in c. præterea. il ſecondo. de appellat. Felin. in cap. lator. de ſententia,& re iudicata. Declaratur primo, vt póſſit poſt decem dies audiri excommunicatus per viam querelæ coram Superiore; nō tamen Archiepiſcopo, qui non poteſt adiri per viā querelæ. Abbas in d. cap. ad reprimendam. Anton. Abb. Imol. Felin. in d. cap. lator. Et dicit Abb. antiq. in d.c. ad reprimendam. quem ſequuntur Ant.& Imol. quòd excommunicatus, poſt decem dies poteſt requirere Epiſcopum, qui excommunicauit, vt reuocet excommunicationem, tamquem iniuſtam;& ſi non reuocat,ab iſto grauamine poteſt appellari. Declaratur ſecundo, quando quis fuiſſet excom-
14 municatus ſub conditione, ſi tale quid fecerit; quia ante conditionis euentum poterit appellare, etiam poſt decem dies, licet in alijs ſententijs non cenſurarum non poſſit appellari ante euentum conditionis, poſt decem dies. Ratio eſt, quia ſententia cenſurarum non retrotrahitur, ſicut aliæ ſententiæ. Ita communiter tenent Doctor. in d. cap.

præterea. vbi Franch. teſtatur de communi.

15 Nonò notandũ, quòd ſecundũ magis cõmunem Doctorum opinionem, in c. à nobis.il primo. de ſenten. excomm. ignorãtia pœnę ſtatuti nõ excuſat in facto, aliàs damnato, puta, furto, adulterio, & ſimilibus; tamen excuſat in ſententia excõmunicationis: quia in ea requiritur contẽptus, qui non cadit in ignorantẽ. Abb. & alij in d.c. à nobis. Henr. de Bottis, de ſynodo Epiſcopi. par. 3. concl. 13. Couar. latè in c. alma mater. de ſenten. excomm. in 6. §. 4. n. 8. & proinde exteri non poſſunt declarari excommunicati in foro exteriori, niſi quando præſumitur ſciẽtia, nempe, poſt duos menſes in conſtitutionibus Principum, & ſecundum arbitrium Iudicis in ſtatutis inferiorum, quoad abſẽtes; ſed quoad præſentes ſtatim, vt latè tradit Felin. in cap. cognoſcentes. num. 7. & 8. de conſtit.

16 Decimò notandum, quod ſecundum communem opinionem Doctorum declaratio excommunicationis debet fieri, parte citata ad dicendum cauſam, quare non debeat declarari excommunicatus; aliàs eſt nulla. Gloſſ. in Clemen. præſenti. in verb. conſtiterit. de cenſibus. vbi Abb. Felin. latè in cap. Rodulphus. de reſcript. Adeſt etiam ritus Curię Archiepiſc. Neapol. 3. Declaratur primò, niſi declaratio fiat ſuper exceſſu notorio. c. peruenit.il primo. de appell. & dummodo certum ſit, non poſſe competere aliquam iuſtam excuſationem. Felin. vbi ſupra, & ſemper eſt tutius citare; quia multa dicũtur notoria, quę non ſunt. Imol. in c. extirpandæ. de præbend. Declaratur ſecũdo, quando dubitatur de fuga citandi: quia tunc poteſt declarari, omiſſa citatione. Abb. in cap. cum non ab homine. de iudicijs. Fel. latè, vbi ſupra. Declaratur 3. quando pręſupponitur factum pro indubitato, & quis declaratur excommuni-

municatus, vt magis innoteſcat; vel vt hodie euitetur ab alijs; quia non eſt opus citare. Rom.conſil.482. incip. in caſu præmiſſo. Felin. loco citato,qui alios cumulat.
17 Vndecimo notandum, quòd excommunicatio poteſt ferri die feriata in honorem Dei, ſecundum Feder. de Senis conſ.11.& Frãc.Marc.deciſ.Delph.690. pariter denũciatio excommunicationis poteſt fieri die feriata in honorem Dei. Dominic.& Franc. in cap. felicis. de pœnis in 6. & proinde fuit iuſte declaratus excommunicatus per Curiam Archiep.die feriata in honorem Dei quidam laicus, qui eodem die manus violentas iniecerat in curſorem dictæ Curiæ, clericum, exequentem ſuum officium.
18 Duodecimo notandum, quòd licet in criminalibus probationes imperfectæ non coniungantur, ad imponendam pœnam ordinariam delicti, Gloſ. in cap. veniens, de teſtib.tamen ad imponendam pœnam cenſurarum, ſeu ad probandam cenſuram coniungũtur: vnde fama cum argumentis ſufficeret. Ita Dominicus,& Franch. in c. 1. per illum textum, de vſuris,in 6.
19 Decimotertio ſciendũ, quòd in Curia Archiep.quandò aliquis incidit in aliquam cenſuram, nempe, ob violatam immunitatẽ Eccleſię,vel alias cauſas,capta informatione, citatur ad dicendum cauſam, quare non debeat declarari excommunicatus ob prædictam cauſam;& ſi non comparet, non excommunicatur tamquam contumax, ſed contra eum proceditur ad definitiuam ſententiam,& declaratur excommunicatus ex cauſa, ob quam fuit principaliter citatus. Quæ praxis aliquibus fuit viſa dura, ex regula iuris, quòd contra abſentes, & contumaces, ex teſtibus, lite non conteſtata, receptis, non poteſt procedi ad definitiuam, toto tit. vt lite non conteſtata. c. omnia. c.
abſente.

abſente.c.abſens,3.q.9.in contrarium eſt veritas; nam vbi
20 de periculo animarum agitur, poteſt procedi ad definitiuam, contra contumacem, vel abſentem, etiam ex teſtibus receptis, lite non conteſt. textus eſt notabil.in c. quoniam frequenter. §.porro, vt lite non conteſt. Lap.ſingul. alleg. 10. Marian.Socin. in d.cap.quoniam frequenter. fallen. 58. iuncta fallentia 8. Præpoſ.in cap.de accuſationibus. 3.q. 9. & quando exceſſus eſt exemplaris, ſolet Curia Archiep.in prima citatione, ſiue monitorio, præfigere competentem terminum, ad dicendum cauſam, quare non debeat declarari excommunicatus; & quòd infra eundem terminum, vel alium competentem valeat citatus allegare, deducere, & probare, quidquid vult, poteſt, & intendit, quare declarari non debeat; cum comminatione, quod dicto termino elapſo, ſi nihil deduxerit, prima die iuridica compareat, ad videndum ſe declarari excommunicatum, & pro excommunicato publice denunciari, cedulones decerni, & affigi per loca ſolita, & conſueta ciuitatis, ipſo vlterius non monito, nec citato, niſi quatenus opus fuerit, & expediet, & ad valuas Eccleſiæ Metropolitanę. Vbi &c. Datum &c. Et poſtea ipſo non comparente, inſtante Fiſco, proceditur ad declarationem, & affixionem cedulonum.

21 Decimoquarto notandum, quod dicitur manus violentas inijcere in clericum, qui immediate, vel mediante inſtrumentō, inijcit ei, aut rei ipſum tangēti; vt ſi teneat clericum per veſtes, vel per frænum equi, cui inſidet clericus, vt abire non poſſit quo velit; aut aufert à clerico aliquā rem violenter; aut ſi occidat equum ſubtus clericum; vel deturpet ei veſtes; aut laniet in eius dorſo, vel eum includat in aliquo loco, aut abſcindat cingulum ephippij; aut

adeo

Digitized by Google

adeo furioſè perſequitur, vt cogat ſe dare præcipitem in flumen, vel aliud diſcrimen, ad ſe liberandum. Innoc. & communis in cap. nuper. de ſentẽtia excommunicationis. Petrus de Anchar. in cap. ſi clericos. eodem tit. in 6. Nauarr. cap. 27. num. 67. Præterea ſciendum, quod excom-
22 municati, carcerati in Curia Archiepiſc. ſi petant expediri, non audiuntur, niſi prius petant abſolutionem, & abſoluantur; quia excommunicatus, etiam iniuſtè, non eſt audiendus, antequam abſoluatur. cap. per tuas. vbi Abb. de ſententia excommunicationis. & propterea carcerati ſolent petere abſolutionem ad cautelam, quatenus ſunt excommunicati; ſiquidem petens abſolutionem, licet præſumatur excommunicatus, iuxta Gloſſ. & Oſt. in cap. venerabilem. de elect. tamen id procedit, quando petitur
23 ſimpliciter abſolutio; ſecus ſi ad cautelam. Abb. in dict. cap. venerabilem. Maſcard. in verb. abſolutio. concluſ. 13.

ANNOTATIO.

Num. 1. Aduertendum, concluſionem auctoris de cedulonibus affi-
24 gendis contra excommunicatos per ſententiam, comparentes, procedere, quando ſententia fuit iam lata contra eos, & ſolum remanet affixio cedulonum, & opus eſt abſolutione, vt poſſint affigi cedulones in caſibus exemplaribus ad aliorum terrorem, & remanere affixi, donec ſequatur abſolutio: verum, vt idem auctor fatetur, in cauſis leuibus, & quando ſententia non eſt lata, non poteſt publicari excommunicatus comparens paratus ſatisfacere. Concordat deciſio Rotæ Romanæ Achillis de Graſſis, deciſ. prima. de ſententia excõmunicationis. in qua fuit dictum, quod licet ſententia excõmunica-
25 tionis poſſit ferri pro fructibus non liquidatis, vel alia incerta quãtitate, & non relaxetur, donec fuerit ſatisfactum publice, vt per Rotam in nouis. 183. tamen quia illa fundatur in contumacia, fuit iudicatum, comparẽtem offerentem ſe paratum ſatisfacere, nõ poſſe publicari, immo iudicarunt domini, maximam iniuriam fuiſſe il-

latam

litam publicando; intellige itaque concluſionem auctoris, quando eſt iam lata ſententia excommunicationis, & opus eſt abſolutione, & in caſibus exemplaribus maxime, vbi agitur de violando iura Eccleſiæ: & cum perſonis, quæ ſolent parui pendere cenſuras, & magis timent affixionem cedulonum, quam cenſuras, non cum alijs obedientibus.

Num. 8. Sed quomodo cognoſcitur, quod officialis laicus percutit,
26 vt priuata perſona, non vt Iudex, ad hoc, vt pro leui percuſſione poſſit abſolui ab Epiſcopo? dicendum, quod Iudex dicitur quaſi ius dicens, cap. forus. §. Iudex. de verb. ſignif. & propterea quando abſque cauſæ cognitione infert iniuriam, non vt iudex, ſed vt priuatus agere præſumitur. Ita Decius in l. vt vim. num. 28. ff. de iuſt. & iur. Menoch. conſ. 107. num. 21. & de recuperanda. remed. 8. n. 8.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura requiritur in ſententia excommunicationis, & in alijs cenſuris; & quid, ſi ſit lata contra incertam perſonam.*

2 *Scriptura an requiratur in precepto, de aliquid faciendo, ſub poena excommunicationis lata ſententia.*

3 *Scriptura an requiratur in ſententia excommunicationis nulla, vel, qua non habuit effectum.*

4 *Scriptura non requiritur in ſententia excommunicationis, lata per ſtatutum; & quid, ſi per mandatum generale.*

5 *Scriptura non requiritur in ſententia excommunicationis, quando copia Notarij, vel alia neceſſaria ad ſcribendum haberi non poſſunt.*

6 *Poena ſuſpenſionis, contenta in cap. 1. de ſententia excommunicationis, in ſexto. non comprehendit Epiſcopos, nec poena, cap. ſacro. extra, eodē tit. & quid in Prælatis regularibus.*

De ſcriptura, quando requiratur in ſententia excommunicationis. CAP. XXX.

CVM Dominus Vicarius Neapol. quodam die feſto intereſſet choro in Eccleſia Cathedrali, quidam laicus, magiſter cuiuſdam Eccleſiæ, voluit eidem Vicario ibi exiſtenti con-

Digitized by Google

conſignare claues Eccleſiæ, & amplius in ea ſe non intromittere; quem Vicarius pluries monuit, vt pro tunc ipſas penes ſe retineret; quia nec tempus, nec locus id patiebantur; ſed abſoluto officio, benigne ipſum audiret. Et cum dictus laicus adhuc impudenter, & temerarie voluiſſet conſignare claues in dicto loco, Dominus Vicarius fecit ei præceptum, vt ſub pœna excommunicationis latę ſententiæ, pro tunc dictas claues penes ſe retineret; qui laicus, relictis ibi clauibus, diſceſſit, dicens, ego ſum ſubditus Regi, cum maximo ſcandalo Canonicorum, & aliorum circumſtantiũ, qui fuit poſtea per Curiam Archiep. declaratus excommunicatus, carceratus, ad plures pœnas condemnatus, & publice abſolutus, in Miſſa conuentuali, in die Dominico, in eadem Eccleſia Metropolitana, & lo-
1 co, in quo prębuerat ſcandalum. Fuit tamen dubitatum, an Vicarius propter excommunicationem latam ſine ſcriptis eſſet ſuſpenſus, iuxta cap. 1. de ſententia excommunicationis, in 6. qui textus procedit etiam in alijs cenſuris, & ſiue excommunicatio feratur in certam perſonã, ſiue in incertam, ſecundum tutiorem opinionem Ioannis Andreæ, Dominici, & Franchi in d. c. 1. Marian. Soc. cap. ſacro. de ſententia excommunicationis, & in cap. perpẽdimus. eodem tit. Vgolinus de cenſuris, tabula 8. cap. 21. §. 1. licet contrarium teneant ibi Ioan. Monac. Archid. & Lap. alleg. 73. quando fertur in incertam perſonam, & d. cap. 1. procedit, ſiue adſit dolus, ſiue non; ſed ſufficit, quod ſtultè, fatuè, vel ex negligentia feratur, ſine ſcriptis; nam id temerarie fieri dicitur, iuxta gloſſ. in d. c. 1. in verbo, temerarius. quam communiter Doctores ſequuntur.
2 Sed dubium erat, quoniam textus in d. c. loquitur de ſententia excommunicationis, & tamquam pœnalis, non videbatur

debatur extendendus ad præceptum de aliquid faciendo, ſub pœna excommunicationis latę ſententiæ, quod non videtur ſententia excommunicationis. In contrarium tamen eſt veritas; quia non poteſt negari, quin in præcepto contineatur ſententia excommunicationis; & ita communiter videntur concludere DD. in d. cap. 1. dum ponunt exemplum de ſuperiore regulari, qui fecit præceptum ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ ſubdito ſuo. Sed
3 dubitant DD. quid ſi ſententia, contenta in præcepto, non habuit effectum, quia ſubditus paruit; vel alias ſententia lata non habuit effectum; quia lata poſt appellationem? Lapus alleg. 73. tenet non eſſe locum pœnæ dicti c. primi, quando excommunicatio non habuit effectum; quem videtur ſequi Dominicus in d. c. 1. ſed contrariam opinionem, tamquam magis tutiorem, tenent Ioannes Andr. &
4 Franch. in d. c. 1. Non autem habet locum pœna dicti c. primi, quando excommunicatio fertur per ſtatutum, vt dicunt, Io. Andr. Geminianus, Anchar. Felin. Franchus in cap. Romana. §. caueant. eod. tit. in 6. Et idem eſſe in mandato generali, quod habet vim ſtatuti, tenet Lapus in d. alleg. 73. Poteſt poni exemplum, quando Vicarius Neapolitanus præciperet ſine ſcriptura, vt omnes clerici accedant ad proceſſionem, ſub pœna excommunicationis, vel ſuſpenſionis, ipſo facto incurrenda. Idem cenſet Lapus d. alleg. quando excommunicatio fertur à Prælato, non tamquam Iudice, ſed tamquam parte, pro defenſione iurium, iuxta notata per Innoc. in cap. venerabili. de cenſibus. & in cap. ſacro. de ſententia excommunicationis.
5 Nec etiam habet locum pœna prædicta, quando copia Notarij, vel alia neceſſaria ad ſcribendum haberi non poſſunt, & periculum eſt in mora, vt dicit Gloſſa, communiter

mu-

Digitized by Google

muniter recepta, in d. cap. 1. in verbo, temerarius. Et hac ratione fuit excuſatus Vicarius prædictus à pœna ſuſpenſionis. Declaratur etiam textus in d. cap. 1. vt talis pœna ſuſpenſionis non comprehendat Epiſcopos; quia non fit expreſſa mentio de illis, iuxta cap. quia periculoſum. de
6 ſententia excõmunicationis, in ſexto. vt dicit Ioan. Mon. in d. cap. 1. Nec etiam procedit in Prælatis regularibus, ſecundum Lapum, in d. alleg. 73. Sed contrarium tenent in d. cap. 1. Io. Monach. Ioan. And. Oſt. Petrus de Anchar. Dominicus, & Franch.

SVMMARIVM.

1 *Abſolutus in foro conſcientiæ ab excommunicatione, an debeat inquietari in foro exteriori.*

De abſoluto in foro conſcientiæ, an debeat moleſtari in foro exteriori. CAP. XXXI.

FVIT pluries dictũ, & obſeruatum in Curia Archiep. Neap. quòd ſi in iudicio appareat aliquem eſſe excommunicatum; ſed conſtet Iudici in conſcientia, talem excommunicatum obtinuiſſe abſolutionem in foro conſcientiæ, antequam negotium deduceretur in iudicium, licet talis excommunicatus abſolutus, in foro conſcientiæ tantum poſſit accuſari, declarari, & puniri in iudicio iuxta gloſſam communiter receptam in cap. de his. de accuſat. & tradita per Couar. in cap. alma mater. de ſententia excõmunicationis in 6. §. 12. num. 16. honeſtius tamen, & benignius facit Iudex, ſi ipſum non inquietet, nec declaret excommunicatum in foro exteriori, niſi pars eſſet in iudicio,

quæ

quæ inſtaret; ſed, ſi pars non adeſſet, non tenetur Iudex illum declarare excommunicatum ex officio Iudicis nobili, quòd verſatur circa publicam vtilitatem; quia illa non eſt in conſideratione, poſtquam quis eſt abſolutus, & in peccato non perſeuerat. Idem tenet Nauarr. in conſil. 51. de ſententia excommunicationis. Idem Henriq. in ſumma, de irregularitate. cap. 20. & ita vidi pluries ſeruatũ, vt dixi, cum Eccleſiaſticis, qui poſt excommunicationem, & abſolutionem obtentam in conſcientia celebrauerunt ad euitandam irregularitatem, ſuper qua in hoc caſu ſolus Papa diſpenſat. Nauarr. cap. 27. num. 241.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus, perſiſtens in excommunicatione per annum, habetur pro confeſſo, & conuicto, de delicto, pro quo contumax fuit excommunicatus.*
2 *Teſtes an ſint repetendi ad inſtantiam excommunicati per annum.*
3 *Excommunicatus perſeuerans vltra annum in excommunicatione, poteſt priuari beneficijs.*
4 *Contumax poteſt excommunicari, ſine alia citatione.*
5 *Excommunicatus ſi poſt annum admittatur ad defenſiones, an recuperet beneficia.*
6 *Condemnari ab Epiſcopo an poſſit contumax ad poenam delicti.*
7 *Laicus excommunicatus vltra annum priuatur iure patronatus.*

De excommunicato inſordeſcente vltra annum.

CAP. XXXII.

EXCOMMVNICATVS, qui per annũ perſeuerauit in excommunicatione, habetur pro confeſſo, & conuicto de delicto principali, pro quo fuit citatus, & nõ comparens excommunicatus; ita quod non

non eſt amplius audiendus, ex cap. rurſus, & quicumque. 11. q. 3. Abb. Anton. Ripa, qui teſtatur de communi in cap. 1. de iudicijs. vbi dicunt Fiſcum, & partem eſſe releuatos ab onere probandi delictum; poſſe tamen inquiſitum alijs probationibus ſuam innocentiam demonſtrare, ſecundum Ripam, & Butrium in d. cap. 1. & Me-
2 noch. late in tractatu de arbitrarijs, centuria 6. caſu 416. Ex his fuit dictum in Curia Archiepiſcopali, non fuiſſe neceſſariam quandam repetitionem teſtium, factam ad inſtantiam excommunicati, qui perſeuerauerat in excommunicatione per annum; ſiquidem repetitio teſtium fit ad probandam intentionem Fiſci, vt clarum eſt, & Fiſcus eſt in probatis, vt ſupra dixi. Notandum etiam in praxi, quòd excommunicatus pro quacumque cauſa, ſiue ciuili, ſiue criminali, habetur pro conuicto, & confeſſo, ſi perſeuerauerit in excommunicatione per annũ; ita quòd, ſi propter delictum debebat priuari beneficio, priuabitur, ſi venit priuandus ipſo iure, erit ipſo iure priuatus, vel alia pœna delicti imponetur; ſi vero non eſt determinata pœ-
3 na, imponetur arbitraria; ſi vero perſeuerauerit vltra annum, etiam in cauſa ciuili, poteſt priuari beneficijs. Ita Abbas not. in d. cap. 1. num. 25. Menoch. latiſſime vbi ſupra, qui alios adducit, & dicit, arbitrio Iudicis remitti, quantum temporis expectari debeat poſt annum, antequam deueniatur ad priuationem; Abbas vero vbi ſupra, videtur
4 ſentire de triennio. Fuit etiam in eadem cauſa dictum, cõtumacem poſſe excommunicari ſine alia citatione, vt dicunt Innoc. Ant. Abb. in d. cap. 1. de iudicijs. per illum textum: quamuis in Curia Archiep. de benignitate etiam contumaces ſoleant citari ad dicendum cauſam, quare non debeant excommunicari, & ad videndum ſe

excommunicari, & pro excommunicatis denunciari.

ANNOTATIO.

Quæritur, ſi clericus excommunicatus poſt annum admittatur ad
5 defenſiones, an recuperet beneficia, tertio collata. Gloſ. in cap. rurſus. 11. q. 3. dicit, quod licet audiatur de crimine quantum ad hoc, vt oſtendat ſuam innocentiam; non tamen auditur, quoad hoc vt recuperet bona, per l. 2. ff. de requir. reis. pariter clericus propter contumaciam priuatus beneficio poſt annum ex Bulla Pij Quarti, & Pij Quinti, ſi poſt dictum annum ex gratia admittatur ad comparendum, non recuperat beneficia tertio collata, nec bona confiſcata, vt probat Proſper Farinacius conſil. 14. Sed aduerte circa bullas prædictas, quia ſunt locales, & procedunt in Statu Eccleſiaſtico, vt poſſit fieri condemnatio in contumaciam, ſed extra Statum Eccleſiaſticum attenditur ius commune, & ideo Innocen.
6 in cap. qualiter, & quando. il ſecondo. de accuſation. enumerat aliquas pœnas canonicas: poſtea dicit, quod ad prædictas pœnas contra abſentem contumacem procedi poteſt, ſed non ad depoſitionem, & alias pœnas, quæ ſunt vſque ad relegationem, allegat. 5. abſentem. ff. de pœnis. c. decernimus 3. q. 9. & Neapoli non eſt allegata conſuetudo per Farinac. procedendi contra contumacem ad depoſitionem. ſequitur Bernard. Diaz in Praxi. c. 152. qui ponit alium modum condemnandi clericum abſentem de crimine per citationem ad faciendam purgationem canonicam, ſed iſte modus non eſt in vſu. Notandum præterea, quod c. rurſus. & c. quicunque. 11. q. 3. procedunt, quando agitur de crimine criminaliter, vel ciuiliter, & non in cauſa merè ciuili, ita dicit Gloſa notabilis in c. cõtingit. de dol. & contumac. in verbo, nõ poteſt. quam extollit Ab-
7 bas in c. 1. num. 27. de Iudicijs. Notandum vlterius, quod laicus inſordeſcens vltra annum in excommunicatione, poteſt priuari iure patronatus, & alijs iuribus, quæ obtinet ab Eccleſia, ſicut clericus beneficio. c. fin. de pœnis. vbi Abb.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Epiſcopi, excommunicans accedentes ad monaſteria Monialium exempta, an valeat: & quid Neap. ſeruetur.*

2 Re-

2 Regulares non poſſunt alloqui moniales ſine licentia, obtenta à Sacra Congregatione.

3 Equites Hieroſolymitani quando veniant appellatione regularium.

De ſtatuto Epiſcopi excommunicante accedentes ad monaſteria Monialium exempta.

CAP. XXXIII.

DVBITATVM fuit in Curia Archiepiſc. Neap. an valeat ſtatutum Epiſcopi, excõmunicans accedentes ad monaſteria Monialium exẽpta, ſubdita regularibus, quæ Epiſcoporum iuriſdictioni non ſubſunt, exiſtentia intra Diœceſim? Et partem negatiuam ex pluribus rationibus tenet Petrus de Anchar. in cap. 1. de ſtatu regularium. in ſexto. Felin. in cap. fin. de foro competenti. In contrarium eſt communis opinio Doctorum, quod valeat tale ſtatutum, & liget ſubditos accedentes ad talia monaſteria, quam tenent Geminianus, & Franchus in d. cap. 1. de ſtatu regularium. in ſexto. Angel. in verbo, ſtatutum. 3. Sil. in verbo, excommunicatio. 2. num. 3. Henriquez de Bottis, de ſynodo Epiſcopi, parte 3. articulo 1. concluſ. 13. num. 40. Rolandus à Valle conſil. 33. volum. 3. Iaſon in conſil. 83. volum. 1. dicit tamen Rolandus, quod eſt facienda ſpecialis mentio de monaſterijs exemptis; alias, ſi ſtatutum ſimpliciter loqueretur, non includeret accedentes ad monaſteria exempta: pro qua opinione facit textus in cap. monaſteria. de vita, & honeſtate clericorum. vbi ad Epiſcopum ſpectat prouidere circa acceſſum ad monaſteria, nec fit diſtinctio an ſint exempta, vel non. Item videtur facere Conc. Trid.

ſeſſ. 25. de regular. cap. 5. vbi Epiſcopi, tamquam Apoſtolicæ Sedis delegati, in monaſterijs Sanctimonialium exēptis; poſſunt ſe intromittere, & curā habere clauſurę monaſteriorum; & acceſſus ad dicta monaſteria videtur pertinere ad clauſuram; & ita ſeruatur in Cur. Neap. in qua excommunicantur in ſpecie accedentes ad talia monaſteria, & omnes accedentes petunt licentiā à Curia Archiep. & Sacra Cong. Conc. Trid. cenſuiſſe fertur talem con-
2 ſuetudinem eſſe ſeruandam. Notandum etiam, quòd regulares cuiuſcumque ordinis non poſſunt alloqui Moniales, vel alias mulieres, exiſtentes in monaſterijs, nec commorari in monaſterijs Monialium, ſub grauiſſimis pœnis, ſine licentia Sacræ Congregationis regularium, ex decreto dictæ Congregationis: & in Curia Archiep. neque conceditur licentia alloquendi Moniales regularibus nouitijs, nec etiam Equitibus Sancti Ioannis Hieroſolymitani, qui dicuntur largo modo regulares, & in fauorabilibus veniunt appellatione regularium, non in odioſis; niſi dicatur, quicumque regularis. Abbas in rubrica de regularibus. Sil. in verbo, religio. §. 1. & in dicto decreto ſunt talia verba, vel æquipollentia, cuiuſcumque ordinis.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi non debent eſſe prompti ad carcerandum clericos.*
2 *Carcer infamat.*
3 *Carcerans iniuſte clericum eſt excommunicatus.*
4 *Carcerantur quando clerici in Curia Archiep. Neap.*
5 *Cap. ſi clericos, de ſententia excommunicationis in 6. non eſt in vſu, quoad cautionem de ſtando iuri.*
6 *Habilitatio clericorum carceratorum quando facienda, vel non.*
7 *Carceratus, appellatione pendente, debet remanere in carceribus.*
8 *Clericus ſuſpectus de fuga, quando carceratur in Curia Archiep.*
9 *Recōmendatio in carceribus quando facienda: & quid ſeruetur Neap.*

Carcerare

10 *Carcerare clericus quando poſſunt laici.*
11 *Clericus carceratus, ſi diſceſſit à Palatio, vel alio loco, pro carcere ſibi aſſignato, & poſtea intra breue tempus reuertatur, an teneatur ad pœnam fideiuſſionis.*
12 *Presbyteri carcerati an poſſint celebrare Miſſas, ſi ſint habilitati per Palatium, vel Ciuitatem.*
13 *Interrogatoria poſſunt dari ab inquiſitis teſtibus repetendis: & ibi praxis Curiæ circa interrogatoria.*
14 *Interrogatorijs quando teſtes non teneantur reſpondere, & alia de interrogatorijs.*
15 *Teſtes, qui fecerunt confrontationem in faciem inquiſiti, an ſint repetendi cum eius interrogatorijs; & quid Neap. ſeruetur.*
16 *Epiſcopus poteſt mandare iudici laico, vt arreſtet carceratum in ſuis carceribus pro cauſa pendente coram ipſo Epiſcopo.*

De carceratione clericorum, habilitatione, recommendatione in carceribus; & alijs ſcitu dignis.

CAP. XXXIIII.

VTILISSIMAM, & in Curia Archiepiſc. Neap. frequentiſſimam carcerationis clericorum materiam, de qua ſæpiſſime dubitatur,
1 hoc loco pertractãdam putaui. Eſt ergo primo notandum, quòd, ſicut dicit Ioan. Andr. in cap. ſi clericos. de ſententia excommunicationis in 6. Epiſcopus non
2 debet eſſe promptus ad carcerandum clericos; carcer enim infamat, & irreparabile damnum affert. Bald. in l. ſi clericus. C. de Epiſc. audient. & in l. 1. C. de in integr. reſtit. Paul. Iaſ. in l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudic. & infamat apud graues perſonas. Menoch. de arbitr. caſu 87. omittuntur diuina officia, & ſcandalizantur laici, qui clericis ſolent eſſe valde infeſti. cap. laicos. 2. q. 6. quinimmo Epiſcopus iniuſtè carcerans clericum, eſt excommunicatus. cap. ſi clericos. de ſententia excommunicationis, in 6.

debet namque contra ipſum clericum cōſtare de delicto, ſaltem præſumptiuè, iuxta Dominicum in præall.c. ſi cle-
4 ricos. In Curia verò Archiep. ſeruatur, quòd non proceditur ad carcerationem clericorum, niſi contra ipſos adſint probationes, ſufficientes ad condemnandum, vel ſaltem ad torquendum; dummodo clericus non ſit ſuſpectus de fuga; nec ſit timor, quòd ſeducat teſtes, & deſtruatur informatio; quia tunc, ad finem formandi inquiſitionem, habita aliquali informatione, carceratur, iuxta communē practicam Doctorū, de qua teſtatur Clarus in Praxi. §.fin. quæſt. 28. quin etiam, quando Curia non poteſt moleſtare clericum, neque citat ad informandum, ſeu (vt dicitur) ad ſubijciendum ſe examini ſuper his, de quibus fuerit interrogatus, mouentibus mentem Curiæ, & ſignanter ſuper tali delicto; ſed ſi Fiſcus ſperat ex depoſitione clerici augeri indicia contra ipſum, ſolet Curia citare clericum, non ad informandum, ſed ad perhibendum teſtimonium veritatis, tamquam teſtem; & ſi ex eius dicto Fiſcus acquirit indicia, nempe ex mendacijs, vel alijs, remanet carceratus; aliàs non moleſtatur. ſi verò clericus ad morum correctionem detineatur carceratus per aliquot dies, etiam ſine proceſſu, nō videtur Epiſcopus excommunicatus, cùm temeritas, vel iniuria ceſſet, iuxta d. c. ſi clericos.

5 Notandū ſecūdò, quòd tex. in d.c. ſi clericos. quatenus dicit, quòd ſi clericus carceratus præſtat cautionē de ſtādo iuri, debet à carceribus relaxari, niſi exceſſus enormitas, aut alia rationabilis cauſa ſuaſerit detinendum, hodie non eſt in vſu in Curia Archiepiſc. Neap. nec alibi quoad cautionem de ſtando iuri; ſed ſolent rei inquiſiti habi-
6 litari cum cautione, de tenendo Palatium, domum, aut Ciuitatem loco carceris. Habilitari verò non debet conuictus,

uictus, vel confeſſus, l. ſi confeſſus. ff. de cuſtod. reorum; nec indiciatus ad torturam, iuxta Bald. in l. ſi quis poſt. ff. de teſtam. & Bullam Pij V, incipien. Licet ex iuris; nec qui aliàs aufugit. Pariſ. de Puteo de ſindicatu. in verbo, carcer. c. 1. nec quando quis eſt repertus in flagranti crimine, aut delictum eſt notorium, & manifeſtum, etiamſi de pœna pecuniaria agatur. Marſilius in praxi, §. attingam. num. 5. & 6. Nec de iure in delictis grauiſſimis. l. nullus. ff. de cuſtod. reor. quod etiam Iudicis arbitrio relinquitur: nam etiam in cauſis ſanctæ fidei ſolet fieri habilitatio ex infirmitate, vel alia cauſa Iudicis arbitrio. Menoch. de arbitr. caſu 303. & in Curia Archiep. Neap. habilitantur in feſtis Paſchalibus, & Natiuitatis Domini Noſtri, inquiſiti, etiam de delictis exceptis in l. 3. C. de Epiſc. audient. ex cõſuetudine Curiæ Archiep. Neap. & aliarum Curiarum, vt teſtatur Clarus §. fin. q. 46. num. 9. in hac enim habilitatione multum Iudicis arbitrio tribuitur iuxta Menoch. vbi ſup. & Farin. latiſſimè de carceribus, & carcer. q. 33. n. 53.

7 Tertio notãdum, quòd clericus carceratus, appellatione pendente, debet remanere in carceribus, donec Iudex ad quem aliud iuſſerit. Bald. in l. 2. C. de Epiſc. audient. Præpoſ. in cap. ſuper eo. de appellat. Lancellott. de attentatis. cap. 12. limit. 15. & ita etiam declarauit Sacra Congregatio Concil. Trid. Verùm quando Curia cognoſcit clericum eſſe innocẽtem, ante ſententiam ipſum habilitat, vt pendente appellatione calumnioſa, reperiatur extra carceres.

8 Quartò notandum, quòd, vt ſupra dixi in cap. 3. clericus non poteſt carcerari pro debito ciuili, niſi quando eſt periurus; vel debitum deſcẽdit ex delicto; aut ſi eſt ſuſpectus de fuga; & in hoc vltimo caſu practicatur in Curia,

quòd capitur ſummaria informatio, & examinantur duo, vel tres teſtes, qui, ſi clericus eſt aduena, ſufficit, ſi deponant, quòd eſt de proximo diſceſſurus, iuxta Bald. in rub. C. de reuocand. his, quæ in fraud. cred. quando tamen aduena erat vir probus, quem creditor nõ credebat receſſurum, aliàs, ſi ſciebat eſſe aduenam, & fugitiuum, ſibi debet imputare, nec poteſt capi facere. Ita Menoch. de arbitr. caſu 87. qui concordat Bart. contrarium tenentem in l. ait prætor. §. ſi debitorẽ. ff. quæ in fraud. cred. Quãdo verò debitor non eſt exterus, vt poſſit procedi ad capturã, tamquam ſuſpecti, debent plura probari, nempe, quòd debitor tempore contracti debiti erat ſoluendo; quòd poſtea mutauit conditionem ſuam in peius; quòd ei ſuperuenit magna calamitas, quam creditor ignorauit; quia ſi eam ſciuiſſet, & diu tacuiſſet, ſibi præiudicaſſet; quod prędicta conſtent per ſummariam informationem; & quod creditor iuret ſe habere debitorem ſuſpectum de fuga, & periculum ſit in mora; & niſi prædicta concurrant, non poteſt procedi ad capturam. ita Angel. & Iaſ. in l. ſi ab arbitro. ff. qui ſatiſd. cogan. De alijs modis, quibus debitor probatur ſuſpectus de fuga, vide per Iaſ. ibidem. & latiſſimè per Menoch. de arbitr. caſu 87. nam Archiepiſc. Cur. Neapol. ſolum conſueuit procedere contra aduenas tamquam ſuſpectos de fuga, & non contra ciues, propter frequentes calumnias; clericus verò carceratus ex prædicta cauſa, præſtando ſolum cautionem de ſtando iuri, excarcerabitur. Alexander in l. neque. §. 1. ff. de in ius vocando; non tamen poteſt carcerari debitor ſuſpectus de fuga, quando debitum eſt modicum. Iaſon. vbi ſupra. quòd autem tale ſit, remittit arbitrio Iudicis Menoch. loco cit.

9 Quin-

9 Quintò notandum circa recommendationes clericorum, carceratorum in Curia Archiep. Neap. quòd licet ſecundum magis communem opinionem doct. carceratus pro delicto nõ poſſit recommendari in carceribus pro debito, de qua teſtatur Brunus de ceſſ. bonorum. q. 11. 4. q. princ. n. 33. & 35. id non ſeruatur in Curia Archiep. Neap. & ita tenet Boſſius, de capt. reor. num. 91. Item ſecundum magis communem opinionem iniuſtè captus pro debito, vel delicto nõ poteſt arreſtari pro alio debito, vel delicto. Brunus, & Farinac. de carcer. q. 27. n. 155. qui dicit hanc opinionẽ in Vrbe non ſeruari, nec etiam ſeruatur in Curia Archiep. ſed ſolet dici: malè captus iuſte detinetur; & liberati pro prima cauſa arreſtãtur pro alia; & ita etiam de iure procedere dicit Marſil. de bannitis, in verbo, capi. n. 5. quẽ ſequitur Farinac. vbi ſupra. Quando verò captura fuiſſet iniuſta ex parte Iudicis, nempe in Eccleſia; tunc aliud videtur dicendum. Præterea notandum, quòd de iure captus pro debito, non poteſt pro alio debito arreſtari, niſi arreſtans habeat ſuper declaratione ſui crediti ſententiam Iudicis, & mandatum relaxatum, vt declarat Brunus in loco ſupra allegato, & ita etiam ſeruari in Vrbe dicit Farinac. d. quæſt. 27. numero 156. In Curia vero Archiepiſc. ſeruari ſolet, quod debitor arreſtatur pro debito, etiã quod creditor non habeat ſententiam, & mandatum, quod debitum ſi confitetur debitor, non excarceratur, niſi ſoluat, propter confeſſionem factam in iudicio, quæ habet exequutionem paratam, iuxta Paulum de Caſtro in L. eũ pro quo. ff. de in ius vocan. ſi verò negat debitor, aut illud probatur per inſtrumentum publicum, & relaxatur præſtita cautione de ſtando iuri, & iudicatum ſoluendo; aut eſt probandum teſtibus; tunc præ-

ſtatur

ſtatur ſolum cautio de ſtando iuri, ſi carceratus eſt exterus, alias non, & liberatur à carceribus.

10 Sexto notandum, quòd laici carcerantes clericos ſunt excommunicati, niſi quando de mandato Epiſcopi ipſos carcerant, vt in dicto cap. ſi clericos. vel 2. quando agitur de obuiando delicto committendo. Io. Andr. Abb. Felin. Decius, & alij communiter in cap. cum non ab homine, de iudicijs. ex Gloſa in cap. 2. de hæret. & alijs. congeſtis per Farinac. de inquiſitione, q. 8. num. 1. Capic. deciſ. 114. Hinc poteſt familia Iudicis ſæcularis capere clericum de nocte incedentem cum armis, cum præſumatur velle delinquere. Abb. in cap. vt famæ. de ſententia excommunicationis. Couar. lib. pract. q. cap. 33. Nauar. conſil. 39. de ſententia excommunicationis. 3. quando clericus reperitur in flagranti crimine, tunc enim quilibet dicitur habere mandatum à lege capiendi malefactorem, l. raptores. C. de Epiſcop. & cler. l. capite quinto. ff. de adulterijs. Felin. in cap. ſi vero. de ſententia excommunicationis, vbi de cõmuni teſtatur. Quartus caſus, quando clericus poteſt impune offendi, vel verberari per laicum, vt degradatus; vel ad defenſionem. Follerius in praxi canonica in verbo, vt ſi eſt ſacrilegium. num. 18. ex Ioan. Andr. & Abb. in d. cap. cum non ab homine. Farin. vbi ſupra. Quintus caſus eſt, quando agitur de delicto commiſſo, an clericus poſſit capi à familia Curiæ ſæcularis ad effectum remittẽdi, & ducendi illum ad Iudicem Eccleſiaſticum, & magis communis opinio eſt, quòd poſſit capi, quando tamen eſt ſuſpectus de fuga; ſecus, ſi non eſt ſuſpectus. Abb. Decius in d. cap. cum non ab homine. Felin. ibi num. 30. qui teſtatur de communi. Menoch. de arbitrarijs caſu 180. Farin. vbi ſupra. num. 115. & tali caſu poteſt laicus clericum

carce-

Digitized by Google

carceratum detinere per ſpatium 20. horarum, & non vltra, iuxta d.l.capite quinto.ff.de adult. Felin.& Farinac. vbi ſupra. Ampliatur dictus caſus, vt etiam debitor clericus ex cauſa ciuili poſſit per Iudicem ſæcularem, inſtante creditore capi, ſi eſt ſuſpectus de fuga: & iſta eſt magis communis opinio, vt dicit Felin. vbi ſupra, & Farinac. qui declarat hunc caſum duobus modis. Primo, vt procédat, dummodo quanto citius fieri poteſt, præſentetur Epiſcopo, iuxta Oſt. Anton.in d.cap.ſi vero. Secundo, vt non procedat, ſi clericus offert ſolutionem; quia ſi tunc laicus illam non acceptat, erit excommunicatus, iuxta Bald.in d.cap.cum non ab homine.Item, vt procedat, quãdo non eſt copia Iudicis Eccleſiaſtici; quia, ſi potuit illũ capi facere à Iudice Eccleſiaſtico, debet etiam in pœnam amittere ius crediti ſui.Ita Arnonus ſingul.86.Farinac.vbi ſupra. In omnibus vero caſibus, in quibus clerici poſſunt capi à laicis, debent duci ad Iudicem Eccleſiaſticum ſine ignominia; alias non euitatur excommunicatio, & vis publica.Boerius deciſ.303.Couar.lib.pract.q.cap.33.

11 Septimò notandum, eſſe dubium inter Doctores, ſi carceratus diſceſſit à Palatio, vel alio loco, ſibi pro carcere aſſignato, & intra breue tempus reuertatur, an dicatur cõtrauenisse fideiuſſioni, vt pœna exigi poſſit ab ipſo carcerato, & fideiuſſoribus. Carrerius in ſua praxi criminali in 2.tractat.de indicijs ad torturam.§.tertium indicium eſt. num.20. dicit iſto caſu fideiuſſionem non eſſe ruptam, nec fideiuſſorem ad pœnam teneri, ex pluribus relatis per Farinacium de carceribus, & carceratis,q.30. num.70. Contrariam opinionem de directo tenet Vulpellus in reſponſo 39. lib.1.fundans ſe præcipue in contemptu Iudicis, cuius opinio verior videtur, & aliquibus rationibus com-

probatur

probatur à Farinac. vbi ſup.num.77.ipſe tamen putat non eſſe integram pœnam exigendam, ſed minorem ſummam, ob Iudicis contemptum. Hic caſus cum pluries eueniſſet in Curia Archiepiſc. numquam vidi exactam pœnam; ſed carceratus fuit poſitus ſub claue, & non amplius habilitatus. Et etiam in hoc caſu placuit Curiæ Archiepiſc. ſequi deciſionem Grammat.95. licet loquatur in alijs terminis, vt expectetur exitus cauſæ,ac etiam, vt poſſit pœna exigi, quādo carceratus diſceſſit à loco ſibi pro carcere aſſignato, & commiſit aliquod delictum.

12 Octauo notandum, quòd accuſatus de ſimonia, pendēte inquiſitione, prohibetur celebrare Miſſas. cap. accuſatum. de ſimonia. & inquiſitus de quouis graui crimine concurrente infamia non debet celebrare, vt dicit Abb.in d.cap.accuſatum. & in Cur.Archiepiſc. ſeruatur, quòd inquiſiti de quouis delicto, habilitati per Palatium, vel per Ciuitatem, prohibentur celebrare, ſed conceditur eis licentia à Vicario, quando delictum eſt leue, vel graue, ſed conſtat de innocentia, licet adhuc cauſa non ſit finita, dūmodo non adſit ſcandalum.

13 Nono notandum, quòd teſtes examinati contra inquiſitum, repetendi ſunt cum eius interrogatorijs, ſi illa dare velit; alias non probant, ex c.præſentium. de teſtib. in 6. cap. per tuas. de teſtib. vbi Doctor. & l. ſi poſtulauerit. §.quæſtionis.ff.de adult.ad quæ danda debet citari.Papienſis in praxi de forma iuramenti teſtium, in verbo,citati. num. 1. Farinac. de teſtibus, q. 13. num. 25. & ſeruatur Neap.nam præfigitur terminus ad præſentandum interrogatoria, & pro illis formandis debet concedi copia articulorum. Innoc.Abb.& communis in d.cap.tuas.habetur etiam in ritu Curiæ Archiep. 29. & ſecundum Archid. in

d.cap.

d. cap. præſentium.nu.7.poteſt pars intereſſe interrogationibus à Iudice faciendis; quod non ſeruatur in Curia Archiepiſc. nec ſeruari in Vrbe, teſtatur Farinac. de teſtib. quæſt. 73. num. 15. Inſuper notandum iuxta Felinum in d. cap. per tuas. & Farinac. vbi ſupra, num. 20. quòd, vt poſſint formari interrogatoria, ſunt concedenda etiam nomina teſtium examinatorum. Contrarium tenet Bal. in l.fi.C.de edendo.Specul.de teſt.§.qualiter. Maranta in ſpecul. part. 6. de actorum editione, num. 60. & alij relati per Farinac. loc. cit. ad euitandum ſubornationem; & ita ſeruatur in Curia Archiepiſc. cuius praxis talis eſt. Poſtquam inquiſitus fuit conſtitutus, facta litis conteſtatione dantur ei defenſiones, & præſtatur per eum iuramentum de calumnia; & ſi habet teſtes Fiſci pro repetitis, & legitime examinatis, conceditur ei copia omnium repertorum cum nominibus, & cognominibus teſtium, ad finem faciendi defenſiones, niſi eſſent plures inquiſiti, qui non eſſent in fortijs Curiæ, tunc, ne copia proceſſus eis oſtendatur, & publicetur proceſſus, conceduntur ſolum capita, ad finē faciendi defenſiones, iuxta tradita per Boſſium de ſententia, num. 85. Clar. in §. fin. q. 49. qui limitant, quando cōtumaces fuiſſent condemnati. Si vero inquiſitus non habet teſtes pro repetitis, non publicatur proceſſus, nec datur copia parti, vt etiam dicit Clarus in d. quæſt. 44. ſed ſi inſtat ſibi concedi copiam repertorum, ad finē formandi interrogatoria, tunc conceduntur ei capita, vel copia ipſius Conſtituti loco capitulorū, ſine nominibus, & cognominibus teſtiū, cum termino dierum duorum ad formandum interrogatoria; quibus præſentatis, examinātur teſtes abſque preſentia inquiſiti; ſolū enim, ſi vult, poteſt videre iuramenta teſtium, ad quæ videnda citatur, teſtibus repetitis,

con-

conceditur ei copia omnium repertorum etiam repetitionis teſtium cum nominibus, & cognominibus, ad finem faciendi defenſionem, præterquam ſi eſſent plures inquiſiti abſentes; quia tunc ſolum conceduntur capita, vt ſupra dixi; numquam tamen dantur defenſiones teſtibus torquendis, ad eruendam veritatem, ob mendacium, variationem, aut contrarietatem; iuxta veriorem opinionē Boſſ. de tortura teſtium. num. 34. Clar. §. fin. q. 25. aut ad validandam depoſitionem contra ſocios criminis.

14 Decimo notandum, quòd teſtis non tenetur reſpondere interrogatorijs, ſuam turpitudinem continentibus, vt eſt crimen, infamia, excommunicatio, & ſimilia; ſed ſi contineant eius inhabilitatem ad teſtimonium, tenetur reſpondere, vt eſt paupertas, conſanguinitas, ſeruilis conditio, & ſimilia; & hanc eſſe communem opinionem Doctorum, ipſis relatis, dicit Felin. in c. cum cauſam. de teſtib. nec etiam ex prædictis tenetur reſpondere, ſi ſit confeſſus peccata ſua vel non. Proſper Farinac. vbi ſup. num. 54. ſi tamen teſtis confiteretur crimen, credetur ipſi. Felin. vbi ſup. Præterea non tenetur teſtis reſpondere interrogatoriis impertinentibus, incongruis, ſuperfluis, & extra articulos, & ſi dicat ſe neſcire, talis depoſitio non vitiatur. Specul. de teſte. §. iam de interrogatorijs. Farinac. vbi ſup. late num. 84. In dubio vero interrogatoria iudicanda ſunt non impertinentia. Franch. in c. præſentium. §. 1. de teſtibus in 6. Si tamen teſtis eſſet alias ſuſpectus, poteſt interrogari de circumſtantijs non ſubſtantialibus; & quibuſcūque modis inquirenda eſt veritas per Iudicem, qui laborare debet, vt teſtem mendacijs, & contrarietatibus intercipiat. Gloſ. & communis in d. cap. cum cauſam. & Iudicis arbitrio remittitur, qui teſtis ſit ſuſpectus, ſecundum Bald.

ibi

ibi, Farinac. num. 52. & interrogatoria an ſint impertinentia, ante omnia diſcuti debet, & non poſſunt admitti, ſaluo iure impertinentium. Fel. in d. cap. per tuas. de teſtib. & in Curia Archiepiſc, antequam præſententur, reuidentur per Aduocatum fiſcalem, nec fiunt ſuper articulis repulſæ, & qui illa dat, tenetur ſoluere mercedem Notario, vt patet ex ritu dictæ Cur. Archiep. 29.

15 Notandũ nouiſſimè, eſſe dubiũ inter Doctores, an teſtes, qui iurauerũt in faciẽ inquiſiti, & fecerunt confrontationem, ſint poſtea repetendi cũ interrogatorijs inquiſiti. Hodedeus conſ. 101. quẽ refert, & ſequitur Farinac. de teſtibus, q. 22. pluribus rationibus probat eos eſſe repetẽdos, illa potiſſimum, quòd licet cõfrõtatio ſuppleat defectũ citationis, non tamen ſupplet defectum interrogatoriorum, cum quibus debent teſtes examinari in ciuilibus, & in criminalibus. cap. cum cauſam, cap. per tuas. de teſtibus. cap. præſentium. eod. tit. in 6. alias eorum depoſitio eſt nulla, vt per omnes in dictis iuribus. dicit tamen Farinac. fuiſſe in Vrbe reſolutum, quòd ſi reus non eſt ſagax, ſed rudis, neſciens facere interrogatoria teſti, vel ſi fecit non perfecta, & præſertim ſi ius repetendi ſibi cum interrogatorijs non reſeruauit, vel etiam ſi Iudex illum non monuit ad interrogandum teſtem, his inquam caſibus non eſt deneganda repetitio: contrarium vero, ſi reus eſſet ſagax, & monitus à Iudice ad dandum interrogatoria, dedit: ipſe verò Farinac. tenet indiſtincte faciendam eſſe repetitionem. Primo, quia interrogatoria formantur ab Aduocatis, & procuratoribus, nec reperitur homo tam ſagax, qui poſſit talia interrogatoria ex improuiſo formare. Secundo, quia confrontatio fit vt plurimum, reo exiſtente in ſecretis carceribus, quo caſu, cum non ſit bene de facto informatus,

non

Digitized by Google

non poteſt bene interrogatoria formare, ſed poſſet reſpõderi ſatis eſſe, ſi dentur aliqua interrogatoria, concernentia ſubſtantiam negotij, ad quæ formanda poterit etiam Iudex adiuuare inquiſitum; nam vt plurimum interrogatoria, quæ fiunt ab aduocatis, ſunt captioſa. In Curia vero Archiep. vidi denegatam repetitionem in quibuſdam delictis atrocibus, fere notorijs, quando ex repetitione potius ſperabatur ſubuerſio teſtium, & iuſtitiæ, quam indagatio veritatis, vt poterit videri in cauſa ſubdiaconi Hieronymi della Monica, condemnati de homicidio, anno 1598. Aliquando fuerunt moniti inquiſiti à Iudice ad facienda interrogatoria in actu confrontationis, iuxta reſolutionem Doctorum Vrbis, quæ videtur æqua, & rationabilis, & ità paſſim hodie ſeruatur.

ANNOTATIO.

Num.9. Notandum ſingulariter circa recõmendationem in carce-
16 ribus, quod Epiſcopus poteſt mandare poteſtati ſæculari, vt arreſtet carceratum in ſuis carceribus pro cauſa pendente coram ipſo Epiſcopo, & tenetur ſæcularis obedire, etiam ſi de iure municipali arreſtum fieri non deberet. Ita Bal. notabiliter in conſ.91. ſed pone in fin. lib. 5. Illuſtriſſimus Cardinalis Tuſcus in verb. Iudex Eccleſiaſticus, concluſ. 442.

SVMMARIVM.

1 *Delicta omnia ſunt publica de iure canonico.*
2 *Laicus quilibet admittitur ad denunciandum delicta clericorum in Cur. Archiep.*
3 *Iudex Eccleſiaſticus poteſt de iure canonico procedere ex officio, ſuper omni delicto.*
4 *Adulterium clerici an poſſit puniri ex officio.*
5 *Denunciator non facit partem in iudicio.*
6 *Denunciator non eſt citandus.*

Denun-

7 *Denunciator poteſt aſſiſtere in iudicio; & quid ſeruetur in Cur. Archiep. Neap.*
8 *Parochiani admittuntur ad faciendum partem in iudicio contra Parochum.*
9 *Denunciator habetur pro teſte in qualibet cauſa, aliquibus concurrentibus:*

De modo procedendi in delictis de iure canonico, & de denunciatore. CAP. XXXV.

1 DE iure canonico omnia delicta ſunt publica, ita quòd cuilibet de populo competit accuſatio. Gloſſ. in cap. infames. 6. q. 1. in verbo, fures. cõmunis opinio, de qua teſtatur Clar. in praxi. §. 1. num. 6. & in Curia Archiep. om-
2 nes admittuntur ad denunciandum quælibet delicta clericorum; ſiue ſint clerici, ſiue laici, etiam inimici, non obſtante tex. in cap. cum P. Manconella. de accuſation. cum diſtinctione, de qua ibi per Doctores, præſertim per Felin. & in cap. ex parte Adæ: de teſtib. idque ex antiquiſſima obſeruantia, ad corrigendos mores clericorum: & ſolet dici, quòd inimici delicta pandunt, ſed habetur conſide-
3 ratio teſtium: & licet de iure canonico Iudex poſſit ex officio procedere ſuper omni crimine, iuxta communem, de qua teſtatur Marian. in cap. qualiter & quando. il ſecon-
4 do. de accuſat. Clar. in §. fin. q. 3. idque ſeruetur in Curia Archiep. non tamen procedit ex officio ſuper adulterio, abſque querela viri, propter periculum mortis vxoris, ſi ſciretur adulterium à viro, & propter infamiam viri, vt etiam dicit Diaz in cap. 65. in praxi canonica, qui limitat,
5 quando adulterium eſſet publicum, & notorium, & maritus eſſet perſona vilis, qui illud ſciret, & paruipenderet; dicit tamen, quòd quando adulterium eſt occultum, &

maritus potens, poſſunt, & debent clerici puniri proceſſu camerario, & familiari diſciplina corrigi, ac etiam relegari, ſine expreſſione cauſæ in ſententia. Quod vltimum eſt valde periculoſum, nec vidi in Curia ſeruari; poſſet namque proceſſus camerarius, vel cauſa relegationis peruenire ad notitiam viri. Item ad tollenda ſcandala, & infamias familiarum, neque Curia procedit ex officio cõtra clericos, committentes quęuis peccata carnis cum mulieribus, quæ habentur pro honeſtis, ad remouenda homicidia, quando veriſimiliter à conſanguineis timentur; alias ſecus. Circa denunciationes, quæ frequentes in Cu-
5 ria ſunt, eſt menti tenendum, quod denunciator non admittitur ad faciendum partẽ in iudicio. Marant. in ſpecul. 6. part. verſic. & peruenitur aliquando per viam denun-
6 ciationis.; nec eſt citandus ſecundum Bald. in l. ea quidẽ. C. de accuſat. qui dicit, quòd poteſt tantum aſſiſtere in iudicio; & in Curia Arhiepiſc. ſolet admitti ad aſſiſtendum,
7 tamquam fiſco adhærens, vel fiſci coadiutor, & ſolum admittuntur ad faciendum partem in iudicio, qui habent intereſſe. Vidi etiam admiſſos ad faciendum partem in iudicio parochianos contra Parochum, cuius delicta denunciauerunt; quia eorum intereſt habere bonum paſto-
8 rem. Abb. & Felin. in d. cap. ex parte Adæ. Sed ſolet dubitari, an denũciator poſſit deſeruire pro teſte in qualibet cauſa, etiam quæ non ſit Sanctæ fidei, vel matrimonialis, iuxta tradita à nobis ſup. in cap. 23. & 27. & veritas eſt, quòd in qualibet cauſa poteſt eſſe teſtis, aliquibus concurrentibus; nempe, quòd denunciator nullum commodũ, laudem, vituperium, & dedecus ſit reportaturus ex denunciatione, & petat correctionẽ fratris, non pœnam ordinariam, vel aliud graue præiudicium denunciato inferri.
Ita

Ita Abb. notabiliter in c. in omni negotio. de teſtibus. quē ſequitur Aretin. Triuiſan. deciſ. pulchre. Probant etiam in leuibus denũciatores publici, qui ex neceſſitate officij denunciant. Abb. vbi ſup. Farinac. de teſtib. q. 60. n. 62. late.

SVMMARIVM.

1 *Nobiles clerici non mittuntur ad triremes in Curia Archiep. Neap.*
Limita in crimine falſi num. 2.
Limita in cauſis Sanctæ Fidei num. 3.
4 *Clericus, ſicut quilibet nobilis, non tenetur recanere palinodiam.*
5 *Clerico non poteſt imponi pœnitentia ſolemnis, ſed publica.*
6 *Clericus propter honeſtatem, non debet fuſtibus cædi extra Eccleſiam.*
7 *Clericus propter offenſam, factam laico, non tenetur illi genu flectere.*
8 *Clerici in Curia Archiep. Neap. tractibus chordæ non afficiuntur in publico.*

De clericorum nobilium pœnis.
CAP. XXXVI.

1 SERVATVR in Curia Archiep. Neap. quòd clerici, filij Doctorum, vel aliàs nobiles, non condemnantur ad triremes, ſed re-
2 legantur; vel carceribus mancipantur; vel in exilium mittuntur; aut condemnantur ad miniſtrandum infirmis in aliquo hoſpitali; id enim debet ſeruare Iudex Eccleſiaſticus, quia poſſent oriri ſcandala, vt dicit notabiliter Abb. in cap. grauem. de pœnis. per illum tex. & nedum nobiles, ſed etiam populares diuites, & honeſtiores ad pœnas ignominioſas condemnari non debent. Bart. in l. capitalium. §. ſerui cæſi. ff. de pœnis. Abb. in cap. paſtoralis. de officio delegat. tradit Dom. Fabius de Anna, Regius Conſiliarius, in ſuo conſil. 34. In crimine vero falſi non habetur ratio nobilitatis, vt contigit

O 2 anno

anno 1597. fuit enim condemnatus ad triremes per ſeptẽnium quidam clericus nobilis, ex quo cum apochis falſis fuerat furatus à banco certam pecuniæ quantitatem, & nobilitas non alleuiat pœnam falſi. Afflict. late deciſ. vlt. Tiraquell. de pœnis, cauſa 21. num. 23. ſic etiam in cauſis Sanctæ Fidei non habetur ratio nobilitatis. Archid. in cap. qui contra. 14. q. 1. Felin. in d. cap. paſtoralis. Tiraquell. vbi ſup. num. 25. & in Curia Archiep. Neap. nobiles, ſiue clerici, ſiue laici mittuntur ad triremes pro cauſis Sanctæ Fidei. Conatur autem Curia pro poſſe nõ condemnare clericos ignobiles ad triremes; ſed, ſi habent vnde ſe alant, condemnat ad carceres; nam ſimpliciores ſolent ſcandalizari, conſpiciendo clericos, maxime ſacerdotes, remigantes in triremibus; eſt .n. magna dignitas clericorum; & proinde clerico, qui alicui crimen falſo ob-
4 iecit, ſufficit, ſi petat veniam, cap. clericus. 46. diſt. non tamen tenetur recantare palinodiam, quemadmodum nec tenetur quilibet alius nobilis. Boer. conſ. 4. num. 4. Petrus Placa in epitome delictorum, lib. 1. cap. 1. num. 24. Ignat. Lopez ſuper cap. 66. praxis Diaz. Quidquid in contra-
5 rium dicat ipſe Diaz, qui ab alijs reprobatur. Nec etiam clerico poteſt imponi pœnitentia ſolemnis. c. confirmandum. cap. illud. 50. diſt. pœnitentia verò publica ſic. cap. ſacerdos. de pœnit. diſt. 6. cap. presbyterum. 18. diſt. Rationem aſſignat Card. de Turrecremata in d. cap. confirmandum. Facit Conc. Trid. cap. 8. ſeſſ. 24. de reformat. & in Curia Archiep. clerici in cauſis Sanctæ Fidei ſolent abiurare de vehementi in camera Vicarij, vel loco tribu-
6 nalis, non in Eccleſia, quemadmodum laici. Item clericus propter honeſtatem, non debet verberibus cędi, extra Eccleſiam, ſed in Eccleſia, & per clericum, vt dicit

Abb.

Digitized by Google

Abb. in cap. inter alia. de immunit. Eccleſ. Nec clericus propter offenſam factam laico, tenetur illi genu flectere; cùm iſtud non fieret ſine iniuria clericali; ſed debet ſatisfacere rationabiliter, data pecunia, vel petendo veniam, vt dicit Anton. in cap. contingit. il primo. de ſententia excommunicationis. nec in Curia Archiepiſc. clerici tractibus cordę publice afficiuntur; & cùm torquere reos clericos exiſtimetur officium viliſſimum, curſores Curiæ Archiep. qui ſunt clerici, id non faciunt, ſed laici, ex antiqua conſuetudine, iuxta notata per Doct. in c. vniuerſitatis. de ſenten. excommunicat.

SVMMARIVM.

1 *Monitio facta in ſynodo habet vim trina monitionis.*
2 *Monitio ſpecialis requiritur ad incurrendam pœnam, à iure impoſitā.*
3 *Monitiò contra concubinarios iuxta Conc. Trid. cap. 14. ſeſſ. 25. de refor. debet eſſe ſpecialis.*
4 *Monitio non requiritur contra concubinarium notorium.*
5 *Laici concubinarÿ quomodo puniantur in Cur. Neapolitana.*
6 *Concubinarius etiam notorius non poteſt priuari beneficÿs abſque monitionibus iux. Conc. Trid.*
7 *Sententia priuationis beneficiorum contra concubinarios non eſt feſtinanter proferenda propter fragilitatem hominum, ſed cum magna conſideratione.*
8 *Probatio debet eſſe concludens quando agitur de priuatione beneficÿ, & non ſufficit per præſumptiones.*
9 *Concubinarius dicitur clericus, etiam ſi in domo proprie concubinam non retineat, ſi probetur carnalis commiſtio, & diffamatio.*
10 *Clericus propter ſimplicem fornicationem punitur arbitrio Iudicis ſed non priuatur beneficio.*

De concubinarijs. CAP. XXXVII.

1 MONITIO facta in ſynodo habet vim trinæ
monitionis. Ioan. Andr. Petr. de Ancharan.
Anton. in cap. 2. ne clerici, vel monachi. Ce-
poll. conſ. 11. Clarus §. fin. q. 36. Verum,
2 quando tractatur de incurrendo pœnam im-
poſitam à iure poſt trinam monitionem, monitio debet eſ-
ſe ſpecialis in perſonam facta, iuxta Gloſ. in Clem. 1. de
vita, & honeſt. clericorum: vbi Card. Imola, Bonif. & alij.
3 Hinc fuit dictum in Curia Neapol. quod monitio contra
clericos concubinarios, de qua in Concil. Trid. cap. 14.
ſeſſ. 25. de reformat. debet eſſe ſpecialis, & non ſufficit
generalis facta in ſynodo; & ita etiam declarauit Sacra
4 Congregatio ſuper d. cap. 14. Item fuit dictum in Curia
Archiepiſc. & obſeruatum, quòd monitio non requiritur
ad puniendum concubinarium notorium, ex notabili do-
ctrina Abbatis in cap. tua nos. de cohab. clericorum, &
mulierum. vbi id dicit, & Concilium Trid. non loquitur
de concubinario notorio, nec etiam prohibet concubina-
rios puniri alijs pœnis à iure ſtatutis, vt in d. cap. 14. & ſic
fuit exul factus à diœceſi Neap. per plures annos quidã cõ-
cubinarius notorius, qui numquam fuerat monitus, & per
5 aliquot annos perſeuerauerat in cõcubinatu. Item Curia
Archiep. procedit cõtra laicos ad pœnas pecuniarias vltra
cenſuras, quia Concil. Trid. cap. 8. ſeſſ. 24. de reform. ma-
trim. nõ tollit alias pœnas iuris, vt pluries declarauit Sac.
Cõgreg. immo poſſet procedere ad carcerationem, & ad
alias pœnas; quia concubinatus eſt crimen Eccleſiaſticũ.
Abb. in c. cum ſit. num. 25. de foro compet. & eſt cõmu-
nis opinio, vt dicit Clarus in §. fin. q. 37. & anno 1589. ex

litte-

litteris Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi D. Cardinalis de Montealto nomine Sixti Quinti fuit iniunctum omnibus Epiſcopis Regni, vt contra concubinarios procederent, prout Sacri Canones, & Concil. Trident. mandant, in quibus litteris dicebatur talem fuiſſe voluntatem Regis Philippi II. ſignificatã per litteras directas Proregi Neapol. & quod in procedẽdo Epiſcopi excluderent omnem auaritiæ ſuſpicionem.

ANNOTATIO.

Animaduertendum, quod quamuis clericus concubinarius noto-
6 rius poſſit puniri abſque aliqua monitione, ex cap. tua nos. de cohabit. cleric. & mul. & ibi Abb. tamen ad priuationem beneficiorum abſque monitione perueniri non poteſt, iuxta cap. ſicut. c. ſi autem. eod. tit. Concil. Trident. ſeſſ. 25. cap. 14. de reformatione. ita cẽſuit Rota Romana in vna monaſterij Sancti Manſueti die 27. Ianuarij 1597. coram Domino Penia, quæ eſt impreſſa inter conſilia Farinacij conſ. 80. in qua etiam Domini dixerunt, concubinarios acri cenſura coercendos eſſe, ob tria potiſſimum mala, quæ in rempub. Chriſtianam committunt. Primum, quia aliorum, maximè verò laicorum corda ſcandalizantur. Secundum quoniam officiũ Eccleſiaſticum vituperatur. Tertium quoniam præſtatur materia peccandi. Concil. Trid. d. cap. 14. tamen concluſerunt, cum agi-
7 tur de priuatione beneficiorum, non eſſe raptim, & feſtinanter ſententias priuationis proferendas, ſed propter fragilitatem humanam, & pronitatem in venereas voluptates, quarum occultis illecebris, velut acribus tormentis viri etiam ſancti ſępe torquentur, penſanda eſſe diligenter pondera probationum. Concluſerunt etiam domini, concubinatum non probari præſumptionibus, ſed eſſe probandum concludentibus probationibus, quando agitur ad pœnam priuatio-
8 nis, etiam ſi ciuiliter ageretur: quod regulariter verum eſt in omnibus delictis, in quibus agitur ad priuationem, veluti in ſimonia, vſura, & ſimilibus. Gloſ. in cap. veniens. el primo. vbi Abb. num. 4. & Decius num. 8. de teſtibus. Alciatus conſ. 2. num. 41. lib. 1. Natta conſ. 299. num. 15. lib. 2. & hanc ſententiam Rota amplexa eſt in

multis cauſis, vt teſtatur Penia in dicta deciſione. Dixerunt etiam ibidem Domini de Rota, quod licet de iure ciuili, vt probetur cõcubinatus, requiratur continua cohabitatio, communis lectus, & menſa, iuxta Gloſſam in l. Concubinam. ff. de concubinis. & Præpo-
9 ſitum in Rubrica de ſponſalibus: tamen Rota non ſequitur hanc opinionem, ſecundum quam facile eſſet clericis concubinas domi non retinendo eludere pœnas à ſacris canonibus latas contra concubinarios, ſed aliam, quam tenet Bernardus Diaz in Praxi c. 80. de concubinarijs. vbi illum clericum concubinarium rectè dicit, & eſſe putat, qui etiam in aliena domo notam feminam habet, cui ſolet carnaliter commiſceri, ſi de conſuetudine conſtet, & diffamatus eſt in ſua, vel ipſius feminæ vicinia.

Item notandum, quòd clericus pro ſimplici fornicatione debet
10 puniri arbitrio Iudicis; non tamen pœna depoſitionis. Gloſ. ſingularis. in c. Maximianus. diſt. 81. & in c. lator. 2. q. 7. & eſt cõmunis opinio, vt dicunt Dec. & Felin. in c. at ſi clerici. de iudicijs.

Item notandum, quod Epiſcopus procedens contra laicos concubinarios, iuxta cap. 8. ſeſſ. 24. de reform. matrim. non tenetur ſeruare trinam monitionem, quando vult pœnis pecuniarijs, vel alijs mulctare, ſed tantum quando vult ferre ſententiam excommunicationis. Ita fertur declaraſſe Sacra Congregatio, & etiam quod contra concubinarios poteſt procedi in viſitatione, vel ex officio, & omnibus temporibus, & modis, & quod vbi eſt conſuetudo, quod contra concubinarios procedatur, ſub certo modo, & præfixione certæ pœnæ, poteſt procedi, non obſtante decreto Concil. Trid. niſi tamen vellet eos Epiſcopus excommunicare, quia tunc debet ſeruari decretum d. c. 8. & quod d. c. 8. procedit etiam in eo, qui cum diuerſis concubinis deprehenditur.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus poteſt exercere iuriſdictionem contentioſam in aliena diœceſi, de conſenſu Diœceſani; & quid Neap. ſeruetur.*

2 *Epiſcopus non poteſt iudicare ſubditum inuitum in aliena diœceſi.*

3 *Curia Archiep. Neap. quando carcerat alienos ſubditos ad inſtantiam ſuorum Epiſcoporum.*

4 *Epiſcopus poteſt reſiſtere delegato, quando non ſeruat cap. ſtatutum. de reſcript. in 6.*

Iudici

5. Iudici exequenti ſententiam nullam poteſt impunè reſiſti.
6. Delegatus Papæ ſi delinquat in delegatione, quando poſſit ab Ordinario puniri.
7 Delegatus Papæ an poſſit exequi ſententiam, ſine requiſitione Ordinarij.

De Epiſcopo exercente iuriſdictionem in aliena Diœceſi. CAP. XXXVIII.

1 COMMVNIS Doctorum opinio eſt, de qua teſtatur Abb. in c. nouit. de officio Legati, quòd Epiſcopus poteſt in aliena diœceſi de cōſenſu diœceſani exercere iuriſdictionē contentioſam; & in Curia Archiep. Neap. ſeruatur, quòd quando Epiſcopi petunt licentiam exercendi iuriſdictionem contentioſam in Ciuitate Neap. conceditur eis licentia, cum clauſula, dummodo fiat ſpecialis mentio dictę licentiæ in vnoquoque actu ad remouendū præiudicium, quòd oriri poſſet ex dicto exercitio. Eſt tamen notandum, quòd dicta licentia non præiudicat ſubdi-
2 tis Epiſcopi petentis, qui, niſi conſentiant, non poſſunt iudicari in aliena diœceſi; & ſi fuerint citati, nō tenentur cōparere. Ita Io. And. in add. ad ſpec. in tit. de citatione. §. cōtra citationem. verſ. item quòd Iudex. Soc. de cit. art. 18. q. 2. & eſt communis, vt dicit Abb. in d. c. nouit. ſi enim delegatus Papę extra diœceſim non poteſt inuitis partibus jus dicere. c. ſtatutum. §. in nullo quoque. de reſcript. in 6. tanto minus Ordinarius. idem tenet Gloſſ. in c. vt litigantes. de officio Ordinar. in 6. & in Clement. vnica. de foro compet. in verb. indulgemus. Item ſeruat ipſa Curia Archiep. Neap. quòd non carcerat alienos ſubditos, ad requiſitionē ſuorum Epiſcoporum; niſi in litteris requiſitorijs exprimatur, informationem delicti eſſe captam, & de-

cretum

cretum fuiſſe, procedendum eſſe ad carcerationem, prout de conſuetudine alibi à Iudicibus requiſitis ſeruatur; quãuis de iure poſſet etiam videre proceſſum, & poſtea carcerare, vt probat & teſtatur Rebuff. de litter. requiſit. 2. to. conſt. Foller. in conſtit. Regni, Capitaneorum. num. 86. nec etiam tenetur Epiſcopus affigere cedulones; ſeu denunciare excommunicatos ab alijs Epiſcopis; aut ipſorum ſententiam exequi, quando notorie ſunt iniuſtæ, iuxta Gloſſ. Bonif. Anchar. & alios in Clementina vnica, de foro compet.
4 Eſt etiam menti tenendum, quòd licet Epiſcopus teneatur exequi ſententiam delegati à Papa, etiam iniuſtam, quando poſt monitionem delegatus non vult acquieſcere. cap. paſtoralis. de officio deleg. tamen, ſi delegatus procedit notorie de facto, contra formam, cap. ſtatutum. de reſcript. in 6. poteſt Ordinarius loci ei de facto reſiſtere. Ita notabiliter Io. Andr. in d. cap. ſtatutum, §. final. quem ſequitur Franch. Nauar. in cap. cum contingat. de reſcript. remedio 4. num. 25. & cautela eſt, quòd faciat prius proteſtationem, & poſtea poterit de facto reſiſtere.

ANNOTATIO.

Num. 4. Concluditur in Praxi, Ordinarium poſſe reſiſtere delegato
5 procedenti de facto contra formam. cap. ſtatutum. de reſcript. in 6. Adde Innoc. in cap. ſi quando. de off. deleg. vbi dixit Ordinarium poſſe reſiſtere delegato, quando vellet procedere in caſu non incluſo in ſua commiſſione, & ibi late Abb. facit Gloſſa notab. in cap. ex litteris. eod. tit. quæ dicit poſſe reſiſti impune Iudici volenti mandare executioni ſententiam notorie nullam ex defectu iuriſdictio-
6 nis; quinimmo poteſt Epiſcopus punire Iudicem delegatum delinquentem in delegatione, ſed cum hac diſtinctione, quod aut delegatus deliquit in non procedendo, & tunc quia ſolum exceſſit contra Papam in non parendo mandatis ipſius, non poteſt per alium

inferiorem puniri; aut deliquit per ſe agẽdo, & tũc poteſt puniri per Ordinarium loci, quia non conuenitur, vt delegatus, ſed, vt crimi- noſus. Ita Ioannes Andreas & Abb. in cap. fin. de reſcript. ſed di- cit Ioan. Andr. ſe non credere, quod pendente cauſa coram eo poſ- ſit conueniri coram Ordinario, ſaltem vt impediretur procedere in cauſa ſibi delegata, nam reſpectu illius, cauſæ dumtaxat eſt maior Ordinario. cap. ſtuduiſti. de off. deleg. conuenietur itaque finito of- ficio. Idem tenet Felin. qui alios adducit in cap. legebatur. num. 3.

7 in fin. de maior. & obed. Sed pulchrum eſt dubium, an delegatus Pa- pæ poſſit exequi ſuam ſententiam in diœceſi aliena contra perſonas Eccleſiaſticas abſque requiſitione Ordinarij. Abb. in cap. in litteris. de off. deleg. per illum textum dicit expreſſe probari, delegatum Principis poſſe principaliter per ſe ſuam ſententiam mandare exe- cutioni, nec teneri prius requirere Ordinariũ. Idem tenet in cap. ſi- gnificaſti eod. tit. Boer. deciſ. 8. late probat non potuiſſe quendam Baronem incarcerare ſeruientem regium, exequentem litteras re- gias in eius Caſtro ſine inſinuatione, & requiſitione, cum Rex ha- beat iuriſdictionem in toto Regno. idem dicendum in delegato Pa- pæ ipſum repræſentante. Nihilominus contrarium eſt dicendum poſt Conc. Trid. in c. 20. ſeſſ. 24. de reform. vbi dicitur non poſſe legatos, etiam de latere, Nuncios, Gubernatores Eccleſiaſticos aut alios quarumcunque facultatum vigore procedere contra clericos, aliaſue perſonas Eccleſiaſticas, niſi Epiſcopo prius requiſito, eoque negligente, aliàs eorum proceſſus, ordinationeſue nullius momenti ſint, atque ad damni ſatisfactionem partibus illati teneantur. faciunt notata per Bar. in l. prohibitũ. C. de iure Fiſc. lib. 10. vbi dicit, quòd officiales Principis non poſſunt exequi, nec in bonis, niſi oſtendant litteras in Curia Præſidis Prouinciæ: ſed Concilium voluit, vt re- quirantur Epiſcopi etiam circa executionem, vt maior honor illis deferatur, & celerius executioni mandentur prouiſiones delegato- rum, cum præſumptio ſit, quod Epiſcopi ſint paratiſſimi obedire mandatis Papæ propter iuramentum ab illis præſtitum.

SVMMARIVM.

1 *Clericus poteſt ſe obligare ad amiſsionem ordinis.*

2 *Clericus poteſt ſe obligare ad amiſsionem beneficij.*

Cle-

3 Clericus non poteſt ſe obligare ad poenam corporalem; & ſic nec ad poenam triremium.

De clerico renunciante clericatui; & ad quid poteſt ſe obligare. CAP. XXXIX.

SERVATVR in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, quòd aliquando Archiepiſc. facit gratiam pœnæ impoſitæ, exilij, carceris, vel ſimilis clericis conſtitutis, in minoribus, condemnatis per Curiam, hac lege, dummodo ipſi clerici prius dimittãt habitum clericalem; & cum iuramento ſe obligent ad illum nõ reaſſumendum, & hoc, vt timore Curiæ ſæcularis magis abſtineant à delictis, cum non gaudeant priuilegio fori, ob non delationem habitus clericalis, iuxta Concil. Trid. de reform. ſeſſ. 23. cap. 6. de qua obligatione vidi dubitari, an eſſet valida: ſed in contrarium eſt veritas; ſiquidem clericus poteſt ſe
1 obligare ad amiſſionem ordinis. cap. quotiens. 1. quęſt. 7. vbi omnes. Gloſ. in cap. cum dilectus. de electione. Felin. in cap. contingit. el 1. de ſententia excommunicationis.
2 Sic etiam poteſt ſe obligare ad amiſſionem beneficij conſentiente ſuperiore, d. cap. cum dilectus. vbi Gloſ. Abb. & alij, & aliquando Curia Neapol. in ſententia comminatur pœnam priuationis habitus clericalis in caſu iterationis
3 delicti, non tamen poteſt clericus ſe obligare ad pœnam corporalem iuxta Felin. late in d.c. contingit. in quo textu id optime probatur, & ex hoc inoleuit praxis Curiæ Archiep. quòd clerici condemnati in exilium, non ſe obligant ad pœnam triremium, in caſu fracturæ exilij; ſed in eadem ſententia condemnantur ex nunc, prout ex tunc, ad triremes in caſu inobſeruantiæ exilij. Non obſtat,

quod

quod aliqui dicunt, quòd poteſt quis ſe obligare ad præſtandum operas ſuas; quia talis præſtatio operarum in clerico non eſt ſine dedecore totius ordinis clericalis, arg. textus in d.cap.contingit.

SVMMARIVM.

1 *Purgatio canonica an poſſit indici, quando contra inquiſitum adſunt indicia ſufficientia ad torturam.*

De purgatione canonica, an poſſit indici, quando adſunt indicia ſufficientia ad torturam.
CAP. XXXX.

1 FVIT dubitatum in Curia Archiep. Neap. an reo inquiſito poſſit indici purgatio canonica, quando contra ipſum adſunt indicia ſufficientia ad torturam, vel ſit inferenda tortura; & de iure videtur verior opinio, quòd poſſit indici canonica purgatio, per textũ in c. inter ſollicitudines. de purgat. canonica. vbi dicitur, quod propter ſolam vehementem ſuſpicionem poteſt indici canonica purgatio, & vehemens ſuſpicio eſt ſufficiens indicium ad torturam. Card.in Clem.1. §. ſane.q.22. de vſuris. Albert. de agnoſcend. aſſertionibus hæreticorum. q.36. in fin. Simancas de Catholicis inſtit. tit. 65. num. 52. Pegna in 3. par. Director. inquiſitorũ ſuper q.61. ibi, ſi quis ergo ſciẽter: eſt .n. vehemens ſuſpicio, quæ oritur ex grauibus indicijs, & animum Iudicis inclinat in vnam partem, cum aliquali, vel modica dubitatione, vt per Menochium de pręſumpt. lib.1.q. 7. Farinac. de indicijs ad torturam. q. 36. num.131. Contrariam opinionem tenet Petrus Follerius in pra-

in practica canonica, in verſ. & ſi nec confeſſi, aut conuicti. num. 8. dicens non eſſe deueniendum ad purgationem canonicam, quando adſunt indicia ad torturam; ſed reũ debere torqueri: & Card vbi ſupra, dicit, vehementer ſuſpectum, antequam ſe purget, debere prius torqueri. quem ſequitur Franch. Squillacenſis, in tractatu de Fide Catholica. cap. 31. num. 1. Prima opinio videtur de iure verior; ſed ſecunda tutior, ad inueniendum, & puniendum delicta, & euitandam compurgatorum falſam depoſitionem, quæ hoc tempore faciliter fieri poſſet. Et cum hic caſus accidiſſet in Curia Archiep. maior pars Dominorum Congregationis dictæ Curiæ inclinauit, quod ſi adeſſent indicia ſufficientia ad torturam, non indiceretur purgatio; ſed erat dubium de indicijs: poſtea cauſa alium finem accepit, quia inquiſitus obtinuit gratiam ab Illuſtriſs. & Reuerendiſſimo D. Archiepiſcopo.

SVMMARIVM.

1 *Magiſtri Eccleſiarum laici quam poteſtatem habeant in Eccleſijs.*
2 *Adminiſtratio Eccleſiæ triplex; & quæ competat laicis.*
3 *Laici magiſtri Eccleſiarum non poſſunt praeeſſe Eccleſijs, nec clericis, nec ſe impedire de ſpiritualibus.*
4 *An poſſint deputare miniſtros Eccleſiæ.*
5 *An expellere presbyteros.*
6 *An poſſint eſſe oeconomi.*
7 *An procuratores ad vendendum bona Eccleſiæ.*
8 *An collectores obuentionum ſpiritualium.*
9 *An poſſint oblationes accipere de Altari, & eſſe cuſtodes Altaris.*
10 *An eſſe operarij fabricæ Eccleſiæ.*
11 *An poſſint habere loculos, ſiue capſas, pro excipiendis eleemoſynis.*
12 *Capſæ pro colligendis eleemoſynis quando retineri poſſint.*
13 *Laicis an poſſit per Epiſcopum prohiberi quarere eleemoſynas, & quãdo.*
14 *Laici magiſtri Eccleſ. an poſsint congregare artifices in Eccleſijs.*
15 *An poſsint facere proceſſiones ſine licentia Epiſcopi.*

An

16 *An diſponere de mortuarijs.*
An concedere alijs in Eccleſijs Capellas, Altaria, ſepulchra, ibidem.
17 *Conceſſa Capella cũ Iure patronatus, an intelligatur conceſſũ ius funerãdi.*
18 *Sepulchra, & capellæ quomodo vendantur.*
19 *Sepeliri cum maiori pompa, vel meliori cruce, vel in meliori loco Eccleſiæ, non eſt ſpirituale, & an poſſit pro eo aliquid accipi.*
20 *Eccleſia an poſſit vendi ratione materiæ.*
21 *Calices cõſecrati, reliquiæ, et veſtes ſacræ poſſũt vẽdi rõne materiæ, & q̃n.*
22 *Laici an poſſint habere aliquod ius in Eccleſia, in ſedibus, vel ſcamnis.*
23 *Sepulchrum vnius familiæ an poſſit alijs concedi, extinctis omnibus de prima familia.*
24 *Magiſtri Eccleſiarum laici excommunicantur per Curiam Neap. ſi non præſtant eleemoſynam Prædicatori.*
25 *Epiſcopus poteſt compellere laicos ad hoſpitalitatem, eleemoſynam, & alia opera pietatis.*
26 *Epiſcopus poteſt compellere cenſuris laicos ad vendendum frumentum, tempore caritatis annonæ.*
27 *Epiſcopus eſt exequutor Canonum, & Conc. Trid. & poteſt non obſeruantes canones excommunicare.*
28 *Sepulturæ, & Capellæ vendi non debent.*
29 *Religioſus locus non efficitur de iure canonico per illationem corporis mortui ſine auctoritate Epiſcopi.*
30 *Terra vbi fuit Eccleſia, poteſt vendi in caſu neceſſitatis.*
31 *Sedendi ius in ſedilibus, & ſuper ſepulchris, quomodo laicis competat.*
32 *Nobilis defenditur in honorabiliori loco, ſi ibi ſedere conſueuit.*
33 *Sacerdotalia munera, & functiones presbyterales in Eccleſijs, quæ reguntur à magiſtris laicis, an pertineant ad Parochum, vel ad Sacriſtam, aut Capellanos Eccleſiæ deputatos à laicis.*

De poteſtate magiſtrorum laicorum latè. Cap. XLI.

QVONIAM in Curia Archiep. Neap. perſæpe audiuntur querelæ contra laicos, magiſtros Eccleſiarum, qui tamquam earum domini attentant facere, quę eis minime cõpetunt: vtile iudicaui eorum poteſtatem, iuxta

iuxta ſacrorum canonum diſpoſitionem breuiter enarra-
1 re. Sciendum, quòd laici, etiam religioſi, nullam habent de iure facultatem diſponendi de rebus Eccleſiaſticis, ſiue in temporalibus, ſiue in ſpiritualibus. cap. bene.& ibi gloſ. late 96.diſtinct. cap.non placuit. cap.laicis.& ſeqq.16.q.7. cap.Eccleſiæ Sanctæ Mariæ.de conſtit. cap. cum laicis.de reb. Eccleſiæ non alien. cap. decernimus. vbi Doct. latiſſime de iudicijs. Dicit tamen Archid.in d. cap.bene.16. q.7. triplicem eſſe adminiſtrationem rerum Eccleſiarum;
2 auctorizabilem, quæ eſt ſolius Epiſcopi; miniſterialem, clericorum; prouidentialem vero, ſeu ſollicitudinis competere poſſe laicis; quod dictum alij ſequuntur, præſertim Butr.& Abb. in d. cap.decernimus. vtque ad particularia
3 deſcendamus; Primo, laici non poſſunt conſtitui, vt præſint Eccleſijs, vel clericis; vel ſe impediant de ſpiritualibus. Antonius, Abb. Fel. Dec.in d.cap.decernimus. & licet ſecundum Abb. ibi cura omnium temporalium poſſit demandari laicis, non tamen vt adminiſtrent nomine proprio; vel tamquam ius habentes; nec principaliter; nec
4 miniſterialiter, vt Abb. dicit ibi in 1. notab. Secundo, laici non poſſunt deputare miniſtros in Eccleſia, ſed Epiſcopus. Innoc. in cap. cum venerabilis. in fine.de except. & ibi alij; & in Curia Archiepiſc. nullus clericus poteſt adſcribi ſeruitio Eccleſiæ, in qua ſunt magiſtri laici, ſine
5 licentia Curiæ Archiepiſc. ſub cenſuris. Tertio, laici non poſſunt expellere presbyteros ab Eccleſijs. cap. contra
6 ſanctorum. cap.laici. cap. inuentum eſt. 16. q. 7. Quarto, laici non poſſunt eſſe œconomi; nec adminiſtratores generales, & vniuerſales Eccleſiæ, vt ſuper Eccleſias, clericos, vel alia ſpiritualia poteſtatem habeant; particulares vero, & ſpeciales œconomi, ſindici, vel procuratores

conſtitui

cōſtitui poſſunt. Ant. de Butr. poſt alios, notab. in d. c. decernimus. dicit tamen ibi Abb. quòd poſſet eis committi cura omnium temporalium, cum ex hoc non præſint Eccleſijs, vel clericis, nec impediāt ſe de ſpiritualibus. Quin-
7 to, laici non poſſunt conſtitui procuratores ad vendendum bona Eccleſiæ. Butrius vbi ſupra; dicit tamen Abb. quòd laicus poteſt conſtitui procurator ad vendendū vnā rem tantum, non generaliter. Sequitur Dec. ibidē. n. 110. qui addit, dummodo conſtituatur ad vendendum cum certo, & limitato pretio; quia tunc videtur ſimplex exequutor; ſecus, ſi ſimpliciter conſtituatur, & quòd procurator conſtitutus ad vendendum bona Eccleſiæ, non videtur habere mandatum ſpecialiter; niſi bona Eccleſiæ
8 ſpecificata ſint. Sexto, ſecundum Butrium vbi ſupra, non poteſt laicus deputari collector obuentionum ſpiritualium, pro quo facit tex. in cap. ſanctorum. in cap. hanc conſuetudinem. 10. q. 1. contrarium tenet Abb. ibi ſequitur Decius num. 116. vbi dicit non obſtare dicta iura; quia in illis prohibetur, ne oblationes ſint in dominio laicorum, & ne in ipſorum vtilitatem conuertantur; ſecus, ſi nomine Rectoris Eccleſiæ à laicis recipiantur, vt in vtilitatem Eccleſiæ, & clericorum conuertantur; non tamen
9 debent laici oblationes poſitas in altari accipere, quamuis poſſint eſſe cuſtodes altaris. Decius vbi ſup. poſt Archid. & Domin. in d. cap. ſanctorum. 10. q. 1. Septimo laici non poſſunt deputari operarij fabricę Eccleſiarum. Bu-
10 trius vbi ſupra nu. 6. in quo, etſi Abb. Fel. & Dec. videātur contradicere; tamen illud fatentur, quòd quando cum officio fabricæ habent etiam præeminentiam ſuper clericos, & habent poteſtatem diſtribuendi redditus inter clericos, & percipiendi, vt dicit Abb. eſſe in Ciuitate Se-

narum, tunc tale officium non poteſt cedi laicis, citra au-
11 ctoritatem Papæ. Octauo, laici non poſſunt habere loculos pro recipiendis eleemoſynis in Eccleſijs, cum oblationes debeant cedere ad vſum, & ſuſtentationem clericorum, & ſacerdotum, tex. clari in cap. quia ſacerdotes: cap. ſanctorum. cap. hanc conſuetudinem. 10. q. 1. quinimmo nec clerici debent retinere capſas pro eleemoſynis
12 recipiendis, ſi ſcandalum generent. arg. cap. ſecundi. de cuſtod. Euchariſt. nempe, ſi cum reliquijs ſuperpoſitis, vel chartis indulgentiarum, quod prohibetur in Eccleſijs
13 Ciuitatis Neap. Nono, laicis non debet permitti in Eccleſia, vel extra Ciuitatem quærere eleemoſynas pro aliqua cauſa, niſi mature cognita per Epiſcopũ, l. vnica. C. de mendicant. valid. lib. 11. vbi Io. de Platea, extendit ad clericos mendicantes, & alia pia loca, reſpectu quorum non ad Iudicem ſæcularem, vt in Gloſſ. ibi; ſed ad Eccleſiaſticum cognitio ſpectat. Bart. in d. l. vnica facit; quia mendicatio iſtorum, ſine cauſa, & neceſſitate, concernit materiam peccati mortalis, ex ſubtractione, quæ inde reſultat ijs, qui vere indigent. cap. paſtor. 1. q. 2. Lucas de Penna ibid. & Neapoli excommunicantur ipſo facto quęrentes eleemoſynam pro alijs, ſine licentia Curiæ. Deci-
14 mo, laici non habent facultatem congregandi artifices in Eccleſijs. textus eſt in c. decet. de immun. Eccleſ. in 6. vbi
15 Doctor. Vndecimo, laici non poſſunt facere proceſſiones, quia ſunt ſpiritualia, iuxta ſupradicta, & eſt tex. in auth. ſed nouo iure. §. laicis. C. de Epiſc. & cler. Duode-
16 cimo, non poſſunt prædicti magiſtri laici diſponere ſuper mortuarijs, quæ annexa ſunt ſpiritualibus. Abb. in c. cum laicis. de reb. Eccl. non alien. num. 5. & proinde non poſſunt concedere capellas cum ſepulchris, & iure funeran-
di,

di, cum ſit ſpiritualitati annexum, iuxta omnes in cap. quanto. de Iudic. & quia in tali conceſſione fit quædam tranſlatio iurium Eccleſiæ, vt notat Nauar. in conſ. 1. de ſepul. qui licet loquatur in conceſſione ſepulturæ, eius rationes militant etiam in conceſſione capellarum; ſed ſepulchrum cum iure funerandi à ſolo Epiſcopo concedi debet. Abb. in cap. abolendæ. de ſepult. quinimmo conceſſa Eccleſia, vel Capella ab Epiſcopo, non intelligitur
17 conceſſum ius funerandi, niſi expreſſe fuerit conceſſum. Archid. in cap. 1. de pactis in 6. Bonif. in Clem. dudum. §. huiuſmodi. num. 11. de ſepult. Rota verò diuerſorum parte 1. deciſ. 222. & 223. concludit ſufficere licentiam tacitam conſtruendi ſepulchrum, quæ colligitur, quando illud eſt in loco patenti, & Epiſcopus non contradicit, & tanto magis, quando Epiſcopus viſitauit capellam; & prędicta faciunt pro capitulo Eccleſiæ Metropolitanæ, quòd habet priuilegium ſepeliendi omnes mortuos Ciuit. & diœceſ. qui non elegerint ſepulturam; niſi habeant proprium ſepulchrum: nam, ſi quis haberet conceſſionem capellæ, etiam cum iure patronatus, non poteſt in ea ſepeliri, niſi expreſſe fuerit ab Epiſcopo ei conceſſum ius ſepe-
18 liendi. Sed hic obiter quæro, quomodo ſepulchra cum capellis vendantur alijs, vt paſſim fieri ſolet, de quo vidi dubitari in Curia Archiepiſcopali; non enim poſſunt vendi ratione iuris funerandi, quod eſt ſpiritualitati annexum, vt ſupra dixi; nec ratione terræ cœmeteriatæ, quauis conſuetudine non obſtante. d. cap. abolendæ. de ſepult. Doctor. dicunt, quòd poſſunt vendi, ſeu aliquid accipi, ratione ſitus, & dignioris loci, quod non videtur quid ſpirituale, nec neceſſarium ad ſepulturã; conſiderant enim quędam eſſe neceſſaria ad ſepulturam, nempe, terram cœme-

teriatam,deputatam auctoritate Epiſcopi, officium, quòd circa funus impenditur; & iſta vendi non poſſunt; quædam vero non ſunt neceſſaria ad ſepulturam,nempe, quòd cum maiori pompa ſepeliatur; vel cum meliori cruce; vel non in fouea communi; ſed in meliori loco, & ſitu Eccleſiæ; & iſta non videntur ſpiritualia, & ſucceſſiue aliquid pro eis accipi poteſt;maxime ex cõſuetudine.ita dicũt Petrus de Aragonia ſuper diuo Thom. 2. 2.q.100. art.4. Sotus de iuſt. & iure lib.9. q.7. art.1.

20 Decimotertio,non poſſunt laici artifices, quando relinquunt Eccleſias ſibi conceſſas alijs artificibus, aliquid accipere ratione materię dictæ Eccleſię,quam ſuis impenſis conſtruxerant; ſiquidem, licet calices, & alia vaſa ſacra, ratione materiæ vendi poſſint in neceſſitate, cap.aurum. 12. q.2. & ſi vendantur Eccleſiæ non confracta, & ſi laico confracta. d. cap. aurum. niſi laicus vellet illis vti ad vſum Eccleſiæ pro ſuo capellano, quia poterunt illi vendi non confracta. Sil. in verbo,ſimonia. §.12.& eadẽ ratione poſſunt vendi reliquię ratione materiæ metalli, & veſtes ſacræ. Sil. ibidem, & idem de vaſe ligneo, vel lapideo, deputato auctoritate Epiſcopi pro ſepultura dicit Abb. in d. cap. abolendæ. tamen Eccleſia conſecrata, vel benedicta ratione materię nullo modo vendi poteſt. c. ea enim. §. hoc ius correctum. 10. q. 2. Archid. Gemin. Prępoſ. & omnes in d. c. aurum. qui aſſignant plures rationes diuerſitatis inter Eccleſiam, & alia vaſa ſacra, & aliqui dicũt rationem eſſe occultam.

22 Decimoquarto, non poſſunt laici habere aliquod ius in Eccleſijs, in ſedibus, vel ſcamnis inuito Epiſcopo; ſed ex gratia hoc illis permittitur, ſicut Iuspatronatus, & ius funerandi. Abb. in d. c. abolendę. quinimo Epiſc. qui con-

ceſſit

ceſſit ius funerandi, poteſt concedere, quod vnus ſepeliatur in ſepulchro alterius, ex iuſta cauſa. Archid. in cap. præcipiendum, 13. q. 2. Sil. in verbo, ſepultura. §. 3.

23 Decimoquinto, etiamſi magiſtri laici haberent priuilegium à Papa concedendi ſepulchra cum capellis, & iure funerandi pro ſe, & ſuis, non poſſunt ſepulchrum familiæ vnius, exſtinctis omnibus de familia illa, alteri concedere, prout late probat Lambertinus de Iurepatr. art. 5. q. princ. 3. lib.

24 Decimoſexto, ſeruatur in Curia Archiep. quòd laici magiſtri Eccleſiarum, qui adminiſtrant bona Eccleſiæ, & de redditibus Eccleſiæ nolunt ſoluere mercedem prædicatori, excommunicantur ab ead. Curia Archiep. donec mercedē de redditibus Eccleſię ſoluant; & ita fuit obſeruatum anno 1600. cum quodam magiſtro Eccleſię Spiritus ſancti, huius Ciuitatis Neap. Pro qua excommunicatione lata (vltra alia) fuit conſideratum, quòd licet laici tolerentur in adminiſtratione Eccleſiarum, primus tamen, ac pręcipuus adminiſtrator, & diſpenſator redditum Eccleſiarum eſt Epiſcopus. Archid. in d. cap. laicis. 16. q. 7. cap. præter hæc, 32. diſt. cap. in canonibus. c. in ſacris. & c. ſimiliter. 16. q. 1. cap. de xenodochijs. de relig. domib. & cum dictus magiſter, qui pecuniam Eccleſiæ conſeruabat, noluiſſet ad mandatum Epiſcopi ſoluere mercedem prædicatori, impediuit diſpenſationem Epiſcopi; & ſic potuit excommunicari. cap. dilecto. de ſententia excommunicationis in 6. Secundo facit, quod Epiſcopus habet iuriſdictionē in laicos in concernentibus pietatem, officium charitatis, & humanitatis, ad quæ poteſt eos cōpellere cenſuris, nempe, ad hoſpitalitatem, vel ad dandam eleemoſynam, prout in iſto caſu. Ant. Abb. Imol.

& communis in c. 1. de empt. & vend. Aufrerius in Clem.
1. de off. Ordinarij, de poteſtate Eccleſiæ ſuper laicos.
num. 3. vbi dicit, quòd hac de cauſa poteſt Epiſcopus
compellere cenſuris laicos, ad vendendum frumentum
tempore caritatis annonæ: facit etiam, quòd à tempore
fundationis dictæ Eccleſiæ fuit ſolitum prædicari verbum
Dei, & præſtari eleemoſynam prædicatori de eiuſdem Ec-
cleſiæ redditibus; & eleemoſyna eſt præſtanda ab ijs, qui
tenentur, vel ſolent. d. Concil. Trid. cap. 4. ſeſſ. 24. de
27 reform. & Epiſcopus eſt exequutor Concil. Trid. ſicut
& aliorum canonum, & poteſt tranſgreſſores punire.
Clem. 1. de ætat. & qualit. Rot. in nouis deciſ. 54. Card.
& Anchar. in Clem. 2. de pœnis, idẽ Anchar. in d. Clem.
1. de ætat. & qualit. Bonif. in Clem. præſenti. de cenſib.
num. 51. & probatur in ſupradictis Clem. 2. & præſenti, &
in c. 1. 18. diſt. habetur clare in bulla Pij V. ſuper confir-
mat. Conc. Trid. quæ incipit, Benedictus Deus, & ſic pro
exequutione decretorum Concilij potuit iuſte excom-
municare. Ex prædictis clare patet, quæ ſit poteſtas iſto-
rum magiſtrorum laicorum ſuper Eccleſijs, quidque Epi-
ſcopus illis concedere poſſit; dummodo non habeant pri-
uilegium à Papa, cuius tenor inſpiciendus eſt. cap. porro.
de priuileg. nec immemorabilis quaſi poſſeſſio ſuffragatur
laicis incapacibus ſpiritualium. Abb. in cap. quanto. de
conſuet. & liquet ex his, quod laici non poſſunt ordinare
aliquid circa celebrationem Miſſarum, vel deſtitutio-
nem clericorum, nec de alijs ſpiritualibus ſe intromittere,
& tanto minus clericis imperare, quibus obſequendi tenet
eos neceſſitas. cap. non placuit. 16. quæſt. 7.

AN-

Digitized by Google

ANNOTATIO.

Num. 18. Quamuis ſecundum Petrum de Aragonia, & Sotum cita-
28 tos in Praxi pro digniori ſitu poſſit aliquid ratione Capellæ, & ſe-
pulchri accipi, maxime ex conſuetudine, nihilominus ſi rectè eorũ
ratio conſideretur, videtur potius ſubtilis, quam ſubſtantialis; cano-
nes enim generaliter prohibent aliquid accipi pro loco ſepulturæ
d. cap. Ad abolendam. nec diſtinguũt an eligatur ſepultura in me-
liori loco Eccleſiæ, vel alio, nec nos diſtinguere debemus l. de
pretio. ff. de Publiciana. & hanc opinionem tenet Gregorius Lo-
pez vir non leuis auctoritatis ſuper l. 1. tit. 13. part. 1. ſequitur
Molina de primogen. lib. 1. cap. 24. num. 40. dicens frequenter
id male ſeruari, ac palliari ſolitum. quare conceſſio ſepulchri cum
Capella debet fieri gratis, & patroni poterunt ſponte dotare, vel
29 donare, & hoc pacto vidi confici inſtrumenta à Notarijs peritis,
nam in inſtrumento teſtati ſunt de ſpontanea conceſſione loci ex
parte Eccleſiæ, & de ſpontanea dotatione Capellæ ex parte reci-
pientis. Et hoc pacto ceſſat ſcandalum, & ſuſpicio auaritiæ, & ſi-
moniæ, & hæc reſolutio eſt conformis Gloſſ. fin. in d. cap. abo-
lendæ. communiter recept. quæ dicit, quod licet Clerici non poſ-
ſint aliquid petere pro loco ſepulturæ, tamen ſi laici ex conſuetu-
dine laudabili aliquid ſoluunt, poſſunt compelli ad illam obſeruan-
dam. iuxta cap. Apoſtolicam. de ſimonia. pulchrè Abb. in d. cap.
abolẽdæ. Neapoli ſoluuntur grana 15. pro fouea, ſeu loco ſepulchri:
Romæ etiam extat talis conſuetudo. vt dicit Hier. Gabr. conſ. 40.
Sed an poſſit vendi locus, in quo aliquis fuit ſepultus extra Eccleſiã?
& ſecundum leges efficitur religioſus, & vendi non poteſt. l. 2. ff. de
relig. & ſump. funerum. ſecundum verò Canones poteſt vendi, quia
numquam locus efficitur religioſus per illationem corporis, niſi in-
teruenia auctoritas Epiſcopi, iuxta Gloſſ. ſingularem in cap. in Ec-
cleſiaſtico. 13. q. 3. communiter recepta.

Num. 19. Adde D. Thomam 2. 2. q. 100. ad ſecundum, vbi dicit
30 licere terram, vbi quondam fuit Eccleſia, vẽdere, aut emere, in ca-
ſu neceſſitatis, ſicut materiam ſacrorum vaſorum.

Circa numerum 22. annotandum, quod patrono Eccleſiæ, qui ſe-
31 dem, vel arcam ſui honoris cauſa in Eccleſia habuit, & ab ea fuit
deiectus, competit remedium recuperandæ. Franciſcus Marcus q.
275. Menoch. de recuperanda. remed. 15. num. 45. quia patrono,

quemadmodum ex gratia conceditur Iuſpatronatus ſic ei ex gratia poteſt concedi, vt habeat ſedem in Eccleſia, honoris cauſa. Oſtienſ. & Abb. in d. cap. abolendæ. de ſepult. Quinimmo in Rota Romana, in vna Calaguritana dræeminent. 26. Iunij 1590. coram Gipſio fuit dictum, eſſe manutenendos in poſſeſſione quoſdam nobiliſſimos Dominos de Murga, ex quo per quadraginta annos fuerant in poſſeſſione ſedendi in digniori, & altiori loco, in Eccleſia Sanctæ Mariæ, necnon ante alios offerendi primitias, & recipiendi pacem: quo fit vt abſque facto, & culpa ipſorū nō potuerint dicta poſſeſſione ſpoliari, ad regul. Id quod noſtrum eſt; & non eſt inconueniens, quod laico ex cauſa huiuſmodi honores, & præeminentiæ debeantur. Abb. in cap. nobis. in vltimo not. de Iurepatronatus. Rocch. eodem tit. in verb. honorificum. num. 99. maxime, quia eorum familia eſt nobiliſſima originem, trahens, vt dicebatur, à Regibus Aragoniæ; & dicit Ioannes Garſia de expenſis, & meliorationibus. cap. 8. num. 51. laicos, quibus conceſſum eſt ius funerandi, quamuis ſepulchrorum vſum habeant, non tamen ita illum poſſidere, vt in eis inuitis Epiſcopis poſſint ponere ſedilia, vulgo, ſtrati. ex Lamb. de Iurepatronatus. part. 1. q. 11. art. 15. Sed ſi ex vſu volunt ſedere ſuper ſepulturis ſuis, illo iure vtendi prohiberi non poſſunt, nec nobilis vir, aut femina quemquam hoc vſu ſedendi ſuper ſepulturā ſuam ſpoliare debet, quod facere aſſolent ſuperbe nobiles, vt honorabilius ſedeant; nam ipſis id permittendum non eſt; ſiquidem
32 nobilis defenditur in honorabiliori loco, ſi ibi ſedere cōſueuit. Ioānes Faber in §. aliam, Inſtit. de bonorum poſſeſſ. ſuper Gloſſ. verbo, altiori loco. & hæc nota.

Vltimo notandum eſt, decretum Sacræ Congregationis relatum
33 à Domino Stephano Quaranta in ſumma bullarum, in verbo, priuilegia Regularium circa functiones ſacerdotales peragendas à parocho Eccleſiæ, quæ regitur à magiſtris laicis, cuius verba ſunt, videlicet, candelarum, cinerum, palmarum, fontis Baptiſmalis, benedictiones, Sanctiſſimi Sacramenti delationes, celebrationes Miſſarum feriæ quintæ in Cœna Domini, & Sabbati Sancti, aſperſiones domorum, & quæ in Dominicis diebus in Eccleſia fiunt, quæq; circa cultum Sanctiſſimi Sacramenti Corporis Chriſti in quadraginta horarum oratione, & ſimiles, non ad Capellanos, ſeu Sacriſtam Eccleſiarum huiuſmodi ab eiſdem laicis deputatos, ſed ad parochum, ſeu rectorem curam animarum habentem in Eccle-

ſijs

ſijs huiuſmodi inſtitutum, præcedente examine, & alijs requiſitis ab Ordinario loci prouiſum ſpectare debere cenſuit Sacrorum rituum Congregatio die 18. Maij 1602.

Ptolemęus Cardinalis.

Alexander Gratianus pro Secretario.

SVMMARIVM.

1 *Clericus, pro iniuria ſibi illata, poteſt agere contra laicos, cum proteſtatione, citra poenam ſanguinis.*

2 *Et quid, ſi certo credat ſequuturam mortem.*

3 *Clericus in Ciuitate Neap. & Prouinc. non poteſt agere cauſas proprias, vel alienas, etiam in caſibus à iure permiſſis, ſine licentia Curiæ.*

4 *Clericus, an poſſit agere cauſas alienas, cum proteſtatione, citra poenam ſanguinis.*

5 *Clericus an poſſit agere cum proteſtatione, citra poenam ſanguinis, contra interfectorem fratris, & aliorum propinquorum.*

6 *Clericus, cum proteſtatione, citra poenam ſanguinis, poteſt denunciare delicta, tendentia in Reipublicæ perniciem, vel graue damnum priuatæ perſonæ.*

7 *Vel ſi reum in flagranti crimine reperiat.*

8 *Et an pro iniuria facta Eccleſiæ.*

9 *Clericus agens contra laicum, cum proteſtatione, citra poenam ſanguinis, ſi habeat in animo, quòd reus moriatur; ſequuta morte, vel mutilatione, efficitur irregularis.*

10 *Epiſcopus an poſſit, & debeat concedere Iudici laico, vt exhumet ab Eccleſia cadauer occiſi, ad finem capiendi informationem delicti in genere.*

11 *Epiſcopus, requiſitus à Curia ſæculari, vt dicat, ſi talis inquiſitus, & carceratus in eadem Curia ſit clericus, vel non, poteſt id liberè dicere.*

12 *Irregularis eſt, qui patitur ſe ſcribi pro teſte, in ſententia mortis.*

13 *Statutum contra conſanguineos clericorum intuitu clericorum eſt contra libertatem Eccleſiæ.*

14 *Epiſcopus permittens pulſari campanam Eccleſiæ ad conuocandum populum pro perſequendis malefactoribus, non eſt irregularis.*

15 *Eccleſia poteſt incaſtellari ad defenſionem Reipublicæ auctoritate Epiſcopi.*

Cle-

Digitized by Google

16 *Clerici an poſſint pugnare contra bannitos pro defenſione patriæ abſque irregularitate.*

De clerico agente coram iudice laico cum proteſtatione late. CAP. XLII.

1 DE iure clericus, pro iniuria ſibi illata poteſt agere criminaliter contra laicum, cum proteſtatione, quòd puniatur citra pœnam ſanguinis. c. Prælatis. de homic. in 6. etiam
2 ſi certo ſciat, Iudicē ſęcularē proceſſurum ad pœnam ſanguinis, vt omnes ibi dicunt: & quia clerici pluries ſub prætextu agendi cauſas proprias, vel alienas, in caſibus à iure permiſſis, nēpe Eccleſię, propinquorum, & miſerabilium perſonarum, agunt cauſas alienas, in alijs caſibus non permiſſis, Concil. Prouinc. Neap. cap. 22. de vita, & honeſt. cler. ſtatuit, quòd in Ci-
3 uit. & Prouinc. Neap. nullus clericus poſſit in iudicio ſęculari, in quacumque cauſa agere, & procurare, & patrocinari, etiam in caſibus à Iure permiſſis, ſine licentia ordinarij, in ſcriptis obtenta, quæ non poteſt denegari in caſibus à Iure permiſſis, alias Iudex grauaret, cùm conciliū prouinciale non poſſit ſtatuere cōtra ius. DD. in c. ſicut. de accuſ. ſed ſit ad cognoſcendum cauſam, an ſit concedēda. Fuit dubitatum in Curia Archiep. an poſſit concedi licentia clerico agendi in iudicio ſæculari cōtra interfectorem fratris, cum proteſtatione, citra pœnam ſanguinis? & videbatur, quòd non; quia tex. in d. cap. Prælatis. concedit licentiam clerico agendi cum dicta proteſtatione, contra malefactores ſuos, & non dicit ſuorum; & proinde omnes Doct. ibi communiter concludunt, quod dicta proteſtatio non ſuffragatur agentibus cauſas alienas, neç

teſti,

4 teſti, nec Aduocato, nec Iudici. late Couar. in Clem. ſi furioſi. de homicid. 2. par. §. 5. niſi, vt dicit Franch. in d. cap. Prælatis. ſui eſſent ſerui, vel ancillæ, quia veniunt appellatione bonorum, pro quorum recuperatione licet agere cum proteſtatione. Idem in materia irregularitatis, tenent Gloſſ. Card. Imol. Bonif. in d. Clem. ſi furioſi. concludentes, occidentem aliquem pro defenſione parẽtum, effici irregularem; cum dicta Clem. dicat, licere ex cauſa defenſionis occidere ſuum inuaſorem, non ſuorum. Contrarium fuit ſeruatum in Curia Archiep. Neap. & be-
5 ne; ſiquidem iniuria facta vni, cenſetur facta omnibus de familia. Bart. in l. lex Cornelia. ff. de iniur. Bald. in l. 1. C. de rapt. virg. 5. notab. Ant. de Butrio, & Felin. in c. cum oporteat. de accuſat. Et dicitur tractari de proprio intereſſe, quando iniuria eſt communis, ex quo illata eſt vni de familia. Dec. in conſ. 133. num. 4. Grammat. deciſ. 23. late: & ſucceſſiue licet agere pro morte fratris, tamquam pro iniuria propria ſibi illata. Idem tenet Nauar. de iniurijs, & damno dato. conſ. 3. vbi concludit, patrem clericum poſſe agere contra interfectorem filij, cum proteſtatione prædicta. Idem Couar. in dicto §. 5. num. 4. ibi, aut ſaltem ſuis, & propinquis; & ex his patet reſponſio ad contraria, cum malefactores propinquorum dican-
6 tur eius malefactores. Poteſt etiam clericus, cum prædicta proteſtatione, denunciare aliquod delictum, tendens in Reipublicæ perniciem; vel ad euitandum periculum imminens contra priuatum. Nauarr. in cap. inter verba. 11. q. 3. coroll. 57. Couar. vbi ſupra. Poteſt pariter vti proteſtatione, non ſolum, quando accuſat, vel denun-
7 ciat; ſed etiam, ſi reum in flagranti crimine repererit, capi.t, & iudici tradat. Franch. vbi ſup. Socin. in cap. ad audien-

8 dientiam. de homicidio. non tamen pro iniuria facta Eccleſiæ, iuxta Abb. in cap. cum P. Manconella. de accuſ. quem intelligo, dummodo non redundet in damnum clerici, vt furtum. Notandum etiam, quod clericus a gẽs
9 cum proteſtatione prædicta, ſi habet in animo, quòd reus moriatur, ſecuta morte, vel mutilatione, irregularitatis notam non euadit, iuxta veriorem opinionem Ioan. And. Domin. Franch. in d. cap. Prelatis. Nauar. in cap. 27. num. 226. nec obſtat, quod ſola voluntate irregularitas non contrahatur; quia cum voluntate concurrit querimonia, & accuſatio exterior, & dicta proteſtatio mẽdax, & fallax eſt, nec talis, qualem ius canonicum requirit, ad irregularitatis labem euitandam. Sequitur Ignatius Lopez ſuper cap. 98. praxis Diaz. Sed aliud dubium pulchrum eſt, quòd in Regno euenire ſolet, an Epiſcopus
10 poſſit, & debeat concedere licentiam Iudici laico exhumandi corpus occiſi ab Eccleſia, ad finem capiendi informationem delicti in genere. Veritas eſt, quod poteſt id concedere abſque metu irregularitatis; ſiquidem ad incurrendam hanc irregularitatem, quæ inducitur ex defectu perfectæ lenitatis, requiritur, quòd actus, qui fit, ſit cauſa proxima, directa in mortem, vel mutilationem; non cauſa remota. Nauar. c. 27. num. 211. Sotus de iuſt. & iure, lib. 5. q. 1. art. 7. Couar. vbi ſupra. §. 5. Henriquez de irregular. cap. 12. §. 8. & actus oſtendendi cadauer occiſi, eſt remotiſſimus, & ſuapte natura non directus in mortẽ, vel mutilationem; eo magis, quòd Epiſcopus nihil operatur, ſed tantum permittit exhumari corpus, & capi informationem, & non omnis cauſa, ſine qua non, dicitur principalis, vt late tradit Nauar. in conſ. 19. de homicid. conſ. 16. de ſimon. & ita fuit ſtatutum in Concil. Prouinc.

Medio-

Mediolan. 5. in tit. de Eccleſijs, & eorum cultu. vbi ſtatuitur, ne occiſorum cadauera à Iudicibus, vel Notarijs maleficiorum in Eccleſijs vllo modo inſpiciantur; ſed eo illata exportentur; & huiuſmodi inquiſitiones, & omnia, quæ ad cædis cognitionem pertinent, à ſacris locis reijciantur. Quapropter, cum poſſit Epiſcopus id concedere, dicendum eſt, quòd omnino illud facere debeat; nam ſicut Iudex Laicus tenetur Epiſcopi iuriſdictionem adiuuare, & ſuum brachium illi præſtare. c. 1. de officio Ordinar. ſic Epiſcopus tenetur præſtare brachium Iudici laico; alias ad Metropolitanum appellari poſſet, iuxta Innoc. & communem in d. cap. 1. Equidem male faceret Epiſcopus, qui id denegaret, cum præ omnibus deſiderare debeat, delicta puniri, & Ciuitatem malis hominibus purgari. cap. vt famæ. de ſententia excommunicationis. Iudex vero laicus, ſine licentia Epiſcopi exhumare præſumens, debet excommunicari, cum nullam in Eccleſia exercere poſſit iuriſdictionem. cap. decet. vbi omnes, de immun. Eccleſiarum in 6. & ex prædictis de cauſa proxima, vel remota, fuit reſolutum in Curia, quòd poſſet concedi Curiæ ſæculari copia ſententiæ depoſitionis, ſiue degradationis verbalis, & renunciationis habitus
11 clericalis cuiuſdam clerici, inquiſiti de homicidio in Curia ſæculari, allegantis ſe eſſe clericum. Curia vero ſæcularis negabat eſſe clericũ ob prædictã depoſitionem, & renunciationem: ſiquidem, quòd aliquis ſit, vel non ſit clericus, non eſt cauſa propinqua mortis. Facit tex. in cap. ſi Iudex laicus. de ſententia excommunicationis. in 6. vbi ad Epiſcopum ſpectat cognoſcere, ſi aliquis eſt, vel non eſt clericus, ſine aliqua limitatione, an ſequatur poſtea mors, vel non.

AN-

ANNOTATIO.

Quæritur, an ſit irregularis ille, qui patitur ſe ſcribi pro teſte in ſen
12 tentia mortis, dum dicitur lecta lata coram tali presbytero, &c. & dicendum eſt quod ſic, per tex. cum gloſ. & ibi Abb. & alij in c. ſententiam ſanguinis. nec clerici, vel monachi. Gloſ. in c. ex litteris. de exceſſibus Prælatorum. Anton. in tract. de irreg. 12. num. 6. Silu. homicidium 3. q. 2. Socin. in cap. ad audientiam. num. 139. de homic. conſtituunt enim prędicti regulam, quod Iudex in cauſa mortis etiam iuſte procedens, accuſator, teſtis, & Notarius ſcięter ſcribens, aut legens, dum publicatur ſententia, aut dictans litteras pro ſententia ſanguinis, ſecuta morte, aut mutilatione membri, ſunt irregulares: quę regula non debet reſtringi ad eos tantum teſtes, qui inducuntur ad probandum delictum, cum nec canones, nec doctores hanc faciant diſtinctionem, quinimmo omnes concludunt, quod quicũque aliquo modo cooperantur Iudici procedẽti in cauſa ſanguinis, facto, pręcepto, ope, auxilio, ſecuto effectu efficitur irregularis. Nauarr. c. 27. num. 207. quare ſicut dictans, aut legens ſententiam, aut quid ſimile faciens, quia cooperatur morti, efficitur irregularis, ita etiam adhibitus in teſtem pro validãdo actu ſententiæ; nam illa neceſſario legi, & publicari coram teſtibus debet, & hic non minus videtur cooperari iudici: & ita fuit deciſum in Rota Romana, in vna Iacenſis Vicariæ 15. Iunij, coram Illuſtriſſimo Plata. Idem dicit Maiolus de irregular. lib. 2. cap. 8. num. 4. quamuis nihil alleget, ſed bene loquutus fuit, & ex hoc infertur, quod teſtes præſentes publicationi ſententiæ mortis non ſunt irregulares, niſi in ea ſcribi ſe patiantur.

Item notandum circa numerum 5. grauamen propinquo-
13 rum adeo afficere clericos, quod ſtatutum dicitur contra libertatem Eccleſiæ, non ſolum ſi reſpiciat perſonas clericorum, ſed etiã ſi tantum perſonas propinquorum, intuitu tamen clericorum. Ita Decius in c. Eccleſiæ Sanctæ Mariæ. num. 179. de Conſt. per notata per Angelum in l. 1. ff. vt in ius vocatus eat. vbi dicit, quod ſtatutum grauans conſanguineos clericorum, eorum intuitu eſt contra libertatem Eccleſiæ, quia clerici efficiũtur timidiores. Facit textus in cap. ſciant cuncti. de elect. in ſexto. & in cap. quicumque. de ſententia excommunicationis. in ſexto. excommunicantur offendentes, vel grauantes conſanguineos Epiſcoporum propter cenſu-

ras

ras ab illis prolatas in laicos. idem dicit Bald. in l. final. C. de indic. vidui. tollen. de ſtatuto mandante conſanguineos clericorum in pœnam incidere, ſi clerici ipſi declinauerint iuriſdictionem laicorum. & dicit Crotus in l. omnes populi. ff. de legibus. num. 94. quod ſtatutum imponens pœnam conſanguineis clericorum propter clericorum inobedientiam, non valet. & dicit Rota deciſ. 7. de renunciat. in nou. quod renunciatio beneficij facta propter liberationem fratris à carceribus, exiſtentis in periculo vitæ, non valet, etiam cum iuramento, quia contumelia illata fratri meo, mihi infertur. l. 3. ff. de liberali cauſa.

Notandum præterea circa numerũ decimum, vbi dicitur, poſſe
14 Epiſcopum permittere exhumari corpus interfecti, pro capienda informatione delicti in genere, cum non ſit cauſa proxima, infertur etiam, non incurrere irregularitatem Epiſcopos, vel Sacriſtas, qui nihil dicentes, vel agentes, ſed laicorum arbitrio remittentes tolerant, quod laici pulſent cãpanas Eccleſiæ ad conuocandas gentes pro capiendis bannitis, & alijs malefactoribus Rempublicam infeſtantibus: cum cãpana non ſolum ſit ſignum horarum, ſed etiam ſit ſignum exeundi ad bellum, extinguendi ignem, congregandi capitulum, intrandi lectum, conuocandi parlamentum populi, gaudij, gratiarum actionis pro obtenta victoria, proceſſionis in aduẽtu Epiſcopi, vel corporis Chriſti, ſalutationis Angelicæ, & aliarum rerum, &c. vt notab. dicit Abb. in c. 1. de officio Cuſtodis: ſed an poſſit Epiſcopus permittere, quod turris Eccleſiæ, vel campanile, vel Eccleſia fortificetur, & incaſtelletur à laicis pro ſuſtentatione ſtatus publici, vt defendantur Chriſtiani boni à malis, Oſtienſ. Innoc. & Abb. in cap. cum Eccleſia. de immunitat. Eccleſiæ, dicunt quod ſic, & ibi Abbas teſtatur de communi. Idem Bald. in l. 2. C. de ſumm. Trin. & fid. Cathol. dicit tamen Oſtienſ. in ſumma de immunit. Eccleſiæ. §. in quantum. quod hoc fieri debet auctoritate Epiſcopi, tempore neceſſitatis, & ad tempus, ita tamen, quod ceſſante neceſſitate ceſſet incaſtellatio.

Sed an clerici poſſint ſumere arma contra bãnitos pro defenſio-
16 ne reipublicæ, reſolutio pendet ab illa quæſtione, An clericis liceat pugnare proprijs manibus, interficere, & mutilare. Reſpondetur, quod vltra cauſam propriæ defenſionis poſſunt pro defenſione Reipublicæ, patriæ, aut ciuitatis, ſi illis pugnantibus conſeruabitur, & non pugnantibus deſtruetur, aut capietur. Item ſi in naui vi-

ta

Google

ta clerici vna cum aliorum vita periclitetur, niſi ipſe pugnet, quamuis dubia ſit victoria, licite poteſt pugnare, quia pro defenſione propria.

Item Clericus ad defendendam vitam innocentis, poſſet nocentem interficere, ſi id omnino neceſſarium eſſet, & tenetur ſine ſuo notabili periculo.

Item tenerentur Clerici pugnare, quando id eſſet neceſſarium ad conſequutionem iuſtæ victoriæ, à qua pax, & bonum commune Eccleſiæ pendet; ita quod niſi clerici pugnarent, vel non obtineretur, vel periclitaretur valde, illis verò pugnantibus obtineretur; tunc enim iure etiam naturali tenentur pugnare; & etiam iure naturæ tenentur pugnare in caſu ſupradicto pro defenſione Reipublicæ. Ita notabiliter tradit Caiet. ſecunda ſecundæ q.40. art.2. ſequitur Molina de iuſtitia, & iure tract. 2. diſput. 108. qui teſtatur de communi opinione: & in omnibus caſibus prædictis, in quibus Clerici iure naturæ ſub lethali culpa tenentur pugnare, non incurrere irregularitatem, cenſeo vna cum Molina diſput. 109. quoniam ſi neceſſitas defendendi corpus excuſat ab irregularitate, Clement. ſi furioſi, de homicidio. multo magis neceſſitas ſalutis animæ, cum ſub peccato lethali teneantur, quidquid alij dicant in dicta Clem. quando pugnant pro defenſione aliorum: nec Clementina excludit defenſionem ſub neceſſitate peccati, & ex ſupradictis ſequitur, quod ſi patria ſit obſeſſa à bannitis, qui intendunt innocentes interficere, poſſunt Clerici, ſi laicorum vires non ſufficiunt, pugnare contra bannitos abſque peccato, & abſque irregularitate, alias ſine cauſa non poſſent clerici proprijs manibus pugnare, ſed tantum exhortari ad bellum iuſtum, & excitare milites ad victoriam, & pugnam in genere; modo in patriculari non dicant, interfice, aut mutila, ſed fortiter age, ne ſuccumbas, vel pugna ſtrenuè pro fide, vel pro Eccleſia. Diuus Thomas ſecunda ſecundæ quæſt. 40. artic. 2. ad tertium. cap. igitur. cum ſequentibus. 23. quæſt. 8. requiritur tamen conſenſus Papæ quoad Prælatos, & Epiſcopi quoad Clericos, vt poſſint Prælati, vel Clerici intereſſe bello. D. Thomas d. art. 2. cap. reprehendenda. cap. quo caſu. 23. q. 8. Sed Molina loco citato cenſet ſufficere conſenſum præſumptum, quando bellum eſſet aduerſus Eccleſiã, & fidei hoſtes, & reſpondet ad dictos duos canones, vt procedant, quando præſumptio erat voluntatis Pontificis in contrarium: illi enim vocati erant à Summo Pontifice, neque venire

nire voluerunt, vt ad bellum proficiſcerētur, & procedunt etiam, quando eorum præſentia neceſſaria non erat bono communi Eccleſiæ, quin potius decebat eos non intereſſe. Nauar. latè cap. 27. num. 211. cum ſequenti. Molina loco citato, qui pulchre reſpondet ad d. Clem. ſi furioſi.

SVMMARIVM.

1 *Clerici contra laicos deponere non poſſunt, limita pluribus modis.*
2 *Et an ſuper delicto in genere.*
3 *An ad repulſam; & an ſuper negatiua.*
4 *An licentia Epiſcopi ſit neceſſaria in caſibus permiſſis.*
5 *Et quando non requiratur licentia.*
6 *Clerici an poſſint cogi deponere, in iudicio ſæculari, & quando.*
7 *Licentia quomodo concedenda clericis, vt deponant coram Iudice laico.*

De clericis deponentibus in iudicio ſæculari.

CAP. XLIII.

SAEPE in Curia Archiepiſcopali petitur licētia examinandi clericos in iudicio ſęculari; propterea ſciendū regulam eſſe, clericos
1 cōtra laicos non eſſe in teſtes recipiēdos, c. teſtimonium. 11. q. 1. vbi Archid. & alij. Declara primo, in ciuilibus. Archid. in cap. teſtimonium. Declara ſecundo, in cauſis criminalibus ad defenſionem; niſi veniret imponenda pœna talionis. Felin. in cap. de cetero. de teſtib. aut in crimine Eccleſiaſtico coram Eccleſiaſtico. Declara tertio, vt poſſit etiam in crimine cōtra laicum in iudicio ſæculari, vbi non venit imponenda pœna ſanguinis, ſed agitur ciuiliter, vel ad pœnam carcerationis, & ſimiles. Archid. in d. cap. teſtimonium. Abb. & Felin. in dicto cap. de cetero. in defectum tamen aliorum, vt ibi dicit Abbas. Sed fuit dubitatum in Curia Ar-

chiepiſc. an poſſit concedi licentia clerico deponendi in iudicio ſæculari contra laicum, quando venit imponenda pœna ſanguinis, ſuper delicto in genere tantùm, cùm veritas per alios haberi non poſſet. Videbatur quòd ſic, ex notatis per Ferdin. Garſiam in conſ. crim. diuerſ. 122. vbi dicit, poſſe clericum examinari contra laicum ſuper aliquo actu, remoto à maleficio, licet ex eo maleficium inferatur; quia attendi debet, quod principaliter agitur, non quòd in conſequentiam. l. ſi quis nec cauſam. ff. ſi certum petatur. & ponit exemplum in clerico teſtificante ſuper recognitione hominis. Faciunt adducta per nos in præcedenti cap. & delictum in genere videtur cauſa remota, non proxima. Contrarium fuit reſolutum per Curiam, & fuit denegata licentia, cùm in Curia ſæculari procederetur criminaliter contra quendam furem, & aderant plura indicia, ſolùm deſiderabatur probatio delicti in genere, ex quibus videbatur clericum eſſe cauſam propinquam, & non remotam mortis. Et contra Garſiam tenet etiam
3 Proſper Farinac. de teſtibus. q. 61. num. 73. Aliud eſt dubium, an poſſit clericus teſtificari in iudicio ſæculari ad repulſam. Carauita ſuper ritu Magnę Curię Vicariæ 144. & Farinac. vbi ſupra, diſtinguunt, quòd, aut repulſa concernit infamiam teſtium, & non debet deponere. facit. c. 1. cum ſequen. 5. quæſt. 1. aut non concernit infamiam, nēpe, ſi probetur, quòd teſtes ſunt conſanguinei, vel amici
4 accuſatoris; aut inimici inquiſiti; & tunc ſecus. In omnibus verò caſibus, in quibus clerici poſſunt deponere coram Iudice laico, requiritur licentia Epiſcopi. Archid. in cap. quamquam. 14. quæſt. 2. non tamen requiritur ex conſuetudine, quando clerici aſſumuntur in teſtes in inſtrumentis, & quibuſcumque contractibus. Farinac. vbi ſu-

ſupra latè. Nec obſtat tex. in cap. ſuper prudentia. 14. quæſt. 2. ſiquidem procedit potius de honeſtate, quàm de neceſſitate, vt dicit Felin. in d. cap. cum nuncius. Carauit. vbi ſupra. Si verò clericus deponeret coram laico ſine licentia Epiſcopi, valeret eius teſtimonium. Abb. in d. c. cum nuncius. & ibi Aret. & Felin. qui limitat in regulari,
5 cum non habeat velle, nec nolle. nec etiam requiritur licentia tempore peſtis; vel quando examinaretur idem ſuperior, vel Prælatus, qui alijs concedit licentiam examinandi; aut ſi clericus inſimul cum ſuo ſuperiore examinaretur; quos caſus congerit Farinac. vbi ſupra. n. 85. neque in Curia Archiepiſcopali conceditur licentia deponẽdi clerico ſuper negatiua, propter ſuſpicionem falſitatis. Abb. in c. cũ Eccleſia Sutrina. de cauſa poſſeſſion. & propriet. Boſſ. de defenſion. reor. num. 34. Clar. in §. falſum. num. 9. ſi tamen eſſet coarctata loco, & tempore, ceſſat ſuſpicio falſi. Abb. vbi ſupra: & clericus, tam in cauſa crimi-
6 nali, quam in cauſa ciuili non poteſt cogi deponere in iudicio ſæculari, niſi in defectum probationum. Prępoſ. in d. c. teſtimonium. modus autem concedendi licentiã in Curia
7 Archiep. talis eſt. Conceditur licentia tali clerico deponẽdi in Curia ſæculari in tali cauſa; dummodò non deponat ſuper articulis continẽtibus criminalitatem, infamiam, negatiuam, aut repulſam. Aliquãdo Vicarij voluerunt videre articulos originales, & in calce eorum concedere licentiam, deſignãdo propria manu articulos, ſuper quibus clericus deponere habet, & iſte modus eſt melior, & tutior, conuenit enim magis ordinario, quam Iudici laico videre ſuper quo habet deponere clericus, & poterit melius Vicarius conſiderare ſupradicta, quæ non poſſunt ſic bene exprimi in prædicta licentia tam generali.

Q 2 SVM-

SVMMARIVM.

1 *Iudex Eccleſiaſticus ordinarius, vel delegatus cenſuris compellit Iudicem laicum, ad præſtandum ſibi brachium.*

2 *Iudex laicus tenetur præſtare brachiũ Eccleſiaſtico, non viſo proceſſu, nec cognito de iuſtitia cauſæ; niſi in aliquibus caſibus.*

3 *Iudex laicus numquam poteſt cognoſcere de iuſtitia cauſæ ſententiæ Iudicis Eccleſiaſtici, quando ab eo ſolùm petitur familia, & in cauſis ſanctæ fidei.*

De imploratione brachij ſæcularis. CAP. XLIV.

1 CLARVM eſt, quòd Iudex Eccleſiaſticus Ordinarius, vel delegatus, poſſunt compellere Iudicem laicum ad præſtandum ſibi brachium, cap. 1. vbi omnes. de officio ordin. Abb. Decius in cap. ſignificaſti. de offic. delegati. Nauar. in cap. cum contingat. de reſcript. remed. 1. & dicit Innoc. in d. cap. 1. quòd Iudex laicus, cuius brachium imploratur, nõ poteſt cognoſcere de iuſtitia cauſę, vel ſentẽtiæ Iudicis Eccleſiaſtici, & videre proceſſum: cuius opinio communis eſt, quam limitant Doctores, niſi Iudex laicus vellet videre proceſſum ad finem ſe informandi, vt referat Iudici Eccleſiaſtico, qui ſententiam protulit, vel in delictis mixti fori, vel quando imploratur brachium in extraiudicialibus, vel quando notoriè appareret ſententiam eſſe iniuſtam. ita Ant. Imola, Abbas, Alciatus, & alij in d. cap. 1. Vnum tamen eſt menti tenendum, quòd quando Epiſcopus petit à Iudice ſæculari ſolum, vt ſibi accommodet familiam, pro executione ſuæ ſententiæ, tũc cum Iudex ſæcularis non dicatur exequutor, ſed ſolum accommodet familiam, non poteſt cognoſcere de viribus

ſen-

ſententiæ Epiſcopi. Ita notabiliter Alciat. in d. cap. 1. num. 120. Suarez in praxi 2. tomo in procemio num. 9. Ignatius ad praxim Diaz c. 154. & pariter in cauſis ſanctæ fidei nūquam ſęcularis, cuius brachium imploratur, poteſt cognoſcere de iuſtitia cauſæ, vt dicunt Abbas. Anton. & Imola in d. cap. 1. & adeſt bulla Bonifacij Octaui, quæ incipit, Dilectus filius, poſita in fine Directorij Inquiſitorū, & aliæ bullæ.

SVMMARIVM.

1 *Fiſcus de iure communi appellat.*
2 *Fiſcus appellat in Curia Archiep. Neap.*

De fiſco, ſi appellet. CAP. XLV.

De iure communi fiſcus appellat. c. cum clamor. vbi Innoc. Abb. & alij de teſtibus, Grā-
1 maticus deciſ. 14. Carauit. ſuper ritu 147. Domin. de Franch. deciſ. 270. Baiardus in addit. ad Clarum ſuper q. 94. num. 24. Gabriel concluſ. 14. lib. 7. tit. de maleficijs, & ita fuit pluries ſeruatum in Curia Archiep. Neap. ſiquidem, quando aliquis fuit condemnatus per Curiam Archiepiſcopalem, & appellauit ad Papam, & Iudex appellationis reuocauit ſententiam Curiæ Archiepiſcopalis, Fiſcus fuit ſolitus appellare, & impetrauit de nouo appellationem committi
2 ad eius inſtantiam. Et nouiſſime anno 1600. cum quędam mulier carcerata, pro falſa depoſitione facta in diſpenſatione matrimoniali, condemnata per Curiam Archiepiſcopalem ad fuſtigationem appellaſſet ad Papam, & delegatus reuocaſſet ſententiam, Fiſcus Curiæ Archiep. de nouo appellauit, & poſt longam diſputationem in Vrbe habitā

Digitized by Google

ad eius inſtantiam fuit commiſſa cauſa appellationis Reuerendiſs. Nuncio Neap. qui ſententiam protulit.

SVMMARIVM.

1 *Clericus in minoribus non cogitur deferre habitum, & tonſuram, niſi in duobus caſibus.*

2 *Clericus in minoribus conſtitutus, poteſt puniri, ſi non deſert habitum clericalem decentem.*

3 *Peregrini clerici benigne tractandi.*

4 *Clerici itinerantes longo itinere poſſunt mutare habitum, laxare comam, intrare tabernas.*

5 *Epiſcopi, & Presbyteri itinerantes ſunt inuitandi ad prædicandum verbum Dei, & conſecrandam oblationem.*

6 *Peregrinantes clerici ad Papam non poſſunt excommunicari, nec contra eos aliquid innouari debet.*

De conſtituto in minoribus, quando teneatur deferre habitum. CAP. XLVI.

1 FVIT dictum in Curia Archiep. Neap. non poſſe carcerari clericum, conſtitutum in minoribus, qui ſine licentia ipſius Curiæ dimiſit habitum clericalem, & incedit in habitu laicali, ſiquidem de iure communi, clericus in minoribus conſtitutus non cogitur deferre habitum clericalem. cap. fin. de cler. coniug. niſi cauſatiue, quatenus velit gaudere priuilegio clericali, vt ibi dicunt Ant. Abbas, & alij; vel ſi ſit beneficiatus, per cap. Ioannes. de clericis, coniug. & hoc caſu poteſt etiam declarari priuatus beneficio iuxta bullam Sixti V. Bene verum eſt, quòd ſi conſtitutus in minoribus vult deferre habitum clerica-
2 lem, tenetur deferre decentem, aliàs poteſt puniri, quia deferre indecentem redundat in dedecus totius ordinis clericalis. Probatur clare in Clementina 2. de vita. & honeſt.

neſt. clericorum, & ibi hoc notant Imola. Anchar. Card. Bonifacius.

ANNOTATIO.

Annotandum, ad officium Prælati pertinere, vt Clerici, ſiue in Ci-
3 uitate degentes, ſiue in itinere ambulantes, veſtibus clericalibus decentibus vtantur. c. nullus. & per totũ 21. q. 4. & dicitur in c. Epiſcopi. d. cauſa, quod ſicut mulier orãs in Eccleſia non velato capite deturpat caput ſuum, iuxta Apoſtoli vocem, ita Sacerdos ſine operimento, deturpat ſacerdotium ſuum: verùm cum clericis peregrinis debet mitius agi, quandoquidem poſſunt habitum mutare in lõ-
4 go itinere. d. c. Epiſcopi, ibi, longo itinere ambulauerint: & poſſunt etiam comam amplius ſolito laxare, vt dicit Gloſſ. in cap. ſi quis ex Clericis. de vita, & honeſtate clericorum. referens, quod cum quidam reprehenderetur à Papa, quia non deferebat tonſuram, & comam laxauerat, reſpondit his verſibus. Tutius vt peterem laici ſub imagine Romam: Fas fuit, vt ſinerem luxuriare comam, & ratione itineris poſſunt clerici intrare tabernas. c. clerici. diſt. 44.
5 quinimmo Epiſcopi, & presbyteri itinerantes debent honorari, & in ſuo gradu ſuſcipi, & tam ad verbum Dei prædicandum, quàm ad conſecrandam oblationem inuitari. c. Epiſcopi, vel presbyteri. 7. q. 1. intellige tamen de presbyteris notis, vel habentibus litteras dimiſſoriales. Debent igitur Clerici peregrini benigne tractari iuxta Deuter. 10. Amate peregrinos; & coerceri curſores infeſtantes cle-
6 ricos peregrinos. Eos etiam Papa protegit: nam excommunicari nõ poſſunt, dum Papam adeũt, nec contra eos aliquid innouari debet. cap. 1. de cler. peregr.

SVMMARIVM.

1 *Birroarij non probant plene præterquam in leuibus.*
2 *Curſores Curiæ Archiepiſcopalis Neap. quam fidem faciant in ſuis depoſitionibus.*

De curſoribus Curiæ Archiepiſcopalis quam fidem faciant. CAP. XLVII.

DOCTORES concludunt, birroarios,
1 tamquam perſonas viliſſimas non probare præterquam in leuibus. Bald. in l. fin. C. de edicto diui Adriani tollendo. & in l. etiam. & ibi Salicet. C. de teſtib. Auguſt. Berous late q. 84. Clarus in §. fi. q. 7. num. 3. latiſſime Farinac. de teſtib. q. 56. num. 371. In Curia vero Archiep. Neap. quia curſores ſunt clerici, ceſſat illa vili-
2 tas, & admittuntur ad faciendam plenam probationem etiam in cauſis grauibus Sanctæ fidei, nempe ſi deponant penes talem perſonam inueniſſe libros hæreticorum, aut necromanticorũ, & quod familiares Epiſcopi ſunt idonei teſtes, dicit Bald. in d. l. etiam. Idem tenet Ioſephus in deciſ. Lucenſi 1. in Bariſellis habentibus annexam iuriſdictionem, in quibus ceſſat illa vilitas: eſt tamen habenda ratio curſorum, quorum aliqui ſunt adeo maligni, vt eis credendum non ſit.

SVMMARIVM.

1 *Domicilium acquiritur momento temporis.*
2 *Clerici exteri, quomodo declarentur ciues Neapol. per Curiam Archiep.*
3 *Ordinari an poſſit quis ſine dimiſſorijs, ab Epiſcopo loci, in quo habet beneficium ſimplex, non requirens reſidentiam.*
4 *Ordinari an poſſit quis in loco originis paternæ ſine dimiſſorijs.*
5 *Clerici alterius diœceſis noti poſſunt recipi ad ordines exercendos.*
6 *Clericis exteris an poſſit prohiberi ingreſſus, vel habitatio in aliena diœceſi, ſi nolunt exercere ordines.*
7 *Clerici dicuntur membra honorabiliora populi.*
8 *Clerici in materia priuilegiatiua veniũt appellatione populi, nõ in odioſa.*
9 *Epiſcopus, & Vicarius veniunt appellatione officialium populi.*
10 *Curia Epiſcopalis venit appellatione Curiæ ciuitatis.*

Ciuis

11 *Ciuis originarius, qui deſerto loco originis alio tranſtulit domicilium, an gaudeat honoribus ciuium loci originis.*

12 *Beneficium, quod confertur originarijs, an poſſit conferri clerico dicti loci, ſi fuit conceptus, & natus, poſtquam eius pater alio ſe tranſtulit ad habitandum deſerto loco originis.* (micilium.

13 *Epiſcopus originis poteſt cõcedere dimiſſorias clerico, qui alio trãſtulit do-*

De domicilio clericorum, & quomodo declarentur ciues Neapolitani. CAP. XLVIII.

DOCTORVM concluſio eſt, quod ſi quis
1 transferat ſe ad habitandum in aliquo loco, & declaret expreſſe ſe habere animum conſtituẽdi ibi domicilium, ſtatim illud acquirit abſque aliqua temporis expectatione. Ita Ant. de Butrio in cap. ad Apoſtolicæ. de decimis. Abb. in cap. fin. de Parochijs. Franch. in cap. cum nullus. de tempor. ordin. in 6. Felin. in c. dilectus filius. el 2. de reſcriptis. Quando vero nõ declarat animum, recurritur ad coniecturas, nempe, ſi habitauit per decennium; iuxta l. ciues. C. de incolis. lib. 10. vel, ſi transfert ſe ad habitandum in aliquo loco cum omnibus bonis ſuis, vt pulchre per Abb. & Felin. in dictis locis.
2 Seruatur autem in Curia Archiepiſcopali, quòd clerici exteri, qui cum dimiſſorijs ſuorum ordinariorum in ciuitate Neapolitana morantur, quamuis declarent ſe habere animum conſtituendi ibi domicilium, & per longum tẽpus in ea habitauerint, nõ admittuntur ad ciuilitatẽ Neap. niſi capta informatione, quòd in eorum patria non habeãt aliqua bona, & tamdiu Neapoli habitauerint, quod præſumptio ſit, amplius non habere animum redeundi ad patriam; & poſtea, mediante decreto, declarantur ciues Neapolitani; & niſi prædicta fiant, non habentur pro talibus, nec conferuntur eis ordines ſine dimiſſorijs

ſuorum Epiſc. nec etiam permittuntur celebrare Miſſas in Ciuitate, & diœceſi. Cauſa huius antiquæ obſeruantiæ fuit, quòd multi clerici delinquentes, condemnati à ſuis Epiſcopis, ſe conferunt ad hanc Ciuitatem, & nō valētes amplius obtinere dimiſſorias à ſuis Epiſcopis pro exercendis ordinibus ſuſceptis, vel pro ſuſcipiendis, de facili declarāt ſe habere animum habitandi in ea; & niſi ita fieret, Ciuitas Neapolitana abundaret diſcolis clericis, ad notata in cap. fin. de conſuetud. Verum poſſet talis eſſe qualitas perſonæ, quòd non obſtante hac obſeruantia, deberet ſtatim admitti ad ciuilitatem. Ex eadem ratione
3 Neapoli non ordinantur ſine dimiſſorijs exteri, ratione beneficii ſimplicis, non requirentis reſidentiam, in ea obtenti; quamuis Ioannes Andr. Dominicus, & Franchus in cap. cum nullus. de tempor. ordinationum in 6. dicant id fieri poſſe: cui obſeruantiæ adſtipulatur Conc. Trident. cap. 11. ſeſſ. 23. de reform. dum concedit Epiſcopo, quòd poſſit ordinare non ſubditum ſuum familiarem triennalē, ſine dimiſſorijs, dummodo illi ſtatim Eccleſiaſticum beneficium conferat; ſi enim beneficium ſolum ſufficeret, fruſtra requireretur ſeruitium, niſi dicas, quòd, ex Concilio poteſt prius ordinari, & poſtea ei conferri beneficiū. quidquid ſit, talis eſt obſeruantia Curiæ, & rationabilis.
4 Pariter Curia Neap. non ordinat ſine dimiſſorijs alibi natos, ratione originis paternæ, ex dictis per Ioannem Andream, & Franch. in d. cap. cum nullus, qui ante factum non conſulunt, & poſt factum laudant.

ANNOTATIO.

Notandum, quod clericus vnius diœceſis non debet recipi in
5 alia diœceſi ſine litteris commendatitijs proprij Epiſcopi ad ordines

nes exercendos, ſed tamquam laicus, ſi non vult exercere ordines, poteſt recipi. cap. fraternitati. vbi Abb. de clericis non reſid. dicit tamen Innoc. in cap. cum iamdudum. de præben. quod iſtæ litteræ commendatitiæ requiruntur pro ignotis, ij autem, qui ſunt bene noti, ſiue ſint clerici, ſiue laici, poſſunt abſque huiuſmodi litteris recipi. Sequitur Abb. in d. cap. fraternitati. dicens, quod clericus ſæcularis, vel laicus, non ſunt ita ſubiecti proprio Epiſcopo, quo minus poſſint domicilium transferre, & acceptare alibi beneficium, ſine
6 licentia Prælati. Sed an Epiſcopus ſine cauſa poſſit expellere alienum clericum commorantem in eius diœceſi, ſine litteris ſui Epiſcopi, qui non vult exercere ordines, ſed tamquam aduena ibi cōmorari, vel poſſit ei ingreſſum prohibere in eius diœceſi? & videtur dicendum quod ſic, quoad ingreſſum, ex Andrea de Iſernia, & Afflicto in c. primo de forma fidelitatis. vbi dicunt, quod Princeps poteſt prohibere exteris ingreſſum in eius regnum, licet poſtquam fuerint ingreſſi, non poſſit expellere illos ſine cauſa; nihilominus cōtrarium eſt dicendum, vt ſine cauſa non poſſit etiam denegare aditum ad eius diœceſim. & hæc eſt verior opinio, quæ probatur. Primo ex iure gentium, quod eſt ius naturale, vel deriuatur, à iure naturali: quod enim naturalis ratio inter omnes gentes conſtituit, id vocatur ius gentium: inſtit. de iure natur. gentium, & ciuili: ſed apud omnes nationes habetur inhumanũ, ſine aliqua ſpeciali cauſa hoſpites, & peregrinos non recipere, è contrario autem humanum, & officioſum, bene ſe habere erga peregrinos, niſi male facerent. Secũdo, à principio orbis cum omnia eſſent communia, licebat vnicuique in quam vellet regionem ire, & peregrinari, nec videtur hoc demptum per rerum diuiſionem, numquam enim fuit intentio gentium per illam diuiſionem tollere hominum ad inuicem communicationem: & certè temporibus Noe fuiſſet inhumanum. Tertio, pars belli eſt prohibere aliquos tamquam hoſtes à ciuitate, vel prouincia, ergo id non licet cum non hoſtibus. Quarto, omne animal diligit ſibi ſimile. Eccleſ. 17. ergo videtur, quod amicitia inter homines ſit de iure naturali, & contra naturam eſt vitare conſortium hominum innoxiorum. Quinto, Matthæi 25. hoſpes eram, & collegiſtis me. Sexto, quilibet tenetur diligere proximum, ſicut ſe ipſum. Matth. 22. ergo non licet illum prohibere à patria ſine cauſa. Septimo, de iure naturali communia ſunt omnium, aqua profluens, via, portus, atque naues iure gentium vndecumque licet

ap-

applicare, inſtit. de rerum diuiſione: ergo pariter videtur contra ius gentium, & naturale, prohibere alios innoxios à regionibus ſine cauſa, & pariter non poſſunt prohiberi exteri exercere mercimonia, & negociationes apud alios ſine damno aliorum: quia hoc etiam videtur ius gentium, vt ſine detrimento ciuium peregrini mercimonia exerceant, & hanc veritatẽ his, & pluribus alijs rationibus probat Franciſcus Victoria de Indis, relectione quinta.

Annotandum, quod Clerici dicuntur ciues: immo membra po-
7 puli honorabiliora, iuxta cap. duo ſunt genera. 12. quæſt. 1. cap. ſolitæ. de maior. & obed. & cap. duo ſunt. 96. diſt. Boerius de auctoritate magni Conſilij, num. 13. Bald. conſ. 241. lib. 3. & ciues
8 loci, licet efficiantur clerici, non deſinunt eſſe ciues, vt prius, & dicuntur ciues priuilegiati, quia quoad onera ſubeunda ſunt exempti. Alexander conſ. 41. lib. 7. vbi dicit, quod gaudent beneficio ſtatutorum in fauorem ciuium. Idem dicit Abb. in cap. primo. de vita, & honeſtate clericorum. quod in materia priuilegiatiua clerici dicuntur de populo, ſed in materia odioſa ſecus, per textum cum Gloſſ. in cap. ſi ſententia. de ſentent. excommunicationis in ſexto. cuius opinio eſt communiter recepta, vt teſtatur Felin. in cap. Eccleſia Sanctæ Mariç. de conſtit. num. 69. verſic. tertio quæro non abs re. & quamuis regula ſit, quod non ſubeuntes munera nõ gaudeant beneficio ſtatuti; non procedit in clericis loci, qui licet non ſubeant munera ſæcularia, ſubeunt ſpiritualia, orantes pro populo, & communicantes ſpiritualia, & dicit Petrus de Anchar. conſ. 33.
9 quod appellatione officialium populi venit Epiſcopus, & Vicarius, & dicit Bald. in l. 1. §. huius ſtudij. ff. de iuſt. & iure. quod appellatione Curiæ Ciuitatis, venit etiam Curia Epiſcopalis, & quod ſtan-
10 te ſtatuto, quod nemo trahat aliquem Peruſinum extra curiam Peruſinam, non prohibetur trahi ad Curiam Epiſcopalem Peruſinam, quia illa etiam dicitur Curia Peruſina. Felin. multa dicit loco cit.

Sed quæritur, an Clericus originarius, qui deſerto loco originis,
11 habet domicilium extra locum originis, maxime quando ſui anteceſſores ſemper habuerunt domicilium extra locum, in quo eſt natus, gaudeat priuilegio Ciuium loci originis; & ex hoc dubio ſequitur quæſtio, An Epiſcopus originis poſſit concedere dimiſſorias ad ordines clerico, vel laico, qui derelicto loco, originis alio tranſtulit domicilium. Iſta eſt ardua quæſtio, nam licet ſemper dici ſoleat, quod ciuilitas originis eſt immutabilis, quia eſt naturalis, vt in l. aſ-

ſumptio

Digitized by Google

ſumptio l. fin. §. pen. ff. ad municip. & l. origine. C. de municip. & origin. lib. 1. nihilominus Gloſ. in d. l. Aſſumptio. §. filius. in verbo, domicilium. dicit, quod natus in Ciuitate ſubit munera ratione originis, niſi habeat alibi domicilium, tunc nihil ſubit oneris, vel honoris. & hãc opinionẽ pluribus cõprobat Affl. in deciſ. 384.

Et ex dictis per Afflictum, & alijs tenuit Rota Romana, deciſione decimaquinta, de probationibus. Cæſaris de Graſſis, conce-
12 ptum, & natum, poſtquam eius pater deſerta prouincia, & loco originis domicilium alio tranſtulit, non poſſe dici originarium, vel naturalem loci iam prius deſerti à patre, ſed quòd patris domicilium ſequitur, & proinde non eſſe admittendum ad beneficium loci deſerti à patre, quod originarijs, & naturalibus confertur. Vrſillus ſuper d. deciſ. Afflict. affert Doctores tenentes contrarium, poſtea concordat cum Afflicto, vt originaria ſint immutabilia, niſi quis deſeruiſſet domicilium. nihilominus in materia ordinum, vel dimiſſorialium ad ordines, dicendum, quod poſſunt concedi ab Epiſcopo originis, etiam quod alio fuerit tranſlatum domicilium, ex tex. in d. cap. cum nullus. de temporib. ordinat. qui diſiunctiue loquitur ibi, oriundus, ſeu in cuius dœceſi beneficium obtinet Eccleſiaſticum, ſeu habet domicilium, licet alibi natus fuerit. ex quo tex. clare patet, quod ſi domicilium eſſet neceſſarium in loco originis, non poſuiſſet diſiunctiuam, & ex illo textu quoad clericos, poteſt ſumi regula ge-
13 neralis, vt non ſolum quoad ordines, ſed etiam quoad alia clericus retineat originem, etiam quod alio tranſtulerit domicilium.

SVMMARIVM.

1 *Curator non interuenit, quando minor torquetur in Cur. Archiep. Neap. nec etiam, quando examinatur.*

De Curatore, an debeat intereſſe, quando clericus minor torquetur. CAP. XLIX.

IN Curia Archiep. Neap. ſeruatur ius commune, quòd datur curator minoribus 25. annis, non decem, & octo, ſecundum conſtitutionem Regni. Sed fuit dubitatum, an curator debeat in-

interuenire, quando minor torquetur. Doctores in l. clarum. C. de auctoritate præſtanda. diuerſimode loquuntur, quos refert Afflict. deciſ. 208. & fuit dictum in Curia Archiepiſc. Neap. eſſe receptam opinionem Saliceti in d. l. clarum. quòd non interuenit curator, quando minor torquetur, cum tortura inferatur ad indagandum veritatem, non ad ſollemnizandum iudicium. Idem in alijs interrogationibus, quæ fiunt ad eruendam veritatem; & ita paſſim ſeruatur.

SVMMARIVM.

1 *Carcerati, tentantes frangere carceres, non ſecuta fuga, puniuntur arbitrio Iudicis.*

2 *Carcerati, qui tentauerunt frangere carceres Curiæ Archiep. Neap. non ſecuta fuga quomodo fuerunt puniti.*

De carceratis, tentantibus frangere carceres.

CAP. L.

1 ANNO 1601. menſe Ianuarij, tres laici, carcerati in Curia Archiepiſc. Neap. tentauerunt fugere è carceribus, & cum lima ſecuerunt fere integrum ferrum cancelli carcerum; ſed à carcerarijs præuenti, non potuerunt aufugere; deinde omnes confeſſi fuerunt tentatam fracturam carcerum, & fugam. Fuit dubitatum, qua pœna eſſent puniendi, & fuit dictum hunc eſſe caſum, l. in eos. ff. de cuſtodia reorum. quæ loquitur, quando fractura eſſet tentata, ſed non ſecuta fuga, iuxta verum intellectum Alberici, in d. l. eos. Boerius deciſ. 215. Boſſius de carceribus, num. 30. & eſt magis communis opinio, de qua teſtatur Farinac. de carcerib. & carceratis. q. 30. num. 20. Fuit

etiam

etiam dictum, veriorem opinionem Doctorum eſſe, quòd pœna tentantis frangere carceres, non ſecuta fuga, ſit arbitraria, quam tenent Albericus, & Boerius vbi ſupra, Antonius Gomeſius variarum reſolut. tomo 3. cap. 9. de captura reorum.num. 11. Follerius in praxi criminali, ver. & ſi confitebuntur. num. 49. Farinac. latiſſime vbi ſupra, num. 8. 9. & 25. & ſic per Curiam Archiepiſcopalem fuerunt dicti carcerati pro ſola tentata, & non perfecta fractura carcerum condemnati ad remigandum per decennium in triremibus, vltra pœnam delicti, pro quo prius detinebantur carcerati.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius Epiſcopi an poſſit reconciliare publice pœnitentes.*

De Vicario Epiſcopi, an poſſit reconciliare publice pœnitentes. CAP. LI.

1 FVIT dubitatum in Curia Neapol. an Vicarius non Epiſcopus poſſit reconciliare publicè pœnitentes; & fuit dictum poſſe, de ſpeciali mandato Epiſcopi, ex cap. Aurelius. 26. q. 6. & Gloſ. in c. 1. eadem cauſ. & quæſt. Iacobus Sbrottius de offic. Vicarij lib. 2. q. 18. & ita ſeruatur in noſtra Curia, quòd Vicarius, cui ſolent demandari omnes caſus, requirentes ſpeciale mandatum, reconciliat publice pœnitentes, qui abnegauerunt Fidem Catholicam, & alios publice pœnitentes.

SVMMARIVM.

1 *Alienans res Eccleſiæ, ſaluo aſſenſu Papæ, cum clauſula, non aliter nec alio modo, & ante impetratum aſſenſum tradens poſſeſſionem, an incur-*

Digitized by Google

currat in cenſuras, & poenas, cōtentas in extrauaganti, ambitioſæ, Pauli Secundi, de rebus Eccleſiæ non alienandis.

2 *Notarius requiſitus tenetur conficere inſtrumentum, aliàs poteſt puniri.*

3 *Notarius requiſitus, vt conficiat inſtrumentum alienationis rerum Eccleſiæ, cum clauſula, ſaluo aſſenſu Papæ, an poſſit denegare confectionem inſtrumenti.*

De alienante bona Eccleſiæ ſaluo aſſenſu Papæ, & ante aſſenſum tradente poſſeſſionem.

CAP. LII.

ANNO 1599. fuit dubitatum in Cur. Archiepiſc. an quidam Rector Eccleſiæ eſſet excommunicatus, & incurriſſet in alias pœnas, contentas in extrauag. Ambitioſę. de rebus Eccleſiæ non alienandis. ex quo alienauerat quoddam territorium dictæ Eccleſiæ, inconſulto Romano Pontifice; ſed cum clauſula, reſeruato aſ-
1 ſenſu Papæ, nec aliter, nec alio modo; & antequam impetratus fuiſſet aſſenſus, tradiderat poſſeſſionem dicti territorij. Videbatur dicendum, quòd non, propter illam clauſulam, non aliter, nec alio modo, iuxta doctrinam Iaſonis, in l. 2. C. de iure emphyteotico, vbi voluit, quòd emphyteota alienās in requiſito domino emphyteoticā, rē cum clauſula, ſaluo aſſenſu domini, & poſtea illo non requiſito, tradit poſſeſſionem, cadit à iure ſuo; ex quo eſt proteſtatio contraria facto; ſed, ſi addit clauſulam, non aliter, nec alio modo, iſta clauſula operatur, quòd actus nō valeat, & non cadat à iure ſuo. & hanc eſſe communē opinionem dicit Grammat. deciſ. 49. In contrarium faciebat, quòd adhuc dicta proteſtatio, cum clauſula, non aliter, nec alio modo, videbatur, contraria facto, vt dicit Bald. in l. 1. C. de his, quæ pœnæ nomine. num. 56. tenet Conſi-

lium

llum Neapolitanum, vt teſtatur Grammat. d. deciſ. 49. D. Vincentius de Franchis deciſ. 267. Re tandem delata ad S. D. N. Clementem Octauum, declarauit, dictum Rectorem incurriſſe in pœnas dictæ extrauag. ambitioſæ. & reſcripſit Vicario Neap. quòd dictum Rectorem abſolueret in vtroque foro à cenſuris, dummodo prius dictus Rector reuocaret alienationem, & reintegraret Eccleſiã in ſuo ſtatu; aut ſaltem faceret pro ſuo poſſe, quòd dicta Eccleſia reintegraretur, mouendo litem in iudicio; vel alia ad hunc effectum faciendo; & ſi prædicta facere non poſſet ante abſolutionem, ad minus promitteret, & ſe obligaret quam citius prædicta facere; & quòd dictus Vicarius cum dicto Rectore diſpenſaret etiam ſuper fructibus male perceptis, & reualidaret titulum beneficij. & ita fuit reſcriptum die 17. Decembris 1599.

ANNOTATIO.

Clarum eſt, quod Notarius requiſitus, vt veniat ad conficiendũ
2 contractum, vel teſtamentum, debet venire, alias poſſet puniri; quia poſtquam eſt creatus Notarius, eſt effectus ſeruus publicus. Bart. in l. 1. §. 1. ff. fur. aduerſus nau. caupo. ſtabu. Bald. in rubrica. C. de fid. inſtrum. & iudicis arbitrio punitur. Afflict. in conſtit. Regni Baiulos, num. 33. & dicit Bald. in l. prouidendum. C. de poſtulando, quod Notarius, qui ad mandatum Iudicis non vult conficere inſtrumenta, vel non vult eſſe rogatus, poteſt priuari officio notariatus. Sed quæritur, quid ſi Notarius rogetur, vt conficiat inſtrumen-
3 tum alienationis rei Eccleſiæ, & dicat nolo interuenire, quia ſum prohibitus ſub pœna ſcribere talem contractum, vt l. iubemus. §. in tabellionibus. C. de Sacroſ. Eccleſ. dicit altera pars, veni ad contrahendum, quia faciemus contractum prædictum conditionalem, ſi Papa conſenſerit, nec aliter, nec alio modo, an teneatur Notarius facere dictum inſtrumentum? Afflict. format hanc quæſtionem in d. conſtit. Baiulos. n. 34. & reſpondet negatiuè, quod non teneatur Notarius; quia quod non poteſt fieri ſine auctoritate

Principis cenſetur impoſſibile. l. idẽ Iulianus. §. cõſtat. ff. de leg. 1. l. 2. §. tractari. ff. ad Trebell. & licet dici ſoleat, quod nõ cẽſetur impoſſibile, quãdo veriſimile eſt Principem conceſſurũ, vt quia concedere ſolet, vt dicit Petrus de Ancar. in Reg. Nemo poteſt. de reg. iur. in 6. & pro hoc videtur tex. in l. 1. §. permittitur, ff. de aqua quot. & æſtiua, quem allegat Aret. in d. §. Conſtat tamen hoc non procedit in Notario, qui habet legem expreſſe cum prohibentem, ſub pœna expreſſa, quod non interueniat in contractu prohibito: Ita notabiliter Afflict. loco cit. qui idem cenſet, quando Notarius vocatur ad conficiendum inſtrumentum de re feudali, & ita debent facere Notarij, & non cõficere inſtrumenta alienationis rerum Eccleſiæ, non impetrato aſſenſu Papæ, quia tales contractus ſolent eſſe damnoſi Eccleſiæ, cum conſueuerit quandoque tradi poſſeſſio, & poſtea non impetratur aſſenſus, vt dicitur in Praxi, in damnum Eccleſiæ, & animarum iacturam.

SVMMARIVM.

1 *Hæreticus reconciliatus, eſt inhabilis ad audiendas confeſſiones.*
2 *Abiurans de leui, non prohibetur audire confeſſiones, & exercere ordines, & alia ſacramenta miniſtrare.*
3 *Abiurans de vehementi, numquam admittitur ad audiendas confeſſiones in Curia Archiep. Neap.*
4 *Suſpectus de hæreſi grauiter infamatus debet ſuſpendi ab officio & beneficio, donec ſe purgauerit.*
5 *Suſpectus de hæreſi poſt abiurationem debet manere ſuſpenſus ab officio donec ceſſet ſcandalum.*
6 *Suſpectus de hæreſi, qui abiurauit de vehementi, an poſſit impediri, quominus capiat poſſeſſionem canonicatus in cathedrali.*

De hæretico reconciliato, non admittendo ad audiẽdas confeſsiones; & quid in ſuſpecto de hæreſi, qui abiurauit. CAP. LIII.

1 STANTE ordinatione Sancti Officij, quod hæreticus reconciliatus numquam admittatur ad audiendas confeſſiones fidelium, de qua mentionem facit

facit Locatus in opere Iudiciali Inquiſitorum in fine, fuit dubitatum in Curia Archiep. an quidam ſacerdos, qui abiurauerat hæreſim de leui, eſſet admittendus ad audiendas confeſſiones fidelium; & re delata ad Sacram Congregationem generalis Inquiſitionis Sancti Officij in Vrbe, fuit reſcriptum die 6. Martij 1596. dictum ſacerdotem non
2 eſſe impeditum exercere omnes ordines, & ſacramenta miniſtrare, ac fidelium etiam ſecularium confeſſiones audire, quamuis abiuraſſet de leui: qui vero abiurauerunt
3 de vehementi, numquam admittuntur in Curia Archiepiſcopali ad audiendas confeſſiones, quidquid dicat Nauar. in conſ. 16. de hæreticis.

ANNOTATIO.

Annotandum, quod grauiter infamati, & ſuſpecti de hæreſi de-
4 bent ſuſpendi ab officio, & etiam à beneficio propter criminis immanitatem, donec ſe purgauerint; purgatione vero recepta beneficium eis reſtituendum eſt, verum debent manere ſuſpenſi ab officio, donec ceſſet ſcandalum. Ita habetur in cap. inter. de purg.ca-
5 non. Amplia, vt beneficia ſint reſtituenda poſt abiurationem, etiam ſi fuerint tertio collata. Ita habetur in deciſ. 1. de hæreticis, Acchill. de Graſſ. in qua fuit dictum, reſtituenda eſſe beneficia ei, qui abiurauit, ex d. c. inter. vbi Abb. columna ſecunda notat effectum purgationis purgatiuum, vt abſoluatur, & reſtituantur beneficia, quia eſt tantum ſuſpenſio propter ſuſpicionem hęreſis, non priuatio propter hæreſim, iuxta cap. cum ſecundum. de hæret. in 6.
6 Item fuit dictũ in Rota Rom. in vna Grandicenſis Canonicatus coram Comitulo. 20. Iulij 1587. & latè probatum, non potuiſſe Capitulũ Cathedralis denegare poſſeſſionem Canonicatus cuidã, qui ante viginti annos publicè pœnitentiatus abiurauerat de vehementi ex ſententia inquiſitorum hæreticæ prauitatis: nulli enim Canones inhabilitant ad beneficia illos, qui abiurauerunt de vehementi, & fuerunt publicè pœnitentiati. arg. Gloſſ. in cap. fin. de Iurepatr. immo cum conſtitutio canonica doceat ſuſpectos vehementer de hæreſi ſuſpendendos eſſe vſque ad congruam purgationem,

R 2 &con-

& condignam ſatiſfactionem, infertur, ea peracta habiles permanere: detecta enim innocentia per iuramentum, aboletur illa prior ſuſpicio. Simancas de catholicis inſtit. tit. 55. num. 3. Zanchinus de hæret. cap. 20. num. 6. Non obſtat, quod poſt purgationem durat infamia facti, ſiquidem ſolus Deus illam remouere poteſt. Oſtienſ. & alij in cap. ex tuarum. de purg. canonica. & ſufficit eſſe ſublatã, quoad illius effectus per purgationem, & emendationem. Abbas ibidem num. 2. & in cap. teſtimonium. vbi etiam Felin. num. 12. de teſtibus. non obſtat, quòd publica pœnitentia inducit irregularitatem. cap. ex pœnitentibus. cap. illud. & c. placuit 50. diſtinct. quia irregularitas contrahitur ex publica pœnitentia, quæ imponitur pro crimine, vt habetur in d. cap. placuit. & notat Archid. in c. in capite. diſt. 50. ſed pœnitentia non fuit impoſita ob crimen, de quo ſe purgauit, ſed ob ſcandalum, vt quos ſcandalizauerat verbo, aut facto, ædificaret publicè abiurando, & pœnitentias humiliter acceptando, iuxta textum in c. iter. de purgat. canon. verſ. in pœnam. & vt verus catholicus agnoſceretur. cap. litteras. in fine. de præſump. Rota deciſ. 1. num. 8. de hæret. in antiq. Non obſtat, quod ſpeciale dicatur in crimine hæreſis, vt purgatus etiam poſt purgationem remaneat ſuſpenſus ratione ſcandali, vt notat Oſtienſ. Ioan. And. in d. c. inter. & facit cap. nihil. de præſcrip. quia præterquam, quod illud ibi intelligi poteſt ex eo, quod ita Summus Pontifex voluit, pronunciando contra illum Decanum: Reſpondetur, in caſu propoſito ceſſaſſe omne ſcandalum, non modo propter purgationem, ſed etiam ex lapſu tanti temporis, quo virtuosè, & catholicè vixit, prædicando, ſacramenta miniſtrando, ex quibus omne ſcandalum de catholicorum mentibus deletum eſt, ad textũ in eod. cap. inter. cap. ferrum. 50. diſtinct. Felin. in cap. cum deputati. in princ. de iudicijs. quin etiam ſi populus adhuc non ceſſaſſet ſcandalizari, non videtur eius habenda ratio. c. qui ſcandalizauerit. de reg. iur. non obſtat ſuſpicio recidiui, ad regulã, ſemel malus. de reg. iur. in 6. quia regula limitatur, quando conſtat de emendatione per trienniũ. Alciat. de præſump. reg. 2. præſump. 7. Rolan. conſ. 63. num. 12. non obſtat, quod condemnatum ex cauſa criminis publici comitetur infamia. cap. infamiæ. §. porro. 3. q. 7. Specul. in tit. de teſtib. §. 1. & hæreſis eſt crimen publicum, c. ius publicum. diſt. 1. & infamis non poteſt conſequi dignitates. cap. infamibus. de reg. iuris in ſexto. ita nec canonicatum in Cathedrali.

li. Bald. in Margarita. in verbo, Canonicus. quia procedit reſpectu criminis declarati per ſententiam, vt legitur in d. §. Porro.& in l. Athletas. §. Calumniatores. ff. de his qui not. infam. & non obſtat ei, qui ob ſolam ſuſpicionem licet vehementem fuit pœnitentiatus, & de ea ſe purgauit abiurando: quin etiam dicit Pariſ. conſ. 2. num. 185. & 188. lib. 4. & Roland. conſ. 63. num. 26. hæreticum formalem, qui prima vice abiurauit, non effici inhabilem ad beneficia, cum retinere, & recuperare poſſit virtute reconciliationis Eccleſiæ etiam ex miſericordia factę, quæ opinio licet eſſet examinanda; tamen in eo, qui abiurauit propter ſuſpicionem, videntur ſupradicta omni carere difficultate. vide Burſatum conſ. 14. lib. 1. vbi pluribus comprobat, hęretico reuertenti omnia bona ſua condonari, qui illa etiam à Fiſco recuperat ex communi obſeruantia, & omnes honores, & priſtinas dignitates.

SVMMARIVM.

1 *Magazenorum vini vſus an poſſit permitti in Eccleſia profanata.*
2 *Hiſtriones non debent commorari in Eccleſia profanata.*
3 *Coquina, & ſtabulum prohibentur in Eccleſia profanata.*
4 *Cæmenta Eccleſiæ profanatæ in quos vſus conuertenda.*
5 *Beneficiatus quando teneatur impendere omnes redditus in fabricam Eccleſiæ.*
6 *Eccleſia profanata non poteſt vendi ſine ſolemnitate, requiſita in alienatione rerum Eccleſiaſticarum.*
7 *Rex non debet à Clericis recipi cum cruce in eius aduentu.*
8 *Euangelium non eſt porrigendum ad oſculandum in Miſſa gubernatori Prouinciæ.*
9 *Aedificans de tignis vel pecunia Eccleſiæ in proprio ſolo efficit, vt ſolum cedat ædificio fauore Eccleſiæ.*

De profanatione Eccleſiarum. CAP. LIV.

1 FVIT dictum in Curia Archiepiſc. Neap. quod Eccleſia Sancti Georgij Ianuenſium huius ciuitatis, profanata auctoritate Papæ, in qua erat permiſſus vſus magazenorum vi-

ni, non poſſet deſeruire pro vſu hiſtrionum, ex Concil.
2 Trident. cap. 7. ſeſſ. vigeſimaprima. de reformat. in quo prohibetur Eccleſias profanatas conuerti in vſus ſordidos; qui autem dicantur ſordidi, Sacra Congregatio Concilij remiſit arbitrio Ordinarij; & talis videbatur vſus hiſtrionum, cum ſint perſonæ infames, vt in l. 2. §. final. ff. de his qui notantur infamia. eiſque denegantur Sacramenta Eccleſiaſtica. cap. pro dilectione. de conſ. diſtinct. 2. vbi non erudiendorum, ſed perdendorum puerorum magiſtri dicuntur, & donantes aliquid eis peccant. cap. donare. 86. diſtinct. facit textus notabilis in l. ſi qua in publicis. C. de ſpectaculis, & ſcenicis. lib. 10. vbi dicunt, quòd hiſtriones debent expelli à locis honeſtis, & à locis, in quibus Imperatoris imago depicta eſt; tanto magis à loco, qui Eccleſia fuit, & in quo Crux Domini Noſtri Ieſu Chriſti mane-
3 re debet affixa, ex Conc. Trid. d. c. 7. Pariter in Eccleſijs profanatis prohibetur fieri coquina, & ſtabulum, vt dicit Gloſſa in cap. ligna. de conſecratione diſtinct. 1. & in cap. quæ ſemel. 19. q. 3. & ante Concilium Tridentinum, neque cæmenta Eccleſ. poterant conuerti ad vſus priuatorũ; ſed ad vſus alterius Eccleſiæ non ſordidos. d. cap. ligna. &
4 cap. quæ ſemel. vbi Gloſſa, & alij; declarauit tamen Sacra Congregatio Concilij Tridentini, quòd, ſi ruinæ Eccleſiæ vendantur ad vſus non ſordidos, eorum pretium in vtilitatem eiuſdem Eccleſiæ ſit expendendum; & Neapoli ſeruatur, quòd conuertuntur in fabricã altaris, quòd in alia Eccleſia, in quã beneficium transfertur, conſtrui debet, & quòd ſupereſt venditur, & ex redditibus augentur onera Miſſarum. Item alias declarauit Sacra Congregatio, quòd Epiſcopus non debet ſine cauſa Eccleſiam profanare; & ſi aliquam profanandi cauſam habet, earum cæ-

cæmenta potius attribuenda ſunt Eccleſiæ, quæ eſt caput capellarum profanatarum, quam alteri. Item notandum,
5 quòd Eccleſia, quæ collabitur, ſed habet redditus ſufficientes ad reparationem, non eſt transferenda, & profananda, ſi redditus non ſufficiunt pro victu Rectoris; quia hoc caſu tenetur Rector omnes redditus in eius reparationē erogare; & interim non celebrabuntur Miſſæ. Abb. in cap. de his. de Eccleſ. ędific. num. 4. alias omnes Eccleſiæ habentes tenues redditus, qui non ſufficiunt pro victu
6 Rectoris, eſſent profanandæ. Præterea fuit dictum in Curia Neapolitana, quòd locus Eccleſiæ profanatæ, tamquam res Eccleſiæ, non poteſt vendi, inconſulto Papa, & ſine alijs ſolemnitatibus, requiſitis in alienat. rerum Eccleſiæ. vt in cap. ſine exceptione 12. q. 2. & extrauag. Ambitioſæ. de rebus Eccleſiæ.

ANNOTATIO.

Ibi, Crux Domini noſtri Ieſu Chriſti manere debet affixa &c. No-
7 tandum, crucis ſignum ſemper in veneratione habēdum, vnde pœna vltimi ſupplicij puniuntur ſculpentes ſignum crucis in terra, per quam homines deambulant. l. vnica. C. nemini licere ſignum Saluatoris. & irreuerenter ſe habentes erga crucem ſunt grauiter puniendi. cap. ſi canonici. §. ceterum. de offic. ordin. in 6. ſed quæritur, an in aduentu Regū, & Principum, teneantur clerici Eccleſiæ occurrere eis cum cruce? reſpondetur negatiuè. quia cum Principes ſint myſterio Sacræ Crucis redempti, ipſi tenentur illi reuerentiā exhibere, & non crux debet eos reuereri, & honorare: & ita fuit ſancitum in l. Regia Caſtellæ. lib. 1. tit. 1. l. 2. in qua dicitur, quod adueniente Principe, vel Principis infante ad aliquam ciuitatem, vel ad alia loca, clerici non egrediantur Eccleſiam cum cruce; ſed Princeps, & infans reuerentiam Cruci exhibeant in Eccleſia, vt ratio dictat. Fuit enim Crux figurata in ſerpente æneo, in cuius aſpectu ſanabantur Hebræi. Num. 21. quare ſummo honore habenda eſt. ſolum Epiſcopi recipiuntur cum Cruce. Rationem affert Ber-

tach. de Epiſcopo. lib. 4. in principio quæſt. 1. quia repræſentant Chriſtum, cuius legatione funguntur. ex eadem reuerentia proce-
8 dit, quod Euangelium continens myſteria crucis redemptionis, & reconciliationis noſtræ, non porrigitur oſculandum in Miſſa Gubernatoribus Prouinciarum, vt fuit declaratum à Sacra Congregatione ſacrorum rituum in perſona Gubernatorum Prouinciæ Luceriæ, & montis Fuſculi, qui prætendebant oſculari Euangelium in Miſſa. Hæc declaratio reperitur in Synodo Prouinciali Beneuẽtana ſub bonæ memoriæ Maximiliano Archiepiſcopo. facit tex. in cap. Apoſtolica. de conſ. diſt. 1. vbi dicitur, quod populus dum audit Euangelium, non ſedentes, ſed venerabiliter curui in conſpectu Euangelij ſtantes Dominica verba intentè audiant, & fideliter adorent, ideſt venerentur, & honorent S. Euangelium. vbi dicit Turrecrem. quod legens Euangelium tamquam miniſter, illo lecto poſtea oſculatur ad deſignandum, quod liber eſt crucifixi, per quem accepimus reconciliationem, & pacem, vnde ipſe eſt pax noſtra, qui fecit vtraque vnum, ad Epheſ. 2. quod tanto magis pertinet ad Epiſcopum præſentem principalem miniſtrum Eccleſiæ, & prædicationis verbi Dei; ſed tantum Regibus, & Principibus magnis id conceditur à Sede Apoſtolica.

9 Item circa numerum quartum, adde, quod ſi clericus cum tignis, vel pecunia Eccleſiæ ædificet in proprio ſolo, ſolum cedit ædificio, & erit Eccleſiæ. Gloſſa notabilis. in cap. Apoſtolica. 12. q. 2. quam extollit Iaſon in l. 1. ff. de operis noui nunciat.

SVMMARIVM.

1 *Mulieres religioſæ in communi viuentes, more religioſarum, ſubſunt Epiſcopo, licet non faciant profeſſionem.*
2 *Habitus noua religionis in communi eſt probibitus.*
3 *Epiſcopus poteſt probibere laicis, ne deferant habitum clericalem.*
4 *Eremita non permittuntur commorari in Ciuitate, & dioec. Neap.*
5 *Mimæ, & meretrices probibentur deferre babitum Monialium.*
6 *Laici omnes ſub poena graui, viri vel mulieres, non poſſunt deferre babitum regularium,*
7 *Meretrices debent deferre aliquod ſignum, vt diſcernantur à mulieribus honeſtis.*
8 *Veſtes regularium ludo, vel fraude gerẽtes, an compellẽdi ad religionẽ.*

Cle-

9 *Clerici vagabundi poſſunt priuari beneficijs.*

De non regularibus deferentibus habitum regularium.
CAP. LV.

1 ADERANT in ciuitate Neap. plura cõſeruatoria puellarum, quę more Monialium viuebant in communi, induebãt habitum Monialium, non tamen faciebant profeſſionem; placuit Illuſtriſsimo, & Reuerendiſs. Archiep. Neap. ex iuſtis cauſis, prohibere dictis puellis veſtes Monialium, vulgo dictas, li ſoccanni. De qua prohibitione fuit dubitatum an licite fieri potuiſſet, & quòd fuerit licita, facit, quòd iſtæ mulieres, quæ ibi perpetuo morari volunt more religioſarum, licet nullam faciant profeſſionem, ſubſunt Epiſcopo. cap. indemnitatibus. §. in prædicta. de electione in
2 6. & ibi Geminianus, & Franchus. Ant. de Butrio in cap. 2. de foro competenti. probatur clarius in Clement. attendentes. §. illas quoque. de ſtatu Monachorũ, vbi Card. Bonif. In quibus iuribus patet, quòd Ordinarij ipſas viſitare poſſunt & eis prouidere; & ſucceſſiue formam circa veſtes dare. Præterea adducitur tex. in cap. 1. de relig.
3 domibus, in 6. in quo prohibetur habitus nouæ religionis in communi, & peccant mortaliter facientes contra dictum cap. 1. iuxta Abb. in d. cap. 2. de foro competent. nu. 11. verſ. immo neſcio. Item facit textus in cap. vt clerici. & ibi Abb. de regular. vbi dicitur, quòd non Monachi non poſſunt vti habitu Monachali. Ripa reſponſo
4 quinto. Item facit, quòd dicunt Dominicus, & Franchus in cap. vltimo, de bigamis in 6. quod Iudex Eccleſiaſticus poteſt prohibere laicis, ne deferant habitum, vel

ton-

tonſuram clericalem, quod in ciuitate Neap. ſeruatur; ſolet tamen Vicarius concedere licentiam deferendi habitum clericalem volentibus ſumere ordines, per aliquot menſes ante. Non permittit etiam Curia Archiep. in ciuitate,& diœc. Neap. morari Eremitas, q vt dicit Gloſ. in cap. qui vere. 16. q. 1. ſunt ſicut locuſtæ ſine rege, & ſine regula, ad nihilum obligati, & ſola voluntate tenentur, & vt plurimū ſunt nequiſſimi ſortilegi, vt experiētia docuit, & cū in ciuitate, vel diœc. Neap. inueniuntur, carcerantur, & præciſo habitu, fit eis præceptum ſub pœna triremium, de non accedendo amplius ad eam, & multoties fuerunt per Curiam verberibus cęſi, quando fuerunt reperti in locis inhoneſtis. De Eremitis multa notabilia dicit Boer. de auct. magni Conſ. num. 11. & ſeq.

...bi in locis ...nhoneſtis. ...duerte, quod Eremitæ eſ...nt probatæ ...æ, poſſent ...lerari, cum ...ultos Eremi...s Sanctos legimus, & præ...s curiæ Nea...politanæ pro...dit in Ere...itis ignotis, ...orum conuerſatio nō eſt ...ota, & ſæpe ...erunt reperti delinquentes: & Eremi... probi ſunt ...udandi, nec ...poſſunt dici ſi... Rege, cum ...bſint Epiſco...o, vt dicitur ...d. gloſ. in d. ...qui vere, cō... eos, qui di...bāt illos eſ... quaſi locu...s: & præxis ...uriæ proce...t contra va...s & igno...s qui vagan...r per diuerſa loca.

ANNOTATIO.

Annotandū, quod de iure ciuili mimæ, id eſt ioculatrices feminæ,
5 & meretrices non debent induere habitū Monialium, l. mimæ. C. de Epiſcopali audient. & ibi dicit Gloſſa, quod hoc pertinet ad curam Epiſcopi per tex. in authentico de ſanctiſſimis Epiſcopis. §. finali, in quo tex. eſt prohibitio magis generalis, vt omnes laici, maxi-
6 me theatralia exercentes, viri & mulieres, habitum regularium deferre non poſſint, & Epiſcopus ſuper hoc prouidere debet ſub pœna graui corporali, & dicit Bald. in d. l. mimæ. meretrices eſſe co-
7 gendas portare aliquem habitum diſtinctum, vel aliquod ſignum, vt diſcernantur à mulieribus coniugatis. In Hiſpania ex l. Regia part. 1. tit. 6. l. 36. laicus Religionis habitum induens ludi, vel detrahendi cauſa flagellis cęſus, à loco vbi id fecit expellitur; clericus vero pœna graui à ſuo Prælato venit puniendus: & dicit Gloſſa in c. mulieres. 27. q. 1, quod ij, qui ludo, vel fraude habitum religionis ge-
8 runt, ad eius obſeruantiam coguntur ex cap. Quod interrogaſti. 27. diſt. ſed in Praxi Gloſſæ opinionem non ſeruandam credit Gregorius Lopez ſuper d. l. 36. quod puto verum, nam in c. quod interrogaſti. eſt caſus de muliere, quæ ingreſſa eſt monaſterium & profeſſa continentiam poſtea dixit velle nubere, & ficte intraſſe monaſteriū,

& pro-

& profeſſionẽ emiſiſſe,nã Papa cõpellit ad Religionẽ. Poſſunt mulieres in domo ex deuotione portare habitũ, vt ſunt Bizzoccharæ, quæ permittuntur de iure Canonico. Gloſſa in c. mulieres 27. q. 1.

9 Circa finem,ibi,Sunt ſicut locuſtæ,adde ſingulariter,quod clerici vagabundi habentes beneficia non requirentia reſidentiam,propter ſolum delictum vagationis,poſſunt priuari beneficijs. Abb. in c. extuę . de cleric. non reſiden .

SVMMARIVM.

1 *Capellaniam habens cum onere celebrandi Miſſas,an teneatur illas per alios celebrari facere tempore infirmitatis.*

2 *Famulo infirmo an debeatur ſalarium.*

3 *Heres,cui incumbit onus ſoluendi legatum pro Miſſis celebrandis in tali Eccleſia, non poteſt deputare Capellanos.*

4 *Beneficiati moderni tenentur celebrare Miſſas, ad quas celebrandas ſeſe obligarunt beneficiati antiqui, acceptantes legatum vtile Eccleſiæ.*

5 *Epiſcopus non poteſt conſtringere heredes defunctorum, vt in funere conuocare debeant clericos Eccleſiæ parochialis tantum, excluſis alijs, donec eorum numerus impletus fuerit.*

6 *Epiſcopus non poteſt ſtatuere, quod nullus admittatur ad cantandum reſponſoria pro defunctis, niſi examinatus fuerit circa Cantum.*

7 *Beneficiati oppidi participantes de decimis debent participare de onere adminiſtrandi ſacramenta.*

8 *Decimas vt poſſint vna cum curato exigere beneficiati oppidi,requiritur conſuetudo immemorabilis.*

9 *Deputatio Vicarij parochialis pertinet ad Epiſcopum.*

De Capellano infirmo, an teneatur per alios celebrari facere. CAP. LVI.

1 DVBIVM eſt quotidianum in Praxi, an ſacerdos,poſſidens capellaniam cum onere celebrandi Miſſas, teneatur illas per alios celebrari facere tempore infirmitatis, & aliter non faciat fructus ſuos? & videtur dicendũ, quod

Digitized by Google

quod infirmitas eum excuſet, per textum in c. ſignificatũ. de præbendis. In oppoſitum facit, quòd datum ob cauſam, repetitur, ſi adimpleri non potuit ob infirmitatem recipientis. l. ſi pecuniam. in principio. ff. de conditione cauſa data; ſed redditus capellaniæ principaliter dantur propter onus celebrãdi Miſſas; ergo tempore infirmi-
2 tatis debent per alios celebrari. Secundo facit, quòd capellanus cenſetur locare operas ſuas, tamquam famulus; Gloſſ. in dicto cap. ſignificatum. ſed famulo infirmo non debetur ſalarium, iuxta veriorem opinionem Bartoli in l. ſi vno. §. item cum quidam. ff. locati. Ant. Anchar. Imola in cap. potuit. de locato. Franch. in c. vnico. §. qui vero. de cler. non reſid. in 6. ſolum tenetur dominus famulo infirmo dare cibaria, ac modicas & tenues expenſas, nempe per octo vel decem dies. Bart. in l. ſi cum dotem. §. ſin autem. ff. ſoluto matrimonio. Abb. in cap. 1. de clerico ægrotante. Couar. lib. 3. variar. reſol. c. 13. & ſucceſſiue capellanus infirmus per octo, vel decem dies ad ſummum poterit recipere redditus capellaniæ pro ſe; & poſtea tenetur per alios celebrari facere Miſſas. & hanc opin. tenet P. Nauar. de reſt. lib. 2. num. 210. dicit tamen, quod ſi infirmitas eſſet vnius menſis, vel ad ſummum duorum, non tenetur per alios celebrari facere: & pro maiori intelligentia diſtinguit, quædam eſſe beneficia fundata ex decimis, & alijs redditibus principaliter ad ſuſtentationem miniſtrorum, vt canonicatus, dignitates, & ſimilia, quorum ſuſtentatio magis neceſſaria eſt tempore infirmitatis, quam alio, & talibus beneficiatis debentur fructus tempore infirmitatis, etiam ſi eſſent diſtributiones quotidianæ. cap. vnico. de cler. non reſiden. in 6. quædam ſunt beneficia principaliter inſtituta ad onus celebrandi Miſſas,

& ſe-

& ſecundario ad ſuſtentationem miniſtrorum pro tempore quo celebrant Miſſas, vt capellaniæ, quæ habent talia onera, & illas habentibus non eſt conueniens, quòd tempore infirmitatis dentur redditus, ex rationibus vltimo loco adductis; quæ opinio Petri Nauar. videtur vera, & æqua: crederem tamen ſpatium duorum menſium ad faciendum celebrari Miſſas per alios, quòd concedit Petrus Nauar. eſſe nimis longum, ſed ſufficere ſex, vel octo dies. Nec obſtat tex. in d. cap. ſignificatum. quia ibi aderat ſpeciale ſtatutum, quòd non teneretur capellanus celebrare tempore infirmitatis.

ANNOTATIO.

Plura dubia circa celebrationem Miſſarum vide in manuali Paſtorum. c. 72. verum quia in hoc cap. agitur de onere peragendi diuina propter mercedem, quæ recipitur, aliqua in Praxi vtilia annotanda cenſui, licet non omnia reſpiciant celebrationem Miſſarum, ſed alia diuina.

Primum, quod facto legato pro Miſſis celebrandis in tali Eccle-
3 ſia, non ex hoc ſequitur, quod heres poſſit deputare capellanum, ſed tantum curare debet, vt huiuſmodi Miſſæ à miniſtris Eccleſię celebrētur, niſi forte vellet vltra eleemoſynam proprijs expenſis ibi celebrari facere. eſt etiam intelligenda facultas faciendi ibidem celebrari Miſſas, & alia diuina officia, vt non ſtet priuatiue ad alios, ne minuatur cultus diuinus: ſed hoc non pertinet ad heredes. Ita fuit deciſum in Rota Romana in vna Calaguritana capellæ 16. Ianuarij 1584. coram Cardinali Seraphino.

Secundo notandum, beneficiatos modernos Eccleſiæ teneri ad
4 celebrationem Miſſarum relictarum, cum beneficiati prædeceſſores acceptauerint legatum quantitatis pecuniæ cum onere celebrandi Miſſas; quoniam cum huiuſmodi onere tranſit obligatio ad ſucceſſores, ad tradita in cap. ſignificatum. vbi But. num. 12. ad finem. & Abb. num. 7. de præben. niſi legatum ceſſiſſet ſolum in commodũ beneficiatorum dumtaxat illius temporis, iuxta reg. qui ſentit. de reg. iur. in ſexto. Verùm quando fit legatum in vtilitatem Eccleſiæ,

Digitized by Google

vt quia fuit liberata ab ære alieno, teneētur moderni beneficiati, quia ſucceſſores tenentur ad ſoluendum debitum ex cauſa neceſſaria, vel ipſi Eccleſiæ vtili contractum cap. 1. & 2. de ſolut. Abb. in c. præſentium, de pignoribus. & tanto magis tenentur, accedente conſuetudine prædeceſſorum celebrandi. Ita fuit deciſum in Rota Romana in vna Pampilonenſis celebrationis Miſſarum. 16. Nouembris 1588. coram Domino Comitulo.

Tertio notandum, non poſſe Epiſcopum ſtatuere, quod nullus
5 admittatur ad cantandum reſponſoria pro defunctis, niſi examinatus, quia ſufficit quilibet cantus. Ita fuit dictum in vna Gerundenſis ſtatuti, die 27. Maij 1581. coram Orano. & in vna Calaguritana funeralium, coram eodem Orano 22. Iunij 1590. fuit deciſum, non poſſe Ordinarium aſtringere heredes defunctorum, vt in fune-
6 re conuocare debeant clericos Eccleſiæ Parochialis tātùm, excluſis alijs, donec eorum numerus fuerit impletus: nam cum conuocatio iſta reſpiciat priuilegium totius cleri, vtique reſtringendo, aut moderando illam ad proprios Eccleſiæ clericos, libertatem Eccleſiaſticam reſtringit. Silu. in verbo, immunitas. el ſecondo, ſub nu. 7. & in verbo, ſimonia. ſub num. 11. & huiuſmodi conſuetudines tāquam ſcandaloſas, & ſacrilegas extorſiones deteſtatur Sotus de iuſtitia, & iure. lib. 1. quæſt. 6. artic. 2. verſ. hic autem admonendi. neque intereſt, quod ius ſepeliendi pertineat ad Eccleſiam parochialem, quia aliud eſt ius, per quod quis cōpellitur ſepeliri in parochia, & aliud, per quod tollitur facultas vocandi alios clericos, niſi prius adimpleto numero beneficiatorum parochialis. faciunt notata in cap. veſtra. de locato.

Notandum præterea, quod cum primitiæ, & decimæ percipian-
7 tur ratione ſacramentorum, ſi diuidantur inter presbyteros, diaconos, & alios clericos, vtique de onere participare tenentur, qui de illis participant, iuxta Reg. qui ſentit. de reg. iuris. in ſexto. neque obſtat probatio ſpontanei ſeruitij, nam etiam ſponte id dicitur quis facere, ad quod tenetur, vt probatur ex Ariſt. 3. Ethicorum. & ita fuit deciſum in Rota in vna Toletana primitiarum. 22. Aprilis 1587. coram Domino Seraphino, & fuit laudata conſtitutio ſynodalis, iniungens onus miniſterij beneficiatis participantibus de pri-
8 mitijs. Quæ autem cōſuetudo requiratur, vt beneficiati alicuius oppidi poſſint vigore conſuetudinis participare de primitijs, & decimis. quando Eccleſia habet rectorem, penes quem reſidet cura ani-

marum,

marum, & in vna Toletana primitiarum. 22. Iunij 1579. corã Bubalo fuit deciſum, requiri conſuetudinem immemorabilem, cum ius reſiſtat, nam Curatus habet intentionem fundatam de iure in decimis, & primitijs. cap. ſtatuimus. 16. q. 1. c. à nobis. c. cum in tua. c. cum contingat. de decimis.

Notandum denique, quod Rector Parochialis infirmus non
9 poteſt deputare Vicarium, ſed munus deputandi pertinet ad Epiſcopum, ſed poſſet ipſe deputare ad modicum tempus. Ioan. And. & Francus in cap. cum ex eo. de elect. in ſexto. & fuit dictum in vna Hiſpalen. iuriſnominandi decima Octobris 1583. coram Seraphino, ſed in Eccleſijs non curatis ſecus eſt. Lapus alleg. 5. num. 8. Butrius conſ. 3. Pariſ. conſ. 50. lib. 4. & proinde dixerunt Domini de Rota, quod cum beneficiati Eccleſiæ habeant curam celebrationis diuinorum, conſequens eſt, vt omnia ſint ſub eorum cura, & regimine, & quod miniſtros neceſſarios deputent. Vnde in Eccleſia Cathedrali multa pertinent ad ordinationem Archidiaconi, & aliorum, extra. de officio Archid. per totum. & de officio Sacriſtæ, & de officio Cuſtodis.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus poteſt diſpenſare cum depoſito verbaliter; & in quibus caſibus.*

2 *Epiſcopi ex generali conſuetudine, & quaſi poſſeſſione faciunt gratiam de omnibus delictis, præcipue Archiep. Neapolitanus.*

3 *Sententia Vicarij, cum clauſula, ſalua moderatione, & commutatione Epiſcopo, valet; & ita ſeruatur Neap.*

4 *Caſus vehementis ſuſpicionis hæreſis, vel apoſtaſiæ, referuntur Pontifici in Curia Archiep. Neap.*

5 *Epiſcopus poteſt facere indultum illis, qui aliorum delicta detegunt.*

De Epiſcopo, an poſſit facere gratiam, & de ſententia Vicarij, cum clauſula, ſalua moderatione Epiſcopo. CAP. LVII.

1 NOTANDVM eſt in Praxi, quod Epiſcopus poteſt diſpenſare cum depoſito verbaliter ab adulterio, infra iuxta cap. at ſi clerici. §. de adulterijs. de iudicijs, vbi Abbas, Felinus,

Digitized by Google

2 linus, Decius, & communis, & etiam in caſibus expreſſis maioribus adulterio, vt in inceſtu, ex communi in dicto §. de adulteris. Item licet de iure communi Epiſcopus non poſſit facere gratiam de pœna delicti ſecun-
3 dum aliquos, vnde non poſſet reuocare exulem, vt dicit Diaz in praxi, in verbo, in exilium mitti. Foller. in praxi Canonica, in verbo & ſi committi. num. 123. tamen de conſuetudine, & quaſi poſſeſſione, in qua manutenentur Epiſcopi, hodie faciunt gratiam de omnibus delictis; & ita obſeruant Archiepiſc. Neap. ſed ad maiorem cautelam in Curia Archiep. Vicarius in ſententia ſemper ponit clauſulam in fine, ſalua moderatione, & commutatione Illuſtriſs. Archiepiſc. quæ ſententia valet. Baldus in auth. interdicimus. C. de Epiſcopis, & clericis. Felinus in c. qualiter, & quando. el 2. §. ad corrigendos. de accuſat. Quæ clauſula ponitur etiam in ſententijs cauſarum Sanctę fidei, quamuis multoties reſolutiones dictarum cauſarũ ab Vrbe mittantur; ſiquidem caſus vehementis ſuſpicionis hæreſis, vel apoſtaſiæ Curia Archiepiſc. Neap. ſolet deferre
4 Sanctiſſimo Domino, tamquam negotia maiora, iuxta c. maiores. de baptiſmo; cum voto tamen Congregationis eiuſdem Curiæ. Item ſolet Archiepiſc. Neap. concedere indultum illis, qui alios delinquentes reuelauerint; nam Iudices ordinarij poſſunt bannitos rebannire, & remitte-
5 re ex prædicta cauſa. Bart. in l. ambitioſa. ff. de decretis ab ordine faciendis. per l. omnes. §. fin. ff. de re militari. Farinac. de inquiſitione. q. 14. qui plura adducit.

ANNOTATIO.

Circa numerum tertium, vltra conſuetudinem Archiepiſcopalẽ Neapolitanam, qua Archiepiſcopi faciunt gratiam de omnibus delictis,

ctis, id etiam de iure procedere tenet Alba conſ. 64. num. 76. facit quod dicit Bart. in l. relegati. ff. de pœnis. quod non ſolum Princeps, & Ciuitates non recognoſcentes ſuperiorem poſſunt reſtituere bannitos ad patriam, ſed etiam aliæ, ſi habent poteſtatem ſtatuendi: ſed Epiſcopi poſſunt condere ſtatuta, vt clarum eſt, & habetur per omnes in cap. fin. de offic. leg. & habent merum, & mixtum imperium. Miles in repertorio, in verbo, Epiſcopus. & Epiſcopus eſt maior præfecto prætorio, vt dicit Bolognin. conſ. num. 4. & Epiſcopi dicuntur Illuſtres ſecundum Oſtienſ. & Abb. in capit. cum cauſam. il ſecondo. de iuramento calumniæ. itaque ſunt maiores alijs ciuitatibus recognoſcentibus ſuperiorem. & dicit Pariſ. conſ. 141. n. 25. vol. 4. quod diſpoſitio Papæ excipiens Principes, includit ēt Principes Eccleſiæ, cū in terris teneāt locū Apoſtolorū. cap. quorum vices. diſt. 68. quare ſi Principi temporali competit facere gratiam, iuxta d. l. 4. & Epiſcopis competere debet, maximè in delictis, in quibus poſſunt diſpenſare: nam licet eis diſpenſare etiam poſt ſententiam, & remittere pœnam. Abb. in c. niſi ſpecialis. in fin. de off. deleg.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus, prædicans in aliena dioec. debet petere licentiam à Dioeceſano iuxta Concil. Trident. c. 2. ſeſſ. 5. de refor.*

2 *Prædicatores examinantur in Curia Neap. niſi fuerint noti, & inſignes.*

De Epiſcopo prædicante in aliena diœceſi. CAP. LVIII.

1 ANNO 1600. Reuerendiſs. Epiſc. Alifanus obtinuit licentiam à Papa prædicandi tempore Quadrageſimæ, in Eccleſia Diuæ Mariæ Annunciatæ ciuitatis Neapolitanæ: prætendebat non petere licentiam prædicandi ab Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo Archiep. Neap. iuxta Concil. Trid. cap. 2. ſeſſ. 5. de reform. dicens, Epiſcopos poſſe vbique prędicare ex priuilegio Chriſti, Mat-

Digitized by Google

thæi vltimo. Ite per vniuerſum mundum, & prædicate. cap. in nouo. 21. diſtinct. Pro qua opinione facit textus in cap. ſcriptum. 6. q. 3. vbi Cardinalis de Turrecremata, & Cardinalis Alexandrinus dicunt, poſſe Epiſcopum in aliena diœceſi prædicare, ſine licentia diœceſani, etiam ſolemniter, congregando populum, & aſcendendo pulpitum. Idem tenet Felin. in c. excommunicamus. de hæreticis. Cardinalis vero Zabarella in Clementina dudũ. verſ. ab olim. num. 6. de ſepulturis. dicit Epiſcopos poſſe vbique prædicare, niſi ab alijs Epiſcopis prohibeantur. Re delata ad Sanctiſſimum D.N. Clementem VIII. mandauit dicto Epiſcopo, quòd ſi prædicare vellet, obſeruaret decreta Conc. Trid. d. c. 2. & ſic petijt licentiam à Vicario
2 Neapol. & prædicauit. Practicatur etiam in Curia Archiepiſc. quòd omnes prædicatores, antequam prædicent, examinantur ſuper doctrina; non tamen inſignes, & noti; quod fuit in Vrbe approbatum, quamuis aliqui regulares reſtiterint.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus an poſſit declarare excommunicatos à iure, vel Apoſtolicis conſtitutionibus regulares exemptos.*

2 *Regularis carceratus in carceribus Curiæ Archiep. Neap. ad inſtantiam ſuperioris, ſi ibi delinquat, an puniatur per eandem Curiam; & quid ſi commoretur extra clauſtrum de licentia ſuperioris.*

3 *Regulares degentes in clauſtris, qui inueniuntur in domibus meretricum, vel alias notorie delinquunt cum populi ſcandalo, carcerantur per curſores Curiæ Neap. & non remittuntur ad ſuos ſuperiores, antequam capiatur informatio delicti, & ibi praxis.*

4 *Epiſcopus differens capere informationem, & regularem petentem remittere, vt ipſum vexet carcere, an incurrat excommunicationem.*

5 *Bulla S. D. N. Clem. viij. pro obſeruatione Concil. Trident. c. 14. de regul.*

6 *Delegatus poteſt punire extraneas perſonas, delinquentes in eius perſonam,*

ſonam, ſi per hoc contingat ſuam iuriſdictionem turbari.

7 *Laici offendentes aures iudicis Eccleſ. poſſunt carcerari; & ſic etiam partes, quæ coram ipſo conuicia inuicem ſibi dicunt.*

8 *Laici iniuriam inferentes Notarijs, ſcribis, exercentibus ſuum officium, puniuntur per Curiam Archiep.*

9 *Regulares mendicantes, qui habent priuilegium, vt non poſſint ab Ordinario excommunicari, ſuſpendi, & interdici in caſibus, in quibus poſſunt compelli ab Epiſc. nempe, vt eant ad proceſſiones publicas, an poſſint compelli cenſuris.*

10 *Regulares in ciuilibus coram quo conueniendi.*

11 *Regulares mendicantes, ſine neceſſitate poſſunt impediri per Ordinarium.*

12 *Laici excõmunicantur per Curiã Archiep. ſi mendicant ſine neceſſitate.*

13 *Laici, quæſtores eleemoſynarum, puniuntur per Curiam Archiep. Neap. & qui tales ſint.*

14 *Mendicantes validi, qui fingunt ſe infirmos, debent puniri poena falſi.*

15 *Regulares, ſemel approbati ad audiendas confeſſiones, quando poſſunt de nouo examinari.*

De poteſtate Epiſcopi ſuper regularibus magis practicabilia. CAP. LIX.

1 QVAE circa perſonas regulares in dies in Curia Archiep. Neap. in dubium reuocantur, neceſſario hic inſerenda operæpretium eſſe duxi. Primo, an Epiſcopus poſſit declarare excommunicatos à iure, vel Apoſtolicis cõſtitutionibus, regulares exemptos, qui habent priuilegiũ, vt excommunicari, ſuſpendi, & interdici non poſſint. Fuit in Curia Archiep. dictum, quòd ſic; ita tenent Cardinal. in Clement. 1. de priuileg. Domin. in cap. ſi Papa. 40. diſt. Imola in Clement. 1. de ſequeſtr. poſſeſſ. Felin. late in cap. non poteſt. de ſententia, & re iudic. num. 3. Gambar. de poteſtate Legati à latere, lib. 8. cap. de poteſt. legati in regulares exemptos. Henriquez in ſumma, de indulg.

Digitized by Google

cap. 25. §. 7. Probatur in d. Clem. 1. de priuileg. facit, quia declaratio nihil noui inducit. l. heredes palam. ff. de teſtam. & dicit Felin. vbi ſupra, quòd hac de cauſa poteſt eos citare ad dicendum cauſam, quare non debeant declarari excommunicati; nam permiſſa declaratione, cenſetur permiſſa citatio, quæ eſt neceſſaria ad declarationẽ, iuxta Gloſſ. in Clem. 2. de cenſib. vel poterit Epiſcopo conſtare per informationem extraiudicialem. Idem tenet Abb. in d. Clem. 1. qui licet dubitet de citatione, per quã videtur induci violatio exemptionis, reſpondet Felin. quòd dicta citatio erit ſimilis illi, quæ habet clauſulam, ſi ſua putauerit intereſſe, quæ non arctat nolentem comparere, & poteſt fieri in non ſubditum. Fuit præterea du-
2 bitatum in Curia, an carceratus in carceribus dictæ Curiæ ad inſtantiam ſuperioris, ſi ibi delinquat, puniatur per eandem Curiam, & quid, ſi commoretur extra clauſtrum de licentia ſuperioris. Vterque caſus accidit in Curia, & videbatur, quòd non poterat puniri per Curiam, tamquã degens extra clauſtrum, iuxta Concil. Trident. c. 3. ſeſſ. 6. de reform. ſed debebat remitti ſuo Superiori, cum præfixione termini ad puniendum iuxta cap. 14. ſeſſ. 25. de regular. ſiquidem regularis de licentia ſuperioris degens extra clauſtrum, cenſetur eſſe in clauſtro. Ita dicit Abb. antiq. in cap. cum illorum. de ſententia excomm. quem ſequuntur Panorm. & Felin. in cap. ex reſcripto. de iureiur. Contrarium fuit dictum & exequutum contra quendam regularem, qui de licentia ſuperioris degens in hac ciuitate extra clauſtrum, fuit inquiſitus de tonſione monetæ, & bis tortus, & non confeſſus; & contra aliũ regularẽ, exiſtẽtem in carceribus dictæ Curiæ ad inſtantiã ſui Superioris, inquiſitum de ſeductione falſorum teſtium, qui pariter

fuit

fuit bis tortus, & non confeſſus, & exul factus à ciuitate; quia negari non poterat, quin morarentur extra clauſtrum. & Concil. Trid. in d. cap. 3. generaliter loquitur, & generaliter eſt intelligendum. l. 1. ff. de legat. præſtan. nec diſtinguit. arg. l. de precio. ff. de public. & eſt late interpretandum, cum tractet de reſtringenda exemptione in fauorem Ordinariorum, iuxta late tradita per Felin. in cap. cum omnes. de conſtit. & licentia ſuperioris operatur, quòd non inducatur apoſtaſia; & ita fuiſſe verè declaratum à Sacra Congreg. Concil. audiui, & legi quandam declarationem his verbis: Regularis manens extra clauſtrum de licentia Superioris, etiam in domo deſtinata ad erectionem monaſterij, niſi in dicta domo ſit regularis obſeruantia, vt ſaltem viuat ſub ſuperiore conuentualiter, poteſt puniri ab Ordinario.

3 Ad hæc notandum, obſeruari in Curia Archiepiſc. quòd regulares degentes in clauſtris, qui inueniuntur in domibus meretricum, vel alias notoriè delinquunt, cum populi ſcandalo, iuxta d. c. 14. ſeſſ. 25. de regular. carcerantur per curſores Curiæ, & nõ remittuntur ad ſuos ſuperiores, antequam capiatur informatio delicti; & poſtea remittuntur cum copia actorum, præfixo termino ſuperioribus, ad docendum de punitione, infra viginti dies, vel menſem. Conatur tamen Curia quam primum capere informationem, & quàm citius poteſt remittere eodem die, quo fuerunt capti, vel ſequenti. Nec videtur alienum, quòd illos detineat, nec remittat ante captam informationem; ſiquidem, cùm poſſit eos punire in defectum ſuperiorum, d. cap. 14. & proinde capere informationem, ſi ſtatim remitteret regularem, faciliter teſtes poſſent ſeduci, & informatio deſtrui opera delinquentis, vel aliorum, vt experientia docet, & non poſ-

ſit puniri regularis, nec à ſuo ſuperiore, nec ab Epiſcopo; & clarum eſt conceſſa iuriſdictione, intelligi conceſſa omnia neceſſaria ad eam. cap. præterea. de officio delegat.
4 l. 2. ff. de iuriſd. omn. Iudic. Si autem Epiſcopus differret capere informationem, & regularem petentem nollet remittere, vt ipſum vexaret carceribus, crederem non euitare excommunicationem, tamquam detinentem carceratum regularem, in caſibus non permiſſis à iure, iuxta Gloſſ. in Clemen. frequens. in verbo, capiunt. de exceſſ.
5 Prælatorum. & ibi hoc notat Abbas. Notandum quoque, quod S. D. N. Clemens Octauus ad maiorem obſeruantiam dicti cap. 14. edidit bullam, in qua concedit Epiſcopis, vt poſſint præfigere terminum ſuperiori, ad puniendum regularem, notorie delinquentem, ſub pœna priuationis dignitatũ, & officiorum, eo ipſo incurrenda; & ſi ſuperior regularem non punierit, quinimmo illum impunitum ad alia ſui ordinis loca extra diœceſim Epiſcopi trãmiſerit, poſſit Epiſcopus præfigere terminum ſuperiori ad requirendum dictum regularem, ſub pœna priuationis dignitatis, & officiorum obtentorum, & inhabilitatis ad illa, & priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ, à qua nemo poſſit abſoluere, niſi Papa. Quod ſi ipſe ſuperior nõ reuocauerit, Ordinarius loci, ad quem regularis trãſmiſſus fuerit, informatus ab Epiſc. loci delicti, ipſum puniet; & ita facere debet. Vlterius eſt inueſtigandum, an regularis, qui iniuriam infert Epiſcopo, vel Vicario iuriſdictionem exercenti, & eius aures offendit in illo actu iuriſdictionis, eam turbando, poſſit ab eodem Epiſcopo, vel Vicario puniri, ſine remiſſione ad ſuum ſuperiorem, iuxta d. cap. 14. de regular. & de iure eſt textus in l. nullum. C. de teſtib. vbi
6 alias exemptus punitur propter offenſas aures. Item delegatus

gatus poteſt punire extraneas perſonas, delinquentes in eius perſonam, ſi per hoc contingat ſuam iuriſdictionem turbari. Innoc. Ant. in cap. dilectus. de pœnis. Abb. in c. 1. de offic. delegat. Item conceſſa iuriſdictione cenſentur conceſſa omnia, ſine quibus exerceri non poteſt. l. 2. ff. de iuriſd. omn. iud. cap. præterea. de offic. delegat. & ſic videtur, quòd requiratur priuilegiũ magis ſpeciale, quòd non concedit Conc. Trid. ſalua tamen declaratione Sacrę Congregat. & ex his Vicarius Neap. fuit ſolitus, quando
7 eius aures offenduntur à laicis quantumuis nobilibus, eos carcerare, & punire; & ſimiliter partes, quæ coram eo conuicia adinuicem dixerunt; nam poteſt Iudex punire delinquentes coram ipſo, in officio ſibi commiſſo, nempe Aduocatos, ſcriptores, teſtes, & partes, ſi ſibi inuicem dicant conuicia, vel percutiant, ſecundum Innoc. in d. c. dilectus. qui allegat d. l. nullum. & ſecundum Anton. in
8 præalleg. cap. dilectus. Pariter fuit ſolitus carcerare, & punire laicos, iniuriã inferentes Notarijs, & ſcribis, exercentibus ſuum officium, cum offendant Curiam. & anno 1602. quidam laicus procurator irreuerẽter loquutus fuit coram Vicario Neapolitano, & cum ſcandalo, in iniuriam cuiuſdam officialis dictæ Curiæ, & ob hanc cauſam fuit à Vicario Neapolitano duplici tractu chordæ publicè plexus, & in exilium eiectus, ac ei prohibitum, ne pro negocijs ſuis, aut aliorum adiret Curiam Archiepiſcopalem.
Aliud eſt dubium, an regulares mendicantes, qui habent priuilegium, vt non poſſint ab Ordinario excommunicari, ſuſpendi, & interdici, in caſibus, in quibus poſſunt compelli ab Epiſcopo, nempe, vt eant ad proceſſiones publicas, iuxta cap. 13. ſeſſ. 25. de regul. vel ſimilibus, poſſint compelli cenſuris? Videtur, quod non; ſed quod

alijs pœnis compelli poſſint, nempe carcere, pecunia, ſi habent aliquid in commune, & ſimilibus. Ita Calderinus in conſil. 8. de regul. qui loquitur in ſpecie, an poſſint cẽſuris compelli, vt eant ad profeſſiones. Felin. in cap. dilectus. de officio Ordinar. Gambar. de poteſtate Legati à latere, lib. 8. cap. fin. num. 77. probatur clarè in cap. 1. §. in eos. de priuileg. in ſexto. & ibi Gloſſ. in verbo, quoad iſta. quam ſequuntur communiter Doct. facit c. cum capella. extra de priuil. niſi in aliquo caſu regulares ſubdantur iuriſdictioni, correctioni, viſitationi Epiſcopi, iuxta d. §. in eos. vel vt ſunt exercentes curam animarum, perſonarum ſæcularium, extra eorum ſepta, quæ ſunt de eorum familia, cap. 11. ſeſſ. 25. de regul. nihilominus poſt Concil. Trident. circa ea, quoad quæ ſubduntur Ordinarijs, vel ab illis compelli poſſint vigore dicti Conc. dicendum eſt poſſe excommunicari; ſiquidem Conc. Trid. in c. final. ſeſſ. 25. de regul. mandat obſeruari omnia decreta de regul. non obſtantibus priuilegijs, & deputat exequutores Epiſcopos; & cum nulla ſit habenda ratio priuilegiorum, nec Concilium reſtringat modum compellendi, remittitur arbitrio ipſius Epiſcopi. l. 1. ff. de iure delib. nec priuilegium tollit hoc arbitriũ, quod Concilium cõcedit Epiſcopis. Facit etiã Bulla Pij Quarti, per quam abrogantur omnia priuilegia cõtraria Conc. Trid. & in caſibus Cõcilij videtur offendi iuriſdictio Epiſcopi, quo caſu ad iudicem offenſæ iuriſdictionis pertinet cognitio, non ad proprium, vt latè in c. 11. fuit dictum, ſalua declaratione Sedis Apoſt. & ita fuit ſeruatum in Curia Archiepiſc. Aliud eſt dubiũ, o coram quo ſint conueniendi regulares in ciuilibus? dicendum, quòd regulares, degẽtes extra clauſtra, & alij exẽpti in ciuilibus cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum,

Ca- bili. mitta Clem. extr- ifica- a fol. lata eară ... cilio 25.

rum, conueniuntur coram Ordinario, etiam ſi in partibus habeant Iudicem deputatum à Sede Apoſtolica: in alijs verò, ſi ipſum Iudicem non habuerint, coram Ordinario conueniri poſſunt, & compelli ad ſoluendum. cap. 14. ſeſſione 7. de reformat. Concilij Tridentini. Si vero regulares degunt intra clauſtra, eſſent conueniendi coram ſuo Superiore regulari, vt dicit Abb. in cap. cum contingat. de foro competenti. Sed Gregorius XII. conceſſit omnibus regularibus, vt in ciuitatibus Italiæ ſibi conſeruatores eligerent, coram quibus conuenirentur, ſemelq. electos non mutarent, eorumq. nomina infra mēſem Epiſcopis locorum ordinarijs indicarent; alioquin coram ipſis Ordinarijs conueniri poſſint, vt refert frater Hieronymus à Sorbo, ſuper compendio priuilegiorum Mendicantiū, in verbo, conſeruatores. habetur in Concil. Prouinc. Mediolanenſi 5. part. 3. ſub tit. de Epiſcopo, & Epiſcopali foro. Præterea Epiſcopus poteſt punire regulares, diſcedentes à ſuis conuentibus ſine licentia ſuorum ſuperiorū; etiam prętextu ad ſuperiores accedendi, vt in Conc. Trid.
11 ſeſſ. 25. c. 4. de regularibus. Inſuper notādum, quòd aliquando Vicarius Neapolitanus impediuit mendicantes, quærentes per ciuitatem eleemoſynas ſuperfluas, vt quia in vno cōuentu aderat vnus, vel duo fratres ad ſummum, & mittebant quatuor, vel quinque quæſtores per Ciuitatem, ſine neceſſitate, auferendo eleemoſynas verè indigentibus, de quo multi fratres fuerunt conqueſti in Vrbe, & fuit reſcriptum Vicario, quod prædicta faceret cum benignitate; non tamen fuit ei prohibitum; & ſic Vicarius firmabat omnes licentias quęrendi eleemoſynas, quas dicti fratres à ſuis ſuperioribus obtinebant, ad finem, vt cognoſceret illos, qui quęrebant eleemoſynas, & quęrentes

ſine

Digitized by Google

ſine licentia firmata ab ipſo Vicario carcerabat; nam aliàs mendicantes impediri non poſſent, vt in compendio priuilegiorum Mendicantium, in verbo, eleemoſynæ. Pro tali obſeruantia facit, quòd mendicantes ſine neceſſitate grauiter delinquunt; cùm panem vere indigentibus auferant. cap. paſtor. 2. q. 1. Ripa de peſte, remedio præſeruatiuo, num. 169. & hac ratione prohibentur in iure. l. vnica. C. de mendicantibus validis. lib. 11. & ibi Lucas de Penna, & de ciuitate eſſe expellendos dicit Ripa vbi ſupra. Imol. in cap. Odoardus. de ſolution. Sed Epiſcopi ſunt patres, & protectores pauperum, quos defendere debent, diſt. 87. per totum. cap. ſuper quibuſdam. de verbor. ſignificat. c. 1. 82. diſtin. vbi dicitur, quod Epiſcopi (quantum eſt eis poſſibile) tenentur prouidere neceſſitatibus pauperum. facit cap. 8. ſeſſ. 22. de reform. Conc. Trid. & proinde tamquam patres, & defenſores pauperum, quorum victus aufertur, & ad obuiandum delicto, poſſunt Epiſcopi tales mendicantes ſine neceſſitate impedire; nã & laicus poteſt carcerare clericum, ad obuiandum delicto, vt ducat ad Epiſcopum, iuxta communem in cap. cum non ab homine. de iudic. nec eorum priuilegium de mendicando, eſt intelligendum cũ fraude & præiudicio aliorum. l. 2. §. merito. & §. ſi quis a Principe. ff. ne quid in loco publico. Pariter Curia Archiepiſc. propter peccatum mortale excommunicat laicos, quærẽtes eleemoſynas pro alijs, ſine neceſſitate, ſed ipſa Curia concedit licentiã, & grauiter punit laicos prauos eleemoſynarum quæſtores, iuxta. cap. tuarum. de priuileg. cap. cum ex eo. de pœnit. & Clem. abuſionibus. eod. tit. & tales dicuntur, qui publicant indulgentias, iuxta Doct. in dictis locis: prohibentur etiam in Conc. Trid. cap. 9. ſeſſ. 21. de reform. &

12

laici

laici poſsũt puniri hoc c̃ caſu ab Epiſcopo quia delinquũt in
13 religionem Eccleſiaſticam, vt dicit Abb. in d.c. tuarum.
Nec etiam permittuntur colligere eleemoſynas, dando
aliquas imagines, ſeu medaglias; nec deferre aliqua ſigna,
exceptis quæſtoribus Eccleſiæ S. Antonij Viennenſis, &
fuerunt in Curia Archiep. acriter torti quidam laici con-
demnati ad triremes, ex quo publicantes falſas indulgen-
14 tias, eleemoſynas quærebant; & dicit Lapus alleg. 18.
quòd mendicantes validi, qui ſimulant ſe inualidos, aut
infirmos, vt pecuniam extorqueant, debent puniri pœna
15 falſi. Vltimo notandum, quòd regulares ſemel approbati
à Curia Archiep. ad audiendas confeſſiones, prætendebãt
cenſeri ſemper approbatos ex Clem. dudum. §. & ſi ijſdem.
de ſepult. vbi Gloſſ. Bonifac. & Cardin. & propterea non
poſſe per Curiam approbari ad tempus, & vt magis ſtu-
deant, ſed elapſo tempore non indigere noua approbatio-
ne, videbatur dicendum, dictam Clem. dudum. eſſe intel-
ligendam de approbatis ſimpliciter, non autem ad tem-
pus, nam limitata cauſa limitatum producit effectum. l.
agris. ff. de acquirendo rerum dominio. Re delata ad
Sacram Congr. Concil. Trid. fuit reſcriptum Curiæ Ar-
chiepiſc. regulares poſſe approbari ad tempus, quo elapſo
indigent noua licentia; & ſic declaratio Pij V. quam fra-
tres adducebant, eſt intelligenda de approbatis ſimplici-
ter, vt non poſſint examinari, niſi à ſucceſſore; poſſet ta-
men reuocari licentia ex iuſta cauſa. Gloſſ. & DD. in d.
Clement.

SVMMARIVM.

1 *Miracula fiunt in inſtanti, & ſunt ex omni parte perfecta.*
2 *Animal venenoſum, vel fulmen, ſi tangat vinum conſecratum, quid de illo ſanguine faciendum eſt.*

Teſtes

Digitized by Google

3 *Teſtes ſingulares non probant miracula, & tenentur reddere cauſam ſcientiæ, etiam non interrogati; nec probant, ſi dicant, ſcio quia vicinus.*

De miraculis aliqua ſcitu digna. CAP. LX

FVIT dictum in Curia Archiep. Neap. non eſſe miracula, quæ dicebantur fieri in quadã Eccleſia ciuitatis Neapol. virtute cuiuſdam imaginis Beatæ Mariç; ex eo, quia plures perſonæ, quæ per longum tempus fuerant infirmæ, cum ad dictam Eccleſiam acceſſiſſent, ſtatim receperant ſanitatem; quoniam ex atteſtationibus medicorum apparebat, non fuiſſe in totum liberatas ab infirmitatibus, & miracula ſunt ex omni parte perfecta; numquam enim Chriſtus aliquem ſanauit, quem non in totum liberauerit ab infirmitatibus mentis, & corporis, vt dicit diuus Auguſtinus in can. ſunt plures. & ibi Card. de Turrecremata, de pœnit. diſt. 3. Diuus Thomas in 3. parte
1 ſum. q. 44. art. 3. in ſolut. ad ſecundum argumentum, vbi dicit miracula fieri ſubito, in inſtanti, & perfecte, & illum cçcum, de quo habetur Marci 8. non recepiſſe ſtatum viſum, propter eius infidelitatem, ſecundum Chryſoſt. vel ſecundum Bedam, quem Chriſtus vno verbo totum ſimul curare poterat, paulatim curauit, vt magnitudinem humanæ cæcitatis oſtenderet, quæ vix, & quaſi per gradus ad lucem redit. facit. tex. in cap. maiores. §. vbi adhuc. de baptiſmo. Non tamen poterat negari, quin eſſent gratię, quarum quotidie infinitum numerum miſericors Deus nobis elargitur, interceſſione Beatæ Mariæ, & aliorum Sanctorum. Nec obliuioni tradendum cenſui quòd anno 1600. fuerunt pluuiæ magnæ fere per totam hiemem in

ciui-

ciuitate Neapolitana,& æſtate lues hominum maxima. Et cum ſequenti hieme incepiſſent de nouo pluuiæ,& ſecundum Aſtrologos, ac ſigna cæleſtia expectarentur maiores his, quæ fuerant anno præcedenti, Neapolitani inuocauerunt Diui Ianuarij huius ciuitatis Patroni, & protectoris patrocinium. Cuius caput cum ſanguine proceſſionaliter & magna deuotione per ciuitatem detulerunt, vixque inceperunt deferre, cum mox ſerenitas magna facta eſt, quæ durauit per plures dies; nec ſterilitas, aut mortalitas ſequuta fuit, prout anno præcedenti. Anno 1601. quædam mulier lethaliter cum baculo vulnerata à fratre in capite, vt omnia oſſa capitis apparerent, & exiſtimaretur mortua, fuit ab illo ſpoliata veſtibus, & proiecta in profundum puteum aſque aqua,profunditatis 96. palmorum, in quo ſic vulnerata, ſine veſtibus, tempore hiemali, menſe Martij, abſque cibo, & potu per multos dies permanſit, & inuocatione Beatæ Mariæ de Carmelo à dicto puteo extracta fuit, ac poſt paucos dies perfectam ſanitatem recepit, cum magna admiratione fideliū,& gratiarum actione. De qua gratia fuit capta informatio in Curia Archiepiſcopali per me. Eodem anno, in Eccleſia Sanctæ Crucis ciuitatis Neap. dum ſacerdos celebraret Miſſam, & ſumpſiſſet Sātiſſimam Hoſtiam,antequam ſumeret ſanguinem, cecidit de cęlo fulmen, capellam, & altare diruens, comburensque partem corporalis ſub calice proſtrati, nec tetigit ſanguinem, neque ſacerdotem offendit, quod magna Dei miſericordia factum fuiſſe patet: ſacerdos de nouo conſecrauit ſanguinem, Miſſamque perfecit. Fuit autem dubitatum in Curia, quid de illo ſanguine faciendum eſſet, & an deberet ſumi ab aliquo ſacerdote; & fuit dictum, quòd fulmen ſolet vinum, & alios li-

quores,

quores, quos attingit, efficere peſtiferos, & venenoſos, vt dicũt Chryſoſtomus Iauellus ſuper meteora cap. 4. tract. 8. in reſolutione 7. dubij. Conciliator in ſuo tract. de venenis. Et quamuis eſſet dubium, ſi fulmen tetigiſſet ſanguinem; tamen propter vehementem ſuſpicionem, ne tetigiſſet, fuit per Curiam reſolutum, quòd dictus ſanguis minime ſumeretur, ſed reponeretur in aliquo vaſculo, & cum ſacris reliquijs conſeruaretur, iuxta doctrinam Diui Thom. in 3. part. q. 83. art. 6. ad 3. in fine, qui id fa-
2 ciendum dicit, quando aliquod animal venenoſum cadit in calicem. Eſt etiam notandum circa miracula, quòd
3 non probantur per teſtes ſingulares. Archid. in cap. nec mirum. 26. q. 5. Abb. in conſil. 42. & teſtes deponentes de miraculis, debent etiam non interrogati reddere cauſam ſcientiæ. Bald. in l. ſolam. C. de teſtibus. nec probant, ſi dicant, ſcio quia vicinus, vt probat Maſcard. de probat. concluſ. 1064. Et diligenter examinari debent, & de ſingulis circumſtantijs reſpondere. Abb. & alij in cap. venerabili. de teſtibus. & Epiſcopi cauti, quando miracula fieri dicuntur virtute ſacrarum imaginum, ſtatim mandant operiri imagines, ianuas Eccleſiæ claudi, impediunt concurſum hominum, donec diligens capiatur informatio, & veritas habeatur, cum conſilio Theologorum, & Iureconſultorum, iuxta Conc. Trid. ſeſſ. 25. de inuoc. & venerat. Sanctorum.

SVMMARIVM.

1 *Sacramenta quis debeat miniſtrare exiſtentibus in hoſpitali, Parochus, vel presbyter inſeruiens hoſpitali.*

2 *Cura animarum, & poteſtas adminiſtrandi ſacramenta poſſunt præſcribi, & per quantum tempus.*

Matri-

3 *Matrimonia celebrata à Parocho putatiuo ex communi errore, an ſint inualida, & de nouo contrahenda.*

4 *Opinio vnius Doctoris pro matrimonio præualet communi opinioni.*

5 *Parochus non eſt miniſter in Sacramento matrimonij; ſed habetur loco teſtis magnæ auctoritatis.*

6 *Scientia vacationis beneficij præſumitur in Epiſcopo; quia tenetur viſitare.*

7 *Matrimonium contractum cum diſpenſatione ſubreptitia, eſt tolerandũ, ſi eſt timor ſcandali.*

De ſacramentis miniſtrandis in Hoſpitalibus.

CAP. LXI.

SOLET dubitari, an eo ipſo, quòd eſt fundatum hoſpitale, poſſint miniſtrari ſacra-
1 menta infirmis à presbyteris ſeruientibus in hoſpitali. Et veritas eſt, quod non; ſed à Parocho, in cuius parochia ſitum eſt hoſpitale; niſi id fuerit legitime præſcriptum; ſiquidem cura animarum, & poteſtas adminiſtrandi ſacramenta, etiam
2 abſoluendi à peccatis, poſſunt præſcribi, & conſuetudine induci. probatur in Clem. quia contingit. §. ceterum. de religioſ. domib. vbi Gloſſ. Card. Imol. Anchar. requiritur tamen ſpatium 40. annorum ad inducendam hanc præſcriptionem, vt ibi dicunt Paulus, Card. & Imol. & ex his fuit dictum in Curia in ſimili caſu, quòd in quadam Eccleſia ciuitatis Neapol. in qua adeſt conſeruatorium puellarum, non poterat matrimonium dictarum puellarum celebrari à Sacriſta dictæ Eccleſiæ, ſed à Parocho fieri debebat; niſi priuilegium Papæ eſſet in contrarium.

ANNOTATIO.

Dubium eſt notabile, Sacriſta conſeruatorij puellarum, per decem, vel plures annos, non tamen quadraginta, interfuit tamquam pro-

Digitized by Google

3 proprius Parochus nonnullis matrimonijs puellarum, poſtea Epiſcopus declarauit id ſpectare ad Parochum, in cuius parochia ſitum eſt conſeruatorium. Quæritur, an matrimonia ante declarationem prædictam contracta, fuerint inualida, ita vt de nouo ſint contrahenda? & videtur, fuiſſe omnino inualida, quamuis communiter ille Sacriſta fuerit reputatus proprius Parochus; quoniam ad hoc, vt communis error faciat ius, & geſta ante detectum errorem non ſint retractanda, duo requiruntur; quaſi poſſeſſio; & titulus, ſiue auctoritas Superioris, licet poſtea detegatur alius defectus, vt habetur in l. Barbarius. ff. de officio prætoris. Ita tenet Baldus in l. 2. C. de ſententijs. Innoc. Abb. in cap. nihil. de electione. vbi dicũt geſta per Prælatum intruſum non habentem titulum, ex communi errore non effici valida. Iaſon, qui multos cumulat in d. l. Barbarius, num. 48. concludentes geſta à tabellione, qui communiter reputabatur tabellio, cùm non haberet titulum, eſſe inualida: & in ſpecie ex prædicta concluſione Doctorum matrimonium celebratum à Parocho putatiuo ſine titulo eſſe inualidum, non obſtante communi errore tradit Sanchez, de matrimonio. lib. 3. diſput. 22. quæſt. 5. Cum igitur Sacriſta non habuerit titulum parochiæ, videtur quod ex communi errore abſque titulo matrimonia contracta non ſint toleranda.

Nihilominus in caſu propoſito contrariam opinionem cenſeo veriorem. Primo ſiquidem, licet ſupradicta opinio, quod requiratur titulus, innitatur magna turba Doctorum: nihilominus contraria opinio, quòd geſta à Notario putatiuo ſine titulo ſint valida, habet pro ſe grauiſſimos auctores, quamuis numero pauciores. Eã tenet Bart. cuius auctoritas eſt magna in d. l. Barbarius. vbi Albericus dicit hanc opinionem de conſuetudine obſeruari, & Fulgoſius dicit, quod licet contraria ſententia in diſputando verior videatur, tamen ſententia Bartoli eſt humanior, & videtur in iudicio tenenda. ſequitur Bald. ſibi contrarius in l. non ignorat. C. qui accuſare poſſunt. Angelus in Authent. de tabellion. in princ. & in l. 2. ff. ad Maced. & conſ. 140. Quidam Matthæus, & Ioannes Faber in §. ſed cum aliquis. Inſtitution. de teſtam. quos refert Tiraquellus poſt ll. connubiales, Gloſſ. 8. num. 153. Habet itaque iſta opinio grauiſſimos auctores pro ſe: ergo ſequenda eſt in fauorem matrimonij, ne diſſoluatur, ex reg. Oſtienſ. in cap. ſi vir. de cognatione ſpirit. vbi dicit: trado iſtud, pro regula certa, & ſana, quod vbicumque magi-

ſtri

ſtri per ſuas Gloſſas ſoluunt matrimonium, nec ius expreſſum indu
4 cunt, ſi inuenias aliquem contrarium ſcribentem, illi adhæreas. itaque ſecundum Oſtienſem opinio Doctoris ſingularis, vbi agitur de matrimonio ſuſtinendo, præfertur communi opinioni. Sequitur Ioannes Andreas, Abb. ibi idem dicit in cap. fin. de ſententia, & re iudicata. ſequuntur Antonius Cardinalis in d. c. ſi vir. Felinus in cap. 1. de conſtitution. column. penult. verſ. tertio limita. & in cap. 1. column. 2. vt lite non conteſtata. Cum itaque Bartoli opinio ſit probabilis, & benignior, ſequenda eſt ad finem, vt matrimonia contracta ſuſtineantur. Secundo facit, quod iuxta omnes Pa-
5 rochus non eſt miniſter in Sacramento matrimonij; ſunt enim ipſi coniuges miniſtri; ſed eius præſentia requiritur pro teſtimonio magnæ auctoritatis in hoc Sacramento, & hoc ſignificat præſentia, vt interſit: nec voluntas, ſeu conſenſus eius requiritur, quemadmodū nec in alio teſte, ex l. coram. ff. de verb. ſignif. & ita fuit declaratū ab Illuſtriſſimis interpretibus Sacri Conc. Trid. vt refert Ledeſma de matrim. q. 45. art. 5. nec etiam intereſt matrimonio tamquam auctoritatem præſtans, cum eius voluntas, & approbatio non requiratur, quæ requiritur in habente præſtare auctoritatem. Gloſſ. & Bar. in l. 3. ff. de auctorit. tut. requiritur igitur eius præſentia pro teſtimonio magnæ auctoritatis, & quamuis inter teſtes nō cōnumeretur, id in effectu eius præſentia operatur; ſicut in ſimili habetur in c. cum eſſes. de teſtamentis. quod teſtamentum factum coram Parocho, & duobus, vel tribus teſtibus valet: quo loco licet Parochus non numeretur inter teſtes, vt ibi dicunt Imola, Anania, Anchar. tamen in effectu eius præſentia requiritur pro teſtimonio magnæ auctoritatis. Cum enim ſit Pater ſpiritualis animarum, præſumitur, quod non patietur committi falſitatem. Ita dicit Speculator de inſtrum. edit. §. compendioſe. ſubdens, quod ſi loco presbyteri parochialis intereſſent duo teſtes, valeret teſtamentum. ſequitur Abb. in d. c. cum eſſes. in lectura. num. 7. & in repet. notab. penul. dicit: Nota vnum caſum, in quo plus valet teſtimoniū ſacerdotis, quàm alterius; ex quibus ſequitur quod præſentia Parochi in matrimonio requiritur pro teſtimonio magnæ auctoritatis,
6 nec loco illius ex Concil. Triden. alij ſubſtitui poſſunt, prout in teſtamento, ſed in teſtibus habemus regulam claram, quod abſque titulo communis error ſuſtinet geſta coram illis, ſi tempore actus reputabantur habiles. l. 1. C. de teſtamen. in qua habetur, quod ſi in

T te-

teſtamento fuerunt adhibiti aliqui teſtes ſerui, qui prohibentur intereſſe teſtamentis, ſi tempore teſtamenti reputabantur liberi, non inualidatur teſtamentum, ſi poſtea detegatur ſeruitus; & hic notandum, quod in dictis teſtibus prohibitis requirebatur habilitatio, & diſpenſatio, quæ eſt pluſquam titulus. Tertio conſiderandum, ex voluntate Epiſcopi potuiſſe Sacriſtam celebrare dicta matrimonia ex Concil. Trid. cap. 1. ſeſſione 24. de reformat. mat. ergo præſumendum eſt Epiſcopum conſenſiſſe, vt matrimonia celebrarentur à Sacriſta, donec Parochus reclamauerit, vel fuerit diſcuſſum, ad quem tale munus pertineret; & ſcientia præſumitur in Epiſcopo,
6 cum teneatur viſitare, ex dictis per Rotam deciſ. 7. de præben. in antiquioribus, vbi dicit Epiſcopum præſumi habere ſcientiam vacationis beneficij in ſua diœceſi, cum teneatur illam viſitare. Idem dicit Lapus alleg. 50. Abb. in cap. quia diuerſitatem. de conceſſ. præbendæ. Cum igitur præſumatur ſcientia Epiſcopi, ſequitur quod conſenſiſſe cenſeatur fauore Reipublicæ, ne matrimonia in dubium reuocentur, donec Parochus reclamauerit, iuxta notata per Felinum in cap. non ne. de præſumptionibus. faciunt dicta per Iaſonem in d. l. Barbarius. num. 52. quo loco ſequendo opinionẽ, quod geſta per Notarium putatiuum ſine titulo non valeant, limitat, quando daretur ſcientia, & patientia Superioris, habentis poteſtatem creandi Notarios, ex Antonio in cap. 1. de fide inſtrum. & alijs. Quarto adducitur, quod ſi omnia matrimonia coram Sacriſta celebrata declararentur nulla, eſſet timor ſcandali, ne aliqui contrahere recuſarent cum puellarum macula, quæ cognitæ reperiuntur, & alia ſcandala oriri poſſent: quo caſu etiam ſi matrimo-
7 nium fuiſſet inter coniunctos contractum cum diſpenſatione Apoſtolica ſubreptitie obtenta, tolerari, & diſſimulari deberet per Epiſcopum, vt dicit Summus Pontifex in cap. quia circa. de conſang. & affinitate. Præterea fauore matrimonij toleratur maior error, nempe qualitatis perſonæ, ſi fuerit virgo, vel corrupta, vel fortunæ inter coniuges, qui ſunt miniſtri. cap. 1. 29. quæſt. 1. multo minus erit tolerare errorem teſtis, qui communiter pro idoneo reputabatur, nec eſt miniſter in hoc Sacramento, quẽadmodũ ipſi coniuges. Concludo igitur, matrimonia à Sacriſta celebrata nõ eſſe in dubiũ reuocanda, eumq. ad hunc tãtum finem, vt prętrita matrimonia tolerentur, habendum fore pro proprio Parocho, ſalua ſemper declaratione Illuſtriſſimorum Interpretum Sacri Concilij

Trid.

Digitized by Google

Trid. Quod vero ad matrimonia futura, ſeruanda eſt forma Conc. Trid. c. 1. ſeſſ. 24. de reform. matrim. & ita fuit ſeruatum in Curia Neapolitana in caſu relato. in Praxi.

SVMMARIVM.

1 *Nũdinæ, & mercatus an poſſint tolerari per Epiſcopos in diebus feſtiuis.*
2 *Conſuetudo an ſit attendenda circa obſeruationem feſtorum; ſed vide latius in Annotatione.*
3 *Conſuetudo contra ius debet eſſe 40. annorum.*
4 *Laici non obſeruantes feſta, quomodo compellantur per Cur. Archiep.*
5 *Conſuetudo circa inobſeruantiam feſtorum eſt corruptela, & prohibetur etiam conſuetudo futura.*
6 *Epiſcopus an poſſit indicere feſta in ſynodo ſine conſenſu populi.*
7 *Epiſcopi præſentes in Curia interueniunt in canonizatione Sanctorum, & dant votum.*

De nundinis, & mercatis, an poſſint tolerari in diebus feſtiuis. CAP. LXII.

1 IN Ciuitate Neapolitana in Eccleſia Diuæ Mariæ Annunciatæ; & in Eccleſia Spiritus ſancti, in earum feſtiuitatibus, cum duobus alijs diebus ſequentibus, fiebant nundinæ, quæ fuerunt ſublatæ per Curiam Archiepiſcopalem ex bulla Pij V. incipiente, Cum primum Apoſtolatus officium, in qua diſtricte præcipitur Ordinarijs locorum, quod feſta obſeruari faciant, ne in eis fiant opera ſeruilia, mercatus, profanæ negociationes, & iudiciorum ſtrepitus; quæ verba, præcipimus, obligant inobedientes ad peccatum mortale, iuxta communem Doctorum opinionem in cap. nam concupiſcentiam. de conſtit. vbi late Felin. tanto magis, quando additur diſtricte, vel arcte præcipimus, vt in cap. dolentes. de celebrat. Miſſa-

T 2 rum.

rum. vbi Io. Andr. Ant. Abb. & Clem. dudum. in principio. de ſepult. Nauar. cap. 23. num. 53. & ſic nec poterant per Archiepiſcopum tolerari dictæ nundinæ abſque peccato mortali. Et cum magiſtri dictarũ Eccleſiarum habuiſſent recurſum ad Vrbem, Sacra Congregatio Conc. Trident. reſcripſit, nundinas ſublatas ab Illuſtriſſimo Archiepiſcopo non eſſe amplius reſtituendas. Si vero conſuetudo eſſet in contrarium, aliud videretur dicendum,
2 iuxta tradita per Nauar. in cap. 13. numero 5. dummodo ſit legitime præſcripta, quæ cum ſit contra ius, requiritur ſpatium quadraginta annorum. Abb. Ant. Rocchus
3 de Curte, & magis communis opinio in cap. fin. de conſuet. Item in Curia Archiepiſcopali Neapolitana, vt cum omni veneratione dies feſtiui celebrentur, laici, non obſeruantes feſta in ciuit. & diœc. Neap. ex edicto dictæ Curiæ tenentur ſoluere libras centum ceræ laboratæ, & in ſubſidium imponitur pœna excommunicationis; & talis executio fit per curſores præfatæ Curiæ; nec exigitur, niſi tantum pœna Carolenorum trium; grauior tamen pœna in feſtiuitatibus Natiuitatis Domini, & Paſchatis Reſurrectionis, & multo grauior à reſiſtentibus curſoribus, ſuum officium exequentibus; de quo etiam aliqua tetigimus ſupra in cap. 13.

ANNOTATIO.

Notandum circa dicta in Praxi, de conſuetudine circa obſerua-
5 tionem feſtorum, quæ iuxta Doctores eſt attendenda, vt non procedat poſt Bullam Pij Quinti, præſertim quoad dies dominicos, & ſolemnitates Beatæ Mariæ Virginis, ac Sanctorum Apoſtolorum: quandoquidem conſuetudo, quoad has præcipue ſolemnitates dicitur prauus abuſus, & corruptela, vt habetur in Bulla Pij Quinti, Cum primum Apoſtolatus officium, ibi, abuſus prauos. & proin-

de

de quando eſt corruptela, non poteſt induci conſuetudo futura, etiā ex curſu temporis immemorabilis, iuxta Gloſſam communiter receptam in cap. 1. de conſuetudine in ſexto. in verbo, non exiſtit. Quare conſuetudo, de qua fit mentio in Praxi, non eſt intelligenda poſt Bullam prædictam, præſertim de dictis ſolemnitatibus ex dicta Bulla, quidquid Doctores dicant.

Sed quæritur, An Epiſcopus in Synodo poſſit indicere feſta ob-
6 ſeruanda de præcepto abſque conſenſu populi. Abb. in cap. fin. de ferijs. quem ſequitur Imola; & Barbat. dicit eſſe acquirendum populi conſenſum per textum in d.c. fin. ibi, cum clero, & populo. & quia agitur de præiudicio populi, & Epiſcopus non poteſt ſtatuere in præiudicio aliorum. cap. veſtra. de locato. declarat, vt ſufficiat populi præſentia, abſque contradictione. Dicit etiam contradictionem populi non eſſe attendendam, quando populus non habet legitimam cauſam contradicendi, vt quia Epiſcopus vult inducere obſeruationem alicuius Sancti, qui traxit originem ex illo loco. Contrariam opinionem tenet Antonius de Butrio, vt non requiratur populi conſenſus, quia in his, quæ tendunt in animæ fauorem, quilibet eſt ſubiectus Epiſcopo. cap. cum ſit. de foro competenti. cap. nouit. de iudicijs. c. per venerabilem. qui filij ſint legitimi. & hæc eſt verior opinio, quam late comprobat Caſſaneus in Catalogo Gloriæ mundi, tertia parte, conſil. 48. nec Abb. reſpondet dictæ rationi Antonij de Butrio. Non obſtat c. fin. de ferijs, quia non probat, quod Epiſcopus debeat indicere feſta cum clero, & populo, ſed quod feſta, quæ duxerint Epiſcopi veneranda, celebrentur à clero, & populo; & prædicta intellige de Sanctis canonizatis ab Eccleſia, quia ſolus Papa canonizat Sanctos, cap. 1. de Reliq. &
7 vener. Sanctorum. Bene verum eſt, quod in canonizatione Sanctorum Papa publicè in Conſiſtorio requirit Vota Epiſcoporum, qui reperiuntur præſentes in Curia; & ita fuit obſeruatum anno prę-terito 1608. in canonizatione Sanctæ Franciſcæ Romanæ. Facit Gloſſa in cap. Anaſtaſius. in verbo, conſilio. diſt. 18. tradit etiam Caſſaneus d. part. 3. conſ. 50. & Epiſcopi ſunt in hac quaſi poſſeſſione ex voluntate Summorum Pontificum.

SVMMARIVM.

1 *Præſentationes multiplicatæ quot eſſe debeant ad finem probandi Iuſpatronatus.*

2 *Tempus immemorabile, ad finem probandi Iuſpatronatus, quot annorum eſſe debeat.*

3 *Patronus, qui eſt in quaſi poſſeſſione præſentandi poſt Concilium Trid. an teneatur ſemper docere de titulo in qualibet vacatione; & aliter remoueri debeat à quaſi poſſeſſione.*

4 *Præſentationes multiplicatæ ad probandum Iuſpatronatus, an omnes debeant eſſe antiquiſſimæ.*

5 *Immemorabilis non ſuffragatur, quando apparet de initio inualido; & procedat cum mala fide.*

6 *Vſurpatio Iuriſpatronatus in quibus perſonis præſumatur.*

7 *Teſtes de vniuerſitate an probent Iuſpatronatus vniuerſitatis.*

8 *Præſentationes continuatæ per quod temporis ſpatium debent eſſe in perſonis, in quibus præſumitur vſurpatio.*

9 *Continuatæ præſentationes an dicantur, ſi vna intermedia non ſit continuata.*

10 *Præſentationes continuatæ per ſpatium 50. annorum, an debent eſſe vltimæ, vel ſufficiat, quod ſint intra tempus immemorabile.*

11 *Iuſpatronatus vniuerſitatis an probetur per teſtes, ſi ſcripturæ ſint deperditæ.*

12 *Præſentatio quando dicatur ſortita effectum.*

13 *Iuſpatronatus an acquiratur ex ſola conſtructione, fundatione, vel dotatione, ſine reſeruatione,*

14 *Iuſpatronatus probatum ex immemorabili quaſi poſſeſſione, quomodo cenſeatur probatum, an ex fundatione.*

15 *Iuſpatronatus an probetur ex confeſſione Epiſcopi.*

16 *Præſentationem debet ſequi inſtitutio, & captura poſſeſſionis, vt conſtituat aliquem in quaſi poſſeſſione præſentandi.*

17 *Libri viſitationum non probant Iuſpatronatus, & quid probent.*

18 *Inſtitutus, appellatione pendente ab inſtitutione, an poſſit capere poſſeſſionem.*

19 *Iuſpatronatus quomodo transferatur titulo legati.*

20 *Conſenſus an poſſit impetrari in donatione Iuriſpatronatus, poſt mortem donatarij.*

21 *Patronus, ſi eſt in quaſi poſſeſſione, & præſentauit, ſi lis ab alio ei moueatur, qui prætendat ius præſentandi, an debeat impediri inſtitutio.*

22 *Patronus qui variare poſſit.*

23 *Iuſpatronatus præſumitur hereditarium.*

24 *Patroni, quorum vnus habet medietatem vocis; quatuor vero aliam me-*

medietatem, ſi habens medietatem, & vnus ex illis quatuor præſentent vnum, reliqui tres alium, quis præferatur.

25 *Tria inſtrumenta antiquiſſima, enunciantia Iuſpatronatus, quando illud probent.*

26 *Confeſsio partis quando probet Iuſpatronatus.*

27 *Præſentationes fuiſſe ſortitas effectum probatur, quando vnus per alterius vacationem præſentatus, & inſtitutus fuit.*

28 *Conſenſum Epiſcopi in donatione Iurispatronatus poſſe ſubſequi poſt mortem donatarij, alijs probatur, & Rotæ Romanæ auctoritate.*

De probatione iurispatronatus poſt Concil. Trident. late. CAP. LXIII.

FREQVENTISSIMA eſt in Curia Archiep. Neap. materia probationis Iurispatronatus poſt Conc. Trid. cap. 9. ſeſſ. 25. de reform. de qua multi multa dixerunt, præſertim Pariſius de confidentijs. q. 28. ego vero aliqua ſuccincte, quæ in Praxi in Curia Archiepiſcopali occurrerunt, & quotidie occurrunt, enucleabo. Et primo
1 ſolet dubitari, quot præſentationes debent eſſe intra tempus immemorabile, dum Conc. dicto cap. 9. dicit debere eſſe multiplicatas, & fuit dictum ad minus debere eſſe tres; nam multitudo conſiſtit in tribus. Gloſſ. in l. 1. §. hoc reſcripto. ff. ad Syllanianum. Gloſſ. in §. fin. inſtit. de iure perſonarum. Fiuizanus etiam aduertit in deciſ. 17. facit deciſio 7. de iure patr. Achill. de Graſſis, vbi habetur, ex
2 tribus antiquiſſimis præſentationibus probari Iuſpatronatus. Secundum dubium, quot annorum debeat eſſe tẽpus immemorabile, ad probandum Iuſpatronatus: & cõmunis opinio eſt, quòd longiſſimum tempus, & immemorabile intelligatur centum annorum. Cinus, Baldus in l. 2. C. de ſeruitutibus. Capella Toloſana deciſ. 440.

Crauet. de antiquit. temp. in prima parte, num. 2. 3. Menochius, de arbitr. caſu 3. Pariſius vbi ſupra, qui multos cumulat. Contrariam opinionem, quòd tempus immemorabile ſit minus centum annis, tenent Crauetta vbi ſupra. Menoch. dicto caſu 3. & conſil. 2. lib. 1. & hanc opinionem crebriorem, & tutiorem dicit Simon de Petris. de interpretatione vltimarum voluntatum. lib. 5. dubitatione 4. num. 231. & ſequent. propter hominis vitam valde abbreuiatam: & exiſtimant Iudicem id debere arbitrari, ſecundum locorum aerem, & vitam inhabitantiũ, vt tempus ſeptuaginta annorum dicatur aliquando longiſſimum, vel immemorabile. Sequitur Fiuizanus dicta
3 deciſ. 17. & id videtur verius. Tertium dubium, an patronus, qui eſt in quaſi poſſeſſione præſentandi poſt Concil. Triden. ſi de nouo vacet beneficium, & iterum præſentet, teneatur ad inſtantiam Fiſci de nouo docere de titulo, vel prius debeat fieri inſtitutio, & manuteneri in poſſeſſione. & in Curia Archiepiſcopali fuit pluries allegata quædam declaratio Sacræ Congregationis ſuper d. cap. 9. quæ ita ſe habet: Patronus repelli non debet à ſua quaſi poſſeſſione, ſi adhibita cauſæ cognitione poſt Concil. Trid. eſt in poſſeſſione præſentandi: & Curia pluries decreuit patronum eſſe manutenendum in ſua quaſi poſſeſſione, ſaluis iuribus Fiſco in petitorio; alias numquam daretur finis litibus: & ſolet dici, quòd ſententia facit de albo nigrum; ſecus, ſi ante Concilium; nam in d. cap. 9. irritat iura patronatus cum ſua quaſi poſſeſſione; niſi probetur tit. iuxta formam d. cap. 9. quod procedere reſpectu ordinarij, ſeu Fiſci, non patronorum, (quia ius non
4 reſiſtit) dicit Fiuizanus d. deciſ. 17. num. 16. Quartum dubium, an omnes præſentationes, ſaltem tres debeant

eſſe de tempore immemorabili? & omnes debere eſſe antiquiſſimas, tenet Fiuizanus dicta deciſ. 17. ex verbis Cõcil. d. cap. 9. ibi (ſiue etiam ex multiplicatis præſentationibus per antiquiſſimum temporis curſum, qui hominum memoriam . .) Contrarium fuit determinatum in Curia Archiepiſcopali, quòd ſufficiat adeſſe vnam ſaltem de tẽpore immemorabili, & alias ſequentes; alioquin raro probabitur Ius patronatus; & probationum facultas non eſt anguſtanda. l. quoniam. C. de hæreticis. cap. quamquam. 14. quæſt. 2. & verba Concilij ſunt intelligenda ciuili mo-
5 do. l. ſi cui. ff. de ſeruitut. Quintum dubium, an ſuffragetur immemorabilis, quando conſtat de initio inualido vitioſi tituli à principio? Et veritas eſt, quòd non ſuffragatur, vt dicit Crauetta de antiquitate temporum. parte 4. cap. abſolutis. num. 3. Couar. in regul. poſſeſſor. 2. parte. §. 8. num. 4. Sic etiam non procedit immemorabilis, quãdo apertè conſtat de mala fide. Gloſſ. Franchus in cap. 1. de præſcript. in ſexto. Balbus de præſcript. in tertia parte
6 principali, de bona fide. quæſt. 6. Couar. vbi ſupra. Sextum dubium, quænam ſint perſonæ, in quibus præſumitur vſurpatio Iuriſpatronatus vltra vniuerſitates, & communitates expreſſas in d. cap. 9. Sacra Congregatio cenſuit, tales eſſe potentes de familia, nempe Vrſinorum Sabelliorum, & ſimilium. Puteus deciſ. 57. libro 1. Pariſius dicta quæſt. 28. Idem in Baronibus, & alijs habentibus iuriſdictionem perpetuam temporalem, cenſuit Sacra Cõgregatio; quod intelligo, quando tales prætendunt habere Ius patronatus in loco, in quo exercent iuriſdictionem, non in alio. Item Iuspatronatus parochianorum præſu-
7 mitur ex vſurpatione. Puteus d. deciſ. 57. Septimum dubium, an teſtes de vniuerſitate probent Ius patronatus

vni-

Digitized by Google

vniuerſitatis? & non probare, dicit Pariſius dicta q. 28. Sed in oppoſitum videtur veritas; quia in cauſis non criminalibus, quæ non afferunt commodum, vel incommodum hominibus vniuerſitatis ſingulis, vt ſingulis, ſed ſolùm ipſi vniuerſitati, teſtes de vniuerſitate probant, etiam ſi alij adeſſent. Abb. Fel. Dec. in cap. inſuper. de teſtibus. Bart. in l. in tantum. §. vniuerſitatis. ff. de rerum diuiſione. Menoch. de arbitrarijs. lib. 2. caſu 106. qui teſtatur de cõmuni. Nec allegata deciſ. Rotæ 134. lib. 2. per Pariſium
8 obſtat, ſi benè conſideretur. Octauum dubium, an in perſonis, in quibus præſumitur vſurpatio, debeant eſſe præſentationes continuatæ per tempus immemorabile, vel per ſpatium 50. annorum? & debere eſſe omnes continuatas, ſcilicet vnam poſt aliam, per ſpatium temporis immemorabilis, videtur tenere Pariſius d. q. 28. num. 256. Contrariũ fuit dictum in Curia Archiepiſcopali; quia Cõcilium id non dicit; ſed quòd ſint continuatæ per ſpatium
9 50. annorum, vt ex eius verbis clarè colligitur. Nonum dubium, quæ dicãtur continuatę præſentationes? & tales dicuntur, quãdo vna ſequitur aliam; eſt enim cõtinuatio rerum coniunctio, & ſubordinatio, quarum extrema inuicem ſe contingunt, vt latè per Marcum Antonium Bardum in tractatu de tempore vtili. c. 1. Pariſiũ d. q. 28. Sed difficultas eſt, ſi non omnes præſentationes intra tempus quinquaginta annorum ſint cõtinuatæ, ſed adſit aliqua intermedia, non continuata, an ſit ſatisfactum Concilio? Et videtur, quòd ſic; quia verba ſunt intelligenda ciuili modo, d. l. ſi cui. ff. de ſeruit. vt ſcilicet maior pars præſentationum ſit continuata; & dicitur continuũ, etiam ſi aliquis actus ſit intermedius. Anton. Abb. Felin. in proœmio Decretaliũ, Dominicus Franch. in proœmio ſexti, Doctores

in l. 1. ff. ſoluto matrim. Sed in contrarium videtur veritas, quòd debeant omnes eſſe continuatæ; quia id ponitur pro forma, quæ eſt adimplenda ſpecifice, & non large interpretanda; l. qui heredi. l. Mæuius. ff. de cond. & demonſtr. & tales præſentationes continuatæ per ſpatium quinquaginta annorum, quæ probentur authenticis ſcri-
10 pturis, non eſt neceſſe quòd ſint vltimæ, ſeu nouiſſimæ, ſed ſufficit, quòd ſint intra tempus immemorabile; nec Concil. Trident. dicit contrarium; & proinde probatio-
11 num materia non anguſtanda, vt ſupra dixi. Decimum dubium, ſi ſcripturæ authenticæ ſunt amiſſæ, an poſſit probari amiſſio, & tenor ſcripturarum per teſtes? & difficultatem facit Concilium, quòd non confidit teſtibus, quandopræſumptio eſt vſurpationis, quia hoc modo de facili eluderetur diſpoſitio Concilij, & vbi militat eadem ratio, habet locum eadem iuris diſpoſitio. l. illud. ff. ad l. Aquiliam. l. adigere. §. quamuis. ff. de Iurepatron. ſed in contrarium videtur veritas; ſiquidem, etiam quando probatio per ſcripturas eſt de ſubſtantia, ſi ſunt deperditæ, admittuntur teſtes. textus clarus in cap. cum olim eſſemus. de priuileg. debent tamen teſtes, ſuper amiſſione ſcripturæ deponentes, plura deponere, quæ notant Gloſſa, Innoc. Ant. & alij in d. cap. cum olim. & faciliter corũ depoſitio reijci poteſt, propter talia multa requiſita, vt notat Afflict. deciſ. 301. Vndecimum dubium, quid ſibi velint illa verba Concilij d. cap. 9. Aliaſque ſecundum iuris diſpoſitionem: Pariſius dicta q. 28. dicit, quòd indicant alium modum acquirendi Iuſpatronatus ex conſtructione, dicens, quòd ſatis dicitur conſtructa Eccleſia, ſi domus, aut fundus pro conſtructione aſſignetur, vt dixit Rota Caputaquen. deciſ. 133. parte 2. poſt Rocchum de

Iure-

Digitized by Google

Iurepatronatus, in verbo, & fundauit. q. 9. Alij dicunt, quòd poſſunt etiam intelligi de multiplicatis præſentationibus per tempus 40. annorum, ad finem præſcribendi Iuspatronatus aduerſus alium patronum, quòd ſufficit, non aduerſus Eccleſiam, iuxta Lambertinum de Iurepatronatus, 2. parte primi libri 5. art. 11. q. principali; nec
12 Concilium id ſuſtulit. Duodecimum dubium, quando præſentatio dicatur ſortita effectum? & tunc intelligitur, quando fuit ſecuta inſtitutio, & capta poſſeſſio, ex Conſ. Calderin. 17. de Iurepatronatus, quem ſequuta eſt Rota
13 Caputaq. deciſ. 141. & 337. parte 2. Decimumtertium dubium, an ex ſola fundatione, dotatione, vel conſtructione abſque expreſſa reſeruatione acquiratur Iuspatronatus, & probetur? Et communis opinio eſt, quòd acquiratur Iuspatronatus abſque aliqua reſeruatione. Ita Staphil. de litteris gratiæ, fol. 54. Card. Abb. Felinus in cap. ſignificauit. de teſtibus: prȩſertim per illum textũ, Lambertin. de Iurepatron. in 1. parte primi libri, art. 4. 2. q. princip. qui teſtatur de communi, licet ipſe dubitet de dotante. Et quod acquiratur ex fundatione abſque reſeruatione, fuit pluries deciſum in Rota Romana ſignanter in vna diœceſis Diacenſ. portionis 16. Decẽbris 1591. coram Illuſtriſſimo Pamphilio. Decimumquartum du-
14 bium, quomodo intelligatur probatum Iuspatronatus ex multiplicatis prȩſentationibus, per tempus immemorabile, ſi ex priuilegio, dotatione, vel fundatione, aut conſtructione? & Sacra Congregatio cenſuit intelligi probatum ex fundatione. Item Caſſadorus deciſ. 7. de Iurepatr. Achill. de Graſſis deciſ. 7. eodem tit. & hoc modo intelligendȩ ſunt collationes Summi Pontificis Beneficiorum, dummodo conſtet eſſe de Iurepatronatus ex fundatione,

vel

vel dotatione; quia ſufficit probare multiplicatas pręſen-
15 ſtationes per tempus immemorabile. Decimumquintum
dubium, an hodie per confeſſionem Epiſcopi probetur
Iuſpatronatus iuxta Decium in authen. ſi quis in aliquo.
C. de edendo. & late tradita per Maſcardum concl. 99.
& non probari, cum ſit data certa forma à Concilio, aſſe-
rit deciſum fuiſſe in Vrbe Pariſius, dicta q. 28. num. 250.
16 Decimumſextum dubium, an in perſonis, in quibus non
præſumitur vſurpatio, ſufficiat probare multiplicatas prę-
ſentationes, ſine ſecutis inſtitutionibus? & veritas eſt,
quòd non, cum non poſſit patronus dici in quaſi poſſeſſio-
ne, quam intendit Concilium, niſi ſequatur inſtitutio, &
ſit capta poſſeſſio, iuxta dictum Conſil. Calderini 12. de
Iurepatron. & Rotam d. deciſ. 132. & 339. & probata
inſtitutione intelligitur probata præſentatio, quæ præſen-
tatio præſumitur facta in tempore, iuxta Pariſium latè vbi
ſupra. num. 237. Vltimò notandum iuxta eundem Pari-
ſium, num. 229. quod illa verba Concilij, Et alijs iure re-
quiſitis oſtendatur, intelliguntur de alijs ſcripturis, & con-
ceſſionibus, ex quibus poteſt conſtare de titulo dotatio-
17 nis, vel fundationis Iuriſpatronatus. Notandum etiam,
quod libri viſitationum, licet plenè probent quoad viſi-
tationem perſonarum, ſacramentorum, & aliorum per-
tinentium ad officium viſitantium, iuxta deciſionem Ve-
ralli 158. non tamen probant Iuſpatronatus, cum fiant
ſine cauſæ cognitione, quę requiritur in probatione Iuris-
18 patronatus ex Concil. Trid. Item notandum, quòd fre-
quenter in Curia Archiepiſc. Aduocati dicunt præſenta-
tum, facta inſtitutione, eſſe immittendum in poſſeſſionē,
non obſtante appellatione interpoſita ab inſtitutione, ex
Lambert. de Iurepatron. in 5. artic. 11. q. princip. 2. part.

2. lib.

Digitized by Google

2. lib. cuius opinio non eſt recepta in Curia Neap. ex Lãcellotto de attent. cap. 12. limit. 49. qui dicit Rotam iudicaſſe contra Lambertin. Fallit in beneficio curato, ex bulla Pij V. In conferendis. Præterea quędam alia in Pra-
19 xi occurrentia notanda cenſui. Primo, quòd Iuſpatronatus poteſt in alium tranferri titulo legati, vel donationis; & ſi in laicum, requiritur cõſenſus Epiſcopi; ſi verò in Eccleſiam, non requiritur. Abb. & alij communiter in cap. cum ſæculum. de Iurepatron. ſed difficultas eſt, an valeat legatum Iuriſpatron. futuri, ſine conſenſu Epiſcopi, nempe, ſi teſtator mandauit creari beneficium, & quòd eſſet patronus illius talis extraneus, nullo interueniente conſenſu ſuperioris. & in hoc caſu veritas eſt, quòd iſta volũtas poteſt mutari, & non dicitur Iuſpatronatus; & heredes ipſius teſtatoris, ſiue donatoris erunt patroni, cum poſtea interuenerit conſenſus Epiſcopi. Ita notabiliter Lambert. de Iurepatron. 2. part. lib. 1. 5. art. 6. q. princip.
20 ex Card. in d. cap. cum ſęculum. Secundo notandum, fuiſſe reſolutum in Curia Archiep. aſſenſum Epiſcopi poſſe ſubſequi in donatione Iuriſpatron. etiam quando donatarius eſſet mortuus; ita quòd heredes ipſius poſſent impetrare aſſenſum ab ipſo Epiſcopo, ex doctrina Affl. in c. 1. de prohib. feud. alien. per Federicum, q. 34. Item fuit reſolutum in Curia, quòd quando aliquis eſt in quaſi poſſeſ-
21 ſione Iuriſpatron. & poſt præſentationem mouetur ſibi lis ab aliquo, prætendente Iuſpatron. non debet retardari inſtitutio. Idem dicendum, ſi fuerit nota lis ante litis cõteſtationem; quia fructus præſentationis, ortus ex quaſi poſſeſſione, non ſubiacet amplius reſtitutioni, ex doctrina Abb. in cap. cum veniſſent. de reſtit. in integrum. & Lambert. de Iurepatron. prima part. 2. lib. in 4. art. 3. q.

princ.

22 princ. Ad hæc notandum, quod patronus Eccleſiaſticus, qui præſentauit, non poteſt variare; laicus vero ſic. cap. cum autem. de Iurepatr. & ibi omnes; & iſta variatio laici eſt intelligenda, vt poſſit cumulare, ſed non recedere à prima præſentatione, niſi ex cauſa; quia peruenit ad eius notitiam præſentatum non eſſe idoneum, vel indignum. Lambert. 2. part. 2. lib. 22. art. 7. q. principal. Non tamen poſſet cumulare vltra duos. Calder. in conſ. 16. de Iurepatr. latiſſime Lambert. 23. art. d. q. 7. & quia patroni, quando præſentant, iurant non variare, nec cumulare, cautela eſt, vt obtineant abſolutionem à iuramento; alias variatio, ſeu cumulatio non eſt admittenda à ſuperiore. Si tamen patronus conſtituat procuratorem ad præſentandum, & iuret non reuocare, aliud eſt; quia poſſet reuocare, quamuis eſſet periurus: ſecus, ſi iurauit non præſentare, nec cumulare; quia cum præſentatio fiat coram ſu-
23 periore, ille debet eam reijcere, vt late per Lambert. 16. art. d. 7. q. princip. Inſuper notandum, quòd Iuspatron. præſumitur hereditarium, & tranſit ad heredes, etiam extraneos; & qui non probat ſe eſſe heredem, quamuis ſit conſanguineus, non admittitur ad præſentandum. Abb. late in d. c. cum ſæculum. de Iur. patron. & dicit Feder. de Senis, conſ. 106. quod excluditur filia dotata nõ ſuccedens patri, prout in Regno noſtro, ſtantibus maſculis; ſi tamen teſtator ordinauerit, quod ad heredes ſanguinis tranſeat Iuspatron. tranſibit ad eos, etiam quòd non ſint heredes, vt dicit Petrus de Anchar. in conſ. 81. late Lambert. 2. part. primi lib. 2. art. 2. q. princ. Vlterius notan-
24 dum, quòd cum in Iurepatronatus ſuccedatur in ſtirpes, & non in capita, Clem. ſi plures. de Iur. patron. ſi plures heredes vnius, qui habebat vocem cum altero, qui heredes

pro

pro vno habentur, diſcordant inter ſe, an ſit attendenda maior pars eorũ, vel habebitur ratio etiã minoris partis, ſi minor pars concurrat cum alio compatrono, habente medietatem vocis, ita quod pręſentatus a compatrono habente medietatem vocis, & minori parte heredum, pręferatur pręſentato à maiori parte? & veritas eſt, quòd attenditur maior pars eorum, & minor pars non eſt in conſideratione, ſed abſorbetur à maiori; ita quòd ſi ſint diſcordes cum compatrono principalis, magis idoneus erit pręferendus; alias erit locus gratificationi. Ita Card. Imola, Boniſ. & alij in d. Clem. ſi plures. Lambertin. qui teſtatur de communi 2. part. primi libri 27. articulo primæ quæſt. princip.

ANNOTATIO.

Numero primo in fine, vbi allegatur deciſio ſeptima de Iurepatronatus Achill. de Graſſis, notandum, quod illa deciſione dicitur
25 Iuſpatronatus, ex fundatione, & dotatione probari ex tribus inſtrumentis antiquiſſimis, enunciantibus Iuſpatronatus ſpectare ad aliquem de iure, vel de conſuetudine. Animaduertendum, hanc deciſionem eſſe intelligendam concurrente quaſi poſſeſſione, quia dictæ enunciatiuæ probant tantùm famam. Bald. & Paul. in l. cum aliquis. C. de iure delib. Aretin. conſ. 42. & dato, quod à principio fuerit Iuſpatronatus, cum per tempus immemorabile nihil appareat de Iurepatr. cenſendum eſt ſpatio tanti temporis Eccleſiam præſcripſiſſe libertatem. Cumanus conſ. 84. num. 3. & ita fuit reſolutum in Rota Romana in vna Barchinonen. vnionis quinta Decembris 1597. coram Domino Gipſio. fuit etiam adducta deciſio 2. Caſſad. de probation.

Numero decimoſeptimo. Notandum, fuiſſe reſolutum in Rota Ro-
26 mana, per cõfeſſionem partis non probari Iuſpatronatus, iuxta decretum Sacræ Congregationis Cõcilij, relatum à Rota; verum Rota determinauit per confeſſionem partis probari Iuſpatronatus in pręiudicium confitentis, concurrentibus alijs adminiculis, & coniecturis, & intellexerunt domini declarationem Sacræ Congregationis

tionis

Digitized by Google

tionis,vt procedat, quando quis ſola confeſſione innititur. Ita fuit deciſum corã Illuſtriſſimo Pamphilio in vna Regienſis Prioratus 9. Maij.1586.Caſſad. deciſ.7. de Iurepatronatus.Put. deciſ.36. lib.3. Pereg. deciſ. 63. lib.2. Achill. 1. de Confeſſ.

Num.18. In fine ibi:Probata inſtitutione,intelligitur probata præſen-
27 tatio. Adde, idem fuiſſe deciſum in Rota Romana in vna Bononienſis Iuriſpatronatus 25. Maij.1587. in qua fuit dictum, probari præſentationes, & inſtitutiones fuiſſe ſortitas effectum,ex quo vnus per alterius vacationem præſentatus & inſtitutus fuit. ad conſ. Oldrad. 229. Lambert. lib. 2. part. 2. art. 7. q.10.

Num.21. Vbi dicitur, aſſenſum Epiſcopi poſſe ſubſequi, non ſolũ
28 poſt mortem donantis, ſed etiam poſt mortem donatarij, aduertendum, quod contrariam opinionem, vt non poſſit ſubſequi poſt mortem donantis in præiudicium heredis, tenent Abb. in diſputat. Augerio. Lamber. de Iurepatr. part. 2. lib.1. art.17. part.7.princ. Afflict. deciſ. 235. Ferret. conſ. 33. Soc. Iun. conſ. 79. num. 37. vol. 2. poſt Iſerniam. Camerarius late in l. Imperiali de prohibita feudi alienatione,per Feder. Put. deciſ. 16. lib.2. Contrariam opinionem,quod poſt mortem donantis, etiam in præiudicium heredis, qui alium præſentauit, poſſit ſubſequi, tenet Rota deciſ. 17. de Iurepatr. in antiq. quia conſenſus Epiſcopi non requiritur ad validandam donationem,quia poteſt ſubſequi.c.cura.c.ſuggeſtum. de Iurepatr. ſed requiritur ad tranſlationem Iurispatr.in donatorem: itaque contractus donationis fieri poteſt in præiudicium donatoris, ſed non tranſlatio Iuriſpatr. ſine conſenſu Epiſcopi, & heredi non fuit hoc medio tempore ius quæſitum aliter,quam penes defunctum eſſet, qui non poterat venire cõtra donationem,nec poterit filius: & eandem opinionem tenet Dec. conſ. 639. num. 4. Ioan. de Silua de benefic. q. 6. nu. 11. Franc. Marc. deciſ. Roland. conſil. 97. num. 57. iuncto num. 37. vol. 1. & ita fuit determinatum in Hiſpania in l. 8. part. 1. tit. 15. vbi Gregorius Lopez dicit, per illam legem decidi, magnam quæſtionem. late Vincent. Maxilla ſuper conſuetudine ciuitatis Bari in conſuetudine, Eccleſias. de Sacroſ. Eccleſ. vbi dicit rationes Dominorum de Rota præponderare rationibus Abb. & ſecundum hanc poſteriorem opinionem fuit iudicatum in Rota Romana in vna Pientina beneficij hoc anno 1609. coram Domino Coccino.

SVMMARIVM.

1 *Exempti omnes, etiam regulares, tenentur accedere ad publicas proceſſiones.*
2 *Proceſſiones publicæ quæ dicantur.*
3 *Regulares an teneantur accedere ad orationem quadraginta horarum extra propria monaſteria.*
4 *Regulares, qui abſunt à ciuitate, an teneantur accedere ad publicas proceſſiones.*
5 *Clerici, qui teneantur accedere ad proceſſiones.*
6 *Bulla Greg. xiij. ſuper præcedentia in proceſſionibus.*
7 *Confraternitates laicorum an teneantur accedere ad proceſſiones.*
8 *Controuerſiæ ſi oriantur inter laicos in proſeſſionibus, an ad Epiſcopum ſpectet illas dirimere.*
9 *Canonicus, qui primo adeptus fuit poſſeſſionem, præfertur antiquiori in Data, quoad præcedentiam in choro, voce in Capitulo, & alijs propter maiora onera, quæ ſubijt in Eccleſia.*
10 *Archidiaconus quando præferatur Archipresbytero in delatione Sanctiſſimi Sacramenti, & alijs functionibus.*

De proceſſionibus. CAP. LXIIII.

1 EX Concilio Tridentino c. 13. ſeſſ. 25. de regular. poſſunt ab Epiſcopo compelli accedere ad proceſſiones publicas omnes exempti, tã clerici ſæculares, quàm regulares, exceptis illis, qui in ſtrictiori clauſura viuunt. Quæ autem ſint iſtæ proceſſiones, & quomodo, & ad quas Eccleſias ſint dirigendę, Sacra Congregatio remittit arbitrio Epiſcopi, nẽpe, ſi indicantur pro bono publico, vel alias ſint ſolitæ, & publicæ, vt in feſto Corporis Chriſti, in Litanijs maioribus, in Iubileis, in Rogationibus, vel vt dicit Abb. in
2 cap. nimis praua. el 2. de exceſſibus Pręlat. & in c. dilectus.

Digitized by Google

ctus. de offic. Ordin. quæ fiunt ex magna cauſa, vt in nouo aduentu Epiſcopi, vel Legati, vel imminente peſte,
3 vel alio flagello, & ſimilibus. Declarauit tamen Sacra Congregatio, non teneri regulares accedere ad Eccleſias extra propria monaſteria pro celebratione orationis 40. horarum; ſed quando toti populo dicta oratio indicitur, tenentur in proprijs Eccleſijs huiuſmodi orationi vacare.
4 Declarauit etiam, non teneri regulares exemptos accedere ad proceſſiones, ſi abſunt à ciuitate vltra dimidium
5 milliare. Solet autem dubitari, an omnes clerici teneantur accedere ad proceſſiones: & de iure, ſecundum Felin. in d. cap. dilectus. non tenentur accedere, niſi qui coguntur venire ad ſynodum: ſed ad ſynodum tenentur ſolum accedere regulariter habentes curam animarum, Gloſſ. in cap. quòd ſuper his. de maior. & obedientia. & omnes alij beneficiati, vt in Conc. Trident. ſeſſ. 24. cap. 2. de reformat. & ſucceſſiue ſolum prædicti tenentur accedere ad proceſſiones. Archidiaconus vero in c. quando. diſtinct. 38. dicit, quòd omnes clerici diœceſis tenentur accedere ad Litanias, quæ fiunt ſingulis annis in maiori Eccleſia, ſcilicet, in Rogationibus, vt ibi dicit Gloſſ. & ſic ad proceſſiones publicas, quia ille textus æquiparat Litanias, & ſynodum; & omnes clerici diœceſis tenentur accedere ad ſynodum, ſecundum ipſum. Verum Sacra Congregatio Conc. Trident. declarauit his verbis: Congregatio Concilij cenſuit, clericos omnes diœceſanos, quantumuis exemptos, ſi beneficia etiam ſimplicia in diœceſi obtineant, teneri & compelli poſſe ab Epiſcopo, vt accedant ad proceſſiones. Item declarauit, vt non ſolum beneficiati, ſed etiam obtinentes officium in Eccleſijs, teneantur accedere ad proceſſiones; & officium obtinere poteſt

V 2 dici,

dici, qui deſeruit pro capellano, etiam in Eccleſijs exemptis; & Neapoli ita ſeruatur. Si autem clerici longe abeſſent à ciuitate, ex conſuetudine non tenentur accedere, vt dicunt Gemin. & Præpoſ. in d. cap. quando. ſed tantum vicini. De præcedentia vero in proceſſionibus inter regulares, & clericos ſęculares, multa tradit Card. Alexand. in c. Concilia. §. Epiſcopos. 17. diſtinct. quem vide. Placet tamen hoc loco referre bullam Gregor. XIII. ſuper præcedentia in proceſſionibus, quæ talis eſt.

Gregorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei.
Ad perpetuam rei memoriam.

E*XPOSCIT*, *& infra. De nobis attributa*
1 *poteſtatis plenitudine volumus, & Apoſtolica*
auctoritate decernimus, quòd quicumque ex di-
ctis Fratribus mendicantibus inter ſe de præceden-
tia huiuſmodi contendentibus, aut confraterni-
tatum prædictarum, inter quos lites, & cauſæ præmiſſorum occa-
ſione ortæ iam ſint, ſeu oriri contigerit in futurum, qui in quaſi
poſſeſſione præcedentiæ, ſeu iuris præcedendi ſunt, ij, (quibuſcum-
que reclamationibus, proteſtationibus, appellationibus, & alijs
ſubterfugijs prorſus remotis, & ceſſantibus, & poſtpoſitis) in pro-
ceſſionibus tam publicis, quam priuatis præcedere debeant: quan-
2 *do vero non probetur, aut non conſtet de quaſi poſſeſſione præce-*
dentiæ huiuſmodi, inter fratres quidem mendicantes ij, qui anti-
quiores in loco controuerſiæ, inter Confratres vero inter ſe litigantes
ij, qui prius ſaccis vſi ſunt, in proceſſionibus, tam publicis, quàm
priuatis præcedere debeant: ita vt, ſi contigerit noua monaſteria,
aut domos alicuius ordinis mendicantium erigi in loco, in quo alte-
rius ex dictis mendicantibus monaſteria, aut domus prius erecta,

&

& inſtituta ſint, ille ordo, qui prius monaſterium, ſeu domum in loco habuerit, præcedat.

8 Præterea fertur, Sacram Congregationem cenſuiſſe, confraternitates laicorum non poſſe cōpelli accedere ad proceſſiones; ſed tantum Epiſcopum poſſe eos inuitare. Sed
9 eſt dubium, an ad Epiſcopū ſpectet definire cōtrouerſias, quæ inter cōfraternitates laicorū, quādo accedunt ad proceſſiones, oriri ſolēt, quemadmodū inter Eccleſiaſticos poteſt, iuxta d. c. 13. & quòd ad Epiſcopū ſpectet, facit quòd laici in omnibus actionibus ſpiritualibus, & cōcernentibus cultū diuinū, ſubſunt iudicio Epiſcopi. Bar. in l. fi. ff. de colleg. illicitis, quoad tēporalia, iudicibus laicis. Sequitur Nauar. cōſ. 3. de foro cōpet. vbi declarans, quæ ſint iſtę actiones ſpirituales, cēſet eſſe actū confitendi, cōmunicandi, audiēdi Miſſas, ſepeliēdi mortuos in loco ſacro, vel nō ſacro; cū illis, aut illis cæremonijs. Itē præſcribere modū, & ordinē incedendi in proceſſionibus, comitandi Sanctiſs. Sacramētū, deferēdi habitū. Idē tenet Io. Vinc. de Anna doctor eximius in ſuo ſingulari tertio, dicēs non potuiſſe Conſiliū Neap. iudicare ſuper pręcedentia in proceſſionibus inter certas cōfraternitates laicorū, cū ſit cauſa ſpiritualis, quāuis inter laicos. Sciendū etiā, Sacram Congregationem nuper reſcripſiſſe Curię Archiepiſcopali Neap. omnes exemptos teneri accedere ad proceſſiones, iuxta d. c. 13. etiam ſi haberent priuilegium in limine fundationis in contrarium.

ANNOTATIO.

Quæritur, quis debeat præcedere ex canonicis, prior in Data, vel prior in poſſeſſione, licet ſit poſterior in Data: & dicendum eſt, canonico, qui prius accepit poſſeſſionem, deberi præcedentiam in ſtallo, in Choro, voce in capitulo, & alijs; ratio eſt, quia honor iſte datur antiquiori canonico propter eius maiora onera, quæ in Eccleſia ſubijt, per tex. in l. 2. C. de officio magiſtri officio-

rum: ibi, vel labor prolixior fecerit anteire, & per tex. in l. fin. C. de tyronib. lib. 12. ibi: Niſi cui & laborum aſſiduitas, & ſtipendiorum prolixitas ſuffragantur. Gloſſ. not. in cap. fin. in verbo, antiquiores. ibi: Sed & tempore, quo in Eccleſia militauerint. faciunt plura adducta per Caſſan. in Catal. Glor. mund. part. 4. conſid. 76. & part. 11. conſil. 17. & ita ex prædictis fuit deciſum in Rota Romana in vna Vicentina præcedentiæ 27. Aprilis 1594. coram Gipſio. nec ad rem facit, quod primo loco prouiſus licet in poſſeſſione poſterior præferatur ſecundo loco prouiſo, cap. eum cui. de præben. in ſexto. & iuxta latè tradita per Gloſſ. in c. ſi ſoli, in verbo, infirmitatem. de conceſſione præbendæ in 6. quoniam id procedit in iuribus, quæ ſimul cum ipſa re transferuntur: ſed nō in illis prærogatiuis, & preeminentijs, quæ cohærent perſonæ, & illam ſequuntur, cum ratione alicuius qualitatis ei conceduntur, vt in propoſito caſu propter maiora onera conſiderauerunt Domini de Rota. & hæc nota.

Item quæritur, an Archipresbyter præferatur Archidiacono abſente Epiſcopo in celebratione Miſſarum in diebus ſolemnibus, de-
10 latione Sanctiſſimi Sacramenti in eius feſto, benedictione Cādelarum, Cinerum, Palmarum, & alijs huiuſmodi actibus, & functionibus ſacerdotalibus: & videtur quòd ſic, in textu claro in cap. officium. de officio Archipresb. vbi abſente Epiſcopo huiuſmodi munia ad Archipresbyterum pertinent. Quare Doctores conſtituunt regulam, quod Archidiaconus præcedit Archipresbyterum in adminiſtratione, ſed Archipresbyter præcedit Archidiaconum in diuinis. Gloſſa in cap. primo, de offic. Archipresb. Felin. in rubrica de maiorit. & obedientia. Boerius latè in tract. de auctoritate magni conſ. num. 73. & hæc eſt veritas, quæ tamen recipit notabilem limitationem, vt non procedat, quando Archidiaconus eſt in presbyteratus ordine conſtitutus, tunc cum ſit par etiam in ordine, & maior in adminiſtratione, debet præcedere Archipresbyterum in prædictis functionibus, niſi conſuetudo obſtaret. Ita dicit Oſtien. in cap. primo, de officio Archipresb. quem ſequuntur Ioannes Andreas, Antonius, Abb. Card. Anchar. Bellam. qui dicit hoc eſſe menti tenendum: & eſt communis opinio, quæ fuit à Sacra Congregatione rituum approbata, etiam ſi Archidiaconus eſſet ſacerdos ex deuotione, non ex neceſſitate Eccleſiæ. ita pluries determinauit, & principaliter in vna Regienſis 9. Decembris 1600. his ver-

verbis: Cenſuit Congregatio, Archidiaconum dictæ Eccleſiæ, qui prima dignitas poſt pontificalem exiſtit, & ſacerdos nunc eſt, non quidem ex obligatione, ſed ex ſua voluntate, & deuotione in decantatione Miſſarum in diebus ſolemnibus, delatione Sanctiſſimi Sacramenti, benedictione Candelarum, Cinerum, & Palmarum, & alijs huiuſmodi actibus, & functionibus ſacerdotalibus, Epiſcopo abſente, præferendum eſſe Archipresbytero; neque allegatam conſuetudinem, quæ legitimè probata non fuit, eidem Archipreſbytero ad excludendum Archidiaconum ſacerdotem in caſu de quo agitur, ſuffragari. Idem fuit determinatum inter Archidiaconum Sanctæ Agathæ, & Decanum, qui erat ſecunda dignitas, die 23. Martij 1602. Idem in vna Iuuenacenſi die 17. Nouembris 1607. Idem in vna Barenſi die 19. Ianuarij. & fuit dictum, prædicta munia abſente Archiepiſcopo, vel impedito, ſpectare ad primam dignitatem, vel ea impedita ad ſecundam, & ſucceſſiuè ad tertiam, vel quartam, & omnibus dignitatibus abſentibus, vel impeditis, ad primum, vel ſecundum Canonicum, dummodo in feſto Sãctiſſimi Corporis Chriſti ipſa prima dignitas, vel primus Canonicus præſens Miſſam cantet: quod ſi præſens fuerit, & cantare noluerit, illa dignitas, vel Canonicus Sacramentum deferat, qui Miſſam celebrauit. Quod verò ad diſtributionem Miſſarum, & Veſperarum infra annum, ſeruandam eſſe conſuetudinem Eccleſiæ. Idem anno 1609. in fauorem Archidiaconi Viterbienſis ſacerdotis fuit dictum.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia coram Ordinarijs quibus ex cauſis reſignari poſſint.*

2 *Reſignatio beneficij clerici ſcandaloſè viuentis, ſine alia cauſa ab Ordinarijs recipi poteſt.*

3 *Beneficia tria, non ſufficientia ad victum, ſine diſpenſatione obtineri non poſſunt.*

4 *Beneficia, quæ vacent ipſo iure per aſſecutionem aliorum.*

5 *Beneficia ſub eodem tecto quæ retineri poſſint.*

6 *Poena nulla imponitur Ordinario, admittenti reſignationem ſine cauſa; ſed reſignatio eſt nulla.*

7 *Beneficia, reſignata coram Ordinarijs non poſſunt ab ipſis conferri ſuis, vel reſignantium conſanguineis, vel familiaribus.*

8 *Beneficij, ad cuius titulum quis eſt ordinatus, ſi reſignationem admittat Ordinarius, ipſe tenetur alere reſignantem, & reſignatio valet.*
9 *Beneficia, lite pendente, an reſignari poſſint, quando inquiſitus per ſententiam veniret priuandus beneficio.*
10 *Reſignationem beneficij non poteſt recipere, qui ex priuilegio confert.*
11 *Permutatio beneficij ex qua cauſa fieri debet.*
12 *Capellaniæ duæ ſunt beneficia vniformia, & non poſſunt retineri ſub eodem tecto, ſine diſpenſatione Apoſtolica.*
13 *Capellaniam obtinens ſub eodem tecto ſi adipiſcatur ſecundam, prima vacat, & ſi vult poſſidere primam, amittit vtramque.*
14 *Beneficia difformia ſub eodem tecto, quando retineri poſſint, & an ſit facienda mentio eorum coram Summo Pontifice.*
15 *Beneficia plura, tria, vel quatuor, ſi ſint de Iurepatronatus, an poſſint retineri abſque diſpenſatione Apoſtolica.*
16 *Beneficium incompatibile, an vacet ipſo iure per aſſequutionem alterius incompatibilis, ſi non eſt dignitas, perſonatus, vel curatum, iuxta c. de multa, de preben.*
17 *Beneficium primum non vacat per adeptionem ſecundi, niſi quis adipiſcatur poſſeſſionem ſecundi.*
18 *Beneficia coram Papa poſſunt reſignari appellatione pendente à condemnato ad priuationem beneficij, etiam data ſcientia impetrationis factæ à Papa.*
19 *Impetrans beneficium poſſeſſum ab homicida abſque diſpenſatione Apoſtolica, non tenetur probare homicidium probationibus clariſſimis, prout in cauſa criminali; ſed prout in cauſa ciuili.*
20 *Fructus quomodo diuidantur inter reſignantem, & reſignatarium, & inter heredes defuncti beneficiarij, & ſucceſſorem.*
21 *Annus à quo menſe computetur.*

De reſignationibus beneficiorum. CAP. LXV.

QVOTIDIE dubitatur, quando Ordinarius poſſit recipere reſignationes beneficiorum? ſuper quo emanauit bulla Pij V. incipiens, Quanta, anno 1568. quam ſubſtantialiter referam. Præcipitur enim in ea,

ea, reſignationes quorũcumque beneficiorũ eſſe nullas, & irritas, ſi ab Ordinarijs recipiantur, ſine aliqua ex infraſcriptis cauſis; nempe, ſi reſignantes ſint.

1 *Senio confecti.* Qui vero dicantur ſenes, remittitur arbitrio boni viri. Menoch. de arbitrarijs, caſu 59. qui conſiderata qualitate perſonæ, iudicabit ſenem 50 60. vel 70. annorum; & conſideratis etiam oneribus beneficij. Pariſius de reſignatione beneficiorum, lib. 5. quæſt. 6.

Aut valetudinarij. Quod etiam remittitur arbitrio Iudicis. Menoch. caſu 60. num. 5. eod. lib. & eſt communis. Pariſius vbi ſupra, & dicta infirmitas debet eſſe frequens, adeo vt beneficiatus non poſſit muneri ſibi iniuncto ſatisfacere. Geminianus in c. 1. clerico ægrotante, in 6.

Aut corpore impediti. Vt ſunt leproſi, paralytici; laborantes ſcabiei ſpecie, quam Phyſici Drioram vocant; Apoplectici, habentes morbum comitialem; lunatici; laborantes morbo Gallico, qui producit vlcera; habentes chiragram continuam, vel frequentem, ſiue manum tremulam.

Aut corpore vitiati. Vt ſunt cæci, claudi, habentes manum mutilatam, crus abſciſſum, vel adeo contractum, vt ſit opus ligneo pede. Gibboſi, habentes pedem fractum cum magna deformitate, iuxta Archid. in cap. hinc etenim. diſtin. 49. & tandem ſecundum Pariſium, vbi ſupra, diminuti qualibet parte corporis notabili.

Aut crimini obnoxij. Exemplifica in caſibus, in quibus clerici ſunt priuandi beneficijs, arg. cap. niſi cum pridem. de renun. vt ſunt homicidæ, ſimoniaci, adulteri, concubinarij, qui poſt monitiones non reſipiſcunt, ſuſtinentes excommunicationem per annum, vel vltra, iuxta Abb. & alios in cap. 1. de iudicijs. Periuri, Felin. in cap. ex parte. de

de reſcriptis. Blaſphemi c. ſi quis per capillos. 22. q. 1. & ſimilia delicta committentes.

Cenſuriſque Eccleſiaſticis irretiti. Vt ſunt excommunicati, ſuſpenſi, vel interdicti, iuxta cap. quærenti. de verbor. ſignif. 1

Aut qui nequeunt Eccleſiæ, vel beneficio inſeruire. Vt ſunt omnes irregulares, exules, & ſimiles. Poteſt etiam poni exemplum in eo, qui habet capellaniam in ciuitate Neapolitana; & obtinuit beneficium, requirens reſidentiam in alia diœceſi, & non poteſt commode inuenire ſubſtitutum, qui celebret Miſſas in d. capellania, vt ſæpe contingit in hac ciuitate; quia poterit admitti reſignatio capellaniç, cum id dicatur fieri non poſſe, quod commode fieri nequit, l. nepos Proculo. ff. de verb. ſignific.

2 *Aut non debent Eccleſiæ vel beneficio inſeruire*. Vt ſunt, qui turpiter, & ſcandaloſe viuunt, qui licet poſſint ſeruire, tamen propter ſcandalum non debent; & tales poſſe priuari, dicit Concil. Trident. ſeſſ. 21. de reform. cap. 6. & ex ſcandalo inducitur irregularitas. Oſtien. & Abb. in cap. cum de tua. de corpore vitiatis. vel alij, qui in ſeruitio Eccleſiæ præbent ſcandalum; vt ſunt lunatici, patientes ſtomachi languorem, ſiue vomitum, illitterati, imperiti, quibus dandos eſſe coadiutores, dicit Concilium Tridentinū, de refor. ſeſſ. 21. d. cap. 6.

3 *Seu qui vnum aliud, vel plura beneficia obtinuerit; aut quos ad aliud contigerit promoueri*. Quod intelligi debet, quando ſimul retineri non poſſunt; vt ſi vnum ſufficiat ad victum. Concil. Triden. ſeſſ. 24. de reform. cap. 17. quod ſi non ſufficit ad victum, non poteſt obtineri, niſi aliud tantū; ſed non tria, vel plura, ſine diſpenſatione Papæ; quamuis non ſufficiant ad victum; & ita ſeruatur in Vrbe; quidquid dicat

cat

cat Hoiedus, de incompat. benefic. 2. part. cap. 1. & Illuſtriſſimus & Reuerendiſſimus Card. Geſualdus Archiep. Neap. obtinuit à Papa poteſtatem diſpenſandi cum obtinentibus quinque beneficia ſimplicia, non ſufficientia ad victum: Quæ autem dicantur ſufficientia, remittitur arbitrio boni viri, iuxta late tradita per Nauar. in miſcell. 62. de oratione, & per Pariſium vbi ſupra, eſt enim habenda ratio nobilitatis, dignitatis, perſonæ, litteraturæ, familiæ, conſuetudinis regionis.

Hinc arbitror, canonicum Neapolitanum poſſe obtinere beneficium, cuius redditus aſcendant ad ducatos quingentos ſingulis annis, ſine diſpenſatione; nec habenda eſt ratio de patrimonio, quod poteſt clericus conſeruare, & redditus beneficij in proprios vſus conuertere. Innoc. & Abb. in cap. Epiſcopus. de præben. Couar. in c. 2. de teſtam.

Notandum, quòd per aſſecutionem alterius beneficij,
4 ſufficientis ad victum, non vacat primum beneficium ipſo iure; niſi dicta beneficia eſſent curata, dignitates, vel perſonatus, de quibus ſolum loquitur textus in cap. de multa. de præbendis. vel ſi quis adipiſcatur alium canonicatum in eadem Eccleſia; tunc primus vacat ipſo iure, cap. litteras. de conceſſione præbend. Hoiedus, de incompatibil. beneficior. cap. 12. vel ſi quis adipiſcatur aliud beneficium ſub eodem tecto, quando eſt vniforme, d. cap. litteras. Alia verò beneficia incompatibilia non vacant ipſo iure; ſed datur electio, cap. referente. cap. preterea. de præbend. Nauarr. conſil. 17. 18. & 19. de præbendis. Quando tamen quis adipiſcitur ſecundum beneficium curatum, dignitatem, vel perſonatum, tenetur primum ſimile quàm primum verbaliter, & de facto coram Ordina-

rio,

rio, & cum publico teſtimonio dimittere, & reſignare; aliàs carebit vtroque, vt in extrauag. Execrabilis. de præbendis. Et ex prædictis notandum ſummopere putaui; nam frequenter in Curia Archiepiſcopali occurrere ſolet, quòd beneficia plura ſub eodẽ tecto retineri non poſſunt, ſi ſunt vniformia, ſeu ſimilia, vt duo canonicatus, & duæ dignitates; ſecus ſi difformia. Lapus allegatione 117. Felin. in cap. ex parte. de reſcript. Miles in repert. in verbo, beneficia. Rebuff. in praxi de non promotis intra annum. Nauarr. in conſil. 16. de præben. & eſt communis, quidquid dicat Hoiedus vbi ſupra, cap. 20. & difformia ſunt duæ capellaniç cum onere celebrandi Miſſas ſecundùm aliquos. ſed vide in Annotation. Item canonicatus, cum capellania. Item Theſaurarius poteſt retinere capellaniã in eadem Eccleſia. Nauar. conſ. 16. & 21. de præb. Item rectoriam, & capellaniam licet habere. Lapus d. alleg. 117. quem ſequitur Franch. in cap. 1. de conſuetud. in 6. Tria verò beneficia, etiam difformia ſub eodem tecto non poſſunt retineri ſine diſpenſatione Papæ, prout ſeruatur in Vrbe. Eſt etiam aduertendum, quòd alia beneficia vltra prædicta, quæ diximus vacare ipſo iure per aſſequutionem aliorum, quamuis ſint incompatibilia cum alijs, non vacãt ipſo iure, etiam poſt Concil. Trident. cap. 4. ſeſſ. 7. de refor. vt cenſuit Rota diuerſorum, par. 1. deciſ. 484. Nauar. d. conſ. 17. de præb. vide Annotationem.

Aut ingreſſuri religionem, vel matrimonium contracturi, ſi ſtatim re ipſa id exequantur. Sponſalia vero non ſufficiunt, & ſi Epiſcopus admittat reſignationem illius, qui ingreſſus eſt religionem, non poteſt illud conferre ante profeſſionem; iuxta cap. beneficium. de regul. in 6.

Qui etiam ob capitales inimicitias nequeunt, vel non audent in

loco

loco beneficij commorari. Iſtæ ſunt cauſæ, quæ ponuntur in d. conſtit. Pij Quinti, nulla tamen imponitur pœna Ordinarijs, admittentibus reſignationes ſine cauſa, vel aliqua ex prædictis; ſed tantum reſignatio eſt nulla, vt optime aduertit Pariſius vbi ſupra. Imponitur tamen in d. bulla pœna Ordinarijs, conferentibus beneficia, ex prædictis cauſis reſignata ſuis, vel reſignantium conſanguineis, affinibus, familiaribus; etiam per fallacem circuitum multiplicatarum in extraneos collationum; vt ſint ſuſpēſi à collatione beneficiorum, & officiorum, electione, præſentatione, confirmatione, inſtitutione; & quoad Capitula, & conuentus, imponitur ſuſpenſio à diuinis, donec à Papa abſolutionis beneficium conſequantur; & collationes talibus factæ ſunt nullæ, & irritæ. Debent tamen Ordinarij animaduertere, quòd conſtituti in ſacris, ſi volunt ex prædictis cauſis reſignare beneficia, debent habere vnde ſe alant; niſi ingreſſuri ſint religionem, vt in d. bulla Pij V. continetur.

8 Eſt etiam notandum, quòd ex Concil. Trident. cap. 2. ſeſſ. 21. de refor. beneficium, ad cuius titulum quis eſt ordinatus in ſacris, reſignari non poteſt, niſi aliunde habeat vnde ſe alat; & mentionem faciat, quòd ad illud beneficiũ fuit promotus; & quod habet, vnde viuere poſſit. Declaraſſe tamen refertur Sacra Congreg. Conc. Trid. quod ſi Ordinarius admiſit reſignationē beneficij, ad cuius titulũ quis fuit promotus, reſignatio tenet; ſed Ordinarius tenetur miniſtrare alimenta de proprio, dicto reſignanti, arg. c. Epiſcopus. de preben. de qua declaratione facit mentionem Pariſius dicto tractatu, lib. 2. q. 6.

9 Notandum etiam in materia reſignationis beneficiorum, quòd frequenter in Curia Archiep. Neap. dubitari

ſolet,

ſolet, an beneficia poſſint reſignari, inquiſitione pendente, quando inquiſitus veniret priuandus beneficijs in ſententia, tam coram Papa, quàm coram Ordinario. Dicunt aliqui, quòd poſſunt reſignari ſimpliciter, etiam poſt conclusum in cauſa; etiam appellatione pendente à ſententia priuationis: non tamen ad fauorem alterius, quando teſtes ſunt recepti, & nihil reſtat, niſi ſententia ferenda, & dicit eſſe communem opinionem Pariſius d. tractatu, lib. 3. q. 16. nec quando inquiſitus ſciuit impetrationem factam à tertio de ſuo beneficio; quia tunc non poteſt renunciare in fauorem alterius. Ita Pariſius vbi ſupra, ex Butrio conſ. 43. Boer. deciſ. 205. Lancell. de attentatis, cap. 5. num. 10. latiſſime D. Campanilis ſuper ritu 6. Cur. Arch. qui multa dicit, ſed vide Annotationem.

10 Notandum etiam, quòd laicus, qui ex priuilegio habet poteſtatem conferendi aliqua beneficia, vt eſt Rex in hoc Regno, non poteſt recipere reſignationes beneficiorum, vt dicit Card. in Clem. 1. de renunciat. vbi etiam Imola; nec immemorabilis ſuffragatur laico incapaci. Io. Monachus, & Io. Andr. in cap. 2. de præbend. in 6. Pariſ. lib. 7. q. 10. & ſic anno 1599. D. Cæſar Foglia Rector S. Angeli ad ſignum fuit coactus reſignare d. beneficium in manibus Illuſtriſſimi & Reuerendiſſimi Card. Archiep. licet ei fuiſſet collatum à Prorege, & fuit dictum non eſſe verum, quòd dicit Pariſius d. q. 10. quod Proreges Regni Neapolitani ex priuilegio recipiant reſignationes, quia non reperitur tale priuilegium.

Circa permutationem beneficiorum, ex qua cauſa fieri debeat: Reſpondetur, quod propter neceſſitatem, vel vtilitatem Eccleſiæ. cap. quæſitum. de rerum permutat. & ibi Abb. teſtatur de communi: expedientia autem perſona-

ſonarum, & vtilitas ſola perſonarum etiam ſufficit. cap. cum vniuerſorum. vbi Gloſſa in verbo, vtilitati, & Abb. eodem tit.

ANNOTATIO.

Notandum primo, quidquid dicat Nauar. duas capellanias, vel
12 duo altaria cum onere celebrandi Miſſas dici beneficia vniformia, & propterea ſub eodem tecto retineri non poſſunt iuxta veriorem opinionem Gemin. & Anchar. in cap. 1. de conſuetud. in ſexto. propter rationem textus, ſed ſtatim per adeptionem ſecundæ vacat prima, iuxta cap. 1. de conſuetud. in ſexto. & ita fuit reſolutum in Rota Romana in vna Toletan. Capellaniæ, quarta Iunij 1590. coram Illuſtriſſimo Mantica. & 15. Februarij 1591. coram Illuſtriſſimo Pamphilio, & ſic requiritur diſpenſatio Papæ.

Secundo notandum, quod ſi obtinens vnam capellaniam in Ec-
13 cleſia, adipiſcatur alteram in eadem Eccleſia, prima vacat: & ſi poſt adeptam ſecũdam velit ſe intromittere in prima, amittit vtramque, per textum in cap. eum qui. de præben. in ſexto. in quo habetur, quod qui ſe ſcienter iniuſtè in aliquo beneficio intrudit, ipſo iure priuatur eo, quod prius obtinebat: qui textus fuit intellectus à Dominis, vt procedat non ſolum in beneficijs cum cura, ſed etiam ſine cura, dummodo ſint incompatibilia, vt ſunt beneficia vniformia ſub eodem tecto, vt ſentit Archid. in c. eum qui. num. 2. Gemin. num. 7. Franc. num. 1. & procedit ille textus etiam in eo, qui abſque vi, ſed iniuſtè occupat beneficium: nam textus loquitur alternatiuè de eo, qui beneficium vi occupat, ſeu ſi ſcienter iniuſtè, & ideo ſufficit alteram partem eſſe veram. l. ſi heredi plures. ff. de condit. & demonſtrat. in l. ſi quis ita ſtipulatus. ff. de verb. oblig. neque obſtat, quod d. cap. eum qui. procedat in eo, qui ſine vllo titulo ſcienter ſe intrudit in alio beneficio, vt ſentit Bonifac. in Clem. ſi plures. num. 4. de præben. & Gygas de intruſo num. 3. & 4. quia per aſſecutionem capellaniæ ſecundæ fuit extinctus titulus prioris capellaniæ. Clem. Gratia. de Reſcript. & perinde habetur, ac ſi numquam illum titulum habuiſſet. Sarn. in reg. de triennali, q. 18. num. 1. in fine, nec facit, quod expectatiua quamuis reuocata tribuat titulum coloratum. Mohed. deciſ. 184. Sarnen. de triennali, q. 24. num. 4. Caputaq. 312. lib. 3. quia hoc intelligitur ad effe-

ctum

Digitized by Google

ctum ſpolij, & in odium ſpoliatoris; quia ſpoliatus ante omnia eſt reſtituendus. cap. litteris. de reſtitut.ſpoliat. ita notabiliter Domini dixerunt in d. deciſ. & quod notandum eſt, nullam habuerunt rationem de allegata ignorantia iuris; quia Gloſſ. in d. c. cum qui. excuſat propter ignorantiam facti, ſed nõ propter ignorantiã iuris; vt in iſtis terminis poſt Gemin. in cõſ. 78. tradit Probus in additione ad Monachum, in d. cap. cum qui. ſub num. 3. verſ. ex præmiſſis. & idem eſt ſcire, ac ſcire debere. l. quod te. ff. ſi certum pet. cum ſimilibus. Potuit itaque ſcire, & ignorare non debuit, maxime quod iſta ignorantia eſt iuris ſatis clari, vt latius per Dominos fuit declaratum, & reſponſum alijs oppoſitionibus: & non fuit habita ratio, quod prima Capellania erat de Iurepatronatus. Nota igitur prædicta, quia ſunt ſingularia, & practicabilia.

14 Tertio quæritur, an beneficia difformia indiſtinctè poſſint retineri ſub eodem tecto, vt Canonicatus cum Capellania, & ſimilia? Reſpondetur, quod ab Ordinario obtineri poſſunt, ſi ita habeat conſuetudo, quod obtineantur in eadem Eccleſia, vel ſtatutum Eccleſiæ, aut diſpenſatio Epiſcopi. Gloſſ. in cap. 1. in verbo, niſi vnicum. de conſuetud. in ſexto. Ioannes And. Abbas in cap. litteras, de conceſſ. præben. & ita ſe habere conſuetudinem generalem, dicit Lamber. de Iurepatronatus. lib. 2. parte 1. quæſt. 7. artic. 15. ſi vero habens beneficia difformia ſub eodem tecto impetrat aliud, debet in narratiua dicere, quod duo beneficia ſub eodem tecto obtinentur ex diſpenſatione Apoſtolica, vel ex conſuetudine, & narratur conſuetudo hoc pacto, videlicet. Quæ inſimul obtineri conſueuerunt abſque diſpenſatione Apoſtolica & talis narratiua eſt neceſſaria. Quod ſi in ſupplicatione nihil fuiſſet expreſſum, ſupplendum eſſe ex officio alterum illorum ad electionem partis, & aliter litteræ non expedirentur, & dicta narratiua eſt iuſtificanda. Ita fuit notabiliter reſolutum in Rota 26. Iunij 1591. in vna Iuuenacẽſi Archipresbyteratus coram Illuſtriſſimo Pamphilio, habita etiam ſententia Abbreuiatorum de Parco maiori, & fuit cõcluſum, narrantem in ſua gratia ſe obtinere canonicatum cum capellania ſub eodem tecto ex diſpenſatione Apoſtolica, teneri iuſtificare diſpenſationem Apoſtolicam, non obſtante, quod dicta beneficia obtineri poſſint abſque diſpenſatione Apoſtolica, ſed ex diſpenſatione Ordinarij, vel conſuetudine propter ſtylum Cancellariæ: & ex vulgari regula, quod omnia narrata tamquam pars gratiæ ſunt verifican-

ficanda. Felin. in cap. conſtitutus. in princip. de reſcript. Itaque in impetratione a Papa requiritur diſpenſatio.

Quartò quæritur, ſtante diſpoſitione Concilij Tridentini, quod obtinenti vnum beneficium ſufficiens ad victum, non poſſit aliud conferri: an procedat, ſi beneficium non conferatur, ſed præſentetur à patrono ad Iuſpatronatus, & ſic, an plura beneficia de Iurepatronatus obtineri poſſint: & in Rota Romana in vna Cæſarauguſtana Capellaniæ 16. Martij 1577. coram Cardinali Seraphino fuit reſolutum, quod habens vnum beneficium non poſſit aliud obtinere, etiam ſi præſentetur ad Iuſpatronatus. & in d. deciſ. aſſeritur fuiſſe reſolutum per Illuſtriſſimos Interpretes Congregationis Concilij, non oriri incompatibilitatem reſpectu adeptionis, ſed tantum reſpectu retentionis: itaque habens vnum beneficium poteſt præſentari ad aliud, & adipiſci, ſed non retinere ſine diſpenſatione. & ita dicitur in alijs cauſis fuiſſe in Rota receptum: militat plane in beneficijs de Iurepatronatus ratio Conc. Trid. d. c. 17. ne vnus plurium officia occupet.

16 Aduertendum etiam, quod quamuis Rota tenuerit, vt dicitur, in Praxi, beneficium incompatibile non vacare per aſſecutionem alterius incompatibilis, ſi non ſunt perſonatus, dignitates, vel beneficia curata, iux. c. de præbend. tamen poſtea Rota mutauit ſententiam, & ſequuta eſt declarationem Illuſtriſſimorum interpretum Sacri Conc. Trident. quod vacet quodlibet beneficium incompatibile per aſſecutionem alterius incompatibilis, etiam ſi non ſint de cõtentis in c. de multa. Ita fuit dictum coram Illuſtriſſimo Pamphilio in ſupradicta Toletana capellaniæ 15. Februarij 1591. in qua fit mẽtio d. declarationis: & re vera Conc. Trident. c. 4. ſeſſ. 7. de reformat. generaliter loquitur, nec ſe reſtringit ad c. de multa; ſed ponit dictionem, præſertim, quæ exprimit alium caſum, vt clarũ eſt.

17 Item notandum eſt, quod per aſſecutionem beneficij incompatibilis, vt vacet primum, requiritur perceptio fructuum de æquitate, c. ſi tibi conceſſo. de præb. in 6. & ibi per Doct. ne interim beneficiatus cogatur mendicare: additio ad deciſionem 3. de præb. in nouis; neque obſtat, quod aſſecuta poſſeſſione vacet primum, nec poſſit dimitti ſecundum ex notatis per Gemin. & Franch. in d. c. ſi tibi. quia non procedit, quando ante aſſecutionem fructuum eſt mota lis, quæ impedit vacationem primi. Clementina, ſi plures. de præbendis. fuit dictum coram Reuer. P. D. Seraphino

vltima Maij 1591. in vna Placentina portionis.

18 Circa numerum nonum animaduertendum, in Rota Romana haberi pro indubitato, quod beneficia poſſint reſignari appellatione pendente à condemnato ad priuationem beneficij, & poſſunt reſignari ad fauorem, etiam ſi habeatur notitia collationis factæ per Papam in caſu priuationis: quare in vna Canonicatus Legionenſis, decimaquinta Februatij 1593. coram Illuſtriſſimo Arigonio fuit dictum, reſignationem Canonicatus factam poſt appellationem à cõdemnato ex diuerſis criminibus in pœnam perpetui carceris, & deportationis, & priuationis Canonicatuum, & omnium beneficiorũ, & admiſſam appellatione pendente, fuiſſe validam, & impetrantem à Sede Apoſtolica eſſe excludendum. Antonius de Butrio in conſil. 43. num. 2. Creſcent. deciſ. 6. num. 3. de renunc. nec poteſt dici, huiuſmodi reſignationem eſſe in fraudem collationis factæ, tãquam de canonicatu vacante per priuationem, & merito non eſſe admittendum, ad tradita per Butrium in d. conſ. 43. quia Butrius loquitur in reſignatione facta in manibus Ordinarij, etiam poſt habitam notitiam de collatione facta à Papa; ſecus vbi tractatur de reſignatione facienda in manibus eiuſdem Pontificis: & pendente iudicio nullitatis, & iniuſtitiæ, non poteſt dici vacare canonicatum per priuationem. Antonius Auguſt. deciſ. 3. lib. 1. Put. deciſ. 30. libro primo.

19 Sed hic obiter quæro de caſu pulchro, cum fuerit aliquid dictũ de impetratione beneficij à Papa propter delictum: pone, quod aliquis impetrauit beneficiũ à Summo Pontifice, certo modo, ex quo qui illud obtinebat ante impetrationem commiſerat homicidium, nec impetrauerat diſpenſationem; An homicidium debeat probari, prout in criminalibus, probationibus luce meridiana clarioribus iuxta l. fin. C. de probat. vel ſatis ſit probare, prout in cauſa ciuili, & beneficiali, & ſic in leuioribus. Et in Rota Romana fuit iſte notabilis caſus deciſus in vna Caſalenſis, ſeu nullius Præpoſituræ 9. Iunij 1597. coram Gipſio, & fuit dictum, quod impetrans beneficium vacans, quod poſſidebatur ab homicida, abſque impetratione diſpenſationis, tenetur probare homicidium, ſed prout in cauſa beneficiali, non criminali, in qua requiruntur probationes luce meridiana clariores. Et die quarta Iulii 1597. fuit declarata cauſa ciuilis non obſtante inſcriptione, quia non agebatur criminaliter ad pœnam, ſed tantum ad probandum vacationem.

Quæ-

20 Quæritur de dubio quotidiano, ſi reſignetur beneficium, quomodo fiat diuiſio fructuum pendentium inter reſignantem, & reſignatarium? Iſta quæſtio dependet ab illa, quomodo ſint diuidendi fructus inter heredes beneficiati defuncti, & ſucceſſorem. in qua communis opinio eſt, quod cum beneficiarius æquiparetur vſufructuario, fructus ante obitum collecti pertineant ad heredes, pendentes vero ad ſucceſſores, l. ſi vſufructuarius. ff. quibus modis vſufructus amittatur. Gloſſ. & Doct. in cap. ſi propter. de reſcrip. & in cap. præſenti. de officio Ordin. in ſexto. Contrariam opinionem tenet Albericus in l. diuortio. num. 12. ff. ſoluto matrimonio. vt pro rata ſint diuidendi ex ratione d. l. diuortio. propter onera, quæ ſuſtinet beneficiatus, cum beneficium detur propter officium. cap. fin. de reſcript. in 6. Et hanc opinionem veriorem cenſet Couar. lib. 1. variarum reſolutionum. cap. 15. num. 12. ſequitur Abendanus reſponſo 5. num. 1. & veriorem etiam cenſet Molina, de primogen. lib. 3. cap. 11. num. 4. eamq. frequentiſſime in forenſibus controuerſijs receptam vidiſſe teſtatur. Et quidem rationabilis videtur, & eam Couar. extendit ex eadem ratione ad renunciãtem beneficium Eccleſiaſticum, & ante eum idem tenuit Andr. Barolus in l. 1. C. de annonis ciuilibus lib. 11. ſequitur Pariſ. de reſignat. beneficiorum, lib. 1. q. 6. num. 80. vbi approbat opinionem Couar. præſertim in beneficijs curatis, & requirentibus reſidentiam propter curam, & miniſteria exhibita: ſed Ioan. de Platea in d. l. 1. C. de annon. ciuilibus. tenet poſt Albericum in d. l. diuortio. omnes fructus pertinere ad ſubrogatum, & dicit eſſe caſum expreſſum in authen. vt clerici. qui recedunt, alijs pro eis ſubrogatis, & quia renuncians fuit in culpa renunciando, exemplo vxoris, quæ dat cauſam diuortio. §. quia verò. in authent. vt liceat matri, & auiæ. ſed tene opinionem And. Baroli: non enim poteſt conſiderari culpa in eo, qui aliquid facit iure permittente. l. Gracchus. C. de adulterijs. & reſignatio beneficij permittitur ſine cauſa coram Pontifice, & cum cauſa coram Epiſcopo: declara, in clericis, qui ſine iuſta cauſa ſe abſentant: nam ſubrogatis debentur fructus, & ita loquitur dicta authen. vt Clerici. vt ibi dicit Gloſſ. vel ſi clericus priuetur beneficio propter culpam, argum. vxoris. & ita intelligo opinionem Ioannis de Platea: quod vero ad fructus non pendentes, communis eſt concluſio, quod pertineant omnes ad reſignatarium, de qua teſtatur Pariſius loco citato. Quare pro rata tempo-

X 2 ris

ris diuidendi ſunt fructus. Sed quæritur quando annus incipiat, & à quo menſe computetur? In iure, in pluribus caſibus, hoc eſt expreſſum; vt in feudo cap. 1. hic finitur. l. in fideicommiſſario. l. He-
21 rennius. ff. de vſuris. Et in alijs dicendum, attendendam eſſe conſuetudinem, qua ceſſante annus à die Natiuitatis Domini computabitur; ſic enim annus ſimpliciter ſumptus ſemper computandus eſt. textus in Extrauag. 1. §. Nos de omnipotentis Dei. de pœnit. in extrauag. communi. & in extrauag. quemadmodum. eod. tit. Gloſ. ordin. in extrauag. vnica. de cenſibus. in verbo, datam. Rota deciſ. 17. de iudic. in antiquis pulchrè. & deciſ. 2. de verb. ſignif. etiã in antiq.

SVMMARIVM.

1. *Concurſus in vacatione Eccleſiæ parochialis quando fieri debet.*
2. *Concurſus non debet fieri, quando cura animarum ſpectat ad collegium, vel in permutatione parochialium, & quid in Iurepatronatus, & quando ex alia cauſa omitti poſſit.*
3. *Epiſcopus, vel eius Vicarius, an habeant votũ in examine per concurſum.*
4. *Electio, ſeu approbatio examinatorum in parochiali, quæ eſt de Iurepatronatus, ad quem ſpectat.*
5. *Appellari an poſſit ab electione facta in concurſu.*
6. *Concurſus quando fit, an quilibet de populo poſſit nominare.*
7. *Approbatus tamquam magis idoneus de litteratura, an ſemper ſit alijs præferendus in concurſu parochiæ.*
8. *Epiſcopus conferens parochiam digno, omiſſo digniori, non ſolum peccat mortaliter, ſed tenetur ad reſtitutionem.*
9. *Appellari an poſſit à reiectione examinatorum.*
10. *Appellari quando poſſit ab electione Epiſcopi facta in concurſu.*
11. *Minus doctus quando præfertur magis docto.*
12. *Doctoratus qualitas debet eſſe in magna conſideratione in concurſu.*
13. *Scientiæ defectus magis inhabilitat ad beneficium curatum, quam defectus ordinum: & ibi late, qui præferendi ſint in concurſu.*
14. *Examinatores in approbatione debent exprimere idoneos, & magis idoneos.*
15. *Electus ab Epiſcopo in concurſu minus idoneus ſi reportauerit ſententiam contra, in Curia Romana ſequeſtratur beneficium, & debet condemnari ad reſtitutionem fructuum.*
16. *Familiaris Epiſcopi, an poſſit admitti ad concurſum.*
17. *Examinatores prouidendorũ ad Parochiales Eccleſias debent eſſe ſaltem*

tres

tres ſynodales, & quid ſi aliquis moriatur.

18 *Et quid ſi vltra tres ſynodales alij non ſynodales adhibeantur, & nonnulla alia notatu digna.*

19 *Examen per concurſum quando fieri debeat in Iurepatronatus laicorũ.*

De concurſu ad Eccleſias parochiales latè.

CAP. LXVI.

1 EX Concil. Trident. cap. 18. ſeſſ. 24. de reformatione, quando vacat Eccleſia parochialis, debet fieri concurſus iuxta formam dicti Capituli, alias collatio eſt nulla & irrita, & Papę poſtea reſeruata, vt etiam habetur in bulla Pij V. incipiente, In conferendis; & debet fieri concurſus etiam in beneficijs Sedi Apoſtolicæ reſeruatis: nam Epiſcopus proponit edictum concurſus, examinat concurrentes, approbat, & tranſmittit approbationem Sedi Apoſtolicæ, à qua fit prouiſio magis idoneo reperto ab examinatoribus ſynodalibus, vt in d. cap. 18. & d. Bulla Pij V. In conferendis. Fit etiam concurſus ab Epiſcopo, quando collatio ſpectat ad inferiores, quia Cõcilium Tridentinum committit hoc ſolis Epiſcopis, vnde alij excluduntur: & ita pluries fuiſſe reſolutum, dicit Pariſius de reſignatione benefic. lib. 8. q. 9. Fit etiam concurſus in parochialibus vacantibus ex cauſa reſignationis ſimplicis, vt in d. cap. 18. & ſi Epiſcopus infra ſex menſes non cõfert parochialem, ſeruata dicta forma, collatio deuoluitur ad Papã. Idem, ſi infra quatuor menſes non notificet approbatos Papæ, quando collatio ſpectat ad Papam. Item quando infra duos menſes non inſtituit præſentatos à patrono laico ad curam animarum, poterit patronus adire Papam, vel Metropolitanum, vel viciniorem Epiſcopum pro inſtitutione, vt habetur in dicta Bulla Pij V. Debet etiam fieri concurſus, etiamſi Epi-

X 3 ſcopus

ſcopus vellet conferre parochiam ſuo Vicario, vel alteri,
2 quamuis doctiſſimo; nam debet examinari, vt pluries declaraſſe Sacra Congregatio refertur. Non tamen fit concurſus, quando cura animarum ſpectat ad collegium, ex cap. ſtatutum. de electione in 6. & ita declarauit Sacra Congregatio in vna hebdomadaria collegiatæ Eccleſiæ Sancti Ioannis maioris de Neap. nec fit concurſus in permutationibus beneficiorum; nec in reſignatione conditionali in fauorem alterius; nec etiam in parochialibus, quæ ſunt de Iurepatronatus laicorum; nam in eis ſeruabitur diſpoſitio dicti c. 18. niſi aliter in fundatione cautum ſit: fit tamen concurſus in Iurepatronatus Eccleſiaſtico; quod procedit, etiam ſi partim Eccleſiaſticum, & partim laicale ſit; etiam ſi pro duabus partibus ſpectet ad laicos, & pro vna ad Eccleſiam, cum in omnibus iſtis caſibus Iuspatronatus iudicetur Eccleſiaſticum, & non laicale, iuxta tradita per Rocchum de Iurepatron. in verbo, ius. 2. quæſt. & per Lambertinum de Iurepatron. lib. 1. part. 2. art. 1. q. princip. & declarauit Sacra Congregatio. Et in iſtis caſibus poterit Epiſcopus admittere alios clericos,
3 vltra nominatos à patrono Eccleſiaſtico, niſi in inſtitutione, vel fundatione aliter cautum eſſet, tunc enim non debebit præſentatus examinari citra concurſum, & approbari ab Ordinario, vt declarauit Sacra Congregatio, & habetur etiam in Archiep. Bononien. de examine per concurſum, quòd fuit approbatum à Sacra Congregatione. Poteſt etiam omitti examen per concurſum, ex cauſa, ſi nō ſunt, qui velint ſe ſubijcere examini; vel oriantur aliquæ rixæ; aut ſi ex oblatis nullus idoneus reperiatur; poterit tunc per alios decē dies prorogari examen. quod ſi nemo etiam ſe obtulerit, procedetur ſine examine, vt in d. c. 18.

Notan-

4 Notandum tamen, quòd examen eſt faciendum coram Epiſcopo, vel eius Vicario, abſque ipſorum voto deciſiuo, & tantum ipſi poſſunt accedere, vbi vota ſunt paria, vel varia, vt declarauit ſacra Congregatio. Pariſius d. q. 9.

5 Item pluribus approbatis in patronatu Eccleſiaſtico, ad patronum ſpectabit gratificatio, ſi ad Epiſcopum ſpectet collatio, non ad inferiorem; cum vero inſtitutio ab alio, quàm ab Epiſcopo erit facienda, tunc Epiſcopus ſolus ex dignis eligit digniorem, quem patronus præſentat ei, ad quem inſtitutio ſpectat, vt in d. Archiep. Bononienſi. & ita cenſuit Sacra Congregatio.

Item licebit appellare, à mala electione Epiſcopi: verum appellatio interim non ſuſpendit executionem, ex Conc. Trid. cap. 18. & bulla prædicta, & tempus quatuor menſium datum Epiſcopis ex bulla Pij V. non currit niſi à die ſcientiæ, vt tenuit Rota, teſte Pariſ. vbi ſup.

6 Item notandum, quòd quando fit concurſus, poteſt quilibet de populo aliquos nominare pro cura animarum, vt dicitur in d. cap. 18. & in edicto concurſus in Curia Archiep. in ſpecie dicitur, vt quicumque aptos ad dictam curam nominare voluerit, nominet.

7 Item notandum, quòd ſi aliquis ex concurrentibus fuerit repertus magis idoneus doctrina, nõ eſt ſemper preferẽdus alijs, qui ſunt idonei doctrina, quia poſſunt eſſe magis idonei ætate, moribus, ſufficientia, prudentia; non enim Cõcilium reſtringit ſe ad litteraturam tantũ, vt in d. c. 18.

8 Vltimo menti tenendum, quòd licet Epiſcopus conferendo beneficium digno, omiſſo digniori, peccet mortaliter, & non teneatur ad reſtitutionem, tamen quando ex aliquo ſtatuto, vel lege beneficium, vel officium debetur digniori, reperto in concurſu, Epiſcopus non ſolum pec-

cat, ſed tenetur ad reſtitutionem, ſi minus digno conferat, iuxta notab. dicta per Nauar. c. 17. num. 64. de quo vide latius in Manuali paſtorum c. 33.

ANNOTATIO.

Vltra dicta in Praxi plura occurrũt annotanda in materia cõcurſus.

9 Primò, quod in approbatione idoneitatis videtur grauata conſcientia examinatorum, quo caſu non datur appellatio, iuxta gloſ. in cap. ſtatutum. §. aſſeſſorem. de reſcrip. in 6. in verbo, relinquitur. Verum licet non remedio appellationis, tamen via miſericordiæ, & gratiæ implorato ſuperioris officio ſuccurrendum eſt grauato, præſertim vbi agitur de magno præiudicio: & ita eſt intelligenda alia gloſſ. contraria in Clem. 1. in verb. oneramus. de Iurepatronatus, quæ dicit, Iudicem, ad quem fuit appellatum, debere emendare, quod malefactum eſt: & ita concordat dictas gloſſas Antonius, quem ſequitur Felin. in cap. ſignificaſti. de homicidio. & ita fuit reſolutum in Rota Romana in vna Legionenſis beneficij 13. Februarij 1588. coram Illuſtriſſ. Pamphilio, & fuit dictum, eſſe admittendũ ad nouum examen reiectum ab examinatoribus, & ab Epiſcopo pro beneficio ſimplici presbyterali, quem Epiſcopus ordinauerat presbyterum contra diſpoſitionem cap. accepimus. de ætat. &

10 qualit. & etiam ſacra Congregatio Concilij cenſuit reprobato ab examinatoribus non dari appellationem ab electione Epiſcopi, qui elegit approbatum ab examinatoribus, ſed a reprobatione examinatorum, ad effectum deuolutiuum, non autem ſuſpenſiuum.

11 Secundo notandum, quod ſi duo in concurſu fuerint æque idonei reperti, & approbati ab examinatoribus ſynodalibus, ſi Epiſcopus eligat vnum, non poteſt alter appellare, prætendens ipſum debuiſſe eligi, quia erat ſacerdos, doctor, pauper, & ſine beneficio: ſiquidem licet qualitas doctoratus, & ſacerdotij ſint in conſideratione, tamen in alio potuerũt eſſe aliæ qualitates, ex quibus fuit approbatus æque idoneus, & ex bulla Pij V. In conferendis, permittitur appellatio tantum, quando appellans docet de dolo, & irrationabili iudicio Epiſcopi, ibi, carnalitatis affectum, & humanæ paſſionis, non rationis iudicium ſequentes, & ibi, conſtito de prioris eligentis irrationabili iudicio Epiſcopi, quod non colligitur in æque idoneis repertis propter alias qualitates, quæ in approbato, non doctore potuerunt occurrere, ex quibus reddatur aptior eius miniſterio, ad

not.

Digitized by Google

not.pro Couar.in Reg.peccatum.part.2.§.7.num.4.Ita ſingulariter fuit deciſum in Rota Romana in vna Rauennatenſi Parochialis coram Illuſtriſſ. Arigonio 2.Decembris 1592. & pluries in alijs cauſis. Sacra etiam Congregatio Concilj cenſuit minus doctum modo idoneum quoad regimen Eccleſiæ parochialis, cuius mores boni ſunt noti Ordinario, eſſe præferendum magis docto, cuius mores vel mali ſunt, vel ignoti Ordinario.

12 Item notandum, quod in concurſu qualitas doctoratus debet eſſe in magna conſideratione l.magiſtros. C.de profeſſ. cap. quanto. de magiſt. Item defectus ſcientiæ magis inhabilitat promouendum ad beneficium, quàm defectus ordinum; nam ſufficit, quod præficiẽdus

13 Eccleſiæ parochiali attingat vigeſimum quintum annum, ex Geminiano in cap. licet canon. de elect. in 6. quare presbyter indoctus non præfertur docto, qui poteſt promoueri infra annum. Ita fuit dictum in vna Ciuitatis Caſtellæ coram domino Orano. Item vide in Manuali Paſtorum cap.38. vbi probatur, idoneum de gremio Eccleſiæ, vel de genere fundatoris, vel ciuem, vel conſanguineum Epiſcopi debere præferri ceteris paribus, alijs non habentibus has qualitates. Item nobilis præfertur ignobili ceteris paribus, & pauper diuiti, & doctor plebeius eſt præferendus nobili tantum ex genere, dummodo neceſſitas Eccleſiæ aliud non ſuadeat: etenim ſi Eccleſia haberet poſſeſſiones inter inimicos, potius eſſet inſtituendus, qui eſt primus in ciuitate, & dux factionum, vel homo potens, & robuſtus, quam homo litteratus. c. officij. de elect. & ſi eſſet beneficium grauatum debitis, potius eſſet eligendus homo diues, & potens, quam pauper, & litteratus. Abb.in cap. conſtitutis.de appell.Lamber. de Iurepatr. part. 32. lib. 11.art. 5. q.princ. & in alijs articulis præcedentibus, & ſubſequentibus late tractat de prælatione inter plures concurrentes ad beneficia. Notandum etiam, quod qui eſt de gremio Eccleſiæ, cuicumque eſt præferendus, etiam originario, quia propenſior eſt erga Eccleſiã animus, & deuotio illius, qui in ea obtinet beneficium, quam illius, qui in ea nihil obtinet: quod quidem licet non ſit ita de neceſſitate, vt in contrarium geſta veniant irritanda, tamen conuenit honeſtati, vt dicunt Doctores, cap.nullus. cap.obitum. vbi Turrecrem.& Præpoſ.61.diſt.gloſſ.in cap.cum inter canonicos.vbi Oſtien.de electione, Ioan.And.in cap.ne pro defectu. eod.tit. & ita tenuerunt Domini in vna Placentina Archidiaconatus 15.Martij.1577.coram Illuſtriſſimo Blanchetto.

Item

14 Item notandum,quod redditur ſuſpectum iudicium Epiſcopi in electione, quia noluit relationes ab examinatoribus iuxta ſolitum fieri de magis idoneo,ſed ſolum ſibi referri iuſſit,an illi, qui concurrebant, eſſent idonei, quod feciſſe præſumendum eſt, vt facilius relinqueretur locus gratificationi, idcirco nulla debet cenſeri electio. Facit,quod in ſimili dicitur de creatione officialis, quæ niſi fuerit facta ſecundum antiquam conſuetudinem, non valet. l. Actuarios.C. de numerarijs,& Actuar.lib. 12. vbi. Bart.Corſetus ſingul. 56. incipiente, cõſuetudo. Præterea ſi Epiſcopus poſſet pro eius voluntate, & arbitrio hoc pacto eligere, ſequeretur, quod de facili bulla redderetur eluſoria, & numquam eſſet locus prouocationi, ſeu appellationi per eam conceſſæ. & ita fuit dictum in vna Derthuſen. parochialis 18.Decembris 1581. coram Gipſio.

15 Et in eadem Derthuſen. 30. Martij 1582. fuit dictum coram eodem Gipſio, ſtante ſententia lata in Rota in fauorem magis idonei, qui fuerat reiectus ab Epiſcopo, & appellauerat ad Vrbem, eſſe ſequeſtrandam poſſeſſionem propter primam ſententiam in Curia reportatam,iux. Clem. vnicam de ſequeſt. poſſeſſ.& fructuum. non obſtante bulla Pij V. quæ pendente appellatione à mala electione prohibet prouiſum ab Eccleſia remoueri, & ſucceſſiue ſequeſtrum videtur prohibitum, quia fuit dictum, bullam loqui de prima ſentẽtia ab Ordinario lata ibi: hæc tamen appellatio, & pronomen, hæc, ad proxima refertur. Aret. in l. qui curaſſe. §. idem Pomponius in 2. notab. ff. de iureiur. Pariſ. conſ. 191. num. 7. & 35. num. 20. lib. 2. & in dubio verba ad actum proximum reſtringenda ſunt, l. Boues. §. hoc ſermone. cum notatis per Tiraq. de verb. ſignif. Non obſtat,quod Eccleſia hoc pacto debito ſeruitio priuaretur,quia Epiſcopus poterit Vicariũ idoneũ in ea cõſtituere, qui onera ſuſtineat.

Item in eadem Derthuſen. 11. Maij 1582. fuit dictum, prouiſum ab Ordinario minus idoneum eſſe condemnandum ad reſtitutionem fructuum, quos ex decimis, & primitijs Rectori Eccleſiæ debitis à die motæ litis ipſe percepit: cum eius electio, forma Concilij non ſeruata, nullum ius, aut iuſtum poſſidendi titulum præbere potuerit, vt clare deprehenditur ex Conc. Trid. ſeſſ. 24. c. 16. & dicta Bulla Pij V.

Item notandum, quod familiaris Epiſcopi poteſt admitti ad concurſum Eccleſiæ parochialis vacantis per obitum, non autem per reſignationem. Ita fuit deciſum in Rota in vna Fanenſis parochialis,

coram

coram Corduba die 28. Iunij 1596. & ita fuit intellecta quædam reſolutio Congregationis Concilij, quæ indiſtincte loquitur, ne familiaris Epiſcopi admittatur ad concurſum, vt procedat, quando Eccleſia vacat per reſignationem, non per obitum, ex mente bonæ memoriæ Cardinalis Caraſa, qui de hac re allocutus eſt Pontificem illius temporis. & ita etiam fuit dictum in vna ciuitatis Caſtelli parochialis die 16. Iunij 1589. coram Orano.

17. Circa examinatores debent eſſe ſaltem tres ſynodales, & ſi vnus eſſet non ſynodalis, fieret nouus concurſus, vt fuit dictum in Rota in vna Fanenſis parochialis coram Corduba. Verum in vna Toletana parochialis 10. Maij 1596. corã Illuſtriſs. Arigonio fuit dictum, Epiſcopum poſſe deputare alios examinatores, quando deſcripti in ſynodo ſunt mortui, ſecus ſi extarent, & deputentur alij, quod probatur in Conc. Trid. c. 10. ſeſſ. 25. de refor. vbi, quando moriuntur Iudices ſynodales, poteſt Epiſcopus alios deputare cum cõſilio Capituli. ſed ſacra Congreg. in vna Patauina cenſuit, quod Epiſcopus, qui non conſtituit hos examinatores in ſynodo, ſed ex ſe ipſo deputauit, vel quia priores erant mortui, vel quia nulla aderat facultas congregandi ſynodum, nulliter prouidet de parochialibus; licet quandoque ſummus Pontifex mandauerit iſtos tolerari, iniungendo, vt quã primum facta ſynodo noui eligantur examinatores, & quod prouiſi per concurſum cum examinatoribus ab Epiſcopo ſolo deputatis nouas prouiſiones impetrent, vel denuo legitime examinati & approbati ab Epiſcopo de iiſdem parochialibus prouideantur, ſi in menſibus Ordinarij vacauerint. hæc ſacra Cõgreg. Quare Epiſcopi ad tollendas difficultates ſolent impetrare licentiam à ſummo Pontifice deputandi alios examinatores in locum demortuorum. & ita vidi ſeruatum Neapoli.

Item fertur declaraſſe, quod vota examinatorum debent eſſe publica, nõ ſecreta, vt Romæ fit: item, quod ſi nullus idoneus repertus fuerit parochialis, conferatur vni ex comparentibus minus inſufficienti, quem poſtea inſtrui curare debet Epiſcopus. Item, quod Epiſcopus nõ poteſt ſtatuere aliquod ſtipendium etiam minimum examinatoribus deputatis in ſynodo pro concurſu parochialium, & ſi ſynodus diœceſana ſecus ſtatuerit, ſit nullum, & irritum. Item quod tres examinatores debent omnino adhiberi etiam in parochialibus modici valoris. Item quod non poteſt repelli à concurſu aliquis, ex quo habet aliam parochialem. Itẽ, quod examinatores licet debeant

quotannis deputari in ſynodo, nihilominus ſi ſynodus non celebretur, examinatores ſemel deputati hoc munus ſuum exerceant, donec ſynodus habeatur. Item quod peracto examine, ſi ante factam collationem veniat alius, & petat admitti ad examen, non debet audiri, & ita iudicandum, ſi comparet elapſo termino edicti.

18 Item notandum, fuiſſe deciſum in vna Portuenſis parochialis die 17. Decembris 1581. coram Gipſio, poſſe Epiſcopum vltra tres examinatores ſynodales requiſitos à Cōcilio adhibere alios non ſynodales: quia cū tres ex diſpoſitione Concilij ſufficiant, alij ad maiorem cautelam adhibiti non poſſunt actum vitiare l. teſtamentum. C. de teſtam. l. non ſolum ff. de reg. iur. ſed hoc intelligo, dummodo attendatur maior pars votorum ſynodalium examinatorum, alias poſſet fieri fraus.

Item notandum, quod vt dicitur in Praxi, Epiſcopus, vel Vicarius in concurſu non habet votum deciſiuum, ſed tantum, quando examinatores fuerint in pari voto, vel vario, poſſunt accedere; ſed hoc intelligitur, dummodo examinatorum vota non fuerint ſingularia, vt ſi quilibet vnum approbauit: nam accedente Epiſcopo, vel Vicario, nullus erit approbatus, ſed debent examinati accedente voto Epiſcopi vel Vicarij, habere vltra dimidium votorum, alias non cēſentur approbati. regula enim eſt, quod in omnibus actibus explicādis per plures, vti plures, requiritur maior pars omniū, qui interſunt c. 1. de his quæ fiunt à maiori parte. Abb. in c. Eccleſia. de elect. & ita etiam fertur declaraſſe ſacra Congregatio. Item Epiſcopus non tenetur magis eligere illum, qui habet maiora vota, & fuit idoneus approbatus, quam illum, qui non habuit tot vota, ſed fuit à maiori parte idoneus etiam reputatus, vt fertur declaraſſe eadem Cōgreg.

19 Notandum vlterius, quod in Iurepatronatus laicorum non fit examen per concurſum, ſed hoc intelligitur, quando vnus tantum fuit præſentatus, & ab examinatoribus approbatus; tunc enim non eſt quærendus alius magis idoneus: vbi vero plures ſunt præſentati, interea fit concurſus iuxta conſtitutionem Pij V. iuncta declaratione Congregationis, quā retulit, & ſequuta fuit Rota in vna Legionenſis parochialis 30. Martij. & 9. Aprilis 1590. corā Domino Comitulo. Fit item concurſus, quando deuoluitur collatio ad Epiſcopum, ob præſentationem non factam, quia ceſſat obſtaculum præſentationis, vt refertur declaraſſe ſacra Congregatio.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas Epiſcoporum, vigore Concil. Trident. ſeſſ.24. de reform. cap. 6. late interpretanda.*

2 *Occultum delictum quod dicatur iuxta terminos. cap.6. ſeſſ. 24. de refor. Conc.Tridentini.*

3 *Famoſum delictum an dicatur occultum, iuxta cap.6. ſeſſ.24. de refor.*

4 *Publicum an dicatur delictum, ſi ab Eccleſia toleratur; & quid, ſi actus delicti ſit publicus, ſed delictum ignoratur; & alia circa hanc materiam.*

5 *Delictum quando dicitur deductum ad forum contentioſum; & quid, ſi inquiſitus tranſegit cum Curia, num.6.*

7 *Irregularitas ex defectu natalium, vel perfecta lenitatis an dicatur ex delicto.*

8 *Homicidium voluntarium quod dicatur, iuxta terminos cap.6. ſeſſ.24. de reform. Conc. Trid.*

9 *Conc. Trid. ſeſſ.24. de reform. an procedat in mutilante voluntarie.*

10 *Epiſcopus an poſſit abſoluere à caſibus, reſeruatis in bulla Coenæ poſt Conc. Trident. & ibi num.11.*

12 *Epiſcopus an poſſit rehabilitare inhabiles ad officia, & beneficia, vigore c.6. ſeſſ. 24. de reform. Conc. Trid.*

13 *Epiſcopus, an poſt Conc.Trid. diſpenſet in adulterio, & alijs delictis, iuxta cap. at ſi clerici. §. de adulterijs, de iudicijs.*

14 *Epiſcopus, an poſſit poſt Concil. Trid. diſpenſare cum homicida voluntario ad ordines, & beneficia; & an cum caſuali.*

15 *Epiſcopus, an poſſit alijs delegare poteſtatem abſoluendi, vigore cap. 6. ſeſſ. 24. de reform. Conc. Trid.*

16 *Epiſcopus poteſtate ſibi conceſſa à Concil. Trid. cap.6. ſeſſ.24. de reform. non vtitur extra dioeceſim, & quid de conſenſu Ordinarij, & alia ad hanc materiam.*

17 *Abſolutio à cenſuris vigore c. 6. ſeſſ. 24. de reform. an debeat eſſe ſacramentalis.*

18 *Epiſcopus an poſſit abſoluere regulares exemptos, & cum eis diſpenſare, iuxta cap.6. de reform. Conc. Trident.*

20 *Epiſcopus an poſſit vti poteſtate cap.6. de reform. ſeſſ. 24. Conc. Trident. circa ſe ipſum; & an Capitulum ſede vacante, num.21.*

22 *Archiepiſcopus an vtatur poteſtate cap. 6. ſeſſ. 24. de reform. cum ſuis*

ſuffraganeis, vel ſubditis ſuffraganeorum, & an in viſitatione, & quando cum eis diſpenſet.

24 *Vicarius, vel Poenitentiarius, cui commiſſa eſt poteſtas abſoluendi, vigore cap.6.ſeſſ.24. de reform. Concil. Trid. an poſſit eam alijs demandare.*

25 *Vicarius Epiſcopi in caſibus ſibi ſpecialiter commiſſis, an dicatur habere iuriſdictionem ordinariam, vel delegatam.*

De poteſtate Epiſcoporum vigore cap.6. ſeſſ.24. de reform. Concil. Trident. latiſſimè.

CAP. LXVII.

FREQVENTISSIMA eſt in Curia Arch. Neapol. materia poteſtatis diſpēſandi, & abſoluendi conceſſæ Epiſcopis à Conc. Trid. c. 6. ſeſſ. 24. de reform. circa quam plura dubia occurrerunt, & in dies occurrunt, quæ hic
1 ſuccinctè ponere volui. Primum dubium, an iſta poteſtas diſpenſandi ſit ſtrictè, vel latè interpretanda? & Doctores concludunt, quòd licet diſpenſatio ſit odioſa, & ſtricte interpretanda, cap. 1. & 2. de filijs presb. in 6. poteſtas tamen diſpenſandi eſt fauorabilis, & latè interpretanda. Dominicus in cap. nos conſuetudine. 12. diſt. Ant. Abb. Feli. in cap. poſtulaſti. de reſcriptis. communis in cap. at ſi clerici. §. de
2 adulterijs. Secundum dubium, quod dicatur delictum occultum, ad finem diſpenſandi ex d. cap. 6. & eſt diſtinguendum, quòd occultum dupliciter quid dicitur: omnino occultum; & eſt illud, quòd per duos teſtes probari non poteſt: pene occultum, quod ſcitur a paucis teſtibus, tribus, quatuor, vel quinque, non a ſex; quia eſſet publicum. Gloſſ. in cap. manifeſta. 2. q. 1. Ant. in cap. veſtra. de cohabit. cler. & mulier. Miles in verbo, notorium. Probus in cap. 2. de conſt. in 6. num. 67. Affl. deciſ. 265. textus iuncta Gloſſa in

§. hæc

§.hæc ergo in cap.quis aliquando. de pœnit. diſt.1. & cum poteſtas diſpenſandi ſit fauorabilis,debet accipi occultum, pro pene occulto,non pro omnino occulto, & dicitur delictum occultum,iuxta terminos Conc.prout diſtinguitur a notorio, manifeſto, vel publico. Nauar.in Manual.cap.
3 27.num.255.Henriquez de irregular.cap.20.nu.40. Tertium dubium,quid ſi delictum eſt famoſum? quod proprie dicitur, quando de eo eſt fama in maiori parte populi, orta ab vno, qui interfuit, vel non interfuit facto, vt dicunt Ant.vbi ſupr.& Miles in verbo, manifeſtum. & non poſſe Epiſcopum diſpenſare dicunt,Nauar.& Henriquez vbi ſupra,propter ſcandalum publicũ, cui obuiare intendit Cõcilium. In oppoſitum facit,quia fama non probat delictũ. Gloſſ. & communis in cap. veniens de teſtibus. nec vnus teſtis de viſu ſufficit, & quatenus non eſſet omnino occultum,non poteſt negari, quin ſaltem dicatur pene occultũ, cum difficulter probari poſſit,& etiam quod ſcitur a quinque dicitur occultum,quamuis plene probari poſſit,iuxta
4 ſupra citatos.ſed prima opinio tutior eſt. Quartum dubiũ, quid ſi delictum eſt occultum, ſed ab Eccleſia toleratur? adhuc dicitur occultum.Antonius, & Miles vbi ſup. quid ſi delicti actus eſt publicus, ſed ignoratur eſſe delictum, puta ſi excommunicatus occultus publice celebret, adhuc dicitur occultum delictum. Nauar. & Henriquez vbi ſupra. Idem dicendum, ſi aliquis eſt excommunicatus in vna diœceſi, & celebrat in alia, in qua non eſt infamatus. Nauar.conſ.2.de clerico non ordinato miniſtrante. Quin-
5 tum dubium, quando dicitur delictum deductum in iudicium, ſeu ad forum contentioſum? & veritas eſt, quòd quando eſt facta citatio; nam propriè iudicium incipit à citatione. Alexand. Paulus, Iaſon in l.poſtquam liti. C. de pactis.

pactis. ad nihilum enim deſeruit informatio capta in Curia, ſi Curia non procedit contra inquiſitum, neque ipſum citat. Sed quid ſi delictum eſt deductum in iudicium, ſed poſtea fuit ſequuta abſolutio? poterit diſpenſari. Idem, ſi ex falſis probationibus quis fuerit abſolutus. Nauar. conſil. 2. de re iudic. Candelabrum aureum, de excommun. nu. 42. Henriquez d. c. 20. §. 4. Item, delictum meum non dicitur deductum in iudicium, licet ſocius meus fuerit in iudicium tractus, quia res inter alios acta alijs non nocet, l. ſæpe. ff. de re iud. Nauar. d. conſ. 2. Sed quid, ſi aliquis non fuit abſolu-
6 tus, neque condemnatus, ſed tranſegit, ſeu ſe compoſuit cũ Curia? & dicendum eſt, delictum non dici amplius deductum ad forum contentioſum, quia tranſactio imponit finem liti, & habet vim rei iudicatæ. l. fratris. l. non minorẽ. C. de tranſact. & ſufficit, quod inquiſitus non reperiatur condemnatus; nec dubium eſt, quod condemnetur, dummodo tranſactio non fiat in caſu non tranſigibili; quia tunc induceret confeſſionem, & probationem delicti, l. 1. & 2. vbi Gloſ. ff. de his, qui ſibi mortem conſciuerunt. l. fin. ff. de præuaricat. Iaſ. in l. trãſigere. C. de tranſact. & probationes, & confeſſiones factæ in iudicio, inducunt notorium. Ant.
7 in cap. veſtra. de cohabit. cler. & mulier. Sextum dubium, an irregularitas, quę prouenit ex defectu natalium, vel perfectæ lenitatis, ex homicidio iuſto, dicatur ex delicto? & dicendum eſt, quòd non. Caietanus in ſumma, in verbo, irregularis. Nauar. conſ. 39. de homicid. Henriquez de irregul. c. 19. & ſic non procedit textus in d. cap. 6. Septimum
8 dubium, quòd dicatur homicidium voluntarium, iuxta terminos d. c. 6. & dicendum ſecundum Nauar. cap. 27. nu. 240. qui rectius alijs dicit, eſſe homicidium illicitum, intentum, ſiue volitum in ſe ſaltem æquipollenter, aliàs quàm

vitandæ

vitã dæ mortis cauſa; qui id colligit ex cap. 7. ſeſſ. 14. Conc. Trid. de refor. ex quo ſequitur, quòd mandans aliquẽ percuti baculo citra mortẽ, ſi ſequatur ex percuſſione mors, eſt irregularis, ſed non indiſpenſabilis, ex d. cap. 6. vt cenſuit Sacra Congregatio; erit tamen homicida indiſpenſabilis, qui baculo percuſſit, & occidit. Idem in occidente ad defenſionem, ſine moderamine, cum alio modo poſſet euitare mortem, eſt irregularis, ſed diſpenſabilis, ex d. c. 6. Nauar. vbi ſup. & in conſ. 27. de homicid. Henriquez d. c. 19. Item medicus, vel chirurgus, qui ex imperitia, aut negligẽtia occidit, non dicitur homicida voluntarius, niſi intendat accelerare mortem, vt vitet anguſtias infirmi agonizãtis. Item mãdans occidi Titiũ, ſi occidatur Sẽpronius, nõ eſt homicida voluntarius indiſpẽſabilis, ex d. c. 6. vt cẽſuit Sacra Cõ-
9 greg. Sed quid in mutilãte voluntarie ex induſtria? & videtur, quod Epiſcopus non poſſit diſpẽſare; quia mors, & mutilatio a pari procedũt, quoad irregularitatem, c. 1. de cler. in duello pugnantibus. Contrarium refertur cenſuiſſe ſacra Cõgreg. & credo verius, quia dictũ c. 6. loquitur de homic. & licet a pari procedant homicidiũ, & mutilatio quoad irregularitatem; non tamen quoad diſpenſationẽ, & poteſtas
10 diſpenſandi eſt late interpretanda, vt ſup. dixi. Octauũ dubium, an Epiſcopi poſt Conc. Trid. poſſint abſoluere a caſibus reſeruatis in bulla Cœnę, & quidquid dicãt moderni, veritas eſt, quod non: & ita declarauit Greg. XIII. S. D. N. Clem. VIII. & ſacra Cõgregatio. Solum poteſt Epiſcopus abſoluere ab hæreſi in foro exteriori in officio ſanctæ Inquiſitionis, vt tradit Eymericus in Direct. Inquiſitorum 3. parte, q. 92. & ibi Pegna Locatus in opere iudiciali, in verbo, abſoluere. Repertoriũ Inquiſitorũ in verbo, abſolutio. Simancas de catholicis inſtitutionibus, tit. 3. Sed maior dif-

ficultas eſt, an poſſit Epiſcopus vigore Concilij abſoluere a caſibus Papæ reſeruatis in alia lege lata, poſt Concil. Trid. extra bullam Cœnæ Domini? & videtur, quod ſic, niſi in dicta l. poſteriori fiat expreſſa derogatio Concilij: nam Cõciliaris diſpoſitio habet clauſulam derogatoriam, & de ea debet fieri ſpecialis mentio, iuxta Archid. communiter receptum in cap. 1. de conſt. in 6. Fel. late in cap. nonnulli. de reſcript. In oppoſitum facit, quòd lex eſt interpretanda, ita vt non reddatur eluſoria eius diſpoſitio, cap. ſi ciuitas. de ſententia excommunicationis in 6. Sed talis reſeruatio eſſet fruſtratoria, ſi omnes Epiſcopi poſſent abſoluere. Immo ſecundũ Bartolum in extrauag. ad reprimendum. quando fertur ſecunda lex contraria priori, habenti clauſulam, derogat priori, cuius opinionem veriorem putat Felinus in d. cap. nonnulli: quia Princeps præſumitur ſcire legem priorem, & eo ipſo, quòd facit legem contrariam, cenſetur eam tollere, iuxta cap. 1. de conſt. in 6. Præterea Concil. Trid. in omnibus reſeruat auctoritatem, aut contrariam declarationẽ, ſeu definitionem Summo Pontifici, vt in cap. final. ſeſſ. 25. de reform. ſeſſ. 7. de reform. in princ. ex quo ſequitur, quòd non requiritur derogatio Concilij in lege poſteriori Papæ, & ita audiui declaratum fuiſſe a ſacra Congregatione, quòd hodie Epiſcopi non poſſunt abſoluere à caſibus reſeruatis Papæ, in alijs legibus extra
12 bullam. Nonum dubium, an Epiſcopus vigore dicti cap. 6. poſſit rehabilitare inhabiles ad officia, & beneficia, nempe ſimoniacos, & quod poſſit, tenet Henriquez, de excommunicatione, cap. 56. §. 1. in Gloſſa, in l. fin. dicens, quòd inhabilitatio venit ſub nomine ſuſpenſionis, irregularitatis, aut caſus occulti. In oppoſitũ facit, quòd licet inhabilitatio conueniat aliquantulum cum irregularitate, aut ſuſpẽ-
ſione,

ſione; non eſt tamē irregularitas, vt idem Henriquez fatetur d.cap. 56. neque ſuſpēſio, vt clarum eſt, neque caſus occultus, qui præſupponit peccatum, vt dicit Nauar. in Manual. cap. 27. num. 261. & proinde Epiſcopus non poterit rehabilitare, quia eſſet diſpenſare contra legem ſuperioris, cap. cum inferior. & cap. quòd ſuper his. de maior. & obedientia. & in dubio tutior via eſt eligenda, cap. iuuenis. de ſponſ. & ita cenſuit Sacra Congregatio, vt non poſſit rehabilitare ſimoniacum occultum ad beneficia in poſterum obtinenda, nec ad ea retinenda, quæ per ſimoniā occultam obtinuit: tenet etiam Catecheſis Neap. fol. 227. Sed quomodo Epiſcopus abſoluit ab excommunicatione vigore d. cap. 6. cum in eo non fiat mentio de ea, ratio eſt, quia venit ſub nomine caſus occulti, Papæ reſeruati; quia Papa nūquam reſeruat ſibi caſum ſine cenſuris. Nauar. notabiliter in conſ. 18. de clerico excommun. miniſtr. Vndecimū du-
13 bium, an poſt Concilium Tridentinum Epiſcopus poſſit diſpenſare, in fori exteriori, ab adulterio infra, iuxta cap. at ſi clerici. §. de adult. de iudicijs. & dicendum eſt, quòd poteſt; nam correctio legum eſt euitanda, niſi appareat de expreſſa correctione. l. ſi quando. C. de inofficioſo teſtamē-
14 to. l. pręcipimus. C. de appell. Duodecimū dubium, an poſt Concil. Trid. poſſit Epiſcopus diſpenſare cum homicida voluntario ad beneficium ſimplex, & minores ordines, vt dicunt Oſtienſis, Io. And. Cardinalis in cap. 2. per illū textum, de clericis in duello pugnantibus. & etiam ad exercendos ſacros ante ſuſceptos, iuxta Archid. in cap. de his. 50. diſt. & etiam ad retinendum curatū, vt dicit Decius in d. §. de adulterijs, nū. 129. & ꝙ poſſit poſt Conc. tenet Hēriquez d.c. 19. In cōtrariū facit, quod de iure cōmuni non probatur, quòd Epiſcopus poſſit diſpenſare quoad ordines

minores cùm homicida voluntario, iuxta veriorē opinionem Abbatis, Mariani Socini in d.cap.2. Felin. in c.ad audiẽtiam. de homicid. Couar. in Clem. ſi furioſus. de homici. 2. par. §. 3. ſed tantum in homicidio caſuali id procedere dicũt. Quod verò ad beneficia, Concil. Trid. c.7. ſeſſ. 14. de refor. id expreſſe prohibet; & ita tenet Nauarr. in cap.27. num.240. quod d. diſpenſatio non poſſit fieri ab Epiſcopo poſt Concil. Trid. cum homicida voluntario; ſed cum ca-
15 ſuali ſic, vel commiſſo ad defenſionem. Tertiumdecimum dubium, an Epiſcopus poſſit hanc poteſtatem ſibi traditã à Concilio alijs delegare? Et dicendum eſt, quòd ſic; cùm competat ei ex officio, & priuilegio ſuæ dignitatis, quia non eſt nudum miniſterium, ſed iuriſdictio; ſecus ſi ex delegatione Papæ fuiſſet ſibi commiſſa abſolutio, ex cap.fin. vbi Gloſſa, Abb. Anch. Card. de offic. Ord. Felin. in cap.fin. de officio delegati, in fine; & ita concordantur dicta duo iura; & ſeruatur in Curia Neapol. quòd dicta poteſtas ex 2
cap.6. alijs delegatur; non tamen abſolutio, quæ ex delegatione Papæ committitur Archiepiſcopo, vel Vicario: ita etiam audio declaraſſe ſacram Congregationem, vt poſſit Epiſcopus committere dictam poteſtatem abſoluendi ex c.6. non ſolùm Vicario generali, ſed etiam Pœnitentiario; 1
Confeſſario, vel Vicario, ad abſoluendum in ſimilibus caſibus ſpecialiter conſtituto; & hanc poteſtatem poterit ſpecialiter committere, non ſolùm vni Confeſſario, ſed pluribus, licet Concilium loquatur in ſingulari; nam ſingularitas refertur ad pluralitatem, quando militat eadem ratio in pluribus, quæ in vno. l. ſi quis ita. §. 1. ff. de teſtam. tutela. l. ſi quis filiabus. ff. de legatis 1. vbi Iaſon. & quando conſtitutio loquitur in ſingulari, procedit etiam in plurali, & è contra; l. ſi quis id quod. ff. de iuriſdict. om-

nium

Digitized by Google

nium iudicium. cap. ſi compromiſſarius. de electione in 6.
16 Franchus in cap. 1. de tempor. ordinat. in 6. Decimumquartum dubium, dicit Conc. in d. c. 6. quòd Epiſcopus non poteſt vti hac poteſtate extra prouinciam, & cum non ſubditis, ſicut Legatus miſſus non poteſt abſoluere non ſubditum, nec ſubditum extra prouinciam. c. penul. de offic. Legati. Ex quo ſequitur, quòd Archiep. Neap. non poteſt abſoluere ſcholarem exterum, qui in ſuis partibus taliter deliquit, vt indigeat prædicta abſolutione, vt in Legato miſſo dicunt Abb. & Card. in d. c. penult. Sed an id poſſit facere Epiſcopus cum ſuis ſubditis extra diœceſim, de conſenſu diœceſani, Oſtien. in ſimili caſu in legato miſſo, in d. cap. penult. tenet, quòd licet videatur rationabile, quod ſuos ſubditos poſſit abſoluere extra prouinciam, de conſenſu diœceſani; tamen cum hoc ſit priuilegium à Papa conceſſum, non audet hanc interpretationem facere. arg. c. 2. de auctor. & vſu pallij. cap. ſane. de priuileg. ſequitur Anchar. & Card. in d. c. penult. An vero poſſit Epiſcopus abſoluere non ſubditos in ſua diœc. de conſenſu ſui Ordinarij? & videtur quòd ſic; nam quilibet Epiſcopus poteſt abſoluere à reſeruatis alteri Epiſcopo peregrinos, ex expreſſa voluntate ſui Epiſcopi, vel tacita, quæ ſemper præſumitur, vt pulchre per Sotum in 4. diſt. 18. q. 4. artic. 2. Et dum conſentit, cenſetur facere ſuum delegatum. Sed contrarium eſt dicendum; nam etiam per delegatum debet abſolui in ſua diœceſi; vt in d. c. 6. Sed quid, ſi non ſubditus delinquat in aliena diœc. & indigeat abſolutione prędicta? Et dicendum eſt, quòd poterit abſolui à diœceſano loci, in quo deliquit; quia ratione delicti efficitur ſubditus. cap. fin. de foro compet. Ita Vinc.
17 Io. Andr. Anchar. Card. in d. cap. penult. Pariter pote-

rit abſoluere ſuos ſubditos, alibi delinquentes. Card. in d. c. penult. Decimumquintum, dubium, qualis debeat eſſe iſta abſolutio, iuxta d. cap. 6. ſi in ſacramento Pœnitentię, vel in foro ſecreto, extra confeſſionem. Nauar. in conſil. 11. de priuileg. tenet, quòd ſufficit, ſi fiat extra confeſſionem in foro ſecreto; & dicit, quòd illa verba Concilij in foro conſcientiæ tantum ſignificant, quòd abſolutio data nihil proſit, quoad forum exterius; & quia abſolutio ab excommunicatione non eſt abſolutio ſacramentalis, ſecundum omnes, & clericus in minoribus Vicarius Epiſcopi poteſt excommunicare, & abſoluere. S. Thom. in 4. diſt. 18. q. 4. art. 2. Gloſſ. in cap. canonica. de ſententia
18 excommunicationis; & iſtud videtur verius. Decimumſextum dubium, an poſſit Epiſcopus hac poteſtate vti cum regulariter exemptis, in ſua diœceſi commorantibus? Et dicendum eſt, quòd non; quia non ſunt ſubditi, etiam ante Concilium Tridentinum. Verior eſt opinio negatiua, quòd exemptus non poteſt ſe ſubijcere Epiſcopo, vt ab eo abſoluatur, vel cum eo diſpenſetur, vt tenent Anton. & Abb. in cap. ſignificaſti. de foro compet. contra
19 Federicum de Senis. conſ. 14. Decimumſeptimum dubium, an poſſit Vicarius Epiſc. vti hac poteſtate? non; quia ſine ſpeciali mandato non poteſt abſoluere à caſibus reſeruatis Epiſcopo. Archid. in cap. 2. de pœnit. in 6. Decimum-
20 octauum dubium, an Epiſcopus poſſit vti hac poteſtate circa ſe ipſum, delegando alteri poteſtatem abſoluendi ſe ipſum à cenſuris Papę reſeruatis? & videtur, quod non, ſaltem quoad excommunicationem; quia excommunicatus caret exercitio iuriſdictionis; ergo non poteſt alteri, quòd non habet, dare; & ita arguendo tenent Card. Imola, & Anchar. in Clem. 1. de relig. domibus. Sed in oppoſitum

eſt

eſt veritas; quia excommunicatus occultus poteſt exercere ea, quæ fiunt ratione publici officij. Innoc. communiter receptus in cap. cum dilectus. de conſuetudine probatur in cap. ad probandum. vbi omnes de re iudicata, & clarum eſt, approbare confeſſarios, eis dare poteſtatem abſoluendi à cenſuris, & exercere quamcumque iuriſdictionem, ſpectare ad publicum officium, quod gerit Epiſcopus. Hinc excommunicatus occultus poteſt alios excommunicare, cum id faciat ratione publici officij. Innoc. & alij in cap. ſi vere. de ſententia excommunicationis. Fel. & alij in d. cap. ad probandum. & prædicta tanto magis procedunt in diſpenſatione ab irregularit. Decimumnonum dubium, an Capitulum ſede vacante poſſit vti dicta poteſtate, cap. 6. & dicendum eſt', quòd ſic, quia iuxta opinionem veriorem Doctorum, Capitulum ſede vacante poteſt diſpenſare in omnibus caſibus, in quibus poteſt Epiſcopus, vt latiſſime probat Federicus de Senis, conſ. 3. & 4. Abb. in cap. cum olim. de maior. & obedientia. Pauinus de poteſtate Capituli ſede vacante part. 1. q. 30. Nauar. conſ. 31. de tempor. ordinat. & poteſt abſoluere ab omnibus cenſuris, à quibus poterat Epiſcopus, cap. vnico, de maior. & obedient. in 6. Vigeſimũ dubium, an Archiepiſcopus poſſit vti hac poteſtate dicti cap. 6. cum ſuis Suffraganeis, vel ſubditis Suffraganeorum? & quod poſſit cum ſuis Suffraganeis clarum eſt, cum ipſe dicatur eorum Ordinarius, coram quo poſſunt conueniri, cap. cognouimus. 10 q. 5. Abb. & alij in cap. paſtoralis. de offic. Ordinarij, & dicitur Suffraganeus, de clero Metropolit. c. miratus. & ibi Gloſſa, 93. diſtin. & poteſt ab eo abſolui à cenſuris, vel ſede Metropolit. vacãte, ab eius Capitulo. Bertachinus de Epiſ. in præludijs num. 123. Quaranta de auctoritat. Archiepiſ.

auct. 16. ſed quoad ſubditos Suffraganeorum, ett dubium, quia in eos non habet poteſtatem, niſi in caſibus à iure expreſſis, d. cap. paſtoralis. de officio Ordinarij. & hic caſus non reperitur expreſſus. Sed an poſſit diſpenſare, quando viſitat prouinciam cauſa cognita in Concilio Prouinciali iuxta Conc. Trid. cap. 3. ſeſſ. 24. de reform. Henriquez de irregularitate, cap. 18. tenet, quòd ſic, per tex. in cap. fin. de cenſibus in 6. contrarium tenent Abb. & Ant. in cap. ad extirpandas. de filijs presbyt. ſolum enim poteſt Epiſcopus diſpenſare cum ſubditis Suffraganeorũ in caſibus, in quibus poteſt eos iudicare. Felin. in d. cap. paſtoralis. poteſt etiam eos abſoluere à cenſuris, dum in viſitatione audit confeſſiones eorum, d. cap. fin. & in hoc poteſt vti auctoritate dicti cap. 6. quoad abſolutionem à cenſuris, & à peccatis, non tamen, quoad diſpenſationem, & extra caſus ſupradictos Archiepiſcopus non poteſt abſoluere eos, neque à minori excommunicatione. Dominicus, Anch. Franch. in d. cap.
25 fin. Sil. in verbo, Archiep. Vigeſimum primum, & vltimum dubium, an Vicarius, cui commiſit Epiſcopus poteſtatem abſoluendi, vigore d. cap. 6. poſſit eam alijs demandare, & dicendum eſt, quòd, quando Vicarius in caſu ſibi ſpecialiter commiſſo habetur pro delegato, non poteſt alijs demandare, niſi ſolum nudum miniſterium abſolutionis, ita quòd prius ipſe audiat pœnitentem, imponat pœnitentiam, & nihil arbitrio eius, qui abſoluere debet, remittat, ſed tantum nudum miniſterium abſolutionis: & ita poſſunt facere Pœnitentiarij, qui habent hanc poteſtatem ſibi delegatam, nam poſſunt ſolum ſubdelegare nudum miniſterium abſolutionis. Ratio eſt, quia delegatus ab Ordinario non poteſt ſubdelegare, niſi ſolum articulum non iuriſdictionalem, ſeu nudum miniſterium; vt notabiliter dicit

Felin.

Felin. in cap. ſuper quæſtion. num. 19. de officio delegat. Nauar. cap. 27. in Manual. num. 45. quando vero Vicarius in caſu ſibi ſpecialiter commiſſo habet iuriſdictionem ordinariam, poteſt etiam ſubdelegare iuriſdictionem cum poteſtate arbitrandi, & iniungendi pœnitentiam, iuxta tradita per eundem Felin. vbi ſupra; ſed quando Vicarius dicitur vti poteſtate ordinaria, vel delegata in caſibus ſibi ſpecialiter commiſſis, ſunt opiniones, ſed magis communis opinio eſt, quòd ſiue ei committantur caſus ſpeciales ſimul cum commiſſione generali, ſiue diuiſim, ſi poſt commiſſionem aliquorum caſuum particulariū ponitur clauſulag eneralis, tunc habebit iuriſdictionem ordinariam, cū ille ſit Ordinarius, cui committitur vniuerſitas cauſarum. l. prætor. ff. de iudicijs. ſi vero non ponitur clauſula generalis, tunc in caſibus expreſſis requirentibus ſpeciale mandatum habebit delegatam. Ita Dominicus, Anchar. in cap. 2. de officio Vicarij in 6. Rota tamen in nouis, deciſ. 371. incipiente, Si Epiſcopus, tenet indiſtincte, quòd in caſibus requirentibus ſpeciale mandatum, Vicarius habeat poteſtatem delegatam, & ab eo poſſit appellari ad Epiſcopum. Quapropter tutius eſt committere nudum miniſterium abſolutionis.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicationis remedium eſt ſubſidiarium, quando executiò realis, vel perſonalis fieri non poteſt.*

2 *Excommunicatio lata non in ſubſidium iuxta formam. c. 3. ſeſſ. 25. de reform. ligat; ſed eſt iniuſta.*

3 *Numcio creditur, non potuiſſe exequi in bonis, nec in perſona.*

4 *Excommmunicatio an poſſit à principio ferri, ſi notorie appareat non poſſe deueniri ad exequutionem realem, vel perſonalem.*

5 *Laici, & clerici ſub quibus poenis citantur in Curia Neap.*

De

De excommunicatione ferenda in ſubſidium.
CAP. LXVIII.

DE iure communi in actione reali, contra contumacem, remedium excommunicationis debet eſſe ſubſidiarium, quando nõ poteſt fieri miſſio in poſſeſſionem bonorum. cap. tuæ fraternitatis. vt lite non conteſt. in actione perſonali eſt in arbitrio iudicis, an velit procedere ad excommunicationem, vel ad exequutionẽ realem. cap. quoniam frequenter. §. fin. eod. tit. Abb. in d. cap. tuæ. & adeſt Ritus Cur. Archiepiſc. 16. qui loquitur in actione perſonali, iuxta Oliuam ibi; ſed poſt Con-
1 cil. Trid. de quauis cauſa agatur, remedium excommunicationis debet eſſe ſubſidiarium. vt in cap. 3. ſeſſ. 25. de reform. adeo quod fertur declaraſſe Sacra Congregatio, quòd ſi duo ſunt obligati in ſolidum, in forma Cameræ, pro eodem debito; & contra vnum poteſt deueniri ad exequutionem realem, vel perſonalem, & contra alium non, poteſt iſte alter excommunicari, cum hoc remedium ſit ſubſidiarium; & poſſit eſſe conſultum alia via per executionem realem contra alium; ſi tamen Iudex
2 excommunicaret priuſquam conſtet de impedimento, vel perturbationibus, propter quas non poteſt deueniri propria auctoritate ad exequutionem realem, vel perſonalem, eſt valida excommunicatio; vt declarauit Sacra Congregatio; ſed quod debent Ordinarij curare, vt ſeruetur forma. d. cap. 3. Idem dicit Abb. in d. cap. tuæ fraternitatis. in actione reali ante Concil. nam excommunicatio lata contra formam iuris non eſſentialem ligat; ſed

eſt

eſt iniuſta, vt ſi ſine monitione, vel ſine ſcriptis. doct. in c. ſacro. & de ſent. excom. & in c. 1. eod. tit. in 6. Quomodo autem debet conſtare, non potuiſſe fieri executionem in bonis, vel in perſona? reſpondetur ſufficere, ſi conſtet per relationem nuntij, cui in hoc caſu creditur. l. properãdum. §. & ſi quidem. C. de iudicijs. Bart. in l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iudic. Alciat. de præſumpt. reg. 3. præſumptione 14. Et ita fertur cenſuiſſe ſacra Congregatio, &
4 ſeruatur in Curia Neap. Si autem notorie appareret, non poſſe deueniri ad executionem realem, vel perſonalem, crederem a principio poſſe deueniri ad excommunicationem ex his, quæ dicunt Bart. Iaſ. & alij in l. fin. ff. ſi cert. pet. quod quando eſt facienda diſcuſſio bonorum, vt deueniatur ad alium actum, poteſt omitti, ſi notorie conſtat, debitorem non eſſe ſoluendo. Nicoſ. de pignor. 1. membro 8. par. num. 14. qui loquitur in hypothecaria, in qua præcedere debet excuſſio bonorum, Auth. hoc ſi debitor. C. de pignorat. Conſtat autem notorie de paupertate, per librum extimi, vel ſi vadit oſtiatim mendicando; aut ſi ceſſit bonis, vt late per eundem Nicoſ. ibidem. facit, quia notorium releuat ab onore probandi, Ant. Abb. & alij in cap. veſtra. de cohabit. cleric. & mulier. Et prædicta pari ratione procedunt, quando notorie conſtat, non poſſe procedi ad exequutionem perſonalem. In Curia Neapolitana ſeruatur, quòd clerici, & laici in cauſis ſpectantibus ad Curiam Eccleſiaſticam, citantur ſub pœnis pecuniarijs ceræ laboratæ, & ſimilium, & in ſubſidium excommunicationis; & facta relatione per curſorem, quòd non potuit exequi in bonis, nec in perſona, proceditur ad excommunicationem. Laici vero, quando citantur pro teſtibus in aliqua cauſa, ſolum eis imponitur pœna excommunica-

nica-

nicationis,ex not. ſup.in cap. 10.non loquor in cauſis Sanctæ Fidei, in quibus poſſunt per Epiſcopum carcerari, & quouis modo puniri teſtes,& alij,& officiales temporales impedientes ſunt excommunicati, & incurrunt in grauiſſimas pœnas,contentas in bulla Pij V.ſi de protegẽdis,&c.

SVMMARIVM.

1 *Poenam pecuniariam an poſſit Epiſcopus ſibi retinere.*
2 *An conuertere in ſolutionem mercedis Vicarij, & aliorum officialium Curiæ, vel in fabricam Eccleſiæ Cathedralis.*
3 *Et quid ſi Epiſcopus eſt pauper.*
4 *Nuncius Regni Neapoli Sede vacante, an poſſit poenas pecuniarias applicare Cameræ Apoſtolicæ.*
5 *Poena Clerici committentis delictum ſede vacante, ſed condemnati ab Epiſcopo ſucceſſore, an pertineat ad Nuntium Apoſtolicum.*

De pœnis pecuniarijs, conuertendis in pios vſus.
CAP. LXIX.

DICIT Oſtien.in ſumma de officio Ord. §. quid pertinet. quòd vbi per ſtatutum
1 imponitur pœna pecuniaria, poteſt Epiſcopus illam ſibi retinere; vbi vero per ſententiam, licet poſſit, honeſtius facit, ſi pro euitanda ſuſpicione auaritiæ,deputet ad pios vſus: quem ſequuntur magis communiter dd. quos numerat Felin. in cap. irrefragabili. de offic. Ordin. Abb. in cap. licet. de pœnis; niſi Epiſcopus indigeret euidenter, iuxta communem in d. cap. irrefragabili. de qua teſtatur Felin. quia prima charitas incipit à ſe ipſo; & quia obligatus facere eleemoſynam nomine alterius,poteſt ſibi ipſi illam facere, ſi eſt in neceſſitate, vt late probat Felin.

vbi

Digitized by Google

vbi ſupra, & obligatus ad reſtituendum pauperibus poteſt ſibi retinere, tamquam vnus ex pauperibus. Nauarr. cap. 17. num. 91. & dicit Cardin. in Clemen. ad noſtrum. in fin. de hæret. quod Inquiſitores pœnas pecuniarias non poſſunt ſibi retinere, ſed in pios vſus conuertere; niſi retineāt pro vtilitate, vel neceſſitate officij; ſed poſt Concil. Trid. cap. 3. ſeſſ. 25. de reformat. pœnæ pecuniarię, eo ipſo quod exactæ fuerint, ſunt aſſignādæ pijs locis, quòd ſerua-
2 tur in Curia Archiep. Neap. Refertur etiā ſacra Congreg. cenſuiſſe, non poſſe Epiſcopum dictas pœnas conuertere in ſolutionem mercedis Vicarij, & aliorum officialium Curiæ, nec in fabricam Eccleſię Cathedralis; cum ad hoc ſint aſſignati redditus Epiſcopo. cap. cum ab omni. de vita & honeſt. clericorum. ſi tamen Epiſcopus eſſet pau-
3 per, aliud videtur dicendum ex ſupradictis; ſed conſulēda eſſet in dubio ſacra Congreg. notificando ei redditus Epiſcopatus, & onera. ex d. c. 3. fuit dictum in Cur. Archie-
4 piſc. quòd ſede vacante non poteſt Nuntius Apoſtolicus Regni Neap. cōpoſitiones, & alias pœnas applicare Cameræ Apoſtolicæ; ſed illas poterit Vicarius Capituli ſtatim aſſignare locis pijs.

ANNOTATIO.

5 Quęritur, ſi ſede vacante clericus committat delictum, vel tempore prædeceſſoris Epiſcopi, & poſtea à ſucceſſore confiſcentur bona clerici, nempe propter falſam monetam, iux. l. 2. C. de falſa moneta. vel ob alios caſus in Iure expreſſos: an dicta confiſcatio pertineat ad Nuntium Apoſtolicum, quaſi tempus delicti inſpici debeat, vel ad Epiſcopum condemnantem? Petrus, Cinus, & Bald. in l. fin. ff. de iuriſd. omnium Iudicum, dicunt eſſe attendendum tempus delicti, quoad pœnas percipiendas, & ſic deberentur Nuntio. contraria opinio eſt verior, quòd pœnæ exactio pertineat ad illum, cuius tempore condemnatus fuit. Ratio eſt, quia pœnæ fiſcales ante

factam

ſactam condemnationem non debentur. Bald. ſibi contrariùs in l. fin. C. de fructibus, & litium expenſ. Imola in l. diuortio. §. ſi vir. vbi Franciſcus de Aretio ff. ſolut. matr. Guidopapa deciſ. 535. Rebuff. in l. 3. C. de ſuſcepto & Arca. lib. 10. Bertrand. conſ. 214. Tiraquel. qui plura cumulat de retract. conuention. §. 5. Gloſſ. 4. num. 21. Molina de primogen. lib. 4. cap. 11. num. 20. late; niſi condemnatio tempore primi facta fuerit, & executio tempore ſecundi, vel condemnatio tempore primi facta fuiſſet, & cauſa per appellationem penderet, nam quamuis ſententia poſtea confirmetur, pœna tamen primo, cuius tempore condemnatio facta fuit, non autem ſecundo, cuius tempore fuit confirmata, debebitur: vel niſi eſſemus in caſibus, vbi pœna ipſo iure commiſſa eſt, tunc cum condẽnatio non ad pœnæ acquiſitionẽ, ſed ſolum executionem, & declarationem neceſſaria ſit, conſequens eſt, vt primo non ſecundo debeatur. Ita Rebuff. Tiraquell. Molina in loco cit. Boer. deciſ. 5. & nota, quod nõ loquimur hic de pœnis pecuniarijs, quę, vt fuit dictũ in praxi, etiam ſede vacante, Cameræ Apoſtolicę non debentur, ſed locis pijs applicandæ ſunt, iux. Conc. Trid.

SVMMARIVM.

1 *Appellans habet annum, & ex cauſa biennium, ad proſequendum appellationem; niſi Iudex à quo abbreuiet terminum.*

2 *Iudex à quo poteſt plures terminos aſſignare appellanti.*

3 *Et quos aſſignet Curia Archiep. Neap.*

4 *Apoſtoli quomodo concedantur in Cur. Archiep. Neap.*

5 *Iudex a quo, qui non detulit appellationi, an poſſit præfigere terminum appellanti, ad proſequendum appellationem.*

6 *Inhibere quando poſſit Iudex ad quem Iudici à quo, & praxis Curiæ Archiep. Neap.*

7 *Iudex à quo, cui præſentatur appellatio, & nihil reſpondet, cenſetur deferre appellationi; & ibi praxis Curiæ Archiep. in admittendis appellationibus.*

8 *Appellationi notorie friuolæ non eſt deferendum.*

9 *Secus, ſi eſt dubium, an ſit friuola.*

10 *Appellationi friuolæ eſt deferendum poſt inhibitionem.*

11 *Iudex ad quem in appellationibus, quem ritum ſeruare debeat.*

12 *Appellari ab iniuſta carceratione ſemper poteſt; etiam poſt decem dies.*

Appel-

13 *Appellatio ab interloquutoria debet continere cauſam grauaminis; & quando non.*

14 *Appellatio à ſententia, habente vim definitiua, non requirit expreſsionem cauſæ.*

15 *Appellatio à ſententia definitiuâ quando debet continere cauſam.*

16 *Iudex appellationis poteſt confirmare ſententiam nullam Iudicis à quo: etiam ſi fuerit nulla ex defectu iuriſdictionis.*

17 *Appellationem à tortura non admittit Curia Archiep. Neap. & quare.*

18 *Clericus non poteſt torqueri, niſi ſit infamatus de crimine: quod non ſeruatur in praxi.*

19 *Tortura in clericis non debet eſſe ita ſeuera ſicut in laicis.*

20 *Iudices reprehenduntur, qui exquirunt noua genera tormentorum.*

21 *A ſententia deſertionis poteſt appellari.*

22 *Deſerta appellatione an poſſit peti exequutio ſententiæ coram Iudice à quo.*

23 *Iudex ad quem, an poſſit confirmare ſententiam Iudicis à quo, vel infirmare, aut reformare quando appellatio eſt deſerta.*

De appellatione magis practicabilia.
CAP. LXX.

APPELLATIONIS materia, quæ longe, lateque diffunditur, in innumeris libris tacta reperitur; mihi vero quædam pauca in
1 Curia Archiep. in dies occurrentia ſubnectere placuit. Et primo notandum, quòd appellans de iure habet annum, & ex cauſa biennium ad proſequẽdum appellationem, niſi Iudex à quo, breuiorem terminum ſtatuerit; nam illo elapſo, deſeritur appellatio. cap. cum ſit Romana. cap. perſonas. de appellat. Propterea ſciendum, quod Iudex à quo, poteſt præfigere plures
2 terminos appellanti. Primus ad iter arripiendum verſus Vrbem. c. peruenit. el 2. cod. tit. Secundus ad præſentandum ſe coram Iudice ad quem. d. cap. perſonas. Tertius

ad

ad recipiendum apoſtolos,& ſi in termino non comparet, deſeritur appellatio. Clem.2. eod.tit. Quartus,ad præſentandum ſe coram Iudice ad quem, cum apoſtolis, qui terminus, ſi eſt competens; deſeritur appellatio. Bald. in L. præſes. C. eod. Franch. in d.c. perſonas. Quintus, ad proſequendum appellationem: cap. ad hæc. eod. tit. Franch. vbi ſup. Sextus, ad proſequendum appellationem, & ad faciendum fidem de proſequutione, quo caſu non deſeri appellationem, tenet Feder. conſ. 28. ſed talis aſſignatio operabitur vnum notabilem effectum, quòd ſi appellans, iuſto impedimento ceſſante non faciet fidem coram Iudice à quo, de ſua proſequutione, & præſentatione infra terminum ſibi aſſignatum, cui non contradixit; tunc poterit Iudex à quo, ſtatim mãdare ſuam ſententiam exequutioni; nec retractabitur per viam attentati, ſed pendebit à futuro euẽtu ipſius appellationis. ſequitur Franch. vbi ſup. Sed quid ſi in termino prædicto ad faciendum fidem Iudex comminetur, quòd appellatio ſit deſerta? Lap. in Clem. 1. eod. tit. tenuit deſeri. Contrariũ Anchar. Imol. in d. Clem. Franch. vbi ſupra: non tamen poteſt præfigere terminum ad finiendam ipſam appellationem, vel ad redeundum cũ litteris impetratis; quia eſſet imponere legem ſuperiori. Ita not. Franch. qui omnes iſtos modos enumerat in d. c. perſonas.
3 In Curia Archiep. Neap. ſeruatur, quod appellanti ſtatuitur terminus dierum decem ad recipiendum apoſtolos, decem ad arripiendum iter, & ſe præſentandum conſpectui Apoſtolico, & aliorũ decem ad faciendum fidem Domino Vicario, de diligentia in impetratione reſcripti, cum comminatione, quod ſi defecerit in vnoquoque termino, appellatio habeatur pro deſerta: & à multis retro annis ita ſeruatum fuit, vt dicit Oliua ſuper ritu Cur. Archi-

Archiep. 35. & non aſſignatur hodie terminus, prout in d. Ritu, quod ſi appellans oſtenderit aliqualem diligentiam per litteras alicuius commorantis in Vrbe, ſolet aſſignari alius terminus dierum quindecim ad faciendum fidẽ prædictam, & pro apoſtolis Curia Neap. concedit appellanti cõpiam ſententiæ, quod exprimit D. Vicarius, quando ad-
4 mittit appellationem, videlicet: qui Dominus Vicarius appellationem admiſit, & mandauit pro apoſtolis concedi appellanti copiam ſententiæ, cum termino prædicto.

5 Sed difficultas eſt, an Iudex, qui non detulit appellationi, poſsit præfigere terminum ad proſequendum illam, & verior opinio eſt, quòd ſic. Domi. in cap. 1. & in cap. cũ appellationibus. de appellat. in 6. & ibi Anchar. Zabarell. in Clem. 1. eod. tit. q. 28. Io. Andr. in d. cap. 1. & in cap. perſonas. cap. ſæpe. c. cum ſit Romana. extra, eodẽ Franch. late in d. cap. perſonas. Colligitur ex Specul. §. ſequitur. eod. tit. probatur in dd. iuribus in quibus ponitur regula, quod Iudex a quo, poteſt præfigere terminum appellanti, ſine diſtinctione. Felin. in cap. cum Bertoldus. de re iudic. latiſſime Suarez in Praxi 6. part. tom. 1. cap. 1. nec obſtat tex. in cap. ex eo. de regulis Iuris in 6. quia procedit, quãdo quis impugnat in vtilitatem propriam, tunc ex eo, quòd impugnauit non poteſt commodum conſequi, ſed appellatio non reijcitur à Iudice in ſui fauorem, ſed in vtilitatem appellantis, & in commodum Reipublicæ, vt citius finiatur lis, vt bene aduertit Suarez, vbi ſupra.

6 Secundò notandum, quòd circa appellationes eſt obſeruandus tex. in c. Romana. de appellat. in 6. quacumq; conſuetudine etiam immemorabili, ſtylo, vel priuilegio in contrarium non obſtantibus, aliter inhibitiones proceſſus, & inde ſecuta ſunt ipſo iure nulla. Ita ſtatuitur in Concil.

Z Trid.

Trid.cap.7.ſeſſion.22. de reform.& propterea animaduertendum circa inhibitiones, quod vt notant Innoc. Dominic.Franch.& alij in d.cap. Romana. ex illo tex. Iudex ad quem, non poteſt inhibere Iudici a quo, niſi prius incipiat de cauſa cognoſcere, quando fuit appellatum ab interloquutoria,& quando a definitiua, niſi prius cognouerit fuiſſe appellatum intra decem dies, & propterea, vt ibi dicit Io.Andr. cauti appellantes deferunt copiam ſententiæ; ſed quando appellatio eſt prohibita a definitiua, niſi in certis caſibus, tunc prius debet incipere de cauſa cognoſcere. Ita præcitati dd.deducunt ex d.cap.Romana. §. ſi vero. §. quod ſi obijciatur. & ſequent. In Curia Archiep. Neap. olim ſtatim fiebat inhibitoria, vt in Ritu 36.hodie verò in cauſis a Papa delegatis ſeruat Ritum,& ſtatim inhibet, & iuſte,ex adductis per Oliuam ſuper d. Ritu. In cauſis vero iure metropolitico deuolutis per appellationem nõ ſtatim inhibet, ſed ſolet Vicarius mittere litteras Suffraganeo, vt tranſmittat acta, & interim ſuperſedat, & cum inceperit de cauſa cognoſcere, & de legitima appellatione, inhibet in forma,alias non.& ita etiam refertur cenſuiſſe ſacra Cõgreg.Sacr.Conc.Trid. vtq; Epiſcopus ſuffraganeus teneatur ſuis litteris ſibi amicabiliter tranſmiſsis obedire, alias poſſet mandari, quod tranſmittat acta, & per aliquot dies ſuperſedeat.

7 Tertio notandum, veram eſſe doctorum opinionem, quòd quando appellatur a ſententia Iudicis,& preſentatur ei appellatio,ac petuntur apoſtolici, ſi Iudex nihil reſpondet,cenſetur deferre appellationi, & non poteſt amplius in cauſa ſe intromittere. Ita Gloſ. Card. Imol. Bonifac. in Clem.quamuis.de appellat. Lap. allegation. 24. vbi Mandoſius dicit eſſe communem, Franch.in cap.ab eo. de appellat.

pellat.in 6. Solet tamen Vic.Neap.cui præſentatur appellatio,mandare ipſam intimari parti ad dicẽdum, an debeat admitti,ſi,vel nõ,& interim non cenſetur admittere appellationem. Item ſeruat, quod quando appellatio non eſt admittenda,ſolet incipere a negatiua,dicens,non admiſit, niſi ſi,& in quantũ alias ab affirmatiua, ex dictis per Frãch. in c.ſæpe.2.not.de appellat. de qua Praxi facit etiam mentionem Luças Pætus, de iudiciaria formula,lib.5.num.10. dicens illam parum operari ex not. per Felin. in cap. cum contingat. num.13.de offic. delegat.

8 Quarto notandum in Praxi, quòd Iudex a quo,poteſt, & debet non admittere appellationem notorie friuolam, text. in c. cum appellationib. de appellat. in 6. late Lancellot.de attentatis limitat. 6. cap.12. vbi infinitos cumulat; ſed id procedit,quando appellatio eſt notoriè friuola,

9 alias in dubio eſt ei deferendum,nec appellatione pendente debet fieri exequutio.Gloſ.in l. qui reſtituere. §.fin.ff.de rei vendic. Iaſ.in l. præſes. ff.de re iudic. Dec. in cap. cum ſit Romana. num.8. de appell.& in conſ.28.num.2.& 83. num.6. Affflict. in conſtit.appellationum tempora. num. 39. Lancellottus vbi ſupra, qui adducit plures limitationes ad regulam, quod appellatio friuola non eſt admittenda, inter quas iſta eſt notabilis, vt ſit admittenda poſt inhibitionem Iudicis ad quem, dicens ita fuiſſe in Rota deciſum,ne ſub clypeo inhibitionis iniuſtæ Iudices contemnãt inhibitiones,& diu litigetur,an inhibitio ſit iuſta, vel non.

10 Quinto notandum, quòd Archiepiſcopus in ordinatorijs tenetur ſeruare Ritum Curiæ Metropolitanæ,in deciſorijs Ritum Curiæ Suffraganei. Ant.in rub.de conſuetud. Felin. in cap. ſuper his. num. 13. verſ. & pro hac parte. de accuſ.

Sexto notandum, quod poſt Conc. Trid. non poteſt appellari, niſi a definitiua, vel ab habente vim definitiuæ, aut ab interlocutoria continente grauamen irreparabile; cap. 20. ſeſſ. 24. de refor. & cap. 1. ſeſſ. 13. de refor. quæ autẽ dicantur ſententiæ habentes vim definitiuæ, vide Felin.
12 in rub. de ſenten. & re iud. & Roman. in rub. ff. eod. tit. qui plures enumerant, & iniuſta carceratio dicitur continere grauamen irreparabile, a quo poteſt appellari, etiam poſt decem dies, cum ſemper grauet. Philippus late in cap. ex parte tua. de appell. & ita etiã fertur cenſuiſſe ſacra Congr. & nota, quòd quando appellatur ab interloquutoria, debet exprimi nominatim cauſa in appellatione, cap. vt de-
13 bitus honor. de appellat. & non ſufficit exprimere per relationem ad acta, niſi dicatur prout in actis in tali loco, nempe in litis conteſt. vel quando præſumitur, vt ſi Iudex interloquatur aliquem eſſe torquendum, vel carcerandũ, tunc non debet exprimi cauſa. Ita not. Bald. in l. minorib. C. de his quibus vt indignis. Philippus, & Præpoſ. late in d. cap. vt debitus. in appellatione vero ab habente vim definitiuæ non requiritur expreſſio cauſæ, ſicut nec a definitiua, requiritur tamen, quando appellatur a definitiua, ſi appellatur a correctione, vel ab exequutione, vel quando
15 fuit cauſa commiſſa appellatione remota, vel quando appellat tertius cuius intereſt, qui non auditur, niſi exprimat cauſam rationabilem, per quam iuſtum intereſſe prætendat, l. a ſententia. ff. eod. tit. ita late, & not. Franch. in d. cap. vt debitus. Notãdum eſt referri, ſacrã Congr. cenſuiſſe, quòd Concil. Triden. in d. cap. 20. non prohibet appellationem in cauſis, in quibus Epiſcopi procedunt tamquam Apoſtolicæ Sedis delegati, ex Conc. nec etiam ſtatuit aliquid, an cauſa ſit remittenda ad Iudicem à quo, vel

non,

ne, ſed id relinquit diſpoſitioni iuris communis.

16 Septimo notandum in Praxi, quòd Iudex ad quem, poteſt confirmare ſententiam Iudicis à quo, ex quauis cauſa nullam, etiam ex defectu iuriſdictionis. Alex. not. in conſ. 111. vol. 5. Achil. de Graſſis deciſ. 4. de ſent. & re iud.

17 Octauo notandum, quòd Curia Neapol. non ſolet admittere appellationem à tortura, quamuis contineat præiudicium irreparabile, quod videtur contra ius. ff. de appellat. recip. Concil. Trid. d. cap. 1. ſeſſ. 13. Sed Curia Archiep. ipſam non admittit, tamquam friuolam, quòd facere poteſt iuxta ſupradicta, & latiſſime tradita per Proſper. Farinacium q. 38. num. 23. & quamuis cognitio, an appellatio ſit calumnioſa, vel nō, ſpectet ad Iudicem ad quem; tamen cognitio, an appellationi ſit deferendum, vel non, ſpectat ad Iudicem à quo. Franch. in cap. conſtitutus. num. 19. & cap. de Priore. de appellation. Farinac. vbi ſupra, qui teſtatur de communi; numquam enim Curia Archiepiſcopalis procedit ad torturam, niſi manifeſta adſint indicia contra reum, cum in ea ſemper adſint Iudices peritiſſimi, & integerrimi, quales hodie ſunt Curtius Palūbus Vicar. generalis, Horatius Venetia, & Stephanus Quaranta, Canonici Metropolit. Eccleſ. Neap. qui ob iuſtitiæ zelum, integritatem, ſingularem probitatem, eximiam doctrinam, nec non ceteras virtutes, quibus clarere dignoſcuntur, ſumma cum prudextia, exactaque diligentia iudicis officium exequūtur. Et vt obiter aliqua de clericorum tortura dicamus, ſciendum, quòd iuxta opinionem Abbatis antiqui in cap. 1. de depoſito. qui eſt communiter receptus, clericus non poteſt torqueri, niſi ſit infamatus de delicto, de quo inquiritur, quāuis contra ipſum adſint alia indicia; ſed in contrarium ſe habere praxim, dicunt Boſ-

Digitized by Google

ſius de indicijs. num. 103. Clarus in §. fin. q. 64. & ita ſeruatur in Cur. Neap. quòd non requiritur diffamatio, ſi adſunt alia indicia ad torturam. Sciendum præterea, quòd
18 iuxta Abbatem in cap. cum in contemplatione. num. 6. de reg. iur. tortura non debet eſſe ita ſeuera in clericis, ſicut in laicis, vnde non debent ſecundũ ipſum ſupponi equuleis, vel fidiculis, ſeu corrigiatis: & Curia Archiepiſcopalis clericis infert tormentũ funis abſque paruis funiculis, & quando delictum eſt atrox, ſolet mandare quaſſari funem, vel affici aliquibus tractibus chordę, aut appendi aliquod onus in pedibus, & abhorret noua genera tormentorum; repre-
19 henduntur enim Iudices, qui exquirunt noua genera tormentorum. Ant. Gomeſius lib. 3. variar. reſolut. cap. 13. num. 15. Pegna in 3. par. Director. ſuper q. 6.
20 Vltimo notandum in Praxi, quòd à ſententia deſertionis appellationis poteſt appellari. Bart. in l. 2. C. de Epiſc.
21 audien. Philippus in cap. ex ratione. num. 80. de appellat. Verum ad euitandos circuitus, Angel. in l. ſi contra. C. de appell. dat cautelam, quòd quando qui obtinuit ſententiã, deprehẽdit, quòd appellatio eſt deſerta, modus eſt, vt adeat Iudicem à quo, ad quem ſpectat exequutio, & petat, vt ſententiam exequatur; & ſi appellans compareat, & opponat de pendentia appellationis, duplicabitur, non eſſe appellatum, vel non formiter, aut appellationem deſertã: Iudex à quo, de iſto incidenti ſe informabit; & conſtito de non appellatione, vel deſertione, non declarabit appellationem deſertam; ſed ſuam ſententiam exequetur abſque alio decreto. Idem tenet Franch. in d. cap. ex ratione. num. 99. qui dat cautelam in contrarium, quòd appellans adeat Iudicem ad quem, & petat inhiberi Iudici à quo, proſequatur appellationem coram ipſo Iudice ad quem.

& ſi

Digitized by Google

& ſi opponatur de deſertione, replicetur de impedimentis, & petatur in integrum reſtitutio, tunc Iudex ad quem, poterit cognoſcere, & pronunciare appellationem non eſſe deſertam, & reuocare per viam attentati exequutionem factam per Iudicem à quo.

ANNOTATIO.

Num. 16. Quæritur, an Archiepiſcopus, ad quem fuit appellatum, 21 poſſit confirmare ſententiam Iudicis à quo, quando appellatio fuit deſerta ob non proſecutionem, & videtur quod non, ex Clem. ſi appellationem. de app. vbi appellatione deſerta impeditur proſecutio appellationis: & ibi dicit gloſ. quod ſententia confirmationis erit poſteà lata à non ſuo Iudice. Stylus Rotæ Romanæ eſt in contrarium, quòd Iudex ad quem, poteſt confirmare ſententiam Iudicis à quo, appellatione deſerta. de quo ſtylo teſtatur Vitalinus in d. Clem. ſi appellatione. quamuis ipſe teneat contra ſtylum, quem ſtylum defendit Sarnenſis in Reg. de trienn. q. 54. & ita fuit deciſum in vna Seguntina Canonicatus 11. Octobris 1562. coram Robuſterio, & habetur deciſ. 14. de app. in nou. Verum circumſcripto ſtylo verior opinio eſt, quod aut eſt certum tempora inſtantiæ fore lapſa, & tunc non poterit pronunciare, aut eſt dubium, an appellatio ſit deſerta, & eſt reuocatum in dubium coram Iudice appellationis, & tūc poterit pronunciare. Ita Bald. in l. eos. C. de appell. additio ad deciſ. Rotæ 14. de appell. vbi dicit, quod ex ſolo curſu temporis non conſtat niſi biennium ſit elapſum, nam ante biennium poterunt interuenire impedimenta, quorum probatio, vel reprobatio in facto conſiſtit, & ideo dubium eſt. Idem tenet Franc. in c. ex ratione. nu. 29. de appell. qui ſequitur Imolam procedit itaque opinio Gloſſæ l. eos. quando ex actis conſtat appellationem eſſe deſertam.

SVMMARIVM.

1 *Corpora, & reliquiæ Sanctorum, an poſsint de loco ad locum transferri.*
2 *Corpora aliquorum ſociorum Sancti Ianuarij ſunt condita ſub altari maiori Eccleſiæ Cathed. Neap.*
3 *Corpora defunctorum quando poſſunt transferri.*

4 *Reliquiæ Eccleſiæ, an poſsint ab Epiſcopo, vel Rectore Eccleſiæ alijs concedi, vel donari abſque licentia Papæ.*
5 *Reliquias ſurripientes committunt ſacrilegium.*
6 *Reliquias in Proceſsionibus debent portare Diaconi.*

De corporibus Sanctorum, quando poſsint transferri de loco ad locum. CAP. LXXI.

1 DICIT text. in cap. corpora. de conſecrat. diſt. 1. corpora Sanctorum de loco ad locum nullus transferre præſumat ſine conſilio Principis, id eſt, Papæ, vel Epiſcopi, & ſanctæ Synodi, ideſt canonicorum, vt ibi declarat Archidiac. qui text. intelligitur de corporibus Sanctorum, traditis perpetuæ ſepulturæ, & tunc neque de loco ad locum intus eandem Eccleſiam poſſunt transferri, ſine prædicta auctoritate, vt tenet Nauar. conſil. 9. de ſepultur. alia vero corpora Sanctorum, non tradita perpetuæ ſepulturæ, aut reliquiæ, alicuius ſancti, quæ aſſeruantur in capſulis, & deferuntur in proceſſionibus, non ſubiacent diſpoſitioni d. c. corpora. Gloſſ. & doct. ibi, Sil. in verb. reliquiæ. & Nauar. in loco citato, & ſic anno 1597. Illuſtriſs. & Reue-
2 rendiſs. Archiep. ex iuſta cauſa accommodandi Eccleſiã, tranſtulit altare maius Eccleſiæ Metropolit. Neap. quod erat ſitum quaſi in medio cupulæ, prope parietem dictæ cupulæ, in quo altari aderant, & inſunt corpora aliquorũ Sanctorum, ſociorum Beati Ianuarij huius Ciuit. Patroni, & Protectoris. Sic etiam corpora aliorum defunctorum tradita perpetuæ ſepulturæ non ſunt transferenda de loco ad locum, ſine licentia ſuperioris, & ex iuſta cauſa ruinæ, vel alia. l. 1. l. humanum, C. de relig. & ſumpt. funer. niſi

fuiſſent

3 fuiſſent depoſita in aliquo loco, tunc poſſunt alio exportari, l. ſi necdum. C. eod.& ita hodie ſeruatur.

ANNOTATIO.

Quæritur, An Epiſcopus, vel Rector Eccleſiæ poſſint alijs cõcede-
4 re, vel donare reliquias ſuæ Eccleſiæ abſque licentia ſummi Pontificis,& videtur quod ſic ex cap. Corpora Sanctorum. de conſ. diſt. 1. vbi dicitur, corpora Sanctorum poſſe de loco ad locum transferri de licentia Epiſcopi, & Cardinalis de Turrecrem. in d. c. corpora. in ſpecie ſequendo Vgonem dicit, per illum textum non prohiberi, quod reliquiæ aliquæ, quæ ſunt in Eccleſia, non poſſint concedi alicui ſine conſenſu Papæ, vel Epiſcopi; ſed tantum prohiberi, quod corpora ſanctorum quæ in aliqua Eccleſia tamquã ſepulturæ perpetuæ tradita ſunt, ſine conſenſu Papæ, aut Epiſcopi non transferantur ad alium locum: & ſic videtur quod Epiſcopus, & Rector poſſint alijs particulas reliquiarum concedere, quando non ſunt traditæ perpetuæ ſepulturæ ſine licentia Papæ, & quando ſunt traditæ, de de licentia Epiſcopi. In contrarium facit, quod Epiſcopus ſine auctoritate ſummi Pontificis prædia Eccleſiæ, & omnia mobilia pretioſa alienare non poteſt, extrauag. Pauli 2. de reb. Eccl. non alien. multo minus videtur poſſe alienare reliquias Sanctorũ, quæ ſunt res Eccleſiæ pretioſiſſimæ, per quas, vt dicit ſacroſanctũ Conc. Trid. de Inuocatione, Veneratione, & Reliquijs Sanctorum, multa beneficia à Deo hominibus præſtantur, & ſacrilegium committunt, qui re-
5 liquias Sanctorum furãtur, niſi quando illas ſurripiunt à locis Sarracenorum, vt dicunt Archid. & Turrecrem. in d. c. Corpora. & vaſa,
6 in quibus reliquiæ portantur, dicuntur ſacra, quæ a Diaconis ſaltem in proceſſionibus deferri debent, vt dicit Gloſ. notab. in c. non liceat. diſt. 23. & in magna veneratione habendas eſſe, & alijs non extra capſam oſtendendas eſſe, neç paſſim, ſtatuerunt canones c. 2. de Reliq. & Vener. Sanctorum. videtur itaque abſurdum, poſſe ad libitum alijs concedi reliquias, quas canones in ſumma veneratione habendas eſſe ſtatuerunt. Et hæc eſt veritas, quod requiritur licentia Papæ, & ita ſeruatur de ſtylo Curiæ Romanæ, & Sanctiſſimus Pontifex Paulus V. qui hodie feliciter regit Eccleſiam, quando concedit licentias extrahendi particulas reliquiarum à diœceſibus Epiſcoporum, ponit clauſulam, dummodo non extrahantur particulæ de

Reli-

Reliquijs inſignioribus, nec de muro clauſis, & cum conſenſu Epiſcopi. Caueat igitur Epiſcopus, vel Rector, ne ſine tali licentia alijs reliquias concedat: non obſtat c. Corpora. vbi ſufficit licentia Epiſcopi, etiam quando corpora ſunt tradita perpetuæ ſepulturæ, quia procedit de Iure antiquo ante extrauagantem Pauli 2. in qua prohibetur alienatio mobilium pretioſorum inconſulto Romano Pontifice; nam ante illam poterant etiam aliæ res Eccleſiæ alienari auctoritate Epiſcopi c. ſine exceptione. 12. q. 2.

SVMMARIVM.

1 *Oblationes facta Imagini alicuius Sancti, depicta in pariete domus priuati, cui debeantur.*

2 *Imago Sancti, depicta in pariete domus priuatæ perſonæ, quando deſtrui poſsit de ordine Epiſcopi, vel ſine.*

3 *Oblationes facta capellæ, an debeantur Rectori Eccleſiæ, vel beneficiato.*

4 *Legatum factum capellæ confraternitatis Corporis Chriſti, cui debeatur.*

5 *Legatum factum Sanctis, an debeatur Eccleſiis illis dedicatis, vel Eccleſiis, in quibus ſunt recondita corpora Sanctorum.*

6 *Legatum factum canonicis, cui debeatur.*

7 *Epiſcopus, ſi celebrat Miſſam in parochia, cui debeantur oblationes.*

8 *Oblationes factæ in conſecratione Eccleſiæ, cui debeantur.*

9 *Oblationes quæ fiunt in conſecratione Epiſcopi, cui debeantur.*

10 *Oblationes debitæ Rectori in die Dominico, & Epiſcopo in feſtiuitate Sancti, cui debeantur, ſi feſtum occurrat in Dominico.*

11 *Oblationes, quæ fiunt in Miſſa de ſponſo, quæ celebratur à parocho in aliena parochia, cui debeantur.*

12 *Purificatio mulierum poſt partum, benedictio ouorum, & domorum, ad quem ſpectet.*

13 *Oblationes, quæ fiunt in Iubileo, vel Anno Sancto in Eccleſia Cathedrali, an pertineant ad Epiſcopum, vel ad Archipresbyterum, qui exercet curam animarum.*

14 *Legatum factum monaſterio intelligitur de monaſterio patriæ teſtatoris.*

15 *Legatum factum Eccleſiæ, ſi ſunt plures in Ciuitate, debetur pauperiori, & in dubio monaſterio monialium.*

16 *Legatum factum Canonicis ducentorum aurorum pro celebratione Miſſarum, an poſsit diuidi ſtatim inter Canonicos, vel ſit conuertendum in annuos redditus, vt in perpetuum celebrentur Miſſæ, & anniuerſaria.*

De

Digitized by Google

De oblationibus late. CAP. LXXII.

DE oblationibus, quæ fiunt à fidelibus Eccleſijs, & alijs locis, ſolet dubitari: de quibus
1 aliqua ſuccincte dicemus. Et primo ſolet dubitari, cui quærantur oblationes, factæ alicui imagini depictę in pariete domus alicuius perſonæ priuatæ? & magis communis opinio eſt,
2 quod non domino domus, nec Eccleſiæ Cathedrali, ſed quærantur Eccleſiæ parochiali, in cuius parochia ſitus eſt paries, & Ant. Abb. Imol. in cap. paſtoralis. de his quæ fiunt à Pręlatis ſine cōſenſ. Capit. Marian. Soc. de oblation. libel. 18. q. 6. vbi teſtatur de communi, facit d. cap. paſtoralis. & cap. quoniam. de decimis. in quibus iuribus patet, quòd parochus habet fundatam intentionem ſuper oblationibus, quæ fiunt intra parochiam. Dicit etiam eſſe communem Troilus Maluet. de oblation. in 4. dubio, col. 6. niſi offerens obtuliſſet contemplatione domini domus, puta ſi talis eſſet pauper, vel tales oblationes in pios vſus conuertebat, tunc illius domini efficerentur oblationes. Idem ſi ex tacita voluntate, vt ſi offerens ſciebat dominum domus ex conſuetudine conuertere oblationes in ſuas neceſſitates, vel in pios vſus. Nec obſtat. cap. hanc conſuetudinem. 11. q. 1. quia loquitur de oblatis in Eccleſia, non in loco profano: quod ſi daretur ignorantia in offerente, vel non poſſet apparere de voluntate offerentis, tunc non acquirerentur domino domus. Ita Marian. Socin. vbi ſup. & dicit Ang. in l. in rem. §. Item quæcumque. ff. de rei vendic. & in ſua diſput. incip. In refulgenti deliciarū Palatio. Quod ſi imagini donaretur pes, aut brachium, quod illi deficiebat,

bat, tunc eſt domini illius domus, quia corpus principale trahit ad ſe illam partē, vt in d.§.Item quęcumque. Refert Felin.in cap. dilectus. de offic.Ordin.Sed an poſſit Epiſco-
2 pus compellere dominum domus, vt deſtruat Imaginem? eſt dicēdum, quòd non, cum in ſeptima Synodo fuerit ſtatutum, imagines Sanctorum poſſe detineri in priuatis domibus, & vijs publicis, vt refert Simanc. de Catho. inſtit. tit. 33. de Imaginibus. quòd ſi populus abuteretur dicta Imagine, vel eſſet periculum idololatrię, poſſet Epiſcopus illam deſtrui facere, idque ſine ſcandalo populi, & offenſione Sanctorum faciendum eſt. Simanc. vbi ſupr. not. dominus vero domus poſſet Imaginem delere, frangere, & abradere. Soc.d.c.18.quòd intelligo, dummodo non fiat in contemptum, & ſine populi ſcandalo, ex reg. quod nihil cum ſcandalo fieri debet. cap. nihil. vbi late Felin. de pręſcript.

3 Secundo quęritur, cui quærantur oblationes factę, capellę exiſtenti in aliqua Eccleſia, Rectori ne Eccleſię, an Capellano beneficiato dictę capellæ. & veritas eſt, quod debentur Rectori non beneficiato altaris, ſiue Capellæ, niſi relinquātur intuitu ipſius altaris. In dubio autem oblationes quæ fiunt in aliquo altari, præſumuntur fieri intuitu Eccleſiæ. Ita Abb.in c. 2. de ſucceſſion. ab inteſt. Marian. Socin.d.libel.18.q.fin. Felin.in d. c. dilectus. & ex coniecturis percipi poteſt, cuius intuitu fiant oblationes: nā ſi in ipſo altari adeſſet Imago alicuius Sancti, vel titulus Sancti, cuius intuitu fierent oblationes, debentur altari, non rectori Eccleſiæ. Felin.vbi ſupra.

4 Tertio quæritur, cui debeatur legatum, factum capellę, in qua eſt confraternitas corporis Chriſti? hanc quæſtionem ponit Durandus, de arte teſtandi tit. 6. cautel. 7. dicens,

dicens, quòd legatum debetur Eccleſiæ,& ſic rectori,non confraternitati; niſi teſtator exprimat confraternitatem. ad not. per Doct.in l.ſtatuæ.ff.de vſufructu ..quòd videtur verum, niſi appareat ex coniecturis offerentem voluiſſe offerre confraternitati, vt quia confratres tradunt matrimonio puellas, vel faciunt alia opera pietatis.

5 Quarto quæritur, cui debeatur legatum factum Eccleſiæ, quæ non reperitur in diœceſi? & deberi Eccleſiæ Cathedrali, dicunt Lap. alleg. 18. Felin. in d. c. dilectus.

6 Quinto quæritur, cui debeatur legatum factum aliquibus Sanctis, Eccleſijs, illis dedicatis, ſub eorum inuocatione, vel Eccleſijs in quibus ſunt recondita corpora dictorum Sanctorum? & deberi Eccleſijs illis dedicatis,licet alibi ſint corpora, niſi in ciuitate non adeſſent Eccleſiæ ſub inuocatione ipſorum, tenet Afflict.deciſ.244.

7 Sexto quęritur, cui debeatur legatum factum Canonicis? & deberi ipſis Canonicis,non Eccleſiæ, dicit Gloſſ.in cap.12. q. 2. Ant. Abb.in cap.requiſiſti.de teſtam. Socin. qui dicit eſſe communem in l.2.ff.de reb. dubijs. Couar.d. cap.requiſiſti. num. 10.quod ſi fiat ab extraneo alicui Canonico,debetur illi ſoli, iuxta omnes ſupradictos, & legatum factum Canonicis eſt diuidendum inter eos eo pacto, quo cetera ipſius Capituli bona diuidi ſolent, vt plus vni, quam alteri detur, iuxta ſolitum. Imol. in d. c. & de legato facto Canonicis non debetur quarta Epiſcopo.Couarr. vbi ſupra.

8 Septimo quæritur, ſi Epiſcopus celebrauerit Miſſam in parochia, in qua Miſſa fiant oblationes, cui debeantur? Marian. d.lib. 18. q. fin. dicit, quòd licet oblationes, quæ fiunt in parochia, vel intra parochiam alicuius etiam in Miſſa,ſint Parochi; tamen fallit, quando celebraret in parochia

rochia

rochia Epiſcopus; nam tota ſua diœceſis intelligitur eius parochia. cap. 1. de raptor. ita concludit ex Oſtien. de parochijs. §. in quibus. ver. quid ergo ſi Epiſcopus. vbi Oſt. limitat, quando conſuetudo eſſet in contrarium, vel niſi Epiſcocus in vno loco nimis longam traheret moram, &
9 nimis frequenter celebraret. Idem putat Oſt. in Archiep. celebrante Miſſam, dum viſitat prouinciam; ſequitur Marian. vbi ſup. concludens etiam oblationes factas in conſecratione Eccleſiæ pertinere ad ipſum Epiſcopum. ex cap.
10 peti. 18. q. 3. Idem dicit de oblationibus factis in conſecratione Epiſcopi, vt debeant eſſe Epiſcopi, non aſſiſtẽtis.
11 Octauo quæritur, pone, quòd conſuetudine, vel ſtatuto oblationes, quæ fiunt die Dominico, debeant eſſe Prælati, & in feſto principali debeant eſſe Epiſcopi, ſi feſtũ principale occurrit in die Dominica, cuius debeant eſſe oblationes? Bald. in l. 3. ff. de tutelis. dicit, quod oblationes, quę fuerunt factæ contemplatione Dominicæ, cedunt Prælato, aliæ cedunt Epiſcopo. Sequitur Marian. d. q. fin. qui dicit oblationes factas ab alienis parochianis, cenſeri factas ratione feſtiuitatis, à proprijs parochianis eſſe dubium cuius contemplatione fiant, ſed eas eſſe diuidendas. Et ex his
12 poteſt reſolui alia quæſtio, quod oblationes, quæ fiunt in Miſſa de ſponſo, quæ celebratur à parocho in aliena parochia, debent eſſe celebrantis, cùm eius contemplatione dentur.
13 Et ex dictis in princip. huius cap. quòd parochus habet fundatam intentionem ſuper omnibus oblationibus, quæ fiunt intra parochiam, videtur dicendum, quòd licet purificatio poſt partum non ſit actus neceſſitatis, ſed deuotionis, c. vnic. de purificat. poſt partum. & proinde videtur, quòd ab omnibus ſacerdotibus, etiam irregularibus expleri poſ-

ri poſſit, tamen quia in ea fit quædam oblatio candelę in honorem oblationis factę per Beatam Virginem, turturum, vel columbarum: ſuper quibus oblationibus parochus habet intentionem fundatam, quòd ad ipſum ſolum, non ad alios ſacerdotes ſpectet purificare mulieres poſt partum; & abſurdum eſſet, quòd in vna Eccleſia fieret purificatio, in alia oblatio, ſeu alteri ſacerdoti; non enim perficeretur ille actus deuotionis purificationis. Item benedictio nuptiarum eſt de conſilio. c. 1. ſeſſ. 24. de refor. matr. Conc. Trid. vt probat Nauar. cap. 22. num. 83. & tamen a proprio parocho fieri debet. d. cap. 1. Idem videtur dicendum de benedictione ouorum, & tanto magis domorum, cum fiat extra Eccleſiam in parochia, in qua non poſſunt ſe intromittere regulares; ſed habenda eſt ratio conſuetudinis legitime introductæ, iuxt. cap. fi. de conſuetud.

ANNOTATIO.

1 Quæritur de oblationibus, quæ fiunt in Iubileo, vel anno ſancto, ſeu Iubilei in Eccleſia Cathedrali, an pertineant ad Epiſcopum, vel
14 Archipresbyterum, qui exercet curam animarum. Hæc quæſtio fuit diſcuſſa in Rota Romana in vna Beneuentana Spolij 2. Decembris 1585. coram Orano, & fuit deciſum, oblationes factas anno Iubilei ſpectare ad Archipresbyterū Eccleſiæ Cathedralis Beneuētanæ, non ad Archiepiſcopum: quoniam cum Archipresbyter habet curam animarum, & adminiſtrationem ſacramentorum, habet conſequenter in omnibus oblationibus de iure communi fundatam intentionem cap. cum in tua. c. dudum c. quoniam. de decimis cap. Paſtorales. vbi omnes de his quæ fiunt à Prælatis: idque priuatiue ad Epiſcopum. Abb. in c. quoniam. 1. not. de decim. & in cap. 1. in fi. de ſucceſſ. ab inteſt. Maluet. de oblat. 4. dub. num. 401. Ferret. conſ. 143. num. 4. in fine. fuit etiam dictum in eadem cauſa die 19. Iunij 1587. Ad Archipresbyterum ſpectare impenſas pro luminibus,

& quod

& quod poſſit Archiepiſcopus augere ſummam luminum rationabiliter iuxta temporum qualitatem, & Archipresbyter teneatur, dummodo poſſit deducto victu.

Item notandum, quod quamuis legatum factum Canonicis, vt dicitur in Praxi, cẽſeatur factũ non intuitu Eccleſiæ, tamen intelligitur relictum Collegio ſiue Capitulo, non autem ſingulis perſonis. Ita tenet Cardinalis in c. requiſiſti. de teſtam. quæ inueſtigatio eſt vtilis: nam ſi ſingulis intelligatur relictum, inter Canonicos æqualiter diuidi debet, ſi autem Collegio, eo modo diuiditur, quo reliqua ipſius Collegij bona diuiduntur, vt plus vni Canonico quam alteri tribuatur, ſecundum ſtatuta & conſuetudinẽ Eccleſiæ. Imola, & Couar. in d. c. requiſiſti. & hanc eſſe veriorem opinionem tradit Illuſtriſſimus Cardinalis Mantica de coniect. vltim. volunt. lib. 8. tit. 21.

15 Item relictum monaſterio ſimpliciter, intelligitur de monaſterio patriæ ipſius teſtatoris. Pariſ. conſ. 24. num. 4. vol. 3.

Item relictum Eccleſiæ, ſi plures ſint Eccleſię in ciuitate ipſius teſtatoris, debetur pauperiori. §. ſi quis in nomine, in auth. de Eccleſ. tit. Ex quo ſequitur, quod in dubio magis intelligitur relictum monaſterio Monialium, quam Monachorũ, quoniam maſculi poſſunt

16 melius ſibi proſpicere, & ideo monaſterium Monialium cenſetur pauprius. arg. l. quiſquis. §. ad filias. C. ad l. Iul. maieſt. & dicit Cinus in l. cum multæ. C. de donat. ante nupt. & magis monaſterio mendicantium, quam non mendicantium. Ioan. Andr. in c. 1. de teſtam. in 6. ſed prædicta procedunt, niſi coniecturæ eſſent in contrarium; vt ſi parochus Eccleſiæ ſancti Petri relinquat centum Eccleſiæ ſancti Petri, nam debetur Parochiali, licet in ciuitate ſint aliæ eiuſdem nominis. Abb. in c. indicante de teſtam. late Illuſtriſſimus Mantic. d. tract. vbi ſupr. tit. 6. qui alia ponit circa hanc materiam.

17 Sed caſus notabilis eſt, de quo ſæpe vidi hæſitari, ſi fiat legatũ Canonicis Eccleſiæ ducentorum aureorũ, vel alterius magnę quantitatis pro Miſſis celebrandis pro anima defuncti, an intelligatur, quod dicti aurei conuertantur in redditus, & in perpetuum celebrentur Miſſæ, & anniuerſaria pro anima defuncti iuxta quantitatem redditum, vel poſſint ſtatim Canonici poſt mortem teſtatoris diuidere inter ſe dictos aureos, & celebrare Miſſas iuxta eleemoſynas ſolitas dari pro celebratione Miſſarum. & cenſeo, dictam pecuniam legatam eſſe conuertendam in annuos redditus, niſi ex coniecturis aliud appareret, quoniam quando teſtatoris voluntas eſt ambigua, & re-

ſpicit

ſpicit pietatem,benignior interpretatio & magis veriſimilis ſequenda eſt,ac illud quod credibile eſt teſtatorem cogitaſſe l.in teſtamentis,la prima.ff.de condit.& demonſtr. l.cũ in teſtamento.ff.de reb. dub. late tradit Illuſtriſſimus Card. Mantica d. tract. lib. 3. tit. 2. & magis vtile eſt teſtatori,quod in perpetuũ celebrentur Miſſę, maxime accedente conſuetudine generali, quòd non ſolet legari magna quantitas niſi pro anniuerſarijs perpetuis, ſecus autem ſi eſſet modica quantitas, vel ſi fieret legatum ab aliquo Principe, vel alia perſona valde diuite, qui ſolent legare annuos redditus pro anniuerſarijs perpetuis,& vltra eos aliquam magnam quantitatem, centum, vel ducentorũ aureorum pro Miſſis celebrãdis ſtatim poſt eorum mortem:nam ſecundum conſuetudinem regionis interpretatur voluntas teſtatoris,l.ſi ſeruus plurium.§.fin.ff. de leg.primo. l. cum delanionis. §. item cacabos. & ibi gloſ. ff. de fund. inſtructo. cum alijs,& fideicommiſſum recipit interpretationem a cõſuetudine patriæ, vt intelligatur eo modo,quo relinqui conſueuit. Tradit Pariſ. conſ.7.num.40.& conſ.50.num.41. vol.3. late Cardin.Mantica d. tract. lib. 6. tit. 8.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius Epiſcopi, an teneatur dare ſindicatum.*
2 *Moyſes non redarguit Aaron coram populo propter dignitatem Eccleſiaſt.*
3 *Epiſcopus quando viſitat monaſteria, non debet introducere laicos.*
4 *Generalis ordinis, vel alia eminens perſona, ſindicari non debet.*

De Vicario Epiſc. an teneatur dare ſindicatum, CAP. LXXIII.

1 AN Vicarius Epiſcopi teneatur dare ſindicatum?videtur,quòd ſic,ex l.vnica,C.vt omnes Iudices,tam ciuiles, quàm criminales. In contrarium ſe habet conſuetudo, & ita expreſsè declarauit Greg.XIII. in quadam bulla,anno 1578.directa clero,& cõmunitati Tarentin.ſiquidem cum communitas,& clerus prætẽderent Vicarios

Archiepiſcopi eſſe obnoxios ſindicatui, Greg. XIII. reſpõdit his verbis, Statuimus, & mãdamus, quòd Vicarij, & officiales, ſiue generales, ſiue particulares, etiam foranei nuncupati, per eundem Archiepiſcopum, ſiue eius pro tempore ſucceſſores in d. Eccleſia Tarentina, ſiue eius diœceſi deputati, vel deputandi, ad aliquem ſindicatum nullo modo teneantur, aut eidem ſub quouis prætextu ſint obnoxij. & hæc bulla reperitur impreſſa in lib. de antiq. Tarent. in fin. fol. 222. De Vicario Capituli ſede vacãte, dicit Concil. Trid. cap. 16. ſeſſ. 24. de reform. quod tenetur reddere rationem adminiſtrationis nouo Epiſcopo.

ANNOTATIO.

Notanda eſt bulla Gregorij XIII. qua Vicarij non tenentur ad ſindicatum, quoniam alibi reperiebatur diſpoſitum contrarium, vt in conſtitutione Regni Hiſpaniæ lib. 3. tit. 7. l. 4. quã defendit Azeuedus: ſed ipſe forte nõ vidit præfatam conſtitutionẽ, Iure optimo fultam propter dignitatem Vicariorum, qui coruſcant radijs dignitatis Epiſcoporum, & propter dignitatem Eccleſiaſticã: etenim perſonæ qualitas operatur, vt præſumptio ſit, iuſte iudicaturos. textus notat. in l. 1. circa med. ff. de officio præfecti prætorio. tradit notabiliter Bar. in l. ambitioſa. n. 27. ff. de decretis ab Ord. facien. maxime attenta appel. & reuera ſindicatus tenderet in magnũ dedecus perſonarum Eccleſiaſt. quibus laici ſolent eſſe valde infeſti, c. laicos. 2. q.
2 6. Vnde legitur de Moyſe, quod Aaron propter peccatũ vituli publice corã populo non redarguit, vt doctores conſiderant, propter dignitatẽ Eccleſiaſticã. Eſſet plane exẽplo Cham, detegere verenda patris, & maledictionẽ incurrere, vt dicit tex. in c. ſentẽtia. 2. q. 7. & in tota illa quæſt. prohibẽtur laici accuſare clericos propter frequẽs odium diſcolorum erga illos, & ob eandem cauſam non poteſt Epiſcopus laicos introducere, quãdo viſitat monaſteria, ad correctionẽ faciendã, vt dicit gloſ. in c. vt iuxta. de off. Ord. & ſupra fuit dictũ c. 21. non poſſe Prælatum in viſitatione proponere edictum, vt quicũque aliquid ſcit contra Rectorem Eccl. denunciet. ex eadem ratione pro conſeruanda fama Clericorum, eſſet plane in ſindicatu eos conſtituere tamquam ſignum ad ſagittam. Sancta itaque & iuſta eſt con-

conſtitutio Gregorij XIII. Pariter Generalẽ ordinis, & alios in eminenti dignitate conſtitutos non debere ſindicari probat Cephal. conſ. 39. & hæc nota.

SVMMARIVM.

1 *Nuptiæ ſecundæ quando poſſint benedici, & quid Neapoli ſeruetur.*
2 *Conſuetudo valida in Sacramentalibus.*
3 *Nuptiæ ſecundæ benedicuntur, quando alias non fuerunt benedictæ.*
4 *Benedictio ſecundarum nuptiarum eſt prohibita, etiam ſi non fiat viuente prima coniuge.*
5 *Benedicens ſecundas nuptias punitur arbitrio Iudicis.*

De ſecundis nuptijs, quando poſſunt benedici.
CAP. LXXIIII.

1 DICIT tex. in cap. vir autem. de ſecund. nupt. quòd ſecundæ nuptię non ſunt benedicendæ, etiam ſi vnus coniugum fuerit primo loco benedictus, quem tex. Panor. intelligit, etiam ſi viduus ducat virginem. S. Tho. in 4. diſt. 42. q. 3. in fin. dicit, quod poſſunt benedici, quando ducitur virgo, alias non. ſequitur Sil. in verbo, nupt. 1. Gloſſ. in d. cap. vir autem. dicit, quòd ſtante conſuetudine, quando ducitur virgo, poſſunt benedici. ſequitur Nauar. in cap. 22. num. 83. qui intelligit opinionem D. Tho. procedere ſtante conſuetudine, quæ poteſt inducere, vt benedicantur nuptiæ; etiã, quando vidua ducit virginem, vel viduus viduam. Neapoli ſeruatur, quòd quando mulier tantum eſt virgo, iteratur be-
2 nedictio omniũ: cõſuetudo enim valet in Sacramẽtalibus, vt firmat Nauar. vbi ſup. per c. de trina. iuncta Gloſſ. & de conſec. d. 4. & c. 2. de temp. ordin. Sed quid ſi omnes ſint vi-

Digitized by Google

dui; ſed non fuerunt alias benedicti, poſſunt de nouo benedici? d.cap.vir autem a cõtrario ſenſu. Nauar. vbi ſupra. Neap. ſi vidua non fuit benedicta, iteratur benedictio omnium; ſecus ſi vir tantum.

ANNOTATIO.

Animaduertendum, quod Ioannes And. ex pœna graui ſuſpenſionis ab officio & beneficio, & adeundi Sedem Apoſt. impoſitã in c.1.
4 de ſecundis nuptijs. contra Sacerdotem benedicentẽ ſecundas nuptias, arbitratus fuit, illum textum procedere, cum viuẽte prima vxore Sacerdos benedicit ſecundas nuptias in odium dicti criminis. & eius opinionẽ ſequitur lex Regia Hiſpaniæ par.4. tit.12. l.2. in qua dicitur poſſe ſemper benedici ſecundas nuptias, tertias, & quartas, ac vlteriores, & affertur ratio, quia iſtæ benedictiones nõ ſunt ſacramenta, ſed potius orationes, quæ dicũtur ſuper ſponſos, & propterea cum non ſint ſacramenta, nulla videtur fieri iniuria, cum non reiteretur Sacramentum. Nihilominus in cõtrarium eſt textus in c. vir autem. eod. tit. dum dicit, cum alia vice benedicti ſint, & cõmunis opinio Canoniſtarum, & Theologorum eſt in contrarium, a quibus non eſt recedendum: eſt tamen attendenda conſuetudo, vt dicitur in Praxi. Verum circa pœnam impoſitam in d. c. 1. ſuſpenſionis
5 ab officio & beneficio, notandum, quod non infligitur ipſo facto, vt ibi notat Oſtien. & non eſt ſemper benedicens mittẽdus ad Sedem Apoſt. vt dicit Abb. qui tenet pœnam d. c. eſſe arbitrariam, attentis circumſtantijs, & conſuetudine loci. ſequitur Menoch. de arbit. caſu.417. qui teſtatur de communi: ſupradicta vero Ioan. And. conſideratio deſeruit, vt leui pœna ſacerdos puniatur.

SVMMARIVM.

1 *Extrauagans Pauli 2. de rebus Eccleſ. alie. eſt vſu recepta in Ciuitate, & dioeceſi Neap.*

2 *Alienatio rerum Eccleſiæ fieri non poteſt ſine conſenſu Papæ; etiam in caſibus alias a iure permiſſis, niſi iuxta formam extrauag. Ambitioſæ.*

3 *Terrulæ, & vineolæ Eccleſiæ poſſunt alienari ſine ſolemnitate, & quæ tales ſint.*

Mobi-

4 *Mobilia pretioſa quæ dicantur.*
5 *Solita concedi in feudum, vel emphyteuſim, quæ dicantur.*
6 *Et in quibus caſibus non poſſint de nouo concedi.*
7 *Fructus, & alia bona Eccleſiæ, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, alienantur inconſulto Papa, & quæ talia ſint.*
8 *Pecunia an connumeretur inter mobilia, vel immobilia.*
9 *Et quid ſi ſit deſtinata ad emptionem immobilium, vel redacta ex venditione immobilium, aut poſita in bancho.*
10 *Locatio bonorum Eccleſiæ per triennium permiſſa, & quando vltra.*
11 *Commiſſarij alienationis Eccleſ. quid aduertere debent.*
12 *Vtilitas Eccleſiæ in conceſſione rei Emphyteoticæ ſolitæ concedi quando conſiderari debeat.*
13 *Nepos an repræſentet patrem, & admittatur vna cum patruo ad emphyteuſim Eccleſiaſticam.*
14 *Alienari non poteſt ſine ſolemnitate magna quantitas pecuniæ, quæ eſt in proprietate Eccleſiæ, non in fructu.*
15 *Locatio prædij Eccleſiæ vltra triennium eſt nulla etiam pro triennio.*
16 *Fructus prohibentur alienari vltra triennium ab Eccleſia.*
17 *Diſmembratio fructuum eſt alienatio, & requirit ſolemnitates requiſitas in alienatione rerum Eccleſiæ.*
18 *Miniſtri cantandis Miſſis, & Horis canonicis in Eccleſia Parochiali ſunt tantum ad bene eſſe.*
19 *Concordia ſuper decimis non ligat ſucceſſores ſine cōfirmatione Apoſtolica.*
20 *Concordia ſuper dimiſſione partis decimarum debitarum a laicis facta ab Eccleſiaſticis non valet ſine confirmatione Apoſtolica.*
21 *Commiſſarius an teneatur examinare teſtes ſuper vtilitate Eccleſiæ.*

De alienatione rerum Eccleſiæ nonnulla practicabilia.

CAP. LXXV.

1 CIRCA alienationes rerum Eccleſiæ, quædam pauca magis practicabilia hic inſerere decreui: de hac vero materia facit amplum tractatum celeberrimus Iuriſconſultus Stephanus Quaranta Canonicus Neap. in ſumma Bullarum ad quem te remitto. Et primo notandum, in Ciuitate, & diœceſi Neap. eſſe vſu receptā extrauag. Pauli

2. de reb.Eccleſ. alien.quæ incipit, ambitioſæ. tam, quoad pœnas intrinſecas nullitatis contractus, quàm quoad pœnas extrinſecas cenſurarum, & alias: de quo etiam ſupra in c. 51. aliquid tetigimus.

2 Secundò notandum, quòd verus intellectus dictæ extrauag.eſt, quòd hodie, etiam in caſibus à iure permiſſis nõ poſſunt alienari res Eccleſiæ inconſulto Romano Pontifice, niſi iuxta formam dictæ extrauag. & ita in Vrbe, & Regno practicatur, quòd vix alienantur modica, ſine aſſenſu Papæ, iuxta cap. terrulas. 12. q. 2. quidquid dicat Rodoanus, de rebus Eccleſ. alien. q. 36.

3 Tertio notandum, quòd poſt dictam extrauag. poſſunt ſine aſſenſu Papæ alienari terrulæ, vincolę, & domunculę Eccleſiæ, minus vtiles, & à longe poſitæ, ſiue paruæ iuxta d. cap. terrulas. ſiquidem in generali prohibitione alienationis non veniunt modica. Abb. in cap. vt ſuper. de reb. Eccleſiæ non alien. & de modicis, aut parum, aut nihil curatur. l. ſcio. ff. de reſt. in integ. & lex generaliter loquens, non includit modica. Socin. in fallent. 229. Sed difficultas eſt, cuius valoris debeant eſſe dicta prædiola, vt dicantur modica. Gloſſ. in d. cap. terrulas. dicit, puta, ſi valeant viginti ſolidis, id eſt, viginti aureis, vt declarat Arch. in cap. ſi quos. ead. cauſ. & quæſt. In contrarium eſt veritas, quòd Iudicis arbitrio remittitur, qui attendere debet conſuetudinem terræ; facultatem rei datæ, & venditæ, iuxta cap. ceterum. de donat. ita Archid. in d. cap. terrulas. Oſtien. in ſumm. de his, quę fiunt à Prælatis. §. fi. Goffred. in ſumma, eodem titulo, & §. etenim reſpectu Eccleſiæ pauperis, terra poteſt eſſe magni valoris, & non reſpectu diuitis, ſicut cauſa de porcello dicitur magna inter pauperes, & ruſticos, vt late per Corſet. in tract. de minimis. Innoc. Card. &

alij

alij in cap.fin.§.his autem.de off. deleg. Regulariter autem dicitur minimi valoris terrula, aſcendens ad ſummam ducatorum decem, & non plus; & remitti arbitrio tenet celeberrimus Doctor Pater Marius de Andria, Societatis Ieſu decus, ac totius Regni Neap. ob longum rerum experimentum ſingulare in legendo, & conſulendo prçſidium. Prædiolum vero exiguum Eccleſię vtile non poteſt alienari ſine ſolemnitate: cap. 1. 17.q.4. vbi doct. & in d. cap. terrulas. Fuit etiam dictum in Curia Archiepiſc. aliud eſſe alienare terrulas, aliud alienare modicam partẽ magni prędij Eccleſiæ: nam iſtud ſecundum fieri non poteſt, quia hoc modo paulatim poſſent alienari omnia prędia Eccleſię, & fieret fraus legi, l. non dubium. C. de leg. & ex his habetur, quæ dicantur mobilia pretioſa, quæ alienari non poſſunt, vt habetur in d. extrauag. Iudicis enim arbitrio remittitur, cum in iure non reperiatur expreſſum, qui prędicta conſiderare debet; & regulariter, quando excedunt ſummam decem ducatorum, dicuntur pretioſa, ex communi exiſtimatione.

5 Quarto notandum, quod ex dicta extrauag. poſſunt alienari res ſolitę concedi in emphyteuſim, vel in feudũ; quæ autẽ dicantur ſolitę concedi, varię ſunt dd. opiniones, in cap. 1. qui feud. dare poſſunt. ſed opinio Iacobi de Beluiſio ibi eſt, quòd requiruntur duo actus conceſſionis, ſine ſolemnitatę, intra ſpatium quadraginta annorum, & quòd talis conſuetudo ſit vtilis, & non damnoſa Eccleſiæ; & iſta opinio eſt magis communiter recepta, vt teſtatur Clarus, in §. feudum. q. 13. verum, ſi ſemel res fuit cum ſolemnitate conceſſa in feudum, vel emphyteuſim, tunc non obſtante lapſu temporis, & geminatione actus, dicitur ſolita concedi; & poteſt de nouo infeudari ſine ſolemnitate,

vt per plura probat Curtius Iunior de feudis, 2. part. q. 4. vbi dicit eſſe communem. ſequitur Rodoan. de reb. Eccleſiæ, q. 65.

6 Quinto notandum, quòd in pluribus caſibus Prælatus non poteſt infeudare, vel concedere in emphyteuſim res ſolitas concedi. Primus eſt, quando ceſſat prima cauſa conceſſionis, vt ſi res inculta data eſſet in feudũ, vel emphyteuſim, vt reduceretur ad culturam, ſi poſtea redacta ad culturam rediret ad Eccleſiam, non poterit de nouo concedi ſine ſolemnitate. Abb. ſingul. in cap. vt ſuper. de reb. Eccl. Curtius vbi ſup. q. 1. Secundus caſus, quando Eccleſia tempore primæ conceſſionis erat diues, nunc vero depauperata. Ita Iacob. de Beluiſio. Card. Aluar. & communis in d. cap. Rodoanus vbi ſupra. q. 61. Tertius caſus eſt, quando res ſolita concedi eſt incorporata menſæ Eccleſiæ; quia non poteſt amplius alienari ſine ſolemnitate. Archidiac. in cap. 1. 35. quæſt. 8. Abb. in d. cap. vt ſuper. communis in d. cap. 1. qui feudum dare poſſunt, ſed quando dicatur res incorporata menſę, ſunt plures opiniones, quas refert Curtius vbi ſupra, q. 5. ſed melior opinio eſt, quòd requiratur expreſſa declaratio Prælati, vt ſi expreſſe deſcribi faciat rem reuerſam inter bona menſæ, iuxta Bart. in l. ſi vacantia. C. de bonis vacant. lib. 10. Bal. in cap. 1. de cler. qui inueſtituram fecit: vel tacita declaratio, hoc eſt, quod Prælatus collegerit fructus ipſius, prout ſolet facere de alijs rebus incorporatis. Et hanc opinionem dicit eſſe magis communem Curtius d. q. 5. Clar. d. q. 13. Quartus caſus eſt, quando talis conſuetudo eſſet inducta per vim. Iacob. Bald. Card. in d. c. 1. Quintus caſus eſt, quando res eſt data Eccleſiæ, cum conditione, & pacto, quòd alienari non poſſit; quia tunc non poteſt de nouo

con-

concedi. Aluar.Card.in d. cap. 1. Sextus caſus eſt, vt non poſſit concedi, alterando ſolitum; puta, ſi ſolet concedi maſculis, non poteſt concedi feminis, niſi ex magna cauſa, vt,ſi præceſſiſſet meritum ex parte recipientis, qui fecerit aliquod notabile ſeruitium Eccleſiæ, quia poteſt concedi, etiam quoad feminas. Ita Iacob. Card. Curtius, & communis in d. cap. 1. Sed dubium eſt, ſi nulla exiſtente cauſa fiat conceſſio pro maſculis, & feminis contra ſolitam cõceſſionem, quæ erat pro maſculis tantum, an valeat, ſaltẽ quoad maſculos, vel in totum vitietur. Bal. in d.cap. 1. tenet, quòd valet, quoad maſculos tantum; quia in ſeparabilibus vtile per inutile non vitiatur. l.ſancimus.C. de donat. Contrariam opinionem tenet Bart. in auth. qui rem. C. de ſacroſanct. Eccleſ. ſed prima opinio eſt communis, quam late defendit Curt. d.c. 1. q. 6. Præterea notandum, quòd quando concedi ſolita dantur in feudum, vel in emphyteuſim, debet in noua conceſſione adeſſe euidens vtilitas Eccleſiæ, ex verbis claris dictæ extrauag. & propter illam dictionem, tunc, quæ denotat extremitatem temporis.l.4.ff. de condit.& demonſtr. quidquid dicat Peret.in d. extrauag. qui dicit ſufficere vtilitatem adfuiſſe in antiqua conceſſione,& euidens vtilitas Eccleſię dicitur manifeſta, & magna,ideſt notabilis,vt poſt alios dicit Prob. in c.vnic. de cler.non reſid.in 6.

7 Sexto notandum, quòd fructus, & bona,quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, ſine ſolemnitate poſſunt alienari, vt in d. extrauag. Dicuntur autem bona, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt,quæ non ſolent durare triennio, iuxta Gloſſ. ſingul.in l. 1. C.ſi aduerſ. vſucap. Alexand. & Ang. in l. 1. §.quęſitum.ff.ad Trebel. vel nõ ſunt duratura triennio abſq; que notabili deterioratione ſecundum Berouij in c. nulli,

de

de reb. Eccleſ. vel etiam vltra triennium, abſque notabili deterioratione, ſecundum Rodoan. vbi ſupr. q. 6. & tales ſunt veſtes attritæ, quæ veteraſcunt, animalia ſuperuacua, & ſimilia. Abb. Card. & communis in d. cap. nulli. licet ſint mobilia pretioſa, iuxta Gloſſ. in cap. tua. de his, quæ
8 fiunt à Præl. vbi Abb. & alij, pecunia etiam inter mobilia, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, numeratur, quia retenta nihil operatur. cap. eijciens. 88. diſt. Abb. & communis in d. cap. nulli. ſed difficultas eſt de pecunia, deſtinata ad emptionem immobilium, an dicatur res mobilis, vel immobilis? Et fuit in Curia Archiep. bis determinatum, inter mobilia connumerari, ac fuit dictum, hanc eſſe magis dd. communem opinionem, quam tenet Cin. Bald. Alb.
9 Ang. Imol. Florian. Alexand. Aretin. Iaſon in l. cetera. §. ſed ſi parauit. ff. de legatis primo. Boer. latiſſime, deciſ. 209. vbi enumerat omnes doctores. Roland. de lucro dotis, q. 11. Graſſis comm. opin. §. legatum. q. 19. Illuſtriſs. Card. Mantica de coniectur. vltim. volunt. lib. 9. tit. 3. num. 2. Pinellus in l. 1. C. de bonis mater. 2. part. num. 42. Et propterea fuit dictum, non requiri ſolemnitatem in alienatione dictæ pecuniæ. Sed quid de pecunia, redacta ex venditione rei immobilis? & dicendum eſt, inter mobilia connumerari, vt pulchre per Tiraquell. de vtroque retract. §. 1. Gloſſ. 7. num. 113. Rodoan. vbi ſupr. q. 6. contra Foller. in praxi. in verbo, annotentur bona. quid autem in pecunia, poſita in banco? & inter immobilia connumerari, tenet idem Tiraq. vbi ſupra, num. 114. poſt Bald. in c. poſt cauſam. de re iud.
11 Septimo notandum, circa locationem per triennium permiſſam fieri ſine ſolemnitate, iuxta d. extrauag. quod procedit, quando prædia Eccleſiæ quotannis coluntur,

&

& quolibet anno fructus colliguntur; vnde ſi quolibet biennio, vel triennio fructus colligantur, poteſt ad ſex annos, & vſque ad nouem annos fieri locatio. Ita notabiliter Barbat. in Rub. de rebus Eccleſiæ. Couarr. qui comprobat lib. 2. variarum reſol. cap. 16. Sed quid ſi prædium quotannis redderet fructus, & fieret locatio vltra triennium, an valeret, ſaltem pro triennio? Bal. in auth. ſi quas ruinas. C. de Sacroſanct. Eccleſ. tenet, quòd ſic. idem Paulus in auth. qui rem. C. eod. tit. vbi Iaſon, & Decius teſtantur de communi. Couarr. vbi ſup. qui etiam dicit eſſe communem; limitant tamen, quando ex coniecturis appareret locatorem, vel conductorem, non minori tempore rem illam vel locaturum, vel conducturum; quia tunc in totum eſſet nullus contractus, iux. Alex. Soc. & Alciat. in l. 1. ſed ſi mihi ff. de verborum obligat. ſed vide Annotationem. Nec valet locatio vltra triennium, cum clauſula, quod tot ſint locationes, quot ſunt triennia, vt firmat idem Couar. vbi ſupra.

11 Vltimo notandũ, quòd ex Bulla Pauli IIII. Commiſſarij, quibus à Romano Pontif. committuntur reſcripta, Si in euidentem, ſunt excommunicati ipſo facto, ſi ſunt inferiores; & Epiſcopi per annũ ſuſpenſi ab exequutione officij, & obligati ad reſtitutionem damni illati Eccleſiæ, ſi ſuæ conſcientiæ prodigi, in grauamen, aut detrimentum Eccleſiæ, per gratiam, timorem, vel ſordes alienationi conſenſerint; aut decretum, aut auctoritatem interpoſuerint. Hi vero, qui dolo, vel fraude ſcienter in detrimentum Eccleſiarum procurauerint alienationem, ſiue decretum, ſunt etiam ipſo facto excommunicati, & non poſſunt, niſi à Papa abſolui.

AN-

ANNOTATIO.

Nu.6. Annotandum, fuiſſe pariter deciſum in Rota Romana, in noua 12 conceſsione rei emphyteoticæ debere adeſſe euidentem Eccleſiæ vtilitatem tempore vltimæ conceſsionis, ſeu nouæ, & non ſufficere adfuiſſe in antiqua conceſſione, & ita pluries fuit deciſum in Rota, vt teſtatur, & probat Cęſar de Graſſ. deciſ. 4. de reb. Eccl. non alien.

13 Circa eundem numerum ſextum, vbi agitur de emphyteuſi Eccleſiaſtica, quęritur de pulchro dubio non parũ vtili Eccleſijs, An in emphyteuſi Eccleſiaſtica, quæ regulariter recipi ſolet, pro ſe, filijs, & nepotibus, filius ingrediatur in locum patris, ita quod ſuccedat vna cum patruo tamquam repræſentans perſonam patris, vel primo ad filios, & illis non exiſtentibus ad nepotes deueniat. Bart. fuit in opinione, quod filius non ingrediatur locum patris, & eius perſonam non repræſentet. Ita dicit in Auth. poſt fratres. C. de legit. hered. quem ſecuti ſunt Caſtrenſ. 146. viſo puncto lib. 2. Alex. conſil. 204. n. 8. lib. 2. & conſ. 129. nu. 8. lib. 5. Rubeus in l. Gallus. §. quidã recte, nu. 136. ff. de liberis, & poſth. Ant. conſ. 82. & alij relati à Rol. conſ. 68. lib. 1. & a Menoc. conſ. 200. lib. 2. n. 61. quia ſucceſſio iſta nõ regulatur ſecundum ſucceſſiones ab inteſtato: ex quo non eſt quid hereditarium, ſed a Domino concedente prouenit. Contrarium tenet Fulgoſius in d. Auth. poſt fratres. & alij, quos recenſet Menoch. loco citat. vt filius ingrediatur in locum patris, & admittatur vna cum patruo. Prima opinio eſt recepta a Rota Romana, vt primo ad filios, & demum illis non exiſtentibus ad nepotes deueniat: & ita fuit iudicatum in vna Romana emphyteuſis anno 1570. coram Cardinali Seraphino, & in vna Romana domus 6. Martij 1595. coram Illuſtriſſimo Cardinali Pamphilio, non obſtantibus allegatis per Rolan. in d. conſ. 68. & Hier. Gabr. conſ. 76. lib. 1. ac etiam non obſtante, quod in defectum generationis fuerit data facultas nominandi perſonam extraneam: quia ex hoc non dicitur alterata natura emphyteuſis Eccleſiaſticæ, vt etiam durante generatione dicatur tranſitoria ad heredes, l. in agris. ff. de acquir. rerum domin. & iſtæ deciſiones ſunt notandæ, cum emanauerint à tribunali ſupremo Eccleſiaſtico, & ſunt non parum vtiles Eccleſijs. 11

Nu.8. Annotandum, fuiſſe in Rota Romana deciſum in vna Veneta 14 nullitatis contractus 13. Nouembris 1602. coram Illuſtriſſimo Pamphilio, non poſſe Prælatum alienare magnam quantitatem pecuniæ

etiam

etiam conuertendam in vtilitatem monaſterij, licet ſit mobilis ſine ſolemnitate, ſi eſt in proprietate monaſterij, quia poteſt Eccleſia in contractu emptionis decipi in pretio. Bero. in c. nulli. num.83. de reb. Eccleſ. Rodoanus in ſuo tract.tit.de pecun. Eccleſ. num. 15. facit tex. in l.3. §.quid ergo.ff.de contrar. actione tutel. cum alleg. per Tiraq. de retract. §.1. gloſ.7. num.106. non enim iſta pecunia erat in redditu, vel fructu, vt de ea ea Prælatus, ſicut de alijs fructibus diſponere poſſet, vt loquitur Clem.1. de reb.Eccleſiæ in fi. ſed erat in proprietate monaſterij, & erat magna quantitas ducatorum quatuor mille: requirebatur igitur ſolemnitas. & ita fuit notab. deciſum.

Num. 10. Annotandũ in Rota Romana haberi pro indubitato, loca-
15 tionem prędij Eccleſiæ vltra triennium eſſe nullam, etiam pro triẽnio, ac extrauag. Pauli 2. de reb. Eccleſ. annullare contractum locationis in totum. Et ita fuit deciſum in vna locationis Brixien. 5. Decemb. 1594. coram Domino Pegna, & coram Illuſtriſſimo Pamphilio 20. Martij 1600. in vna Comenſis locationis, & ſępius in alijs cauſis. Et eandem opinionem tenuit Conſilium Neapolitanũ, & probat Afflict. deciſ. 107.in cauſa domini Motiæ:& in eadem Co
16 menſi fuit notabiliter dictum, quod quamuis Bart. communiter receptus in l.codicillis. §. Inſtituto. ff. de leg. 2. dicat prohibitionem alienationis rei non extendi ad fructus, quoniam aliud eſt res, aliud fructus rei: nihilominus extrauag. comprehendit etiã fructus, quando locatur vltra triennium, ex verbis claris, cum excipiat fructus, qui ſeruando ſeruari non poſſunt.

17 Item notandum, diſmembrationem fructuum dici alienationem, & requirere omnes ſolemnitates requiſitas in alienatione rerum Eccleſiæ.Rota deciſ.1. de reb. Eccleſiæ.in nouis.Franch.eod.tit.in 6. Rebuff. in compendio alienat. num. 68. & proinde fuit dictum in Rota Romana in vna Marſicana, non potuiſſe Epiſcopum diſmẽbrare fructus parochiæ pro erigendis nouis canonicatibus in ea, cũ numerus parochianorum non fuerit talis, quod rector cum vno Clerico in adminiſtratione Sacramentorum non poſſet ſupplere, c. vt quiſque. vbi Cardinalis, Imola, & alij de vit.& honeſt. Cler. Caſſad. deciſ. 19. de Præben. Rebuff. de congrua, num. 65. præſertim cum nõ fuerit probatus defectus ſeruitij, ita quod propter paucitatẽ miniſtrorum, & multitudinem parochianorum aliqui deceſſerint ſine ſacramentis, & tanto magis, quod Canonicis, ſeu coadiutoribus

nouiter

nouiter erectis, non fuit impoſitum aliquod onus adiuuandi recto-rem in adminiſtratione Sacramentorum, & alias non ſunt neceſ-ſarij, cum miniſtri pro cantãdis Miſſis, & Horis Canonicis in Eccle-
18 ſia parochiali ſint tantum ad bene eſſe, vt alias fuit reſolutum in vna Legionenſi cõgruæ die 11. Aprilis 1587. coram Lauretano, nec po-teſt dicta diſmembratio ſuſtineri vigore Concilij Tridentini, quan-doquidem ſacra Congregatio relata a Rota in d. deciſ. cenſuit Epi-ſcopum non potuiſſe ex fructibus huius Parochialis erigere Cano-nicatus. Ita fuit reſolutum in vna Marſicana diſmembrationis fru-ctuum die 14. Februarij 1594. coram Illuſtriſſ. Cardin. Pamphilio.

19 Poſtremo annotandum, cõcordiam ſuper decimis non ligare ſuc-ceſſores, niſi adſit auctoritas Apoſtolica, c. veniens. de tranſaction. Abb. in c. ex multiplici. nu. 2. & c. cum homines. num. 4. de decimis. Caputaq. deciſ. 165. par. 3. & fuit dictum in vna Meſſanenſi præe-minentiarum 1585. coram Illuſtriſſ. Blanchetto, & in vna Conchen. limitum decimarum 4. Martij 1596. coram eod. & in eadem Con-chen. 5. Martij 1597. coram Litta. Item fuit deciſum in Rota Roma-na, cõcordiam ſuper dimiſſione partis decimarum debitarum a lai-cis, factã a perſonis Eccleſiaſticis, nõ valere ſine cõfirmatione Apo-ſtolica, nec ſufficere conſenſum Epiſcopi: & ita fuit dictum in cauſa Nouarien. decimarum 28. Maij 1593. coram Illuſtriſſ. Cardinali
20 Arigonio: fuit etiam viſa Rotæ iuſta concordia ſuper reductione decimarum ad vigeſimam, ſtante difficultate exactionis, & pauper-tate ſoluentium. Ita fuit reſolutum in vna Eccleſienſ. confirm. con-cordiæ 20. Februarij 1595. coram Seraphino.

21 Circa nu. 12. Quæritur an Commiſſarius, cui commiſſum eſt Bre-ue Apoſtolicum, Si in euidentem, teneatur ſuper euidenti vtilitate Eccleſiæ examinare teſtes, & citare partes. Abb. in conſ. 41. lib. 1. te-net quod non, ſicut non teneretur delegans. ſequitur Rodoanus de rebus Eccleſiæ non alien. in tit. de cauſæ cognitione. & ſecuta fuit Rota in vna Lauden. bonorum 8. Iunij 1588. coram Gipſio, & fuit dictum, teſtes examinatos a Cõmiſſario ſuper euidenti vtilitate non ſeparatim, ſed ſimul, nõ eſſe reijciendos, non obſtante c. venerabili. de teſtibus. quem textum dixerunt procedere, quando teſtes exami-nantur in forma Iudicij, ſecus ſi extraiudicialiter. Nihilominus con-traria opinio eſt verior, quod debeat euidenter conſtare de vtilitate Eccleſiæ per teſtes, & alias legitimas probationes, & non credatur aſſertioni Commiſſarij, & alias alienatio iudicabitur nulla ex textu

aperto

Digitized by Google

aperto in cap. 1. de reb. Eccleſ. alien. in 6. in quo tex. aderat inſtrumentũ alienationis, in quo enũciabatur vtilitas Eccleſiæ, & quia non probabatur, fuit declarata alienatio nulla. & ibi hoc notat Ioan. Monachus, Ioan. And. Dom. nu. 5. vbi dicit, nota optimum tex. quod licet in alienationis inſtrumento rei Eccleſiaſticę narretur, vtilitatẽ, vel neceſſitatem alienandi ſubeſſe, niſi aliter probetur, non adhiberetur fides, nam ſupra dicitur, quod in inſtrumento hoc continebatur, & tũc Papa dicit, quod nõ ſuberat. Sequitur Philippus Franch. Aegid. Bellamera in repetitione Clemẽtinæ, ſi vna. de reb. Eccleſiæ num. 256. & ſequentibus concludens, neque eſſe adhibendam fidem executori cui Papa commiſit, quod diligenter ſe informaret de cauſa vnionis faciendæ, & prædicta procedunt multo magis attento ſtylo hodierno, quo in Breui Apoſtolico ponitur clauſula, Si tibi legitime conſtiterit, quæ denotat cauſæ cognitionem, & citationem partium iuxta veriorem opinionem gloſ. in Clem. præſenti. de cenſibus. Glo. in Clem. multorum. de pœnis. Abb. in c. ſacro. de ſententia excom. & in c. conquerente. de reſtitut. ſpoliat. Felin. in c. ſi conſtiterit. de accuſation. Idem etiam ſeruatur in alienatione rei pupilli. Bart. in l. Non puto. §. Non paſſim. ff. de reb. eorum. pulchre Dec. in l. ſi donatione. C. de collat. quod non credatur Iudici, niſi in pertinentibus ad iuriſdictionem, ex gloſ. in c. paſtoralis. in verbo. exonerare. de offic. deleg. & idem tenet Caualcan. deciſ. 45. parte prima, D. Stephan. Quaranta in ſumma bullarum in verbo, alienatio. num. 12. attento ſtylo hodierno, & dicit aliter eſſe dicendũ quando Papa ſimpliciter committit Commiſſario, quod ſe informet, tunc ſtabitur aſſertioni Commiſſarij, & ſufficit iudicialis informatio, vt in hac materia diſtinguunt Domini de Rota in deciſ. diuerſ. 716. volum. 1. & 160. vol. ſecũdo: nihilominus teneo indiſtincte ſemper debere conſtare euidenter de vtilitate Eccleſiæ per doct. ſupra allegatos in cap. 1. de rebus Eccleſ. non alien. in ſexto. vt per illum textum, & dicta per Bellameram.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Quarta funeralis an debeatur, ſi moritur perſona inſignis, & poſt ſepultum corpus in patria fiant exequiæ ſolemnes in alio loco.*
2 *Electio ſepulturæ commiſſa voluntati alterius, an valeat.*
3 *Electio ſepulturæ, facta ad ſuggeſtionem alterius, non valet.*
4 *Pater, vel dominus, an poſsint eligere ſepulturam filio, vel ſeruo impuberibus, & quid Neap. ſeruetur.*
5 *Electio ſepulturæ ſpectat ad Vicarium Neap. quando, qui elegit, non potuit ſepeliri in Eccleſia electa.*
6 *Confratres alicuius Congregationis in quo loco ſepeliendi.*
7 *Ius funerandi non intelligitur conceſſum, conceſſa capella, niſi exprimatur.*
8 *Electio ſepulturæ quomodo probetur.*
9 *Exigi an poſſit aliquid pro ſepultura, antequam corpus ſepeliatur.*
10 *Sepultura an poſsit denegari, ob non ſolutionem decimarum.*
11 *Sepultura Eccleſiaſtica debent priuari, qui in Paſchate non communicauerunt, & quid Neap. ſeruetur.*
12 *Capitulum Cathed. Neap. quando inuitatur ad funus, ipſum ſolum defert crucem per alienas parochias.*
13 *Officia mortuorum circa cadauera, in Eccleſijs mendicantium à quibus peragi debent.*
14 *Mendicantes, quando inuitantur ad funus, non poſſunt per alienas parochias deferre crucem.*
15 *Sepulturam eligens voto, vel iuramento non ad ſuggeſtionem, tenetur ad obſeruantiam.*
16 *Electio ſepulturæ per quot teſtes probetur.*
17 *Propoſitum eligendi ſepulturam ſine electione non attenditur.*
18 *Parochus an poſſit propria auctoritate ſubtrahere ſacramenta parochianis ob non ſolutionem oblationum.*
19 *Sepultura an poſſit denegari ob non ſolutionem decimarum.*
20 *Mortuus repertus in puteo, vel ſuſpenſus, quando debeat priuari Eccleſiaſtica ſepultura.*
21 *Orari an poſsit pro illo qui ſeipſum interfecit.*
22 *Sacramenta quilibet poteſt recipere in Eccleſia Cathedrali inuito parocho.*
23 *Epiſcopus concurrit in cura animarum cum alijs parochis ſuæ dioeceſis.*

De

De ſepulturis plura ſcitu digna. CAP. LXXVI.

1 MORITVR Rex, vel alia perſona inſignis, ſepelitur in ſua patria, poſtea Neap. vel alibi fiunt exequiæ ſolemnes in Eccleſia, ponitur capſa, ſiue cænotaphium cum culcita, cereiſque accenſis, canitur Miſſa, ac ſi ibi adeſſet corpus mortuum; quæritur, an iſta funeralia dici poſſint, ita vt de illis debeatur quarta funeralis? & videtur, quod non; ſiquidem iuxta notata in Clem. dudum. de ſepult. funeralia dicuntur, quæ cum funere ducuntur. Contrarium vero tenet Calder. in conſ. 4. de ſepult. ex pluribus, ad quem te remitto; & ita ſeruatur in Ciuit. & diœceſi Neap. nam Archiep. Neapol. ab antiquiſſimo tempore exigit quartam partem omnium cereorum, qui accenduntur circa cadauer ſepeliendum in quauis Eccleſia, etiam exempta, dum diuinum officium peragitur, illamq; exigit, quando fiunt exequiæ aliquorum Principum, qui ali-
2 bi ſepulti ſunt. Et quia Capitulum Eccleſiæ Cathedralis Neap. habet priuilegium, & eſt in antiquiſſima poſſeſſione ſepeliendi omnes decedentes in Ciuitate, & diœc. Neapol. qui cum potuiſſent, non elegerunt ſepulturam, niſi habeat proprium ſepulchrum: propterea non abs re eſſe putaui quædam pauca, quæ circa ſepulturam in dubium reuocantur, hic inſerere. Et primo ſolet dubitari, an valeat electio ſepulturæ commiſſa voluntati alterius, in præiudicium Capituli? Anchar. & Domin. in cap. 1. de ſepult. in 6. dicunt valere prædictam electionem in præiudicium parochiæ, cui de iure competit ſepultura, non facta electione; & ſucceſſiue in præiudicium Capituli, quod ſuc-

cedit in locum parochiæ in hac ciuitate; quia ſatis dicitur elegiſſe, qui per alium elegit; & ex alijs. Contrariam autem opinionem tenent Lapus in dicto capitulo primo, & idem Petrus de Ancharano in conſilio ducenteſimo decimoquarto, vbi poſt Lapum concludit non valere dictam electionem, niſi Commiſſarius eligat viuente, & ſciente committente; valere tamen electionem loci ſepulturæ, commiſſam alicui in Eccleſia per committentem electa. Iſta ſecunda opinio videtur verior, quam pluribus rationibus probant Lapus, & Petrus vbi ſupra, illa præcipua ratione, quòd, licet electio committi potuerit, & ipſe committens deceſſerit commiſſione iam facta, non tamen deceſſit facta electione, & ideo acquiſitum fuit ius Eccleſiæ, in qua debebat ſepeliri, non electa ſepultura; aliud enim eſt eligere ſepulturam, aliud eius electio-
3 nem committere. & ita Neapoli ſeruatur. Sed pone, quòd Parochus, dum accedit ad communicandum infirmum, non interrogat ipſum in genere, in qua Eccleſia vult ſepeliri; ſed in ſpecie dicit infirmo, vis ſepeliri in parochia, vel alia Eccleſia? ipſam ſpecialiter nominando. Dicendum eſt, non valere hanc electionem, tamquam factam ad ſuggeſtionem, ſed debere in genere interrogari. arg. tex. in l. 3. §. pen. ff. de quæſt. Ita notabiliter ex pluribus concludit Crauetta in conſilio decimoſexto volumine primo. ſe-
4 quitur Burſatus, conſilio ducenteſimo vigeſimoſexto numero 18. volum. tertio. Aliud eſt dubium, an pater, vel dominus poſſint eligere ſepulturam filio, vel ſeruo impuberibus. tex. in c. licet. de ſepult. in 6. dicit, quòd ſtante cõſuetudine, poteſt pater eligere ſepulturam filio impuberi; quem tex. extendunt ad dominum circa ſeruum; Petrus de Vbaldis de canon. Epiſcop. in fi. cap. 11. Sil. in verbo, ſe-

pul-

pultura. §. 1. Sebaſt. Medices de ſepult. q. 8. vbi etiam dicunt ſeruum puberem poſſe ſibi eligere ſepulturam; & dicit Sil. ibidem, quòd ſeruus quoad ſpiritualia liberatur à domini poteſtate. Iſta conſuetudo non eſt in ciuitate Neapol. & quia impuberes, quando malitia ſupplet ætatem, poſſunt ſibi eligere ſepulturam. Petr. & Sebaſt. vbi ſupra, cum etiam matrimonium carnale contrahere poſſint. Seruatur Neapoli, quod Capitulum tradit ſepulturæ impuberes, ſiue ſeruos, ſiue liberos decedentes, poſt duodecimum ætatis annum completum, non ante; ſed relinquit parochiæ. Pariter Capitulum ſepelit puberes, decedentes in furore; nam licet non dicatur nolle, qui non poteſt velle, l. pater Seuerinam. vbi Bartolus ff. de condition. & demonſtration. potuerunt tamen eligere, dum erant ſanæ mentis; nec conſideratur ratio diuerſitatis inter iſtos, & illos, qui ſani mente incidunt in aliquam infirmitatem, & amittunt loquelam, l. illud. ff.
5 ad l. Aquiliam. decedentes vero facta electione ſepulturæ, qui non potuerunt ſepeliri in Eccleſia electa, ob aliquod impedimentum, Vicarius Neapolit. arbitratur in qua Eccleſia ſint ſepeliendi, ſecundum coniecturas, & deuotionem; non enim poſſunt dici deceſſiſſe ſine electione, nec habuiſſe intentionem vt ſepelirentur in parochia. Præterea confratres alicuius Congregationis ſunt ſepeliendi in parochia, ſi non eligant ſepulturam. Petrus
6 de Vbal. vbi ſupra in fine, in cap. incip. veniamus ad alias perſonas; & ſic ad Capitulum ſpectat ſepultura, nec Capitula Congregationis, ſiue ſtatuta, poſſunt aliquid decernere in præiudicium Capituli, nempe, quòd confratres ſepeliantur in loco Congregationis: ſiquidem nec priuilegium Principis intelligitur cum præiudicio

Bb 2 tertij,

tertij,l.2.§.ſi quis a Principe. ff. ne quid in loco publico.& ex regula, l. id quod noſtrum.ff.de reg.iuris; ita quòd, niſi
7 Confratres eligant expreſſe ſepulturam,Capitulum eos ſepelit. Item notandum,quòd conceſſa Capella alicui,etiam cum iure patronatus,non intelligitur conceſſum ius ſepulchri, niſi expreſſe concedatur. Archid.in cap. 1. de pact.in 6.Bonif. in Clem.dudum.§.huiuſmodi.de ſepult. & ſaltem debet adeſſe licentia Epiſcopi tacita, iuxta a nobis latius
8 tradita in cap.40.num. 17. Item notandum, quòd electio ſepulturæ probatur per teſtes ſingulares, ſi vnus deponat audiuiſſe eligi ſepulturam a Franciſco in tali loco, & alius in alio loco. Guidopap. notabiliter in deciſ. 594. Neapoli ſtatur dicto confeſſarij, vel teſtamento, aut teſtibus, vt in Conc.Prouinc. ſtatuitur ſub tit. de ſepult. Ad hæc notan-
9 dum,quòd magis communis Doct.opinio eſt ex laudabili conſuetudine,poſſe aliquid recipi pro ſpiritualibus adminiſtrandis,iuxta c.ad Apoſtolicam.de ſim.ſed nō poſſe peti,antequā adminiſtrentur,non obſtante conſuetudine. Ita Oſt.Inno.Io.Andr.Ant.Abb.Felin.& alij,in d. c. ad Apoſtolicā, idq; clare probatur in d.tex.videtur enim in ſe habere ſpeciem mali,a qua eſt abſtinendum,c.cum ab omni, de vit.&honeſt.cler.dicit tñ Caiet.in ſum.in verb.ſimonia, quem ſequitur Nauar.cap.23. in Manual.num.106.quod, quando probabiliter timentur futuræ moleſtiæ, & contentiones, ad illas tollendas, poſſunt conſueta dari, & peti ante adminiſtrationem: & ita Neapoli ſeruatur circa ſepulturas, quòd ante ſepulturam defuncti datur pignus, vel alia idonea cautio de ſoluendo, quod fuerit iuſtum,&
10 alias non ſepelitur cadauer defuncti, vt in d. Concil. Prouinc.Neap. cap.47. Nec etiam debet denegari ſepultura ob non ſolutionem decimarum, vel alterius debiti; nam

impium

impium eſt, arg. cap. non æſtimemus. 13. q. 2. & creditores, impedientes ſepulturam debitorum, propter debitum, amittunt debitum, ſunt infames, publicantur eorum bona, & alijs pœnis puniuntur, l.fin.cum auth.item. C.de ſepul.viol.tanto magis parochus. Nauarr. conſ. 2.de decimis. qui dicit in ſpecie non licere parocho propria auctoritate repellere parochianos a perceptione ſacramentorum, ex quo non ſoluerunt decimas, nec debere Epiſcopos talia ſcandaloſa tolerare, ſed acriter punire prædicta
11 facientes, ſed vide Annotationē. Vltimo notandum, quòd, qui non confitetur ſemel in anno, nec in Paſchate communicat, poteſt priuari Eccleſiaſtica ſepultura, vt habetur in cap. omnis vtriuſque ſexus. de pœnit. & remiſſ. & poteſt etiam excommunicari: ſed Neapoli ſeruatur, quòd propter amplitudinem Ciuitatis, non ſolent in genere excommunicari omnes, qui non adimpleuerunt præceptū ſupradictum, ſed ſolent excōmunicari in ſpecie, qui in ſpecie denunciãtur in Curia, & in genere prope feſtū corporis Chriſti ſolet interdici ingreſſus Eccleſiæ omnibus, qui infra totam octauam corporis Chriſti præcepto non ſatisfecerint: & anno 1600. Dominus Hercules Vaccarius, tunc Vicarius Neap. doctrina, & probitate inſignis, mandauit ſepeliri in loco profano quendam iuuenem, qui, vt ex fide Parochi apparebat, duobus annis non communicauerat in Paſchate, nec oſtenderat in mortis articulo ſigna contritionis; & fuit dictum ſibi incumbere onus probandi, quòd communicauerat extra parochiam in Eccleſia Cathedrali Neapol. Eſt etiam notandum, quod quando Capitulum
12 Eccleſiæ Cathed. Neap. inuitatur ad funus, ipſum ſolum defert crucem per alienas parochias, & non alię parochię. facit not. doctrina Felin. in cap. cum non licet. de præſcri-

ption. vbi dicit, quòd Capitulũ Cathedralis debet præcedere Prelatum Eccleſiæ inferioris collegiatæ, quando inuitatur ad funus corporis, quod debet deferri per illius parochiam, quia Epiſcopus præcederet; ergo & Capitulum.

13 Item pluries declarauit ſacra Congreg. quòd quoties cadauera ad Eccleſias fratrum mendicantium deferuntur, officia mortuorum, ac reliqua officia, quæ in huiuſmodi miniſterio circa cadauera adhiberi ſolent, nõ à Canonicis,

14 neque à clero, ſed à fratribus obiri, & peragi debent. Item notandum, quòd quidquid dicant Oldrad. in conſ. 159. & Abb. in cap. cum liberum. de ſepultur. mendicantes, quando vocantur ad funus, non poſſunt deferre Crucem inuito Parocho per eius parochiam, ex bulla Leonis X. Sacro approbante Concilio.

ANNOTATIO.

Annotandum, quod pactum, iuramentum, votum, vel fides interpoſita ad ſuggeſtionem regularium uel clericorum, de eligenda ſepultura, vel electa non mutanda, ſunt prohibita, ſub pœnis contentis in c. 1. de ſepulturis. in 6. & inducentes ſunt ipſo facto excommunicati, Clem. cupiẽtes. de pœnis. Nihilominus, qui non inductus ad aliorum ſuggeſtionem promittit & libere, ſe obligat ad ſepulturã in aliquo loco, & iurat, tenetur ad obſeruantiam iuramenti. ita determinauit Rota Romana deciſ. 2. de ſepult. Cęſar. de Graſſ. ex Speculatore §. compendioſe. num. 26. de inſtrum. editione. & in tit. de ſepult. num. 6. & Oſtien. quem ſequitur Angelica in verbo, ſepultura. num. 40. quidquid alij dixerint, & cõcluſum fuit in Rota, quod accipiens maioricatum, fideicommiſſum, vel donationem, & aſtringens ſe iuramento ad eligendum ſepulturam ſecundum voluntatem teſtatoris, tenetur ad obſeruantiam, quia res debet tranſire cum cauſa ſua, & ſi nolebat iuramento aſtringi debebat dimittere maioricatum, vt latius in dicta deciſ. habetur.

Num. 8. Notandum, quod ad probandam electionem ſepulturæ requirũtur ſaltem duo, vel tres teſtes, cum ſit ſpecies vltimæ voluntatis, & agatur in ea de præiudicio Eccleſiæ Parochialis, ſicut quælibet

libet diſpoſitio ad pias cauſas requirit numerum duorum, vel trium teſtium,cap.cum eſſes.de teſtamẽtis. Ita Sebaſtianus Medices de ſepulturis q. 8. quo loco ſubdit ſolum propoſitum eligendi ſine electione ſepulturæ non ſufficere, quia propoſitum in mente retentum nihil operatur l. ſi repetendi.C. de conditione ob cauſam.& in decis. Guidopapæ 594. allegata in Praxi, erant quatuor teſtes deponentes de electione ſepulturæ.

Num.10. In quo dicitur ſepulturam non eſſe denegandam ob non ſolutionem decimarum, nec licere Parocho propria auctoritate repellere parochianos à perceptione ſacramentorum. Notandum in quam plurimis diœceſibus ſeruari cõtrarium quoad ſepulturam, vt denegetur ob decimas non ſolutas, quæ conſuetudo eſt toleranda in locis,in quibus eſt difficilis exactio decimarum,ex dictis num. 9. auctoritate Nauarri c.23. num. 106.& Caietan.in ſumma verbo, ſimonia. concludentium poſſe peti ſolita dari ante adminiſtrationẽ ſpiritualium, quando timentur futuræ moleſtiæ, & contentiones; ſed Rebuff. de decim.q. vltima nu.16. dicit laicos detinentes decimas debere carere Eccleſiaſt.ſepultura ex c.prohibemus.de decim. Sed an non reddentes decimas, & alias debitas oblationes poſſint puniri per ſubtractionem ſacramentorum, notanda ſunt verba D. Thomæ 2. 2. q. 86. art. 1. cuius verba ſunt, quod illi qui oblationes debitas non reddunt, poſſunt puniri per ſubtractionem ſacramentorum,non per ipſum ſacerdotem, cui oblationes ſunt faciendæ, ne videatur per Sacramentorum exhibitionem aliquid exigere, ſed per ſuperiorem aliquem. hæc ſunt verba,ſuper quibus dicit Caietanus: quid faciet Sacerdos in tali caſu, ſi miniſtrat Sacramẽta exiſtenti in peccato mortali,peccat,ſi non miniſtrat,peccat, erit ergo perplexus.ad hoc dicit, quod Sacerdos debet charitatiue monere hominem non reddẽtem debitas oblationes, vt ſaltem ſit paratus conſulere conſcientiæ ſuæ iuxta boni viri iuſtum arbitrium:& ſi quidem conſenſerit, poteſt illi iam in bono ſtatu exiſtenti miniſtrare Sacramenta;ſi non cõſenſerit, proteſtari debet coram alijs,quod nõ propterea,quia ad eum peruenire debent oblationes, ſed quia non eſt paratus conſcientiæ ſuæ conſulere, negat ei ſacramẽta, donec ſuperior conſultus prouideat: & ſic debet denunciare ſuperiori, & interim non tamquam Iudex, ſed tamquam deuitans participare in peccato mortali cum illo, Sacramenta negare poterit:non remanet ergo perplexus, nec oportet eũ vſurpare ſibi ſuperioris poteſtatẽ.

Nu.11. Alias perſonas, quæ carere debent Eccleſiaſtica ſepultura,
20 enumerat Sebaſtianus Medices de ſepulturis, q. 11. Vnum tamen
ſingulariter nota, quod ſi reperiatur aliquis mortuus in puteo, vel
laqueo ſuſpenſus, non debet priuari Eccleſiaſt. ſepultura. Quoniam
licet ſe ipſum occidens non ſit in Eccleſia ſepeliendus, cap. placuit.
23. q. 5. niſi indicijs, & coniecturis liqueret eum furore, aut mentis
alienatione ſe ipſum occidiſſe, vt Neapoli ſeruatum fuit cum
quodam Canonico Eccleſiæ Cathedralis, qui ex furore ſeipſum in
puteum proiecit, nam honorifice in Eccleſia ſepultus fuit: tamen
vbi non conſtat, quod ſeipſum interfecerit, vel pręcipitauerit, id nec
eſt præſumendum. Nemo enim præſumitur delinquere. l. merito ff.
pro ſocio. Potuit enim ab alio in puteum proijci, vel ſuſpendi. Ita
Marianus Socin. conſ. 51. vol. 2. Couarr. lib. 2. variar. reſol. cap.
1. num. 11. quod ſi vehemens præſumptio eſſet in contrarium, aliud
eſſet dicendum, nempe ſi aliquis reperiatur ſuſpenſus in cubiculo
ianuis retro clauſis, cum quo nemo morabatur, maxime ſi aliqua
magna cauſa doloris præceſſiſſet, tunc arbitror eſſe priuandum Ec-
21 cleſiaſtica ſepultura: pro illo autem qui ſe ipſum interfecit, licet ca-
rere debeat Eccleſiaſt. ſepultura, poteſt priuatim orari, potuit enim
fieri, vt in vltimo vitæ ſpiritu contritionem peccati commiſſi ha-
buerit. Ita tenet Paludanus in 4. diſt. 20. q. 1. Cardinalis de Turre-
crem. 11. q. 2.

22 Eodem num. ibi: quod communicauerit extra parochiam in
Cathedrali. Notandum, quod quilibet Diœceſanus poteſt recipe-
rę Sacramenta in maiori Eccleſia. gloſ. in cap. officium de officio
Archipresbyteri, & poteſt inuito Parocho adire Epiſcopum pro
23 Sacramentis; nam Epiſcopus concurrit in cura cum alijs Parochis,
omnes in d. cap. omnis vtriuſque, de pœnit. & ipſi Epiſcopo princi-
paliter eſt commiſſa cura animarum omnium plebium ſuę diœceſis,
cap. quæcumque. 10. q. 1. cap. præcipimus. 12. q. 1.

SVMMARIVM.

1 *Clerici negotiatores eſſe non poſſunt.*
2 *Negotiatio, & artificium differunt.*
3 *Clerici, an poſſint lucrari ex artificio, ſine neceſſitate.*
4 *Clericus, an poſſit exercere artificium mixtum cum negotiatione.*
5 *Clericus, an poſſit aliquando exercere negotiationem?*

Et

Digitized by Google

6 *Et an per alios.*
7 *Clericus, an poſſit tenere tabernam, & vendere vinum, quod colligit in poſſeſſione ſua.*
8 *Negotiator dici non poteſt, qui ſemel negotiationem exercuit.*
9 *Clerici in minoribus non beneficiati non prohibentur exercere negotia ſæcularia alias licita.*
10 *Clericus poteſt incumbere artificio, dummodo non ſe ſubtrahat a diuinis.*
11 *Clericus poteſt ex artificio lucrari abſque neceſſitate.*
12 *Clerici quando poſſunt conducere poſſeſſiones.*
13 *Clerici poſſunt locare animalia ſibi obuenta ex decimis, donatione, vel hereditate.*
14 *Clericus poteſt emere animalia ſi habet multa paſcua, vt depaſcantur.*
15 *Clericus quando poſſit vendere rem emptam non mutatam.*
16 *Clericus poteſt abundanter prouidere domui ſuæ ne indigeat.*
17 *Clerici an poſſint tenere tabernas.*
18 *Clerici quando poſſint eſſe tabelliones.*
19 *Notarij Apoſtolici non poſſunt impediri exercere ſuum officium.*
20 *Clericus non poteſt eſſe maiordomus Principis.*
21 *Clerici piſcatores, an dicantur negotiatores.*

De Clericis negotiatoribus.
CAP. LXXVII.

1 QVIA clerici prohibentur eſſe negotiatores, cap. eijciens. cap. negotiatorem clericum. & per totam 88. diſt. cap. fi. de vit. & honeſt. cler. cum ſimil. & ſæpe in iudicio quæritur, quas negotiationes exercere poſſunt: quæ vt plurimum in dubium reuocantur, hoc loco recenſere
2 volui. Sit itaque concluſio, quòd clerici non poſſunt aliquid lucrari ex negotiatione; ſed ex artificio ſic: dicitur autem negotiatio, quando res empta non mutata forma alteri

Digitized by Google

alteri venditur; artificium vero, quando quis emit aliquã materiam, & per artificium reducit ad aliquam formam; vt ſi forte emat vimina, & faciat caniſtra, vel emat chartam, & conficiat libros, vel emat aliquod lignum, vt conficiat aliquam domum, vel emat filum, vt faciat retia, iuxta cap. numquam. de conſecr. diſt. 5. c. clericus victus. 91. diſtinct. Ita Ant. Abb. Imol. in cap. fin. de vit. & honeſt. clericorum; non tamen artificia inhoneſta exercere debent, vt eſſe carnifex, vel publicus faber, pelles, vel coria aptare, & huiuſmodi vilia, & immunda exercere; poterunt tamen vineas proprias vitare, vel fodere, domos ſuas reficere, ligonizare in propria vinea; ſed non locare operas ſuas ad arandum, vel fodiendum. Speculat. de cler. con-
3 iug. num. 6. & ſeqq. Imol. notab. in d. cap. fin. de vit. & honeſt. clericorum. & lucrari ex artificio licet clericis, etiam ſine neceſſitate. Oſt. Anchar. in cap. ſecundum inſtituta, ne cler. vel monach. Feder. de Senis conſ. 207. concludens licitum fuiſſe certis monachis, ſiue abundarent, ſiue non, facere deferri venam ferream de vno loco ad alium lucri cauſa, ex quo rudem illam materiam per eorũ artificium reducebant ad aliquam formam, & illam vendebant; & quòd tenebantur ſoluere gabellam. Idem te-
4 net Ioan. Baptiſta Ferrettus in conſ. 145. incipiente, Quęritur vtrum. cap. Odoardus. Sed quid ſi artificium ſit mixtum cum negociatione, puta, ſi clericus emat poſſeſſionem ad finem vendendi fructus percipiendos? Domin. Ant. in d. c. fin. dicit eſſe prohibitum propter talem mixturam. Contrariam opinionem veriorem eſſe dicit Imola in d. c. fi. idem tenet Ferret. vbi ſupra; & ſic poterit clericus emere puellos equorũ, & poſtea equos perfectos ſuo labore &
5 induſtria alijs vẽdere, & ſimilia facere. Sed an clericus poſ-

ſit

ſit aliquando exercere negociationem emendo, & vendendo alteri rem, non mutata forma? & dicendum eſt, quòd ſic ex cauſa neceſſitatis, & tunc honeſte, ſine mendacio,& periurio, cum pretio moderato, dicendo veritatem, & non mendacium, & tantum volo lucrari. Ita Specul. & Imola, vbi ſupr. & aſſignat rationem Imola; quia negociatio eſt clericis prohibita; nam vt plurimum non
6 fit ſine mendacijs, d. cap. eijciens. Idem tenet Gloſſ. in d.c. negociatorem. Oſt. & Anchar. vbi ſupra. Sed an liceat negociationem per alios ſine neceſſitate exercere? Gloſſ. & dd. communiter in Clem. 1. de vit.& honeſt. clericorũ, dicunt, quòd clericus, qui per alios exercet artem macellarij, vel tabernarij, licet non incurrat pœnam d. Clem. tamen eſt in culpa, & ſic delinquit. facit reg. qui per aliũ &c. & iſta videtur verior opinio, quam tenet Ignatius Lopez ſuper Praxi Diaz, cap. 95. maximam enim cupiditatẽ bonorum temporalium præſefert. Poſſet nihilominus per alios exercere pro honeſta ſua, & ſuorum ſuſtentatione. Nauar. cap. 25. num. 111. Sed an poſſit clericus tenere ta-
7 bernam, & vendere vinum, quod colligit in poſſeſſione ſua, vel Eccleſiæ? Et dicendum eſt, quòd poteſt tenere tabernam, etiam in domibus Eccleſiæ, dummodo non vendat illud per ſe ipſum; ſed per alium. Dominic. & Franch. in cap. vnic. de vit. & honeſt. cleric. in 6.& poſſe vendere per alios, etiam per minutum, cenſeo, cum diuer-
8 ſitatis ratio reddi non poſſit. Notandum prætereа, clericum non poſſe dici negociatorem, per vnius rei emptionẽ, vel venditionem; ſed plures actus requiruntur. Gloſſ. & Bart. in l. 1. §. licet. ff. de tributor. act.

AN-

ANNOTATIO.

9 Annotandum, quod clerici in minoribus non beneficiati non prohibentur exercere negotia ſæcularia, alias licita. ita Abb. poſt Oſt. & Innoc. in c. 1. ne cleric. vel monachi.

10 Item notandum, quod clericus poteſt incumbere artificio, dummodo non ſe ſubtrahat à diuinis, & Eccleſiaſticis officijs. gloſ. in ſumma, diſt. 91. probatur in c. clericus. eadem diſt.

11 Item notandum, quod clericus poteſt ex artificio lucrari etiam ſine neceſſitate, & vltra doctores allegatos in Praxi id tenet Innoc. in cap. ſecundum. ne clerici vel monachi. & eſt magis communis opinio, quamuis Abb. in d. c. cum ſecundum. & in c. 1. ne clerici vel monachi. teneat nõ licere abſque neceſſitate per tex. in d. c. 1. cuius opinio poſſet procedere, quando ardens auaritiæ animus cum ſcan-
12 dalo conſpiceretur. Item clericus non poteſt res conductas habere d. c. cum ſecundum. & cap. 1. declara, vt inſtante neceſſitate poſſit. Abb. in d. c. cum ſecundum. ne clerici vel monachi. vbi dicit clericis poſſe locari omnes obuentiones Eccleſiæ, quæ locatio non debet fieri laico, ne Eccleſia ſubijciatur regimini vel diſpoſitioni laicorum; inſtante tamen magna neceſſitate, poſſet fieri talis conceſſio laico, non tamen, vt ipſe regat Eccleſiam, ſed per alium clericum faciat gubernari: ſed hodie ex Conc. Trid. c. 11. ſeſſ. 25. de reform. non licet iuriſdictiones Eccleſiaſticas ſeu facultates nominandi, aut deputandi Vicarios in ſpiritualibus locare, nec conductoribus per ſe, aut alios eas exercere, aliterque conceſſiones etiam à Sede Apoſtolica factæ ſubreptitiæ cenſeantur, & ex dictis per Abb. dico, quod ſi Eccleſia frequenter ſolet defraudari mercede à conductoribus laicis poſſeſſionum propter eorum paupertatem, vel malitiam, poterunt locari poſſeſſiones clericis, quando melius ſoluũt mercedes, propter Eccleſiæ neceſſitatem: poſſunt etiam clerici, ſi ſuccedunt conductori, remanere in conductione, & poſſeſſionem conductam colere vſque ad præfinitum tempus. Ita gloſ. in d. c. 1. ne clerici vel monachi. ex l. Decurio. ff. de Decurionibus. vbi Decurio, qui cõducere prohibebatur quædam, ſi ſucceſſit in conductione, remanet in ea, quia ceſſat ratio cupiditatis.

13 Item poteſt clericus locare animalia, & oues, & boues, ſi habet ex decimis vel ſucceſſione, aut alias ſibi data, aut ſi habens paſcua

multa

Digitized by Google

multa, emit animalia, vt illa depaſcerent, ad ſuſtentationem ſui, & ſuorum, & pauperum, non autem, ſi emit, vt traderet ad incremẽtum, vel aliud ageret in fraudem negotiationis. ita Rodoanus de ſpolijs q. 2. poſt Raymundum, & alios per ipſum allegatos.

Præterea ſi clericus emit rem, nõ vt vendat, ſed ad ſui vſum, ſi poſtea propter aliquam neceſſitatem velit vendere, non prohibetur vendere etiam pro maiori pretio, ſi tantum tunc valet. Abb. in d.c. 1. ex D. Thoma 2. 2. q. 67. art. 4. faciunt notata per Bartolum l. cetera. §. fi. ff. de leg. 1. vbi dixit, quod ſi ſtatutum imponit pœnam ementi frumentum vt vendat, non habet locum in illo, qui emit pro vſu ſuo, & poſtea vendidit, quia eo non indiguit. poteſt etiam clericus emere pro victu ſuo in abundantia exemplo Ioſeph Geneſ. 41. & ſi quid ſupereſt poteſt vendere. Rodoanus loco cit. Item clericis eſt prohibitum tenere tabernas, c. nulli liceat. diſt. 44. ſed contrarium habetur in l. 2. C. de Epiſcopis, & clericis. ſed illud poteſt intelligi, & concedi propter neceſſariam, & honeſtam negotiationem. ita dicit Gloſ. in c. negotiatorem. 88. declarãs d. l. ſequitur Rodoanus num. 41. vbi dicit ex eadem cauſa neceſſaria, poſſe clericos præeſſe ergaſterijs, ſeu Agaſtarijs, ſeu ſtationibus operarum. Item clericus poteſt emerẽ rem, vt eam melioratam vendat carius, puta equum pullum nutriendum, vt dicitur in Praxi, vel tabulam, vt Imaginem faciat, quia in talibus non eſt negotiatio, ſed artificium. Rodoanus q. 2. qui id probat.

Vlterius, non poteſt clericus exercere officium tabellionis, cum ſit officium viliſſimum, & eſt quoddam genus negotiationis, & dicitur tabellio ſeruus publicus ſeruiendo omnibus, & quod videtur officium ſeculare, à quo debet clericus abſtinere, ſed debet intendere circa Rẽpublicam Eccleſiaſticam, & ſpiritualem, non circa mundanam, c. ſicut nec clerici vel monachi. declara, quod licet nõ poſſint recipere nouas rogationes tamquam tabelliones, veteres, tamen poterunt complere ex gloſ. notabili, quam extollit Philippus in c. vt officium. in verb. præmiſſa, de hæret. in 6. quæ hoc determinat in monacho.

Item poſſunt clerici, ſiue in ſacris conſtituti, ſiue in minoribus, ſi non habent competentia beneficia, aut indigent, exercere officium tabellionis tam coram Papa, quam in alia curiá. Abb. in d. c. ſicut. & ibi Zabar. Rodoanus loc. cit. Notandum, quod Notarij Apoſtolici creati à Papa non poſſunt ab Epiſcopo prohiberi conficere inſtru-

menta

menta, ſi ſunt idonei. ita fuit pluries deciſum in Rota Romana, & ſignanter in vna Vicentina Scribaniæ 28. Nouembris 1588. coram Seraphino. Ruin. conſ.201.nu.3.lib.1. Iaſon.conſ.222.columna 3.lib.4. Dec. conſ.17. num.2.

18 Item clerici non poſſunt exercere officium maioris domus alicuius Principis, vt probatur in auth.de ſacroſan. Epiſcopis. §. alium autem. & in cap. 2. ne clerici, vel monach. 161. ne miniſtri. & in Hiſpania id expreſſe cauetur in l. Partitarum tit. 6. l. 45. parte prima, & ibi Lopez.

19 Vlterius quæritur, an clerici piſcatores dicantur negotiatores, vt puniri poſſint.

20 Reſpondeo, quod piſcatores non dicuntur negotiatores, vt eſt tex. clarus in l. legatis ſeruis. ff. de leg. 3. vbi Albericus notat. ſed limitat, quando venderent piſces, quia tunc dicerentur negotiatores. ſequitur Sebaſtianus Medices in tract. de venatione, & piſcatione q. 60. quod nota.

SVMMARIVM.

1 *Clerici blaſphemi quomodo puniantur.*

2 *Intellectus Bullæ Pij Quinti, de pœnis blaſphemantis Deum, & Sanctos.*

De clerico blaſphemo. CAP. LXXVIII.

1 DICIT Bulla Pij V. incipiens, Cum primum, quòd clerici blaſphemantes nomen Dei, & Beatæ Mariæ, ſi habent beneficia, pro prima vice amittant fructus vnius anni, pro ſecunda vice priuentur beneficijs, pro tertia omnibus etiam dignitatibus priuati, deponantur, & in exilium mittantur: quod ſi non

habeant

Digitized by Google

habeant beneficium, pro prima vice, pœna pecuniaria, vel corporali puniantur, pro ſecunda carceribus mancipentur, pro tertia verbaliter degradentur, & ad triremes mittantur; ſi vero reliquos Sanctos blaſphemauerint, pro qualitate blaſphemiæ, atque perſonæ, pro arbitrio Iudicis puniantur. Et cum fuiſſet inquiſitus in Curia 1. vice quidam clericus, non habens beneficia, quòd pluries blaſphemauerat Deum, & B. Virginem, dubitabatur an deberet condemnari ad triremes? Et fuit dictum, quod illa verba bullæ, pro prima vice, intelliguntur de prima vice puni-
2 tionis, non blaſphemię. facit c.cum non ab homine.& ibi Abb.notabiliter num.28.de Iudic.l.capitalium.§.ſolent.ff. de pœnis. ibi, quòd ſi ita correcti. cap. graue. de præbend. ibi, poſt primam, & ſecundam correctionem. textus in §. ſi quis in domo.in auth.vt liceat matri, & auiæ. & in auth. de Eccleſ.titulis.§.ſin autem. collat.9. & in auth.ſi quis ei. C. de adult. & ita in ſimilibus caſibus, de iure eſſe, tenet Abendanus, de exequ. mandatis Regis, parte 2. cap. 9. quem refert, & ſequitur Ignat. Lopez ſuper Praxi Diaz ſuper cap.70. videtur enim bulla habuiſſe reſpectum ad correctionem clericorum: & quia dictus clericus pluries blaſphemauerat Deum, fuit factus exul à ciuitate per quinquennium pro prima vice.

S V M M A R I V M.

1 *Miſſæ plures eodem die celebrari prohibentur, regulariter.*
2 *Celebrantes duas Miſſas eodem die, quomodo puniantur.*

De

De celebrantibus plures Miſſas eodem die.

CAP. LXXIX.

VERIOR eſt opinio doctorum, dicentium, eſſe prohibitam celebrationẽ plurium Miſ-
1 ſarum eodem die, per cap. ſufficit. de conſ. diſt. 1. & c. conſuluiſti. de celebr. Miſſa. ita Archid. & Card. de Turrecre. in d. c. ſufficit. Ang. in verbo, Miſſa. num. 46. Sil. in verbo, Miſſ. el. 2. nu. 7. Nau. cap. 25. num. 87. Iacob. Menoch. de arbit. centur. 5. caſu 407. qui alios refert, quamuis Diaz in Praxi ſua crim. cap. 35. dicat de iure non prohiberi, omni tempore celebrare plures Miſſas: poſſunt tamen plures Miſſæ celebrari eodem die in aliquibus caſibus, quos refert Nauarr. vbi
2 ſupra. Sed dubium eſt, qua pœna ſit puniendus ſacerdos, celebrans duas Miſſas eodem die in caſibus non permiſsis. Diaz, & Menoch. vbi ſupra, dicũt remitti arbitrio Iudicis, qui iuxta facti qualitatem, & ſcandalum, pœnam indicet. Neapoli cum pluries hic caſus accidiſſet, fuit impoſita pœna triremium per triennium, & ſuſpenſionis a celebratione Miſſæ.

ANNOTATIO.

Animaduertẽdum, pœnam triremium per triennium impoſitam contra celebrantes duas Miſſas, fuiſſe inflictam propter celebrationem duarum Miſſarum eadem die ex auaritia pro pecunia, quod ſummopere damnatur à ſacris canonibus, c. ſufficit. de conſ. diſt. 1. quòd ſi non ex auaritia, ſed ex aliqua cauſa, licet non vrgenti, iux. c. conſuluiſti. celebrarentur duæ Miſſę eodem die, non crederem tam acri pœna ſacerdotem plectendum, nempe ſi contra loci conſuetudinem celebraret quis alteram Miſſam pro defunctis, non præſente

cor-

corpore mortuo: nam Archidiaconus in d. cap. ſufficit. tenet poſſe celebrari alteram Miſſam pro defunctis, etiam ſi non ſit præſens corpus mortuum, ſed pro anniuerſario, vel deuotione, dummodo non ſit corrupta intentio, nec contra conſuetudinem loci, aut conſtitutionem ſynodalem, ex generalitate d.c. ſufficit. & ſequitur Cardinalis de Turrecremata. Nec obſtat d. c. conſuluiſti. de celebr. Miſſarum. in quo exprimitur cauſa neceſſitatis; quia ſatis videtur, quod ſacerdos commode propter alias occupationes alia die celebrare non poſſit, iux. l. nepos Proculo. ff. de verb. ſignif. & ſecundum Archid. poteſt dicere quis duas Miſſas eadem die pro defunctis; ſed in Regno Neapolitano conſuetudo eſt in contrarium. Animaduertendum etiam, quod Ioan. Andreas in d.c. conſuluiſti. tenet ex cauſa licere celebrare Miſſam pro defunctis, quando fuit dicta prima Miſſa de die, ſed non quando prima Miſſa fuit pro defunctis: affert rationem, quia à defunctis nullus regreditur; & ideo celebrata Miſſa defunctorum, non celebratur altera de die, ſed omnes tendimus ad mortem. Vnde celebrata Miſſa de die, poteſt pro defunctis celebrari; & ita dicit ſe habere conſuetudinem. Sequitur Gregorius Lopez part. 1. tit. 4. ſuper l. 50. ſed re vera talis ratio non ſatisfacit, & in contrarium eſt tex. apertus in d. c. ſufficit, in quo præſupponitur, primam Miſſam fuiſſe celebratam pro defunctis, ſecũdam de die. In Hiſpania propter penuriam ſacerdotum in aliquibus locis ſacerdos celebrata Miſſa in vna terra, ſe confert ad aliam, & celebrat ſecundam Miſſam, quod fieri poteſt iux. Ioan. Andr. in d. c. quando vnus præeſt duabus Eccleſijs.

SVMMARIVM.

1 *Clericus officium diuinum omittens per longum tempus, poteſt priuari beneficio.*

2 *Officium diuinum quando recitari poſſit vltra deſcriptum in Breuiario Romano.*

3 *Epiſcopus, vel alia perſona principalis non tenetur dicere, aſperges, in diebus Dominicis.*

De clerico beneficiato omittente recitare diuinum Officium. CAP. LXXX.

EX Concilio Lateranenſi, ſeſſ.4. ſub Leone X. clericus habens beneficium, ſi poſt
1 ſex primos menſes, a die obtenti benefi-
cij, abſque impedimento, non recitauit officium, beneficiorum ſuorum fructus ſuos non facit, pro rata omiſſionis recitationis officij,& temporis: ſed eos, tamquam iniuſte perceptos, in fabricas beneficij, vel pauperum elegmoſynas erogare tenetur; ſi vero vltra dictum tempus in ſimili negligentia contumaciter permanſerit, legitima monitione præcedente, beneficio ipſo priuetur, cum propter officiũ detur beneficium; intelligatur autem officium omittere quoad hoc, vt beneficio priuari poſſit, qui per quindecim dies ſaltem non dixerit, quæ pœna in habentibus plura beneficia reiterabilis toties ſit, quoties contra facere conuincantur. ita habetur in d.Conc. Sotus de iuſt.& iur. lib. 10. q.5.art.6.dicit hanc conſtitutionem non fuiſſe vſu receptã quoad priuationem beneficij ob omiſſionem diuini officij. Menoch. de arbitr. caſu 429. dicit arbitrio Iudicis puniri omittentem recitare Horas Canonicas. In Curia vero Archiepiſcopali quidam clericus, qui vltra decem annos non recitauerat diuinum officium, fuit priuatus beneficio.

ANNOTATIO.

Quæritur, an ſatisfaciat beneficiatus, vel conſtitutus in ſacris, recitans aliud officium, quam deſignatum in Breuiario Romano? Reſpondetur, circa hoc eſſe declarationem quandam Gregorij XIII. quæ in-

cipit,

Digitized by Google

cipit, Paſtoralis officij. Ad omnem ſcrupulum dimouendum, motu proprio, & ex certa ſcientia noſtra, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, hæc quæ ſequuntur, declaranda duximus, & concedenda. In primis, illud nobis declarandum ſe offert, ex quo magna oriri poterat confuſio; cum enim prædeceſſor prædictus indiſtinctè conceſſerit, vt Eccleſiæ Hiſpaniæ poſſint celebrare officia propria Sãctorum illius prouinciæ, illæque plures ſint numero, ex hoc ſequebatur, vt officium maioris partis feriarũ anni omitteretur, & ordo Breuiarij fere ſubuerteretur. Nos huic incommodo occurrere volentes, & prædeceſſoris prædicti mentem ſano modo interpretantes, declaramus vnamquamque Hiſpaniæ Eccleſiam eorum tantum Sanctorum, qui in Breuiario non ſunt deſcripti, officia propria celebrare poſſe, qui vel illius diœceſis ſunt naturales, vel eius Eccleſiæ, ſeu diœceſis ſunt patroni, vel eorum corpora, ſeu notabiles reliquiæ in ea Eccleſia, ſeu diœceſi requieſcunt: de alijs vero Sanctis, etiam ſi ſint naturales, vel patroni alterius diœceſis, etiam ſi illorum corpora, vel notabiles reliquiæ in aliqua Eccleſia alterius diœceſis requieſcant, non celebretur officium proprium, ſed ſeruetur ordo Breuiarij Romani: & quo die celebrabitur feſtiuitas patroni vnius diœceſis, religiones omnes teneantur eodem die in ſuis Eccleſijs intra limites illius diœceſis exiſtentibus eandem feſtiuitatem celebrare, & in hoc cum Eccleſia matrice ſe conforment.

Item concedimus, quod quælibet Eccleſia, & Monaſterium Hiſpaniæ habens aliquas reliquias inſignes, puta caput, brachium, vel crus alicuius Sancti, etiam alienigenæ, non exiſtentis in Breuiario, vel de quo in d. Breuiario fit tantum commemoratio, poſſit illius feſtiuitatem celebrare, & officium duplex facere, & de alio Sancto eodem die occurrenti, ſi fuerit ſimplex, fiat commemoratio: ſi vero fuerit duplex, vel ſemiduplex, transferatur in primã diem ſimili feſto non impeditam, & infra prohibet, Antiſtitem, vel aliam perſonam principalem debere ante Miſſæ celebrationem in diebus Dominicis cum pluuiali, vel cappa, & cum miniſtris incipere in altari maiori Antiphonã; Aſperges &c. & aſpergere aquam benedictam, non obſtante quacunque conſuetudine, quæ vigebat in Eccleſijs Hiſpaniæ, ſed illa facere poſſit quilibet alius ſimplex Sacerdos eius loco, & quod talis ſacerdos non deferat pluuiale, ſed Albam, & ſtolam, vel ſuperpelliceum, & ſtolam, nec procedat aſſociatus cum miniſtris, ſed ſolum cum Acolytis. Datum Romæ die 30. Decembris 1573.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitenti contra Confeſſarium creditur, circa reuelationem confeſſionis.*
2 *Tentans mulieres in actu confeſſionis, vel prope eſt ſuſpectus de hæreſi.*

De ſacerdote reuelante confeſſionem, & tentante mulieres ad turpia in actu confeſſionis.

CAP. LXXXI.

COMMVNIS opinio dd. in cap. omni. de pœnitent. eſt, quòd creditur pœnitenti contra confeſſarium, ſi dicat reuelaſſe eius confeſſionem, ad puniendum pœna extraordinaria. Abb. & alij ibi, Royas late in ſingul. fidei 3. quia veritas alio modo haberi non poteſt; ſed Card. ibi dicit, poſſe torqueri, & ſic parochus, qui fuit inquiſitus in Curia Archiepiſc. quòd mulieres tentauerat ad turpia in actu confeſſionis, contra quem plures ex eis deponebāt, fuiſſe tactu, & ſignis tentatas, & vna verbis, fuit tortus, & non confeſſus fuit etiam ſuſpenſus à cura per annum, de ordine etiam ſacræ Congregationis Sāc̄ti Officij in Vrbe.
2 Nec eſt omittendum, quòd tentans mulieres in actu confeſſionis, eſt ſuſpectus de fide vehementer, quomodo ſentit de Sacramento pœnitentiæ, vt tradit Pegna ſuper Director. Inquiſit. 2. par. q. 55. etiam ſi prope actum confeſſionis, ante, vel poſt ipſas tentauerit, vt fertur declaraſſe S. D. N. Clemens Octauus. Præterea dicunt dd. quòd teſti vnico creditur, quando eſt impoſſibile, vel difficillimum alios inuenire, vt late tradit Marſilius in l. ſi quis. in fin. ff. de quæſtion. Et ex prædictis quidam ſacerdos,

cerdos, qui dum cantaret Miſſam, protulerat bis quædam verba inconuenientia, & contra ipſum deponebat Acolytus de quibuſdam verbis, & Diaconus de alijs, & erant ſingulares. fuit per Curiam ſuſpenſus a celebratione Miſſæ per annum.

SVMMARIVM.

1 *Sodomita clericus quomodo puniatur.*
2 *Sodomita an torquendus ex ſolo dicto pueri.*
3 *Sodomiæ crimen tentatum tantummodo, quomodo puniendum,*
4 *Priuari debet beneficijs clericus attentans crimen Sodomiæ.*
5 *Deponitur clericus pro quocumque graui crimine.*

De Sodomitis. CAP. LXXXII.

CLERICI exercentes Sodomiam, debent tradi Curiæ ſeculari vt moriãtur, ex bulla Pij V. quam refert Nauarr. cap. 27. num. 249.
1 eamque intelligit procedere in illis, qui quaſi ex vſu continuo talem actum exercẽt, per illud verbum (exercentes) non enim ſufficit ſemel actum fieri, ſed requiruntur plures vices; ſicut non dicitur mercator, vel negotiator, qui ſemel mercaturam exercuit. Abb. Ripa. in c. 1. de iudicijs. & quando delictum non eſt conſummatum, deportatio, l. 1. ff. de varijs & extraord. criminibus. ſed hodie in Curia Archiep. eſt pœna triremium
2 pro ſolo tentato vitio nefando. Sed fuit dubitatum, an dictum pueri ſodomitati ſolũ faciat indiciũ ad torturã? Boſſius de indicijs, n. 60. tenet quòd ſic; ſed Proſper Farin. de indic. & tortura, quęſt. 43. qui cumulat dd. dicit communem opinionem, & praxim ſe habere, quòd ſufficiat di-

ctum pueri ſtuprati, vel mulieris ſtupratæ, ſiue ſponte, ſiue per vim, cum adminiculis; & alias non; & ita apud nos ſeruatur. Adminicula ſunt, mala fama, mendacia, & ſimilia: quæ refert idem Farinac. d. q. 54. Idem, ſi à pluribus pueris quis nominetur, fuit dictum in Curia, debent tamen pueri torqueri ad validandam depoſitionem, etiam ſi dicat ſe per vim fuiſſe ſtupratos, iuxta conſil. 132. Ploti, niſi probetur metus, qui non præſumitur, vt pulchre per Farinacium vbi ſupra, & in Curia Archiepiſcopali ſemper torquentur pueri etiam laici, & mulieres, quæ dicunt ſe ſtupratas ad conualidandam depoſitionem, iuxta tradita ſupra in cap. 10.

ANNOTATIO.

Dicitur in Praxi, quod in Curia Archiepiſcopali pro ſolo tentato delicto Sodomiæ eſt pœna triremium. Animaduerte hoc indigere diſtinctione; ſiquidem attentatio nefandi criminis, ſi ad actum proximũ deuentum eſt, cum ſimus in atrociſſimis, ordinaria pœna, hoc eſt vltimo ſupplicio punitur. Bartol. in l. 1. ff. de extraordin. crimin. vbi exemplificat in oſculis. Iulius Clarus in §. Sodomiæ. verſ. Quæro nũquid. vbi id procedere ait nedum de iure communi; ſed forte etiam de generali conſuetudine. Menoch. de arbitr. caſu 360. num. 59. & ſic clericus pœna ordinaria venit puniendus: ſin autem ad actum propinquum deuentum non eſt, pœna deportationis punitur attentans, d. L. 1. §. Qui puero. cuius loco ſucceſſit hodie perpetuum bannimentum, vt tradit Gramm. voto 59. num. 11. Plata in Epitome delictorum. cap. 44. num. 1. lib. 1. Clarus in Practica q. 67. verſ. deportatio. & hoc vltimo caſu intelligenda eſt Praxis, quod poterit imponi pœna triremium. ſed aduerte, quod in vtroque caſu debet clericus pro tentato vitio nefando priuari beneficijs: ſiquidem ſi deuentum eſt ad actum proximum, vbi ius ciuile imponit pœnam mortis, Ius canonicum imponit pœnam priuationis beneficiorum, vt poſt alios tradit Follerius in Praxi criminali canonica, in verbo, & ſi confeſſi aut conuicti ſint. num. 60. ſi vero non eſt deuentum ad actum proximum, quo caſu imponitur

pœna deportationis, & eius loco bannimentum, pariter ſequitur beneficiorum priuatio, quia perpetuo bannitus beneficio priuandus eſt. Rebuff. in Praxi de modis amittendi beneficia part. 3. num. 57. & vtroque caſu eſt graue delictum, & vulgaris eſt regula in Iure, qua pro quocumque graui crimine clericus deponendus eſt, vt tradit Abb. in cap. at ſi clerici. nu. 34. de iudicijs, vbi Dec. Domin. in §. de his. diſt. 50. & in cap. 1. 53. diſt. Farinac. conſ. 25. qui refert notabilem caſum: fuit enim inuenta quædam ſchedula in domo cuiuſdam perſonæ, in qua confitebatur attentatum vitium nefandum cum oſculis, & tactibus inhoneſtis: in iudicio examinatus confeſſus eſt fuiſſe ſcriptam manu ſua, ſed iocoſe, & otioſe gratia experiendi calamum, & tortus perſtitit in d. confeſſione; fuit enim condemnatus in pœnam priuationis beneficiorum, & exilij perpetui ab Vrbe, & ſtatu Eccleſiaſtico.

SVMMARIVM.

1 *Regulares à quo ordinandi, quando, & cum cuius litteris.*
2 *Titulus ordinandorum qualis eſſe debeat; & ibi plures reſolutiones.*
4 *Dimiſſoriæ, quando concedendæ, à quibus, & ibi plures reſolutiones circa eas.*
5 *Vicarius Epiſcopi an poſſit ordines conferre abſente Epiſcopo, ſi eſt Epiſcopus.*
6 *Clericus quando poſſit inuitus ab Epiſcopo in ſua dioeceſi retineri.*
7 *Diſpenſandi cauſa ſuper anni circulo cum ordinandis, qualis eſſe debeat.*
8 *Epiſcopus ordinans quid poſſit recipere ab ordinandis.*
9 *Abbas, qui habet territorium ſeparatum cum iuriſdictione ex conſuetudine immemorabili, an poſſit concedere dimiſſorias ad ordines.*
10 *Viſitare an poſſit Epiſcopus in territorio Abbatis, in quo Abbas exercet iuriſdictionem ex conſuetudine immemorabili.*
11 *Titulus beneficij, habentis redditus incertos, qui communiter rediguntur ad certam ſummam, an ſit validus.*
12 *Vicarius Epiſcopi vt poſſit concedere dimiſſorias, quando Epiſcopus dicatur agere in remotis.*
13 *Ordinatus ante ætatem legitimam ordinibus ſacris, an ſit ſuſpenſus ad tempus vſque ad ætatem legitimam, vel perpetuo.*

De ordinatione Regularium, familiaris Epiſcopi, dimiſſorijs, & titulo ordinandorum. CAP. LXXXIII.

DE ordinationibus clericorum multa à Doctoribus traduntur, præſertim ab Henriq. in ſumma, de ordine. Nauarr. in ſuis conſ. de temporibus ordinationum; & adſunt plures declarationes ſacræ Congreg. Conc. Ego vero quædam pacua ad Praxim magis accedentia annotare decreui; &

2 Primo, quod regulares debent ordines ſuſcipere ab Epiſcopis, in quorum diœceſibus ſunt monaſteria, in quibus degunt, & ſunt aſſignati, vel dimiſſorias ab eis recipiant, iuxt. cap. 8. ſeſſ. 23. de reform. Conc. Trid. ita fertur declaraſſe Greg. XIII. Habetur in bulla Leonis X. Sacro approbante Concilio; & ibi dicitur regularis degere, vbi eſt aſſignatus. Domin. in cap. cum nullus. §. religioſi. de tempor. ord. in 6. circa quas dimiſſorias fuerunt factæ plures declarationes à ſacra Congr. Conc. Sed vltima, quæ eſt in viridi obſeruantia, ita ſe habet: Congregatio Concilij cenſuit, ſuperiores regulares poſſe ſuis ſubditis regularibus dimiſſorias ad ordines concedere, ad Epiſcopum tamen diœceſanum; & ſi is abfuerit, ad quemcumque alium Epiſcopum, dum tamen ab Epiſcopo, qui ordines contulerit, examinetur de doctrina. Quòd ſi Epiſcopus diœceſanus à diœceſi non abfuerit, ſed noluerit habere ordinationes, idem eſſe obſeruandum, quòd dictum eſt, ſi abeſſet; ſi tamen ſuſceptio ordinum non eſſet data opera dilata in id tēpus, quo Epiſcopus diœceſanus nullas eſſet habiturus ordinationes. Item declarauerunt, quod regulares non tenentur

nentur nomen, & eorum deſideria in Eccleſia proponi facere, & teſtimonium ferre, iux. cap. 5. ſeſſ. 23. de reform. ſed ſufficit teſtimonium à ſuperioribus allatum, quod habent requiſita; & ita Neap. ſeruatur, quòd viſis dimiſſorijs ſuperiorum, in quibus teſtantur de requiſitis, examinantur de doctrina, & ordinantur.

Notandum præterea circa regulares, quòd ſuper interſtitijs non Prælatus regularis, ſed proprius Epiſcopus loci, in quo degunt regulares, diſpenſare debet, vel Abbas, quando dimittit ſuos ſubditos alijs ordinandos, quos ipſe ordinare poterat; debet tamen Epiſcopus ſe informare de iuſta cauſa diſpenſandi à ſuperiore regularis ordinandi, vt fertur declaraſſe ſacra Congr. & ita Neap. ſeruatur. tradit etiam frater Hieron. à Sorbo, ſuper compendio priuilegiorum mendicantium, in verb. ordines. Item fertur declaraſſe ſacra Congr. quòd regulares, qui non ſolent facere functiones, vt ſunt Ieſuitæ, non tenentur docere de eis: & anno 1597. declarauit Carthuſianos clericali tonſura inſignitos vno eodemque die poſſe promoueri ad ordines minores, propter eorum vitam ſolitariam. Et hæc circa ordinationes regularium dixiſſe ſufficiat; alia ponit dictus F. Hieronymus, & alij, quos vide.

2 Secundo principaliter notandum circa titulum promouendorum ad ſacros ordines, qui debet eſſe, vel beneficij, vel ſtante neceſſitate, aut vtilitate Eccleſiarum, patrimonij. Conc. Trid. cap. 2. ſeſſ. 21. de reform. quòd extenditur etiam ad regulares non profeſſos, ex bulla Pij V. Romanus Pontifex. Greg. tamen. XIII. excepit Ieſuitas à dicta conſtitutione.

Ordinatus ſine titulo nullam pœnam incurrit; ſed tantum ab Epiſcopo ali debet, iux. c. cum ſecundum. de præbendis.

bendis. & quando Conc. Trid.d. cap.2. innouat canones antiquos, intelligit tantum, d. cap. cum ſecundum. non cap. neminem. & cap. Sanctorum.diſt.71. ita fertur declaraſſe ſacra Congreg.licet Nauar. conſil.1.q. 16.de conſtitution. aliter dixerit in ordinato ſcienter, & doloſe ſine titulo: clerici tamen regulares, qui ante profeſſionem ordinantur ſine titulo, ſunt ipſo facto ſuſpenſi, & exercendo ordines fiunt irregulares, nec poſſunt abſolui niſi a Romano Pontifice,& Epiſcopus ipſos ordinans a præſtatione talium ordinum per annum eſt ſuſpenſus, vt in d. Bulla Pij V.ſed Neapol. per conſtitutiones ſynodales ſuſpenduntur omnes ordinati ſine titulo, vel cum ficto titulo: qui vero per fraudem,& mendacia decepit Epiſcopum, vel qui habet vnde ſe alat, aut patrem diuitem,non debet ali ab Epiſcopo. Decius in cap.Epiſcopus.de præb.

Beneficium,ad cuius titulum quis ordinatur, debet eſſe perpetuum, vnde ad titulum beneficiorum manualium,& amouibilium, & ad titulum Vicariæ temporalis non debet ordinari,quia non eſt beneficiũ, ſed perpetua ſic.Abb. in c.Michael.de filijs presbyt. & beneficium debet habere certos redditus, ex ſacra Congreg.

Poteſt quis ordinari ad titulum beneficij vniti Seminario, ſed non ad titulum Seminarij,& ſufficit, quòd ei ſit facta certa aſſignatio fructuum a Seminario cauſa inſeruiendi beneficio vnito, vt cenſuit ſacra Congreg.refert etiam Pariſius de reſignation. lib.2.q.6. num. 34. cenſuiſſe ſacrã Congreg. poſſe aliquem ordinari ad titulum ſeruitij in aliqua Eccleſia, cui aſcribitur, & deſeruire tenetur in ordine ſuſcepto. iuxta cap.16.ſeſſ.23.de refor. & taliter aſcriptus certę Eccleſiæ a nullo Epiſcopo recipi debet. Sufficit beneficium, quod iuncto patrimonio præſtat victum. ſacra Congr.

Congr.Quantitas relinquitur arbitrio Ordinarij, qui ſecũdum varietatem locorum arbitrabitur. Neapoli non ordinantur, niſi habentes ad minus annuos redditus ducatorum triginta ſex: etiam propter penuriam ſacerdotum nõ poteſt quis ordinari ſine titulo, etiam ſi habeat certam aſſecurationem victus cum certa cautione, etiam ſi in ſufficienti patrimonio iungantur pitantiæ, eleemoſynæ, anniuerſaria, confraternitates, & alia emolumenta, quæ ex celebratione Miſſarum, & exercitio ſacrorum ordinum percipiuntur: idem ſi quis ſit Grammaticus, Muſicus, vel aliã artem exerceat, vt Pictor, Scriptor. ſacra Congreg. Idem dicendum in Doctore illuſtri, quidquid dicat Henriquez de Sacram.ord.cap.1. & beneficium tituli debet vere poſſideri, d.cap. 2.ſeſſ.23. Nauar. conſ. 15.de tem.ord. & non poteſt quis ordinari ad titulũ beneficij, quod habet redditus incertos.ſacra Congreg. Item ad titulũ donationis poteſt quis ordinari ſacra Congreg. etiam ſi tantundem debeat, dummodo donatio ſit facta ad hunc finem ordinationis, cum alienari non poſſit.ex d.cap.2.Nauar.conſ.13. de tempor. ordinat. clericus, qui habet alimenta a patre, non tenetur ipſe recipere fructus beneficij, vel patrimonij, ſed ſufficit ſi pater percipiat, & compenſet cũ alimentis.Bart. in tract. de duobus fratribus, in fine.Bald. in l.filiæ.C.familiæ erciſ. ordinatus ad titulum beneficij illud cum æquiualenti permutare poteſt, & reſignare, ſi habet vnde ſe alat, & debet id exprimere, alias reſignatio eſt nulla, ſaltem in foro exteriori.Pariſ. d.q. 6. num. 41. an autem valeat reſignatio beneficij prædicti, ſi fuit admiſſa ab Epiſcopo, vide ſupra cap.64.num.8.Præterea notandum, quod Curia Archiep. ſolet ſuper patrimonio examinare teſtes ſuper veritate illius, & quod non adſint debita, & tam ordinandus, quam

quam donans ordinando iurant patrimonium eſſe verum, & ſi ordinandus habet parentes, fratres, vel ſorores, fit cõputatio omnium reddituum, ita vt quælibet perſona habeat ducatos trigintaſex quolibet anno.

3 Tertio principaliter notandum, quod Epiſcopus ſuum familiarem triennalem non ſubditum, ſine litteris dimiſſorijs ſui Epiſcopi ordinare poteſt, dummodo illi beneficium ſtatim re ipſa conferat. cap. 9. ſeſſ. 23. de reform. nec oportet, quod familiaris habitet in domo Epiſcopi, & illi continuo ſeruiat, iuxt. tex. in cap. fin. de verbor. ſignific. Henriquez de ſacr. ord. cap. 12. lib. 1. in Gloſſ. ſi tamen per totum triennium habitaret in parte remota, non poteſt ordinari, quia Epiſcopus eius mores noſse non poſſet. Lopez ſuper cap. 26. Praxis Diaz, & ſufficit, quòd trienniũ inceperit, antequam dominus eſſet creatus Epiſcopus, vt ordinari poſſit; & poteſt etiam ordinari ad titulum patrimonij ſtante vtilitate, vel neceſſitate Eccleſiæ, vt cenſuit ſacra Congr. Pariſius de reſignat. lib. 4. q. 2. non tamen poterit cum eo diſpenſare ſuper interſtitijs, nec ſi eſt illegitimus. Nauar. conſil. 27. & 28. de tempor. ordinat. & beneficium eſt illi ſtatim re ipſa conferendum, alias ſi poſt aliquot menſes, non ſatisfit Concil. Trid. vt cenſuiſſe ſacram Congr. refert Pariſ. vbi ſupra.

4 Quarto principaliter notandum, circa dimiſſorias, quas concedit Epiſcopus loci beneficij originis, vel domicilij, cap. cum nullus. de tempor. ord. in 6. quod antequam illas Epiſcopus concedat, debet examinare ordinandos, & ſic approbatos dimittere. cap. 3. ſeſſ. 23. de reform. ſi tamen Epiſcopus abeſſet à ſua diœceſi, poteſt concedere dimiſſorias in aliena diœceſi, ac ordinandos etiam ſuo examini ſubijcere, & ſi abſentes ſint ad ſe vocare, vt eos examinet,

ſi com-

ſi commodum erit: alioquin eorum examen Epiſcopo loci demandare in quo degunt, & ſi aliquis abſens fuit per multos annos, itavt ipſum de vita & moribus commendare non poſſit, ſufficit, quod ipſe Ordinarius concedat ei litteras dimiſſorias, quæ continebunt, quod ordinandus non ſit contumax, nec excommunicatus, ſed de legitimis parentibus natus; informatio autem de vita, & moribus habenda eſt ex loco, in quo fuit verſatus. Epiſcopus, cui diriguntur dimiſſoriæ, debet examinare tantum de litteratura, vt declarauit Sixtus Quintus. Sorbus vbi ſupra facit c. 11. ſeſſ. 7. Conc. Trid. Et ita ſeruatur in Curia Archiep. nec requiritur, quod in litteris dicatur in conſcientia mea, vt dicit Sorbus, expreſſio enim eorum, quæ tacite inſunt, nihil operatur. l. 3. ff. de legat. 1. & Epiſcopus non ſolum ex cauſa ægritudinis impeditus iuxta c. 3. ſeſſ. 23. de reform. ſed etiam ex alia cauſa, poteſt concedere dimiſſorias, vt declarauit ſacra Congregatio. & debet exprimere cauſam impedimenti; valet tamen conſuetudo, quod cauſa non exprimatur. Rebuf. in Praxi, de litteris dimiſſorijs; & ita ſeruatur, & in dimiſſorijs debent exprimi ordines ſacri, alias, ſi exprimantur minores ordines, vel ordines, non veniunt ſacri. c. 1. de temp. ord. Rebuf. vbi ſup. & dictæ litteræ requirunt ſcripturam; ſed in licētia celebrandi Miſſam non, nec expirant per mortem concedentis. Rebuf. vbi ſup. Nauar. conſ. 1. de tempor. ord. Nec eas cenſetur reuocaſſe Epiſcopus, ſi dicat ordinando, ne ab alio ordinaretur; quia ipſe volebat ordinationes tenere. Nauarr. conſil. 29. de tempor. ordinat. nec illas concedit Vicarius, niſi in duobus caſibus, videlicet Epiſcopo agente in remotis. cap. cum nullus. de tempor. ord. in 6. vel de ſpeciali mandato Epiſcopi. Rebuffus de forma Vic. Epiſcopi, num. 87. Iacobus

Sbrot-

Sbrottius de Vic. Epiſcopi lib. 2. q. 41. Extrauagan. Pij II. Cum ex ſacrorum. imponens pœnam ſuſpenſionis ordinatis extra tempora, vel ante legitimam ætatem, aut ſine litteris dimiſſorijs, procedit ſolum in ordinatis ſacris, & ſcienter per verbum ibi, præſumpſerit, ſecus ſi bona fide. Rebuf. vbi ſup. tit. de clericis male promotis. Nau. c. 27. nu. 155. Ordinari ſine dimiſſorijs non ſolum poteſt familiaris, ſed etiam alius, quando proprius Epiſcopus eſt ſuſpenſus, ex quo alios ordinauit ſine dimiſſorijs, cap. 2. de tempor. ord. in 6. & valent dimiſſoriæ conceſſæ a Vicario, etiam mortuo Epiſcopo, agente in remotis, ſi non conſtabat de eius morte. Henriquez vbi ſupra, cap. 25. §. 3. Et nota, quòd Vicarius Epiſcopi, agentis in remotis, ſi eſt Epiſcopus, po-
5 teſt ipſe ordinem conferre; quia ſi poteſt hoc alijs concedere, d. cap. cum nullus. tanto magis ipſe perficere, vt tenet Iacobus Menoch. de arbitrar. caſ. 222. quidquid dicat Sbrottius, de officio Vicar. lib. 2. q. 10. qui miratur de Menoch. Vlterius notandum, referri cenſuiſſe ſacram Con-
6 gregationem, quòd clericus, qui certo loco non eſt adſcriptus, ab Epiſcopo ſuo inuitus retineri non poteſt in ſua diœceſi, ſi non habet beneficium, requirens reſidentiam, vel perſonale ſeruitium, & tenetur illi Epiſcopus concedere dimiſſorias, quinimmo vidi plures ordinatos pro vtilitate, vel neceſſitate Eccleſiæ obtinuiſſe licentiam ab Vrbe ſe abſentandi ab Eccleſia, pro cuius vtilitate, vel neceſſitate fuerant ordinati, ceſſante tamen neceſſitate, vel vtilitate Eccleſiæ.

7 Ad hæc aduertendum, quòd cauſa diſpenſandi cum cõſtituto in minoribus ad ſubdiaconatum ſuper anni circulo, ſufficit, ſi ſit neceſſitas, vel vtilitas Eccleſiæ diſiunctiue, à ſubdiaconatu ad diaconatum quęlibet leuis cauſa, cum iu-

dicio

dicio Epiſcopi id relinquatur; à diaconatu ad presbyteratum vtilitas, & neceſſitas Eccleſiæ coniunctiue. ita habetur in c. 11. & 14. ſeſſ. 23. de reform. conſiderat etiam Sorbus vbi ſupra, in verbo, ordines.

8 Vltimo notandum, declaraſſe ſacram Congregationẽ, quòd Epiſcopus ordinans non poteſt accipere ab ordinandis forbices, mappas, & pectines, ſed tantum cereum, iuxta Pontificale Romanum. & hæc ſufficiant: alia vide in ſupradictis doctoribus.

ANNOTATIO.

Primo quęritur, an Abbas, qui exercet iuriſdictionem ordina-
9 riam in aliquo territorio, ex conſuetudine immemorabili confirmata à Sede Apoſtolica, poſſit concedere litteras dimiſſorias ad ordines, vel ei obſtet c. 10. ſeſſ. 23. de reform. Hoc dubium fuit ventilatum in Rota Romana in vna Salamantinenſi iuriſdictionis coram Cardinali Seraphino 9. Maij 1594. in qua etiam fuit determinatum, an dictus Abbas potuerit viſitare Eccleſias, vel viſitatio pertineret ad Epiſcopum, iux. c. 8. ſeſſ. 8. de refor. & quia deciſio eſt multum notabilis, eam de verbo ad verbum referre decreui.

Salamantinen. Iuriſdictionis R. P. D. Seraphino

Dubitaui, an Reuerendiſſimo Abbati obſtet decretum c. 8. de refor. ſeſſ. 7. Item decretũ c. 10. ſeſſ. 23. & quantum ad prius decretũ, Domini dixerunt non obſtare, quia cum loquatur de Ordinarijs, quorum appellatione comprehenduntur etiam inferiores in materia eis adaptabili, vt per Gemin. in cap. Ordinarij. num. 3. verſ. nota iſtam Gloſſ. de officio Ordin. in 6. Franch. num. 3. cum alijs adductis ſub die 23. Octobris 1579. in hac eadem cauſa ſequitur, Abbati hoc decretum non obſtare, cum conſuetudo, de qua fit mentio in bulla, ſit talis, quæ ne dum eximat, ſed etiam tribuat iuriſdictionem, quo caſu territorium dicitur effectum propria diœceſis Abbatis. Ioan. And. in c. nimis. col. pen. ad finem de iureiur. Anchar. in cap. poſtulaſti. ſub num. 45. de foro compet.

Neque obſtat, quod nõ ſit Ordinarius loci, ſed perſonarum, cum hęc iuriſd. proueniat à conſuetudine non confirmata reſpectu locorum, quia eſt eadem conſuetudo, de qua Papa teſtatur; alioquin ſi voluiſ-

voluiſſet tantummodo eximere, non autem intellexiſſe iuriſdictionem ad Abbatem de conſuetudine ſpectare, vtique hæc loca immediate ſubieciſſet Sedi Apoſtolicæ, prout in ſimilibus exemptionibus fieri ſolet, quod clare ex vſu ſubſecuto comprobatur. Aym.conſ.118.num.2.& conſ.211. num.8.nec non ex quatuor caſuum exceptione, quæ in non exceptuatis firmat regulam iuribus vulgaribus,& ideo non ſumus in nuda exemptione ſed in conſuetudine,quę ordinariam tribuit iuriſdictionem. Oſtien.in ſumma.de officio Ordin. num. 2. Abb. in cap. cum contingat. num. 5. de foro competen.

Non obſtat, quod Reuerendiſſimus Epiſcopus velit viſitare tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatus, quia Concilium hoc tribuit Ordinarijs tantum; ipſe autem in hoc loco non eſt talis,ſed Abbas: viſitatio enim pendet ab ordinaria iuriſdictione c.1.in fine,de cenſib. lib.6. cum alijs allegatis, & quamuis decretum hoc deroget conſuetudinibus, non tamen derogat confirmatis,vt fuit reſolutum.

Non obſtat decretum c.9. ſeſſ.24. quia non tollit iuriſdictionem præfati c.8.ſeſſ.7.loquentis de Ordinarijs generaliter, quorum appellatione, vt dictũ eſt, tam Epiſcopi,quam inferiores comprehenduntur. Præterea cum ſimpliciter loquatur de exemptis, non eſt trahendum ad eas Eccleſias, quæ habent proprios,Prælatos iuriſdictionem ordinariam habentes: non enim eſt veriſimile, Concilium hoc caſu voluiſſe ſubditos duplici onere viſitationis grauare.

Quantum ad decretum c.10. ſeſſ.23. Domini dixerunt,ſi ex conſuetudine Abbas dabat litteras dimiſſorias,dictũ decretum ex rationibus ſupra deductis ei non obſtare, cum huiuſmodi conſuetudo cenſeatur confirmata, vti conſuetudo tribuens iuriſdictionem,non autem exemptionem, & ideo non obſtare c.cum nullus. de temporibus ordinationum in 6.non enim hoc ius ita Epiſcopo,vel Epiſcopali dignitati competit excluſiue ad alios, vt non poſſit conſuetudine præſcripta induci, vt tradit gloſ. ibid. in verb. indultum.& ideo cum hic habeamus conſuetudinem confirmatam,eam non tollit hoc decretum, ex his, quæ alias deducta, & deciſa fuerunt.

Circa num.2. Quæritur an poſſit ordinibus ſacris inſigniri clericus ad titulum beneficij, quod habet redditus incertos caſuales mortuariorum, & anniuerſariorum, ſi communiter rediguntur ad certam ſummam,& dantur infirmis: dicendum quòd ſic,quia computantur in valore fructuum,ex notab. doct.Felin. in cap.ad aures. num.14.

num. 14. de reſcrip. poſt Anchar. in Clem. vnica de conceſſ. præben. & ita vidi ſeruatum Neapoli, ſi male non recordor, in obtinente Fratantiam S. Archangeli.

12 Circa num. 4. quæritur, quando Epiſcopus dicatur agere in remotis, vt valeat Vicarius concedere dimiſſorias ad ordines.

Reſpondetur, quod quando Epiſcopus moratur extra prouinciam, vel vltra duas diætas, iuxta cap. nonnulli. de reſcript. vel vltra vnam, iuxta cap. ſtatutum. eod. tit. in 6. & remittitur arbitrio iudicis, quis locus dicatur remotus. ita Gloſ. in cap. cum nullus. in verbo, remotis. de temp. ord. in 6. quam ſequitur Oſt. in cap. relatum. de ſententia excommunication. Archid. in cap. 2. de teſtam. in 6. Dominic. & alij in d. cap. cum nullus. ſed hodie Vicarijs ſolet dari expreſſa poteſtas concedendi dimiſſorias etiam præſente Epiſcopo, vt dicit Gloſ. in d. cap. cum nullus.

13 Tertio quæritur, an ordinatus ante ætatem ordinibus ſacris, ſit ſuſpenſus temporaliter, nempe vſque ad ætatem legitimam, vel perpetuo, vt indigeat Papæ diſpenſatione: & de iure communi ſuſpenſio durabat vſque ad ætatem legitimam, cap. vel non eſt. de temp. ord. cap. ex ratione. de ætat. & qualit. notant doctores per illum textum in Clem. Generalem. eod. tit. & hanc opinionem communem dicit Anton. in tract. de irreg. cap. 1. num. 13. nihilominus poſt Bullam Pij Secundi ex ſacrorum. quæ promotos ante ætatem legitimam ipſo iure ſuſpendit. contrarium eſt dicendum, vt ſit perpetuo ſuſpenſus, ſiquidem verba ipſo iure perpetuitatem indicant, cum vim canonis latę ſententiæ habeant. Tiraquellus, qui alios congerit in l. ſi vmquam. C. de reuocandis donat. in verbo, reuertatur. n. 144. & ita ſentit Stephan. de Caiet. in c. ad limina. 30. q. 1. §. 3. quo fit, vt ſententia iuris pœnam abſque præfinitione temporis imponēs perpetuo imponere cēſetur. l. ſeruus. C. de pœnis. c. ſi autē. vbi gloſ. fin. de cohab. cler. & mulierum. gloſ. in c. cupientes. §. ceterū. in verbo, perpetuo. de elect. in 6. Abb. late in c. ex litteris. n. 10. de conſt. eandem opinionē tenet Rebuff. in Praxi tit. de male promotis. gloſ. 10. nu. 3. dū dicit ſuſpenſū indigere abſolutione Apoſt. Nauar. conſ. 30. in fin. & 35. nu. 1. de temp. ord. & ratione ſuaderi poteſt, quādoquidē conſtitutio promotis extra tempora, vel ante legitimā ætatē, eandē pœnā imponit, ſed in 1. caſu ſuſpenſio eſt perpetua. c. cū quidē. de temp. ord. ergo ex identitate rationis idē dicendū eſt in altero caſu l. iam hoc iure. ff. de vulg. & vna pars conſtitutionis alteram

Dd decla-

declarat l. Qui filiabus. in princ. ff. de leg. primo, & eãdem opinionẽ tenuit Rota Romana in vna Melitenſis Abb. 24. Ianuarij 1590. corã Domino Gipſio, & ignorantia craſſa, & ſupina non excuſat ab irreg. ſed probabilis, cap. Apoſtolicæ, de clerico excomm. vbi dicit Abb. quod non requiritur quod quis ſit multũ curioſus in ſciendo, dummodo non ſit nimis deſidioſus. arg. legis. nec ſupina. ff. de iuris & facti ignorãtia. Nauar. vero conſil. 50. de temp. ord. par. 2. excuſat eum, qui circa ætatem potuit, & debuit ſuis parentibus credere, quæ videtur ignorantia probabilis. & hoc nota.

SVMMARIVM.

1 *Modus procedendi, & formandi proceſſum in cauſis Sanctæ Fidei, prout ſeruatur in Curia Archiep. Neapolitana.*

2 *Citatio valet ſine expreſſione cauſæ, in cauſa Sanctæ Fidei.*

3 *Inquiſitus non citatur ad videndum iuramenta teſtium repetendorum, in cauſis Sanctæ Fidei.*

4 *Recognitio inquiſiti quomodo fiat in cauſis Sanctæ fidei.*

5 *Teſtes an poſſint haberi pro repetitis in cauſis Sanctæ Fidei.*

6 *Confrontatio quando facienda in cauſis Sanctæ Fidei.*

7 *Hæreticus pro primo lapſu quando moriatur.*

8 *Suſpecti de hæreſi quomodo puniantur.*

9 *Tortura ſuſpectorum de hæreſi vehementer ſuper intentione, & credulitate, qualis eſſe debet.*

10 *Abutens ſacramento altaris in ſortilegijs, traditur Curiæ ſæculari.*

11 *Socius criminis an probet ſine tortura in cauſis Sanctæ Fidei.*

12 *Chriſtiani, qui abnegauerunt fidem Catholicam apud infideles, ſi ſponte reuertantur, & petant reconciliari Eccleſiæ, quomodo abiurare debeant.*

13 *Bigami quando, & quomodo puniantur a Curia Eccleſiaſtica ob hæreſis ſuſpicionem.*

De modo procedendi in cauſis Fidei.
CAP. LXXXIV.

CIRCA cauſas Sanctæ Fidei placet pro iunioribus ponere modum, quo vtitur Curia Archiepiſcopalis Neapolitana in formãdo proceſſum, & procedendo in dictis cauſis, afferendo aliquã magis frequentia, excerpta ex litteris Sacræ Congreg. ge-

neralis

neralis Inquiſit. Sancti Offic. in Vrbe, tranſmiſſis ad hanc Curiam, & a doctor.

1 Primo loco ſcribitur denunciatio illius, qui denunciat hæreticos, maleficos, ſortilegos, & ſimiles, cum iuramento, & ſubſcriptione eius, ac cuiuslibet alterius teſtis, quia denunciator habetur pro teſte in iſtis cauſis, iuxta omnes, in cap. in omni negotio. de teſtibus. & diligenter interrogatur ſuper omnibus circumſtantijs neceſſarijs: & in fine denunciationis ſolet interrogari, ſi cũ perſona denunciata habuerit odium, & inimicitiã, & fecerit denunciationẽ ex animi paſſione, & non pro veritate, & aliquando, quare tam diu tacuit, quòd non denunciauit, & antequam dimittatur, iniungitur ei ſilentium, & etiam alijs teſtibus, etiam cum iuramento, de non dicendo ea, quæ in denunciatione, vel depoſitione continentur, vt late tradit Eymeric. in 3. par. Direct. de forma examin. teſtium. qui ſi non ſeruent ſilentium, poſſunt grauiter puniri, vt per Simanc. de cathol. inſtitut. tit. 64. num. 83. & idem ſeruat in examine aliorum teſtium.

Item, quando aliquis denunciat, Franciſcum dixiſſe verba hæreticalia, ſemper fit interrogatoriũ, ſi protulit dicta verba ſerio, vel iocoſe, aut ex ira, vel referendo aliorũ opiniones, & qua intentione; quia poſſet eſſe, quòd retulerit aliorum opiniones, & non eſſet hæreticus, vt tradit Eymericus vbi ſupra: abhorret tamen interrogatoria ſuggeſtiua, iuxta l. 1. ff. de quæſtion. ſed in genere interrogat teſtes, an cognoſcant aliquam perſonam, quæ dixerit, vel fecerit aliquid contra Sanctam Fidem.

Secundo loco examinantur omnes conteſtes, & examinandi ſunt, adhibitis etiam duabus perſonis religioſis, c. vt officium. de hęret. in 6. qui tex. procedit etiã in Epiſcopo,

iuxt.Pegnā in 3.par.Direct.ſuper q.63.& perſonę religioſę
poſſunt intelligi etiā laici honeſti,iuxta eundem Pegnā cō-
tra Eymericū, ibi:ſed intelligo opin. Franc. Pegnæ proce- 1
dere,qn̄ clerici inueniri non poſſunt,quibus examinatis, vt
plurimum ſolet procedi ad carcerationē ; ſed cum magna
circumſpectione Curia ambulat. Siquidem cū carceratio
in cauſis ſanctę fidei irroget ſæpe facti infamiam, nūquam
Curia procedit ad capturā,niſi ſaltem adſint indicia ad tor
turam;& nonnumquam,qn̄ perſona denunciata eſt grauis,
antequam carceret, ſolet iniungere vni ex conſultoribus,
vt ſecreto modo ſe informet à Parocho denūciati, vel alijs
perſonis fide dignis,quomodo ipſe denunciatus ambulet in
vita,& moribus. Raro autem procedit ad citationem ver-
balem,& quando citat, non inſerit in citatione cauſam de-
2 licti, vt in alijs citationibus fieri debet; quia omitti poteſt
in cauſis ſanctæ fidei,vt per Simanc. vbi ſupra tit.44.ſed in
genere citat ad ſubijciendum ſe examini ſuper nonnullis
mouentibus mentē ipſius Curiæ, tangētibus Sanctā Fidē.

Tertio loco conſtituitur reus ſuper contentis in Inquiſitione, & ſēper ſolet interrogari, vt dicat ſi habet aliquot inimicos, & quos, & cauſas inimicitiæ, & ſi cum eis fuerit reconciliatus,ne poſtea inuētet inimicos in defenſionibus.

Quarto loco dantur inquiſito capita inquiſitionis,cum termino duorum dierum ad præſentādum interrogatoria pro repetendis teſtibus. Capita ſolent formari hoc modo, videlicet.In primis Fiſcus ponit, & probare intendit,qualiter Franciſcus male ſentiendo de Fide Catholica negauit interceſſionem Sanctorum; quod fuit, &c.

Item,quòd eſt ſolitus blaſphemare ad omnem leuē animi motum in ludo,& extra ludum hęreticaliter,videlicet. Renego Dio, non credo à Dio, quod fuit, &c.

Item

Item, quod de prædictis omnibus eſt publica vox, & fama, publicum, notorium, & manifeſtum.

Item, his ſtantibus, petit tamquam hæreticum condemnari, iuxta ſacros canones, & ſic de ſimilibus ſecundum facti qualitatem. Et aliquando conceditur copia Conſtituti loco capitulorum; & ſeruat Curia, quòd tam interrogatoria, quàm aliæ ſcripturæ pręſentantur per inquiſitum, & aduocatum eius, & non per alios: nec quilibet aduocatus admittitur, niſi ſit perſona grauis, & prius præſtet iuramentum coram Vicario de iuſtis defenſionibus, & abſtinendo a defenſione, quàmprimũ nouerit illum, quem defendit, eſſe hæreticum, iuxta Sancti Officij receptam, & laudabilem conſuetudinẽ, de qua teſtatur Pegna in 2. parte Directorij Inquiſitorum, commentario 10. Nec etiam in iſtis cauſis citatur reus ad videndum iuramenta teſtium repetendorum, cui numquam ſunt edenda nomina teſtiũ, vt in c. ſtatutum. §. iubemus. de hæret. in 6. & quando teſtes repetuntur, poſtquam fuerunt repetiti ſuper interrogatorijs, examinantur ſuper capitibus fiſci, & non ſolet legi eis prima depoſitio; & quando ſunt repetendi, non ſolẽt citari, ne veniant in cognitionem inquiſiti; ſed vocantur: verum, ſi ſe abſentent, poſſunt citari, & excommunicari propter eorum culpam, vt ex litteris Sancti Officij.

Quinto, quãdo à teſtibus eſt facienda recognitio denunciati, ponitur teſtis in aliqua camera, in qua per rimulam portæ, vel aliud foramen, ita vt nõ poſſit ab alijs videri, recognoſcit denunciatũ, exiſtentem in alia camera, poſitũ in medio aliorũ; ſi tamen inquiſitus vellet habere teſtes fiſci pro repetitis, Curia procedit ad vlteriora, quidquid dicat Simanc. de cathol. inſtit. d. tit. 64. n. 25. niſi tamen aliud faciendum videretur: quia vt reus defendatur, ſolet Curia re-

petere ex officio teſtes, licet reus habeat ipſos pro repetitis, per l. ſi non defendantur. ff. de pœnis.

Quinto loco poſt teſtium repetitionẽ dantur inquiſito defenſiones, & conſignatur ei copia omniũ repertorũ, ſine nominibus, & cognominibus, & qualitatibus, ex quibus poſſet peruenire ad cognitionem perſonarum teſtium: factis defenſionibus, proceditur ad ſententiam ſine aliqua publicatione, ſed oſtenduntur defenſiones inquiſito, petenti eas videre, & poſtea præmiſſa citatione ad dicendum expeditur cauſa.

Numquam tamen in iſtis cauſis fit confrontatio teſtiũ cum inquiſito, niſi quando teſtes ſunt focij criminis, & quando recto Iudicis arbitrio omne teſtium periculum ceſſauerit, nempe, ſi reus eſt perſona viliſſima, qui parum curat habere bonam, vel malam famam, vt meretrix, & ſimiles infames, vt tradit Pegna in tertia parte Directorij commentario 348.

In diſcuſſione cauſæ, ſi aliquis reperitur hæreticus formalis, punitur iuxta ſacros Canones, & pro prima vice nõ
7 traditur Curiæ ſęculari, niſi negauerit Trinitatem, aut Diuinitatem Ieſu Chriſti, aut eius conceptionem de Spiritu ſancto: aut eius mortem, vt nos redimeret, aut Virginitatem Beatiſſimæ Virginis Mariæ, vt in Bulla Pauli IIII. incipiente, Cum quorundam, poſita in fine Directorij Inqui-
8 ſitorum. Si vero aliquis reperitur ſuſpectus tantum de hæreſi, vel apoſtaſia a fide, aut eſt ſuſpectus leuiter aut vehementer; quia violenta ſuſpicio, quoad modum procedendi, ſecundum hodiernum vſum non differt a vehementi. Quando reperitur quis ſuſpectus leuiter, nempe ſi per annum perſeuerauerit in excommunicatione, non in cauſis ſanctæ fidei, & in alijs caſibus poſitis per Eymericum in 3.

parte Directorij, q. 46. & tunc taliter ſuſpecto ſolet imponi pœnitentia ſalutaris, & abiuratio de leui, & non torquetur regulariter. Si vero aliquis eſt ſuſpectus vehementer; vt quia admiſcuit ſacramenta, vel ſacramentalia in ſortilegijs, vel inuocauit dæmones ad faciendum ea, quę non poſſunt facere poteſtate naturali, vel ad ea, quæ poſſunt facere, ſed verbis deprecatiuis; vel ſi quis blaſphemauerit in ludo, & extra ludum, & ad omnem leuem animi motum pluries, & hæreticaliter, & in alijs caſibus, poſitis per Eymericum in d. 2. par. q. 47. & tunc taliter ſuſpectus torquetur pro vlteriori veritate ſuper intentione, & credulitate eorum, quæ dixit, vel operatus fuit, & ſuper vſu, & complicibus: & ſi neget intentionem, adhuc compellitur abiurare de vehementi: & pro facto hæreticali ſolent condemnari ad triremes, vt bigami, & blaſphemi; vel ad carceres, & alias pœnas; referuntur tamen vt plurimum Summo Pontifici cauſæ vehementis ſuſpicionis: & ſenes, & alij, qui ob infirmitatem, aut ætatem torqueri non poſſunt, poterunt terreri. Pegna in 3. par. Direct. ſuper tertio modo; & tortura ſuper vſu, intentione, & complicibus, non ſolet excedere mediam horam.

9 Abiuratio de leui vt plurimum fit in ſecreto, & in camera Vicarij; poteſt tamen fieri in publico, quando publica eſt hæreſis ſuſpicio. Abiuratio vero de vehementi ſolet fieri in publico; & poteſt etiam fieri in ſecreto iuxta tradita per Pegnam, in 3. parte Directorij q. 40. Formæ abiurationum ponuntur per Eymericum in 3. parte Directorij, nu. 161. & ſequenti.

10 Qui vero vſus fuit ſanctiſſimo Sacramẽto altaris in ſortilegijs, traditur Curiæ ſæculari, ex ordinatione Sancti Officij, poſita in fine operis iudicialis Inquiſitorum.

Digitized by Google

11 Notandum inſuper, quòd in cauſis Sanctę Fidei admittuntur omnes teſtes, etiam ſocij criminis, periuri, infames, præter inimicos, vt in c.in fidei fauorem. de hæret. in 6. non tamen duo ex iſtis periuris, aut infamibus plene probant; ſed ſufficiunt ad præſumptionem, vel aliqualem probationem faciendam, vel indicium ad torturam, vel ad imponẽdam pœnam extraordinariam. Abb. in cap. per tuas. de ſimonia. Felin. in c. teſtimon. de teſtibus. Pegna, qui teſtatur de communi in d. par. Direct. ſuper q. 64. & licet ſecundũ Simanc. vbi ſup. tit. 64. teſti ſocio criminis ſit adhibenda fides, etiam ſine tormentis; Praxis tamen ſe habet in contrarium, quòd torquetur aliquantulum ad validandam eius depoſitionem contra ſocium; & etiam torquetur teſtis periurus ad ſciendum, in quo dicto perſiſtat.

Notandum præterea, quòd qui abnegarunt Fidem Catholicam apud infideles, & ſponte reuerſi, petunt reconciliari Eccleſiæ, ſi confiteantur, vere, & ex toto corde abnegaſſe fidem, tamquam apoſtatæ formales abiurant; ſi vero aſſerant non habuiſſe intentionem abnegandi fidem, ſed reuertendi, & in occulto ſeruabant legem Catholicam, ipſam autem abnegaſſe, vt melius tractarentur ab infidelibus; vel quia neſciebant quid faciebant; & tunc, ſi tempore abnegationis erant pueri, ſolent abiurare de leui; ſi vero maiores, de vehementi.

Item ſeruatur in Curia, quod, ſi apud aliquem reperiuntur libri hæreticorum, necromanticorum, pentacula, & ſimiles ſcripturæ, continentes hæreſim, vel apoſtaſiam a fide manifeſtam, & tortus ſuper intentione, & complicibus negat intentionem, & vſum, ſolet pro retentione tantum abiurare de leui, & ei iniungi pœnitentia ſalutaris; & ſi ſunt exteri, aliquando expelluntur à Ciuitate, & dicœ-

diœceſi Neapolitana arbitrio Curiæ. Item, ſi bigamus eſt præuentus à Curia ſæculari, debet remitti ad Curiam Eccleſiaſticam, quæ torquet ipſum ſuper intentione, & abiurare facit; deinde tenetur illum remittere ad Curiam ſęcularem, quæ ipſum punit pro bigamia: quando vero eſt præuentus à Curia Eccleſiaſtica, in totum punitur ab ipſa, & non poteſt amplius Curia ſæcularis ſe intromittere, vt ex litteris Congregationis Sancti Officij, quæ conſeruantur in Curia. Item Curia Archiepiſcop. Neap. procedit contra laicos, committentes ſortilegia ſimplicia, & eſt in hac poſſeſſione, iuxta diſpoſitionem. c. accuſatus. §. ſane. de hæret. in 6. & etiam ex litteris Sancti Officij conſeruatis in Curia.

Item illis, qui ſemel dicunt aliqua verba hæreticalia, vel ſcandaloſa ex ira, ſolet imponi pœnitentia ſalutaris, & aliquando publica, vt teneant candelam accenſam in Eccleſia tempore Miſſæ ſolemnis, ſine aliqua abiuratione, iuxta tradita per Pegnam in 2. par. Directorij ſuper q. 41. Hic breuis modus procedendi in cauſis ſanctę fidei in Curia Neap. eſt totus fere excerptus ex litteris Sacrę Congr. Sancti Officij in Vrbe, tranſmiſſis ad hanc Curiam in diuerſis cauſis, quæ conſeruantur.

SVMMARIVM.

1 *Delegatio facta Vicario an tranſeat in ſucceſſorem.*
2 *Mandatum de capiendo expeditum à Vicario, an poſsit mandari executioni, ipſo remoto ab officio.*
3 *Delegata cauſa perſonis in dignitate conſtitutis, an poſsit ſubdelegari non habentibus dictam qualitatem.*
4 *Clauſula, vocatis vocandis, intelligitur, quando alius eſt in poſſeſſione beneficij.*
5 *Clauſula, conſcientiam tuam oneramus, an impediat ſubdelegationem.*

6 *Nudum miniſterium commiſſum impedit ſubdelegationem.*
7 *Delegatus, qui non poteſt ſubdelegare, debet recipere iuramenta teſtium.*
8 *Delegatus an poſſit reuocare ſententiam, quam pronunciauit ſuper competentia Iudicis.*
9 *Decreto, procedendum eſſe ad vlteriora, quando vtitur Vic. Neap. delegatus Papæ.*
10 *Canonici Eccleſiæ Cathedralis an dicantur eſſe in dignitate, & poſsint ab illis expediri Breuia commiſſa conſtitutis in dignitate.*
11 *Notarius Epiſcopi an debeat actitare cauſas delegatas ab Epiſcopo, vel Vicario.*
12 *Iudex delegatus, qui non eſt graduatus in iure Ciuili, vel Canonico, tenetur de neceſſitate aſſumere aſſeſſorem Iureconſultum.*
13 *Delegatus Papæ tenetur obſeruare conſuetudinem loci, vbi iudicium agitur circa ordinatoria, circa deciſoria conſuetudinem loci litigantium.*
14 *Conſuetudo eſt attendenda, primo ciuitatis, ſecundo dioeceſis, tertio prouinciæ, quarto Regni, ſiue prouinciarũ vicinarũ, quinto Vrbis Romanæ.*
15 *Delegatus Papæ quando poſsit cognoſcere extra locum ſuæ dignitatis, & trahere vltra diætam.*
16 *Exequutor datus ad prouidendũ in forma, dignũ, eſt miſtus, et tenetur aſſumere partes Iudicis, & vocare poſſeſſorẽ: alias ſi dat poſſeſſionẽ ſpoliat.*
17 *Canonici ſoli recipiunt Epiſcopum ad oſculum, non alij beneficiati Eccleſiæ Cathedralis.*
18 *Canonicis ſolis competit adminiſtratio anniuerſariorũ communiũ ipſis, & beneficiatis, niſi burſa cõmunis fuiſſet facta ex redditibus beneficiatorũ.*
19 *Canonici ſoli tractant negotia Eccleſiæ, non alij beneficiati.*
20 *Canonici ſoli veniunt appellatione Capituli, non dignitates, nec beneficiati, etiam ſi ex conſuetudine haberent vocem in actibus Capitularibus.*
21 *Clericorum Cathedralis appellatione veniunt tantum Canonici.*
22 *Notarius Epiſcopi actitat cauſas delegatas ab Epiſcopo, & non delegatas Epiſcopo. latius diſcutitur.*
23 *Legata pia ſunt tranſumptanda, & exemplanda coram Iudice Eccleſiaſtico, alias exemplatio eſt nulla.*
24 *Notarius Apoſtolicus an faciat inſtrumenta & teſtamenta ad non pias cauſas in Regno Neapolitano.*
25 *Epiſcopus poteſt exequi etiam legata, & teſtamenta ad non pias cauſas negligente herede.*
26 *Defunctus dicitur miſerabiliſſima perſona, quæ debet eſſe ſub protectione Epiſcopi.*

Epi-

27 *Epiſcopus, qui delegauit cauſam, an poſsit illam auocare ad ſe in qualibet parte litis.*

28 *Delegati duo ſi ſunt dati in ſolidum, & vnus praeoccupauit, quando poſsit alter ſe intromittere.*

De cauſis delegatis plura frequentia in Praxi.

CAP. LXXXV.

SVPEREST aliqua recenſere de cauſis delegatis, quæ quotidie vertuntur in Curia
1 Archiepiſcopali; & primo notandum, magis communem doctorum opinionem eſſe, quòd delegatio facta à Papa Vicario Epiſcopi, per obitum ipſius Vicarij, vel remotionem ab officio, expirat, & non tranſit in Vicarium ſucceſſorem, licet ſub nomine officij facta fuerit; quia Vicarius proprie non dicitur habere ſucceſſorem, & Vicariatus non eſt dignitas permanens. Ita Butrius, Abb. Felin. Decius Mantua, Berous in cap. quoniam. Abbas, de officio delegat. quæ communis opinio limitatur, vt non procedat, quãdo ſtylus alicuius Curiæ eſſet in contrarium. Rot. Achill. de Graſſ. deciſ. 3. de offic. Vic. Rot. diuerſorum deciſ. 12. par. 1. Et vbique eſſe hanc obſeruantiam contra communem opinionẽ, dicit Card. in Clem. 2. num. 6. in fine, de reſcrip. Gambar. de auctoritate legati à latere, lib. 8. num. 97. nec etiam procedere communem opinionem, quando delegans habuit reſpectum ad tribunal Epiſcopi. iux. Butr. in d. c. quoniam. Abbas num. 25. & communem opinionem habere in rigorem, & ſubtilitatem dicit Rota diuerſ. vbi ſupra, ipſamque Rotam ſemper fuiſſe ſolitam amplecti æquitatem; alias attenta communi opinione ſubuerterentur multæ expeditiones; niſi, quando cenſetur electa induſtria perſonæ, tunc Rota ſeruat communem opinionem. In Curia

ria Neap. obſeruantia eſt contra communem opinionem, quòd Vicarius ſucceſſor cognoſcit de cauſa delegata Vicario prædeceſſori:& quod in dubio, quando in delegatione non exprimitur nomen proprium, cenſeatur delegantē contemplari tribunal, late probat Hier. Gabr. conſ. 32. Item ſeruat, quòd Vicarius ſucceſſor punit teſtes, qui falſum depoſuerunt coram Vicario prædeceſſore, in cauſa ſibi à Papa delegata, ex prædictis, cum videatur offenſum tribunal. Et ita iudicauit anno 1599. & condemnauit ad fuſtigationem quandam mulierem, quæ falſum depoſuerat in quadam diſpoſitione matrimoniali, commiſſa à Papa Vicario prædeceſſori, & ab ipſo expedita. Fuit
2 etiam dictum, & obſeruatum in Curia, quòd mandatum de capiendo clericum, expeditum à Vicario Neap. remoto illo ab officio, poteſt mandari executioni, abſque quòd renouetur ab alio Vicario, ex doctrina Angel. in l. fundi. ff. de acquir. poſſeſſione: dummodo captura fuerit decreta cū cauſæ cognitione. idē & tanto minus in mandato de immittendo in poſſeſſionē, dicit Bart. & alij cōmuniter ibi.
3 Secundo notandum, cauſam delegatam à Papa hominibus in dignitate conſtitutis, aut Canonicis Eccleſiæ Cathedralis, non poſſe ſubdelegari alijs perſonis, non habentibus eandem qualitatem, nec expediri extra diœceſim, niſi conſenſus partium accedat; cap. ſtatutum. §. in nullo quoque. de reſcript. in 6. qui text. non procedit, quoad ſubdelegationem faciendam alijs, in meris executoribus gratiarum Apoſtolicarum; nec etiam in ſubdelegatis, quibus non committitur, niſi nudum miniſterium, puta inductio in corporalem poſſeſſionem, quæ ſimplicibus clericis cōmittitur, examinatio teſtium. Domin. & Franch. in d. §. in nullo quoque. & quando executor eſt datus cum clauſula,

la, vocatis vocandis, procedit textus in d.§.nullo quoque. quia eſt Iudex. Franch. vbi ſupra.

4 Tertio notandum, quòd quando committitur poſſeſſio beneficij impetrati à Papa alicui ſine illa clauſula, vocatis vocandis, dubitatur, an ſubintelligatur, quando alius eſt in poſſeſſione beneficij? Veritas eſt, quòd ſic, ex tex. in cap. licet Epiſcopus. de præbend. in 6. vbi Franch. Ferret. conſ. 4. Pariſius de reſig. benefic. lib. 11. q. 10. num. 33. vbi teſtatur de communi; vocato tamen poſſeſſore proceditur ſummarie, vt dicit Gloſſ. in d. cap. licet Epiſcopus. in verbo, te non vocato.

5 Quarto notandum, quod iuxta veriorem opinionem, per clauſulam, conſcientiam tuam oneramus, non impeditur ſubdelegatio, vt late tradit Felin. in cap. fin. de offic. delegati. qui limitat, quando Papa diceret, decidas ſecundum conſcientiam tuam: & tunc, niſi diceret, decidas ſic, aut ſic. Idem de clauſula, conſcientiam tuam oneramus, tenet Nauar. in conſ. 6. de officio deleg. & vidi ſeruatum in Curia Archiepiſcopali.

6 Quinto notandum, quòd quando à Papa committitur nudum miniſterium abſolutionis, vel diſpenſationis, non poteſt ſubdelegari. cap. fin. §. fin. de offic. delegat. niſi nudum miniſterium eſſet parui momenti, iuxta Felin. ibi, qui ponit alias limitationes, & limitat illud de diſpenſatione, vt intelligatur in concernentibus factum commiſſæ diſpenſationis; quæ tamen ſunt cognitionis, dicit poſſe committi, puta, informationem de moribus legitimandi.

7 Sexto notandum, ſubdelegatum à delegato Papæ, vel delegatum ab Ordinario poſſe committere vnum articulum cauſæ abſque iuriſdictione. Inn. Ant. in cap. cum Bertoldus. de re iudic. Fel. in cap. ſuper quæſtionum. de offic.

Deleg.

Deleg.Franch.in cap.cum cauſam. de appellat.& ideo non poterit committere examinationem teſtium cum iuramẽto; ſed poſt delatum iuramentum teſtibus, & admiſſa capitula, & interrogatoria, poterunt per alium examinare; quia cum non poſſit ſubdelegare,non poteſt articulum iuriſdictionalem committere,vt late per Franch.vbi ſup.poſt Abb.& alios in d.c.cum Bertoldus. Ex his apparet, quòd quando committitur diſpenſatio Vicario Neap. qui non poteſt ſubdelegare, debet prius recipere iuramenta teſtium,& poſtea alijs examinationem demandare.

8 Septimo notandum, quòd delegatus, qui pronunciauit ſe non habere iuriſdictionem,illam non reaſſumit, vt dicit tex. in cap.ſignificaſti. de officio delegati. & ibi Felin. qui affert plures limitationes, quarum iſta in Praxi eſt notabilis,vt ille tex.procedat, quando Iudex, qui ſic pronunciauit,eſt datus principaliter in cauſa;ſecus,ſi acceſſorie:vt eſt executor in cauſa beneficiali, qui ſi pronunciat ſe non eſſe executorem, non finitur iuriſdictio, quin poſſet reuocare; ratio eſt,quia, ex quo durat principalis gratia, non potuit eius pronunciatio auferre ius partis.

9 Octauo notandum, quod multi procuratores ad impediendũ delegatum a Principe, vt non poſſit procedere ad vlteriora, dicunt delegatũ non habere iuriſdictionẽ,& inſtãt declarari per Cõmiſſarium delegatũ, ſi eſt Iudex cõpetens, vel non, vt poſſint appellare à declaratione; ſed Vicarius Neap.delegatus ſolet facere decretum,oppoſitis non obſtantibus, procedendum eſſe ad vlteriora, & procedere ad ea, quæ incumbunt, & non eſt opus expreſſa pronunciatione. & Ant. in cap. ſuper litteris. col. 23. de reſcriptis.quem refert, & ſequitur Felin. in cap.ſuborta.de re iudicata.num.6.ibi,tertius caſus.

Nono

10 Nono notandum, quòd Canonici Eccleſiæ cathedralis non dicuntur proprie habere dignitatem, licet quoad delegationes æquiparentur dignitatibus, cap.ſtatutum.de reſcript. in 6. vbi omnes; quamuis ſint in magno honore. Felin. in c.paſtoralis. de offic.delegati.faciunt enim vnum corpus cum Epiſcopo,c. cum clerici.de verb.ſignif.dicuntur clerici primi gradus. Præpoſ. in cap. Epiſcopos.diſtin. 18. in proceſſionibus, & ſeſſionibus, quando ſunt collegialiter congregati, præcedunt etiam Abbates habentes vſum mitræ, & baculi. Dec. in cap. 2. de iudicijs. alij clerici diœceſis tenentur præſtare reuerentiam Epiſcopo, & Capitulo Cathedralis,d. cap. cum clerici. poſſunt eſſe cõſeruatores mendicantium,vt in compendio priuileg. mendic. verb. conſeruatores. licet conſeruatores debeant eſſe in dignitate: dicuntur fratres Epiſcopi,vnde ipſi ſolum recipiunt Epiſcopum ad oſculum,cap. dilecto. de præbend. dicuntur coadiutores,conſiliarij,ſenatus,membra Epiſcopi, vt late per Card. Palæot. in Archiep. Bonon. par. 7. fol. 513. Et tandem non poteſt negari, quin large ſumpto vocabulo veniant appellatione dignitatis, vt dicit Felin. in d.cap. paſtoralis. num. 12. Verallus deciſ. 257. par. 1. Achill. de Graſſis, dec. 1. de reſcriptis. in qua concludit, quòd quando Breuia ab Vrbe ſolent committi Canonicis, ſi poſtea committantur conſtitutis in dignitate, poterunt expediri per Canonicos,attenta veriſimili mente committentis ex conſuetudine; nam mens patrisfamilias interpretatur ex conſuetudine. Gloſſ. in l. vel vniuerſorum. ff. de pignorat. act. & quando reſcripta ſunt fauorabilia, poſſunt etiã expediri à Canonicis, iuxta Verallum,vbi ſupra.

11 Præterea notandum, quòd Notarius Epiſcopi debet actitare cauſas delegatas alteri ab Epiſcopo, vel Vicario,

cum

Annotandum 2. quod ſi delegatur cauſa Archiepiſcopo Neapolitano, vel alteri Epiſcopo Neapoli reſidenti, tenetur ipſe iudex delegatus obſeruare conſuetudinẽ loci, vbi proceditur in ordinatorijs Iudicij l. teſtium. ff. de teſtib. in fin. ſed in deciſorijs conſuetudinem litigantium. ita Compoſtella. in Rubr. de conſuetud. quem ſequitur Ioannes And. Ananias, Antonius de Butr. Anchar. Imola. Seruabit itaque Epiſcopus delegatus in ordinatorijs ſtylũ Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ, nõ Curiæ Romanæ, & dicunt prædicti DD. non obſtare, quod delegatus fungitur vice delegãtis, quia hoc eſt verum quoad poteſtatem pronunciãdi, ſed quoad alia non fungitur omnino vice delegantis. Cum vero dicimus conſuetudinem loci ſeruandam, dicunt Compoſtella, Ioan. And. in loc. cit. quod primo eſt ſer-
14 uanda conſuetudo ciuitatis, Caſtri, vel Villę; ſi vero hæc non adeſt, conſuetudo diœceſis, 3. Prouinciæ, 4. Regni vel vicinarum prouinciarum, 5. conſuetudo Romana.

15 Tertio annotandum, quòd delegatus à Papa non poteſt procedere extra ciuitatẽ, vel diœceſim, in qua deputatus fuit, niſi expreſſus partium conſenſus accedat; neque citare partes, vt habetur in c. ſtatutum. §. in nullo quoque. de reſcript. in 6. & in tantum hoc eſt verum, quod tacitus conſenſus partium non ſufficeret, vt ſi citentur, & partes non contradicant, quia adhuc Iudicium non erit validum. gloſſ. & communis in d. §. in nullo quoque. & dicit Abb. in c. nonnulli. de reſcript. quod delegatus cenſetur deputatus in certo loco, quando dignitas ipſius Iudicis eſt expreſſa in reſcripto, vt ſi dicitur Epiſcopo Senẽſi, videtur cõmitti Senis, niſi diceretur in Reſcripto, Piſis moranti: quare tunc videtur committi in loco moræ. Sequitur Felin. in d. c. nonnulli. & declarat ſecundum Dom. in d. c. ſtatutum. §. cum vero, niſi cõſtaret Papam ſcire, quod is, cui ſcribitur, alibi moratur: & infert ad Epiſcopum Feſularum morantẽ continuo Florentiæ, ex priuilegio, & dicit eſſe conſiderandum, vtrum per aliquas coniecturas conſtet Papæ, quod trahit moram alibi. Notandum tamen, quod ſi cauſa committatur moranti in aliena diœceſi, & reus diſtat ab illa vltra diætam, reſcriptum nõ valet, niſi appareat ex forma reſcripti Papam habuiſſe notitiam diſtantiæ locorum, vt ſi committat ſcienter cauſam in loco diſtanti vltra diætam, vt ſi dicat, committimus tibi Senis moranti cauſam Bononienſium, cum notoria ſit locorum diſtantia: & ego audiui, Vicarium Neapolitanum, cui fuerat commiſſum reſcriptum in forma, ſignificauit, pro recipiendis

reuelationibus in cauſa Melitenſi, feciſſe eius ordine publicare ex-
communicationem in Inſula Melitenſi. exiſtẽs vero delegatus in ſua
diœceſi, poterit citare etiam extra diœceſim, dummodo non trahat
vltra vnam diętam,vt habetur in d. cap.ſtatutum.Cum vero,& cum
autem.& cap.præterea.de off. deleg.

Nec in citatione requiritur licentia Ordinarij, quia delegatus ci-
tat vbique ſicut delegans. Fel.in cap.fin. de for.comp.nu.2.

Deſcendendo ad particulares annotationes, notandum circa nu-
merum quartum, fuiſſe in Rota Romana in vna Piſciens. ſeu nullius
Capellaniæ anno 1578.corã Aldobrandino poſtea Clemente Octa-
uo, per Dominos concluſum, Vicarium Piſtorienſem fuiſſe miſſum
16 executorem,ex quo erat datus ad prouidẽdum in forma,dignum:&
cum Præpoſitus Piſciens.ſiue Sacriſtia eſſet in poſſeſſione cuiuſdam
Capellaniæ, tenebatur Vicarius delegatus aſſumere partes Iudicis,
citare poſſeſſorem, & illum audire iuxta notata communiter per
DD.in c.finali de præſum.vbi Ant.& Fel. & ita pluries Rota tenuit,
& ſignanter in vna Neapolitana S. Andreæ 14. Februarij 1569. co-
ram Finetto. & ratio eſt, quia poſſeſſor non tenetur ad verbum
executoris relinquere ius ſuum: hinc eſt,quod illius poteſtas proce-
dit contra reſiſtentes de facto,non autem de iure. Achil. 4. de ſent.
excomm. & ſic fuit dictum, Sacriſtiam eſſe reſtituendam.

17 Notandum circa numerum decimum, in quo agitur de dignitate
Canonicorum Eccleſiæ Cathedralis,& ſignanter,quod ſoli Canoni-
ci recipiunt Epiſcopum ad oſculum,ex c.dilecto.de Præben. Quo-
niam de hoc fuit dubitatũ in aduentu quondã Archiepiſcopi Nea-
politani,vt retulit mihi Carolus Baldinus Archiepiſcopus Surrenti-
nus eo tẽpore Canonicus Eccleſiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ:
prætendebant enim hebdomadarij recipere etiam Archiepiſcopum
ad oſculum,& fuerunt excluſi, & dictum,id tantum Canonicis com-
18 petere tamquam membris,& fratribus Epiſcopi,ex d.c.dilecto.No-
tandum etiam,fuiſſe decretum in Rota Romana in vna Gerundien.
Anniuerſariorum,coram Domino de Graſſis, 26. Ianuarij 1576. &
in vna Barchinonen. Anniuerſariorum coram Cardinali Reomano
die 20. Aprilis 1554. relata in d. Gerundiens. quod adminiſtratio
Anniuerſariorum communium Canonicis, & Beneficiatis, pertinet
ad Capitulũ,priuatiue ad beneficiatos Eccleſiæ, niſi beneficiati pro-
barent burſam illam communem eſſe factam ex redditibus ipſorum
19 beneficiatorum;nam tunc omnes interuenire debent, ex Bonifacio

in

in Clem. Hi qui.de ætat. & qualit.gloſ.celebris in c.penul. de cler. non reſid.quæ habet,beneficiatos Eccleſiæ, qui non ſunt Canonici,
20 non eſſe admittendos ad tractatus Canonicorũ,ſed debent Eccleſię ſeruire.& ibi But.n.8.& Abb.nu.9. & Capituli appellatione veniũt ſolum Canonici, nõ dignitates, nec beneficiati.Abb.in c.ſcriptũ.de elect.Dec.in c.quanto.de reſcript. nu.13. Rebuff.ſup. Concord.in Rub.de nominat. q.8.nu.32.& in his, quæ ſpectãt ad Cathedrales, nec appellatione Clericorum continentur alij Clerici, niſi tantum
21 Canonici,qui ſunt de Capitulo.c.1.de his quę fiunt à Præl.vbi Abb. nu.7.c.Cum Apoſtolicam.vbi gloſ. eod.tit. quod ea ratione eſſe videtur,quod Clerici inferiores debent inſeruire Capitulo, prout Epiſcopo.Abb.per illum textum in c. cum non liceat. de præſcript. in 3.notab.ſub nu.2.verſ.& aduerte quia videtur. & ibi Felin. ſub nu. 2. & ita fuit late dictum in d.Gerundienſi Anniuerſariorũ. Quinimmo etiam ſi beneficiati ex conſuetudine haberent vocem in actibus Capitularibus, & interuenirent in Capitulo Canonicorum, adhuc non dicuntur eſſe de Capitulo,quia ſoli Canonici conſtituunt illud. Innoc.in c.2.de Inſt.Abb.Felin.in c.cum olim. de re iud. & non ſequitur,habent vocem in Capitulo,ergo ſunt de Capitulo.Gemin. in cap. fin. de præben. in 6. quare in diſpoſitionibus pertinentibus ad Capitulum veniunt ſoli Canonici, non autem alij, qui de Iure ſpeciali,vel ex conſuetudine habent vocem in Capitulo,vt ibi per Franchum, Felin. in d.c. cum olim.

22 Circa nu.11.Vbi dicitur,Notarium Epiſcopi debere actitare cauſas delegatas alteri ab Epõ, ex Bald.in l.fi.C. vbi & apud quos. aduertendum,quod Salic. ibi tenet contrariũ, quia ſententia delegati non dicitur ſententia Epiſcopi, ex quo a delegato ad ipſum Epum appellatur.l.eos.C.de appell.ſequitur Alex.in l.ſolet.ff.de Iur.om. iud.vbi idẽ tenet Decius, dicẽs quod delegatus iudicat iudicio ſuo, & ſecundũ motũ animi ſui,non iudicio delegantis.Primã opin.Bal. ſequitur Paul.de Caſtr.in d.l. fin. quia reputatur factũ a delegante, quod facit delegatus:& hanc opinionem credo veriorem,quia vere delegatus gerit vices delegantis, & ab eo accipit iuriſdictionem, vt dicitur in c.ſane.el 2.de offic.deleg.ibi,vices noſtras gerit. nec propterea,quod a ſententia ſua appellatur ad delegantem, poteſt dici, quod iuriſdictionem non accipiat a delegante.Quare Notarius,qui ex priuilegio ſummi Pontificis debet actitare cauſas Epi, recte actitat ſententiam delegati, quia eius priuilegium reſpicit iuriſdictionẽ

Ee 2 Epiſco-

Digitized by Google

Epiſcopi, quæ fluit in delegatum. illud de appellatione reſpicit partes. dicit etiã Dec. loco cit. ſi Notarius debet ſcribere ſententias Epiſcopi, non poterit ſcribere ſentẽtiam Epiſcopi, in qua eſt delegatus, quia illa non videtur ſententia Epiſcopi ſimpliciter, ſed delegati, quod facit pro opinione ſupradicta. ſed hoc declara prout in Praxi; an delegatio ſit excitatiua iuriſdictionis Epiſcopi, vel nouam iuriſdictionem tribuat.

23 Sed hic obiter quæritur, cũ ſermo ſit de Notarijs Epĩ, qui ex priuilegio actitat, an ad ipſum pertineat exemplare legata pia, quæ ex vetuſtate, vel ex alia cauſa exemplantur corã Iudice ordinario, iuxta c. final. de fid. inſtrum. & dicendum eſt, quod ſic; quia iuxta communem opinionẽ, de qua teſtatur Felin. in d. c. fi. teſtamẽta ad pias cauſas. & legata non poſſunt tranſumptari, ſeu exemplari coram Iudice laico, ſed coram Eccleſiaſtico, quando ſunt ad pias cauſas; quia intereſt Eccleſiaſtici, quod legata pia adimpleantur. Ita Inn. Oſtien. Ant. Imol. Anchar. Felin. in d. c. fi. & ita fuit deciſum in Rota Romana in vna Calaguritana 10. Maij. 1592. coram Gipſio.

24 Quæritur vlterius, an Notarius Epĩ Apoſtolica auctoritate creatus, cui in Regno Neapol. nõ ſolet adhiberi fides a Iudicibus laicis, ſi conficiat inſtrumẽta circa temporalia, poſſit nihilominus facere teſtamenta cum interuentu ſeptem teſtium ad pias, vel nõ pias cauſas: & dicendum eſt quod ſic; quia teſtamenta iſta coram Iudice Eccleſiaſtico faciunt fidem, quia intereſt Iudicis Eccleſiaſtici, quod teſtamenta tam ad pias, quàm ad non pias cauſas exequãtur. Ita dicit Afflict. Regnicola in conſtitit. Regni Inſtrumentorũ. nu. 23. ex Innoc. Ant. de But. Imol. & Fel. in d. c. fin. de fid. Inſtrum. & ideo gloſ. in c. ſi heredes. de teſtam. tenet generaliter, quod per negligentiam heredis non adimplẽtis voluntatem defuncti intra annum, iuxta Auth. hoc amplius. C. de fideicom. deuoluitur executio teſtamẽti ad Epiſcopum tam in legatis pijs, quã non pijs, vt firmat Ioan. de Imol. poſt Io. And. ibi, & in c. tua nos. & Ant. de But. in d. c. ſi heredes, poſt Ioan. And. ibi, in nouellis. licet aliud velit ibi Abb. quoad legata ad non pias cauſas: ſed Affl. tenet opinionem Antonij; quia intereſt Iudicis Eccleſiaſtici, quod omnia legata facta per defunctos exequantur, 13. q. 2. c. vltima voluntas. & rationem adducit, quia Iudex Eccleſiaſticus debet ſubuenire omnibus oppreſſis, & miſerabilibus perſonis deſtitutis omni auxilio. cap. ſuper quibuſdam. de verb. ſignif. 87. diſtinct. per totum; ſed defunctus, qui fecit legata poſt eius

[margin, cut off:] ·24. *ibi. ſolet beri ſi-* … erte quod … rius crea- … Papa po- … bique cõ- … inſtrumẽ … Oſtien. in … ne clerici … monachi. … icis Rota … id. inſtru. … . ſed re- … quæſtio … ſita per … . ſtante … ione lai- … & vt ha- … r notitia … ctionis Re … m Sede … lica, cu- … minit Af …

eius mortem, eſt miſerabiliſſima perſona, quia deſtituta eſt omni au-
26 xilio, nec habet aliud velle, vt in l. 1. C. de Sacroſan. Eccleſ. merito Iudex Eccleſiaſticus eius legata profana, & ad pias cauſas exequitur: pium eſt enim ſatis exequi voluntates defunctorum, vt in l. vel negare. ff. quemadmodum teſtam. aper. ſed ſi ageretur vigore teſtamenti facti per Notarium Apoſtolicum coram Iudice ſæculari, eſſent examinandi teſtes in iudicio formiter de voluntate, & ſolemnitate, & aliter agens à Iudicibus laicis contemneretur. Ita notabiliter Afflict. loco cit. vbi dicit legiſſe, quod tempore Regis Caroli II. fuit conuentum cum Sede Apoſtolica, quod ſi Notarius Apoſtolicus contrahat in Regno in profanis, cũ Iudice, & teſtibus, eius inſtrumenta faciunt plenam fidem cum ſubſcriptione Iudicis, & teſtium; ſed ſi ſine Iudice ad contractus contrahat tale inſtrumẽtum, nullam fidem facit. & hoc dicit eſſe menti tenendum, & credit eſſe verum.

27 Circa dicta in Praxi in fine, quod delegatus Papæ nõ poteſt auocare cauſam a ſubdelegato, qui incepit procedere, niſi fiat ſubdelegatio, cum poteſtate auocandi in quacumque parte litis, quæritur, an Ordinarius, qui delegauit cauſam totam ſine dicta clauſula, poſſit delegationem reuocare, & cauſam ad ſe auocare, quãuis delegatus inceperit procedere, & dicendum eſt quod ſic ex l. Iudicium ſoluitur. ff. de Iudic. eſt enim in hoc differentia inter delegatum, & Ordinarium. nihilominus Paul. de Caſtr. in d. l. Iudicium. poſt Gulielmum dicit, quod Ordinarius poteſt reuocare, vt ad ſe auocet cauſam, nõ vt alteri deleget, ne fiat iniuria primo delegato per l. placet. la 2. C. de pedan. Iudic. ſequitur Paulum Greg. Lopez ſuper l. 21. tit. 4. par. 6. quamuis Albericus teneat contra Gulielmum. & hanc opinionẽ credo veriorem. Nec tex. in l. placet. probat, ſi bene ponderetur; nã diſponit, vt delegati non remittant cauſas ad Ordinarios delegantes, ſed iudicent, & non dicit, quòd delegans non poſſit reuocare, ſed opinio Pauli poteſt procedere de honeſtate. Limitat ſecundo Paulus, quando Ordinarius poſt delegationem incurreret excommunicationem, quia tunc non poſſet reuocare delegationem; ex Innoc. in c. licet. de officio deleg. ſi vero delegatus eſſet abſens, poterit etiam alteri committere, vt dicit Lopez loco cit. Hic etiam notandum, quod ſicut Ordinarius delegans poteſt totam Iuriſdictionem delegatam reuocare, ita poteſt reuocare interlocutoriam latã à delegato, ſicut poſſet ſuam interlocutoriam, iuxta. l. quod iuſſit. ff. de re iud. ita Paulus in d. l. Iudicium.

Digitized by Google

Vltimo notandum circa finem, quod cum plures delegati ſunt à
28 Papa in ſolidum, ſi vnus præoccupauit, alter non poteſt cognoſcere, niſi infirmitate, vel alia iuſta cauſa illum contigerit impediri, vel malitioſe procedere recuſaret, vt dicit tex. in alleg. c. cum plures. de officio deleg. in 6. Rota Romana in vna Maceraten. dotis corā Cardinali Seraphino 10. Martij 1585. iudicarunt Domini iuſtā cauſam impedimenti, quando alter, qui præoccupauit, eſt abſens, vel non procedit, iux. Gemin. ibi nu. 10. Franch. nu. 3. Butr. nu. 9. cum ageretur de cauſa dotis, quæ ſemper & vbique præcipua eſt, l. 1. ff. ſolut. matr. & propter multitudinem negotiorum iudicis cauſa recipiebat magnas delationes, fuit viſa iuſta cauſa eam alteri committendi ab altero delegato, alias non poſſet fieri commiſſio à delegato Principis, quando cauſa eſt commiſſa in ſolidum, & alter præoccupauit, vt dicunt Archid. Ioan. Andr. Butr. Gemin. Anchar. & Franch. in d. c. cum plures. dicunt tamen Anch. & Butr. ibi, quod poſſet alter Iudex procedere, ſi conſenſerit primus iudex, & concurreret expreſſus conſenſus partium.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius Capituli ſede vacante, qualis eſſe debeat.*
2 *An poſſint eſſe plures.*
3 *An ipſo conſtituto, poſsit alteri cauſa delegari.*
4 *An poſsit Vicarius conſtitutus a Capitulo reuocari.*
5 *Quæ poteſtas tranſeat in Vicarium Capituli.*
6 *Capitulum ſede vacante adminiſtrat per octo dies.*
7 *Et an poſſit reſtringere numerum octo dierum ad conſtituendum Vicarium.*
8 *Vicarius Capituli Canonicus, in quo loco ſedere debeat, vt lucretur diſtributiones.*
9 *Et an debeat habere ſalarium, ac ſi eſſet extraneus.*
10 *Et ſi delinquat, an Capitulum teneatur.*
11 *Capitulum poteſt conſtituere Vicarium, Epiſcopo agente in remotis.*
12 *Vicarius Capituli an poſſit abſoluere illum, cuius abſolutionem Papa commiſit Epiſcopo, vel Vicario.*
13 *Vicarius Capituli an poſſit alium Vicarium facere.*
14 *Vicarius Epiſcopi omnes dignitates, & Canonicos præcedere debet tam-*

quam

Digitized by Google

quam Vicarius, ſed ſi eſt Canonicus, debet in choro, & Capitulo ſedere in loco receptionis in Canonicatu, alias non lucratur diſtributiones.

15 *Vicarius Epiſcopi abſente Epiſcopo, vel impedito, non debet ſe ingerere in celebratione Miſſarum, & aliarum Eccleſiaſticarum functionum adminiſtratione.*

De Vicario Capituli Sede vacante plura.
CAP. LXXXVI.

1 DE Capitulo ſede vacante verba facturus, primo de Vicario ipſius tractare propoſui. Sciendum de iure poſſe Capitulum per ſeipſum adminiſtrare, & non teneri conſtituere Vicariũ Fel. in c. cum olim. de maior. & obed. ſed poſt Conc. Trid. tenetur infra octo dies, poſt mortem Epiſcopi, Vicarium conſtituere, vel exiſtentem confirmare, qui ſaltem in iure canonico ſit Doctor, vel Licẽtiatus, vel alias quãtũ fieri poterit, idoneus; ſi ſecus factũ fuerit, ad Metropolitan. huiuſmodi deputatio deuoluatur: & ſi Eccleſia ipſa Metropolitana fuerit, aut exẽpta, tũc antiquior Epiſcopus ex Suffraganeis in Metropolitana, & propinquior in exẽpta œconomũ, & Vicariũ idoneos poſſit conſtituere. Ita habetur in c. 16. ſeſſ. 24. de refor. Conc. Trid. circa quem textum fertur Sacra Congr. declaraſſe, quod ſi Capitulum eligit non doctorem, quando haberi poteſt doctor, electio eſt nulla: item, quod ſi Epiſcopus demortuus reliquit Vicarium, quem elegerat, cum non eſſet doctor, Capitulum non debet eum confirmare, ſed alium, qui ſit doctor, eligere. Item non eſſe neceſſarium, vt Vicarius ſit de gremio Capituli; ſi tamen adeſſet idoneus, ceteris paribus eſſet præferẽdus. quam declarationẽ intelligo procedere etiam, quando deuoluitur electio à

Capitulo ad Archiepiſcopum, vt non teneatur eligere de Capitulo, non obſtante cap. ne pro defectu. de elect. quia procedit in electione Prælati. Item fertur declaraſſe, quòd ſi Capitulum elegiſſet plures Vicarios, magis ido-
2 neus, habens qualitates Concilij, remanere debet. Sed quid ſi elegiſſet plures Vicarios æque idoneos? videtur omnes adminiſtrare poſſe; nam Capitulum de iure poteſt facere plures Vicarios, vt late per Pauin. vbi ſup. 2. par. q. 10. nec Concil. Trident. contradicit; poterat enim dicere vnum, aut plures, vt dixit de œconomo, & cōtra eum, qui legem dicere potuit, larga ſit interpretatio, regul. contrà eum. & ſede Neap. vacante ob mortem bon. mem. Annibal. de Capua, Arch. qui viuens habebat duos Vicarios, vnum generalem, & alterum Monialium, Capitulum con-
3 firmauit eoſdem. Sed, an conſtituto Vicario poſſit vnam cauſam alteri delegare? Card. in Clem. ſtatutum. de reſcr. dicit, quòd ſic. idem Pauin. d. q. 10. Sed poſt Conc. Trid. aliud videtur dicendum; ſiquidem, cum non poſſit adminiſtrare per ſe ipſum, ſed per Vicarium, in quem Concilium transfert poteſtatem, non poteſt ab eo illam auferre, & alteri cauſas delegare, niſi ex iuſta cauſa, nempe ſuſpicionis, vel alia. Sed an poſſit Vicarium electum reuocare? Pauinus d. q. 10. dicit, quòd ſic; ſed poſt Conc. Trid. videtur dicendum, quòd non, ſine cauſa; nam in collegio Eccleſiaſtico, quàndo tenetur aliquem eligere, improbatur à iure mutatio, & variatio ſine cauſa, vt notabiliter per Abbat. in c. publicato. de election. facit c. cum autem. de iurepatr. nec Conc. cōtradicit. ſed vide Annotationem primam: & in Vicarium Capituli non trānſit maior poteſtas,
5 quam in Vicarium Epiſcopi: ac propterea ſine ſpeciali mandato non poteſt facere ea, quæ non poſſet Vicarius

Epi-

Epiſcopi. Pauin. d. q. 1 o. Sed poſt Conc. Trid. contrarium videtur dicendum; ſiquidem cum velit adminiſtrationem reſidere in Vicario, & Capitulum non poſſe adminiſtrare, id non fieret, ſi aliqua poteſtas apud Capitulum remane-
6 ret; & per illos octo dies ante, ipſum Capitulum adminiſtrabit; nam ad ipſum ſpectat de iure adminiſtratio Eccleſiæ, ſi non eligitur Vicarius. Felin. in cap. cum olim. de maior. & obed. num. 8. facit cap. 1 o. ſeſſ. 7. de reform. vbi interdicitur Capitulum contraueniens d. c. 1 o. quod non eſſet, ſi Vicarius contrauenjret. & tex. in d. c. 1 o. fuit conditus ante textum d. c. 16. quamuis Iacobus Sbrottius de offic. Vic. lib. 1. q. 61. dicat per illos octo dies Archidiaconum debere adminiſtrare; licet enim Archidiaconus in aliquibus caſibus ſit Vicarius Epiſcopi conſtitutus à lege, c. ad hæc. de offic. Archid. Abb. in cap. dilectæ. eod. tit. non tamen eſt Vicarius Epiſcopi ſede vacante; & Capitulum
7 videtur quòd poſſit reſtringere numerum dierum octo pro conſtituendo Vicario, per tex. & ibi Abb. in cap. Eccleſia veſtra. de elect. Et Vicarius Capituli Canonicus, in-
8 teruenìens in choro, vt lucretur diſtributiones, debet ſedere in loco ſui canonicatus, per tex. in cap. à collatione. de appell. in 6. & iſta eſt communis opinio. Menoch. de arbitr. caſu 68. num. 23. & vide Annotationem. & Cano-
9 nicus Vicarius debet habere ſalariũ, ac ſi eſſet extraneus, & Capitulum tenetur de delicto Vicarij, niſi quanto citius ſciuerit, purgauerit eius delictum. Pauin. d. q. 1 o. & Capi-
1o tulum poteſt conſtituere Vicarium Epiſcopo agente in remotis; quia longa abſentia æquiparatur morti. Card. in Clem. vnic. de offic. Vic. ſub num. 19. Bonif. in Clem. 1. §. volumus. num. 17. de for. competent. facit cap. ſi Epiſcopus, de ſuppl. negl. Præl. in 6. text. in cap. vnic. §. fin. de

ſede vacan.in 6.& ita fuit ſeruatum in noſtra ciuitate, tempore, quo bon. mem. Annibal de Capua Archiepiſcopus degebat in Polonia, Legatus Sūmi Pont.vir numquā ſatis laudatus; nam mortuo Vicario, fuit per Capitulū electus Vicarius, primus Cōſultor Curiæ, Horatius Raparius, qui
12 poſtea fuit creatus Epiſcopus Alexanen.vir quidem meritiſſimus. Et Vicarius Capituli non poteſt abſoluere illum, cuius abſolutionem Papa commiſit Epiſcopo, vel eius Vi-
13 cario. Felin.in cap.eam te.de reſcript.num. 17. Et non poteſt ipſe Vicarius alium Vicarium facere, niſi ad breue tēpus, & ex magna cauſa, ac non nimis frequenter poterit alium ſuo loco relinquere; vel, niſi haberet poteſtatem à Capitulo; & ideo poſſet poni in commiſſione, vt poſſit facere alium Vicarium, quem Capitulū ipſum conſtituit, vt tradit Pauin. d.q. 10. & hæc breuiter de Vicario Capituli.

ANNOTATIO.

Annotandum circa numerum tertium, quod anno 1603. à Card. de Florentia, poſtea Leone XI. fuit reſcriptū Capitulo Neapol. ſede vacante ob mortem felicis recordationis Alfonſi Geſualdi, Archiepiſcopi Neapolitani, non poſſe Canonicos mutare Vicarium electū ab ipſis, ſede vacante, abſque cauſæ cognitione habita in Sacra Congregatione Epiſcoporū, cui tamquam caput præſidebat dictus Cardinalis de Florentia, atque in d. litteris teſtabatur, id ſæpius in dicta Sacra Congregatione reſolutum fuiſſe.

Circa numerum octauum vltra dicta in Praxi, ex communi Doctorum opinione annotandum, pluries fuiſſe in Sacra Congregatione Sacrorum rituum deciſum, Vicarium Canonicum, ſi vult lucrari diſtributiones, debere ſedere in loco receptioris Canonicatus, & incedere in apparatu Canonicali, ac etiam abſente Epiſcopo non pertinere ad Vicarium Epiſcopum celebrare Miſſas, & alias Eccleſiaſticas functiones miniſtrare. deciſiones ſunt plures in vna Compoſtelana 4. Februarij 1600. & vna Vulturanen. 15. Aprilis 1601. & Egyptan. 20. Octobris 1601. duas tantum recentiores referam,

Alga-

Algarens.

15 Vicarius Epiſcopi in Eccleſia Algaren. qui etiam Canonicus eſſe aſſeritur ad hoc, vt diſtributiones quotidianas reſidendo lucretur, non in loco Vicarij, ſed in proprio ſtallò iuxta receptionem ſuam cum habitu Canonicali manere debet, neque ex eo, quod Vicarius eſt, in celebratione Miſſarum, & aliarum Eccleſiaſticarum functionum adminiſtratione abſente, vel impedito Epiſcopo ſe ingerere vllo modo debet, ſed id munus Archipresbytero, quæ prima dignitas in Eccleſia, & Capituli caput eſſe aſſeritur, relinquere, & ita inhærendo reſolutionibus alijs factis, reſpondit Sacra rituum Congregatio die 2. Martij 1602.

Lauretana.

Sacra Rituum Congregatio inhærendo decretis, alias in ſimili caſu factis cẽſuit, & declarauit, Vicarium Generalẽ, cum ſit Primicerius, & Tertia dignitas eiuſdem Eccleſiæ, nullo modo poſſe lucrari diſtributiones quotidianas, niſi in ſuo proprio ſtallo, ſeu loco, & in habitu Canonicali, quo ſimiles eiuſdem Eccleſiæ dignitates, & Canonici vtuntur, Miſſis, Horis Canonicis, diuinis officijs, & actibus Canonicalibus, & Capitularibus adſiſtat: ceterum ſi tamquam Vicarius generalis in habitu Prælati primum locum ſupra omnes dignitates, & Canonicos habere contenderit, tunc nullo modo poſſe, nec debere lucrari diſtributiones quotidianas, cenſuit & declarauit die 21. Martij 1609.

Dominicus Epiſcopus Oſtien. Cardinalis Pineilus; Mucantius Secretarius Congregationis.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum ſede vacante, ſuccedit Epiſcopo in iuriſdictione, tam ſpirituali, quàm temporali, tam contentioſa, quàm voluntaria; & quando in voluntaria.*

2 *Capitulum ſede vacante ſuccedit in pluribus, competentibus Epiſcopo iure ordinario, a nu. 2. vſque ad num. 29.*

29 *Capitulum ſede vacante non ſuccedit in his, quæ competunt Epiſcopo iure ſpeciali.*

30 *Capitulum ſede vacante non ſuccedit in iuriſdictione delegata Epiſcopo, etiam ſi eſſet delegata a iure.*

Capi-

30 *Capitulum ſede vac. non ſuccedit in iuriſdictione delegata Epiſcopo, etiā ſi eſſet delegata à iure.*

31 *Capitulum ſede vac. ſuccedit in iuriſdictione competente Epiſcopo, ratione additamenti.*

32 *Cap. ſede vac. non ſuccedit in his, quæ ſunt dignitatis Epiſcopalis; hinc non concedit indulgentias.*

33 *Capitulum ſede vacante ſuccedit in his, quæ ſunt ordinis Epiſcopalis, dummodo ea faciat exerceri per alios Epiſcopos.*

34 *Capitulum ſede vacante non ſuccedit in emolumento, quod ex iuriſdictione competit Epiſcopo.*

35 *Capitulum ſede vacante non tenetur requirere coadiutorem, quem habebat Epiſcopus.*

36 *Sede vacante non agitatur cauſa Eccleſiæ. amplia, & limita ibidem.*

37 *Sede vacante non currit præſcriptio contra Eccleſiam.*

38 *Præſcriptio non currit contra Eccleſiam tempore, quo viuit Prælatus male alienans.*

39 *Sede vacante non expirant gratiæ, conceſſæ ab Epiſcopo, hinc non expirant dimiſſoriæ ad ordines, nec licentia audiendi confeſſiones; niſi fuerint conceſſæ ad beneplacitum Epiſcopi, ſicut caſus reſeruati Epiſcopo, qui eius morte expirant.*

De poteſtate Capituli ſede vacante late.
CAP. LXXXVII.

1 CIRCA poteſtatem Capituli ſede vacante, variæ ſunt Doctorum opiniones, vt poteſt videri per Doct. in cap. cum olim. de maior. & obed. & per Pauin. de poteſt. Capit. ſede vac. per tot. Ego vero per breues, & claras concluſiones procedam.

Prima concluſio, Capitulum, ſede vacante, ſuccedit in omni iuriſdictione, quæ iure ordinario competebat Epiſcopo, tam in ſpiritualibus, quam in temporalibus. c. pen. de ſupplen. neglig. Prælat. in 6. c. 1. de maior. & obed. & in cap. 1. de inſtit. in 6. cap. cum olim. de maior. & obed. vbi

omnes

Digitized by Google

omnes Doct. text. & gloſſ. in Clem. ſtatutum. in verb. ſæcularis. de election. late Pauin. par. 1. q. 2.

Primo amplia, vt ſuccedat etiam in iuriſdictione, quæ ex conſuetudine competebat Epiſcopo. Abb. & alij in d. cap. cum olim.

Secundo amplia, non ſolum in contentioſa, ſed etiam in voluntaria, ex ſupradictis iuribus: probatur etiam in cap. cum nullus. de tempor. ordin. in 6. & per omnes in d. cap. cum olim. Declara hanc ampliationem, vt Capitulum poſſit exercere iuriſdictionem voluntariam, ſtante neceſſitate, & non alias, vt voluit gloſſ. ſingularis in Clement. 1. de hæret. quæ eſt communiter approbata, vt dicit Felin. in d. cap. cum olim. num. 70. & alij, quamuis non defuerint Doctores, qui dixerunt, in Capitulo conſtituendam eſſe regulam affirmatiuam, vt poſſit facere quęcumque poterat Epiſcopus. Fed. de Sen. latiſſime, conſ. 30. & 40. quem ſequitur, & late defendit Pauin. in d. tract. par. 1. q. 1. Nauar. in conſ. 7. de fil. presb. dicit hanc eſſe veram, & firmam regulam, vt ſuccedat in omnibus Epiſcopo, præterquam in expreſſis; quæ opinio probatur ex infraſcriptis auctoritatibus, quas Capitulum habet, etiam non exiſtente neceſſitate. & certe verior videtur opinio Fed. & quamuis textus in c. 2. ne ſede vacante. dicat, quòd ſolum in expreſſis ſuccedit Capitulum Epiſcopo, ſufficit fuiſſe expreſſum per regulas generales. Lambert. de iurepatr. lib. 1. par. 1. ar. 9. 2. q. princip. Sed veniamus ad magis ſpecialia.

2 Primo poteſt Capitulum, ſede vacante, viſitare. Abb. in d. cap. cum olim. cum viſitatio fiat ex neceſſitate, cap. fin. de ſupplen. neglig. Prælat. in 6. maxime, vbi de proximo non ſperatur ſucceſſor. Pauin. d. tract. par. 1. q. 7. Felin. d. cap. cum olim. qui aliquatenus dubitat de opinione Ab-

batis:

Digitized by Google

batis:eam tñ ſequendo, declarat non procedere, quando de proximo ſperatur ſucceſſor, & quando viſitatio competebat Epiſcopo iure ſpeciali, iuxta Clem. attendentes. de ſtat. monach. vt dicit Abb. in d. cap. cum olim. idem Innoc. in cap. ab abolendam. de hæret. qui dicunt Capitulum non poſſe viſitare monaſteria exempta, iuxta d. Clem. voluit tamen Collectaneus in d. c. cum olim. quòd ex neceſſitate poſſit.

3 Secundo poteſt inquirere, & punire delinquentes, Doct. in d. cap. cum olim.

4 Tertio poteſt excommunicare. Franch. in c. 1. de maior. & obed. in 6. & ſine dubio ad finem reuelationis, vt animæ exeant à peccato, iuxta cap. 8. ſeſſ. 25. de reform. & ita ſeruatum fuit in noſtra Curia.

5 Quarto poteſt abſoluere à iuramento. Card. conſ. 38. Felin. in d. cap. cum olim.

6 Quinto poteſt dare licentiam ædificandi Eccleſiam, vt acquiratur iuspatronatus. Calderin. conſ. 3. de iurepatr. Pauin. par. 2. q. 5. Lambert. de iurepatr. lib. 1. par. 1. art. 9. 2. q. principal.

7 Sexto poteſt facere compoſitiones, vt quilibet Iudex Ordinarius, iuxta l. tranſigere. C. de tranſaction. cum habeat iuriſdictionem ordinariam, ex late deductis per Pauin. d. tract. par. 1. q. 2. & compoſitio non eſt gratia, ſed mera iuſtitia, d. l. tranſigere. Sed cui debeantur compoſitiones, & pœnæ pecuniariæ, vide ſupra in cap. 68.

8 Septimo poteſt diſpenſare in caſibus, in quibus poterat Epiſcopus. Federic. de Sen. latiſſime conſil. 3. & 4. Pauin. par. 1. q. 30. Nauar. conſil. 31. de temp. ordin. cum diſpenſatio deſcendat à iuriſdictione. Abb. & alij in d. cap. cum olim. & Nauar. conſil. 31. voluit, quòd Capitulum poteſt diſpen-

diſpenſare cum illegitimo ad minores ordines, & beneficium ſimplex, iuxta cap. 1. de filijs presb. in 6. Idem, quando diſpenſatio eſt debita, iuxta c. Domino ſancto. & c. vt conſtituerentur. 50. diſtinct. Abb. in d. cap. cum olim.

9 Octauo poteſt interponere auctoritatem in permutatione beneficiorum, ſi eorum collatio ſpectabat ad Epiſcopum, & Capitulum communiter; ſecus, ſi ad ſolũ Epiſcopum. Gloſ. in Clem. vnica, de rer. permut. quæ communiter approbatur a Doct. in d. cap. cum olim.

10 Nono poteſt recipere reſignationem beneficiorũ, quorum collatio communiter ad Epiſcopum, & Capitulum ſpectabat, iuxta cap. 1. ne ſede vacante. in ſexto. Ita magis communiter Doct. in dict. cap. cum olim. Pariſ. qui latius diſtinguit in tract. de reſignat. benef. quæſt. 23. lib. 8.

11 X. Poteſt abſoluere a ſenten. excommunicationis, quos poterat abſoluere Epiſcopus, cap. 1. de maior. & obedien. in 6. & propterea poteſt deputare pœnitentiarium. Pauin. d. par. 1. q. 5. Item poterit commutare vota. Fed. de Sen. conſ. 40.

12 XI. Poteſt cõfirmare electiones, quas confirmabat Epiſcopus d. cap. cum olim. de maior. & obed. Amplia, etiam ſi Capitulum haberet eligere, & Epiſcopus confirmare; quia eliget iure Capitulari, & confirmabit iure Epiſcopali. Gloſ. not. in cap. penult. de ſupplen. negligen. Prælat. in 6. in verb. debebit. & ibi Archid. & Dominic. Felin. d. cap. cum olim.

13 XII. Poteſt inſtituere præſentatos a patrono, cap. 1. de inſtit. in 6.

14 XIII. Poteſt facere ſtatuta, concernentia totã diœceſim. Feder. de Sen. conſ. 16. & talia ſtatuta etiam durant tempore futuri Prælati, qui poſtea poterit illa ſtatuta reuocare.

care. Abb. in d.c.cum olim.q.7. licet Felin. in c.cum omnes.de conſtit.teneat non poſſe fieri talia ſtatuta,niſi in neceſſitate, & male, cum poteſtas ſtatuendi dependeat à iuriſdictione.Abb.in cap.quanto.de conſuet. Amplia,vt etiā poſſit reuocare ſtatuta Epiſcoporum. Dominic. in cap.1. de maior.& obed.in 6.Pauin. d. par. 1.q.6.Statutum vero in præiudicium Eccleſiæ, vel Epiſcopi facere non poteſt. omnes in d.cap.cum omnes.de conſtitut.

XIV. De iure antiquo poteſt concedere dimiſſorias, c. cum nullus. de temp.ord.in 6.tamen poſt Conc. Trident. prohibetur concedere d. dimiſſorias ſub pœna interdicti, & amiſſionis priuilegij clericalis reſpectu ordinati.cap.10. ſeſſ. 7. de reformat. ita quod taliter ordinatus non poterit habere beneficia.Nauarr.conſ.28.de temporibus ordinat. cum habere beneficium ſit priuilegium clericorum, c. ex litteris. de tranſlation. c. 2.de inſtit.Poterit tamen habere, antequam priuetur; quia Concilium vtitur illo verbo; Gaudeat. Nec etiam ad primam tonſuram poteſt concedere dimiſſorias; quia eſt ordo ſecundum Canoniſtas,c. cum contingat.de ætate,& qualitate, vbi Doct.

Declara primo, vt poſſit etiam poſt annum à die vacationis concedere dimiſſorias,d. cap.10.vbi ſolum prohibetur infra annum.

Declara ſecundo, vt poſſit etiam intra annum, ſtante neceſſitate beneficij requirentis ordinem, d.cap.10.

Declara tertio, vt poſſit approbare de vita, & moribus habentes priuilegium à Summo Pontifice recipiendi ordines à quouis Antiſtite,cum approbatione Ordinarij,de vita, & moribus; quia iſta approbatio non eſt concedere dimiſſorias,& Capitulum dicitur Ordinarius. gloſſ. in c. 2. ne Prælati vices ſuas,Card.in Clem. ſtatutum.de election, num.9.

num. 9. Pauinus d. par. 1. q. 2. & ita tenet Nauar. in conſ. 27. num. 3. de tempor. ordinat.

16 XV. Poteſt Capitulum dare licentiam clerico eundi ad ſtudium. Doct. in d. c. cum olim. ſed hodie poſt Conc. Trid. in Canonicatibus, Parochijs, & alijs beneficijs, requirentibus reſidentiam, requiritur licentia Summi Pontificis. Item poteſt dare licentiam Epiſcopo exercendi iuriſdictionē in ſua diœc. Bonif. & alij in Clem. 1. de foro compet.

17 XVI. Poteſt cognoſcere de cauſis matrimonialibus, cap. veniens. de eo, qui dux. in matr. & cap. ſignificauit. de conuerſ. coniug. Pauin. par. 1. q. 16. Nec obſtat Conc. Trid. cap. 20. ſeſſ. 24. vbi voluit cauſas matrimoniales relinqui examini, & iuriſdictioni ſolius Epiſcopi, non aliorum Prælatorum inferiorum; nam Concilium non prohibet tractari dictas cauſas, etiam ab inferioribus, quando ipſis competunt ex priuilegio, conſuetudine, vel præſcriptione, vel aliàs de iure. Nauarr. conſ. 1. de offic. deleg. quibus non derogat, & Capitulum non dicitur inferior, ſed par Epiſcopo, vt ſupra dixi ex Felin. in d. cap. cum olim. num. 4.

18 XVII. Poteſt ex cauſa deſtituere beneficiatos beneficijs. omnes in d. cap. cum olim.

19 XVIII. Poteſt cognoſcere de crimine hæreſis, debet tamen in ſpecie conſtituere delegatū ad iudicandū hæreticos, Clem. 1. de hæret. vbi Card. num. 9. dicit, quòd talis delegatus non ſufficit, quod ſit Vicarius Capituli, niſi habeat ſpeciale mandatum a Capitulo. & quādo cognoſcit, non poteſt vti carceribus Capituli, aliàs habentis iuriſdictionē, ſed carceribus Epiſcopi. gloſ. in d Clem. 1. de hær.

20 XIX. Poteſt commendare Eccleſias ad tempus, etiā ſi earum collatio pertineat ad Epiſcopum tantū. Io. Andr. in c. 1. ne ſede vac. in 6. Abb. & alij communiter in d cap.

cum olim.de maior. & obed. ſed in Regno Camera ſtatim accipit poſſeſſionem.

21 XX. Non poteſt conferre beneficia ad ſolius Epiſcopi collationem ſpectantia, Epiſcopo mortuo, vel ſuſpenſo, aut agente in remotis, d.c. illa. de ſede vacante, neque ſpectantia ad Epiſcopum, cum conſilio, vel cum conſenſu Capituli, niſi periculum eſſet in mora, quia Epiſcopus ſuſpenſus non peteret abſolutionem: neque ſpectantia ad alium, cum conſenſu Epiſcopi, cap. 1. §. cum vero. & §. fin. de ſede vac. in 6. neque ſpectantia ad alium cum conſenſu Epiſcopi, niſi talis conſenſus eſſet ſolum præſtandus ab Epiſcopo, ratione iuriſdictionis Epiſcopalis, vt in cõceſſione iuriſpat. de quo in cap. quod autem. cap. nullus. & cap. illud. de iure patron. Pauin. 2. par. q. 1. in fine. Amplia, vt neque beneficia ſpectantia ad Epiſcopum iure deuoluto, per cap. illa. ne ſed vac. qui tex. generaliter loquitur iunctis his, quæ dicũt Abb. & Felin. in d. cap. cum olim. idem Felin. latius in d. cap. verum. de foro competen. & licet iſta quæſtio ſit difficillima, iuxta Pauin. in 2. par. q. 2. tamen hæc opinio verior eſt, limita in beneficijs, quæ ſpectant communiter ad collationem Epiſcopi, & Capituli, quia vno ipſorum deficiente, vel inhabili exiſtente, alter confert, d. cap. 1. idem, quando Capitulum confert cum conſenſu Epiſcopi, d. c. 1. ne ſede vacan. in 6. late Pauin. d. p. 2. q. 1. Non te lateat, quòd omnia beneficia vacantia, ſede Epiſcopali vacante, ſunt reſeruata Summo Pontifici, illa tamen, quæ ſpectant ad collationem, electionem, præſentationem, & aliam diſpoſitionem eorundem Epiſcoporum, ex Bulla Pij V. incip. Sanctiſſimus in Chriſto Pater, anno 1567. vnde non comprehenduntur beneficia communiter ad Epiſcopum, & Capitulum, vel Capitulum ſolum ſpectantia, & quando

Papa

Digitized by Google

Papa hoc voluit, expreſſit, ſicut in regula de alternatiua. Sanctiſsimus Dominus Noſter Clemens Octauus fecit.

22 XXI. Quamuis Capitulum non poſſit alienare bona Eccleſiæ vacantis, cap. ſi qua. 12. q. 2. poterit tamen interponere auctoritatem Eccleſiæ inferiori, volenti alienare. Abb. in cap. cum olim. de maior. & obed. poterit etiã alienare, ſtante neceſſitate, ſemper res, quæ ſeruando ſeruari nõ poſſunt. Abb. in c. 1. ne ſede vac. Pauin. 2. p. q. 8. per totũ.

23 XXII. Poteſt recipere pecuniam mutuò pro neceſſitate Eccleſiæ, iuxta gloſſ. in c. cupientes. §. ad hæc. de elect. in 6. & ex tali mutuo obligatur Eccleſia, & ſucceſſor. Pauin. d. par. 2. q. 8.

24 XXIII. Capitulum non poteſt inſtituere præbendã pœnitentialem, iux. cap. 8. ſeſſ. 24. de reformat. niſi in caſibus, in quibus poteſt conferre beneficia, quos ſupra diximus. Nauar. conſ. vnico, ne ſed. vac. & dicit Apoſtilla ad d. conſ. Nauar. Sacram Congregationem cenſuiſſe, electionẽ perſonæ Pœnitentiarij ſpectare ad Epiſcopum; collationẽ verò præbendæ eidem faciendam ab illo, ad quem collatio illius præbendæ ſpectabat.

25 XXIV. Poteſt vnire omnia beneficia, quæ poterat Epiſcopus, dũmodo nihil pereat de Epiſcopali iure. Lap. Imol. Card. in Clemen. 1. de ſtatu monachorum. Petrus de Peruſio in tractatu de vnione, verſ. 6. quæritur. & diſſoluere vniones in caſibus, in quibus poterat Epiſcopus. Petrus de Per. de diuiſione vnionis, verſ. nunc videamus. Felin. in d. cap. cum olim. in fine; & iſta reuocatio durat etiam creato nouo Epiſcopo, ex ſupradictis Doct. Idem dicendum eſt in ſectione præbendarum, iuxta c. ſede vac. de prębendis. ſed hodie requiritur conſenſus Papæ, quia eſt alienare.

26 XXV. Si ad Epiſcopum ſpectabat præſentatio ad ali-

quod beneficium; ſpectabit etiam ad Capitulum in omnibus illis caſibus, in quibus Capitulum poteſt conferre, & non in alijs, ex identitate rationis, vt optime probat Lamber. de iure patr. 1. par. 2. libri, art. 14. 2. q. princ. quamuis Speculator in tit. ne ſede vacante. teneat indiſtincte, quod ſicut Capitulum ſede vac. non poteſt cōferre, ita nec præſentare; ſed non recedas ab opinione Lamber. quæ eſt declaratiua opinionis Speculatoris.

27 XXVI. Sicut Epiſcopus motu proprio poteſt inſtituere patronum clericum in Eccleſia patronata, Oſtien. & Io. And. in cap. per veſtras. de iur. patron. eodem modo poteſt Capitulum hoc facere. Pauin. 2. par. q. 5. Lambert. de iure patron. in par. 1. libri 2. ar. 4. 8. q. principalis.

28 XXVII. Sicut conſenſus inferioris Epiſcopo, habētis iura Epiſcopalia, ſufficit in translatione iur. patron. de vna perſona in aliam; Rocchus de Curte, de iure patr. verſ. pro eo, quod de Diœceſani conſenſu. in fine 3. q. Abb. in conſ. 59. Lambert. de iur. patr. art. 5. 8. q. princip. par. 2. primi libri; ſic etiam Capituli, cum ſuccedat in iuriſdictione Epiſcopali; quia, ſi poteſt conſentire fundationi, & acquiſitioni iur. pat. tanto magis translationi, vt dicit Lamber. ibi.

29 XXVIII. Capitulum non ſuccedit in his, quæ competunt Epiſcopo iure ſpeciali. omnes in d. c. cum olim. & ideo facultas doctorandi, conceſſa Epiſcopo, non tranſit in Capitulum; cum de iure communi Epiſcopus non poſſit doctorare. gloſſ. Imol. Card. in Clem. 2. de magiſtris. Doct. in d. c. cū olim. Hinc infertur, quod Capitulū nō poteſt cognoſcere de cauſa delegata Epiſcopo, etiam incepta, ſed expectatur ſucceſſor, cap. quoniam. Abb. de offic. delegati. Card. in Clem. 1. de hæreticis. omnes in d. cap. cum olim. Romanus conſ. 406. Federic. conſ. 130. & eſt communis.

Hinc

Hinc bene dixit Felin.in cap.eam te. de reſcrip. quòd Vicarius Capituli non poteſt abſoluere illum, cuius abſolutionem Papa cõmiſit Epiſcopo, vel eius Vicario, & Capitulum in mandato facto Epiſcopo non ſuccedit,etiam litteris iam præſentatis.Butr.Imol.Felin.in d. c. eam te. Roman.conſ.606.vbi dixit ſe pluries conſuluiſſe, quòd Capitulum ſed.vac.non ſuccedit in poteſtate litterarũ exequutorialium, quæ dantur in perſonam Epiſcopi;& conferunt poteſtatem, non concurrentem cum poteſtate iuris communis. Felin.d.cap.eam te. notabiliter.

30 Amplia etiam in iuriſdictione Epiſcopo ſpecialiter a iure delegata, vt in ea non ſuccedat Capitulum; exemplum in cap.irrefragabili.de offic.Ord.in cap.ad abolendam. de hæret.in Clem.attẽdentes. de ſtatu monachorũ. in Clem. quia contingit. de religioſis domibus. & ſimilibus. Ioan. And.d.cap.ad abolendam.Card. in d. Clem. attendentes. Abb. Felin. & alij in d.cap.cum olim. & ante eos Federic. d.conſ.130.& conſ.291.& eſt magis communis opinio, vt refert Pauin. par.1.q.10. Contrarium tenet Oſtien. Card. & Ioan.Andr.Monach. in d.cap. ad abolendam. quòd talis iuriſdictio tranſeat in Capitulum; quia non intelligitur delegata, ſed magis iuriſdict.ordinaria prorogata,quæ non expirat morte delegati.Pauin.in d. q. 10. ex mente Innoc. Oſtien.in d.cap.ad abolendam. pro concordia facit hanc diſtinctionem,quòd ſi neceſſitas, vel vtilitas imminet, in tali iuriſdictione ſuccedat Capitulum, alias non: quæ opinio verior eſt, prima tamen eſt communior.

31 Sed in poteſtate,competente Epiſcopo,ratione additamenti, ſuccedit Capitulum, vt ſi ex conſuetudine aliquid acquiſiuiſſet. Abbas in c.cum olim.facit,quòd,quãdo alicui diſpoſitioni fit additio,iudicatur de illa ſicut de princ.

Card.in Clem.ſtatutum.de election.Ludouic.conſ.345.& hæc eſt veritas, quidquid dicat idem Abbas in c.ſcriptum. de election.& Felin.in d.cap. cum olim.

XXIX. Quæ ſunt dignitatis Epiſcopi, non tranſeunt in Capitulum.Archidiac.in cap.1.de pœnit. & remiſſ. pro-
32 batur in cap. quoniam Abbas. de offic. delegat. hinc non ſuccedit in priuilegijs,conceſſis dignitati Epiſcopali, quæ numerantur per gloſſam in cap.fin. de priuileg. in 6.

Hinc non poteſt concedere indulgentias; quia licet dependeat a iuriſdictione, eſt tamen iuriſdictio conceſſa dignitati,cap. accedentibus.de exceſſ.Prælat.Oſtien.in d. c. 1.de pœnit.& hæc eſt veritas, quidquid alij dicant.

XXX. Capitulum ſuccedit Epiſcopo,etiã in his, quæ ſunt ordinis Epiſcopalis,dummodo,quæ per ſe non poteſt,
33 per vicinos Epiſcopos exerceri faciat, cum proteſtatione tamen, quòd per hoc non acquiratur aliquod ius ipſis Epiſcopis,cap.Pontifices.7.q.1.Abb.in c. his, quæ. de maiorit. & obed.Archidiac.Domin.& alij in cap. nullus. §. Epiſcopo.de temporibus ordin.in 6.vbi volunt,quòd Capitulum in poteſtate exercendi ſpiritualia ſuccedit, etiam ſi requireretur ſpeciale mandatum, Epiſcopo viuente. Idem Bal. in c.Suffraganeum. de elect.Vnde poterit conuòcare Epiſcopos, vt conficiatur Chriſma, Oleum Catechumenorum, Oleum Infirmorum, conſecrentur Eccleſiæ, Altaria,Calices, Virgines.ita late Pauin.d. tractatu par. 1. q. 3. Licentiam verò ordinandi ſuos ſubditos concedere non poteſt poſt Conc.Trid.cap.10.ſeſſ.7.cum declarationibus tamen; de quibus ſupra; poteſt nihilominus concedere licentiam Epiſcopo alieno ordinandi ſuos ſubditos in ſua diœceſi ſedis vacantis.

34 XXXI. Capitulum non ſuccedit Epiſcopo in emolumen-

lumento, quod ex iuriſdictione, ſigillo Curiæ, vel alijs, pertinebat ad Prælatum; ſed talia emolumenta reſeruantur ſucceſſori. Clem. ſtatutum. de electione. qui tex. procedit etiam, quando bona ſunt communia inter Prælatum, & Capitulum; dum tamen emolumentum iuriſdictionis ſit ſolius Epiſcopi, vel etiam cōe; ſed diuidi poſſet. Card. in d. Clem. ſtatutum. ſed hodie Neapoli emolumenta dantur Nuntio, ex quibus deducebātur rationabiles impēſæ, puta pro ſalario Vicarij, qn̄ Vicarius nō recipiebat emolumēta.

35 XXXII. Capitulum non tenetur requirere coadiutorem, quem habebat Epiſcopus; & ſi Papa dedit adminiſtratorem, eius poteſtas expirat mortuo Epiſcopo. Felin. in d. cap. cum olim. de maioritate, & obedientia. & ex his omnibus clare patet, Capitulum poſſe omnia facere, quæ ſibi expreſſe non prohibentur. ſed ſatis ſit retuliſſe has auctoritates, prout a Doctoribus ponuntur.

Vltimo, pro complemento huius materiæ ponam aliqua notabilia.

36 Primum, quòd ſede vacante non agitatur cauſa Eccleſiæ, cap. fin. ne ſede vacante. etiam ſi eſſet cœpta ante vacationem. Innocen. & alij in d. cap. fin. etiam ſi non concernat plenum præiudicium Eccleſię vacantis, ſed aliquale. Abbas in cap. verum. de foro competen. etiam in bonis communibus; niſi tractaretur de modico præiudicio. Abbas in cap. 2. de præſcript. Felin. in cap. edoceri. de reſcrip. niſi Capitulum litigaret, & tueretur iuriſdictionem Epiſcopalem, vel eius exercitium, forte ſuper violatione interdicti, per Epiſcopum lati, vel eſſet cauſa, quæ abſque periculo differri non poſſet; vel cauſa, quæ commodius de ſui natura veniret tractāda ſede vac. prout eſt cauſa electionis, vel in bonis ſeparatis inter Prælatum, & Capitulum;

Digitized by Google

vel eſſemus in Eccleſijs inferioribus, in quibus mortuo Abbate, vel alio Prælato inferiore, conuentus habet adminiſtrationem omnium bonorum, & pro ipſis agere, & conſtituere procuratorem poteſt, vt dicit Innoc. in c. cum dilectus. de conſuetudine; dum tamen tractetur de modico præiudicio. ita Puteus deciſ. 449. lib. 2. Abb. in c. 1. de præſcript. vel quando aliquis de Capitulo ageret pro iuribus ſuæ dignitatis, deducēs in conſequentiam ius ſedis tunc vacantis, quia poteſt agere. Abb. in cap. cum olim. de maior. & obed. Quas ampliationes, & limitationes ponit fere omnes Felin. in d. c. edoceri. de reſcript. Alia circa eandem materiam ponit Pauin. in 2. par. q. 9. quem vide; ſed non recedas a ſupradictis.

37 Secundum, ſede vac. contra Eccl. nō currit præſcriptio, c. auditis. de præſcrip. ipſa autem bene præſcribere poteſt contra alias. Oſtien. in ſumma, ne ſede vacāte. §. 1. ſic etiam non currit præſcriptio contra Eccleſiam per totum tem-
38 pus, quo viuit Prælatus male alienans. Innoc. in cap. cum ex litteris. de reſtit. in integrum. per tex. in cap. ſi ſacerdos. 16. q. 3. Guidopapa deciſ. 150. poſſunt tamen aliqui præſcribere, ſede vacante, quòd ipſi exerceant iuriſdictionem, iuxta annotata in cap. generali, de elect. late Pauin. ſed nimis confuſe in 9. q. primæ partis.

39 Tertium, gratiæ per mortem concedentis nō expirant. cap. ſi ſuper gratia. de offic. deleg. in 6. niſi fuerint reuocatę per ſucceſſorem, & clare conſtet de reuocatione, & nō per coniecturas. Card. in Clem. fin. de elect. vnde non expirat, mortuo Epiſcopo; dimiſſoria ad ordines; nec licentia audiendi confeſſionem; niſi fuiſſet conceſſa ad beneplacitum; iuxta. cap. ſi gratioſe. de reſcript. in 6. & licentia diſpenſandi non expirat per mortem Papæ. Nauarr. conſ. 1.

de priuilegijs: caſus autem reſeruati expirant, quia ſolent reſeruari ipſi Epiſcopo, qui mortuus eſt.

40 Hæc breuiter quoad hanc materiam poſui, tamquam magis practicabilia; alia vero poteris videre per Pauin. in d. tract. de poteſt. Capit. ſed. vac. per Felin. & alios in d. c. cum olim. de maior. & obed.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiſcopus eſt Iudex ordinarius ſuorum ſuffraganeorum.*

2 *Archiepiſcopus eſt Iudex Vicariorum generalium ſuorum ſuffraganeorum, & quando.*

3 *Archiepiſcopus compellit ſuffraganeum ad faciendum id, quod debet; & in eius negligentiam exercet ipſe iuriſdictionem in Prouincia, & ibi plura exempla.*

4 *Archiepiſcopus an poſſit auocare cauſam à ſuffraganeo ante biennium, quando cum poſſet ſuffraganeus, non vult expedire carceratum.*

5 *Archiepiſcopus non auocat cauſam à ſuffraganeo poſt biennium, quando ex dilatione partium eſt elapſum biennium, vel ex qualitate cauſæ.*

6 *Archiepiſcopus poteſt excommunicare, & interdicere ſuffraganeum, & quando.*

7 *Archiepiſcopus ſupplet negligentiam, ſede vac. Capituli Eccleſiæ ſuffraganeæ, ſi intra octo dies non eligit Vicarium, vel non idoneum, vbi, quis dicatur Vicarius idoneus remiſſiue.*

8 *Archiepiſcopus cognoſcit in cauſa appellationis inter ſubditos ſuffraganeorum, vbi late.*

9 *Archiepiſcopus cognoſcit de tota cauſa pendente coram ſuffraganeo, ſi ſuffraganeus admiſit friuolam appellationem, & quid ſi Vicarius.*

10 *Archiepiſcopus viſitat totam prouinciam, & quando, & tunc abſoluit à cenſuris ſubditos ſuffraganeorum, & an poſſit cum eis diſpenſare.*

11 *Exercet iuriſdictionem in ſubditos ſuffraganeorum in concernentibus totam prouinciam.*

12 *Punit omnia crimina notoria in prouincia.*

13 *Punit iniuriantes ſibi, nuncijs, & familiæ ſuæ in Prouincia.*

14 *Mittit quæſtores per totam prouinciam pro fabrica Eccleſiæ, & alio opere pio.*

Punit

15 *Punit Canonicos ſui ſuffraganei, ceſſantes à diuinis.*
16 *Mittit edictum per totam Prouinciam, & quando.*
17 *Concedit indulgentias in tota prouincia.*
18 *Facit per totam prouinciam ante ſe deferri Crucem.*
19 *Benedicit populo, celebrat in pontificalibus, & coram ſe celebrari facit.*
20 *Pontificalia in dioeceſi ſuffraganei exercere poteſt etiam poſt Conc. Trid.*
21 *Interdicit prædicationem in tota prouincia, & quando.*
22 *Exules à tota prouincia facit eos qui delinquunt in ſua dioeceſi.*
23 *Vtitur pallio, & quando.*
24 *Quid poteſt facere ante receptum pallium.*
25 *Cogit regulares in tota Prouinc. vt redeant ad ſua monaſteria, & quando.*
26 *Iniungit ſuffraganeis, vt ſeruari faciant, quod ſeruatur in eius dioeceſi; & quando.*
27 *Vocat Epiſcopos ad Concilium Prouinciale.*
28 *Comprobat abſentiam Epiſcopi in ſcriptis.*
29 *Compellit regulares ad celebrandum Capitula prouinc.*
30 *Exercet iuriſdictionem in tota prouincia ſtante conſuetudine.*
31 *Diſpenſat cum ſubditis ſuffraganeorum; & quando.*
32 *Erigit Seminarium in prouincia, & quando.*
33 *Ad eius conſecrationem debent concurrere omnes Suffraganei.*
34 *Vocat Suffraganeos p ro conſecratione alterius Suffraganei.*
35 *Suffraganeus de nouo electus tenetur accedere ad viſitandum ipſum Metropolitanum.*
36 *Præſtatur obedientia Metropolitano à Suffraganeis tamquam patri, & coram ipſo non deferunt Rochettum detectum.*
37 *Appellans pendente appellatione non poteſt eximi a Iuriſdictione Epiſcopi.*
38 *Appellationes non recipiendæ niſi per publica documenta.*
39 *Inhibitiones non fiunt ab Archiepiſcopo, niſi cum inſerto tenore ſententiæ definitiuæ, vel habentis vim definitiuæ, aut interlocutoriæ continentis grauamen irreparabile.*
40 *Appellans ſi non poteſt habere exemplum ſententiæ, aut appellationis, quid agendum.*
41 *Appellationes ab executione decretorum Sacri Conc. Trid. aut viſitationis Apoſtolicæ non recipiendæ in cauſis viſitationis Ordinariorum.*
42 *Appellatio non admittenda à grauamine irreparabili, niſi prius viſis actis.*
43 *Carceratus appellatione pendente debet manere in carceribus Iudicis à quo,*

quo, donec Archiepiſc. aliud, viſis prius actis, et cauſa cognita decreuerit.

44 *Archiepiſcopus non poteſt compellere Notarium Epiſcopi ad mittendum ſibi acta originalia in cauſa appellationis, niſi ſuſpicio falſitatis incidat, & tunc terminata cauſa remittat ad Ordinarium, vt in ſuo Archiuio conſeruentur.*

45 *Cenſura Eccleſiaſtica non poteſt relaxari ab Archiepiſcopo, niſi auditis partibus, & cauſa cognita.*

46 *Abſolutio ad cautelam non debet concedi, niſi parte citata, & viſis actis.*

47 *Appellatio à ſententia contra verum contumacem prolata non eſt recipienda, nec inhibitio, aut alia prouiſio concedenda.*

De poteſtate Archiepiſcopi latiſsime.
CAP. LXXXVIII.

CONGRVVM ſane eſt, quòd dum vniuerſam fere Archiep. Curiæ Praxim in libellum hunc collegi, de poteſtate Archiepiſcopi aliqua dicam: & licet multi varijs in locis multa ſcripſerint, ego tamen, quæ quotidie practicantur, & ad Praxim conducibilia ſunt, ſubnectam.

1 In primis Archiepiſcopus eſt Iudex ordinarius ſuorum Suffraganeorũ, ita vt quicumque habeat actionem contra Epiſcopum, poteſt illum conuenire coram Archiepiſcopo; cap. cognouimus. 10. q. 5. Abbas in cap. paſtoralis. de offic. Ordinarij, & ibi alij; quod intellige in ciuilibus; ſed in criminalibus ſecus, quia de delictis maioribus depoſitione dignis cognoſcit ſolus Papa, de minimis Concilium Prouinciale. Conc. Trid. c. 3. ſeſſ. 24.

2 Secundo, Archiepiſcopus eſt Iudex Vicariorum generalium ſuorum Suffraganeorum; quando tamen delinquunt in officio, nempe, ſi proferant ſententiam per gratiam, vel ſordes; ſi excommunicent ſine ſcriptis, & abſque trina monitione, iux. cap. ſacro. de ſententia excommunicationis.

Digitized by Google

cationis.& cap.1. eod.tit.in 6.ſecus,ſi extra officium. Dominicus,Franchus,& alij in cap.1.§.fin.de foro compet.in 6.per textum Clarum,in cap.1.de offic.Vicarij,in 6.

3 Tertio Archiepiſcopus poteſt compellere Epiſcopum ad faciendum id, quòd debet. Abb.in c. ſi quis contra clericum. de foro compet.num.40. Felin.in cap.paſtoralis.de offic.Ordin. Hinc poterit compellere Epiſcopum ad faciendũ ſynodũ quotannis, c.ſicut. de accuſat.& ex Conc. Trid.c.18.ſeſſ.23. de refor. Archiepiſcopus cogit Epiſcopum negligentem in erectione Seminarij:poterit etiam cõpellere Epiſcopum,vt conſtituat ſibi Vicarium,quẽ tenetur habere Epiſcopus.Abb. in c.quoniam.de offic.Ordin. Iacobus Sbrottius de officio Vicarij, lib. 1. q. 57. Felinus tamen in d.c.quoniam.dicit Epiſcopũ non teneri ſibi conſtituere Vicarium,maxime,quando Epiſcopus eſt idoneus ad regendum : & hæc opinio fuit ſæpius in Rota approbata. Puteus deciſione. Item coget Epiſcopum, vt conſtituat œconomum, cap. in noua. 16. q.7. & cap. cum ſimus.9.q.3.coget Epiſcopum, vt conſtituat Archipresbyterum ruralem,iuxta cap. fin.de offic.Archipresbyt.& ſic de ſimilibus.

4 Quarto,per negligentiam Epiſcopi circa id,quod facere debet, deuoluitur iuriſdictio ad Archiepiſcopum, c. cum ſimus.9.q.3.cap.1.§. notoria. de cenſ.in 6. in ratione decidendi,& eſt communis,de qua teſtatur Felin.in d.c. paſtoralis. de offic. Ordin. num. 6. dicens ſic tenere vniuerſum mundum, quamuis Abbas in cap.ſi quis contra clericum. de foro competen. teneat contrariam opinionem; niſi in duobus caſibus. Primus in abſolutione ab excommunicatione,à qua ſi noluerit abſoluere Suffraganeus, abſoluet Archiepiſcopus, cap. ad reprimendam.de offic. Ordin.Secundus

cundus, in correctione criminum notoriorum, iuxta c. 1. §. notoria. de cenſ. in 6. cui reſpondet Felin. vbi ſupra. Sed non recedendo à communi opinione, infertur, quòd ſi Epiſcopus noluerit inſtituere præſentatum, ipſum inſtituet Archiepiſcopus. Abb. in c. ex parte, de conceſ. præbendæ. & in beneficijs curatis debet inſtituere infra duos menſes; aliàs patroni poſſunt adire Archiepiſcopum, vel Papam, ſiue viciniorem Epiſcopum, qui inſtituet ex bulla Pij V. In conferendis. Hinc, Epiſcopo negligente in executione vltimæ voluntatis, exequetur Archiepiſcopus. Abb. in d. c. paſtoralis. abſoluit, quem non vult abſoluere Epiſcopus, d. c. ad reprimendam. & dicit Borgaſius de irregular. in 2. parte principali, in princ. quæ ſit cauſa diſpenſationis, quòd Epiſcopo denegante diſpenſationē, quando eſt debita, pòteſt Archiepiſcopus diſpenſare. dicitur autem debita ratione perſonæ, ætatis, loci, temporis, pietatis, neceſſitatis, & vtilitatis Eccleſiæ. textus notab. in c. vt conſtituerentur. & cap. Domino noſtro. diſt. 50. late Rebuff. in Praxi de diſpenſatione ad plura beneficia num. 8. Hinc, Epiſcopo negligente terminare lites infra biennium, Archiepiſcopus poteſt ad inſtantiam partium aſſumere cauſam, & ab Epiſcopo auocare, vt in Conc. Trid. c. 20. ſeſſ. 24. de refor. Sed difficultas eſt, ſi cauſa criminalis ante bienniū
4 eſt in expeditione, & inquiſitus reperitur in carceribus, qui inſtat expediri, & Epiſcopus non eſt occupatus alijs negotijs, ſed poſſet illius cauſam expedire, an queat auocari cauſa ab eo, ob denegatam iuſtitiam, & expeditionem cauſæ ante biennium? Et de iure communi non eſt dubium, quòd poteſt appellari ad Archiepiſcopum ob tarditatem, & denegatam iuſtitiam, vt dicunt Ioan. Andr. in cap. dilecto. de appell. Abb. Franch. in c. ex parte, el 2.

eodem

eodem tit. Felin.in d.cap.paſtoralis. qui præfiget terminũ ad expediendum; alias ipſe expediet. In Curia vero Archiepiſcopali Neapolitana adeſt Ritus decimus,in quo expreſſe habetur, quod ob denegatam iuſtitiam à Suffraganeo, cognoſcit ipſa Curia Archiepiſcopalis; & idem videtur dicendum poſt Concilium Tridentinum, cuius intentio non fuit, vt hac occaſione Epiſcopi vexarent ſubditos carceribus; carcer enim ſemper grauat.Baldus in l.2.C.de Epiſcopis, & clericis.& in l.fin. C. ſententias reſcindi non poſſe. Abbas,& alij in d.c.ex parte.de appell. Non obſtat, quòd Concilium prohibet ex quauis cauſa auocari ante biennium; quia debet intelligi, dummodo partibus non inferatur grauamen,vt in fortiori caſu dicit textus in c.paſtoralis. de appell.quòd per clauſulã, Appellatione remota, cenſetur remota etiã appellatio legitima,dummodo appellanti nõ inferatur grauamen: quia tunc poterit per ſuperiorẽ emendari. & ita puto de iure verius: ſed in foro exteriori difficile eſſet obtinere; caueat tñ Suffraganeus, quia ſaltem in foro conſcientiæ non euitabit excommunicationem can. ſi quis ſuadente. 17. q. 4. propter iniuſtam clerici carcerationem,iux.cap.ſi clericos.de ſententia excommunicationis in 6. & ibi notata per Geminianum, & Franch. Et non poteſt negari,iniuſte detineri clericum carceratũ, cum poſſit cauſa expediri, & non expediatur. Sed quid,
5 ſi ex dilatione per partes data,non ex defectu Iudicis,cauſa non fuerit expedita,an poſſit auocari lapſo biennio? Et videtur,quòd ſic,ex Alberico in l.1. C.vt omnes Iudices, tam ciuil. quam crim. propter illam dictionem, omnino, poſitam in Concilio. Sequitur Vinc. de Franch. plura adducens, deciſ.250. Capicius in deciſ. 11. qui loquuntur in terminis l.properandum. C.de Iudicijs.& l.final.C.vt intra

certum

certum tempus. Nihilominus Sacra Congregatio cenſuit contrarium, quòd ſcilicet, ſi per ipſum Iudicem non ſtetit, expedire cauſam intra biennium, ob qualitatem cauſæ, vel partium cauillationem, non poteſt cauſa auocari à ſuperiore, ex textu notabili, vbi Abbas, & alij in cap. venerabilis. de iudicijs. Non tamen poteſt Archiepiſcopus ſupplere negligentiam Epiſcopi exempti, cap. nullus. de iurepatronatus. in quo textu ille Epiſcopus erat exemptus; nec negligentiam Epiſcopi, non conferentis beneficium intra ſex menſes; quia primo ad Capitulum, poſtea ad ipſum Archiepiſcopum ſpectaret collatio, cap. 2. de conceſſ. præbendæ.

6 Quarto, poteſt Archiepiſcopus in caſibus, in quibus Epiſcopi teneantur ipſi obedire, illos excommunicare, ſuſpendere, & interdicere, cap. 1. §. fin. de offic. Ordinarij in 6. & eſt communis opinio Doctorum. Amplia etiam in Vicario Archiepiſcopi, vt poſſit Suffraganeum ſuſpendere, interdicere, & excommunicare, ſed abſente Archiepiſcopo, non præſente. d. §. fin. niſi Epiſcopus non fuerit conſecratus; quia tunc à Vicario præſente Archiepiſcopo excommunicari poterit. Archid. Dominicus, & Franchus in d. §. fin. Si autem Vicarius pręſente Archiepiſcopo excommunicauerit Suffraganeum conſecratum, tenet excõmunicatio; ſed Vicarius erit puniendus. Declara, vt in coerctione Suffraganeorum debeat Archiepiſcopus ſeruare formam cap. 2. de offic. delegati, in 6. Quia primo debet prohibere ingreſſum Eccleſiæ, vel ſacerdotale miniſteriũ interdicere; deinde poterit ſuſpendere ab officio; vltimo loco excommunicare: & ita ſeruari debet, licet Epiſcopus adhuc non fuerit conſecratus, ſecundum Io. Andr. & Domin. in d. cap. 1. Si tamen tanta eſſet proteruitas, & contu-

macia

macia ipſius Epiſcopi, vt aliter fieri ſuaderet; vt quia contumelioſa verba in iudicem proferat, non eſt ſeruanda forma dicti cap. vt in cap. 2. in fine, & ibi Gloſſa: & ſi excommunicatio in Suffraganeum eſſet lata contra talem formam, teneret, vt per Doctores in d. cap. 2. ſed poſt Concil. Trident. cap. 3. ſeſſ. 25. de reformat. excommunicatio eſt ferenda in ſubſidium; & primo procedendum ad pœnas pecuniarias. & ita ſeruat Curia Archiepiſcopalis Neapolitana quando inhibet Suffraganeis in cauſa appellationis; quia primo apponit pœnam pecuniariam, & in ſubſidium alias cenſuras. Item notandum, quòd, quando in iure reperitur expreſſum, quòd Epiſcopus ſuſpendatur ob aliquam cauſam, talis ſuſpenſio fiet ab Archiepiſcopo, eius superiore. Abb. & Marian. Socin. in cap. poſtulaſti. de clerico excommunicato miniſtrante. iux. d. c. poſtulaſti. & alia iura.

7 Quartò, Archiepiſcopus ſupplet negligentiam Capituli, ſede vacante, ſi non eligit Vicarium infra octo dies, vel non idoneum, vt in Conc. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 16. de qualitate Vicarij, & poteſtate, vide ſup. in cap. 34.

Sexto, Archiepiſcopus habet iuriſdictionem in ſubditos Suffraganeorum, in caſibus tantum in iure expreſſis, cap. paſtoralis. de offic. Ordinarij. Idem in ſimilibus, quia dictio, tantum, non excludit caſus ſimiles, l. ob æs. C. de prędijs minorum. Ita notabiliter Felin. in cap. paſtoralis. de reſcriptis, num. 3.

8 Septimo, Archiepiſcopus cognoſcit in cauſa appellationis inter ſubditos Suffraganeorum, d. c. paſtoralis. de officio Ordin. & toto tit. de appell. Amplia, vt Archiepiſcopus poſſit cognoſcere, etiam inter illos, qui ſe ſponte offerunt liti ſuper illa re, de qua eſt appellatum; non autem inter eos inuitos. Geminianus, & Franchus in cap. Romana.

na.§. in alium.de appell.in 6.Amplia 2. quòd ſi eſt appellatum à Papa ab vna parte, & ab alia ad Archiepiſcopũ, qui ignorat appellatum fuiſſe ad Papam, ſi ratione contumaciæ excommunicauit,tenet excommunicatio, cap.ſi duobus. de.appellationibus.aliàs, ſi ſciat Archiepiſcopus fuiſſe appellatum ad Papam,non poteſt ſe intromittere,d. c. ſi duobus.vbi Gloſſa,& cap. ſollicitudinem. de appellationibus.niſi in tribus caſibus. Primus, vbi notorie conſtat appellantem ad Papam fuiſſe iniuſte condemnatum, & excommunicatum; tunc Archiepiſcopus poteſt adiri, non obſtante appellatione, & ab eo impetrari abſolutio, text. notab.in d.cap. ſollicitudinem.vbi Card.Alexan. & poterit abſolui ad cautelam præſtita cautione,abſque cauſæ cognitione, iux. eundem Card. ibi.

Secundus caſus eſt,quando Archiepiſcopus adiretur circa cauſam, de qua eſt appellatum: verum illud,ſuper quo adiretur, non reſpiceret ipſam cauſam appellationis, nec præiudicaret appellationi, d.cap. ſollicitudinem. Tertius caſus eſt, vbicumque appellans renunciaſſet appellationi, expreſſe, vel tacite, proſequendo eam coram Archiepiſcopo,abſque proteſtatione dicti cap. ſollicitudinem.Amplia 3. vt poſſit appellari ad Archiepiſcopũ, etiam in cauſa delegata Epiſcopo à Papa, in qua poterat Epiſcopus procedere iure ordinario.textus notab.in cap. licet in corrigendis. de offic.Ordinarij. quia tunc Papa cenſetur excitare iuriſdictionem ordinariam,non delegare;niſi in reſcripto dicat, procedas auctoritate noſtra; vel aliquid addat, vel detrahat poteſtati ordinariæ,iux.late tradita per Fel.in d.c.licet.Amplia quarto,ex Sacra Congr. vt in caſibus, in quibus prohibetur appellatio a Conc.vt in caſu correctionis,viſitationis,& alijs,intelligitur prohibita quoad effectũ

ſuſpenſiuũ,non deuolutiuũ.Declara primo,vt per appellationẽ deuoluatur iuriſdictio ad Archiepiſcopũ quoad partes,non quoad alios; & ideo in compulſione aliorum ſubditorum recurrendum eſt ad Epiſcopum.Abb. in cap. paſtoralis.de offic. Ordin.num. 12.Vnde non poteſt Archiepiſcopus compellere ſubditos Epiſcopi ad perhibendum teſtimonium in cauſa appellationis,niſi aliud ſit de conſuetudine.text.& Gloſ.in cap.Romana. §. verũ. de foro competenti, in 6. Quod ſi Epiſcopus nollet compellere, tunc poterit Archiepiſcopus,iux.opin. Oſtien.in d.c.paſtoralis. Limita 2. vt à delegato Epiſcopi nõ appelletur ad Archiepiſcopum, ſed ad Epiſcopum delegantem.Franch.in cap. dilectus.el 3.de appellat. & eſt communis, niſi Epiſcopus delegaret cauſas in fraudẽ,vt non appellaretur ad Archiepiſcopum.Abb.& Franch in d. cap. dilectus. Domin. in c. Romana.in princip.de appell.in 6.in quibus locis concludunt Doctores, quòd valeret ſententia excommunicationis in forma conſtitutionis, lata per Archiepiſcopum contra Suffraganeos, huiuſmodi fraudes committentes; fraus autem probabitur per coniecturas, cap. 1. & 2. de renunciat.in 6.l.dolum.C.de dolo. Franch. loco citato. Item a delegato iudicis Ordinarij recuſati appellatur ad ipſum Ordinarium recuſatum,non vt cauſam diſcutiat, ſed vt alteri finiendam committat. Abb. in cap. ſi quis contra clericum. de foro competen. contra Oſtien. Specul. Ioann. Andr. & alios, tenentes in tali caſu ad Archiepiſcopum eſſe appellandum: quorum opinionem communem eſſe, dicit Carauita Ritu 265. Limita 3. in cauſis Sanctæ fidei, in quibus appellatur ad Papam propter grauitatem negotiorum, vt dicit Pegna in tertia parte Directorij Inquiſitorum, commentario 31. Limita 4. vt Archiepiſcopus

non

non poſſit cognoſcere de nullitate ſententiæ, inter ſubditos Suffraganeorum, abſque appellatione, ex quo dicere de nullitate, eſt adire Iudicem per viam querelæ, l. prima. C. de accuſation. ſed Archiepiſcopus non poteſt adiri per viam querelæ, cap. 1. de officio legati. Ita Franchus in cap. dilecto. de appell. quæſtione vigeſima ſeptima. numero 67. Felinus, & Decius in capitulo, in litteris. de offic. delegati. Couarr. lib. practicarum quæſtion. cap. 9. Limita vltimo iuxta cap. Romana. §. ab Archidiaconis. de appellation. in ſexto, vbi ab inferioribus appellatur ad Epiſcopum, non ad Archiepiſcopum, niſi in caſibus ibi notatis per Geminianum, & alios. Notandum eſt autem in hac materia appellationis, quòd Epiſcopus recuſatus ſuſpectus poteſt remittere cauſam ad Archiepiſcopum, cap. cum ſpeciali. de appellatione, vbi Abbas, Franch. Cardinalis Alexandrin. Item notandum, quod Archiepiſcopus non poteſt ſibi conſtituere officiales in diœceſibus ſuorum Suffraganeorum, etiam pro futuris cauſis, per appellationem deuoluendis ad ipſum, niſi de conſuetudine hoc habeat; & tunc tales officiales inhibere non poſſunt, priuſquam fuerit appellatum, capitulo primo, in principio de offic. Ordinarij in ſexto, neque poteſt compellere ſubditum Suffraganei ad ſuſcipiendam commiſſionem appellationis, capitulo primo de foro competen. in ſexto. Poterit tamen, ſecundum Oſtienſ. in d. c. 1. cuius opinionem veriorem putat Imola ibi, compellere Epiſcopum, vel aſſignare terminum Epiſcopo, vt cogat ſubditum ad ſuſcipiendam commiſſionē, aliàs ipſe Archiepiſcopus compellet: quod maxime procedit, iuxta Dominic. in dicto cap. 1. tenendo opinionem, quòd per negligentiam Epiſcopi deuoluatur iuriſdictio ad Archiepiſcopum. Poterit etiam Archiepi-

Digitized by Google

ſcopus in ſua diœceſi deputare officiales, qui cognoſcant de cauſis, deuoluendis ad ipſum per appellationem à ſententijs Suffraganeorum, vt notabiliter dicit Felinus in capitulo, paſtoralis. §. quoniam. de reſcriptis, numero primo. Item notandum, quòd Archiepiſcopus cauſas, quæ per appellationem, vel alio iure metropolitico ad ipſum deferuntur, non poteſt audire, ſeu committere alibi, quàm in ſua Ciuitate, vel diœceſi, aut in locis, in quibus appellatum fuit, vel cauſæ ipſæ conſiſtunt; niſi aliud ſibi competat de conſuetudine, capitulo, vt litigantes. de officio. Ordinarij in ſexto. Alia in materia appellationis vide ſupra in cap. *69*.

9 Octauo, ſi Epiſcopus admiſit friuolam appellationem, deciſio totius cauſæ deuoluitur ad Archiepiſcopum, cap. cum appellationibus. de appell. in *6*. quòd procedit, quando Epiſcopus admiſit friuolam appellationem, ſecus ſi eius Vicarius, qui non poteſt illam admittere ſine ſpeciali mandato Epiſcopi, aliàs delatio huius friuolæ appellationis facta per Vicarium non dat iuriſdictionem Archiepiſcopo, vt optime dicit, & probat Ioan. Baptiſta Ferrettus in conſ. 307. nam Vicarius non poteſt præiudicare Epiſcopo in iuriſdictione. Gemin. & Franch. in cap. Romana. in principio. de foro compet. in *6*. vbi dicunt, quòd cum in illo textu dicatur, quòd Archiepiſcopus non poteſt adiri per viam querelæ à ſubditis Suffraganeorum ſine conſenſu ipſorum Suffraganeorum, non ſufficeret conſenſus Vicariorum. Hinc Vicarius Epiſcopi non præiudicat Epiſcopo in inſtitutione præſentati, ſi aſſerat beneficium eſſe de iure patronatus, & non ſpectare ad collationem Epiſcopi. Maſcardus de probat. concl. *909*. qui dicit ita bis fuiſſe in Rota iudicatum.

Nono,

10 Nono, Archiepiſcopus cauſa cognita in Concilio Prouinciali, poteſt viſitare totam prouinciam, viſitata prius ſua diœceſi, vt in Conc. Trid. cap. 3. ſeſſ. 24. de reform. & ſi concurrit cum Epiſcopo, ambo admittuntur, niſi Eccleſia non poſſet vtrique præſtare procurationem, quia tunc præfertur Archiepiſcopus. Domin. & Franchus in c. 1. de cenſ. in 6. & quãdo Archiepiſcopus viſitat prouinciam, poteſt audire confeſſiones ſubditorum Suffraganeorum, & ipſos abſoluere, c. fin. de cenſ. in 6. & eo tempore poterit abſoluere à caſibus reſeruatis Epiſcopo. Henriquez de ſacram. ordinis, cap. 3. §. 3. qui dicit poſſe Archiepiſcopum dicto tempore abſoluere a cenſuris in vtroque foro, & delegare alteri poteſtatem abſoluendi; extra vero viſitationem, neque poteſt ſubditos Suffraganeorum abſoluere ab excommunicatione minori. Doctores in d. cap. final. de cenſibus. in 6. Sil. in verbo, Archiepiſc. §. 5. ſed verior opinio eſt, quòd in viſitatione poterit ſolum abſoluere à peccatis in foro conſcientiæ. Ant. Abb. in cap. ad extirpandas. de filijs presbyterorum. Poterit etiam diſpenſare, quando ipſe eſt Iudex in viſitatione gen. in notorijs, iuxt. cap. 1. §. ſane. de cenſibus, in 6. de quo late per Marianum Socin. de viſitatione, lib. 7. q. 5. & in caſibus, in quibus poteſt iudicare ſubditos Suffraganeorum, poteſt cum ipſis diſpenſare, vt dicit Felin. in cap. paſtoralis. de offic. Ord.

11 Decima auctoritas. Archiepiſcopus poteſt exercere iuriſdictionem in ſubditos Suffraganeorum, in concernentibus totam prouinciam, puta in tollendo prauam conſuetudinem à tota prouincia, cap. ex frequentibus. de inſtitutionibus. cap. in tantum. de ſimonia. c. ad extirpandas. cap. fin. de filijs presbyt. Abb. in cap. paſtoralis. de offic. Ordinarij. & in d. cap. ex frequentibus. dummodo peccatum ſit

vniuerſale,non particulare.Oſt.in cap. 1. de ſupplenda negligentia Prælatorum in 6.& in d.cap.ad extirpandas. vbi dicit, quòd communi vitio prouinciæ Archiepiſcopus eſt Iudex.Ant.Abb.in d.cap.ad extirpandas.

12 XI. Auctoritas notabilis eſt, quòd Archiepiſcopus poteſt in tota prouincia punire omnia crimina notoria ſubditorum Suffraganeorum. cap. 1. §. notoria.de cenſibus, in 6. qui textus licet loquatur tempore viſitationis, tamen a Doctoribus communiter extenditur, vt procedat etiam extra viſitationem in omni tempore. Abbas in d. c. ex frequentibus.num. 10.qui teſtatur de communi opinione Doctorum:quod eſt intelligendum,dummodo Epiſcopus non præuenerit in puniendo.

13 XII. Auctoritas eſt, quia Archiepiſcopus poteſt punire ſubditos Suffraganeorum in ſua prouincia notorios, iniuriantes ſibi,nuncijs, & familiæ ſuæ,c. 1. de pœnis, in 6. ex quo textu colligitur alius caſus,quando impeditur eius iuriſdictio.

14 XIII. Auctoritas eſt, quòd poteſt Archiepiſcopus mittere quæſtores per totam prouinciam pro fabrica Eccleſiæ Metropolitanæ,cap.1.de pœnitentijs,in 6. & etiam pro quolibet opere pio.Franchus, & Geminianus in dicto cap.1.neque obſtat Conc.Trid.ſeſſ.21. cap.11. de reform. quo tolluntur eleemoſynarum quæſtores, quia loquitur de prauis quæſtoribus, qui quærunt eleemoſynam prædicando,vel publicando indulgentias,iux.cap.cum ex eo. de pœnit.& Clement.abuſionibus.eodem tit.Nauar.conſ.33. de pœniten. tales enim reputantur quæſtores, qui donant imagines, Cruces, & alia, pro extorquendis eleemoſynis, qui in Curia Archiepiſcopali acriter puniuntur, etiam ſi ſint laici, cum delictum ſit Eccleſiaſticum. Poteſt autem

Suffraganeus examinare litteras Metropolitani, d. Clem. abuſionibus. ſed non impedire malitioſe, aliàs poſſet puniri, vt dicunt Bonifacius, & alij in d.Clem.

15 XIV. Auctoritas eſt, quòd Archiepiſcopus tamquam Apoſtolicæ Sedis delegatus punit Canonicos ſui Suffraganei, ceſſantes a diuinis, ad querelam ipſius Suffraganei, cap. irrefragabili.§.ceterum.de offic.Ordinarij.

16 XV. Auctoritas eſt, quod Archiepiſcopus poteſt mittere edictum per totam prouinciam in caſibus ad ſuam iuriſdictionem pertinentibus, Geminian. & Franch. in capitulo primo. per illum textum, de ſuppl. negligen. Prælat. in ſexto.

17 XVI. Auctoritas eſt, quòd Archiepiſcopus poteſt in ſua prouincia concedere indulgentias, cap. noſtro. de pœniten. & remiſſ. cap. 1. eodem titulo. in ſexto. Immo ſecundum Borgaſium, de irregular. parte octaua, titulo de diſpenſatione Archiepiſcoporum. Archiepiſcopus in quinque caſibus habet iuriſdictionem in pœnitentialibus, in ſubditos Suffraganeorum. Primus, dum viſitat, vt ſupra dixi: ſecundus, quando concedit indulgentias, vt etiam ſupra dixi: tertius, quando Epiſcopus eſt ſuſpenſus ad tempus, & eſſet opus diſpenſatione pro magno bono faciendo, vel ſcandalo vitando, diſpenſabit Archiepiſcopus, ex quo in tali caſu Capitulum non ſuccedit Epiſcopo, vt notatur in cap. graue. & ibi Abb. de præbend. quartus, vbicumque Suffraganeus ex culpa ſua ius diſpenſandi perdidit, vt notatur in c.diuerſis fallacijs. de clericis coniugatis. quintus, quando Epiſcopus non vult diſpenſare, & diſpenſatio eſt debita, vt dixi.

18 XVII. Auctoritas eſt, quòd Archiepiſcopus poteſt per totam prouinciam in quolibet loco etiam exempto

ante ſe facere deferri Crucem, benedicere populo, audire publice, vel priuatim diuina officia, celebrare in pontificalibus, & coram ſe celebrari facere, ſine tamen pontificalibus. Clem. Archiepiſcopo. de priuileg. Et hodie ex Decreto Clem. VIII. Incip. decet Epiſcopis, cauetur, quod poſſint Epiſcopi in Eccleſijs Regularium etiam Caſſinenſium, pontificalia exercere, aut pontificalibus paramentis induti cum mitra, vel etiam ſola cappa intereſſe, dũ functiones pontificales exercebunt, aut actus ipſe, cui in pontificalibus aderunt, peragetur, & Regulares teneantur attollere Baldachinum. quod ſi neglexerint, liceat Epiſcopis illud aſportari facere; inobedientes, & contumaces ab Epiſcopis per cenſuras compellãtur. refert Dominus Stephanus Quaranta in ſumma bullarum in verb. priuilegia Regularium. Sed dubium eſt poſt Conc. Trid. quòd prohibet exercitium pontificalium in aliena diœceſi ſine expreſſa licentia Diœceſani, cap. 5. ſeſſ. 6. de refor. & clarum eſt, ſub lata ſignificatione vocabuli appellatione Epiſcopi comprehendi Archiepiſcopum, & propterea lex pœnalis, loquẽs de Epiſcopo, procedit in Archiepiſcopo, iux. Gloſ. communiter receptam in c. quia periculoſum. in verbo, de Epiſcopis. de ſententia excommunicationis in 6. ſed cõtrarium eſt dicendum, quia lex pœnalis, vel correctoria non extenditur ad perſonas comprehenſas, ſub lata ſignificatione vocabuli, quando militat diuerſa ratio. Imola in l. 1. §. ſi verò. ff. de ſoluto matrim. ex Gloſſa notabili in Clem. 2. de ætat. & qualit. in verbo, in eiſdem, & alijs. prout in iſto caſu: ſiquidem Epiſcopus extra ſuã diœceſim habetur pro perſona priuata. Abb. in c. ſane. de foro comp. Fel. in cap. cum inferior. de maior. & obed. ſed Archiepiſcopus in prouincia habet magnam auctoritatem, & præeminẽtiam, & ipſe

gerit

gerit curam, & ſollicitudinem totius prouinciæ, cap. 1.2 1. diſt. & grex prouinciæ ſibi commiſſus eſt, cap. quoniam. 75. diſt. & ſubditus dicitur eſſe de diſtrictu Metropolitani. Domin. in cap. fin. in princ. de offic. delegati, in 6. & ratione præeminentię defert ante ſe Crucem in tota prouincia, etiam in loco exempto, qui dicitur eſſe de prouincia, vt dicit Bonif. in d. Clem. Arch. ſed anno 1599. cũ vellet Illuſtr. Archiepiſcopus viſitare monaſterium Monialium Sanctæ Claræ tamquam ſedis Apoſtolicæ delegatus, fuit dubitatum per quoſdam, an poſſet ante ſe deferre Crucem intus monaſterium, & videbatur quod non: ſiquidem, vt notat Bonifacius in d. Clem. Archiepiſcopo. de priuileg. non poteſt Archiepiſcopus declinare ad loca exempta Ciuitatis cauſa viſitationis, vel exercendi iuriſdictionem, ſed cauſa hoſpitalitatis charitatiue, vt in cap. cum Epiſcopus. de offic. Ord. in 6. & cum Clementina prædicta concedat delationem Crucis, debet intelligi in caſu hoſpitalitatis, quo poteſt tamquam Archiepiſcopus accedere ad dicta loca, non in alio caſu ſpeciali, prout eſt, quando accedit tamquã delegatus; eſt enim conceſsio dictę Clem. exorbitans, & ſtricte interpretanda, l. ſi vero. §. de viro. ff. ſoluto matrimonio. conſiderabatur etiam illud verbum, declinare, quod videtur innuere, quando Archiepiſcopus accedit ad loca exempta per modicum tempus, & per tranſitum. In contrarium eſt veritas: primo, quia dicta Clem. generaliter loquitur, ergo generaliter eſt intelligenda, l. 1. §. generaliter. ff. de legatis præſtandis. & declinare Epiſcopus dicitur etiam, quando accedit ad Eccleſiam cauſa viſitationis, cap. cum ex officij. de præſcript. Secundo, quia ratio, propter quam Archiepiſcopo conceditur delatio crucis, cum accedit ad loca exempta, eſt ratione vniuerſalis pręeminen-

minentiæ prouinciæ, & propter reliquias præcedentis ſubiectionis ante exemptionem, vt dicit Bonif. in d.Clem. num. 4. licet ante d. Clem. ſecus videretur iuxta Zabarellam ibi, quæ ratio militat tam in caſu viſitationis, quam in caſu hoſpitalitatis, l.illud.ff.ad l. Aquiliam. nec etiam ratio diuerſitatis reddi poteſt, cur in caſu hoſpitalitatis ſic, & non in caſu viſitationis, l. adigere. §. quamuis.de iurepatr. Præterea nullum poterat oriri preiudicium, ſiquidem dicta Clemen. in fine in ſpecie dicit, quòd nullum inferatur exemptioni præiudiciũ, & ſic Illuſtriſſimus Archiepiſcopus viſitauit dictum monaſterium, & Moniales, faciens ante ſe deferri Crucem. poſtea reperi Vincentium de Frãchis idem concludentem in deciſ.711.vol.4.

21 XVIII. Auctoritas. Poteſt Archiepiſcopus interdicere prædicationem in tota prouincia in caſu, cap. tuarum. de priuileg. qui textus eſt extendendus ad ſimiles perſonas, contentas in d.cap.tuarum. Felin. inc. paſtoralis. de offic. Ordinarij, vt dixi ſupra.

22 XIX. Archiepiſcopus poteſt exules facere à tota prouincia delinquentes in ſua diœceſi, cap. 2. de arbitris. cap. tuarum. de priuilegijs. & cum fuiſſet de hoc in Curia Archiepiſcopali dubitatum, vltra prædicta iura fuit etiam allegata antiqua conſuetudo, quæ extendit vires Imperij, l. teſtium.§.fi.ff.de teſtibus. Baldus in l.exequutorem. C.de exequution. rei iudic. vbi dicit de iure non poſſe quem relegari in locum non ſubditum, l.relegatorum.§.hoc genus. & ibi Bart.ff. de interd. & releg. ſed conſuetudinem generalem aliter ſe habere, & eſſe ſeruandam. Quod vero ad relegationem Curiæ Archiep. relegat in Inſulas prouinciæ; nempe in inſulam Hyſchiæ, vel diœceſis, vt in inſulam Prochitæ.

Au-

23 XX. Auctoritas. Archiepiſcopus poteſt vti pallio intra quamlibet Eccleſiam ſuæ prouinciæ, cap. 1. de auctor. & vſu pallij. & ante ſuſceptum pallium licet ſit conſecratus, non ſortitur nomen Archiepiſcopi, & non poteſt conſecrare, nec conuocare Concilium, nec Chriſma conferre, Eccleſiam dedicare, aut clericos ordinare, etiam ſi palliũ in alio Archiepiſcopatu habuiſſet, cum oporteat petere nouum pallium; poteſt tamen, quando vult, Miſſam ſine ſandalijs, & pallio celebrare; poteſt etiam huiuſmodi conſecrationes ante pallij ſuſceptionem alteri committere, dummodo non ſit in mora petendi pallium; poteſt etiam clericos ordinare, & exercere pontificalia in aliena diœceſi, nomine, & ad inſtantiam aliorum Epiſcoporum. Innoc. in cap. Suffraganeis. de elect. Io. Baptiſta Ferret. late in conſ. 96. nec ante pallium habitum poteſt ante ſe deferri facere crucem, nec pallio poteſt vti extra prouinciam, nec in prouincia omni tempore; ſed in celebratione Miſſarũ; & in feſtis præcipuis, non in proceſſionibus, neque in Miſſis defunctorum, & pallium eſt perſonale; nec poteſt accommodari, vel in morte alicui relinqui: & cum eo Archiepiſcopus ſepeliri debet, vt habetur in Pontificali Romano, vbi exprimuntur dies, in quibus poteſt Archiepiſcopus vti pallio. quæ omnia habentur in toto tit. de auct. & vſu pallij. Archiepiſcopus vero, qui renunciauit Archiepiſcopatui, poteſt exercere pontificalia in prouincia, & alibi, permittentibus Epiſcopis, non autem poterit pallium deferre, etiam de licentia Epiſcoporum, c. ad ſupplicationem. de renunc. Pariſ. de reſignat. beneficiorum lib. 1. quæſt. 17.

24 XXI. Archiepiſcopus in tota prouincia poteſt admonere monachos, & alios regulares vagabundos, & apoſta-

tas,

tas, vt redeant ad ſua monaſteria, monendo prius Epiſcopos Suffraganeos, vt id exequantur; deinde regularium ſuperiores, vt eos reducant; quibus negligentibus, ipſe compellet regulares, & etiam ſuperiores, per textum in c. quanto. de officio Ordinarij, vbi Doctores, præcipue Dominus Ant. num. 6.

26 XXII Archiepiſcopus poteſt iniungere ſuis Suffraganeis vt ſeruari faciant, quod ſeruatur in Metropolitana, cap. dilectus. il 2. de ſimonia. quem textum arbitror procedere, vt poſſit iniungere, quæ de iure ſeruanda ſunt, nempe, vt ſubditi caueant à labe ſimoniaca, iuxta terminos dicti tex.

27 XXIII. Archiepiſcopus vocat Epiſcopos Suffraganeos ad Concilium Prouinciale, in quo ipſe eſt caput, 18. diſt. per totum, cap. 2. ſeſſ. 24. in Conc. Trid. de reform. & qui vocati renuerint accedere, poſſunt à Metropolitano communione priuari, cap. ſi quis Epiſcop. dicta diſt. ex alia vero cauſa Epiſcopi prouinciales prætextu cuiuſlibet cõſuetudinis ad Metropolitanam Eccleſiam inuiti accedere nõ tenentur, niſi pro celebrando Concilio Prouinciali, d. c. 2. ſeſſ. 24.

28 XXIV. Abſentia Epiſcopi comprobanda eſt à Metropolitano, & in ſcriptis non reſidentes poteſt cum Concilio Prouinc. punire, cap. 1. ſeſſ. 23. de reform. Conc. Trid. & ex bulla Pij V. nec ſcientia Metropolitani excuſat Epiſcopum non reſidentem ſine licentia in ſcriptis obtenta. Nauar. conſil. 22. de clericis non reſident. quia ſcientia inferioris à Principe non inducit diſpenſationem. Abb. in c. diuerſis fallacijs. de clericis coniug. Quando vero cauſæ abſentiæ ſunt notoriæ, vel repentinæ, ſufficit eas ſignificare Metropolitano, d. cap. 1.

29 XXV. Archiepiſcopus tamquam delegatus Apoſto-

licæ

licæ Sedis, poteſt compellere regulares exemptos, exiſtentes ſub immediata ſedis Apoſtolicæ protectione, quorum monaſteria in ſua prouincia ſita ſunt, vt quolibet triennio celebrent Capitulum Prouinciale, cap. 8. ſeſſ. 25. de regul. & alia facere, prout in d. textu, qui in aliquibus prouincijs non eſt in obſeruantia, vt dicit Nauar. in conſ. fi. de regular.

30 XXVI. Archiepiſcopus poteſt exercere iuriſdictionem in tota prouincia, ſtante conſuetudine, cap. 1. §. nec etiam. de foro compet. in 6.

31 XXVII. Archiepiſcopus in caſibus, in quibus poteſt iudicare ſubditos Suffraganeorum, poteſt cum eis diſpenſare. Felin. in cap. paſtoralis. num. 7. de officio Ordinarij. & ſupra dixi in præcedenti capitulo.

32 XXVIII. Archiepiſcopus cum duobus antiquioribus Suffraganeis poteſt in prouincia erigere vnum, aut plura collegia Seminarij. Conc. Trid. c. 18. ſeſſ. 23. de refor.

33 XXIX. Ad conſecrationem Metropolitani debent concurrere omnes Suffraganei; cap. qui in aliquo. 51. diſt. & cap. ſi Archiepiſc. cum ſeqq. de tempor. ordinat.

34 XXX. Vocati Suffraganei ab Archiepiſcopo pro cõſecratione alterius Suffraganei, tenentur accedere, c. non debet. cum ſeqq. 65. diſtin. d. cap. ſi Archiepiſcopus. Card. Alexand. in cap. ſi Epiſcopus, 18. diſtin. & vbi vult Metropolitanus, ibi conſecrari debet.

35 XXXI. Epiſcopus, qui in metropolitana ciuitate nõ fuit ordinatus, intra duos, vel tres menſes proprij Metropolitani pręſentiam viſurus accedere tenetur, vel impeditus ſcribere, vt ab eo monitis Eccleſiaſticis inſtructus, plenius quid obſeruare debeat, recognoſcat, cap. cum longe. 63. diſtinct. & capitulo ſi quis. 65. diſtinct. Dicitur

etiam

etiam Archiepiſcopus pater Epiſcoporum, & ipſi maximã
36 obedientiam, & reuerentiam prçſtare debent Suffraganei; nec poſſunt coram ipſo deferre rochettum detectum, vt in Conc. Prouinc. Mediol. 5. de Epiſcop.

ANNOTATIO.

Annotãdæ ſunt declarationes ſacræ Congreg. Eporum editę anno 1600. quæ nonnullas ambiguitates, & controuerſias inter Archiepiſcopos, & Epiſcopos dirimunt, quarum tenor eſt. Ad tollendas ambiguitates, & controuerſias Iuriſdictionales, quæ inter appellationum, & prioris inſtãtiæ Iudices, non ſine partium diſpendio, curſuſque iuſtitiæ impedimento, & ſæpe cum ſcandalo oriuntur, ſacra Congregatio in cauſis Epiſcoporum præpoſita, facta prius relatione Sanctiſſ. D. N. Clem. VIII. ac de Sanctitatis ſuæ mandato viuæ vocis oraculo deſuper habito in hunc, qui ſequitur, modum ab omnibus, ad quos ſpectat, in poſterum fieri, ac ſeruari debere mandauit, & mandat.

Metropolitani Epiſcopi, Primates, aut Patriarchæ in Suffraganeos eorumque ſubditos nõ iudicent, niſi in caſibus a iure expreſſis.

Item nec alij ſuperiores, etiam Nũtij, vel Legati de latere ſpecificam facultatem maiorem non habentes, cauſas in curijs Ordinariorum, vel aliorum inferiorum Iudicum pendentes ad ſe aduocent,
37 niſi per viã legitimæ appellationis ad ipſorum tribunalia deferantur, tuncque appellantes ab inferiorum Iuriſdictionibus, quoad alias cauſas, eximere non poſſint.

38 Appellationes numquam recipiantur, niſi per publica documenta, quæ realiter exhibeantur, prius conſtiterit, appellationem a ſententia definitiua, vel habente vim definitiuæ, aut a grauamine, quod per definitiuam ſententiam reparari non poſſit in caſibus a iure non prohibitis per legitimam perſonam, & intra debita tempora fuiſſe interpoſitam, ac proſecutam.

Nec, dum cauſa coram inferioribus Iudicibus pendet, ante definitiuam ſententiam, vel vim definitiuæ habẽtem, de grauamine illato ſuperiores cognoſcere valeant, licet citra præiudicium curſus cauſarum ſe id facere conteſtentur; nec ad hunc effectum liceat jis inhibere, aut ſimpliciter mandare, vt ipſis copia proceſſus tranſmittatur, etiam expenſis appellantis.

Inhi-

39 Inhibitiones poſt appellationem;ſicut præmittitur,receptam non concedantur niſi cum inſcriptione tenoris ſententiæ, aut decreti definitiui,vel habentis vim definitiuæ, vel damnum per definitiuam irreparabile continentis, alias inhibitiones, & proceſſus, & inde ſecuta quæcumque ſint ipſo Iure nulla, eisque impune non parere liceat.

40 Si appellans afferat,ſententiam, aut appellationis exemplum culpa Iudicis, vel actuarij habere non poſſe, non ideo recipienda erit appellatio, aut aliqua inhibitio concedenda, ſed eis tantũ, ad quos pertinet,iniungi poterit, vt ſoluta condigna mercede actorũ exemplum authenticum appellanti intra breuem aliquem competentem terminum tradatur. Caueat tamen Iudex a quo,ne ſi vere appellatum fuerit in caſu appellabili,interim aliquid in præiudicium appellantis attentet, & ſi per actum publicum, aut per teſtium depoſitiones conſtiterit, acta denegari appellanti, tunc mandato tradendi acta poſſit Iudex appellationis adijcere, ne interim aliquid noui contra appellantem attentetur.

41 Ab executione decretorum S. Concilij Trid. aut viſitationis Apoſtolicæ appellationes a Metropolitanis non recipiantur, nec ſi Epiſcopi virtute eiuſdem Sacri Concilij procedant, vti Sedis Apoſtolicæ delegati, in cauſis, quæ ſub eorum Iuriſdictione ordinaria non comprehenduntur: ſalua tamẽ in hoc caſu legatorum, & Nuntiorum Apoſtolicorum auctoritate.

In cauſis vero viſitationis Ordinariorum, aut correctionis morum,quoad effectum deuolutiuum tantum admittantur, niſi de grauamine per definitiuam irreparabili agatur, vel cum viſitator citata parte, & adhibita cauſæ cognitione iudicialiter procedit; tunc enim appellationi locus erit etiam quoad effectum ſuſpenſiuum.

42 Cum a grauamine, quod per definitiuam reparari nequit, vt indebitæ carcerationis, vel torturæ, aut excommunicationis, etiam comminatæ appellatur, non niſi viſis actis, ex quibus euidenter appareat de grauamine,appellatio admittatur,aut inhibitio, vel prouiſio aliqua concedatur.

43 Cauſa appellationis pendente appellans in eodem, quo reperitur carcere permanebit, quoad iudex, ad quem appellatum eſt, viſis actis, & cauſa cognita aliter decreuit, & tunc ſi a Iudicis ad quem, decreto, vim definitiuæ habente fuerit appellatum, nihil mandare, aut pro ſui decreti executione attentare poterit, donec per Iudicem

cem ſuperiorem aliud fuerit ordinatum.

44 Acta originalia proceſſuum primæ inſtantiæ ad Iudicem appellationis Notarius mittere non cogatur, niſi probabilis aliqua falſitatis cauſa,& ſuſpicio incidat, quæ iudicialiter obijciatur, & tunc terminata cauſa remittenda ſunt ad Ordinarium, vt in ſuo Archiuio conſeruentur.

45 Cenſura Eccleſiaſtica in appellantem prolata relaxari, aut nulla declarari per Iudicem appellationis non poſſit, niſi auditis partibus,& cauſa cognita, tuncque ſi conſtiterit eam iuſtam eſſe, ad Iudicem, qui excommunicauit, appellans remittendus eſt, vt ab ipſo iuxta ſacros Canones beneficium abſolutionis, ſi humiliter petierit, debitamque emendationem præſtiterit, obtineat: ſi vero iniuſtam eſſe clare appareat, ſuperior abſolutionem impendat, ſi dubitetur, honeſtius eſt, vt ad excommunicatorem intra breuem aliquē competentem terminum eidem præficiendum abſoluendus remittatur; licet etiam ſuperior hoc caſu id ipſum per ſe præſtare iure poſſit.

46 Abſolutio ad cautelam, nō niſi parte citata,& viſis actis, cum dubitatur de nullitate excommunicationis ab homine prolatæ, vel a iure, ſi occurrat dubium facti, vel probabile dubium Iuris, concedenda erit, tuncque ad tempus breue cum reincidentia, & præſtita per excommunicatum cautione de ſtando Iuri, & parendo mandatis Eccleſiæ tantum: & ſi iuxta formam a Iure præſcriptam apparebit, quem ob manifeſtam offenſam excommunicatum fuiſſe, debitam etiam ſatisfactionem præſtare; & ſi ob contumaciam manifeſtam, expenſas pariter ſatisfacere, & cauere de Iudicio ſiſti coram excommunicatore quis tenebitur prius, quam ad cautelam abſoluatur.

47 A ſententia etiam definitiua contra verum contumacem prolata appellatio non recipiatur, nec inhibitio, aut alia quæuis prouiſio, quamdiu appellans in huiuſmodi vera contumacia perſtiterit, concedatur. Romæ in Sacra Congregatione die 13. Octobris 1600. Alexander Florent. Card. Hieronymus Acucius Secretarius.

SVMMARIVM.

1 *Concilium Prouinciale a quo conuocari debeat, quando, & quomodo.*
2 *Vocandi qui ſint ad Concilium Prouinciale, & qui accedere teneantur.*
3 *Ordo ſedendi in Concilio Prouinciali.*

Votum

4 *Votum qui habeat in Concilio Prouinciali.*

5 *Impediti accedere ad Concilium Prouinciale, quid facere teneantur, & non impediti quomodo cogendi.*

6 *Concilium Prouinciale quam poteſtatem habet, & de quibus poteſt diſponere, ſeu cognoſcere.*

7 *Concilium Prouinciale an cognoſcat de delictis Metropolitani.*

8 *Concilium Prouinciale an concedat indulgentias, & quas.*

9 *Concilium Prouinciale de quibus cauſis Epiſcoporum cognoſcat.*

10 *Concilium Prouinciale an liget exemptos.*

11 *Concilium Prouinciale an debeat notificari ab Epiſcopis.*

12 *Concilium Prouinciale per quod temporis ſpatium durare debeat.*

13 *Concilium Prouinciale an poſſit allegari ſuſpectum.*

14 *Epiſcopus pro acceſſu ad Concilium Prouinciale an poſsit petere charitatiuum ſubſidium.*

15 *Concilium Prouinciale non debet publicari inconſulto Romano Pontifice, ſed Synodus diœceſana poteſt, ſine eo publicari.*

16 *Prælati inferiores tenentur eligere Metropolitanum viciniorem, cuius Synodo Prouinciali interſint.*

17 *Capitula exempta an teneantur ad obſeruantiam decretorum Concilij Prouincialis, ad quod eorum Epiſcopus acceſsit.*

18 *Epiſcopi exempti an præcedant Epiſcopos non exemptos in Concilio Prouinciali.*

19 *Decretum Concilij Prouincialis, quod præbenda lectionis Sacræ Scripturæ detur digniori per concurſum; & ſi detur digno, omiſſo digniori, collatio ſit nulla, non valet.*

20 *Conſtitutio Epiſcopi, quod electio facta, vno contempto, ſit nulla, non valet.*

De Concilio Prouinciali late. CAP. LXXXIX.

1 CONCILIVM Prouinciale ab Archiepiſcopo ſaltē quolibet triennio cōuocari debet ex Conc. Trid. ſeſſ. 24. cap. 2. de reform. & ad ipſum ſolum ſpectat, non ad inferiores, cap. ſi quis Epiſcoporum. cap. quoniam. & cap. propter. 18. diſtinct. & ibi Doct. ſede tamen Metropolitana vacante Epiſcopi prouinciæ ſe congregare poſſunt ad ipſum celebrandum. Archidiac. Geminian. in cap. placuit.

cuit. 18. diſtinct.& in cap. propter. vbi Turrecremata,& Præpoſ. Metropolitano impedito, antiquior conuocare debet. Concil. Trident.d. cap.2. verum ſi immineret neceſſitas, poſſet ante tempus congregari. Alex.in cap. de Concil. 18.diſtinct. nec Concil. Trident. hoc prohibet d. c.2.eiuſque conuocatio fit per litteras, & ſufficit vna citatio, c.ſi Epiſc. & ibi gloſſ.18. diſt. Secundo quæro,qui teneantur accedere ad Concilium Prouinciale? Reſpondeo primo,Epiſcopi,diſtinct.18. per totum, & cap. 2. ſeſſ.24. de reformat. etiam Epiſcopi exempti, qui eligere debent aliquem Archiepiſcopum viciniorem, cuius Cõcilio Prouinciali interſint,d.cap.2. Et nota, quòd electio ſemel facta Metropolitani non poteſt mutari, & ligat ſucceſſores. Sacra Congreg. Secundo, Abbates eiuſdem Prouinciæ, cap. ex ore. de priuileg. cap. vt Apoſtolicæ. eod. tit. in 6. quòd intelligo,quando habent populum,vel membra non exempta, vt in d.c. ex ore. & gloſ. in d. cap. auctoritate. Tertio Abbates Commendatarij ex declaratione Gregorij XIII. facta Epiſcopis Concilij Rothomacen. quam infra ponam. Quarto, Capitula Cathedralium ſunt de neceſſitate inuitanda,c.ſi.de his quæ fiunt a Prȩl.ſine conſen. Capit. Quinto omnes, qui de conſuetudine intereſſe debent, d. cap. 2.ſeſſ.24.Sed hic quæro,an omnes iſti ſint de neceſſitate vocandi? & videtur, quod de neceſſitate tantum ſunt vocandi Epiſcopi, & non alij,ex Innoc. Oſtien. Zabarell.in c.graui.de præben.ſed ex Conc.Trid.d.cap.2. cum omnes, qui de iure, vel de conſuetudine intereſſe debent, exceptis his, quibus cum imminenti periculo transfretandum eſſet, conuenire omnino teneantur, ſequitur, quòd de neceſſitate ſunt vocandi. declarauit etiam Gregor.xiij. vt infra.

Quæro

Digitized by Google

3 Quæro 3. de ordine ſedendi in Concilio Prouinciali. Reſpondeo, poſt Archiepiſcopum primo ſedebunt Epiſcopi, ſecundum tempus ordinationis eorum, non autem dignitatem, aut ordinem Eccleſiarum, cap. fin. 17. diſtinct. & habetur in declaratione Gregorij xiij. de qua infra. ex quo infertur, quòd Epiſcopus exemptus, vel Epiſcopus, qui fuit Archiepiſcopus, debet ſedere ſecundum tempus ordinationis. Faciunt notata in c. à collatione. de appell. in 6. quòd tempus ordinationis in omnibus actibus Concilij ſeruandum eſt in ſubſcribendo, ſedendo, & votando, & alijs, vt in d. cap. fin. diſtinct. 17. Secundo loco ſedebunt Abbates. Tertio Commendatarij. Quarto dignitates. Quinto Procuratores Epiſcoporum: & Capit. Cathedr. & ſi Canonici capitulariter interuenire voluerint, præcedunt etiam Abbates habentes vſum mitræ, & baculi, ex declaratione Gregorij xiij. de qua infra, & habetur in Archiepiſcopali Bonon. vbi ſupra, quòd fuit à Sacra Congregat. Concilij approbatum: bonum tamen eſt in principio Concilij interponere decretum; quòd ſi contigerit aliquos in loco ſibi debito non ſedere, nullum cenſeatur inferri prçiudicium, nec in petitorio, nec in poſſeſſorio.

4 Quæro 4. qui habeant votum in Prouinciali Concilio? Reſpondeo, ſolum Epiſcopi habent votum deciſiuum, alij vero Abbates, & Commendatarij, Capitulorum deputati, & Procuratores Epiſcoporum vocem tantum conſultiuã habent. Poſſunt tamen dicti Procuratores Epiſcoporum habere deciſiuã, ſi Concilio Prouinc. placuerit. Greg. xiij. vt infra, & habetur in d. Archiepiſc. Bononien. & Capitula Cathedralium interueniunt in Conc. & votum habebunt, etiam ſi tractetur de rebus ad ipſa non ſpectantibus, ſecundum opinionem Ioannis Imol in d. cap. fin. ſed con-

trarium habetur in d. Archiepiſcopali, vt tantum pro intereſſe eorum. Et attenditur maior pars votorum, quamuis diſſentiat Archiepiſcopus, qui nihil poteſt diſponere in concernentibus totam prouinciam ſine conſenſu Suffraganei, c. ſicut olim. de accuſat. Nauar. conſ. 1. de his quæ fi. à Præl. ſine conſen. Capit. Quaranta late de Conc. Prouin. q. 23. ſed an aliqui viri docti poſſint intereſſe? poſſunt ad votum conſultiuum, de cōſenſu maioris partis Concilij, & ad deciſiuum, de conſenſu omnium Epiſcoporum, ex Abb. in c. ſcriptum. de electiōn. qui loquitur in Cōcilio generali.

5 Impediti accedere ad Concilium Prouinciale, tenentur mittere Procuratores, cum ſpeciali mandato ad iurandum, & ſuſcipiendum ea, quæ in Concilio ſtatuuntur, c. Epiſcopus. 18. diſtinct. vbi Card. excuſantur tamen exiſtentes vltra mare cum maximo periculo, d. cap. 2. ſeſſ. 24. item ex alia graui neceſſitate, non leui; & excuſationem ſufficit mittere Metropolitano, non toti Concilio. Alexandrinus in d. cap. placuit. 18. diſt. Quaranta q. 14. Non impediti ſi non veniūt, vel illicentiati diſcedunt, antequā ſynodus abſoluatur, ſunt excōmunicandi à ſynodo, & non debent abſolui per ſingulos Prælatos ſynodi, ſed ab ipſa ſynodo tantum, c. ſi quis. 18. diſt. intellige, quando per ſententiā ſynodi, ſecus ſi per ſtatutū. Sed melius eſt dicere, vt poſſint Epiſcopi non impediti priuari communione aliorum Epiſcoporum, vſque ad futurum Concilium, vnde nō erunt prohibiti celebrare diuina officia, & recipere Eccleſiæ ſacramenta, & communicare cum ceteris Epiſcopis, ſed tātum erunt ſuſpenſi à communibus negotijs cum alijs Epiſcopis, gloſſ. Card. Alexan. d. cap. placuit. poterūt etiam, ſi primo, ſecundo, & tertio moniti non venerint, excommunicari. Iacobatius de Concil. lib. 2. art. 4. quæſt. 5. Item poterunt

Epi-

Epiſcopi moram purgare, quamdiu Cõcilium non eſt abſolutum. Doct. in d. cap. ſi Epiſcopus. & ſi non omnes Epiſcopi venirent, poteſtas deuoluitur ad accedentes etiam numero pauciores. Iacobatius de Conc. lib. 5. art. 7.

6 Quæro de poteſtate Concilij Prouincialis. Reſpondeo, Concilium Prouinciale cognoſcit de omnibus cauſis Eccleſiaſticis totius prouinciæ, c. propter. 18. diſt. Item examinat delicta non ſolum Suffraganeorum, de quibus infra, ſed etiam ſubditorum Suffraganeorum, c. graue. de præb. cognoſcit de omnibus cauſis, nedum per appellationem, ſed etiam per ſimplicẽ querelam. Card. in cap. de Concil. 18. diſtinct. in ipſo audiuntur omnes querelæ læſorum, & ſubditi Suffraganeorum: ſiue in ciuilibus, ſiue in criminalibus habent ius reuocandi domum, ſi pro ſpecialibus negotijs fiat Concilium, ſecus ſi pro omnibus negotijs emergentibus, niſi Concilium fiat de longinquo; exceptis cauſis, quæ de ſui natura tractantur in ſynodo. Zabarell. in d. cap. graue. de præben. Bott. de ſynod. Epiſc. 3. par. num. 41. q. 32. Item Concil. Prouinc. poteſt facere ſtatuta, non tamen contra ius, ſed ipſum adiuuando, vel præter ius, ſicut Epiſcopus, cap. innotuit. & ibi Abb. de eo qui furtiue ordinẽ ſuſcepit. Doct. in d. cap. ſicut. Item deputat perſonas, quibus cauſæ committuntur, iuxta cap. ſtatutum. de reſcript. in ſexto, cap. 10. ſeſſ. 25. de reform. prouidet circa modum canendi, & celebrandi diuina officia, cap. 12. ſeſſ. 24. de reform. examinat anguſtias, & tenuitates redditũum Cathedralium ad finem augendi nouis prouentibus, cap. 13. d. ſeſſ. 24. Iudicat de licentijs non reſidendi, cap. 1. ſeſſ. 23. corripit Archiepiſcopum, & alios ſuperiores negligentes in erectione Seminarij, ac ipſos compellit, cap. 18. ſeſſ. 23. de reform. In eo fit diligens inquiſitio, an collatores con-

Digitized by Google

tulerint beneficia indignis, qui collatores ab eodem poſt primam, & ſecundam monitionem, ſi culpabiles fuerint reperti, ſuſpenduntur a collatione beneficiorum, cap. graue. de præben. & ex Concil. Trid. multa facit, quæ per te videre potes, vt in cap. 18. ſeſſ. 24. cap. 3. eadem ſeſſ. & cap. 9. & 14. & ſeſſ. 25. de reform. cap. 11. & de regularib. cap. 22. & de indulgentijs, de reliquijs, ſeſſ. 25. Non tamen poteſt ſtatuere, vt Suffraganei, vel Capitula non dimittant ordinandos, ad alios, quam ad ſuos Prouinciales Epiſcopos, niſi id faciant ex rationabili cauſa, pro correctione ſcilicet prouinciæ. Ita Sacra Congreg. declaraſſe fer-
7 tur ſuper c. 10. ſeſſ. 7. de refor. neque cognoſcit de delictis Archiepiſcopi, c. graue. de præben. quidquid dicat Nauar. &
8 male in conſil. 7. de maior. & obed. Item concedit Indulgentias, & tantũ quadraginta dierũ, ſicut Epiſcopus, quãuis in eo interſit Archiepiſcopus. & ita cõmuniter à Doct. teneri affirmat Henriq. de indulg. cap. 31. §. 4. ſic etiã quando plures Epiſcopi concurrunt in conſecratione baſilicæ cum Archiepiſcopo, non poſſunt plus concedere, quam vnus Epiſcopus, ſcilicet vnum annum. Henriq. late vbi ſupra, cap. 32. §. 1.

9 Item Concil. Prouinciale cognoſcit de delictis minimis Epiſcoporum, d. cap. 2. ſeſſ. 24. Quæ cauſæ Epiſcoporum ſi non potuerunt propter breue temporis ſpatium definiri, & terminari, ad Metropolitanum remittentur de iuſtitia terminanda, vt habetur in dicto Archiepiſcopali Bononien. de cauſis in foro Epiſcopali, fol. 669. quod fuit a Sacra Congreg approbatum, vel Concilium Prouinciale poterit dictas cauſas terminandas deputare alijs etiam non Epiſcopis, qui diſſoluto Concil. Prouinciali poterunt procedere: & non expirat eorum iuriſdictio, ſi prius cœpe-

rint

rint cognoſcere, ad not.de offic.deleg.cap. gratum.& cap. relatum. & Conc. Prouinc. dicitur habere poteſtatem ordinariam.Alexandrinus in cap.experientiæ.In eo etiam leguntur, & publicantur decreta Pauli III. & Pij IIII. de reſiden. cap. 1. ſeſſ. 24. de reform. matrim. & alij Canones, & bullæ Principales.

10 Concilium Prouinciale ſupplet negligentiam Metropolitani circa iuſtitiam miniſtrandam, cap. ſi Metropolitanus.vbi Alexandrinus 6. quæſtione 4. Item poteſt cognoſcere de cauſis appellationum interpoſitarum a Metropolitano ad ipſum Concilium, gloſſ. in cap.multis. 17. diſtinctione, & ibi Doctores.

11 Conciliũ Prouinciale ligat omnes ſubditos totius prouinciæ etiam exemptos in caſibus, in quibus de iure communi,& ex Conc.Trid. ſpecialiter Epiſcopis, aut Concil. Prouinciali in ipſos poteſtas tributa eſt, & contra inobedientes iuris remedijs eſt procedendum ex declaratione Gregorij Decimitertij, de qua infra.

12 Concilium Prouinciale ſinguli Epiſcopi infra ſex menſes debent notificare in ſuis diœceſibus,cap.fin. 18.diſt.ſubducitur tamen tempus, quo Ordinarius potuit redire de Conc.& tempus vulgarizandi ex Latino, vt idiotæ intelligant. Quar. q. 39.

13 Concilium Prouinciale durare debet, & ſolet tribus, quatuor,vel paucis diebus.Oſt.in d.c.graue.de præb.& nõ debet vltra vnam hebdomadam differri, niſi propter imminentia negotia.Card.Alexan.in c.propter.il 1. 18. diſt.

14 Concilium Prouinciale poteſt allegari ſuſpectum per c. ad Rom.il 1.& il 2. 2.q.ſexta.Nauar. conſ.2. de appell.

15 Epiſcopus pro acceſſu ad Conc. Prouinc.poteſt petere charitatiuũ ſubſidiũ.Bellẽci.de charitatiuo ſubſidio q. 21.

Sequuntur declarationes factæ à Greg. XIII. Epiſcopis Concilij Prouincialis Rothomacen. die 8. Martij 1582. ad difficultates, & ſupplicationes pro parte d. Conc. propoſitas, quæ reperiuntur impreſſæ in fine d. Concilij in hunc modum, omiſſis propoſitionibus.

Prima, in actibus Conciliorum Prouincialium attendendum eſſe tempus ordinationis Epiſcoporum, non autem dignitatem, aut ordinem Eccleſiarum.

Secunda, Cõmendatarios inter Abbates recipiẽdos eſſe.

Tertia, Canonicos Cathedralium Eccleſiarum præferendos eſſe, quando capitulariter procedunt; Abbates benedictos, & qui vſum mitræ habent, præcedere Commendatarios. Poſt hos locum obtinere Dignitates, poſtea collocandos eſſe Procuratores.

Quarta, non teneri niſi eos, qui de iure, vel conſuetudine intereſſe debent; Capitula tamen Eccleſiarum Cathedralium ſpecialiter inuitanda eſſe; obligari autem ad decreta Concil. Prouinc. omnes, qui Epiſcoporũ iuriſdictioni ſubduntur: exemptos etiam in caſibus, in quibus de iure communi, & Concilio Tridentino ſpecialiter Epiſcopis, aut Concil. Prouincial. in ipſos poteſtas tributa eſt, & contra inobedientes iuris remedijs procedendum.

Quinta, Abbates Commendatarios Capitulorum deputatos vocem dumtaxat conſultiuam habere, Epiſcoporum procuratores poſſe, ſi Concilio Prouinc. placuerit, & deciſiuam habere.

Vltimo circa hanc materiam Concilij Prouincialis notandum, quod Epiſcopi, quando ſedent in Concilio Prouinciali, poſſunt etiam coram Archiepiſcopo deferre rochettum detectum, vt habetur in Cæremoniali Rom. ſunt enim oẽs coniudices, alibi vero non, vt ſup. dixi in c. præc.

Et

Et hęc breuiter ſcripſiſſe ſufficiat ad laudem Dei, Beatę Mariæ ſemper Virginis, Beati Ianuarij huius Ciuitatis Neap. protectoris, Diui Antonij, cuius feſtum hodie pie, & religioſe celebramus, ac omnium Sanctorum; in omnibus tamen me, totumque hoc meum opus iudicio, atque correctioni Sanctæ Rom. Eccleſiæ ſubmitto.

ANNOTATIO.

16 Annotandum, decreta, quæ in Concilijs Prouincialibus condũtur, non debere publicari inconſulto Romano Pontifice, ſed non decreta, quæ fiunt in ſynodis diœceſanis, quia poſſunt publicari: mittentes autem diœceſanas ſynodos ad Sedem Apoſtolicam laude digni ſunt. ita fertur pluries declaraſſe Sacra Congregatio Conc. Trid. præſertim in vna Florentina, & Ianuen.

17 Item fertur declaraſſe, quod non ſolum Epiſcopi exempti tenentur eligere viciniorem Metropolitanum, ſed etiam Prælati inferiores, qui hanc electionem liberam habent, licet eorum Capitula contradicerent, quæ Capitula tenentur ad eandem obſeruantiam decretorum in Concilio Prouinciali editorum, ſicut ipſi eligentes,

18 in vna Tranenſi. Item quod Capitula etiam exempta, & immediate Sedi Apoſtolicæ ſubiecta tenentur ad obſeruantiam decretorum illius Concilij Prouincialis, ad quod eorum Epiſcopus acceſſit, in vna Vercellenſi.

19 Notandum circa num. 3. gloſ. in c. per tuas. de maior. & obed. tenere, Epiſcopum exemptum præcedere non exemptum. contrariũ tenet Abb. vt non præferatur prius ordinato, ſed ceteris paribus: & hæc eſt vera opinio, cum tex. in c. fin. diſt. 17. dicat non eſſe habendam rationem dignitatum. idem in Gallia ſeruari refert Caſſan. in Catalogo Glor. mund. 4. part. conſid. 44. vt ſolum prioritas promotionis attendatur, & non alia, quæ facere poſſent ad habendum altiorem locum.

20 Annotandum circa num. 6. quod nullius momenti eſt decretum Cõcilij Prouinc. quod præbẽda lectionis Sacræ Scripturæ detur digniori per cõcurſum, & ſi detur digno, omiſſo digniori, ſit nulla, quia eſt contra ius: quandoquidẽ electio facta de digno omiſſo digniori, tenet c. cum nobis olim. de electione. c. niſi cum pridem. §. ne pro

defectu.de renunc.c.fi.de præſumpt.& eſt cōmunis opinio. Couar.
Canoniſtas,& Theologos cumulat in Reg.peccatū.in 2.par.§.7.ver.
iſ demū.licet enim electio debeat fieri de digniori,tamē iura ob dif-
ficultatē perpenſionis, & æquilibrij meritorum cuiuſlibet pro quie-
te Reipublicæ ſtatuerunt validam eſſe electionem factam de digno,
ne inuoluatur vniuerſa Reſpublica maximis, & acerbiſſimis litibus,
quales ſunt illæ, in quibus de meritis hominum agitur : quotidie
enim merita,& demerita cuiuslibet eſſent in foro ventilanda,& pro-
21 pterea eſt nullum decretum ſupradictum : quemadmodum conſti-
tutio Epiſcopi, vt electio facta vno contempto ſit nulla, eo quia Ius
commune diſponit eam validam, licet ab initio dicat omnes vocan-
dos, & licet dicat illam caſſari, & irritari poſſe. Ioan. And. in Add.
ad Specul. tit. de election. Imol. in cap. ex tuæ.de cler. non reſid.
num. 12. Felin. in cap. quod ſuper his. de maior. & obed. & ita
fuit dictum in vna Toletana Canonicatus 18. Maij 1584. coram
Aldobrandino.

CAPITA AD PRAXIM ADDITA.

SVMMARIVM.

1 *Clericus pro crimine læſæ maieſtatis non poteſt puniri à Iudice laico iuxta veriorem opinionum Doctorum.*

2 *Clerici in Regno Neapolitano in nullo caſu ſubduntur iuriſdictioni Iudicis laici, niſi in cauſis feudalibus.*

De clerico committente crimen læſæ maieſtatis, à quo ſit puniendus. CAP. XC.

1 ANNO Domini 1600. quidam Religioſus fuit inquiſitus, & carceratus per Iudices laicos pro crimine læſæ maieſtatis, ex quo prætendebatur coniuraſſe cũ nonnullis alijs contra Regiam maieſtatem, vt aliquas terras Regni Neapolitani traderent in manus Turcarum. huius occaſione fuit acriter diſputatum, an Eccleſiaſticus pro crimine leſæ maieſtatis poſſet puniri à Iudice laico, & Iudices laici acquieuerunt veriori opinioni, quod in hoc crimine iuriſdictio contra clericos pertineat ad Iudices Eccleſiaſticos, quam probat late Ioan. de Terra Rubea in tract. qui ſint rebelles. art. 5.3. tract. in 16. & 17. concl. Gigas in tract. de crimine læſæ maieſt. in tit. qui de crim. læſę maieſt. cognoſcere poſſunt. lib. 1. q. 6. nõ obſtãte conſt. Regni, De perſonis. qua cauetur, quod ſi clericus cõmiſerit

Google

miſerit aliquod delictū debet iudicari, & cōdēnari per ſuū Epiſcopum, & non per Iudicem ſæcularem, excepto, ſi commiſerit crimen proditionis contra Regem, vel aliud magnum crimen, & ibi gloſſ. dicit, ſi eſſet crimen læſæ maieſtatis; quoniam Princeps nullam iuriſdictionem habet in perſonas Eccleſiaſticas, & ideo non poteſt condere legem, quod clerici committentes crimen lęſæ maieſtatis ſint ſub iuriſdictione Iudicis laici. ita concludit Baldus in c.ſi clericus. de pace tenenda. quare d. conſtitutio non habet vim in clericos, vt ibi dicit Andreas de Iſernia, & Affl. maxime in Regno propter conuentionem inter Regem,
2 & Romanam Eccleſiam, quod Rex nullam in aliquo caſu habeat iuriſdictionem in clericos, niſi pro bonis feudalibus. de qua facit mentionem Afflict. in d. conſt. de perſonis. & in conſtitutione, Iuſtitiarius. nu. 32. & habetur in c. Papæ Honorij, quod incipit, Item quod clerici, niſi pro bonis feudalibus. & ita fuit dictum per Iudices laicos in caſu propoſito, nullam eis competere facultatem cognoſcendi contra dictum Religioſum, non obſtantibus inſtantijs fiſci, qui allegabat pro tali delicto quendam clericum Neapolitanum fuiſſe decapitatum: nam fuit dictum, fuiſſe male iudicatum, vt teſtatur, & late deducit Vincentius de Franchis. deciſ. 691. in 4. part. quare à Summo Pontifice Clemēte VIII. felicis recordationis fuit cauſa cōmiſſa Nūcio Neapolitano, dato adiūcto alio conſiliario Regio, clerico tamen; qui fuit don Petrus de Vera, vt interueniret tamquam delegatus à ſede Apoſtolica: atque vt teſtatur Vincentius de Franchis loco citato, alias per iudices laicos fuit proceſſum contra Eccleſiaſticos de hoc crimine inquiſitos tamquam Apoſtolicæ Sedis delegatos. igitur hęc diſputatio in Regno finē accepit, vt cognitio pertineat ad

Eccle-

Eccleſiaſticum, niſi cauſa delegetur à ſummo Pontifice: quæ delegatio innuit apud eos nullam eſſe iuriſdictionem.

SVMMARIVM.

1 *Fuſtigari non debent clerici more laicorum.*
2 *Clericatus ordo nobilitat.*
3 *Clerici non ſunt poenis ignominioſis plebeiorum afficiendi.*
4 *Clerici non poſſunt voluntarie ſeſe ſupponere percuſſionibus laicorum.*
5 *Poenitentia ſolemnis non poteſt imponi clericis, & quare.*

De pœna fuſtigationis non imponenda clericis.

CAP. XCI.

1 ANNO 1607. fuit in ciuitate Neapolis impoſita noua Gabella ſuper fructibus, qui conducuntur ad illam, & pro exactione dictæ Gabellæ fuit in foro magno deſtinata & conſtructa quædam domuncula, vulgo Barraccha, circa quam in pariete fuerunt depictæ imagines ſanctorum Patronorum ciuitatis Neapolitanæ. & quia locus non erat decens pro dictis imaginibus propter corporis neceſſitates, quæ circa illum explebantur, Vicarius Neapolitanus mandauit clerico curſori Curiæ Archiepiſcopalis vt eius nomine iniungeret affictatori d. Gabellæ, quatenus dictas imagines depictas caute & modeſte caſſari, ſeu calce cãcellari faceret. Curſor fines mãdati excedẽs, non inuento affictatore manu propria cum inſtrumento ferreo incepit deſtruere imagines. Populus, qui ægro animo ferebat d. Gabellam, credidit Gabellam fuiſſe ſublatã, & fuiſſe mandatum deſtrui etiam domunculam deſtinatã pro exactione: & confeſtim multitudo perſonarum properauit ad d. domunculam, & in parte illam deſtruxerunt, mit-

mittentes etiam ignem . fuit dictus Clericus Curſor car-
ceratus in Curia Archiepiſcopali: prætendebatur pro par-
te Fiſci Curiæ ſæcularis , Curſorem tamquam auctorem
tumultus publice debere fuſtigari more laicorum : ne-
que hoc à pœnis Canonicis alienum eſſe videbatur, quan-
doquidem in cap. 1. de calumniat. à beato Gregorio Ma-
gno, ſubdiacono calumnioſe diaconum accuſanti fuit im-
poſita publica pœna verberum. de eadem pœna verbe-
rum eſt tex.in cap.vniuerſitatis.de ſent.excom.vbi dicitur,
quod Iudex Eccleſiaſticus poteſt mandare verberari Cle-
ricum , ſed non per laicum. Fit etiam mentio,in cap.cum
beatus.45.diſt.& in cap. ante omnia. diſt. 35. Contrarium
fuit determinatum in Curia Archiepiſcopali , quia fuſtiga-
tio more laicorum tenderet in dedecus totius ordinis Cle-
ricalis , ſed alia pœna illum puniuiſſet , niſi cauſa alij com-
miſſa fuiſſet . pro qua determinatione faciunt infraſcripta.
Et primo , qđ Clericatus ordo nobilitat , & dicitur digni-
2 tas,& honor.tex.in l. atrocem C. de Iniurijs. c. denique.in
prin.& ibi gloſſ.4.diſt.c. reperiũtur. 1. q. 1.Oſtien.Io.And.
Butr. Panorm. & alij in c. eo libentius . de ſeruis non ordi-
nandis.Tiraquel.de nobilit.cap.9.& talis quidem dignitas,
quæ maior eſt omni alio honore ſæculari , vt dicit Bartol.
conſ. 180. Iaſ.in l generaliter.ff.de in Ius voc. quæ nobili-
tas operatur, vt etiam ſecundum leges ciuiles Clericus nõ
3 ſit pœnis plebeiorum,ſed nobilium afficiẽdus.tex. eſt not.
in l. 2. C vt nemo priu. Tiraq. loco cit.Quare quod leges
ſæcularium ob reuerentiam Clericatus abhorrent,Iudices
Eccleſiaſtici multo magis deteſtari debent . Hinc dicunt
Boer.conſ.4.num.4. Petr.Placa in Epitome delict.lib.1.c.
1.num.24. Clericum maledicum non teneri recanere pa-
linodiam , quemadmodum nec alij nobiles , ad euitandam

igno-

ignominiam : nec etiam Clericus more laicorum tenetur cedere bonis. Abb. Imol Anchar. in cap. Odoardus. de ſolution. ne in opprobrium totius ſtatus Eccleſiaſtici cogatur mendicare. & dicit ſingulariter textus in cap. contingit. el primo de ſent. excommunicationis, quòd licet valeat conſuetudo, quòd offendens aliquem ſupponat corpus ſuum ſponte triginta, vel pluribus percuſſionibus fuſtium, tamen in Clericis hæc conſuetudo improbatur, quia
4 huiuſmodi manuum iniectio, etſi non violenta, eſt nihilominus iniurioſa in dedecus totius ordinis Clericalis: ſemper enim canones habuerunt reſpectum, ne ignominia afficiatur ordo Clericalis: & non ex alia ratione fuit ſtatutum, quòd Clericus verberetur correctionis cauſa per aliũ Clericum, & non per laicum, d. cap. vniuerſitatis. quamuis cõſuetudo ſit in contrarium, niſi, vt dicit ibi Abb. quia hoc eſſet ignominioſum in dedecus totius ordinis clericalis: exardeſcunt enim aliquãdo laici magis quam deberent in odiũ clericorum, 2. q. 7. cap. laicos. & fuſtigatio more laicorum non eſſet ſine magno ſcandalo: dicitur enim prima Petri c. 2. Vos autem genus electum, regale ſacerdotium. vide aureum libellum de ſacerdotio Euangelico, R. Ioannis Caroli Potentij, in quo multa ſingularia tradit de dignit. Eccleſiaſticorum.

Secundo adducitur ratio irrefragabilis: nam clericis poteſt imponi pœnitentia publica, vt peregrinari, & ſimiles, ſed non poteſt imponi pœnitentia ſolemnis, quæ fit cũ magna ignominia, nudis pedibus, raſo capite, & alijs, de quibus in cap. in capite. 50. diſtinct. vt habetur in cap. confirmandum. d. diſtinct. rationem affert Diuus Thom. in 4. diſt. 14. q. 1. art. 5. q. 9. in corpore, & reſponſ. ad ſecundum. nam in corpore dicit: ſolemnis pœnitentia non poteſt imponi

poni clericis propter ſcandalum, & in reſpon. ad ſecundũ ſic inquit:clericus plus peccat quã laicus, tamen nõ iniungitur ei pœnitentia ſolemnis, ne ordo veniat in contemptum:vnde non defertur perſonæ,ſed ordini. Diuus Bonauent. etiam in quarto diſtinct. 14. dubio 9. dicit propter reuerentiam ordinis clericalis. ſequitur Turrecremata in d. cap.confirmandum.& gloſſ.ibi dicit,ad remouendum ſcãdalum:multo minus poterit clericus cum magna ignominia totius ordinis clericalis fuſtigari more laicorũ:quinimmo.S.Thomas 2.2.q.70.art.2.dicit conſtituto in dignitate Eccleſiaſtica quandoque eſſe omnino parcendum ad euitandum ſcandalum,quod eſt maius quam non punire tali ignominioſa pœna.

Præterea adducitur, quòd ex conſuetudine generali pœna verberum in clericos non ſeruatur; & in Mediolanenſi dominio non ſeruari tradit Clar. §.fin. quæſt. 70. nec in Regno Galliæ, & alijs locis ſeruari aſſerit Salcedus ſuper cap. 135. Praxis Diaz. & ſignanter in Ciuitate Neapolitana non eſt hominum memoria, quòd clerici pro quouis graui delicto tali ignominioſa pœna fuerint affecti. Idem in ſpecie, quòd clerico non ſit imponenda poena ignominioſa, & non ſit publice ſicut alij plebeij dehoneſtandus,tenet Didacus Perez, ſuper legibus Regni Caſtellæ lib. 1. tit. 3. l. 1. atque redarguit quoſdam Iudices,qui contrarium ſeruauerant. Et dominus Abbas cognoſcens dedecus ordinis clericalis, ſi clerici publice verberarẽtur, declarat Canones de pœna verberum clericorum tractantes, quod verberentur, ſeu verberari poſſint; ſed pro honeſtate in Eccleſia, & non extra. ita dicit in cap. inter alia. num. 13. verſ. durum autem. de immunitate Eccleſ. non obſtant adducta in contrarium, quibus reſpõdetur primo,

quod

quod nullus canon tractat de fuſtigatione more laicorum cum ignominia.

Ad capitulũ primũ de calumniatoribus, dicendũ, loqui de pœnitentia publica ſine ignominia, & talis eſt illa, quæ fit, quando quis virgis verberatur à pœnitentiarijs, vt ſolet fieri per pœnitentiarios Vrbis: nam iſta poteſt imponi clericis, vt dicit Thomas de Argent. in quarto diſtin. 14. art. 6. & non loquitur de fuſtigatione cum ignominia more laicorum, quæ eſt grauior pœnitentia ſolemni, clericis etiã imponi prohibita: nullus certe tex. loquitur de fuſtigatione more laicorum cum ignominia. Excommunicatus etiã virgis percutitur, quando abſoluitur, ſed abſque ignominia. Intelligendus eſt itaque text. Gregorij Magni in d. cap. 1. vt loquatur de pœnitentia publica clericis infligi permiſſa abſque ignominia; leges enim legibus ſunt concordandæ, & recipiunt interpretationem ab alijs legibus. l. ſed poſteriores. ff. de legibus. Secundo dicitur, conſuetudinem eſſe in contrarium, ſed reuera d. cap. loquitur, vt clericus cauſa diſciplinæ poſſit verberari, vt intelligit Abbas in c. Vniuerſitatis. ſecundo, not. de ſententia excõmunicationis, & loquitur de pœnitentia publica ſine ignominia, vt ſupra fuit dictum: & poteſt etiam intelligi, vt fiat honeſte intra ſepta Eccleſiæ iuxta eundem Abbatẽ in d. c. inter alia: quod etiam publice fieri dicitur, ſi intra ſepta præſto ſint ſex perſonæ. textus iuncta Gloſſa in §. hæc ergo. in cap. quis aliquando. de pœnit. diſtinct. 1. Probus in c. 2. de conſtit. in ſexto. nu. 67. & non eſt neceſſe, vt publica verberatio intelligatur in platea cum ignominia more laicorum in dedecus totius ordinis clericalis: & ita intelligendus eſt textus in d. cap. 1. de calumn. eſt enim inueriſimile, Beatum Gregorium acerrimum Eccleſiaſtici ſtatus

Ii defen-

defenſorem mandaſſe affici Diaconum illum pœna ignominioſa fuſtigationis publicæ more plebeiorum, quod leges ſæcularium prohibent, d.l.2. C.vt nemo priuatus. Prçterea, vt ſupra fuit dictum, non eſt in vſu, quod clerici etiã ſine ignominia verberibus cædantur, præcipue in Ciuitate Neapolitana, vltra hominum memoriam, & conſuetudõ eſt optima canonum interpres l.ſi de interpretatione ff. de legibus. Iuſtiſſima igitur fuit reſolutio Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ. poſtea audiui cauſam fuiſſe commiſſam alteri iudici Eccleſiaſtico. Quare hunc caſum annotandum cenſui, ad oſtendendam Praxim Curiæ Neapolitanæ, in qua reputatur abominatio, & magnum ſcãdalum fuſtigare clericos more laicorum, vt cum caſus occurrerit, Iudices abſtineant à tali pœna.

SVMMARIVM

1 *Statuta laicorum honeſta, fauorabilia, non contraria Canonibus, nec praiudicialia Clericis, nullo modo ligare Clericos, latiſsime probatur.*

2 *Statutum Mediolaneuſe de non ſeminando orizam, ne aer inficiatur, non ligat Clericos.*

3 *Statutum laicorum de non extrahendis bonis a territorio non ligat Clericos extrahentes ſua bona.*

4 *Statutum laicorum, quod vinum non conducatur in ciuitatem extra ſuos fines collectum, non comprehendit vinum Eccleſiaſticorum.*

5 *Taxatio pretij frumenti, vel aliorum victualium, facta a laicis, non ligat Clericos.*

6 *Clericus inuentus de nocte cum armis prohibitis, non poteſt a poteſtate ſaculari ſpoliari armis, nec inſtrumentis, aut canibus, ſi vacet piſcationi vel venationi, probibita a Principe ſaculari.*

De

De nonnullis ſtatutis laicorum in Praxi occurrentibus non comprehendentibus Clericos.

CAP. XCII.

1 SAEPE in Praxi oritur altercatio ſuper ſtatutis laicorum honeſtis,continẽtibus fauorẽ Reipublicæ,non cõtrarijs ſacris Canonibus, nec præiudicialibus Eccleſijs,vel clericis, an ligent Eccleſiaſt. perſonas, vt de taxa iuſti pretij, de victualibus,vel non extrahendis a territorio dñi temporalis, de non ſerẽdis ſeminibus quæ inficiunt aerem, & ſimilibus, ſuper qua re nonnulli ſcripſerũt, præſertim modernus doctor Salcedus ſuper Praxi Diaz.c.57. quem ſecutus eſt Menoc. laudibus efferens conſ.1000.ſuper prohibitione ſerendi orziã in territorio Mediol.facta à laicis propter timorẽ infectionis aeris,& quod talia ſtatuta ligent clericos. Adducũt doctrinã Bart.in l. cunctos populos.C.de Sum.Trinit. & fide Cath. quo loco ſcribit, ſtatuta generalia laicorũ, in quibus clericorũ,vel Eccleſiarũ nulla fit mentio, ſed tñ tendũt aduerſus ea,quę illis competunt non tamquã priuilegiatis,ſed vt cuilibet de populo illos ligare dummodo honeſta ſint. ſequitur Couar.in reg.poſſeſſor.2.p.§.4.de Reg.Iur.in 6.Itẽ, quia lex ciuilis, ſi non tractat de materia ſpirituali, nec ſac.Canonib.aduerſatur,& eſt fauorabilis, nõ præiudicialis clericis,ſeruari debet à cler.vt dicunt Abb. Dec. & cõis in c.Eccl.S.Mariæ.de cõſt.ex c.1.de oper.nou.nũciat.& alijs ſacris Canon.approbãtibus ius ciuile. Præterea dicũt Sot. in 4.d.25.q.2.art.2.Nau.in Man.c.23.nu. 88.Abendan. de exequendis mãdatis.Vincent. de Franch.deciſ.9.Clericos ligari ſtatuto moderãte pretia, & peccare mortaliter contraueniẽtes:quia clerici dicuntur ciues, & veniunt appell. ciuium. Bart.in l.1.ff.ad municipale.Inſuper quia ſecundũ

Sotum lib. 1. de Iuſt. & Iur. q. 6. art. 2. & loc. cit. & Molinã de Iuſt. & Iur. diſput. 3 1. concl. 6. quos ſequitur Menoch. d. conſ. 1000. Principi ſæculari eſt demandata à Deo in temporalibus cura populorũ, & laici, & clerici in concernẽtibus politicam temporalem, eundẽ habent rectorem Principem ſæcularem, cuius legibus gubernantur. dicit tñ Salcedus loco cit. non tamen intelligas clericos ſeu alias Eccleſiaſt. perſonas teneri ad obſeruantiã pragmaticę ratione ciuilis legis, & quatenus lata eſt per ſæcularem poteſtatẽ, ſed ex vi rationis naturalis ſuper qua fundatur, quæ ligat omnes, vt obſeruẽt, quòd iuſtum & rationabile eſt: & propterea clericos trãſgreſſores mortaliter peccare, & eſſe puniendos per ſuos Iudices Eccleſiaſticos, non tamen pœna pragmaticæ, cum illi tm̃ vi rationis naturalis aſtricti ſint; quæ naturalis ratio non magis vnam, quam alteram pœnã transgreſſoribus infligit. Præterea S. Thom. 1. 2. q. 96. art. 4. dicit leges Principũ obligare in conſcientia, quia emanant à ſapiẽtia æterna, per quam Reges regnant, & legum conditores iuſta decernunt. His, & aliis per Salced. & Menoc. cumulatis minime refragãtibus, in contrariũ eſt veritas luce meridiana clarior, vt ſtatuta prædicta non ligent clericos, aut Eccleſias, nec ex vi poteſtatis, nec ex vi rationis naturalis, quæ paucis manifeſte patebit per clara iura, & cões concluſiones doctorum. Primo adducitur S. Tho. loc. cit. vbi dicit, quod leges Principum ſæcularium ligant in conſcientia, dummodo iuſtæ ſint: ad quarum iuſtitiam requirit particulariter, vt ſint condita ab habente auctoritatem: ſed laici nullam habent auctoritatem diſponendi de clericis, Eccl. & eorũ bonis, c. Eccl. S. Mariæ. de Conſt. c. Bene. 96. d. cũ aliis: ergo talia ſtatuta, nec obligãt in cõſcientia. 2. quia etiam in concernentibus cõem vtilitatẽ, & neceſſitatem non tenentur ſtare clerici deliberationi laicorum ſine

delibe-

deliberatione Epiſcopi,vel Papæ,qui iudicabũt de cõi vtilitate.tex.apertus in c. non minus.& c.aduerſus.de immunitate Eccleſiarũ.& Abb.notabiliter in d.c.non minus.n.3. dicit Bal.in d.l. cũctos populos. tenendo opin.contra Bar. quod cauſa vtilitatis publicæ nõ eſt illa, quæ tribuit poteſtatem,ſed requiritur poteſtas, quæ non reperitur in laicis. & ſi hoc eſſet verum,quod publicus fauor tribueret poteſtatem,oẽs leges imperiales diſponentes de clericis, & Eccleſijs, C. de Epiſc.& clericis.fuerunt latæ propter fauorẽ publicũ,& bonum regimen ſtatus ciuilis, & tñ ex defectu poteſtatis ſunt nullæ,vt per oẽs in d.c.Eccleſia. etiã ſi ſtatuta concernant fauorẽ Eccleſiarũ;& dicũt Abb. Decius, & Felin.in d.c.Eccleſia.non valere ſtatutũ Principis,vt nemo capiat poſſeſſionem beneficij ſine litteris placitorijs Principis, licet fuerit rationabile ad tollenda ſcãdala,quæ in captura poſſeſſionum oriri ſolent;ſiquidẽ dicunt ipſi, in ſtatuente non ſufficit rationabilitas ſtatuti, ſed requiritur poteſtas.Præterea,vt idem Sotus, Nauar.& Vincentius de Franchis dicunt;non poſſunt contrauenientes puniri pœnis contentis in ſtatuto Principis propter defectũ poteſtatis,ita quod ipſi etiã agnoſcunt hunc defectũ. Si ergo non poſſunt exequi eorum præcepta,multo minus ligare, quia plus eſt per ſtatutum pœnam imponere, & aliquẽ obſtringere,quam ad obſeruantiam compellere, nam principium eſt fine potentius,& cauſa incipiens potentior eſt perficiẽte,l.1.ff.de orig.Iur.l.Pompon.ff.de negotijs geſtis. cũ alijs cumulatis per Surdũ in cõſ.301.in materia ſtatuti Mediolanenſis,de non ſeminando orizam.& compulſionem etiã in materia communis vtilitatis, & neceſſitatis pertinere ad Eccleſiaſticum probatur aperte in d.cap.aduerſus.& c. non minus. Igitur clare patet, quod cauſa publica non

tribuit poteſtatem laicis. Sed dices iuxta Salcedum, Sotũ, Nauarr. ſtatutum ligare clericos non ex vi poteſtatis, ſed ex vi rationis naturalis, qua quilibet tenetur obſeruare, quod iuſtum, & rationabile eſt, & ſecundum charitatem. Pro reſponſione animaduertendum, hoc dictum ſi ſimpliciter intelligatur, continere magnam fallaciam: ſiquidem aliud eſt dicere: lex Principis ligat clericos ex vi rationis naturalis: aliud dicere; ratio naturalis ligat clericos. Primum eſt falſum, cum deficiat poteſtas, quam ratio naturalis non tribuit laicis, vt ſupra diximus; quare non poſſumus dicere, lex ligat, ſed ratio naturalis ligat, non lex: ergo tamquã lex nihil operatur, & nihil legi tribuendum. Ita notabiliter conſiderat Fortunatus Garſias de vltimo fine 13. illatione principali, num. 223. vbi dicit, ſi legislator non habeat poteſtatem, lex non conſtringit eos, qui non ſubiiciuntur: nec bona eſt conſequentia, lex eſt æqua, & honeſta, ergo meipſum conſtringit: niſi eſſet ſuperior, & cui ego ſubiiciar: et ſi arguas, leges humanæ ſecundum aliquos dicuntur diuinitus promulgatæ, iuxta illud: Legum conditores iuſta decernunt: ſed diuinis omnes ſubijcimur: ergo legibus humanis omnes conſtringimur. Reſpondeo, quod quamquam leges ſint diuinitus promulgatæ, tamen ſunt promulgatæ ſecũdum imperium promulgantis, & non debent Principes mittere falcem in meſſem alienam, cap. venerabilem. de electione. cap. nouit. de Iud. & iuxta D. Thom. loco cit. & num. 229. Idem Garſias dicit leges Imperatorum ante comprobationem ſummi Põtificis non ligare, & propter earum iuſtitiam meruiſſe approbari. ſequitur Surd. loco cit. & late probat Incertus, cõſulens conſ. 1001. inter conſ. Menoch. reſpõdens Menoch. in cauſa ſtatuti orizæ. igitur clare patet talia ſtatuta nul-

latenus

latenus ligare clericos ex vi legis, ſed quoad rationem naturalem eorum conſcientiæ remittendum eſt;niſi acceſſerint etiam ſtatuta Epiſcoporū;quod animaduertit Nauar. loc.cit.dum deſiderat,vt etiam Epiſcopi circa iuſtum pretium condant ſua ſtatuta; & in materia orizæ Mediolan.
2 fuerūt etiam ſoliti Archiepiſcopi facere edicta quo ad Eccleſiaſticos,vt non ferant orizam: & ita etiam determinauit ſummus Pontifex Gregorius XIIII.vt apparet ex litteris impreſsis in princ.d.conſ.160 1. Non obſtāt adducta in contrarium, & primo doctrina Bartoli in l. cunctos populos.quia communiter reprobatur, vt teſtatur Dec. in cap. Eccleſia S.Mariæ.num.2 3.qui multos adducit. Non obſtat,quod leges ciuiles obligant ſi ſint iuſtæ,non contrariæ canonibus, nec præiudiciales,quia in tantum obligant, in quantum fuerunt approbatæ c.1.de nou.oper.nunciat. oẽs in d.c.Eccleſia S.Mariæ.non obſtant dicta per Sot.Nauar. & etiam Victoriā,quia ſi abſolute intelligātur,male loquūtur contra cõem concluſionē,quod ſæculari Principi nulla eſt poteſtas in clericos quacūque ratione,& publica vtilitate,niſi ſequatur confirmatio Pontificis,& d. Theologis in hoc non eſt ſtandū,ſed Canoniſtis.Ferret.conſ.37.vol.1. Burſat.conſ.200.n.50.Vaſques illuſt.q.c.29.n.16. vel ſunt prædicti doctores excellentes Theologi ſecundum Surdum loc.cit.intelligēdi,vt voluerint dicere, non ſubiacere clericos, illi legi, vel ea ligari abſolute, ſed teneri ad id faciendum, vel omittendum, quod lege illa mandatur, aut prohibetur,nõ ex eo quia ſit lex, ſed quia, quod in ea pręcipitur iuſtum eſt,& rationabile,& bonum cõe reſpicit: atque ita ligatur non lege,ſed ratione, qua lex mouetur. Nõ obſtat,quod ad Principem ſæcularē ſpectet prouidere circa politicam,quia hoc eſt verū, dummodo exēptos,& res

4 catum in Conſ. Neapolitano ſtatutum Salerni, quo prohibitum erat in eam vrbem adduci vinum extra ſuos fines, & territoriũ collectũ minime cõprehendere vina, quę colligebãtur ex prædijs monaſter. S. Bened. ita teſtatur Gram. deciſ. 100. non obſtat Bart. qui prætendit fauore publico, & quia clerici ſunt ciues, ligari tali ſtatuto. eſt enim opinio Bartoli communiter reprobata, vt ſupra diximus. Ex his etiam infertur, quod Epiſcopi circa bona clericorum debent ipſi taxare pretium, vel eorum auctoritate, nec clerici tenentur vendere bona ſua iuxta pretium taxatum à Principe, ſi eis iuſtum non videtur, & ab Epiſcopo non fuit taxatum. Nec mirum, ſi Vincentius de Franch. de-
5 ciſ. 9. mandauit ſolui pretium frumenti clericis à laicis propter neceſſitatem capti iux. taxam pragmaticæ laicorum: ſiquidem cum ipſe eſſet Iudex laicorum conuentorum, nulla exiſtente taxa Epiſcopi quoad frumenta clericorum potuit Iudex arbitrari iuſtũ pretiũ, & conformare ſe taxæ impoſitæ per pragmaticã, ſi iuſta ei videbatur, & nõ alias, quia, vt iã probauimus, nec in cõſcientia ligabat clericos.

Ex his etiam cognoſcitur, nulla vera ratione fulciri Co-
6 uar. lib. pract. c. 33. & Clarũ §. fin. c. 26. tenentes poteſtatem ſæcularem poſſe clericum inuentum de nocte cum armis prohibitis à lege Principis ſpoliare, & priuare armis: quoniam clerici ea non ligantur: & dato & non conceſſo quod ageretur de lege ciuili, generali, fauorabili Reipublicę, & clericis, nec contraria Sacris canonibus approbata à Sacris canonibus, immo conſentanea canonibus, cum clerici prohibeantur arma deferre, c. clerici. de vit. & honeſt. cler. nihilominus concluſio vera eſt, quod clerici, in caſu, quo ex aliqua rationabili cauſa tenerentur ſeruare contenta in ſtatutis laicorum, ſunt cogendi ad illa obſeruanda per Iu-

dicem

dicẽ Eccleſ.gloſſ.in c.generaliter.in verbo neceſſitatis.16. q.1.Salic.in auth.caſſa. & irrita.C.de ſacroſ.Eccl.Cald.cõſ. 2.de cenſib.probatur aperte in c.nõ minus. de immun.Eccleſiarum.vbi Abb. & in c. aduerſus. Gulielmus de Benedictis in cap. Raynutius. de teſtament. in verb.& vxorem nomine Adelaſiam: & Ripa de peſte,de remed. ad conſeruan. vbertatem num. 236.ibi auctoritate Ordinarij Eccleſiaſtici ad talia onera compellantur. itaque coactio pertinebit ad Iudicem Eccleſiaſticum,& proinde non poterũt per laicum ſpoliari clerici armis, tantùm ad obuiandum delicto poterunt duci ad Epiſcopum, ſi licentia Epiſcopi careant.iux. Abb.in cap.vt famæ. de ſententia excommunicationis.& in Epiſcopi poteſtate erit diſponere de armis. & hanc opinionem in terminis tenet & probat Alderanus Maſcard. in ſuis concluſionibus de generali ſtatutorum interpretatione.concl.1. num.242.contra Couar.& bene: Couar.enim opinio non fundatur ratione efficaci,& in Curia Neapolitana vidi caſum eueniſſe,& familiam ſæcularem, quæ duxerat clericum carceratum cum armis ad Vicarium Neapolit. reliquiſſe arma in poſſe Vicarij.Et ex his nõ poterit clericus dans operã venationi,vel piſcationi prohibitæ à lege Principis ſpoliari auibus, canibus, inſtrumentis, quidquid dicat Salcedus ſuper Praxi Diaz c.69.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata contra alienantem lite pendente, non poteſt mandari executioni per Iudicem laicum contra clericum ementem.*

2 *Clerici turbantes iuriſdictionem Iudicis laici in Regno, non poſſunt puniri per Iudicem laicum.*

3 *Clerici in Regno in nullo caſu poſſunt conueniri coram Iudice laico, etiam pro rebus profanis, niſi pro feudalibus.*

4 *Caſus poſiti per Caſſaneum, in quibus Iudex laicus poteſt procedere contra clericos, non procedunt in Regno Neapolitano.*

De

De ſententia lata contra alienantem lite pendente, non demandanda executioni cõtra clericum, in quem fuit facta alienatio ſine licentia Epiſcopi. CAP. XCIII.

IN Regno Neapolitano per capitulũ Re-
1 gni conuentus.eſt recepta opinio Cini in l. vnica C. de alien. Iud. mutand. cauſ.facta, quod ſententia lata contra alienantem lite pendente poſſit recta via exequi contra ementem lite pendente, & ſi per multas manus poſſeſſio ambulauerit,executio fiat contra poſſeſſorem, ad quem dicta res,vel poſſeſſio peruenit. Idem dicit Abb. in c. Eccleſia Sanctæ Mariæ. vt lite pend. vt nulla requiratur tela Iudicij.Idem dicit Bart.in l. 1. ff. de litigioſ. & in l. creditores. C. de pignor. & in l. fin. C. de litigioſis.itaque non eſt opus agere reuocatoria, vt dicebat idem Bart. in l. à Diuo Pio.§.ſi ſuper rebus.ff. de re iudic. ſed difficultas eſt,an ſententia lata contra laicum,ſi res perueniat ad clericum,cũ vitio litigioſi, poſſit exequi per iudicem laicum vel ſit neceſſe adire Iudicem Eccleſiaſticum,& ſic d. cap.conuentus.procedat contra clericum.Veritas eſt,quod eſt adeundus Iudex Eccleſiaſticus, vt dicit Abb.in d. c. Eccleſia S. Mariæ. vbi dicit agendum eſſe coram iudice ſuo.Idem tenet Vrſillus ad deciſion. Afflict. 231. allegat Socinum in conſ. 13. in 4. vol. & ita ſeruatur in Regno Neapolitano, & fuit deciſum in Sacro Conſilio,quod concernentia executionem ſententiæ remitterentur ad Iudicem Eccleſiaſticũ.Ita teſtatur Vincentius de Franchis deciſ. 545. quidquid dixerit Dominus de Bottis in add. ad d. cap.conuentus.

Digitized by Google

Immunitate Eccleſiæ an gaudeat interficiens inimicum a tergo cum ſclopo. CAP. XCIV.

EX. Bulla Gregorij XIV. fel. recordationis de
1 immunit. Eccleſiarum. qui proximum pro-
ditorie occiderit non gaudet immunitate
Eccleſiæ. quæritur modo, an dicatur homi-
cidium proditorium quando inimicus inter-
fecit inimicum à tergo cum ſclopo. Bart. in l. Reſpicien-
dum. §. delinquunt. ff. de pœnis. dicit proditorium tunc in-
telligi delictum quãdo committitur ſub colore amicitiæ,
quia ille dicitur proditor qui aliud gerit in opere quam
gerit in corde. ſequitur Cepolla conſ. 32. Clarus 1. §. homi-
cidium verſ. proditorie. Ant. Gomeſius Variarum reſol.
2 lib. 3. & quamplures alij: contrariam opinionem tenent
Couar. lib. 2. variarum reſol. cap. 20. Farinac. de delictis &
pœnis, q. 18. r. 46. ex cõi vſu loquendi, quo proditor nun-
cupatur qui per inſidias vel poſt tergum aliquem offendit
etiam quod eſſet ei inimicus; nihilominus in Regno eſt
recepta opinio Bart. vt delictum non intelligatur prodito-
rium niſi fiat ſub colore amicitiæ, vt dicit Vinc. de Franch.
plura adducens deciſ. 713. in qua fuit dictum conceſſa in-
dulgentia delictorum per regem propter adeptam poſſeſ-
ſionẽ Regni, in qua erat exemptum crimen vulneris pro-
ditorie ſclopo rotato vel aliter illati non intelligi prodito-
rium cum ſclopo commiſſum ab inimico. idem tenet Fol-
lerius in c. Regni, item ſtatuimus. de his qui ad Eccleſias
confugiunt. vbi dicit, quod in materia ſtricta procedit
opinio Bartol. in materia larga opinio contraria: & cum
immunitas Eccleſiæ ſit fauorabilis propter reuerentiam

ſacro-

ſacrorum locorum & exceptio ſit odioſa, verbum, proditorie, eſt ſtricte intelligendum, & procedit opinio Bartoli, vt in ſimili dicit Vincentius de Franch. loc. cit. in delicto proditorio excepto in d. Indulgentia, quæ erat fauorabilis. & ita fuit reſolutum à Clemente VIII. Anno Domini 1597. 6. Februarij, qui Archiepiſcopo Panormitano reſo- 1
lutionem petenti reſpondit his verbis.

Venerabili fratri Archiepiſcopo Panormitano Clemens Papa VIII.

Venerabilis frater ſalutem. Tuæ fraternitatis nomine nuper nobis expoſitum fuit, quod cum ſuperioribus diebus in ciuitate Panormitana Carolus Gregorij, Innocentius Caſita, Scipio Taxis, Octauius Baglius, & Gerardus Rigius quondã Carolũ de Amato nobilem Panormitanũ tormenti bellici breuioris ictibus, ex inſidijs nimirum ex 2
cuiuſdam domus, in qua deliberato animo dum ſe receperant, & aliquandiu dilituerant, feneſtra occidiſſent, ſtatimque ad quandam Eccleſiam fugiſſent, ibidemque capti in carcerem tuæ Archiepiſcopalis curiæ iux. Fel. recor. Gregorij XIV. Prædeceſſoris noſtri conſtitutionem ſuper immunitate Eccleſiarum editam reducti fuerint, & ibi etiam nunc ſub diligenti cuſtodia detinentur. Cum autem Curiæ ſæcularis miniſtri prædictos carceratos ſibi conſignari, & eorum Curię tradi inſtanter abs te petant, pręten-dentes prędictam Gregorij conſtitutionem in hoc caſu locum non habere; tu vero ſuper hac re nobis, & Apoſtolica Sede inconſultis nihil deliberandum eſſe cenſueris, ſed ad nos quaſdam ſuper d. caſu, & ſuper prædicta conſtitutione dubitationes tranſmiſeris, nobis humiliter ſupplicando, vt quid in huiuſmodi cauſa faciendum ſit tibi, præſcribere dignaremur.

Nos

Nos itaque licet omnes ſupradicti carcerati Eccleſiaſtica Immunitate gaudere, & frui debeant: nihilominus attenta huius homicidij qualitate, necnon circumſtantijs prędictis, & alijs, quę in eo perpetrando interuenere, Octauium Baglium, & Gerardum Rigium, quorum alter in 16. alter verò in 18. ætatis ſuæ anno circiter conſtitutus eſſe dicitur, Eccleſiaſtica Immunitate dignos eſſe iudicamus, ceteros vero ex rationabilibus cauſis animum noſtrũ mouẽtibus, vt infra, Curiæ ſæculari tradẽdos cenſemus, ac propterea Fraternitati tuæ per præſentes iniungimus, vt Octauium, & Gerardum prędictos Eccleſiaſtica Immunitate gaudere debere declares, ac in foro tuo Eccleſiaſtico retineri facias; reliquos verò tres prænominatos, ſi tamen tibi prius ſummarie, ſimpliciter, & extraiudicialiter, & quantum pro conſcientiæ tuæ informatione ſufficere videbitur, illos homicidiũ prædictũ perpetraſſe, aut illi cooperatiuos, ſeu in illo culpabiles fuiſſe: quod ſi oẽs rei, aut 1 culpabiles homicidij prædicti per te, vt præfertur, reperti comperiãtur, Curiæ ſæculari prædictæ libere tradas, & dimittas, non obſtante prædicta, aut quibuſuis alijs conſtitutionibus, & ordinationibus, ceteriſq; in contrarium facientibus quibuſcũq;. Dat. Romæ apud S. Petrũ ſub anulo Piſcatoris die 6. Februarij 1597. Pontificatus noſtri anno quinto. Et hoc nota, quia vidi dubitari in Curia Archiepiſcopali Neapol. quamuis nõ ageretur de homicidio, ſed de vulnere proditorie illato cum ſclopo, & vulnerans gauiſus fuit Immunitate Eccleſiaſtica, & nota ſupradictam declarationẽ Clementis VIII. quia in ea dicit ſupradictos debuiſſe gaudere, quamuis ex cauſis particularibus mandauerit, non omnes debere gaudere.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Iudex Eccleſiaſticus, coram quo pendet quæſtio ſpiritualis illegitimitatis, poteſt mandare Iudici laico quod pendente quæſtione ſpirituali non procedat in cauſa principali.*
2 *Iudex laicus non poteſt præcipere Iudici Eccleſiaſtico, quod intra aliquem terminum expediat incidens ſpirituale.*
3 *Incidenti ſpirituali remiſſo per Iudicem Eccleſiaſticum, ſi pars expeditionẽ non procurat, an iudex laicus poſſit procedere in cauſa principali.*
4 *Legitimum quando quis poſſit petere ſe pronunciari.*

Quæſtione ſpirituali pendente coram Iudice Eccleſiaſtico poterit idem Iudex mandare Iudici laico, vt non procedat in cauſa principali. CAP. XCV.

SOLET Curia Archiepiſcopalis Neapo-
1 litana, quando in ea vertitur quæſtio ſpiritualis, nẽpe nullitatis matrimonij, vel alia, ſignificare Iudici laico, & Conſilio Neap. ne procedat in cauſa ciuili ſeu principali petitionis hereditatis, vel alia, quãdo dubitatur de illegitimitate, vel matrimonij inualiditate, vt teſtatur Capicius deciſ. 7. nam cum per actores fuiſſet petitum in Curia Neapolitana Archiepiſcopali declarari ſe eſſe legitimos, Curia Eccleſiaſtica ſignificauit eidem Conſilio, nolens ob honorem inhibere, quamuis potuerit inhibere Iudici cauſæ principalis, ne procedat, vel proceſſum inchoet in principali, c. tuam. vbi omnes de ord. cogn. quinimmo parte opponente proceſſus Iudicis ſæcularis eſt nullus etiam ſine inhibitoria, ſecundum Antonium in d. c. tuam. ſed an Iudex ſæcularis, coram quo incidit quæſtio ſpiritualis, poſſit
2 præcipere Iudici Eccleſiaſtico, quod infra certum tempus

cauſam

cauſam expediat:& dicendum eſt,quòd non,quia hoc caſu Iudex ſæcularis ſe intromitteret in ſpectantibus ad Iuriſdictionē Eccleſiaſticā, in qua non poteſt.ita tenet Inn. Ant. de Butr. Abbas in dicto capit. tuam. Stephanus Aufrerius in tractatu de poteſtate Iudicis ſæcularis ſuper Eccleſiaſticos reg. 4. 5. fallen. Bart. in l. Præſes. C. de appellation. & in l. 2. ff. de re iudicata . & ibi Angel. Imol. Alexandr. Iaſ. & hæc eſt communis opinio . poterit tamen Iudex ſęcularis, quando remittit incidēs mere Eccleſiaſticum, pręfigere terminum , infra quem excipiens debeat ſe præſentare coram Iudice Eccleſiaſtico vna cum proceſſu , vt dicit Bart. & alij communiter in d.l. Præſes. Sed pone, quod
3 remiſſus non ſe præſentet corā Iudice Eccleſiaſtico,vel eſt moroſus deducere,& probare ſuā exceptionē corā Iudice Eccleſiaſt.quid erit remedij pro expeditione cauſæ principalis,quam impedit pendentia diſcuſſionis incidentis ſpiritualis? Bar. Alex.vbi ſup.Bal.in l.de die.§.fi.ff. qui ſatis dare cogantur.dicit propter moram ſe præſentandi,& probandi exceptionem poſſe Iudicem cauſæ principalis , non obſtante remiſſione prædicta , in ea procedere . Contrarium ex pluribus probat Vincētius de Franch.deciſ. 551. ſi quidem non poteſt priuatus,& cōtumax tribuere ex eius mora,& contumacia iuriſdictionem ſpiritualem Iudici laico, qui de eo eſt penitus incapax , & aliud dicere eſt manifeſte abſurdum . & idem tenet Riminald. in l. de die.& quāuis auctoritas Alexandri, Bart. & Bald. ſit magna , nihilominus cedere debet ſupradictæ rōni , quæ eſt inuincibilis. remedium eſt ad euitandas calumnias , vt Iudex Eccleſiaſticus , ad quem cognitio incidentis ſpiritualis remiſſa eſt, ſtatuat terminum duorum menſium ad probandum exceptionem oppoſitam , & ea non probata remittat ad Iu-

 dicem

dicem laicum, qui cauſam coram eo motam expediat per tex. in cap. lator. extra, qui filij ſint legitimi. & ibi Abb. & alij; & remiſſa cauſa à Iudice Eccleſiaſtico ad ſæcularem, non tribuitur facultas cognoſcẽdi de re ſpirituali, ſed Iudex ſæcularis nullam habet rationem de exceptione oppoſita illegitimitatis, vel alterius ſpiritualis: ſed dictum terminum nõ tenetur ſemper Iudex Eccleſiaſticus impartiri, ſed quando viderit expedire ex circumſtantijs, & malitia opponentis, vt dicit Abb. & alij in d. c. lator. & poterit Iudex ſæcularis inſtare apud Eccleſiaſticum, quod terminũ præfigat, vt dicit Abb. in d. c. tuam. de ordin. cognition. & hæc nota; quia quotidie in Praxi occurrũt. An autem quęſtio legitimitatis poſſit principaliter moueri coram Eccle-
4 ſiaſtico, eſt auctoritas Angel. in l. quoties. C. de Iudicijs. vbi dicit, quod ad petendum pronunciari ſe legitimum, quis non admittitur niſi adſit quæſtio bonorum, aut diffamationis. ſequitur Capiciuls d. deciſ. 7.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo, qua Epiſcopi faciunt teſtamenta ad pias cauſas pro anima defunctorum qui deceſſerunt ab inteſtato, valet, & pluribus comprobatur.*

2 *Voluntas captatoria, valet ad pias cauſas.*

3 *Conſuetudo valet, quod Epiſcopus diſponat de fructibus relictis a beneficiario.*

4 *Conſuetudo valet, quod clerici teſtentur de fructibus beneficiorum.*

5 *Conſuetudo teſtandi de feudis antiquis in præiudicium agnatorum valet.*

6 *Conſuetudo valet, quod vaſſallus alienet feudum ſine aſſenſu domini.*

7 *Conſuetudo valet, quod filiusfamilias teſtetur.*

8 *Defuncti dicuntur perſonæ multum miſerabiles, & ſunt ſub protectione Epiſcopi.*

9 *Epiſcopus diſtribuit in pios vſus bona peregrini decedentis ab inteſtato.*

10 *Epiſcopus diſpenſat male ablata.*

De

De conſuetudine Epiſcoporum diſponendi ad pias cauſas de bonis decedentium ab inteſtato pro eorum anima. CAP. XCVI.

1 CONSVETVDO eſt in Regno Neapolit. in pluribus diœceſibus, quod Epiſcopi faciunt teſtamenta ad pias cauſas his, qui decedũt ab inteſtato, etiam quod relinquãt heredes; ſeu diſponunt ad pias cauſas pro anima defuncti de moderata quantitate bonorum defuncti: & niſi Epiſcopus, vel deputatus ab eo faciãt teſtamentũ, non ſepeliũtur; quæ conſuetudo, vt aliqui credunt, originem traxit a Gallis, antequam à Regno expellerentur: quandoquidem ab antiquiſſimo tempore apud eos talis conſuetudo viguit. habetur in tract. Betrand. Cardinalis altercationum iuriſdictionum in articulo laicorum. 64. & in reſponſione Prælatorum, qui tractatus reperitur in fine tractatus de regalibus regni Franciæ. Et quidem talis conſuetudo eſt rationabilis: fundatur enim in refrigerio animarum exiſtentiũ in Purgatorio, in reſtitutione forſan male ablatorum, & in præſumpta mente teſtatoris; qui ſi caſum inopinatæ mortis preuidiſſet, aliquid pro ſua anima iuxta omnium generalem conſuetudinem reliquiſſet, etiam ſi extarent heredes. arg. gloſſ. in l. tale pactum. ff. de pactis. Cum itaque ſit rationabilis, ſeruanda eſt, cap. fin. de conſuetud.

Contra quam conſuetudinem aliqui dicũt facere, quod voluntas teſtatoris ab alieno arbitrio dependere nõ debet.
2 l. captatorias. ff. de hered. inſtit. ſed in contrarium eſt veritas: nam captatoria voluntas, nempe commiſſa voluntati alterius, valet ad pias cauſas, cap. cum tibi. vbi gloſſ. & do-

ctores de teſtam. quare quod lex poſitiua dicit, potuit etiã & conſuetudo, quæ eſt tacitus conſenſus populi, inducere. l. de quibus. ff. de legibus. facit notabilis doctrina Angeli in Authen. vt factæ nouæ conſtitutiones. vbi dicit poſſe ſtatuto, vel conſuetudine induci, quod mulier non poſſit teſtari ſine conſenſu duorum conſanguineorũ, non obſtante, quòd voluntas iſta ſit captatoria, & prohibita. Ius etiam ciuile ſtatuit, quod donatio cauſa mortis, quæ eſt vltima voluntas, l. final. C. de donat. cauſ. mort. pendeat ab alieno arbitrio, vt videmus in filiofamilias, qui non poteſt donare cauſa mortis ſine conſenſu patris, ſed cùm conſenſu poteſt, l. filiusfamil. ff. de donation. cauſa mortis. & conſuetudo habet vim legis, dicta l. de quibus. & caſus Angeli eſt fortior, vt voluntas teſtatoris viuentis pendeat ab alieno arbitrio: nam teſtamenta, quæ faciunt Epiſcopi, non ſunt proprie teſtamenta, cum nec morte Epiſcopi, nec morte teſtatoris iam defuncti confirmentur, ſed quædam diſpoſitio aliquorum bonorum defuncti pro anima illius ex præſumpta mente eius, quæ certius fit ab Epiſcopo Patre animarum, quàm ab heredibus fieri ſoleat: & opinionem Angeli, quod de Iure Longobardorum mulier teſtari non poſſit ſine Mundualdo, late comprobat Afflict. deciſ. 260. & latiſſime defendit Vrſillus ſupradicta deciſione, quidquid dicat Vincentius Maxilla ſuper cõſuetudine Barienſ. in cap. mulieri. qualiter mulieri alienare liceat. Et pro hac conſuetudine facit præſumpta mens Regis, qui conſiderans præſumptam mentem defuncti, mandauit in conſtitutione Regni Doanæ, quod fiſcus ſuccedens defuncto ab inteſtato, teneatur tertiã partem pretij bonorũ in pauperes pro illius anima diſpẽſare: nõ eſt igitur mirũ, ſi Epiſcopus pro eius anima aliquid diſpenſet: & conſuetudo

ſuetudo transfert ius diſponendi de rebus alijs debitis. tex.
3 eſt in cap. præſenti de offic. Ord. in ſexto, vbi cauetur, quòd mortuo beneficiario fructus ſunt ſeruandi ſucceſſori, & nõ poteſt Epiſcopus de illis diſponere, vel ſibi applicare, niſi hoc habeat ex conſuetudine. Item valet conſuetudo, quod clericus ſine licentia Pontificis, de fructibus beneficij teſtetur, vt dicunt Gemin. Anchar. Franch. & alij in d. c. fi. de off. Ord. Burſat. conſ. 226. vol. 3. & in Hiſpania eſt talis cõ-
4 ſuetudo, quod clerici omnes (exceptis Epiſcopis) diſponant de fructibus per viam vltimæ voluntatis, vt teſtatur Couar. in cap. cum in officijs. num. 8. de teſtam. Franciſcus Sarmienta de redditibus Eccleſiæ par. 2. c. 6. nu. 1. & Burſ. loco cit. qui fructus de iure pertinerent ad ſucceſſores in beneficio, vel ad Cameram Apoſt. Item valet cõſuetudo, quod pater eligat ſepulturã filio impuberi in pręiudicium parochiæ, c. licet. de ſepul. in 6. quæ electio eſt ſpecies vltimæ voluntatis. Item valet cõſuetudo teſtãdi de feudis an-
5 tiquis in præiudiciũ agnatorũ. Gozad. conſ. 90. nu. 13. Dec. conſ. 269. nu. 6. Ceph. conſ. 273. n. 138. Pariſ. conſ. 107. nu. 29. vol. 1. Burſ. late conſ. 50. vol. 1. Item cõſuetudine introduci poteſt, quod vaſalli ſine dñi cõſenſu feudũ alienent ex magis cõi opin. ita Curt. Iunior conſ. 158. nu. 8. & in tract. de feud. 4. p. q. 19. Freccia de ſubfeudis lib. 2. ſuper conſtit.
6 diuæ memoriæ. limit. 27. Burſat. qui de magis communi teſtatur conſ. 127. vol. 2. Clarus in §. feudum. q. 31. Item valet conſuetudo, quod filiusfamilias alioquin inhabilis
7 teſtari poſſit. Marianus Socin. conſ. 13. vol. 1. Cur igitur conſuetudo tam ſancta diſpenſandi aliquid pro refrigerio animæ defuncti non valebit? Præterea Epiſcopus eſt protector omniũ miſerabilium perſonarũ, qui debet illis ſubuenire, c. ſuper quibuſdam. de verbor. ſignificat. 87. diſtin.

Google

per totum, ſed defunctus dicitur miſerabiliſſima perſona, quia omni auxilio deſtitutus eſt. Ita dicit notab. Afflict. in conſtit. Regni inſtrumentorum, num. 23. ergo conueniẽs eſt, vt de Epiſcopi ordine aliquid pro eius anima in pias cauſas erogetur. neque obſtat, quod hæc diſtributio pro anima poterit fieri ab herede: quandoquidem conuenientius, & certius fit ab Epiſcopo patre animarum, quam ab heredibus, qui, vt experimento probatur, aliquando non erogant eleemoſynas pro anima teſtatoris. multum ſane iura deferunt Epiſcopis circa diſtributionem in pios vſus. Vnde in auth. omnes peregrini. C. communia. de ſucceſ-
9 ſionibus. habetur, quod Epiſcopus diſtribuat in pios vſus bona peregrini, vel aduenæ, qui ab inteſtato deceſſit. Item Epiſcopus diſpenſat male ablata, etiam ſi adſint heredes, c. cum ſit. de Iudæis. Sancta igitur eſt iſta conſuetudo, & fuit à ſummo Pontifice Clemente Octauo approbata, vt ex decreto infraſcripto apparet, quòd eſt impreſſum in Con-
10 cilio Prouinciali Beneuentano ſub bonæ memoriæ Maximiliano Archiepiſcopo, & poterit Epiſcopus etiã aliquid pro ſe retinere ſi eſt pauper. Bertach. de Epiſcopo lib. 4. part. 4. q. 31. eſt enim maior eleemoſyna ſubuenire pauperi Epiſcopo propter magnum onus curæ animarum, quã alijs ſacerdotibus. vnde mirandum, quomodo in quadam ſynodo diœceſana, quam ego legi, fuerit reprobata talis conſuetudo in graue damnum animarum.

Decretum Clementis Octaui.

Sacra Cõgregatio Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. DD. S. R. E. Card. ſuper negotijs, & conſultationib. Epiſcoporũ, & aliorum Prælatorũ, ac viſitationibus Apoſtolicis à Sanctiſſ. D.

Noſtro

Digitized by Google

Noſtro ſpecialiter deputatorum. Ad tollendas dubitationes, & controuerſias, quæ pluribus in diœceſibus Regni Neapolitani ſæpe accidunt, ſuper cõſuetudine illa, qua ſolent Epiſcopi diſponere de quarta bonorum mobilium decedentiũ ab inteſtato, facto prius verbo cũ Sanctitate ſua, ita cenſuit, & declarauit, conſuetudinem ante dictam vti laudabilem, vbi viget, omnino retinẽdam fore: ſic vero ſeruandam, vt ab ipſis locorum Ordinarijs, non ad rigorem quarta debeat æſtimari, ſed vocatis heredibus certũ quid taxari arbitrio boni viri, perſonarum conditione, ac hereditatis valore perpenſis, idque totum abſque vlla diminutione pro ſuffragio animæ defuncti de ipſorum heredum conſilio erogandum. quòd ſi heres, vel alij contradixerint, iuris remedijs etiam per cenſuras in ſubſidium ab Ordinarijs compeſcantur. Et quod erit diſpoſitum ſuper bonis hereditarijs, appellatione remota exequantur.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus, vel Parochus, cui decimæ debentur, poteſt prohibere collectionem fructuum, ſine præſentia deputati ab eo, & apponere cuſtodes in agro, vel area.*

De fructibus non colligendis ſine præſentia Parochi, cui decimæ debentur. CAP. XCVII.

1 DOCTORVM concluſio eſt, quod Epiſcopus, vel Parochus, cui decimę debẽtur, poteſt dicere debitori decimarum, nõ colligas fructus ſine præſentia mea, vel nuntij mei, & põt apponere cuſtodes in agro, vel area pro cuſtodia fructuũ; cum agatur de eius intereſ-

ſe, etiam quod debitor contradiceret. Ita pluribus probat Lucas de Penna in l. meminimus. C. quando, & quibus quarta pars debeatur. lib. 10. num. 12. & ante eum tenet Specul. de decimis. in fine. facit textus notabilis in l. ſi ita. §. primo. ff. de vſu, & habitat. & ibi Albericus, Ioannes Andreas in capit. ex parte. el. ſecundo, & ibi Abbas, num. ſexto, de decimis. Aufrerius ad Capellam Toloſanam deciſ. 432. Guidopapa deciſ. 283. Boer. in conſuetud. Bituricenſ. tit. des coſtumes prædiales. §. 12. limita, quando in contrarium adeſſet conſuetudo iuxta Speculatorem, Abb. Boer. & Aufrerium in locis citatis; ſublimita tamen ſecundum eoſdem, quando talis conſuetudo præſtaret occaſionem ſurripiendi; nam tunc ſeruanda non eſſet. Et ita fuit reſolutum in Rota Romana in vna Segobrienſ. decimarum 10. Octobris 1583. coram Aldobrandino, poſtea Pontifice Maximo Clemente Octauo. In Regno Neapolitano ſeruatur, quod Epiſcopus, vel ſacerdos poteſt apponere cuſtodes. ita dicit Vincen. de Franc. deciſ. 117. qui alios regnicolas allegat.

SVMMARIVM.

1 *Leuiter percutiens clericum in platea, vel foro, aut in Eccleſia coram multitudine gentium, an ab Epiſcopo abſolui poſſit.*

2 *Modica non ſunt in conſideratione etiam ſi publice fiant.*

3 *Percuſſio clerici ad hoc, vt dicatur grauis, in loco publico requirit ſcandalum.*

4 *Iniuria leuis non efficitur atrox ratione diei feſti, nec ſi fiat coram perſona magna auctoritatis, quæ non habet iuriſdictionem.*

De

Digitized by Google

De percutiente leuiter clericum publicè an ab Episcopo abſolui poſſit.

CAP. XCVIII.

1 SAEPE dubitatur in curiis Eccleſiaſticis, an Epiſcopus poſſit abſoluere percuſſorē clerici ob leuem percuſſionē, ſi in foro, platea, vel alio loco publico facta fuerit. negatiuā tenet gloſſ. in cap. cum illorum. in verbo, mutilationem. de ſent. excomm. propter ſcandalum, quod oritur ex notorio exceſſu; idem tenet Abb. ibi, vt dicatur atrox iniuria, ſi percuſſus eſt in platea, vel theatro, vel in Eccleſia, ex §. atrox. Inſtitut. de iniur. Idem tenet Silueſter in verbo, abſolutio. 4. in princ. Contrariam opinionē tenet Nauar. in Manuali c. 27. nu. 92. vt percuſſio dicatur leuis, etiam ſi ſit facta in publico, à qua poſſit abſoluere Epiſcopus, iuxta c. peruenit. de ſent. excomm. niſi in ſe fuerit notabilis, & generet aliquod magnum ſcandalum. ex Card. conſil. 42. vbi concludit, percuſſiones duorum clericorū, qui in itinere pugnis, & pedibus adinuicē ſeſe percuſſerunt, fuiſſe leues, à quibus poſſet abſoluere Epiſcopus, & ex Lapo alleg. 76. vbi dixit leuem fuiſſe percuſſionem cuiuſdam Capellani, qui colaphū impegit Canonico Eccleſiæ Aretinæ in eadem Eccleſia, à qua poſſet abſoluere Epiſcopus. hanc ſecundam opinionem cenſeo veriorem, quandoquidē licet iniuria dicatur atrox ratione loci publici, d. §. atrox. & l. Prætor. §. atrocē. ff. de iniur. nihilominus requiritur, quod in ſe ſit aliquo modo notabilis, alias ſi eſt leuis, nō ſit atrox ratione loci publici. Eſt. n. differētia inter vulnus, & vulnuſculū, ita qđ pro vulnuſculo ſi appareat, non datur rédhibitoria,

toria, l. 1. §. ſed ſciendũ. ff. de ædilit. edicto. & pro qualibet re minima non datur dicta actio, l. ſi tamen. in fin. eod. tit. per
2 quem tex. dixit Bald. in l. ſi prædium. C. de ædilitijs action. in propoſito noſtro, quod ſi dicat ſtatutum, quod ſindici teneantur denunciare percuſſiones ſanguinolentas, vbi eſt leuiſſima cutis ſciſſura, non eſt denunciandum: nam ſciſſura leuis, aut ſcorticatura (ita enim appellat) non dicitur vulnus, etiam ſi in platea eſſet illatum, neque pro tali vulnuſculo atrox pœna irrogaretur, hæc Bald. idem & Albericus in d. §. ſed ſciendum. Tiraquel. de iudicio in rebus exiguis nu. 20. qui plures allegat. Præterea modica deformitas publicè apparens non inducit irregularitatem, gloſ. in c. fin. de corp. vitiat. & probat Pariſ. conſ. 165. vol. 4. pacem non eſſe ruptam per modicam percuſſionem, factam in platea ab inimico, nec deberi pœnam: & ſtatutum puniens facientem vulnus in facie, vel alia corporis parte, non habet locum in vulnuſculo. Cepol. in d. §. ſciendum. nu. 36. & Conſtitutio pœnalis loquens de ſanguinis effuſione, non intelligitur de modica. Abb. in cap. propoſuiſti. de conſe. Eccleſiæ, vel altaris. gloſſ. ordinaria in d. cap. cum illorum. de ſent. excõm. & licet alias condemnatus in iudicio (quod facit notorium) iniuriarum ſit infamis, ſiue ciuiliter, ſiue criminaliter actum ſit, l. athletas. §. item ſi quis furti, qui eſt vltimus. ff. de his qui notantur infam. hoc tamen nõ obtinet, cum quis pro parua, leuiq. iniuria eſt condemnatus, cap. cum te. vbi gloſ. de ſent. & re iud. quam defendit Tiraquel. loco citato, nu. 74. & multa adduci poſſunt ad probandum, quod etiam in notorijs ſit habenda ratio modicitatis: leuia enim, & modica non ſunt in conſideratione, vt late per Tiraquel. in d. tract. ex quibus ſequitur, quod percuſſio leuis in perſonam Clerici ratione notorij, non efficitur

tur

tur grauis, niſi ex ſe fuerit aliquo modo notabilis, tunc efficeretur atrox.

Secundo animaduertendum, notorietatem loci efficere
3 percuſſionem grauem, ſiue iniuriam ratione ſcandali, vt conſiderat gloſ. in d.c. cum illorum. per illum tex. in quo illa dicitur grauis percuſſio, quæ ſine ſcandalo præteriri non poteſt. Itaque non tam loci, quam ſcandali ratio habenda erit, quod non ſemper oritur ex percuſſione leui in publico facta: pone enim iux. conſ. Cardin. quod clerici in platea ſeſe ad inuicem leuiter percutiant pugnis, & pedibus, nullum ſcandalum oriri ſolet; pariter ſi aliquis a presbytero prouocatus illum leuiter repercutiat, nullum, aut modicum ſcandalum oriri ſolet: quinimmo ſolent cōmendari à mundanis percuſſores clericorum prouocantium, & homicidium, quod ex ſe eſt grauiſſimū delictum, multum alleuiatur, quando præcedit prouocatio aggreſſus, & inſultus, vt non modicum pœna minoretur, iuxta late tradita per Felin. in cap. ſignificaſti. de homicid. & regulariter quando leuis eſt percuſſio, nō oritur ſcandalum: ac proinde non dicitur atrox, ad finem abſolutionis, quia Canones, vt ſit atrox ad hunc finem requirunt ſcandalum, vt probatur in d.c. cum illorum.

Tertio animaduertēdum, atrocem iniuriam, à qua non poſſint abſoluere Epiſcopi, non accipi ſecundum iuris ſubtilitatem; ſed ex conſuetudine, qua poſſunt Prælati abſoluere, & illa dicitur, quando non adeſt ſanguis, vel liuor. ita de conſuetudine teſtatur Ioannes Faber in §. atrox. Inſtit. de iniurijs. & veritas huius conſuetudinis probatur in extrauag. Ioannis xxij. perlectis. in qua percuſſio cum alapa dicitur leuis, quod non eſt de iure, quia eſt iniuria grauiſſima vbique, vt clarum eſt. Afflict. in conſtit. Reg. de tranſactio-

ſanctionibus. Vnde Euãgeliſtæ in paſſione Domini, vt grauiſſimam, & atrociſſimam iniuriam, percuſſionem cum alapa expreſſerunt, Matth. 26. Marc. 14. Ioan. 18. & 19. Aret. de maleficijs in facie: pariter ſciſſura veſtium de iure eſt atrox iniuria, l. ſed & quæſtionis. ff. de iniur. & nihilominus per extrauag. prædictam non dicitur atrox ſine ſanguinis effuſione, vel liuore, niſi perſonæ dignitas aliud ſuaderet, & per conſequẽs conſuetudo a Fabro allegata vera eſt, quam fauore abſolutionis animarum inductam eſſe præſumendum eſt, accedente etiam ſcientia Summi Pontificis, & approbatione præſumpta propter extrauagantem prædictam a Summo Pontifice latam. In Hiſpania pariter dicitur leuis percuſſio, a qua poteſt abſoluere Epiſcopus, quando non redundat in magnum dedecus, nec effunditur ſanguis. Partit. 1. de excommun. eſt itaque vera opinio Nauar. quod non ſufficiat notorietas, niſi percuſſio in ſe fuerit notabilis, & generet aliquod magnum ſcandalũ. notandum eſt etiam ſecundum Put. deciſ. 29 . lib. 1. quod iniuria leuis non efficitur atrox ratione feſtiuitatis alicuius Sancti, nec etiam ſi fiat coram perſona in dignitate conſtituta, niſi habeat Iuriſdictionem in inferentem iniuriam, vt dicit in alia deciſ. 303. lib. 1.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuſi finita per generationem, Eccleſia an teneatur relocare deſcendentibus; & quid ſi velit pro ſe retinere, num. 2. & 3.*

2 *Eccleſia finita emphyteuſi per generationem non tenetur renouare deſcendentibus, ſi vult pro ſe retinere. late probatur.*

3 *Eccleſia finita emphyteuſi per generationem tenetur relocare deſcendentibus, ſi ex conſuetudine immemorabili renouari conſueuit.*

De

De Eccleſia an teneatur renouare emphyteuſim finita generatione, ſi velit pro ſe retinere.

CAP. XCIX.

DICIT Bartolus in l. 1. §. permittitur. ff. de
1 aqua quotidiana, & æſtiua. quod finita emphyteuſi per generationem, poſſunt deſcẽdentes petere ſibi renouari emphyteuſim, & ſi dominus denegat, poterunt à tali denegatione appellare, quia grauantur, & iniuria afficiuntur, & iudex appellationis debebit compellere dominum ad renouandam eis inueſtituram. idem in l. ſi mihi, & Titio. ff. de verb. oblig. vbi Alex. latè, & tandem dicit opinionem Bart. habere in ſe magnam æquitatem, & quod in practica ita ſemper vidit obſeruari, & eſſe communem pluribus oſtendit Decius conſ. 131. Sed difficultas magna eſt, ſi do-
2 minus finita emphyteuſi vult pro ſe retinere, an teneatur renouare. Decius d. conſ. 131. tenet poſſe compelli ad renouandum, quia ſi dominus poſſet pro ſe retinere, eluſoria eſſet communis opinio Bartoli, & Doct. in d. §. permittitur. nam poſſet dominus ſemper dicere, volo pro me retinere: eſt autem communis opinio, & quælibet diſpoſitio ita interpretanda, ne reddatur eluſoria, vt in ſimili arguit Panor. in cap. quæ in Eccleſiarum. col. fin. verſ. limitarem tamen. de Conſtitut.

Ripa de peſte, de remedio præſeruatiuo nu. 263. dicit contemplandam eſſe æquitatem, ſuper qua fundatur communis opinio: nam ſi emphyteuta reddidit fundum ſterilẽ ſua cultura fertilẽ, ęquitas videtur pro emphyteuta, & eius heredibus, ne lugeant amiſiſſe fructus laborum ſuorum,

ſed

ſed ſi emphyteuta recepiſſet fundum fertilem in emphyteuſim,quæ eſſet finita tempore,vel generatione,dicit Ripa æquitatem eſſe pro domino,qui vult gaudere fructibus rei ſuæ.

Sed altercatio magna eſt inter Doctores, an Eccleſia teneatur renouare, ſi velit pro ſe retinere, & pluribus omiſſis de hac re fuit acriter diſputatum in Rota Romana in vna Rauennaten.bonorum 20.Nouemb.1587. coram Illuſtriſſimo Cardinali Mantica,& fuit concluſum,Archiepiſcopum Rauennaten. non potuiſſe cogi ad renouandum emphyteuſim proximioribus agnatis iunioris ſine filijs defuncti,ſi velit pro Eccleſia retinere:& fuerunt Domini moti pluribus rationibus,quas tamquam obſeruatione dignas inſerendas cenſui.

Prima, quia alienatio rerum Eccleſiæ eſt prohibita, ergo etiam emphyteuſis perpetua,quę non diſtat ab alienatione c.nulli.& tot.tit.de rebus Eccleſiæ, §.emphyteuſim. in Authen. eod.tit.

Secunda, quia non valet pactum, vt poſt finitam generationem Prælatus teneatur emphyteuſim proximioribus renouare, §. neque illud. alias §. quod autem dictum. cum ſeq.eod.tit.in auth. de non alien. reb.Eccleſ. & hunc textũ ad propoſitũ inducit Aret. in l.ſi mihi,& Titio.col.5. verſ. hoc autem præcipue. de verb.oblig. & Ruin.in conſ.152. nu.3.& 4.lib.1.& Gozad.in conſ.39.nu.19.& 20.verſ.pręterea. Idque etiam comprobatur per extrauag. ambitioſę. de reb.Eccleſ. non alien. ibi, omneq. pactum ponderando illa verba, & de rebus ab antiquo concedi ſolitis, & tunc Eccleſiarum euidenti vtilitate. Neque enim euidens Eccleſiæ vtilitas dici poteſt, quod Prælatus ad renouandum poſſit compelli, quia hæc eſt emphyteuſis perpetua, &

quæ-

quædã ſpecies prohibitæ alienationis iuribus ſupra citatis.
3. Quia ſumma æquitas eſt, vt eatenus quiſque rebus Eccleſię vtatur, quatenus ei tribuere velit. l. & habet. in princ. ff. de precar. & cap. 1. de feud. in illis verbis, feudum decedentis libere ſi videris expedire, concedas; nam ſi liberam habet concedendi facultatem, ad renouandum cogi non poteſt.

Quarto, & vltimo hanc ſententiam Domini putauerunt eſſe veriorem, crebriorem, & æquiorem, vt Eccleſia poſt finitam generationem poſſit prædia in emphyteuſim conceſſa pro ſe retinere, ſic enim tenet in primis Abb. in cap. bonæ. il 2. num. 28. verſ. hoc dictum. ego limitarem, de poſtul. Prælat. Curt. Sen. conſ. 47. num. 10. verſ. ſi ſecus ſi vellet. Calca. conſ. 8. num. 45. & Iaſ. conſ. 24. col. pen. verſ. ſed non recedendo. lib. 3. Ruin. late in conſ. 152. num. 3. vſque ad fin. lib. 1. qui contrarias rationes, & auctoritates, quibus inductus quandoq. aliud reſpondit, ſigillatim diluit. Idemque copioſe conſuluit Gozad. in conſ. 39. num. 22. & 24. verſ. tertio. & ita tenet etiam Ripa in l. 1. nu. 9. & 10. ff. de priuileg. cred. & Staphil. de lit. grat. & iuſt. fol. 79. verſ. ſed iſtud dictum. ſub tit. de mod. prouiſ. nu. 3. & Mil. in repert. in verſ. emphyteuſi finita. ſub nu. 13. & in hanc ſententiam procliuior eſt Clarus in §. emphyteuſis. q. 44. in fi. vbi dicit eſſe æquiorem: quam magis communem atteſtatur etiam Rota, vt ſcribit Caputaq. deciſ. 303. & ſeq. par. 1. & Benintend. deciſ. 19. & hæc ſententia tamquam magis fauorabilis Eccleſiæ ſequenda eſt, cap. vlt. de re iud. l. ſunt perſonæ. in fin. de relig. & ſumpt. fun.

Neque obſtat, quod ſi dominus poſt finitam generationem recuſat proximiores agnatos inueſtire, iniuriam eis facere iudicatur, arg. l. 1. §. permittitur. cũ gloſ. & ibi Bart.

de

de acqua quotid. & æſti.Rom.in conſ.22. num.5. Alex.in conſ.80. num.19.& 20. lib.1. Dec. in conſ.131.& Pariſ.in in conſ. 29. num.1. lib.1. quia ſententia Bart. quam alij ſequuntur, nititur æquitate, & ideo debet intelligi, quando dominus vult extraneos inueſtire,& agnatis defuncti præferre: ſed ſi velit pro ſe retinere, æquitas ei magis ſuffragatur, quia prima charitas incipit à ſe ipſo,c.non ſatis.86. diſtinct. & l.præſes.C. de ſeruit. & aqua.& nemo de proprio tenetur alicui facere beneficium,c. precariæ.il primo in fi. 10. q. 2. & nulli cum alterius damno eſt conſulendum, c. 1.§. non eſt.22.q.2. Quamobrem licet æquum ſit agnatos inueſtire, tamen multo ęquius eſt vt dominus poſſit pro ſe retinere, vt dicitur in ſimili propoſito in l. ſi ſeruus communis.§.quod vero.ibi,multo tamen æquius eſt.ff. de furt. & l.exigendi.ibi,ſed multo iuſtius.C.de procur.& ita intelligit Gozad. repugnantes Doct. opiniones,& ſic conciliat conſ. 86.num.24. verſ.præſertim.atque ita ſentiunt omnes in locis ſupra citatis.

Neque obſtat, quod opinio Bartoli reddatur eluſoria, ſi dominus poſſit pro ſe retinere.Decius conſ.137. num.3. verſ.ſecundo,non obſtat.& conſ.326. ad fin. Quia reſpondetur, quod ſi dominus falſo dixerit, velle pro ſe retinere, proximior agnatus poterit repetere, ſi poſtea alteri conceſſerit, quia ex hoc fraudis conſilium detegitur.Ripa in d.l.1.num.10. de priuil.cred.Alciat.in d.l.ſi mihi,& Titio. num.31. de verb. oblig.Gozad.d.conſ.39. num.21.

Neque etiam obſtat, quod Eccleſia Rauennaten.ſit ſolita proximiores agnatos inueſtire. Quia fuit reſponſum, hoc non ſufficere,niſi in ſpecie probetur cõſuetudo, quòd pro ſe non poſsit retinere.Anchar. conſ.339.vol.5.verſ.ad ſecundam rationem.Paul.Caſtr.in conſ.340.ad fin.verſ.ſu-

pereſt

pereſt videre.lib.2.Soc.Iun.conſ.101.nu.1. lib.4. Ripa reſponſ.lib.1.cap.15.num.17.in fin.Crauet.in conſ.96. nu.4.

Neque enim conſuetudo plus habet potentiæ,quã vſus ei conceſſerit.Bald.in c.1. nu.21. qui feud. dar. poſſ. Curt. Sen.conſ.11.nu.8.Curt.Iun.conſ.26.nu.10.Soc. Iun. conſ. 101.nu.13.lib.2.& ideo cum non probetur Eccleſiam voluiſſe, & non potuiſſe per ſe retinere, conſuetudo ad iſtum caſum extendi non poteſt.

Accedit etiam, quòd ea quæ facultatis ſunt, non inducunt conſuetudinem reſtrictiuam liberę poteſtatis.Abb.in cap.1.nu 7. de conceſſ.præb.Dec.conſ.175.nu.6.verſ.prçterea.Rip. in cap.cum Eccleſia Sutrina.num.44. & ſeq. de cauſ.poſſ. & propriet.

Neque etiam obſtat pactum de renouando appoſitum in inueſtituris, quia loquitur de renouando de 29. ann. in 29.annos, & habet locum in filijs, & nepotibus, ſicuti expreſſum fuit, neque ad agnatos collaterales, de quibus nulla mentio facta eſt, porrigitur.l.ſi vnus.§. ante omnia. ff. de pac.l.ſi ita ſtipulatus.§.Chryſogonus.in fine,de verb.oblig. Bald.in c.1.in princ.nu.9. de feud. cognit.

Habes itaque ſatis plene probatum, Eccleſiam non eſſe
3 cogendam ad renouandum, quando vult pro ſe retinere: verum hanc concluſionem limita, vt non procedat ſtante conſuetudine immemorabili renouandi emphyteuſim deſcendentibus per tertiam generationem. & ita fuit pluries reſolutum in Rota, ex Baldo in Auth.ſi quas ruinas.C. de ſacros.Eccleſijs, & ex alijs latiſſime deductis in vna Nonantulana bonorum die 19. & 22.Martij.1591.coram Illuſtriſſ. Cardin. Mantica. in qua fuit concluſum, Illuſtriſſ. Card.Commendatariũ non poſſe pro Eccleſia retinere bona finita emphyteuſi per tertiã generationẽ, ſed teneri ad

renouandum ipſis deſcendentibus, ſicuti ab immemorabili tempore fieri cōſueuit, vt latius poterit videri in d. deciſ.

SVMMARIVM

1 *Iuſpatronatus ex priuilegio a Conc. Trid. cenſetur reuocatum, etiam ſi dicatur, ac ſi ex reali fundatione, vel dotatione eſſet, ſed non quando priuilegium fuit conceſſum ex cauſa oneroſa.*

2 *Probationes leuiores ſufficiunt, quando agitur de Iurepatronatus inter præſentatos, & non contrauertitur de exiſtentia Iuriſpatronatus coram Ordinario, & declaratur cap. conſultationibus. de Iurepatronatus.*

3 *Inſtrumenta antiqua extracta, parte non citata, vel à non habente auctoritatem extrahendi, quando probent, & an requiratur recognitio.*

4 *Quaſi poſſeſſio patris, an continuetur in filium in Iurepatronatus ſine corporali apprehenſione.*

5 *Quaſi poſſeſſio præſentandi quando amittatur à patrono, ob non præſentationem.*

6 *Iuſpatronatus laicale donatum Eccleſiæ non eſt amplius laicale, ſed Eccleſiaſticum, & cadit ſub regula reſeruatoria.*

7 *Tempus ad præſentandum currit patronis à die ſcientiæ, & quid debeat probare impetrans beneficium de Iurepatronatus ob non factam præſentationem a patrono in tempore.*

8 *Præſentatio facta de abſente, an valeat.*

9 *Immemorabilis an poſſit probari per ſcripturas.*

10 *Iuſpatronatus competens Monachis, & Canonicis, Rectoribus Parochialium præſentandi Vicarios, qui exerceant curam animarum, non cenſetur ſublatum per Conc. Trid.*

11 *Enunciatiuæ plurium inſtrumentorum probant famam.*

12 *Enunciatiuæ, vt probent in antiquis, requiritur, quod procedant a perſonis non habentibus intereſſe.*

13 *Deſcendentia in antiquis probatur leuioribus probationibus.*

14 *Inſtrumenta ſunt extrahenda parte citata. limita ibi.*

15 *Inſtitutio facta ab Ordinario ſine affixione edicti in Iurepatronatus eſt nulla, & non præſumuntur appoſita edicta, quando eadem die præſentationis ſecuta fuit inſtitutio.*

16 *Iuſpatronatus Vniuerſitatis, quando non requirat probationem per ſcripturas authenticas.*

Iuſpa-

17 *Iuſpatronatus Vniuerſitatis præſumitur ex vſurpatione, ſiue villa ſit magna, ſiue parua.*

18 *Donatio Iuriſpatronatus admiſſa a Vicario, qui non habebat hanc facultatem, quando valeat.*

19 *Iuſpatronatus in Eccleſia conuentuali ad finem præſentandi, non competit niſi oſtenſo priuilegio Apoſtolico conceſſo in limine fundationis.*

20 *Iuſpatronatus Epiſcopus poteſt concedere ex augmento dotis, quando Eccleſia eſt prorſus indotata, alias ſecus.*

Varia de Iurepatronatus. CAP. C.

1 CIRCA Iuſpatronatus varia annotanda cẽſui in Praxi occurrentia. Primum, quod Ius patronatus ex priuilegio cenſetur reuocatũ per Conc. Trid. c. 9. ſeſſ. 25. de refor. etiamſi dicatur in priuilegio, quòd habeatur Iuſpat. ac ſi eſſet ex reali dotatione, vel fundatione: quia Concil. deſiderat veritatem, quod titulus ſit ex fundat. & dotat. & proinde non porrigitur ad patronatus, qui ſunt tales ex fictione, l. 3. §. hęc verba. vbi Bar. ff. de negotijs geſt. l. in bello. §. forte. ff. de captiuis & poſtlim. reuerſ. Bart. in l. is qui pro emptore. & ibi Iaſ. ff. de vſucap. & ita fuit deciſum in Rota Rom. in vna Placen. Parochialis die vlt. Ianuar. 1593. coram Orano, ſed per Conc. non tollitur priuilegium conceſſum ex cauſa oneroſa. Ita fuit pluries dictum in Rota, & precipue in vna Valen. Iuriſpat. 30. Ian. & 12. Maij. 1581. coram Card. Seraph. & quãuis doctores dicant id intelligi, qñ illud, quòd datur, commenſuratur priuilegio, alioquin in exceſſu ſit mera gratia, vt per Soc. conſ. 4. & 83. nu. 12. lib. 3. Alex. conſ. 7. lib. 7. Tiraq. in l. ſi cũ quibus. in verbo, donatione largitus. nu. 335. tñ ille qui allegat gratiam pręponderare, debet hoc probare. Rolan. conſ. 13. lib. 3. Tiraquel. loco cit. nu. 341. & interim ſtandum eſt regulæ.

2 Secundo animaduertendum, quòd quando non controuertitur de exiſtentia Iurispatron.corã Ordinario, ſed agitur tantum de pertinentia inter præſentãtes, tunc procedit tex.in c.conſultationibus. de Iur. patr. vt attendatur quaſi poſſeſſio, ſed quando dubitatur de exiſtentia ipſius, tunc non ſufficit ſola quaſi poſſeſſio, niſi verificetur prius Iuspat. iuxta formã Conc.ita fuit dictum in Rot.Romana in vna Firmana Iuriſdictionis Iuriſpatr.17.Iunij 1588. corã Illuſtriſſ.Card.Pamphilio, in qua dicitur, pluries id fuiſſe determinatum per Illuſtriſſ. Sacri Concilij interpretes, & alias in vna Lauden.beneficij S.Martini 28.Iunij 1595.coram Orano fuit dictum, leuiores probationes ſufficere, qñ agitur inter præſentatos incidenter de Iurepat.quòd in dubium per Ordinariũ non reuocatur.Item notandum, c.cõſultationibus (vt quaſi poſſeſſio attendatur) non procedere, quando conſtat de proprietate alterius. Abb ibi num.9. & ita fuit dictum in Rota in vna Firmanen. Iurispatr. 25. Maij 1588.coram Illuſtriſſ.Blanchetto.

3 Tertio notandum, quod quamuis Inſtrumenta præſentationum antiquarum non ſint in forma probanti, cum nõ fuerint extracta, parte citata, nec ab habente auctoritatem illa extrahendi, tñ ſi ſunt antiqua, & apparet de obſeruãtia, probant, quia ſcripturæ minus ſolemnes recipiunt robur ab obſeruantia ſubſecuta. Aym.conſ.101.nu.4.& conſ.159. nu.1.& ita fuit dictum in Rota Romana in vna Calaguritana Aprutinen.Iurispat.27.Februarii, 1584.corã Bubalo, quãuis non conſtaret de obſeruantia in omnibus. Adminicula etiã operantur, vt ſcripturæ informes probent. Aym. cõſ.35.n.6.& fuit dictũ in Rota corã Card.Seraph.4.Martij 1580.in vna Salamant.Iuriſdict. Itẽ in Inſtrumẽtis antiquiſſimis non habet locum recognitio, ſed in antiquis. Bal.

in

in auth. quas actiones. C. de ſacroſanct. Eccleſ. & ita fuit dictum in Rota in vna Romana Caſtri. 4. Februarij, & 9. Martij 1573. coram Litta, vbi, quòd ita ſeruat Rota.

4 Quarto notandum, quod iuxta Lambert. de Iurepatr. in prima parte ſecundi lib. art. 22. prima quæſt. princ. quaſi poſſeſſio patris dicitur quaſi poſſeſſio filij in incorporalibus, & transfertur in filium ſine apprehenſione. Hæc opinio fuit à Rota Romana improbata, & fuit dictum contra Lambertinum, vt neceſſarius ſit actus apprehenſionis, ita quod licet defunctus eſſet in quaſi poſſeſſione præſentandi rectorem ad beneficium, illa quaſi poſſeſſio non tranſit in heredem ſine apprehenſione. Ita habetur in deciſione 5. de cauſ. poſſeſſionis per Achill. de Graſſis, & fuit etiam reſolutum in vna Pampilonen. Iuriſpatronatus 18. Iunij 1584. coram Orano, quæ opinio contra Lambertinum late probatur dicta deciſ. 5. & ſignanter, quia opinio Lambertini eſt contra generalitatem legis, cum heredes. ff. de acquir. poſſeſſ. qui textus à fortioribus procedit in incorporalibus.

5 Item ſolet quæri, an amittatur quaſi poſſeſſio à patrono non prēſentante, ſi ſunt plures patroni, & vnus non patronorum ex alio iure non præſentantium præſentat, & alij præſentant. Concluſio eſt, quòd ſi omnes patroni ſunt ex eodem iure, nempe conſtructionis, non amittitur quaſi poſſeſſio non præſentantiū, ſed præſentātes conſeruāt poſſeſſionem non præſentantium: ſi verò ex diuerſis Iuribus deſcendunt, nempe alij ex fundatione, alij ex dotatione, & alij ex conſtructione, tunc prēſentantes ex vno Iure non conſeruāt quaſi poſſeſſionem aliorū. Ita ſingulariter Abb. in conſ. 54. vol. 1. Lamb. 1. p. 2. lib. q. 16. 3. q. princ. pulchre, & fuit pluries in Rota Romana determinatum.

6 Item notandum, quod quamuis Ius patronatus eſſet ex dotatione alicuius laici, ſi poſtea fuit tranſlatum in Eccleſiam per laicum, non dicitur amplius laicale, ſed Eccleſiaſticum, c. vnic. §. fin. De iurepatronatus in 6. & ſucceſſiue cum vacauerit in menſe reſeruato Papæ, comprehenditur ſub regula Cancellariæ, reſeruatoria, & proinde non põt fieri præſentatio ad illud in menſibus Papæ reſeruatis cap. cum dilectus. de Iurepatr. ita fuit reſolutũ in Rota Rom. in vna Valentina beneficij 26. Martij. 1593. coram Orano.

7 Notandum vlterius, quod licet olim in Rota Romana deciſ. 1. de Iurepatr. in antiquis fuerit dictum, patrono currere tempus ad præſentandum à die vacationis, & nõ à die notitiæ, & eandem opinionem tenet, atque probare conatur Lambert. ſecunda parte 2. lib. art. 8. primæ q. princ. nihilominus hodie Rota ſeruat cõtrarium, vt currat tempus à die ſcientiæ, contra Lambertinum. Ita habetur in deciſ. Veralli 3. par. deciſ. 248. vbi late, & reprobatur d. deciſ. 1. quin etiam in vna Signina Iurispatronatus 12. Iunij 1596. coram Domino Orano fuit dictum, quod ſi impetratur beneficium de Iurepatr. laicorum per deuolutionem ad Sedem Apoſtolicam ob non factam præſentationẽ intra tempus à Iure ſtatutum, non valet impetratio, niſi probetur ſcientia certa, & indubitata patroni vacationis beneficij: quia tempus limitatum patronis non currit à die vocationis, ſed ſcientiæ. Abb. in c. fin. nu. 6. de Iurepatr. Rocchus in verbo, honorificum. q. 27. num. 57. & ſcientia eſt probanda certa, & indubitata. Lap. alleg. 78. nu. 12. Berous conſ. 68. num. 86. lib. 1. Puteus deciſ. 6. de præbendis. & ignorantia veriſimilis præſumitur propter abſentiam beneficiati à loco beneficij, quando deceſſit. Abb. Felin. & alij in cap. cognoſcentes. de conſtit. & impoſſibile eſt patronos neglexiſſe

xiſſe ius ſuum ſi ſciuiſſent obitum beneficiati. arg. l. cum, de indebito. ff. de probationibus. facit, quod communiter receptum eſt, ignorantiam ſemper præſumi, niſi ſciẽtia pro-
8 betur. l. verius. ff. de probation. c. præſumitur. de reg. iuris in 6. ſed an patronus præſentans abſentem ſatisfaciat? reſpondetur quod non, ex gloſſ. in Clem. dudum, §. ſtatuimus. & ibi. Anchar. num. 17. de ſepultur. Abb. in cap. ea noſcitur. de his quæ fiunt à Prælatis. & conſ. 76. num. 2. lib. 2. cum alijs per Lambert. de Iurepatr. lib. 2. par. 1. q. 11. ita fuit reſolutum in vna Burgen. portionis 7. Maij 1588. coram Domino Bubalo, & in vna Regienſi Prioratus coram Illuſtriſſ. Pamphilio 1587. in qua fuit etiam dictum, quod licet ſuſtineri poſſit pręſentatio de abſente, quando pręſentatus eſt taliter notus habẽti illum inſtituere, vt examine nõ indigeat, hoc intelligitur, ſecuta acceptatione pręſentati, & ratificatione infra tempus datum ad pręſentandum, & quod fuerit admiſſa ab Ordinario ex Cardinali in cap. fin. de Iurepat. Abb. d. conſ. 76. nu. 3. lib. 2. Rota deciſ. 3. de Iurepatr. in nouis. & fuit dictum, pręſentationem factam de abſente ordinato ab Epiſcopo valere, quia pręſumitur habere illius notitiam, nõ tamen ſufficit notitia, vbi examen eſt omnino neceſſarium, vt in Eccleſia parochiali, & notat Lambert. d. q. 11.

9 Notandum etiam circa probationem Iuriſpat. quod im memorabilis non poteſt probari per ſcripturas: ſiquidem cum vltra poſſeſſionem requiratur probatio, memoriam non extare in contrarium, iuxta gloſſ. in c. 1. de pręſcrip. in 6. id probari non poteſt per ſcripturas, quę tantũ poſſunt probare memoriam extare. ita Ioan. And. in d c. 1. de pręſcript. relatus in additione ad gloſſ. Alex. in conſ. 16. lib. 5. & fuit deciſum in Rota Romana in vna Veronenſi coram

Illuſtriſſimo Pamphilio die 18. Martij 1596. Vnde cauti debent eſſe patroni, vt vltra ſcripturas adducant teſtes ſuper immemorabili.

10 Item notandum, quod per Concil. Trident. cap. 9. ſeſſ. 25. non eſt ſublatum Ius præſentandi, competens de Iure communi, quod pertinet ad monachos, & Canonicos rectores parochialium præſentādi Vicarios, qui exerceant curam animarum: nam ad eos pertinet Ius præſentandi, & ad Epiſcopum Ius inſtituendi. cap. de monachis. de præben. c. 1. vbi gloſ. in verb. præſentatur. & ibi doctores de capellis monach. in 6. & ita fuit reſolutum in vna Tiraſonenſis Iuris præſentandi coram Domino Bubalo 23. Maij 1588.

11 Item notandū in hac materia, quod enunciatiuæ pluriū Inſtrumentorum æquipollent famæ, & probant famā. Bal. & Caſtrus in l. cum aliquis. C. de Iure deliberan. Aret. conſ. 42. Caputaq. deciſ. 444. & 337. p. 3. & fuit dictū in vna Aretina Capellaniæ 22. Iunij 1590. coram Domino Comitulo, & coram Domino Bubalo, in vna Taurien. Plebis de Medull. 16. Decembris 1588.

12 Item notandum, quod vt enunciatiuæ probent in antiquis, requiritur quod procedant à perſonis non habētibus intereſſe. Aretinus in c. cum cauſam. de probation. col. 4. & ibi Felin. ſub n. 4. Aymon. de antiq. temp. p. 1. §. ampliatur. n. 17. Achill. deciſ. 5. de Iurepat. & fuit dictū in vna Nouar. beneficij 5. Nouemb. 1586. coram Illuſtriſſ. Pamphilio.

13 Circa probationem deſcendentiæ, in antiquis leuiores probationes ſufficiunt, vt poſt gloſſ. ord. in l. 1. ff. de probat. dicunt Aretin. conſ. 37. num. 1. Cephal. conſ. 137. lib. 1. num. 45.

14 Item notandum, quod Inſtrumēta ſunt extrahenda parte ci-

te citata, deciſ. 1. de fid. Inſtrum. in nouis, ſed hoc non procedit, quando fuerunt extracta partim ab eiſdem Notarijs, partim a ſucceſſoribus in officio, & habentibus facultatem regiam illa extrahendi, quia cenſentur eſſe in forma probanti, iuxta decis. Put. 14. de fid. Inſtrumen. Caputaq. 351. part. 2. nec in his terminis loquitur deciſio 1. de fide Inſtrumen. & ita fuit dictum in vna Mediolanenſis Iurispatronatus 29. Ianuarij 1589. coram Comitulo. Item fallit, quando pars eſt in cauſa, ne formiter extrahantur, cum in odium impedientis quoquo modo legitimam extractionem, ſtetur ſcripturis informibus cum earum ſimplici copia. Bald. in l. publicati. num. 8. 9. C. de teſtam. Dec. conſ. 36. Pereg. deciſ. 159. lib. 2. Et ita fuit reſolutum corã Seraphino in vna Carthaginenſis portionis 14. Nouembr. 1594. & coram Illuſtriſs. Millino in vna Aſtoricen. Prioratus 13. Maij 1598. in qua fuit dictum, præſumi impedimẽtum præſtitum à parte, cuius commodum dumtaxat tangebat ad notata per Bart. in l. fin. ff. de quæſt.

15 Pręterea notandum, fuiſſe reſolutum in Rota Romana in vna Parmen. beneficij 28. Nouembr. 1586. coram Dño Gipſio, inſtitutionẽ beneficij factam ab Ordinario eodem die reſignationis, fuiſſe nullã, ex quo edicta appoſita non fuerunt iux. formam c. fin. de elect. in 6. quod habet decretum irritans: & licet loquatur in electione tantum, locum etiam ſibi vendicat in præſentatione. Put. deciſ. 306. lib. 1. & pluries fuit reſolut. in Rota Rom. & cũ verſemur in prohibitis, quia Ordinarius nõ põt procedere, niſi ſecundũ formã d. c. ſi. credendũ ipſi non videtur per ea quæ tradit Bar. in l. ſi forte. n. 4. & 5. ff. de caſtren. pecul. maxime ſi in proceſſu edicta non reperiuntur, & veriſimile eſt appoſita non fuiſſe, cum reſignatio, & inſtitutio vna, & eadem die

ema-

emanauerit. Vnde impoſſibile eſt,quod appoſita fuerint cum termino competenti, prout requiritur.

16 Item notandum, quòd Iuſp. vniuerſitatis requirit probationem per ſcripturas authenticas,iux.c.9.ſeſſ.25.quando ſe fundat in præſentationibus; ſed quando ſe fundat in dotatione, vel fundatione,poteſt vti teſtibus: quia Concilium ſtatuit, quod probetur Iuſpatronatus per legitima documenta, appellatione quorum nedum inſtrumenta, ſed etiam veniunt teſtes,præſumptiones, & aliæ probationes à iure communi approbatæ, gloſ.in c.1,& ibi Archid. de except. in 6. in verb. documentis. & ita fuit dictum in Rota in vna Lucana plebis 22. Iunij 1590. coram Domino Orano. igitur quando conſtat de Iurepatr. vniuerſitatis, per legitima documenta non eſt opus probare continuatas præſentationes per quinquaginta annos, quia Concilium hoc requirit, vbi Iuſpatron. ſolum probatur per præſentationes temporis immemorabilis propter præſumptionem vſurpationis, quæ ceſſat, vbi adſunt legitima documenta.

Item notandum, **fuiſſe reſolutum** in Rota in vna Bo-
17 nonien. Iuriſpatronatus **20.** Martij 1589. coram D. Gipſio, præſumi vſurpationem in Iurepat. vniuerſitatis, ſiue villa ſit magna,ſiue parua,quinquaginta focularioꝛum, cũ Concilium generaliter loquatur, nec diſtinguat, l. de pretio.ff de Publicia.maxime,quia rationes,propter quas Eccleſia præſumitur libera, militant etiam in parua villa: nã poteſt eſſe, quod ex oblationibus fidelium, & hominum dictæ villæ Eccleſia prædicta fuerit conſtructa, nõ tamen animo acquirendi Iuſpatron. Achill. deciſ.4. de Iurepatr. Put.deciſ.57.& 705.lib.1. Creſcent.13. Verall. 128.part. 2. poſt Lambert. & Rocchum de Iurepatr. & ita fuit alias de-

deciſum coram Illuſtriſſimo Pamphilio in vna nullius Archipresbyteratus 2. Maij 1588.

Item notandum, quod donatio Iuriſpatronatus admiſſa
18 à Vicario, qui huiuſmodi facultatem ſpecialiter ſibi commiſſam fuiſſe non docuit, prout requiritur ad c. cum generali. de officio Vicarij in 6. non valet. Verum ſtantibus multiplicatis præſentationibus, factis vigore d. donationis ab Epiſcopo, ſucceſſiuis temporibus admiſſis, de conſenſu illius dubitari non poſſe, fuit dictum in Rota in vna Bononienſ. Iuriſpatronatus coram Domino Gipſio 27. Nouembris 1587. Lambert. de Iurepatronatus part. 2. lib. 1. art. 7. in fine & pluries fuit in Rota deciſum.

Vlterius notandum, Iuspatronatus in Eccleſia Colle-
19 giata, & Conuentuali ad finem præſentandi non poſſe competere niſi oſtenſo priuilegio Apoſtolico, conceſſo in limine fundationis, iux. gloſ. not. in c. nobis. de Iurepatr. in verbo, de ſua iuriſdictione. & ita fuit ſæpius reſolutum in Rota in vna Aſtoricenſis Prioratus 18. Decembris, 1598. coram Seraphino, in qua dicitur, in pluribus cauſis id fuiſſe deciſum. item in vna Alben. Prioratus, & Oueten. Abbatiæ, & fuit etiam deciſum in vna Regienſ. Prioratus 9. Maij 1588. coram Illuſtriſſ. Pamphilio. Mohed. decis. 340. Puteus 379. quod priuilegium præſumitur ex diuturnitate temporis, concurrente obſeruantia, ex Abb. in cap. Cura. de Iurepatronatus. Dec. conſ. 115. & talis, qualis de Iure requiritur, & ſic quod interuenerit in limite fundationis, vel dotationis. Aret. conſ. 16. cum adduct. per Gabr. concluſ. 1. de preſumption. num. 70. ita fuit deciſum in d. Regien. Prioratus coram Illuſtriſſ. Pamphilio.

20 Item notandum, quod non poteſt Epiſcopus concedere Iuſpatronatus ex augumento dotis, niſi Eccleſia

eſſet

eſſet prorſus indotata. Rocchus de Iurep. in verbo, dotauit.q.2.Abb.conſ.28.lib.2. & non ſufficit quod ſit depauperata, niſi dos in totum ſublata ſit, vt ibi per Rocchum, & habetur in deciſ.Lucana Decanatus, 528.part.1. & tanto magis, quando verſamur in beneficio ſimplici, cuius non requiritur magna dos: & ſic ille dicitur potius ditator quam dotator, vt per Abb. conſ.106. num.4. lib.2. Lambert.1.part.1.lib. q.6.art.6. Et ita fuit dictũ in vna Sarnen. beneficij coram Illuſtriſſimo Millino, 1599. in beneficio ſimplici, habente dotem ducatorum ſexdecim, vt non potuerit acquiri Iuſpatronatus propter augmentum dotis.

SVMMARIVM.

1 *Iuſpatronatus competens familiæ, an illa extincta extinguatur.*
2 *In Iurepatronatus legato, vel donato familiæ ſucceditur in capita, & non in ſtirpes.*
Idem quando competit pluribus vt vniuerſis.
3 *In venditione omnium bonorum mobilium, & immobilium, Iurium, & actionum vniuerſarum, venit Iuſpatronatus.*
4 *Iuſpatronatus quando veniat in venditione fundi, vel palatij.*

Varia de Iurepatronatus. CAP. CI.

1 PROSEQVENDO eandem materiam Iuriſpatronatus, quæritur, an Iuſpatronatus competens illis de familia, extinctis illis extinguatur, vel tranſeat ad heredes vltimi de illa familia. Lambert. de Iurepatr. art.5. 2. quæſt. principalis, 2. part. 1. lib. tenet extingui. Contrarium, & verius tenent Anchar. conſ.81. & Card. conſ.4. de Iurep. qui probant prouiſionem hominis non tollere prouiſionẽ legis: caſus enim omiſſus relinquitur diſpoſitioni Iuris cõmunis.

munis l.ſi cum dotem.ff. ſolut.matr.l.commodiſſime.ff.de liber.& poſthum.vnde caſus deficientis familiæ à teſtatore omiſſus relinquendus eſt diſpoſitioni iuris cõmunis, quod permittit Iuſpatronatus tranſire ad heredes extraneos. hæc poſterior opinio contra Lambert. fuit approbata in Rota Romana in vna Cremonen. Iuriſpat. 6. Iunij 1578. coram Seraphino, & fuit dictum, Lambertinum intelligi debere, quando verbis fundatoris apparet ipſum limitare voluiſſe Iuſp. vt ad alios non tranſiret, quam ad expreſſos; & verba, de familia, non important taxatiuam aliquam, ni-
2 ſi addantur alia verba denotantia taxationem. Secundo animaduertendum, quod licet in Iurepatronatus ſuccedatur in ſtirpes, & non in capita, Clem. ſi plures. de Iurep. tamen eius diſpoſitio recipit notabilem limitationem, vt procedat, quando ſucceditur iure hereditario, ſecus ſi alio Iure, nempe legati, vel donationis, quia tunc ſi legetur, vel donetur Iuſpatronatus familiæ, omnes de familia ſuccedunt in capita, & non in ſtirpes. Ita Alex. de nouo.conſ.63. n.3.& 4.ex Bald.in l.2.ſub n.4.C.de ſuis & legitimis. idque tenuit Rota Rom.in vna Regien. Prioratus corã Penia, 13. Nouẽbr. 1601. limitatur ẽt d.Clem.ſi plures. vt procedat, quãdo Iuſp. pertinet ad ſingulos, vti ſingulos, non vti vniuerſos: ſiquidẽ quando cõpetit alicui collegio, ſeu familiæ, vti vniuerſis, fit præſentatio ꝑ capita, & nõ per ſtirpes. Ita Lãb.de Iurep.2.part.1.lib.25.art.1.q.princ.n.17.& ſecuta Rota Rom. coram Illuſtriſs. Card. Pamphilio in vna Staturien. Iuriſp. 11. Ian. 1583. vbi ex coniecturis enumeratis fuit dictum, quoddam Iuſp. cõpetere quatuor familijs, nõ tãquam diuerſis corporibus, ſed tãquam facientibus vnũ corpus ſub nomine familiæ: & alias in vna Burg. Abb. 16. Iunij 1589. coram Dño Penia fuit reſolutum in Iurepatr.

ſuc-

ſuccedi in ſtirpes, & non in capita, niſi obſeruantia eſſet in contrarium. Tertio notandum, quod in donatione omnium, & quorumcumque bonorum mobilium, & immobilium, Iurium, & actionum vniuerſarum, non venit Iusp. niſi adſit villa, vel Caſtrum, continens iuspatr. ita dicit Innoc. in c. ex litteris. & ibi Cardinalis de Iurepatr. Dec. in cap. ſedes. num. 3. de reſcriptis. Lambert. in 2. part. 1. lib. 6. art. 49. princ. Couar. variar. reſol. lib. 1. cap. 13. num. 4. Contrariam opinionem tenet Abb. in d. c. ex litteris. num. 12. an in donatione omnium bonorum. Dec. conſ. 127. num. 2. vbi de communi Put. 351. lib. 2. Ferret. conſ. 179. num. 2. & hanc opinionem ſecuta eſt Rota Romana in vna Cremonen. Hoſpitalis 5. Martij 1586. coram Domino Seraphino, & fuit dictum, Decium in c. ſedes. loqui in iuribus ad certum locum reſtrictis, & eodem modo doctores relati à Couar. neque opin. Lambert. fuit viſa vera; fundat enim ſe in reſtrictione, quæ inducitur ex particula illa, mea. quæ nihil facit, vt animaduertit Rebuff. in l. bonorum. ff. de verb. ſignif. non obſtat, quod dictio, bonorum, ſit reſtricta ad mobilia, & immobilia, quia vlterius proceſſum fuit ad iura, & actiones vniuerſas, & ideo ceſſat obiectum, appellatione bonorum in contractibus non venire vniuerſitatem, vt per Bald. in conſ. 1. num. 4. lib. 3. venit enim Iuspatr. appellatione Iurium vniuerſorum. Bald. conſ. 32. num. 3. lib. 1. nam tranſit cum vniuerſitate d. c. ex litteris. & c. cum ſæculum. de Iurepatr. Berous conſ. 66. num. 29. conſ. 78. num. 2. lib. 3. & hæc notanda ſunt propter auctoritatem Rotæ Romanæ, quæ magna eſt. No-
4 tandum etiam ſecundum communem opinionem in d. c. ex litteris. cum venditione fundi non tranſire Iuspatronatus, ſiue habeatur aditus per ipſum fundum, ſiue aliunde

per

per aliquam viam publicam, de qua teſtatur Rocchus de Iurepatron.in verbo, is à quo.q. 23. & eam ſequitur Lambert. 2.part. 1.lib.art. 17.q. 5. princ. Sequitur etiam Couar. d.cap. 13.num. 3.limitans in fundo,qui vniuerſitatem conſtituit,intra quem dominus haberet Iusp. & alia iura: tunc enim tranſit cum vniuerſitate, ac ſi venderetur Caſtrum, vel villa, in qua eſſet Iuspatronatus, per tex.in c. cum Bertoldus. de re iudic.cum venditione vero palatij magis cõmunis opinio eſt,vt non tranſeat, vt teſtatur Rocchus loco citato: ſed Lamber.art.8. d. q. 5. diſtinguit, quod aut capella palatij, in qua eſt Iuspatronatus, habet aditum aliunde per aliquam viam publicam, & non tranſit Iuspatronatus: quare patronus poterit expedire omnia ſibi competentia ſine palatio; non ſolum enim competit præſentare, ſed etiam debetur ei honor in Eccleſia, vt ius præceſſionis,& poteſt accedere ad Eccleſiam,& videre,an res bene cuſtodiantur per ſacerdotes, vt poſſit ſuperiori denunciare, vt in cap. filijs. 16. q. 7. cap. nobis. de Iurep.notatur in gloſſ. in cap. Piæ mentis. d. c. & q. aut non habet aditum niſi per palatium, & tunc, quia Capella facta eſt pro ſeruitio inhabitantium tantum, & non pro poſteris, & hoc conſtaret Epiſcopo ex coniecturis, veniret Iuspatronatus:limitata eñ cauſa,ſcilicet ædificationis Capellę.limitatum debet parere effectũ pro illis de palatio vulgatis iuribus:& hæc opinio videtur rationabilis. Nihilominus aduertendũ,in Rota Rom.die 19.Febr.1588.in vna Pampilonen.Iurispatr.coram Illuſtr.Pamphilio fuiſſe dictũ,cum venditione palatij in Regnis Nauarrę venire Iuspatronat. continent enim palatia in d.Regnis ſub ſe tributa,præeminentias,iura,& actiones,& ſic ſunt quid vniuerſale,quo caſu indubitatum eſt tranſire Iuſpatronatus.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Præſentare an poſſit patronus mortuo vno ex præſentatis, lite pendente, vel cedente.*
2 *Vendita Vniuerſitate ſi fiat mentio Iurispatronatus in venditione, quando tranſeat, vel amittatur Iuspatronatus.*
3 *Donatio Iurispatronatus propter ſeruitia eſt ſimoniaca.*
4 *Honorantiæ debitæ patrono quando vendi poſſunt.*
5 *Ius præſentandi an tranſeat in conductores, ſeu affictatores Caſtrorum.*
6 *Patronus non poteſt in limine fundationis apponere conditionem, quod ipſe nominet Capellanos amouibiles ad curam animarum.*
7 *Patronus non poteſt in dotatione apponere, quod Eccleſia diruta reuertatur dos ad ipſum.*

Varia de Iurepatronatus. CAP. CII.

1 DICIT tex.in cap.1.vt lite pendente.in 6. quod lite pendente vno ex electis mortuo, vel cedente, non poteſt alter eligi, qui tex.an habeat locum inter præſentatos, vt vno mortuo, vel cedente, alter præſentari nō poſſit, magna eſt altercatio inter dd.Ioan.Andreas in d. cap. 1. putat idem eſſe in præſentationibus laicorum poſt quatrimeſtre, non ante, cum eo tempore illis cumulare liceat,cap.cum aut.de Iurep.quem Doctores communiter ſequuntur: quia cum patronus intra quatrimeſtre viuente primo præſentato poſſit accumulare, multo fortius, eo mortuo. contrariam opinionem tenuit Ioannes Calderinus in conſ. 1.vt lite pendente.eamque pluribus probat,vt capitulum primum,vt lite pendente. in 6. procedat etiam in præſentatis, quorū vno mortuo, vel cedente alter præſentari non poſſit, etiam intra quatrimeſtre, dicens iura facien-

facientia mentionem de cumulatione, habere locum, & loqui, quando præſentatio facta eſt de vno, & non qñ plures fuerunt à principio præſentati,& ad inuicem litigant, in quibus militat ratio dicti capituli primi, ne Eccleſiæ propter lites diſpendia patiātur. Lamber. de Iurep. 1. par. 2. lib. art. 12. 6. q. princ. tenet cum communi: nihilominus Rota Romana ſæpius iudicauit ſecundum conſil. Calder. vt per Sarnen. ſuper regula de ſubrog q. 13. quem tamen Rota intelligit procedere, quando lis penderet inter duos præſentatos à diuerſis patronis; nam tunc non eſt licitum variare, nec vno defuncto poteſt alius præſentari; ſecus autem vbi lis verteretur inter alios, quia tunc non prohibētur patroni præſentare, alias ſequeretur, quod poſſet de facili impediri patronus introducendo litem ſuper beneficio: & ita fuit deciſum in vna Bergomen. Capellaniæ 19. Iunij 1579. corā Domino Bubalo. Allego frequēter deciſ. Rotæ Romanæ própter magnam auctoritatem, & vt inferiores Iudices ſciant quid ſeruetur in tribunali ſupremo, ad quod ab eorum ſententijs appellatur. Quod vero ad diſpoſitionem c. 2. vt lite pendente. in 6. vbi diſponitur, quod ſi beneficiatus, contra quem ſuper beneficio litigatur, cedit, vel decedit, ſi alius lite pendente, cum ſuperſtite fuerit electus, non valet electio, an habeat locum in præſentatione, vt illa non valeat. & dicendū eſt qđ ſic; qđ præſentatio non valeat, vt dicitur expreſſe in d. text. ibi, vel etiā pręſentetur. & loquitur qñ vnus fuit iā beneficiū adeptus, & poſtea mouetur lis. ſed c. 1. qñ neuter poſſidet beneficiū. ita Lamb. ar. 13. d. 6. q.

2 Secundo notandum, eſſe magnam controuerſiam inter Doctores, an vendita Vniuerſitate temporaliū, in qua erat Iuſp. ſi in venditione fiat mentio Iur. ſp. tranſeat aliquando Iuſp. vel ſemper quando exprimitur amittatur. iuxta cap.

quia clerici.de Iurep.Ioan. And.in cap. vnico de Iurepatr. in ſexto dicit, quod tranſit Iuſpatronatus in emptorem, ſi in fine Inſtrumenti fiat mentio illius declaratiuæ, nempe, quod venditor declarat animum ſuum fuiſſe,vt omnia iura tranſirent in emptorem, etiam Iuſpatronatus, ſecus, ſi in diſpoſitiua, vt ſi coniūctim fiat expreſſio Iuriſpatronatus in venditione, tūc non tranſit, quamuis dicta expreſſio nō fuerit neceſſaria.Sequitur Dominicus in d.c. vnico,& omnes communiter tenent, vt poſſit exprimi Iuſpatronatus declaratiue poſt vēditionem, ſed non quādo venditur vnà cum Vniuerſitate coniunctim.Alii diſtinguunt,quod ſi ponatur dictio,cum,trāſeat Iuſpatronatus, vt ſi dicat, vendo Caſtrum cum Iurepatron. quia dictio,cum,denotat acceſſionem quandam, & acceſſoriè poteſt vendi Iuſpatron. c. cum ſęculū.c.ex litteris. de Iurepatr. ſed ſi ponatur dictio, &,vt vendo Caſtrum,& Iuſpatron.non valeat venditio.ita Abb.in c.querelam. de ſimonia. quem ſequitur Marianus. Felin.d.c.querelam. tenet venditionē eſſe nullam, ſiue ponatur dictio,cum,ſiue dictio,&.Sequitur Lamber. 2.par. 12 lib. 2. art. 5. q. princ. ſiquidem dictio, cum, diſponit æque principaliter,l. ſi illi cum illo.ff.de vſufruct.leg.Rota Romana dixit,quod etiam quando in inſtrumēto venditionis, in narratiua,vel in traditione poſſeſſionis Vniuerſitatis, fit mentio Iuriſpatr.dummodo non in diſpoſitiua,tranſit Iuſpatr. ita fuit deciſum in vna Pampilonen. Iuriſp. 19. Febr. 1588.coram Illuſtriſſ.Cardin.Pamphilio.hæc nota; quia ſi vendatur Iuſpat.venditio eſt nulla quoad Iuſpat. & Eccleſia efficitur libera, ita qđ qui primo habebat inſtituere,habebit modo liberam collationem,ac ſi beneficiū nō fuiſſet Iuſpat.ita Innoc.Abb.Card.& cōis in d. c. quia clerici. de Iurep.Notādum etiā alias fuiſſe reſolutum in Rota Romā

in vna Calaguritana præeminentiarum 24. Aprilis 1592.
3 coram Gipſio, ac late probatum, donationem Iuriſpat. eſſe ſimoniacam propter ſeruitia, & præmia laborum, ex quo donatarius per plures annos apud Regē, & eius miniſtros operam dederat, vt donans recuperaret ſtatum, prout recuperauit: & ita fuit dictum, non obſtante confirmatione Nuntij, nec conſuetudine allegata, quæ cum ſit nutritiua peccati, nullo temporis ſpatio pręſcribi poteſt. probabatur etiam in illo caſu promiſſio Iuriſpatronatus in recompenſam, poſtea donatione ſecuta; poterit tamē patronus vēdere honorantias, ſeu fructus Iuriſpatr. quos ſibi reſeruauit in
4 fundatione cum conſenſu Epiſcopi abſque labe ſimoniæ, etiam ſi vendat Ius percipiēdi fructus, dummodo retineat titulum apud ſe: Ita Abb. in c. præterea. el 2. de Iurepatr. D. Th. 2. 2. q. 100. ar. 4. Sot. de Iuſt. & Iure lib. 1. q. 7. col. 51
5 Tertio animaduertēdum, conductores, ſeu affictatores Caſtrorum ſæpe prætēdere pręſentare ſub pretextu, quod Iuſpatr. transferatur cum Vniuerſitate temporali, titulo locationis, ſi villa, vel Caſtrum locetur, ſeu arrendetur, per textum in c. ex litteris. de Iurep. vbi habetur Iuſp. tranſire in conductorem villæ datæ ad firmam, & contractus firmę dicitur cōtractus locationis. Contrariū tenet Paulus de Caſtro in conſ. 67. in 1. p. in Chriſti nomine, amē. dicēs text. in d. c. ex litteris. loqui, quando trāſfertur vtile dominium, vt in feudo & emphyteuſi, & illud vocabulum, ad firmam, intelligi, de emphyteuſi, & hanc eſſe magis cōem opinionē dicit Rocchus de Iurep. in verbo, ipſe vel is à quo. q. 26. & eum contra Abbatem in d. cap. ex litteris. defendit Lamb. 1. par. 1. lib. 2. art. 8. q. princ. locare enim, vel arrendere nihil aliud eſt quam fructus rei vendere, & propterea non trāſit Iuſpat. nec fructus Iuriſpatronatus, ſcilicet pręſentare, cum vendi non poſſit, & dicit Bart. in l. 1. C. de Iurep. emph. cō-

tractum emphyteuticum vocari precariã, liuellum, & affirmam,& ad pẽſionem,& quocunque nomine nuncupetur, dicit ipſe, emphyteuſis eſt. Sequitur Iaſ.& ſic nõ eſt facienda vis in d. cap. ex litteris. nec eſt alius text. qui dicat cum locatione villæ trãſire Ius pręſentãdi; ad illum vero, penes quem eſt factum ſequeſtrum, tranſit Ius præſentãdi, Innoc. in c. examinata. de iudiciis. & eſt magis communis opinio, quod ſiue Iuſp. ſequeſtretur de per ſe, ſiue cũ aliqua Vniuerſitate, in qua ſit Iuſp. vacãte Eccleſia, ſequeſter poterit pręſentare: nõ tamen dicetur pręſentare nomine proprio, ſed nomine, & pro parte vincẽtis, de qua teſtatur Lãbert. in 2. par. 1. lib. art. 3. quæſt. 9. princ.

6 Vltimo ſingulariter notandũ in hac materia, quod quãuis patronus in limine fundationis beneficii poſſit apponere conditiones, & pacta contra Ius commune, dummodo adhibeatur cõſenſus Epiſcopi, c. Cum dilectus. c. præterea. c. nobis. de Iurepatr. tamen non poteſt ſibi reſeruare Ius nominandi, & amouendi miniſtros ſtipendiarios, qui exerceant curam animarum, ſed bene poſſet alios Capellanos amouere, ex cõditione appoſita in fundatione: nam Capellani in beneficijs curatis debent eſſe perpetui. c. 1. De Capell. monach. in ſexto. ita dicit Lamb. 1. p. 1. lib. 9. q. art. 2. nu. 16. & fuit dictum in Rota Rom. in vna Tolet. Iurisnominandi 29. Nouemb. 1582. & 28. Ian. 1583. corã Oradin. niſi adeſſet verus rector, qui habet titulũ, tunc poſſent deputari coadiutores ad exercendũ curã animarũ, & ita pro-
7 cedit conſil. Ant. de But. 3. Itẽ notandum, nõ valere conditionẽ appoſitã in dotatione, ꝙ diruta Eccleſia reuertatur dos ad patronũ. Anc. cõſ. 297. n. 7. Paul. de Cittad. de Iurep. p. 3. cauſa 2. Lamb. 1. p. 1. lib. q. 5. ar. 8. n. 19. & q. 6. ar. 4. n. 11. & 12. nec valet pactũ de cõſenſu Epiſcopi, qđ diruta Eccl. fundus ad patronum reuertatur. Lamb. d. lib. 1. p. 1. ar. 1. q. 9.

horum

Digitized by Google

horum cauſa eſt, quia ſemel Deo dicatū ad humanos vſus amplius non eſt reuocandum.reg.ſemel. de regulis Iuris.in ſexto.non obſtat doctrina Bald.in l. dictam. C. de condit. ob cauſam. & Tiraquell. de retract. §.fin. num. 14. & 15. quòd quando conſtat donantes Eccleſiæ alias donaturos nō fuiſſe,niſi modo adimpleto, datum repetitur ab Eccleſia recuſante modum adimplere, ex quo datum non dicitur effectum ſimpliciter Sācta ſanctorum, ſed cum ſua cauſa, quia nullus iſtorum loquitur in dato pro dote, in quo caſu habemus particulares auctoritates, reprobātes huiuſmodi pactum.Felin. quoque in cap.cum venerabilis. num. 33.de exceptionibus,neque loquitur in hoc pacto.Ita fuit reſolutum in Rota, in vna Lucana Decanatus 1. Decembris. 1581. coram Aldobrandino, poſtea Papa Clemente Octauo.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium propter frigiditatem, vel maleficiū quando ſeparandum.*
2 *Habitatio per triennium quando dicatur formiter facta à frigidis & maleficiatis.*

De frigidis,& maleficiatis varia. CAP. CIII.

1 INTER cauſas matrimoniales difficilis eſt admodum illa, in qua agitur de ſeparatione propter frigiditatem, aut maleficiū: circa quam plura Iura emanarunt toto tit. de frigidis, & maleficiatis. Vt autē Iudex in re tam graui mature procedat,ſtatuēda eſt cōcluſio, qđ aut impedimentum frigiditatis eſt naturale, & viſibile, vt ſenſu oculorum percipi poſſit à medicis, vt ſi membrum

virile ſit ſectum, vel aridum, aut quid ſimile, & ſtatim fit ſeparatio matrimonij, non expectata cohabitatione per triennium: ſi vero impedimentum frigiditatis non eſt viſibile, ſed coniuges ambo confitentur impotentiam naturalem, tunc accedente ſeptima manu propinquorum, vel vicinorum bonæ famæ, fit ſeparatio, non expectato triennio: ſed quando alter coniugum negat impotentiam, ac vitium non eſt viſibile, tunc iniungenda eſt pœnitentia, & debet indici cohabitatio per triennium. & ita intelliguntur cap. laudabilem. & cap. fin. de frigidis, & maleficiatis. & hæc eſt communis opinio, de qua teſtatur Abb. in d. c. laudabilem. Ipſe vero Abb. impugnat ſecundum dictum, vt nō ſtatim debeat fieri ſeparatio, qñ vterq; confitetur, ſed debeat expectari trienniū; quia iſtud trienniū datur ad experimētū copulæ coniugalis, quæ ratio fortius ſibi vendicat locū, qñ vterque confitetur frigiditatem, quam quando vnus aſſerit, alius negat, & ſignanter, quia textus in d. cap. laudabilem. in princ. dat indiſtincte triennium, vbi prius frigiditas probari non poteſt, & per confeſſionem coniugū non habetur vera probatio. cap. ſuper eo. de eo qui cognouit cōſanguineam vxoris ſuæ. nec iuramētum propinquorum ſufficeret, quia iurant de credulitate, vt dicit gloſſ. in d. c. laudabilem. & hāc Abbatis opinionem cenſeo veram: atque vltra adducta per eum animaduertēdum eſt, coniugum confeſſionem reddi ſuſpectam, quoniam ſi cognouiſſent ſuam impotentiam naturalem, non contraxiſſent matrimonium. Sed dubium notabile eſt in hac materia, quan- 1
2 do incipit triennium habitationis datum maleficiato à Iure, vel à Iudice, ad experimentum copulæ carnalis, an debeat computari à Iudicis præcepto, & poſt peractam pœnitentiā; an vero à tempore contractus matrimonij. Innoc.

Vin-

Vincentius,& Abb.in d.cap.fin.dicunt ſufficere,quod per triennium continuum cohabitauerint, ſiue ante, ſiue poſt pœnitentiam iniunctam à Iudice,per textum.d.cap. fi. ibi, intra prædictos octo annos. loquitur enim de illis annis, qui præceſſerunt querelam nunc expoſitam coram Iudicibus.Fatetur tamen Abb. quod poſt pœnitentiam iniunctam debent cohabitare aliquo tempore, moderando ad arbitrium Iudicis.Contrariam opinionem,quod cohabitatio per triẽnium,vt dicatur formiter facta,requiritur quod poſt pœnitentiam,per quam remouetur obex peccati, ex præcepto Iudicis inchoetur, cum aliquando propter peccata ſuperueniant ſimilia impedimenta, tenet Oſtien. in d. c.fin.quem ſequitur Ioann.Andreas, Butr. Henricus Buic. in Rubrica.Capell. Toloſana.deciſ.381.ſequitur opinionẽ Innocentij, ſed dicit eſſe valde ſecuram opinionẽ Oſtienſ. In vna Neapolitana diſſolutionis matrimonij 5.Maij 1597. coram Domino Orano dictum fuit, quod cum Iudicis interpellatio fuerit à coniungibus neglecta, nec poſt pœnitentiam peractam ſecuta fuerit cohabitatio triennalis continua, non poteſt dici formiter de cohabitatione conſtare, ad effectum,vt locus ſit ſeparationi; nec poteſt dici interuentum Iudicis non dari pro forma, quia ſatis eſt quod innuatur;in re enim tam graui hac via ſecurius ſaluti animarum coniugum cõſulitur, præſertim cum hæc ſeries videatur inducta ad remouendas fraudes, quæ per ſententiã Iudicis,aut eius decretum facilius reprimũtur. hinc videmus diſpoſitum,vt præter cohabitationem triẽnalem, accedat iuramentum ſeptimæ manus propinquorum, affirmãtium interea coniuges incubuiſſe operi nuptiali, & nequiuiſſe carnaliter commiſceri,ac etiam ſubiiciendam eſſe coniugẽ inſpectioni matronarũ, quæ referant, an corrupta, vel vir-

go remanſerit, quę proculdubio Iudicis officiũ reſpiciunt. Idem tenuit Rota in vna Calaguritana diuortij 13. Iunij 1584.coram Domino Bubalo, in qua opinio Oſt. fuit viſa ſatis æqua,& verior,cum prius debeat probari remotio ob eius peccata. placuit etiam temperamentum Abbatis, vt poſt peractam pœnitentiam fiat habitatio Iudicis arbitrio: & in pluribus caſibus Rota terminum habitationis remiſit arbitrio,& minorē triennio ſtatuit,teſte Illuſtriſſ.Card. Plata in vna Taurinen. diſſolutionis matrimonij 16.Martij 1590.ſed regulariter ſequitur opinionem Oſtien.Aliqui declarant opinionem Oſtien.vt procedat in caſu maleficij, non in caſu frigiditatis, vel defectus naturæ, qui prouenit ſine peccato, ſicut maleficium ſolet prouenire occaſionē peccati, quo caſu debet imponi prius pœnitentia ſecundum Oſtien.ſed quando eſt naturæ defectus, ſufficit habitatio per triennium abſque pœnitentia,vt probatur in d.c. laudabilem.in quo agitur de frigiditate,& nulla imponitur pœnitentia,ſed maleficium ſolet pœnitentia reſolui, nō ſic vitium naturale,vt dicunt ex Card.d.c.fi.nu.2.addentes ad deciſionem Rotæ 27.impreſſam poſt conſilia Farinacij, qui tenet opinionem Innocentij.Sed data pro vera opinione Oſtien.hoc pacto eam limitant.Nihilominus hæc limitatio non videtur vera, quoniam quando frigiditas nō plene probatur,non poteſt cognoſci ſi ſit frigiditas,vel maleficium,quia ſi cognoſceretur,nō indiceretur trienniũ, iux. c.laudabilem.quare tutior videtur opinio Oſtien. & regulariter ſequenda,ac raro ab ea diſcedendum,& nō ſequēda, exurgentibus cauſis,nempe, quando Iudici conſtaret coniuges ex ſe ipſis egiſſe pœnitentiam ante litem motam, & omnem fraudem procul fuiſſe, & poſt pœnitentiam à Iudice iniunctam, ſaltem per annum incirca inſimul cohabita-

bitauerint, vel aliud notabile tempus. Et in alia deciſ. die 30. Octobris 1597. coram domino Orano in vna Taurinen. diſſolutionis matrimonij fuit dictum, non facere fidem teſtimonium meretricis, aſſerentis virum poſt amplexum, & oſcula ſecum cubantem fruſtra pluries tentaſſe cũ ea coniunctionem carnalem, quoniam vltra quod quæſtum ſui corporis faciens non recipitur in teſtem, l. 3. §. lege Iulia. ff. de teſtib. impedimenti concludens haberi probatio non poteſt, cum maleficiatus potuerit reddi inhabilis cum ea, & non cum alia, vt dicit gloſſ. in d. c. fin. de frigidis. Oſt. etiam in dicto c. fraternitatis. conſulit Iudicibus, vt deputent matronas peritiores de ciuitate, quæ nec ſenio confectæ, neque iuuenes ſint; ne illæ beneficio viſus fruſtratæ, hæ autem experientia carentes eludantur. & hæc notanda ſunt, quoniam vt dicit gloſſ. in d. c. fin. omnis cautela, quæ adhiberi poteſt, in re tam graui adhibenda eſt propter periculum animæ.

SVMMARIVM.

1 *Licentia contrahendi matrimonium quando poſſit dari impuberibus.*

2 *Matrimonium contractum inter impuberes proximos pubertati valẽtes carnaliter coniungi, non debet ſeparari; & an requiratur quod carnaliter ſe cognouerint.*

3 *Potentia coeundi quomodo cognoſcatur in proximis puberati.*

4 *Mulier ſi poſt nonum annum, & in decimo fuerit cognita à viro, & deflorata, an præſumatur viripotens, vt matrimonium dicatur conſummatum, & non poſſit ſeparari prætextu minoris ætatis.*

De

De matrimonio impuberum. CAP. CIV.

1 QVAERITVR, quo pacto debeat ſe habere Epiſcopus cum impuberibus pubertati proximis, qui intendunt matrimonium contrahere? Reſpondetur, quod ante legitimam ætatem, quæ in maſculo eſt 14. annorum cōpletorum, & in femina 12. completorum, non debet concedere licentiam contrahendi, ſed prohibere, niſi forte aliqua vrgentiſſima neceſſitate interueniente, vtpote pro bono pacis. text. eſt in c. 2. de deſponſ. impuber & data potentia coeundi. Abb. in c. continebatur. eod. tit. Sed quid ſi matrimonium fuit contractum, & poſtea petatur ſeparatio
2 ob minorem ætatem? Reſpondetur quod ſi ita fuerint ætati proximi, quod malitia ſupplet ætatem, quia potuerunt carnaliter coniūgi, præxtu minoris ætatis ſeparari nō debent. tex. eſt in c. de illis. el 2. eod. tit. ſuper quo textū eſt notandum, quod non ſufficit proximitas pubertatis, ſed requiritur etiam potentia coeundi, & concipiendi, vt ibi not. Abb. Turrecrem. in c. non eſt. 30. q. 2. Abbas in cap. continebatur. eod. tit. & ibi Prepoſitus num. 3. & Anchar. num. 2. & alij. Quomodo autem cognoſcatur iſta potentia coeundi, Oſtien. dicit, quod ſi realiter ſe cognouerint; ſed communis in d. c. de illis. eſt contra Oſt. vt ſufficiat pōtētia coeūdi, per illū tex. quæ probatur, ſi minor cognouit
3 alias mulieres, vel femina minor ab alijs fuerit cognita. Probatur etiam ſecundum Abbatem ibi per ſigna, puta, ex aſpectu corporis, vel ex alijs ſignis intrinſecis, ex quibus mulier, vel maſculus videntur apti ad copulam, vt ex menſtruo, vel lanugine, iuxta c. puberes. eod. tit. Sed caſus pul-

pulcher eſt, quando puella minor fuerit cognita à viro, & deflorata, an tunc debeat ſemper pro matrimonio iudicari? tex. in c. continebatur. dicit, quod ſi proxima pubertati probetur cognita, non ſeparatur matrimonium: ſed difficultas eſt, quando dicatur cognita proxima pubertati, vt non fiat ſeparatio. Gloſſ. in d. c. continebatur. dicit, ſi diſtat per ſex menſes, vel minus ab ætate legitima. facit Text. in l. non tantum. ff. de excuſation. tutor. Cardin. conſ. 4. Staphil. de vario modo vocat. tit. beneficiatus cōtrahens. verſ. ſed tenendo. Put. deciſ. 65. lib. 2. contrarium tenet Abb. in d. c. continebatur. per gloſ. in §. furioſus. Inſtitut. de inutil. ſtipulat. & gloſ. in ſumma, Inſtitut. de oblig. quæ ex delicto naſcuntur. quæ gloſſæ volunt, quod maſculus dicatur proximus pubertati, cum eſt in decimo anno cum dimidio, femina vero in nono cum dimidio: & affert rationem, quia poſt pueritiam, quæ contingit in ſeptimo anno, reſtant ſeptem anni vſque ad pubertatem in maſculo: vnde ex quo excedit medietatem huius temporis, videtur magis proximus pubertati, quam infantiæ. & idem in femina, quæ pubeſcit in duodecimo anno. Quare concludit ipſe, quod ſi fuit cognita, dum eſt in decimo anno, vel vltra, præſumitur viripotens, vt matrimonium dicatur conſummatum. Anton. de Butrio dicit remittendum eſſe arbitrio Iudicis, quando dicatur proxima pubertati, ex quo à Iure non eſt determinatum. Couar. in epitome 4. lib. decretalium 2. par. c. 5. dicit arbitrio Iudicis relinquendum eſſe; hoc tamen arbitrium ante illam ætatem communi opinione definitam, ſcilicet decē annorum cum dimidio in maſculo, & nouem cum dimidio in femina, non eſſe paſſim exhibendum, immo Iudex, qui ante illam ætatem arbitrari debet puerum eſſe proximum pubertati, maximis adducendus

eſt coniecturis, & cautiſſime id aget,ac tandem raro: poſt illam ętatem nō exiget ita vrgentes coniecturas; ſat enim erit aliquot mediocria ſigna perpendere, ex quibus arbitretur puerum eſſe proximum pubertati. Quando vero puero deſunt ſex menſes ad ætatem perfectam, audacius, ac leuioribus argumentis proximum eſſe pubertati arbitrabitur. Rota Romana, cuius auctoritas eſt magna, in vna Hipporegienſi ſeparationis matrimonij, 1. Nouembr. 1589.coram domino Comitulo,non habuit rationem de-
4 florationis puellę maioris nouem annis,& minoris decem: agebat namque puella tantum annos nouem & menſes duos:examinata dicebat ne dum in primo actu copulę,ſed etiam in alijs ſubſecutis ſenſiſſe dolorem: quem non ſenſiſſet in actibus ſubſecutis, ſi naturalem fuiſſet adepta vigorem,& aptitudinem ad generandum,cum dictus dolor nō aliunde appareret proceſſiſſe,quam à tenera, & immatura ætate, & quoad hunc actum à puella ſolum dignoſcibili eius confeſſioni cum alijs coniecturis magis eſt credendū, quam viro, ad gloſſ.in c.viduam.in verbo,licet.de regulaibus.Ioan.Lupus in c.per veſtras. §.4.num.7.de donat.apparebat etiam ex corpore imbecilli, & gracili puellæ inhabilitas ad totalem copulam, & ſic fuit ſeparatum matrimonium.& hæc nota,quia in Praxi occurrunt.

SVMMARIVM

1 *Matrimonium metu contractum eſt ipſo Iure nullum,& quare.*
2 *Metus vt annullet matrimonium, debet cadere in conſtantem virum.*
3 *Metus minor conſideratur in muliere, quam in maſculo,vt declaretur matrimonium nullum.*
4 *Metu matrimonium contractū probatur pluribus coniecturis & ſignis.*
5 *Metus in matrimonio durat durante cauſa metus.*
6 *Metus purgatur in matrimonio ex pluribus.*

Copula

7 *Copula ſubſecuta poſt matrimonium metu contractum an purget metũ.*
8 *Metus reuerentialis quando annullet matrimonium.*

De matrimonio per metum contracto varia.

CAP. CV.

1 CIRCA matrimonium per metum contractum aliqua annotanda cenſui. Primũ, quod matrimoniũ metu contractum eſt ipſo iure nullum, cap. cum locum. vbi omnes de ſponſalibus, c. veniens el 1. eod. tit. c. ſignificauit. de eo, qui duxit in matrimonium. quod iuſtiſſime à S. Matre Eccleſia ſancitũ fuit, quãuis regulariter omnes contractus facti per metum valeant, iux. Gloſſ. & communem in c. Abb. de his quæ vi. Rationem reddit Abb. in d. c. cũ locum. ſiquidem in matrimonio reperiuntur tria bona; fides, proles, & ſacramentũ, quæ omnia metus intercedens euertere ſolet: etenim matrimonium eſt ſacramẽtum, quod ſignificat vnionem inter Chriſtum & Eccl. c. debitum. de bigamis. vnde ſicut Chriſtus aſſumpſit carnem humanã voluntarie, ita & matrimonium illam vnionem deſignans debet eſſe voluntarium, vt ſignum correſpondeat ſignato. Secundo, metus impedit procreationẽ ſobolis, quæ eſt ſecundum bonũ matrimonij, quia propter diſplicentiam nõ intendũt coniuges procreationi prolis. Tertio eſt cõtra bonum fidei, nam fides eſt vnum ex bonis matrimonij, vt nullum ſit adulterium. ſed propter metum, ſeu inuitas nuptias de facili coniuges labuntur in adulterium: nam quod quis non diligit facile contẽnit. Metus autẽ debet eſſe talis, qui cadat in conſtantem virum, vel mulierem. c. veniens, & c. conſultationi. eod tit. dicit tamen gloſſ. in d. c. cum locum.
3 communiter recepta, quod minor metus excuſat magis mulierem, quam maſculum, quandoquidem fragilior eſt

ratione

ratione ſexus,c.indignantur. 32. q.9. & ideo dicendum ſecundum Abb. in d. c.cum locum. quod ex parte mulieris requiritur metus, qui poſſit cadere in conſtantem mulierem, & minor metus, quando in femina concurrit tenera ætas; quia non eſt pubes, cum concurrant duæ qualitates, ſexus, & ætatis. Aret.conſ.24. col.2. Soc.263.lib.3.& fuit dictum in vna Nicenſis matrimonij 6.Martij 1587.coram Illuſtriſs.Seraphino. Quomodo autem probetur metus cadens in conſtantem virum, vel mulierem, dicitur communiter Iudicis arbitrio relinqui,iux. gloſſ.receptam in c. cum dilectus.de his quæ vi.

Secundo animaduertendum, metum detegi coniecturis, & præſumptionibus, l. metum.C. quod metus cauſa. Alex. conſ. 156. lib. 5. Cepolla conſ. 2. & eſt communis. Maſcard.concluſ.10. quarum nonnullas ponit Cepolla in d. conſ.nempe quando adoleſcens fuit deprehenſus in ipſo facinore, quod iuſte timere potuit occidi. ex Abb.in cap. veniens.de ſponſalibus:quando præceſſit tractatus de inferendo metum,vt contraheretur matrimonium: nam & ſi deinde non appareat, quod in ipſo actu contracti matrimonij fuerit illatus, nihilominus præſumitur, quando ad oſtium domus, in qua matrimonium fuit contractum,adhibiti fuerunt homines armati: quando in loco contractus matrimonij auditus fuit clamor, & armorum ſtrepitus: qñ adoleſcens,qui dicitur contraxiſſe matrimoniū, exiuit à domo illa facie pallidus & tremebundus: quando matrimonium fuit clam contractum:quando non fuerunt adhibiti conſanguinei, coniuncti, & amici, ſicut adhiberi conſueuerunt. Alciat. in reſponſo 5. quando is qui contraxit matrimonium, ſtatim vbi peruenit ad alium locum tutū, proteſtatus eſt quod nolebat contrahere. Alciat.d.reſpōſ.

quan-

quando adeſt imparitas, vt quia vir eſt admodum nobilis & diues, mulier vero vilis & pauper, tunc præſumitur metus. Cepol. loc. cit. quando in ipſo actu contractus matrimonij ille, vel illa lacrymabatur. Alciat. vbi ſupra, qui declarat, quando ex aliqua iuſta cauſa illius factum fuiſſet exemplum in puella nupta ea die, qua eius pater deceſſerat: nam præſumitur quod fleret ob mortem patris. Quãdo non eſt veriſimile, quod eo tempore quis contraxiſſet matrimonium, vt puta in filia, quæ ea die, qua pater mortuus eſt, ab affinibus matrimonio tradita fuit, niſi aliqua iuſta cauſa fuiſſet tam cito contrahendi, nempe, vt conſiderat Alciat. ob dubium, quod ſuberat, ne à quibuſdam Commiſſarijs alteri viro per vim matrimonio collocaretur: quando quis fuit clauſus in loco, in quo deinde contraxit matrimonium, niſi ob aliam cauſam fuiſſet recluſus. Abb. in d. cap. cum locum. Corn. conſ. 41. lib. 2. Pariſ. conſ. 60. num. 15. lib. 4. quando is qui dicitur matrimoniũ contraxiſſe, metu poſt ipſum contractum aufugit. ita Petrus Barbobus inter conſilia matrimonialia conſ. 24. quando matrimonium fuit contractum iuſſu, & mandato Principis, qui conſueuit exequi ſuam voluntatem, & mandata. Abb. in c. fin. qui cler. vel vouentes. Sil. in verb. matrimonium. 8. num. 11. quando puella fuit vi rapta; nam tunc præſumitur matrimonium etiam poſtea contractum fuiſſe metu contractum. Cratus conſ. 38. lib. 1. quando de metu adeſt communis vox, & fama. Cepol. d. conſ. 2. &. Alciat. d. reſp. Has omnes coniecturas luculẽter congerit, & comprobat Menoch. de præſumptionibus lib. 3. præſumpt. 4.

Tertio circa hanc materiam notandum, quod durante cauſa metus ſemper præſumitur durare metus. ita Abb. in cap. ſuper hoc. de renunc. vbi dixit, quod etiam ſi puella

riſit

riſit dum deſponſaretur raptori, eumque eſt oſculata, attamen ex quo durabat eadem cauſa metus, præſumitur metu conſenſiſſe,& riſum illum finxiſſe.Bar.in l.penult.ff. de condit. ob turpem cauſ. & in l.2. C.quod metus cauſa. Alex.conſ.99.nu.7. Petrus conſ.219. nu.4. Abb.in c.conſultation.de ſponſalibus.DD.in l.2.C. quod metus cauſa. idem tenuit Alciat. d. reſp. 5. Idem, ſi matrimonio metu contracto, ſubſequatur dotis inſtrumentum.Calder.conſil. 2. quod metus cauſa.Idem, ſi poſt matrimonium contractum deoſculatus ſit coniugem, vel tetigerit manum, vel fecerit alium actum ſimilem,quo alioquin confirmatū videretur matrimonium. Alex.conſ.99.lib. 3. Abb.in d.c. ſuper hoc. Menoch. loco cit. qui in hoc redarguit Cepollam,tenentem in d.conſ.2. ob ſubſecutum oſculum, & tactum manus præſumi ceſſaſſe metum, quorum vtrumque falſum eſt,quando ipſi actus,vt dicebat Alex.facti ſunt durante eadem metus cauſa, ſecus ſi poſt aliquod tempus, quando metus cauſa omnino abſuit.dicit etiam Corn.conſil.41. lib. 2. quod ſi mulier compulſa fuit minis, & armis contrahere matrimonium,preſumitur,quod toto illo tempore conſtantis matrimonij perdurauerit metus, ex quo extitit ſemper cauſa eiuſdem metus, nempe maritus, qui potuit illam male tractare.

Quarto in hac materia conſiderandum iuxt. Doctores,
6 metum præſumi purgatum ex aliquibus coniecturis. Prima coniectura,quando vir, & mulier diu ſimul cohabitauerunt, cum tamen ita,vt vnus, ac alter potuiſſet recedere:& quamuis mulier poſſit difficilius recedere à viro,quā vir à muliere, attamen data pari recedendi facultate, ſi vterque perſiſtit in matrimonio,metus purgatus præſumitur.Ita probat text. notabilis in c.ad id quod.de ſponſ. vbi

poſt

poſt contractum matrimonium per vim ſecuta eſt habitatio anni cum dimidio: dicit tamen Abb. quod Iudex debet conſiderare quantitatem moræ, & opportunitatem fugiendi,& ſi interim interceſſit copula,quia omnino præſumitur pro conſenſu, niſi probaretur per vim extorta, vt in cap. conſultationi. de ſponſ. de quo infra dicemus,& habitationem remitti arbitrio Iudicis, nempe quantitatem temporis, & opportunitatem recedendi, & fugiendi,eſſe communem opinionem, teſtatur Menoch.d. præſump. 4. nu. 25. Idem quando poſt illatum metum is qui metu contraxit, potuit e loco illo tute recedere, & non receſſit, vt ſi oſtium domus erat apertum, & nemo impediebat fugere. Cepoll. Alciat. vbi ſupra Pariſ. conſ. 170. Idem, quando vir fecit aliquem actum omnino voluntarium & inſolitum, vt ſi tribus anulis ipſam mulierem ſubarrhauit. ita Alciat. vbi ſupra nu. 17. Idem in muliere, quæ detulit ſemper anulos, quos omittere potuiſſet. Pariſ. conſ. 170. nu. 25. lib. 4. Idem, quando poſt aliquot dies metum paſſus in matrimonio viſus eſt ridere,& tripudiare, vel ſimilē actum facere. Pariſ. conſ. 170. lib. 3. Idem, quando vir poſt aliquod tempus petijt dotem ſibi numerari. Alciat. d. reſpon. 5. nu. 15. qui declarat Calderin. in d. conſ. 2. dicentem, metū præſumi durare, etiam ſi ſequatur inſtrumentū dotis. nam dicit Alciat. Calderinū loqui, qñ dos, vel ſtatim fuit conſtituta, vel numerata viro recipienti; ſecus quādo ipſe vir ſua ſponte illam petijt. ſequitur Menoch. d. præſumpt. 4. num. 27.

Alia eſt coniectura notabilis purgati metus, quando
7 voluntaria carnalis copula ſequuta eſt; tunc enim metus præſumitur purgatus tam ex parte mulieris vim paſſæ, ſi voluntarie poſtea conſentiat, quam ex parte viri. cap. ſignificauit. de eo qui duxit in matrimonium quam poll. c.

Digitized by Google

Inſuper, qui matrimonium accuſare poſſ. qui tex. loquuntur de muliere metum paſſa. Idem ſcilicet in verbo, matrimonium. 8. num. 11. de viro loquitur Pariſ. conſ. 170. num. 25. lib. 4. ſequitur Menoch. d. præſump. 4. num. 30. & prædicta intellige in copula voluntaria poſt metum.

Sed altercatio magna inter doctores eſt, quādo dicitur copulam carnalem ſubſecutam fuiſſe coactam, & violentam, & quando id allegatur ex parte mulieris, nō eſſe purgatum metum dicunt Oſtien. in cap. is qui fidem. de ſponſalibus. Couar. de ſponſalibus, par. 1. cap. 4. §. 1. Menoch. loco cit. nu. 35. ſed in viro, an per copulam cenſeatur purgaſſe metū, ſi dicit coacte illam perfeciſſe, ſunt opiniones: nam doctiſſimi viri tenent, verum, perfectumque eſſe matrimonium, quando ſubſecuta eſt ipſius viri carnalis copula, etiamſi metu, & vi cognouiſſe mulierem alleget. & ita Oſtien. & Didacus vbi ſupra, Petrus de Palud. in 4. diſt. 29. q. 1. art. 4. & ibidem Dominicus Soto. ar. 3. Et hanc eſſe veriorem opinionem dicit, & ſequitur Menoch. loco cit. nu. 31. & rationem efficacem eſſe arbitratur ipſe Menoch. qđ in viro coeunte non poſſit metus aliquis conſiderari, quia ſi metus adeſſet, ceſſaret deſiderium, ſine quo fruſtra adhibetur coeundi conatus; mulier enim, vt dicit ipſe, inuita, & coacta cognoſci poteſt, at vir inuitus, & deſiderio carēs, nec erigere, nec coire vmquam poterit. Contrariā opinionem, vt matrimonium non dicatur contractum, quādo ſequitur copula poſt matrimonium metu contractū, generaliter tenent Abb. & Præpoſitus in cap. conſultationi. de ſponſ. Butr. & Henric. Buic. in cap. his qui fidem. de ſponſ. & ibi Præpoſitus. Pariſ. conſ. 58. lib. 4. Antoninus in ſumma 3. par. tit. 1. c. 7. Durand. in 4. d. 29. q. 2. Nauarr. in Manuali c. 22. nu. 51. verſ. tertium. qui teſtatur de communi opinione

ne contra Oſtien.in d.c.conſultat.allegat rationem, quod cum de eſſentia matrimonij ſit,vt conſenſus ſit liber, ſecũdum omnes per c.cum locum.de ſponſ. cum conſenſus directus in matrimonio metu mortis extortus non ſit liber; à fortiori conſenſus indirectus,& per quandam conſequentiam reſultans ex copula eodem metu mortis extorta nõ erit liber.Et hanc poſteriorem opinionem cenſeo veriorẽ, verum cum diſtinctione, quod ſi vir poſt matrimoniũ per metum contractum non fuit poſitus in libertate recedendi,& cognouit mulierem, matrimonium ſit nullũ, ſecus ſi poterat recedere,vt ſup. diximus in metu purgato per cohabitationem. Non obſtat ratio adducta à Menoch.qđ vir inuitus non poteſt coire, nec erigere; nam eius dictum poteſt forte procedere in eo,qui mulierem numquam amore proſecutus fuit;ſed in alijs amore captis non poteſt hoc dici:ſi enim cum magno vitæ diſcrimine ſolent viri mulieres adamare,& illas carnaliter cognoſcere,eſt magis veriſimile,vt eas cognoſcere poſſint poſt periculum remotũ propter colorem matrimonij,quamuis metu cõtracti,quinimmo ceſſat timor mortis inferendæ à parentibus mulieris, poſtquam cognouerũt,fuiſſe illos matrimonio contentos.

Præterea conſiderandum, metum numquã cenſeri purgatum,niſi ea perſona, cui fuit illatus, ſit conſtituta in plena libertate.c. cum locum. de ſponſalibus.c. accedens. de procuratoribus.paria enim ſunt, quod quis compellatur, vel cõpelli poſſit. l.nouiſſime quod falſ. tut. geſt. Anchar. conſ.159.n.1.&ideo ea omnia, quæ poſſunt tribui liberæ voluntati, cenſentur facta per metum,non autem voluntarie,durante cauſa metus.Bald.in l.1.C. quod metus cauſa.Alex.conſ.98.lib.3. & in Rota Romana in vna Toletana Matrimonij coram Illuſtriſſ.Seraph.die 23.Iunij 1589.

ex prædictis nulla fuit habita ratio, quod vxor faciebat omnes expenſas victus tam pro ſe, quam pro viro, nec quod fecerit varios contractus, & ſcripſerit litteras viro, in quibus gerebat ſe pro vxore, cum non eſſet conſtituta in plena libertate. & die 27. Ianuarij 1586. coram Gipſio in eadem cauſa fuit dictum, neque habendam eſſe rationem, quod matrimonium fuerit contractum in facie Eccleſiæ ad interrogationem Archiepiſcopi, quaſi, quod metus hoc pacto purgatus cenſeretur, vt ſcribit Pariſ.conſ. 26.num.68.lib.3.Aym.114.nu.3.Mandell. conſ.10. num. 12. nam fuit dictum, hoc locum ſibi vendicare, ſi dilucide oſtenderetur, puellam adeo in libertate tunc temporis conſtitutam fuiſſe, vt de domo, & ciuitate ex animi ſententia exire, ac etiam aufugere potuiſſet. Et in eadem cauſa 23. Iunij 1589. coram Seraphino; neque fuit habita ratio de muneribus iocalium hinc inde tranſmiſſis propter radicem infectam metus præcedentis. Notandum præterea, proteſtationem puellæ multum remouere conſenſum, nõ obſtante, quod ſit contraria facto, cum proteſtatio in his, quæ dependent à voluntate noſtra, remoueat conſenſum ab actu ſequenti, quoties reſpicit futurum, & durante cauſa metus, vt per omnes ſcribentes in c.cum M.Ferrarienſis. de conſt. Inſuper notandum, Principis præceptum inducere iuſtum metum. gloſ.in cap.conuenior.23.q.8. in verbo, mouere. Alex. conſ.124. lib.1.Afflict.deciſ.69.nu.5.Dec. conſ.229.& fuit dictum in d.cauſa 17.Ianuarij 1586. corã Gipſio, & ſtylus Dñorum de Rota ſe habet, vt neq; cõfeſſionibus, etiã iuratis mulierũ ſtetur, quãdiu ſũt in poteſtate virorũ, ſed mandãt eas ſequeſtrari in loco plenæ libertatis ad indagandã eorũ voluntatẽ extra dominiũ metum inferẽtis, vt fuit obſeruatũ in vna Ianuen.raptus corã Illuſtriſſ.

Pam-

Pamphilio,in vna Ianuenſi matrimonij, & alijs multis.

8 Circa metum reuerentialem, an annullet matrimoniū: communis concluſio eſt quod ſic, dummodo concurrant minæ,vel verbera,iuxta doctrinam Bart.in l.1.§.quę onerandæ,ff.quarum rer.act.nō detur. de qua communi teſtatur Couar.in 2.par.4.lib.c.3.§.6.Vnum tñ annotandū cenſui,ſufficere reuerentiā paternam præcedētibus minis, vel verberibus, & non requiri ſtricte illa tria poſita per Aegidium conſ.9.ſcilicet quod probetur magnum periculum, poteſtas inferentis, & quod ſit ſolitus exequi minas: tum quia doctores ſimpliciter tradunt iſtam cōcluſionem,quæ imperfecta eſſet,ſi adhuc iſta tria requirerētur;tū quia metus reuerentialis nihil operaretur: dixerunt tñ,quod duo prima virtualiter inſunt,quia ſi minæ non continerent magnum periculum,& non inferrētur à potente exequi,eſſet timor quodammodo vanus, & quod tertium non videtur exacte requiri,ſed ſi ſtans pro validitate matrimonij,explicat,quod inferens non eſt ſolitus exequi,illud probabit, & tunc poterit conſiderari qualitas patris minātis.Ita fuit deciſum in Rota Rom. in vna Sarnen. Matrimonij 12.Nou. 1571.coram Gropperio, & idem confirmatum coram Illuſtriſſ.Cardinali Blanchetto in vna Romana matrimonij 9.Decembris 1579.

SVMMARIVM.

1 *Aſſenſus Apoſtolicus in alienatione rerum Eccleſiæ an præſumatur ex diuturnitate temporis.*

2 *Aſſenſu Apoſtolico non impetrato in alienatione vtili Eccleſiæ, an liceat recedere,ſi Eccleſia non vult recedere à contractu.*

3 *Aſſenſu Apoſtolico impetrato in alienatione rei Eccleſiæ, ſed non interpoſito decreto, an ſit locus poenitentiæ ex parte Eccleſiæ.*

4 *Alienatio rei Eccleſiæ ſi ſit facta ſaluo aſſenſu Pontificis,an ante impetratum aſſenſum liceat à contractu recedere.*

5 *Aſſenſus Apoſtolici impetratio ſuper alienatione rei Eccleſiæ facta nomine Rectoris, an probet mandatum Rectoris ad impetrandum aſſenſum.*

6 *Aſſenſus Papæ ſupplet defectum ſolemnitatum in alienatione rerum Eccleſiæ; ſed non defectum cauſæ.*

Varia de aſſenſu Apoſtolico circa alienationem rerum Eccleſiæ. CAP. CVI.

1 QVONIAM in alienatione rerum Eccleſię nonnulla dubia occurrere ſolent circa beneplacitū Sedis Apoſtolicæ, aliqua in hoc particulari capite inſerenda cenſui. Et primo quæritur, an aſſenſus Apoſtolicus ex diuturnitate temporis triginta annorum præſumatur? Negatiuā partem tenent Bald. in l. 2. C. de leg. hered. Alex. conſ. 9. num. 7. lib. 3. & in conſ. 17. num. 8. lib. 4. Afflict. deciſ. 107. Crauetta de antiq. temp. in 3. par. principali num. 18. cum non ſit veriſimile, quod Pontifex habuerit ſcientiam talis contractus & alienationis, niſi contractus fuiſſet celebratus eo in loco, in quo eſſet notorium; & conſequenter veriſimile, quod Princeps ſciuerit, niſi eſſemus in conſuetudine immemorabili. Et hanc opinionem tenet Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 132. nu. 70. Contraria opinio, quod beneplacitū Sedis Apoſtolicæ præſumatur per curſum triginta annorum, probatur ex Gloſſ. in c. peruenit. vbi Ioann. de Imola de empt. & vend. Anchar. conſ. 152. Felin. in cap. Albericus. de teſtib. nu. 4. prope finem, vbi dicit hoc procedere, etiam ſi beneplacitum non ſit enūciatum. Hæc opinio eſt recepta in Rota Romana, vt præſumatur per curſum triginta annorum, ſiue fuerit enunciatum, ſiue nō. Puteus deciſ. 365. num. 4. & 7. lib. 2. & fuit reſolutum in vna Romana Caſalis Longhezza, 28. Iunij 1593. coram Card.

Card.Seraph. & in vna Mediolanenſi reſciſſionis permutationis die 10. Ianuarij 1597. coram Illuſtriſſimo Cardinali Pamphilio, & ſæpiſſime in alijs cauſis, vt in ea dicitur. adeſt etiam deciſio Rotæ diuerſorum 379. part. 2.

2 Secundo quæritur, an alienatio facta ſine aſſenſu Apoſtolico poſſit reſcindi ad omne arbitrium contrahentium? Reſpondetur, quod cum ſolemnitas iſta fuerit introducta fauore Eccleſiæ, ſi ipſa vult ſtare contractui, non poteſt altera pars venire contra: nam claudicat contractus ad fauorem Eccleſiæ. Innoc. quem omnes ſequuntur in cap. 1. de his quæ fiunt à Prælatis. Abb. in cap. diuerſis fallacijs. de cler. coniug. Put. deciſ. 310. lib. 1. Creſcent. deciſ. prima de locato. & ita fuit dictum in vna Romana Palatij die 15. Martij 1604. coram Illuſtriſſimo Domino Pamphilio. & in vna Romanæ domus die 4. Decembris, & in vna Segobienſis præſtimonij coram Domino Cantuccio die 24. Octobris.

3 Tertio quæritur, an liceat Eccleſiæ alienanti recedere à contractu ſimpliciter celebrato, ſi iam fuit impetratus aſſenſus Apoſtolicus, ſed nondum interpoſitum decretũ, alienationem cedere in euidentem; eſſe locum pœnitentiæ ante obtentum beneplacitum Sedis Apoſtolicæ: ſed non illo obtento ſcilicet beneplacito Papę, ceſſat, quia cõditio, quæ opponitur in gratia, ſi in euidentem, cum reſpiciat tempus initi contractus, ſi alienatio cedat in euidentem vtilitatem, non ſuſpendit gratiam, quia eſt conditio de præſenti, vel præterito, quæ non ſuſpendit, l. cum ad præſens. ff. ſi cert. pet. & ita fuit dictum in vna Romana locationis affictus die 4. Iunii 1584. Coram Domino Lancellotto, in qua Canonici Lateranenſes locauerunt Caſale Frigonij ad quindecim annos, reſeruato beneplacito Sum-

Nn 4 mi

mi Pontificis; quod fuit ſubſecutum in forma ſi in euidentem, qua conditione nondum purificata,per annos ferè nouem exegerunt affictum;deinde pœnitentia ducti volebāt reſcindere contractum . Domini dixerunt non eſſe locum pœnitentiæ poſt obtentum beneplacitum;cum enim conſenſerint confirmationi impetrandæ,non videtur,quod ſola pœnitentia poſſint alienationem reuocare.Cephal.conſ. 91.lib.1.Pariſ.conſ.1.n.179.lib.2.ex quo petitio confirmationis nouum inducit conſenſum.Bald. conſ.475.lib.1. & ita etiam fuit dictum in vna Cortonenſ. bonorum 26. Ianuarij 1590. coram Illuſtriſſ.Plata.

4 Quarto quæritur,pone quod non fuit impetratus aſſenſus,ſed tantum fuit facta alienatio rei Eccleſiæ, ſi Papa cōſenſerit,ſeu ſaluo Papæ aſſenſu, an habeat locum pœnitentia, antequam requiratur Summus Pontifex, n velit conſentire, & poſſit in alium fieri alienatio, & tanto magis, ſi alienans promiſit cum iuramento non reuocare,iuxta ſtylum Notariorum.Et videtur quod ante impetratum aſſenſum poſſit reuocare, non obſtante iuramento ex c. ſi quis presbyterorum.& ibi gloſſ.communiter recepta in verbo, alienator.de reb.Eccleſ.Præterea conditio, ſi Principi placuerit, videtur impoſſibilis l.apud Iulianum. in fine. ff. de legatis,primo.contrarium eſt dicendum,vt valeat alienatio bonorum Eccleſiæ collata in tempus habile,ſi Pontifici placuerit, ex regula, quod diſpoſitio facta tempore habili,vel facta tempore inhabili,&collata ad tempus habile, à pari procedūt.l.in tempus.vbi omnes ff. de hered. Inſtit. tex.optimus in l.ſi quis locuples.ff.de manumiſſ. teſtam. l. cum hereditas.ff.qui & à quibus. facit c.olim ext.de reſtit. ſpol.& pariter feudū,quod eſt prohibitum alienari ſine aſſenſu dñi, pōt hoc pacto alienari,vt probat Lucas de Pēna

in l. nulli. C. de fundis patrim. lib. 11. Non obſtat, quod id, quod à voluntate Principis dependet, reputetur impoſſibile; quia non procedit, quando Princeps ſolet concedere, vt dicunt Paulus, Alex. Aretinus in d. l. apud Iulianum. §. conſtat. neque obſtat gloſ. in c. ſi quis presbyterorum. quia non loquitur in alienatione facta collata in tempus habile, quæ ante conditionis euentum nullum ius transfert in emptorem; ſed fructus medio tempore, dum alienatio eſt in pendenti, ſunt Eccleſiæ, arg. l. ſerui. ff. de peric. & commod. rei venditæ. Hoc fundamento iacto dicendum eſt, alienationem reuocari non poſſe antequã requiratur Pontifex, an velit conſentire, cum dicta diſpoſitio ſit valida, collata in tẽpus habile, & ita in feudo ſaluo aſſenſu domini, vt non habeat locum pœnitentia, antequam dominus diſſentiat, nec poſſit in alium trãsferri, pluribus probat Lucas de Penna loc. cit. arg. l. fi. §. ſin autem auaritia. §. ſequuti. & Auth. res quæ. C. cõmunia. de legatis. cum alijs. & Lucã ſequitur Affl. in c. Imperialem. in princ. verſ. 11. quæro, n. 6. Marinus Freccia in conſtitutione diuæ memoriæ. limit. 4. Molina primog. lib. 4. c. 3. n. 48. Ceph. conſ. 91. lib. 1. Concludo igitur non eſſe locum pœnitentiæ ante requiſitionẽ Summi Pontificis. An autem aſſenſus poſtea ſubſecutus retrotrahatur ad diem contractus in præiudicium tertij, in quem medio tempore eſt facta alienatio cum aſſenſu. Affl. in feudo alienato, ſaluo aſſenſu, tenet retrotrahi in l. conſtitutionem diuæ memoriæ. q. 3. n. 51. ex l. 1. ff. qui potiores in pignore habeantur. & l. qui prior. l. qui balneum. eod. tit. cum alijs, licet in deciſ. 286. aſſeruerit contrarium fuiſſe deciſum in Conſilio Neapolitano ſuper hac quæſtione. vide Marinum Frecciam de ſubfeudis q. 30. fol. 204. late diſcutientem hoc dictum Afflicti.

Sed

Digitized by Google

5 Sed quæritur, ſi alienatio eſt facta ſimpliciter abſque aſſenſu, vel reſeruatione Summi Pontificis, poſtea fuit impetratus aſſenſus, Rector alienans oſtendit reuocationem alienationis, & negat eius voluntate fuiſſe impetratum aſſenſum, an probetur eius mandatum ex eo, quod in aſſenſu enunciatur pro eius parte fuiſſe ſupplicatum Summo Pontifici? & dicendum eſt, quod non, vt illa verba aſſertiua non probent contra tertium, niſi aliunde probentur. & ita fuit iudicatum in Conſilio Neapolitano, & tenet, & ſequitur Marinus Freccia in aſſenſu ſuper feudis loc. cit. q. 24. ex notatis per Bart. in l. ex hac ſcriptura. ff. de donat. & per Gemin. conſ. 44. & Oldr. conſ. 136. & ita etiam fuit dictum in ſupradicta Cortonen. Bonorum coram Illuſtriſs. Plata.

6 Vltimo notandum, quod auctoritas Papæ ſupplet defectum ſolemnitatum, vt nulla alia ſolemnitas iuris ſit neceſſaria. Abb. conſ. 41. lib. 2. Dec. conſ. 361. Rota diuerſ. deciſ. 95. part. 2. verum non ſupplet defectum cauſæ. Gemin. conſ. 48. num. 9. & ideo verificari debet, ſi alienatio cedit in euidentiam. Ita fuit deciſum in vna Leodien. cenſus. 29. Ianuarij 1596. coram Domino Orano.

SVMMARIVM.

1 *Euidens vtilitas in alienatione rerum Eccleſiæ qua dicatur.*
2 *Euidens Eccleſiæ vtilitas non probatur per aſſertionem contrahentium.*
3 *Vtilitas Eccleſiæ in alienatione, an ſit attendenda tempore contractus, vel tempore aſſenſus.*
4 *Alienari bona Eccleſiæ non debent, quando fructus beneficij adſunt pro ſatisfactione.*
5 *Alienatio rerum Eccleſiæ non dicitur ſubreptitie facta, quando adeſt euidens Eccleſiæ vtilitas, quamuis dicatur, terras nunc eſſe ad culturam redactas quæ multo ante cultæ fuerunt.*

Sexta

6 *Sextæ partis diminutio quando ſit in conceſſione rei Eccleſiæ in emphyteuſim.*

7 *Emens rem Eccleſiæ quando teneatur probare pecuniam verſam in vtilitatem Eccleſiæ.*

8 *Verſio in vtilitatem Eccleſiæ probatur coniecturis.*

9 *Subbaſtatiò & aliæ ſolemnitates requiſitæ in alienationibus rerum Eccleſiæ à Iure ciuili locum non habent de Iure Canonico.*

De vtilitate requiſita in alienatione rerum Eccleſiæ.

CAP. CVII.

CIRCA Eccleſiæ vtilitatem euidentem requiſitam in alienatione rerum Eccleſiæ, aliqua annotanda cenſui, quæ à Commiſſarijs Apoſtolicis conſiderari poterunt. Primum,
1 quod euidens Eccleſiæ vtilitas dicitur illa, quæ non eſt dubia, ſed euidens, clara, & indubitata, iuxt. c. ſine exceptione. 12. q. 2. Corn. conſ. 243. lib. 2. Barbat. conſil. 40. lib. 1. & fuit deciſum in Rota in vna Romana Inualiditatis cenſus coram Illuſtriſs. Card. Pamphilio die 24. Maij 1591. in qua Domini dixerunt, ex impoſitione vnius cenſus, vt alter omnino ſimilis extinguatur, non dici Eccleſiã effectam melioris conditionis: dicitur enim euidens vtilitas Eccleſiæ, id eſt manifeſta, & notabilis. Probus in c. vnico. de cler. non reſiden. in 6. & proinde modica vtilitas Eccleſiæ pro nihilo eſt reputanda.

2 Vtilitas Eccleſię euidens non probatur per aſſertionem alienantium. Rebuff. de alienat. num. 75. cap. 1. de reb. Eccleſiæ in 6. vbi gloſ. & omnes ad Bart. in l. ſi forte. ff. de caſtren. pecul. Feder. conſ. 214.

3 Quęritur, cuius temporis ſit habenda ratio, an affuerit euidens Eccleſiæ vtilitas, ſi temporis contractus alienationis factæ, vel temporis aſſenſus præſtiti? Reſpondetur,

vti-

vtilitatem iuxta communem eſſe conſiderandam tempore contractus.tex.eſt in c.ad aures.de reb.Eccleſ.vbi gloſſ. Ioan.Andr.& alij: & in cap. cum dilecti. de empt.& vend. Rebuff.loc.cit.nu.73.Pariſ. conſ.24.vol.4. qui alios adducit.Et ita fuit deciſum in Rota Romana in vna Anconitana terrarum 13. Iunij. 1578.coram Card. Seraphino: fuit tamen dictum, euidentem vtilitatem Eccleſiæ in contractu emphyteotico eſſe inſpiciendam non tempore concluſionis contractus,ſed tempore confectæ ſcripturæ alienationis: ſiquidem contractus emphyteoticus requirit ſcripturam,vt per Iaſ.in l.1.C.de Iur.emphyt. Afflict.dec. 72. per leg. contractus. C. de fid. inſtrum. perfectio enim huius contractus tunc datur, quando redigitur in Inſtrumentum, & ideo ſufficit verificare,quod eo tempore adfuerit euidens vtilitas; nam attendi debet tẽpus,quo actus perficitur, & ſecundum illud iudicari.Bal.in l.ſi quis eum. §. ſi ſuo. in 3. notabili. ff. de vulg. & pupill. neque obſtat, quod ea quæ fiunt poſt contractum in illius executionem, trahantur ad diem contractus, à quo neceſſariam conſequentiam habent,vt per Tiraquel. de retract.§. 1.gloſſ. 10. num. 112. & ſeq. nam procedit, vbi contractus eſt perfectus,& abſolutus; ſed vbi requiritur ſcriptura, non poteſt haberi pro perfecto, & ideo eſt locus pœnitentiæ d.l. contractus. 1

Sed aduerte,quod videtur attendenda vtilitas tempore aſſenſus Apoſtolici, & interpoſitionis decreti faciendę à Commiſſario, & non tempore contractus præcedentis, cum fuerit nullus ſine aſſenſu Apoſtolico vt in extrauaganti, ambitioſa: & quando extremum à quo, deficit, vt non potuerit conſiſtere contractus ſine aſſenſu,non habet locum fictio, & retrotractio l. ſi is qui pro emptore. ff. de vſucap. 2

vſucap. vnde dicit Abb. poſt Innoc. in c. ſuper eo. de cond. appoſit. quod ſi contrahatur matrimonium inter conſanguineos ſub conditione, ſi Papa diſpenſauerit, ſecuto beneplacito Summi Pontificis, requiritur nouus conſenſus, & non fit retrotractio: nihilominus contrarium eſt dicendũ, vt attendatur tempus contractus, non aſſenſus Apoſtolici, dummodo fuerit confirmatus contractus in Breui Apoſtolico ex certa ſcientia expreſſo tenore ipſius contractus; hæc enim confirmatio præſtat magnum robur, & efficaciam actui, vt late per Dec. in Rub. de confirmatione vtili, vel inutili. Bal. in cap. ex parte. de conſtitutionibus. cum ſimilibus. Quare dicendum, quod ſi in Breui nulla eſt facta mentio contractus antea celebrati, ſed tantum fuit expreſſum Summo Pontifici, quod partes intendunt contrahere, & requirunt aſſenſum, ſit attendenda vtilitas tempore interpoſitionis decreti Commiſſarij; ſi vero fuerit expreſſus contractus, & Papa confirmauerit, debeat attendi vtilitas contractus iuxta communem. Hic etiam eſt conſiderandum, quod vtilitas ſit attendenda tempore cõtractus præcedentis, quando Eccleſia conſecuta eſt vtilitatem in effectu, ſecus ſi contractus nullum habuit effectum, nec de facto, quia tunc non poteſt dici vtilitas Eccleſiæ, cum nõ entiũ nullæ ſint partes; immo cõtineret dãnum Eccl. ſi res Eccl. tẽpore contractus valebãt minoris, & tpe aſſenſus pluris, & pretiũ ei ſoluendũ eſſet ſecundum tẽpus contractus, vnde non ſine cauſa Papa in Breui ponit clauſulã, ſi cõtractus ceſſerit, & cedat in vtilitatẽ Eccl. verba enim ſunt intelligenda, vt aliquid operentur. l. non aliter. ff. de leg. 3.

4 Notandum præterea, quod non poteſt probari euidens Eccleſiæ vtilitas, nec alienari bona Eccleſiæ, qñ adſunt fructus p ſatisfactione; nã licet Prælatus poſſit fructus Eccl.

pro

pro ſe retinere,hoc procedit,quando non ſubeſt neceſſitas alienandi, alias debet ex fructibus, ſi poteſt, prouidere Prælatus, non autem bona Eccleſiæ alienare,gloſſ.in c. 1. in verb. defenſore. de reb. Eccleſ. non alien.in 6.& ibi Io. Monachus,Abb.in c.nulli.num. 5.de reb.Eccl.Sil.in verb. alienatio.2.Tabien.ibi num.4.Soc.conſ.29.num.16.lib.1. & fuit dictum in Rota Romana in vna Auximana bonorũ 1. Februarij 1580. & in vna Placentina bonorum 1. Nouembris 1580. 7. Aprilis 1581. in eadem, coram eodem Card.Seraphino. & in d.Auximana bonorum fuit dictum, quod alienatio rei Eccleſiæ ex decreto ſuper eo interpoſito prȩſumitur vtilis; tamen admittitur probatio in contrarium, quod non ſubſit neceſſitas,neque euidens vtilitas.

5 Fuit etiam dictum,quod in alienatione rerum Eccleſiæ,& gratia,ſi in euidentem,vel confirmatione Apoſtolica,Papa nihil aliud intendit niſi euidentem Eccleſiæ vtilitatem: ideo confirmatio non dicitur ſurreptitia, ſi narretur,terras nunc eſſe ad culturas redactas quæ multo ante cultæ fuerunt: ſufficit enim adeſſe vtilitatem euidentem, quȩ eſt cauſa finalis. Et ita fuit dictum coram Card. Seraphino in d. Auximana: quod eſt valde notandum; & coram Domino Bubalo in vna Romana domus 2. Nouembr. 1588. vbi aſſeritur, id fuiſſe reſolutum in pluribus alijs cauſis.

Item notandum, quod in emphyteuſi perpetua ſolet ha-
6 beri ratio diminutionis ſextæ partis.authent.perpetua.C. de ſacroſ.Eccleſ.in qua non ſunt computanda damna,quæ inferuntur tam à facinoroſis hominibus, quam ex vi, & impetu fluminis,nec habenda eſt ratio huiuſmodi damnorũ vltra diminutionẽ ſextæ partis: nam dicta diminutio fit in computationem futuri periculi, vt inquit Speculat. de emphyt.num. 10.per tex.in §.dudum.in auth.de alien. Archid.

chid. in c. perpetua. 10. q. 2. & ibi Aegid. dicentes, quod quando res Eccleſiæ cladem paſſa non eſt, non debet ſemper fieri diminutio ſextę partis, ſed tunc demum, cum ſterilitas ſuadet, vel cauſa, puta propter futura pericula. Anchar. conſ. 122. Alex. conſ. 112. lib. 1. Iacob. Butrig. in d. auth. perpetua. vbi inquit ideo cōcedi diminutionē ſextę partis, quia Eccleſia habet certitudinem percipiendi quolibet anno tantum nomine penſionis, & liberatur à futuris periculis. Ita fuit late dictum in vna Bonon. S. Apollinaris, vlt. Aprilis 1582. coram Cantuccio, & dicit Bart. in authent. qui rem. C. de ſacroſ. Eccleſ. quod non fit diminutio, quando inuenitur alius, qui velit plus dare, cui Prælatus debet concedere. Abb. in cap. ad aures. num. 4. de reb. Eccleſiæ. ita fuit dictum in vna Anconitana bonorum die 2. Martij 1584. coram D. Bubalo. Item fuit dictum in eadē, quod quamuis locatio non probet verum valorem rei, l. pretia rerum. ff. ad l. falcid. tamen ad effectum probandi non euidentem vtilitatem, ſufficit probare, quod ex locatione facta tempore alienationis plus percipiebatur, vt per Iaſon. conſ. 54. num. 4. lib. 1. Dec. conſ. 142.

Quæritur, an emens rem Eccleſiæ cum euidenti vtili-
7 tate, teneatur probare pecuniam verſam in vtilitatem Eccleſiæ. Reſpondetur, quod ex communi ſententia in c. 1. de depoſito. emptor non tenetur docere de conuerſione pretij in vtilitatem Eccleſiæ, niſi eſſemus in mutuo, & depoſito, & quando Eccleſia vendit pro debitis ſoluendis. Dec. conſ. 36. & ita fuit dictum in Rota in vna Anconitana terrarum die 13. Iunij 1576. coram Card. Seraphino: neque obſtant allegata ex Bald & Caſtr. in auth. hoc ius porrectum. C. de ſacroſ. Eccl. & Butr. & Imola in c. 1 de depoſito. quia non dicunt abſolute, quod in contractu emptio-

nis

nis emptor teneatur docere de conuerſione, ſed in caſibus ſupradictis, ſcilicet in mutuo depoſito, & quando Eccleſia vendit pro debitis ſoluendis. Et fuit dictum, ſtante beneplacito Papæ in alienatione, cum clauſula, quod emptor faceret depoſitum pro faciẽda emptione aliarũ rerum, ſatis fuiſſe emptori facere depoſitum, & non fuit compulſus ad probandam emptionem aliarum rerum. Conuerſio etiam dicitur facta in vtilitatem Eccleſię, quando conuertitur in rem Eccleſiæ duraturam, puta in emptionem alicuius rei, ſeu in ædificium, vel aliam rẽ, l. 1. & 2. ff. de impenſ. in reb. dot. fact. c. quod quibusdam. de fideiuſſor. Rebuff. de alienatione num. 73. vbi dicit conuerti in vtilitatem Eccleſię, etiam ſi Eccleſia non haberet perpetuam vtilitatem, vtpote pro colendis agris, colligendis fructibus, & alijs, l. in fundo. & l. ſumptus. & l. ſi fundi. ff. de re vendic. Dominicus in §. hoc ius. c. ea enim. 10. q. 2. col. 2. dicit, quod non eſt vera vtilitas, nec etiam, quando datur in feudum, licet retineatur homagium, & ob defectum homagij non præſtitum res poſſit cadere in commiſſum, quia non debet attendi aduerſa fortuna, l. inter. §. ſacram. ff. de verb. oblig. Bellamera conſ. 33. col. 14. quem refert Rebuff. loco cit. & verſio
8 in vtilitatem probatur coniecturis. Bart. & alij in l. ciuitas. ff. ſi cert. pet. Bart. & Bald. in auth. hoc ius porrect. C. de ſacroſ. Eccleſ. & ſola confeſſio Prælati de verſione non concurrentibus adminiculis, non probat. Bald. loc. cit. Card. in Clem. 1. de reb. Eccleſiæ q. 30. & coniectura optima eſt antiquitas temporis. Crauetta de antiquit. Item quod negotium fuit tractatum coram Generali ordinis, quod ſufficere videtur, vbi concurrit debitum præexiſtens, & ſequens debiti ſolutio, vt per Bart. & Bald. loc. cit. item plures ſolutiones factæ debiti, quæ non multum diſtant à ſumma iuſti

pretij.

pretij. Et ita fuit dictum in Rota Romana in vna deuolutionis domus 12. Febr. 1582. coram de Rubeis. ſed Rebuff. de alienatione n. 41. dicit communem opinionem eſſe, teſte Soc. conſ. 15. vol. 1. quod nō ſufficit probare per coniecturas, puta, quod tempore contractus mutui Eccleſia indigebat, ſed vere probari debet: ſed eius dictum intellige in coniecturis friuolis.

9 Vltimo notandum, quod ſubhaſtatio, & aliæ ſolemnitates requiſitæ in alienatione rerum Eccleſiæ à Iure ciuili, iuxta Auth. hoc Ius porrectum. non ſunt neceſſariæ de Iure Canonico, & ſine illis valent alienationes, & de conſuetudine ſeruantur tantum ſolemnitates Iuris Canonici. ita dicit Rebuff. conſ. 112. Peruſ. in c. 1. de rebus Eccleſ. in ſexto. Guidopap. deciſ. 149.

SVMMARIVM.

1 *Hoſpitalium gubernatio habentibus vxorem, & filios committi an debeat, & quando poſſit.*

2 *Hoſpitalium gubernatio non eſt committenda debitoribus Hoſpitalium, & quando poſſit.*

De pauperibus, habentibus plures filios, ac debitoribus Hoſpitalium, non conſtituendis illorum Rectoribus. CAP. CVIII.

1 QVAERITVR, an poſſit conſtitui adminiſtrator, & magiſter Hoſpitalis laicus, habēs filios, & vxorem? & regula eſt negatiua, quam tenet gloſſ. in Clem. quia contingit. §. vt autē. in verbo, præſtare. de religioſis domib. ſequitur Stephan. dicens cōtra laicos vxoratos, & filios habētes

eſſe præſumptionem veriſimilem, vt bona Hoſpitalium in alios vſus conuertant in theſaurizatione filiorum, cap. de Syracuſanæ. 28. diſt. Idem Imola, Anchar. Abb. Vital. in dicta Clem. Lapus in tractat. de Hoſpitalibus nu. 29. in fine; quæ opinio eſt communiter recepta, & optime probatur in d. cap. de Syracuſanæ. 28. diſtinct. ibi, vel ſuperſtes vxor, aut filij, per quos Eccleſiaſtica ſolet periclitari ſubſtantia. Gemin. & Turrecrem. ibi. Verum hæc regula non procedit indiſtincte; ſiquidem ſi laici eſſent diuites, & tantæ bonitatis, & ſanctitatis, quod veriſimile eſſet ipſos non eſſe accepturos de bonis Hoſpitalis, vt darēt filijs, nulli dubium, quin habētibus has qualitates Hoſpitalia committi poſſint, vt dicit Card. in d. Clem. num. 6. & Imola nu. 12. Ripa in cap. decernimus. num. 66. de Iudicijs. ſed pauperes habentes plures filios ſemper ſunt ſuſpecti. Vnde Salomon paupertatem non deſiderabat, ne illi daretur occaſio furādi, & peierandi. Neque obſtat, quod tutores, quibus æquiparantur rectores Hoſpitalium, non redduntur ſuſpecti ex eo quod habeant filios & vxores, quia argumentum ab æquiparatis non procedit in caſibus, in quibus Ius diuerſimode ſtatuit, vt per Gerardum in loco à ſimili in prima limitatione, & fuit deciſum in vna Regienſis Hoſpitalis 3. Septembris 1584. coram Domino Rubalo. erit ergo nulla electio talium ſuſpectorum, vt in d. §. vt autem.

2 Secundo quæritur, an poſſidēs bona Hoſpitalium, tamquam propria, & patrimonialia, poſſit conſtitui rector, & magiſter Hoſpitalis? & videtur, quod non, ex d. Clem. quia contingit. §. vt autē. vbi dicitur, quod gubernatio viris prouidis, & idoneis committatur, qui ſciant, velint, & valeant bona eorum, & iura vtiliter regere, & tueri, & eorum redditus in vſus pauperum fideliter diſpenſare, & quos in vſus alios

alios bona prædicta cõuertere pręſumptio veriſimilis non exiſtit, decernens irritam prouiſionem aliter factam. Quare qui poſſidet bona Hoſpitalis, vti propria, præſumptio eſt, quod non ſit conuerſurus illa in vſum pauperũ. In hoc dubio diſtinguendum eſt, arguendo à tutoribus, quibus rectores Hoſpitalium æquiparantur, d.§. vt autem. Quod ſi gubernator Hoſpitalis ſciebat, ſe eſſe debitorem, & bona eſſe Hoſpitalis, nulla eſt eius inſtitutio; ſecus, ſi ignorabat: eſt enim clara concluſio, quoad tutores, quod ſi tutor ab initio ignorauit ſe eſſe debitorem, vel creditorem pupilli, valet datio tutoris. Gloſ. in Auth. minoris. C. qui dari tutores vel curatores poſſint. ſecus ſi ſciuit, & ibi D. D. Quare ſi ab initio inſtitutionis magiſter Hoſpitalis habuit notitiam, bona per ipſum poſſeſſa eſſe Hoſpitalis, & nihilominus vti propria poſſedit, inſtitutio fuit ipſo Iure nulla, & intrat præſumptio, & decretum irritans, de quo in dicta Clement. & fuit dictum in d. Regiens. Hoſpitalis die 22. Octobris 1584. coram Domino Bubalo.

SVMMARIVM.

1 *Capella in Eccleſia an poſſit erigi ſine dote.*
2 *Aedificare an liceat circa capellam, ſi proſpectus impeditur.*
3 *Inſignia, ſeu arma fundatoris capellæ an liceat abradere.*
4 *Heres an poſſit affigere arma ſua in capella, in qua ſunt arma teſtatoris.*
5 *Benefactores poſſunt habere inſignia, ſeu arma in Eccleſiis.*
6 *Inſignia in Eccleſiis non ſunt affigenda ad inanem gloriam, nec continere debent aliquod inhoneſtum.*
7 *Inſignia ſua in Eccleſia non poteſt affigere Epiſcopus, Baro, vel alius, quando Eccleſia, vel capella eſt conſtructa ex pecunia Vniuerſitatis.*
8 *Imago deuota ſi ſit in capella, an poſſit alius in eadem Eccleſia conſtruere aliam capellam, magis ornatam, cum Imagine eiuſdem Sancti.*
9 *Imagini deuotæ ſi fiant plures oblationes, an poſſint confratres, vel alij*

 procu-

procurare, vt oblationes fiant eorum capellæ, & non Imagini.

10 *Excommunicantur Religioſi procurantes fieri ſibi, vel ſuis monaſterijs legata, in præiudicium aliorum.*

11 *Imago deuota, an poſſit transferri de loco ſuo ad Capellam priuatam in præiudicium habentium ſepulturas prope illam, ac beneficiatorum, & Rectoris, recipientium oblationes.*

12 *Patronus Eccleſiæ an poſſit impedire ſepulturam alterius, ante altare maius.*

13 *Capellam reparare, & inſtruere mappis, paramentis, & alijs neceſſarijs quis teneatur, Patronus, an Rector.*

Varia dubia circa Capellas alijs conceſſas in Eccleſijs. CAP. CIX.

1 PRIMO notandum, quod quamuis Eccleſiæ ſine dote conſecrari non debeant, c. nemo. de conſ. diſt. 1. tamen capellæ, & altaria in Eccleſia ſine dote erigi poſſunt; nam ſufficit Eccleſiam fuiſſe dotatam, vt late conſuluit Ananias conſ. 24. vbi Bologninus in additionibus. ſequitur Lambertinus de Iurepatronatus prima parte primi libri, tertia quæſt. princip. articulo quinto. Contrarium tenet Abbas in cap. ad audientiam. el primo, de Eccleſijs ædifican. & conſil. 89. volum. 2. quem ſequitur Rocchus de Iurepatronatus in verbo, conſtruxit. quæſt. quarta, vbi limitat, quando quis ad ornatum Eccleſiæ ipſam capellam, vel altare conſtruxiſſet. Sequitur Gregor. Lopez parte prima. tit. 15. lege prima in gloſſa quarta, & Abbatis opinio verior videtur in capellis conſtructis pro celebratione Miſſarum, quę requirit neceſſaria ad celebrationem. cap. Præterea de officio delegati.

2 Quæritur, an circa Capellam alicuius liceat ædificare,

ita

ita,vt proſpectus Capellæ impediatur? Reſpondetur negatiue,vt non liceat ædificare circumcirca Capellam,ſed debet eſſe proſpectus ex omni parte liber: quoniam Capellę cum ſepulturis,armis,ſeu inſignijs, & inſcriptionibus fiunt cauſa memoriæ hominis conſeruandæ,ac domus eius, circa deuotionem erga diuinum cultum, vt dicit Petrus de Anchar.conſ.113.& intereſt Reipublicę,vt dignitas familiarum conſeruetur,l.1.§.publice.ff. de ventre inſpiciendo. quæ dignitas in Capellis conſpicitur, & monumẽtis;& lex ſatis lugubre dicit,antiquorum memoriã delere,l.lex quæ tutorem.§.nec vero domum.C.de admin.tutor.cuius verba ſunt:nec vero domum vendere liceat,in qua defecit pater,minor creuit;in qua maiorum imagines,aut non videre fixas, aut reuulſas videre, ſatis eſt lugubre; per talia enim conſeruatur memoria defuncti.tex.optimus in l. legatũ. in fine.ff.de admin.rerum ad ciuitatẽ pertin.ibi, vt in eo munificentia eius,qui legauit, inſcriptione notetur.Et ad hũc finem Arcus triumphales,& ſtatuę marmoreę ſculpebantur in Vrbe, vt illorũ memoria,qui glorioſe vixerãt,& honores geſſerant,in perpetuũ haberetur.l.fi.& toto tit.C.de ſtatuis & imaginibus.Cum itaque capella cum ſepulchro, & armis,ſeu inſignijs fuerit conceſſa ad hunc finem, vt deuotio defuncti ex aſpectu d. capellæ appareat, non debet aliquo modo impediri per ædificium alterius capellæ, vel parietis ex omni parte conſtructi. Facit, quod conceſſo proſpectu, intelliguntur prohibita omnia, quæ officiunt ad gratiorem, & liberum proſpectum, l. inter ſeruitutes. ff. de ſeruit. vrban. prædiorum & dicit textus in l. ſi vitem. §. penultimo ff. quod vi aut clam. quod ſi quis porticum,aut ſtillicidium in ſepulchrum immiſerit, etiam ſi ipſum non tangat, recte cũ eo agi põt, quod vi aut clam. cũ

in ſepulchro factum ſit;quia ſepulchrum eſt non ſolum locus,qui recipit humationẽ,ſed etiam id omne ſupra,ideoq; nomine ſepulchri agi: appellatione enim ſepulchri omnem ſepulturæ locum contineri. Ex quibus concludendum eſt, conceſſa capella cum ſepulchro, nihil ædificandum eſſe ex omni parte, per quod capellæ, & ſepulchro, aut eorum proſpectui officiatur.

3 Quæritur, an liceat rectori, vel alijs abradere arma, ſeu inſignia fundatorum Capellæ, & ponere alterius inſignia, vel nomina? Reſponden. eſt negatiue: immo debent puniri arbitrio Iudicis talia facientes. Ita concludit Bartholomæus Cepolla de ſeruit.Vrbanor.prędiorum.cap.71.de picturis,per text.in l.qui liberalitatem. ad finem.ff.de operibus publ. & Bart.in d.l.qui liberalitatem.dicit,nota contra fratres minores, & aliquos religioſos, qui Capellas aliquorum defunctorum attribuũt nomini alterius, quia hoc facere non debent. ſequitur Lambert.de Iurepat. lib.3. 4. art.5. q. princ. facit tex.in l.1.ff. de ſepulchro viol. vbi datur actio ſepulchri violati contra euellentem ſtatuam de monumento.

4 Animaduertendum, quod heres non poteſt affigere arma ſua in capella,in qua ſunt arma fundatoris. ita tenet Io. de Anania in conſ.86.ex regula, ſuper re aliena non eſſe licitum imponere ſigna, vel arma.l.1.& per totum C.vt nemini liceat ſigna imponere. & in l.ſi Baſilicam. C.de operibus publicis, & Bart. in tract. de inſignijs, & armis. & quia per talia ſigna memoria defuncti conſeruatur, vt ſupra dictũ eſt, & in proceſſu temporis poſſet dubitari, quis illas capellas ædificari fecerit. ſequitur Lamb. loc. cit. & Anchar. conſ.113. in principio; quamuis concludat contrarium in caſu ſuper quo conſuluit,ex quo illa Capella nõ

erat

erat fundata, vt eſſet de Iurepatr. ſed ſolum pro remedio animæ ſuæ, & ſuorum, & ſic non poterat dici Capella alicuius, ſed facta per aliquem benefactorē Eccleſiæ, & ideo ſicut ipſe benefecit, & appoſuit ſua arma, ita potuerunt alij benefacere, & apponere ſua arma, & vult etiam, vt iſti noui benefactores benefaciant, & propter hoc apponant arma, & quod prouideatur armis defunctorum, nō ſolum, vt illa arma remaneant ſculpta, ſed etiam vt fiat alia ſcriptura litterarum, ex qua appareat illa fuiſſe arma primi fundatoris, vt in reſponſione ad contraria Petrus dixit. ſequitur Lambert. loco cit. vbi dicit aduertendum eſſe, quod in caſu Petri de Anchar. nullus reperiebatur de agnatione fundatoris, qui potuiſſet pro familia contradicere, & ideo admittebantur alij heredes ab eo deſcendentes ex linea feminina. nam in alio eius conſil. 356. in fine hoc non permiſit, vbi erant alij de familia, quorum intererat; ex quo iniuria fiebat familiæ: & dicta per Anchar. credo vera, quādo aliquis tamquam benefactor conſtruxit Capellam in aliqua Eccleſia ſine Iurepatronatus, & etiam ſine Iure funerandi; quia ſi poſuiſſet ſepulchrum pro ſe & ſuis, & conſtruxiſſet Capellam, puta ſepulchrum, videtur eam conſtruxiſſe ſepulchri cauſa, vt eius oſſa ſepelirentur iuxta Imaginem deuotam: & militant omnes rationes ſupradictæ, vt retineatur memoria deuotionis ſuæ erga cultum diuinum. Quare in iſtis Capellis cum ſepulchris, & iure funerandi indiſtincte teneo, non poſſe heredem apponere arma ſua.

5 Quæritur, an benefactores poſſint habere arma in Eccleſijs? ex ſupradictis clare patet qđ ſic Anch. d. conſ. 113. & Lamber. loc. cit. ſed nota, quod ſi depingi faciunt arma in Eccleſijs, quas conſtruunt, vel in ornamētis, quæ donāt, perdunt meritum, ſi faciunt ad inanem gloriā, ſecus ſi ad

incitamētum virtutis aliorum, vel ad alium iuſtum finem. Dom.in c.duo ſunt.45.diſt.Fel.in c.3.loco.de præſump.& ſi teſtator aliquod inhoneſtū mandet in armis,ſeu inſignijs deferri,vel fieri in ſepulchro,quod ſapiat gentilitatem,non eſt executioni mandandū, l. facta.§.ſi ſub conditione.ff. ad Trebell.vbi Gloſſ.& Paul.de Caſtr.Imola And.Siculus in cap.1. de iuramento calumniæ.

7 Circa ſextum,an Epiſcopus, Baro,vel alius, quando fabricatur aliqua Eccleſia,vel Capella de pecunia Vniuerſitatis,vel alterius,poſſit ſculpi facere arma ſua? Reſpōdetur negatiue,ſed tantum ille,cuius pecunia opus publicum factum eſt,poteſt nomē,& inſignia ſua depingi facere, vt eſt caſus in l.2.& lege,opus.in fine.ff.de oper.publ.tradit.Bar. Cepolla de ſeruit.Vrb. prædior. c.71. vbi dicit quod cum quidam Epiſcopus Veron. expoſuiſſet de bonis erogandis pauperibus in fabricā maioris Eccleſiæ duo millia aureorum,& feciſſet ſculpi inſignia ſua ſuper Capella ſua cū columnis,fuerunt ſibi abraſa,& merito, quia illa non erat pecunia ſua, cum omnino teneretur eā erogare. arg. not.per Gloſſ.in c.relatū. de præb. Idē dicendū in Rectore benef.

Notandum,quod ſi in Capella alicuius priuatæ perſonę
8 eſt Imago deuota,in cuius viſitatione conceduntur multę gratiæ cum populi concurſu, non licet alteri Capellā aliā pulchriorem cū imagine eiuſdem Sancti in eadem Eccleſia erigere. Siquidem licet videatur augeri cultus diuinus, & maxima ſit ratio,quę pro religione facit,l.ſunt perſonę. ff.de relig.& ſumptib.funer.tñ in hoc caſu potius minuitur quā augetur,oriuntur ſcandala,& ſuſpicio auaritiæ,nō ſine iniuria obtinentium capellam. quandoquidē imagines antiquæ ſolēt eſſe in maiori deuotione,vt dicit gloſſ. Sapien. 13.ibi,opus manus antiquæ. Et frequenter Deus venerantibus

tibus aliquas Imagines ſolet maiores gratias concedere, vt experientia docet, & fideles, vt eas aſſequantur, ſolent cõfiteri ſua peccata, & cõicare, cũ ad viſitandas Imagines deuotas accedũt. Itaq; in veneratione talium Imaginum magna populi vtilitas verſatur, quoad neceſſitates tẽporales & ſpirituales: quare hęc deuotio in Eccl. eſt nutrienda, nõ diminuenda, alias grãde peccatũ eſſet, vt dicitur de filijs Heli 1. Reg. c. 2. hoc autem facile contingit, qñ aliæ Capellæ ſub eodem titulo, & magis exornatæ in Eccl. ædificantur, & populus qui deuotionem habet ad imaginẽ antiquã, in cuius veneratione gratias multas recipit, non eſt alia via alliciendus, ſiue potius decipiendus, vt relinquat antiquã deuotionem ſub colore alterius capellæ magis exornatæ, & tot gratijs priuetur. Sed ſi ædificare volens mouetur ex deuotione, poterit imagini miraculoſæ pingues oblationes facere, & eam in eodẽ loco exiſtentẽ exornare: Cum itaq; impediatur deuotio, ſequitur ꝙ vel ędificat ad æmulationem, & nõ licet, etiam ſi alias liceret. omnes in l. altius. C. de ſeruit. vel facit pro oblationibus colligendis, & hoc execrabile eſt ſacris canonibus: prohibent enim Eccleſiam pro quæſtu cõſtrui. cap. ſi quis baſilicam. de conſ. diſt. 1. & eſſet prauorum quæſtorũ more aurum ſubtili ingenio à ſimplicibus extorquere, iux. Clem. abuſ. de pœnit. & eſſet domũ Dei efficere domũ negotiationis. Præterea canones fauent laicis, vt ad ædificationẽ Eccleſiarũ inducantur. c. 3. de Iurep. & hac via retraherẽtur; non n. parũ præiudicij infertur, dño ſi populi concurſus ad eius imaginẽ impeditur, alliciẽdo illũ ad aliã Capellã pp magis ſumptuoſa ędificia, & multũ reputat obtinẽs capellã, qd eius familia habet altare deuotũ pp gratias, quas ſperat toti ſuę familiæ cõcedi ob illius conſtructionẽ: & Eccleſ. cum alterius prẹiudicio

ædi-

ædificari non debent c. 1. de operis noui nunciatione.cap. nulla. 12.q. 1. & cap.ſicut antiquitus. 17.q.4. & quamuis plura altaria poſſint ædificari in eadem Eccleſia,id eſt intelligendum ſine præiudicio aliorum, ſine detrimento cultus diuini, non ex æmulatione,non pro quæſtu, vt ſupra diximus.

9 Item quæritur, ſi Imagini deuotæ fiunt plures oblationes, an poſſint confratres laici, vel alij procurare,vt oblationes fiant eorum Capellæ pro fabrica,& non Imagini?& videtur, quod poſſint dictas oblationes ſibi procurare per text.in l.fin.ff. & C. ſi quis aliquem teſtari prohibuerit.vbi permittitur, quod quilibet poſſit blando ſermone inducere teſtatorem ad ſibi relinquendum, vel donandum, & cuilibet permiſſum videtur facere negotia ſua, prout melius poteſt, ſecundum Bal. in cap. ſi proponente.de reſcriptis. In contrarium videtur caſus in Clem. 1.de priuilegijs,

10 §.penult.vbi excommunicantur religioſi, procurantes legata, vel eleemoſynas ſibi vel ſuis monaſterijs fieri in præiudicium aliorum.ad idem tex.in l.Lucius.§.Sempronio.ff. de legatis.2.vbi contra eum, qui procurauerit fieri ſibi legatum in præiudicium alterius, competit actio ad intereſſe.Facit tex.in §. illis.alias incipit. & hoc prouenit.in auth. vt nulli Iud.vbi prohibetur,ne quiſpiam procuret ſibi donari vel legari,quod alijs legandum,vel donandum fuerat. Ripa reſponſo. 1.de oblationibus diſtinguit, quod aut laici abſque vlla fraude petunt, quod eleemoſynæ offerantur fabricæ, & tunc iure agunt,& procedunt Iura primo loco adducta;aut procurant eleemoſynas dolo,fraude, aſtu,vel machinatione, & tunc pro damnis præteritis ad intereſſe conueniri poſſunt; pro futuris poſſunt Iudicis officio cogi ad deſiſtendum ab huiuſmodi verſutijs, ex notatis in ſimili

per

per Cinum Bald. Alberic. & Salicet. in l.quidquid.C.arbitrium tutelæ.vbi dicunt tutorem,qui procurauit id ſibi legari, quod teſtator volebat legare pupillo, teneri ad intereſſe, ſi dolo aut machinatione vſus fuerit. fraus autem, & dolus iuxt. Rip. probabitur, ſi laici tranſgrediantur fines verborum,& actuum, quibus vti debent modeſti quęſtores. Idem, ſi detrahant bono nomini,& famæ rectoris Capellæ imaginis,dicentes non eſſe meritoriũ facere oblationes Imagini,quia eas conuertit in malos vſus, ex Angelo in l.4. ff.de inofficioſo teſtamento. Idem,ſi probetur in petendis eleemoſynis vti callidis perſuaſionibus, quæ dolo,& fraudi æquiparantur,vel importunis precibus extorquent oblationes, l.1. C. de petit. bon. ſublat. lib. 10.ibi, quoniam plerumque inuerecunda petentium inhiatione conſtringimur,vt non concedenda tribuamus. Facit tex. in c. ſi quando. de reſcriptis. & ibi gloſſ. & dicit Iaſ. in l.1. §. ſi vir vxori. ff.de acquir.poſſeſſ.quod donatio facta vxori, quæ aſſidue virum infeſtabat,non confirmatur morte, quia donata ex frequenti petitione non creduntur ſponte data, ſed ex moleſtia, & importunitate vxoris.

11 Circa materiam Capellarum notanda eſt ſingularis deciſio Rotæ Romanæ coram Illuſtriſs. Pamphilio in vna Hiſpalenſis tranſlationis die 9. Martij 1598. in qua fuit dictum non potuiſſe transferri quandam Imaginem deuotã de loco ſuo ad priuatam Capellam, præſertim reclamante Rectore, & beneficiatis ipſius Capellę, & alijs habentibus ſuas ſepulturas prope dictam Imaginem,quibus maximum infertur pręiudicium ob magnam deuotionem, & concurſum fidelium erga ipſam, quæ de ſuo loco tranſlata præſertim ad priuatam capellam, non ſolet eſſe tantę deuotionis, & ita in damnum fabricę minuentur oblationes,

nes,

nes, & in damnum beneficiatorum, & aliorum habentium ſepulturas, & ſuffragia, & Miſſæ, quæ hodie ibi cum maxima deuotione erga ipſam Imaginem celebrari ſolet, arg. cap. 2. ad audientiam. cum ibi notatis de Eccleſijs ædificandis.

12 Circa eandem materiam notandum eſt alia deciſio Rotę Romanæ in vna Calaguritana præeminētiarum 26. Iunij 1590. coram Domino Gipſio, in qua fuit dictum, nō potuiſſe patronum Eccleſiæ impedire translationem ſepulturæ cuiuſdam priuati ante altare maius in loco, in quo ab antiquo tempore exiſtebat, priusquam altare vetus deſtrueretur, & Eccleſia ampliaretur; quia ius ſepeliendi differt à Iurepatr. ideo ex diuerſis non fit illatio. l. Papinianus exuli. ff. de minoribus. Rocchus de Iurepatr. in verbo, Eccleſia. Præſertim, quia Ius ſepeliendi etiam priuatiue quoad aliquos præſcribi poteſt. Abb. in c. quanto. columna fi. & ibi Dec. num. 16. de Iudicijs. maxime, quia patronus nō habebat ius ſepeliendi, ſed tantum ius honorificum, quod non eſt extendendum per regulam, tantum præſcriptum quantum poſſeſſum. Et cum ex antiquiſſimo tempore conſtaret ſepulchrum fuiſſe in illo digniori loco, non debet Dominus ſic de facto expoliari. Fuit etiam conſideratum, quod cum per huiuſmodi augmentum Eccleſia non fuerit in totum mutata, ſed remanſerit eadem Eccleſia, debeant etiam remanere qualitates eiuſdem Eccleſię, & prærogatiuæ parochianorum in ſuo priori ſtatu permanere, ad not. in c. ad audientiam. el 2. de Eccleſ. ædific. & Eccleſia noua in locum veteris ſubrogata debet aſſumere naturam illius, & conſequenter cenſetur facta ſine præiudicio aliorū. Faciunt notata per Oſt. in c. cū olim. n. 6. de conſuetud. & per Petrum de Peruſ. in tract. de mutatione ſtatus.

Quæ-

13 Quæritur, an Patronus Capellæ teneatur illam reparare,& inſtruere altare paramentis,mappis,& alijs neceſſarijs ad celebrationem Miſſæ?& videtur,quod non, ſed Rectori Eccleſiæ, vel Capellæ tale onus incumbat,ex c.1. & c.de his. de Eccleſ.ædificandis. in quibus locis onus fabricę videtur iniunctū rectoribus;qui enim ſentit cōmodum, tenetur quoque ferre onus,l.ſecundum naturam. ff.de reg. Iur.clericus etiā habens beneficiū ęquiparatur vſufructuario iux.not.in c.præſenti.de officio Ord.in 6.& vſufructuarius tenetur in bono ſtatu conſeruare bona ſibi cōceſſa ad vtendum,& fruendū, idque eſt præſtandū ex fructibus ipſis,l.1.§.hactenus.ff.de vſufr.& tenetur ſarta tecta præſtare, l.eum.C.de vſufr.& cōiter dd.in d.c.1.tenent onus reficiēdi, & reparandi Eccleſias ſpectare ad rectores, & quę dicuntur de Eccleſia ædificanda,procedunt ēt,quoad ornamenta neceſſaria,vt ſunt Calices,Pluuialia,& alia,ſine quibus diuina celebrari non poſſunt,quia fabricatio Eccleſię, & præparatio ornamentorū à pari procedunt,& à iure parificantur,c.fi.de teſtam.ibi, in ornamentis, ſeu fabrica, luminaribus,ſiue alijs ad perpetuum cultū diuinum. vt dicit Surd.conſ.62.vol.1. & appellatione fabricæ venit etiā pictura. Bald. in l. ſi quis ad declinandam. C. de Epiſcopis & clericis.ad rectorem pertinet, vt ignis ardeat ante Sanctiſſimam Euchariſtiam, cap.ſane.de celebrat.Miſſ.& hæc eſt veritas: declara tamen,vt procedat, quando patronus aſſignauit dotem ſufficientem pro mercede ſacerdotis, & paramentis,alias poteſt compelli ad ſufficienter dotandū, & interim tenetur ad iſta:nā ędificās altare ſacerdotale videtur ſe obligaſſe ad dotē dandam pro neceſſarijs concurrētibus ad Miſſarū ſolēnia;qui.n.vult vnū, videtur voluiſſe oīa per quę pueniturad illud,l.oratio.ff.de ſpōſal.l.ad rem

mobi-

mobilem. & l. ad legatum. ff. de procuratoribus. c. prete-rea. de officio delegati. Ita notab. Abb. in conſ. 89. incipien. ex themate propoſito part. 2. qui obligat etiam ad ſoluendam mercedem clerico ſeruienti in Miſſa, & dicit, quod ſicut obligatur pater naturalis dotare filiam, ita conſtruca capellam. gloſſ. in c. nemo. de conſ. diſt. 1. & in c. cum ſicut de conſ. Eccleſiæ, vel altaris. & quatenus gloſſ. in d. c. cum ſicut. dicat prius eſſe compellendum Epiſcopum, poſtea fundatorem, in hoc cōmuniter reprobatur, vt dicit Abb. in d. conſ. 89. & in d. c. cum ſicut. Doctores in c. placuit. q. 2. itaque poterit fieri præceptum patrono de aſſignando ſufficientem dotem ſub pœna dandi ei compatronum, vel alia, & interim de prouidendo de mappis, paramentis, & alijs neceſſarijs. Sed an ad hoc, vt rector non teneatur, dicatur dos inſufficiens, ſi Rector ex ea nō recipit victū? videtur quod ſic, ex quo tenetur erogare redditus in fabricā Eccleſiæ, deductis tamen prius alimentis ſibi neceſſarijs. text. notab. in d. c. de his, de Eccleſ. ædif. Oſt. Abb. & alij ibi, niſi clericus non reſideret quando tenetur, quia tunc omnes fructus ſunt erogandi in reparationem Eccleſiæ. Ripa conſ. 26. num. 81. & 9. ſed iſta non puto ſimpliciter intelligendam in capellanijs, ſiue altaribus, quæ conſtruuntur cum dote tenui, habito reſpectu ad eleemoſynam ſolitam dari pro quantitate Miſſarum, quæ celebratur in hebdomada: nam ſufficiens dos erit, ſi correſpondeat dicto oneri Miſſarum, & paramentis neceſſarijs, cum Capellani prædicti cēſeantur locare operas ſuas: vnde in infirmitate tenentur per alios celebrari facere, vt fuit probatum in Praxi c. 54. & nō tenetur patronus Capellæ ſemper alere Capellanum celebrantem. Declara notabiliter hanc materiam reparationis Eccleſiarum, vt etiam data dote ſufficienti non teneatur

Rector

Rector Eccleſiæ, quando inducta eſſet conſuetudo, quod populus ſubeat onus reparandi Eccleſiam. Innoc. in c. fin, de his quæ fiunt à maiori parte Capituli. Oſt. Abb. Card, in c. 1. de Eccleſ. ædif. valet etiam conſuetudo, quod populus faciat ſumptus pro lampade ardente ante Euchariſtiam, & quod populus preſtet alimenta prædicatori, quãdo Rector Eccleſiæ non predicat per ſe ipſum, vt pulchre probat Ripa d. conſ. 26. Facit Conc. Trid. c. 4. ſeſſ. 24. de reform. conſuetudo itaque circa reparationem Eccleſiarum eſt attendenda; & ita fuit notabiliter deciſum in Rota Romana in vna Aegyptanen. fabricę 15. Decemb. 1589. coram Orano, quod conſuetudo parochianorum, reparandi, & ornandi capellam liberat Rectorem à paramentis: & fuit dictum, decretum viſitationis in contrarium, eſſe nullum.

SVMMARIVM.

1 *Sanctiſsimum Sacramentum in Eccleſia parochiali tantum aſſeruari poteſt pro infirmis.*

2 *Sanctiſsimum Sacramentum in Eccleſia non parochiali pro adoratione aſſeruari non poteſt ſine licentia Summi Pontificis.*

De ſanctiſſimo Sacramento, an poſſit aſſeruari in Eccleſia non parochiali pro adoratione, de licentia Epiſcopi. CAP. CX.

QVAERITVR, an ſit valida licẽtia Epiſcopi aſſeruandi ſanctiſſimum Sacramentum in Eccleſia nõ parochiali pro adoratione populi? & dicendum eſt quod non, ſed requiratur licentia ſummi Pontificis, per textum clarum in c. tribus. §. tanta. de conſecrat. diſt. 2. qui textus recipit

cipit tantum limitationem, vt pro infirmis aſſeruari poſſit diu,noctuque,ex c.presbyter. d. diſt. Abbas in c.officium, de officio Archipresb.gloſſa in c.permittimus. de ſent.excomm.ſi itaque pro infirmis tãtum; ergo in Eccleſia parochiali,& non in alijs, è quibus non defertur ad infirmos, & ſucceſſiue requiritur auctoritas Summi Pontificis, cum Epiſcopus non valeat diſpenſare ſupra Canones.c.qđ ſuper his. de maioritate & obedientia. & ita mihi petenti reſolutionem dubij reſcripſit Sacra Congregatio Concil. Trid. hoc anno 1609. duo enim dubia circa hoc petij declarari. Primum,an Epiſcopus poſſit concedere Eccleſiæ non parochiali,vt in ea retineatur Sanctiſſimum Sacramentum Euchariſtiæ ſolum pro adoratione,vel requiratur auctoritas Papæ. Secundum,præſuppoſito,quod Epiſcopus conceſſerit licentiam aſſeruandi Sanctiſſimum Sacramentum in Eccleſia non parochiali,pro adoratione, an poſſit Epiſcopus ſucceſſor dictam licentiam reuocare. Sacra Congregatio reſpondit infraſcriptis verbis, ad primum. Id non 1
poſſe concedi ab Ordinario; ſed requiri licentiam Sedis Apoſtolicæ. ad ſecundum reſpondit: Huiuſmodi licentiã 2
fuiſſe nullam, ac propterea ei non eſſe deferendum, nec eſſe neceſſariam reuocationem.& hæc nota.requiritur itaque priuilegium Papæ, vt in Regularibus.

SVMMARIVM.

1 *Rectores Eccleſiarum, & Hoſpitalium, an poſſint ab Epiſcopo qualibet parte anni compelli ad diſpenſandum redditus in pios vſus.*

De

De Rectoribus Eccleſiarum, & Hoſpitalium, an poſsint quocumque tempore compelli ab Epiſcopo ad erogandos redditus in pios vſus. CAP. CXI.

1 FREQVENTER pauperes, & puellæ conqueruntur coram Epiſcopo de laicis rectoribus Eccleſiarũ, & Hoſpitalium, quod eis nõ erogantur eleemoſynę, nec præſtantur dotes ſecundum inſtitutum Eccleſiæ, vel Hoſpitalis. Quæritur, an poſſit Epiſcopus ſemper, qñ opus fuerit, in qualibet parte anni, maxime inſtãtibus pauperibus, & puellis, quæ petunt dotem, monere, & compellere cenſuris rectores laicos Eccleſiarũ, & Hoſpitaliũ ad diſpenſandũ redditus Eccleſiæ, vel Hoſpitalis in dotes puellarũ, & ad alios vſus pios, deſtinatos tñ, vel ſolitos, idq; vigore Conc. Trid. c. 8. ſeſſ. 25. de refor. vel debeat ab his abſtinere, ſed tm̃ in fine anni poſſit exigere rationem adminiſtrationis? Et videtur affirmatiue reſpõdendum per textũ clarũ in d. c. 8. ibi, per cenſuras compellat. nec videtur obſtare c. 9. ſeſſ. 23. de reformatione, dũ præcipit ſingulis annis reddi rõnes, quia non prohibet, quin infra annũ, qñ opus fuerit, poſſit Epiſcopus compellere magiſtros, ſeu rectores ad diſpenſandũ redditus in prædictos vſus, & fruſtra fuiſſet facta diſpoſitio dicti c. 8. ſeſſ. 25. quæ eſt poſterior. Hoc dubiũ petij declarari à ſacra Cõgregatione Concilij Triden. hoc anno 1609. & ſacra Congregatio reſpondit, quod ſi vſus pij ſunt deſtinati à fidelibus in teſtamento, vel alias, vt fundatione, oblatione, aut alijs modis, poſſit Epiſcopus quocumque tpe cogere adminiſtratores ad impẽdendos redditus in vſus præſcriptos; ſi vero non ſunt certi vſus præfiniti, poſſit Epiſcopus in viſitatione compellere magiſtros ſeu adminiſtrato-

res ad illos erogādos in pios vſus,ſi iuſtitia poſtulauerit, & vlterius poſſit Epiſcopus debito tpe exigere rationes adminiſtrationis.verba ſacrę Congregat. ſunt hæc, videlicet: Sacra Cōgregatio Cardinalium Concilij Tridētini interpretum reſpondit, poſſe quidem Ordinarium quocumque tempore cogere adminiſtratores ad impēdendos redditus in certos vſus pręſcriptos ab his, qui pia legata reliquerūt, vel alias bona ſua elargiti ſunt. Quod ſi alij ſint redditus, quibus certi vſus non ſunt præfiniti ab his,ad quos pertinebat,poſſe tamē Epiſcopum in viſitatione decernere, quidquid iuſtitiæ conſentaneū viſum fuerit:præterea etiā poſſe debito tpe exigere rōnes adminiſtrationis,& hæc nota pro pauperibus,puellis, & orphanis, quia quotidie occurrunt.

SVMMARIVM.

1 *Citari quomodo debeat Canonicus, vel Parochus abſens.*
2 *Citationes per edictum debent eſſe tres, quando ignoratur, vbi moretur Canonicus, vel Parochus abſens.*
3 *Citatio perſonalis requiritur ad priuationem beneficij.*

De Citatione Beneficiati abſentis. CAP. CXII.

QVAERITVR, quomodo ſit citandus Canonicus non reſidens, vel Parochus abſens, vt poſſit procedi ad priuationē iuxta ſacros Canones,cap. ex tuæ.de Clericis non reſidētibus.& Conc. Trid.cap. 12. ſeſſ. 24. de refor. & cap. 1. ſeſſ. 23.de reform. Reſpondetur cum Abbate in ſuo notabili conſ. 67. Chriſti, eiuſque Matris pręſidio humiliter inuocato,lib. 1.vbi dixit,quod ſi ſcitur, vbi eſt Canonicus abſens,non debet citari per edictum generale, ſed perſonaliter,pręfixo ſibi termino ad comparendum, vt in cap. ex parte. & cap. qualiter de clericis non reſidentibus,

cum

cum ſimilibus.eſt gloſſ.notabilis, ad quam quotidie fit recurſus in cap.quoniam frequenter.§.ſi vero.in verbo,ſacris Canonibus,vt lite non conteſtata .quæ dicit ſententiā priuationis aliter factam non tenere.Illam ſequūtur communiter Doctores:ſi vero neſcitur vbi eſt Canonicus abſens, debent fieri tres citationes ſucceſſiue in Eccleſia,poſt quarum lapſum debet abſens expectari per ſex menſes, vt probatur in c. ex tuæ.de clericis non reſidentibus. ſed dubium notabile eſt, an ſufficiat vnica citatio per edictum pro trina,vel debeant eſſe tres citationes per edictum ſucceſſiue. Abb.in d.conſ.67.tenet,quod debeant eſſe tres citationes, & non ſufficiat vnica peremptoria ,vt plene proſequitur Io.And.ſuper Rubr. de clericis nō reſidētibus. in addit.ad Specul in vlt.q.quia iſta citatio nō fit in perſona, nec ad domum,ſed in Eccleſia:vnde talis Canonicus, qui renūciabit abſenti,certiorabitur in 2.vel 3.citatione, qui ignorauit in prima. Ad idem facit, quod in ſimili notat gloſſ.in Clem. prima de vita,& honeſt.cleric.in verb. tertio.quare cōcludit Abb.in d. conſ.67. nō potuiſſe priuari duos Canonicos iam pluribus annis abſentes per Epiſcopum Eccleſiæ Lucanæ,ex quo per edictum fuerant citati ſine tribus citationibus:& hoc Abbatis conſilium ſequitur Felin.in cap.conſuluit.num.13.de officio delegati.& fuit in Rota Romana approbatū corā Gard.Seraphino die 5. Dec. 1567. in vna Salamantin.del Petroſo, & fuit etiam dictum, ſententiam eſſe nullā,niſi ſeruetur forma Conc.Trid.ibi, per cenſuras Eccleſiaſticas,ſequeſtrationē,aliaq; Iuris remedia. Et hæc nota, quia aliqui ſolent errare, vt faciant vnicam citationem per edictum pro trina, quia debēt eſſe tres:& quando ſcitur abſens,debet eſſe citatio perſonalis ad priuandum beneficio. Verall. deciſ. Rotæ 114. par.1.

SVMMARIVM.

1 *Bigami an poſſint admitti ex diſpenſatione Epiſcopi ad exercendum ordines minores ante bigamiam ſuſceptos.*

De Bigamo, an poſsit exercere ordines minores ex diſpenſatione Epiſcopi. CAP. CXIII.

1 CONQVERVNTVR Vniuerſitates, quod aliqui bigami non intendentes ſoluere collectas, ſed eſſe immunes à quibuſcumque ſolutionibus,& muneribus,impetrant diſpẽſationem ab Epiſcopo, vt valeant exercere ordines minores ante bigamiam ſuſceptos.quæritur an valeat diſpenſatio Epiſcopi? Magis communis concluſio eſt, vt Epiſcopus non poſſit diſpenſare ſuper bigamia,vera,vel interpretatiua, etiam quoad minores ordines. ita tenent Ioann.And.Anchar.Domin. & Franch.in c.1.de bigamis. lib.6.Nauar.c.27.num.197.late probat Suarez de cenſuris diſput.49.ſect.6.& quamuis S.Thom.in 4.diſt. 27.q.3. art.3.dicat poſſe Epiſcopum diſpenſare quoad minores ordines, quẽ ſequitur Silueſter in verbo,bigamia. & quidam alij;tamen prior opinio verior eſt,& eam tenet Abb.in c.2. de bigamis.& clare probatur in d.c.vnico de bigamis. in 6. vbi bigami priuantur omni priuilegio clericali, & in c. nuper,& c.vltimo de bigamis.& cap.non confidat. 50.diſtin. quare Nauarr. loco citato, intelligit opinionem D. Thomæ poſſe admitti quoad vſum, & exercitium ordinum minorum antea ſuſceptorum: ſed in contrarium eſt veritas, vt nec quoad exercitium prædictum poſſit Epiſcopus diſpenſare,ex Conc.Trident.c. 17.ſeſſ.23.de refor.vbi prohi-

prohibetur exercitium minorum ordinum bigamis, etiam laicis. & ita fuit reſcriptum à ſacra Congregatione Conc. Trid. mihi petenti declarationem, anno 1606.

SVMMARIVM.

1 *Monoculus an poſsit promoueri ad minores ordines.*
2 *Maculam in oculo habens quando poſsit promoueri.*
3 *Carens viſu oculi, qui videtur ſanus, quando ſit irregularis.*

De monoculo an poſsit ordinari.
CAP. CXIV.

1 QVAERITVR, an Epiſcopus poſſit diſpẽſare cum monoculo ad minores ordines? Bellamera in cap. de gradibus, 25. q. 8. tenet quod ſic, dicens Iura de hac prohibitione tractantia loqui tantum reſpectu presbyteratus, & aliorum Sacrorum ordinum, non autem reſpectu promotionis ad beneficium. Contrariam opinionem, quod neque ad clericatum promoueri poſſit, tenent Præpoſ. Gemin. Turrecrem. in cap. fin. diſtinct. 55. eſt enim prohibitio generalis inducta à Gelaſio in cap. non confidat. diſtinct. 50. vbi vetat corpore vitiatos diuinis applicari miniſterijs: & ſic loquitur generaliter. Præterea hoc vitium inducit magnã deformitatem, & eſt aptum generare ſcandalum, ad notata per Doctores in cap. Thomas. de corpore vitiat. nec obſtat textus in Capitulo cum de
2 tua. de corpore vitiatis. in quo textu iuxta Doctores in habente maculam in oculo, eſt conſiderandum, ſi reſultet magna deformitas, vel non, quia non poteſt fieri iſta diſtin-

ctio in eo, qui habet oculum erutum: ſemper enim trahit ſecum magnam deformitatem: & hanc opinionem in eo, qui caret oculo, vel pupilla oculi, vt ſit irregularis, etiam quoad clericatum, tenuit Rota Romana in vna Penſionis 3. Iunij 1583. coram Domino Seraphino. Idem tenet Nauarrus in Manuali, cap. 27. num. 199. dicens monoculum ſimpliciter eſſe irregularem, non autem eum, qui caret viſu oculi dextri, qui alijs videtur ſanus, & ſiniſtro, quantum
3 ſatis eſt ad bene celebrandum, cernit, vt canonem Miſſæ ſine indecora & nimia faciei ad populum conuerſione legere poſſit: alias ſecus propter deformitatem.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio matrimonialis expirat mortuo Papa, ſi non eſt executioni demandata.*

2 *Decretum, ſi in euidentem, mortuo Papa re integra non poteſt à Commiſſario ferri.*

De gratia, an expiret morte Papæ.

CAP. CXV.

1 FVIT dubitatum in Curia Neapolitana, an mortuo ſummo Pontifice, diſpẽſationes matrimoniales commiſſæ Vicario poſſint ab illo expediri: & videbatur quod ſic, ex cap. ſi ſuper gratia. de officio deleg. in ſexto, vbi gratia non expirat per mortem Papæ. Contrarium fuit dictum, quia ille textus procedit, quando gratia ſummi Pontificis eſt iam perfecta, & datus merus executor; ſecus, ſi adhibenda eſt cauſæ cognitio: quoniam ſi, antequam adhibeatur,

beatur, moriatur Pontifex, expirat. Ita tenet Baldus in l. fin. ff. de Conſtit. Princ. columna prima, verſ. ſed pone quod Princeps. Dec. in Rubr. de conſtit. num. 41. Præpoſitus in capit. petiſti. 7. quæſtione prima, Geminianus & Anchar. in dicto capitulo, ſi ſuper gratia. & in terminis decreti, ſi in euidentem, vt non poſſit expediri à Commiſſario, eſt deciſio Ludouici Apeguere 128. fundata in ſupradictis.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus poteſt habere duos Canonicos Cathedralis in ſuo ſeruitio tamquam familiares, & commenſales, qui in abſentia percipiunt fructus præbendarum.*

2 *Epiſcopus an poſſit conſtituere Vicarium, vel Viſitatorem, & facere ſuum familiarem commenſalem Canonicum Eccleſiæ inferioris, qui in abſentia percipiat fructus.*

3 *Canonicus Eccleſiæ inferioris aſſocians Epiſcopum ad Vrbem, an lucretur fructus Canonicatus.*

Canonicus Eccleſiæ non Cathedralis ſeruiens Epiſcopo, an lucretur fructus cum abeſt à ſeruitio Eccleſiæ. CAP. CXVI.

1 AN Epiſcopus poſſit conſtituere Vicarium, vel Viſitatorem, & facere ſuum familiarem, & continuum commenſalem beneficiatum Eccleſiæ inferioris, qui in abſentia lucretur fructus ſuæ portionis? Quod poſſit, facit textus in cap. ad audientiam. de Cleric. non reſid. vbi ſtatuitur, quod pro ſeruitio Epiſcopi duo Canonici Cathedralis abſentes poſſint percipere fructus præ-

bendarum. Quem textum aliqui Doctores extendunt etiam ad inferiores clericos, dummodo concurrat diſpenſatio Epiſcopi, vt per Ioann. Andr. in dicto capitulo ad audientiam. verſ. dici poteſt. quem ſequuntur Butr. Card. Imola, Ioann. Anania, Anchar. ibi. Nihilominus verior opinio eſt, vt text. in dicto capitulo ad audientiam. ita demum procedat in inferioribus clericis, ſi concurrat Eccleſiæ vtilitas, iuxta diſtinctionem Abbatis in dicto cap. ad audientiam. num. 8. quem ſequitur Silua de beneficio, par. 4. quæſt. 6. num. 33. non enim eſt tanta communio inter Epiſcopum, & clericos inferiores, ſicut inter Epiſcopum & Canonicos, qui ſunt membra corporis eius, vt conſiderant doctores ſupradicti. Et cum hæc materia ſit damnoſa Eccleſijs, & per eam diminuatur cultus diuinus, potius eſt reſtringenda, quam relaxanda. Abb. in cap. cum dilectus. num. 7. de Cler. non reſid. & ita fuit deciſum in Rota Romana in vna Calaguritana fructuum die 28. Martij 1583. coram Domino Bubalo, & alias, vt per Put. deciſion. 294. in vna Placentina, & in dicta Calaguritana fuit dictum, non ſufficere vtilitatem totius Epiſcopatus in genere, ſed requiri vtilitatem Eccleſiæ in ſpecie, per Io. And. in cap. vnico de Cleric. non reſident. in ſexto, ſub nu. 3. & proinde dixerunt non lucrari beneficiatum Eccleſiæ inferioris, etiam ſi aſſociet Epiſcopum ad Vrbem, etiam ſi dicti clerici inferiores ex conſuetudine haberent vocem in actibus Capitularibus, & interuenirent in Capitulo Canonicorum: nam adhuc non poſſunt dici Canonici, nec dicuntur eſſe de Capitulo, quia ſoli Canonici dicuntur eſſe de Capitulo. Innoc. in cap. 2. de Inſtitut. Abb. Felin. in cap. cum olim. de re iudic. & non ſequitur, habent vocem in Capitulo, ergo ſunt de Capitulo. Gemin. in c. ſi. de præbendis.

bendis. in ſexto, vnde in diſpoſitionibus ſpectantibus ad Capitulum non veniunt niſi ſoli Canonici, non autem alij, qui de Iure ſpeciali, vel ex conſuetudine habent vocem in Capitulo, vt ibi per Franchum.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio in forma Cameræ an habeat executionem coram Ordinario.*

2 *Auditor Cameræ Apoſtolicæ ſolus relaxat cenſuras vigore obligationum in forma Cameræ.*

3 *Obligatio in forma Cameræ tollit omnia legum auxilia, ita vt trahat omnes ad Tribunal Auditoris Cameræ, non obſtante priuilegio l. vnica. C. quando Imperator inter pupillos, & vid.*

4 *Excõmunicatio vigore obligationis in forma Cameræ eſt ferenda in ſubſidium contra omnes, quando omnes debitores in ſolidum poſſunt ſoluere, ſecus ſi vnus poſſit ſoluere.*

5 *Obligari an quis poſſit, vt ſine monitione excommunicetur, ſi tali die non ſatisfecerit.*

Obligatio in forma Cameræ an habeat executionem coram Epiſcopo. CAP. CXVII.

1 CLERICVS coram Epiſcopo ſuo obligatur in forma Camerę ſoluere debitori tali die, quęritur, an adueniente die non conſtito de ſolutione, poſſit excommunicari? & ſecundum Galleſium de obligatione ad formam Cameræ q. 3. videtur dicendum, quod poſſit excommunicari per proprium Epiſcopum, non per alium, cum ſine conſenſu ſui Epiſcopi non poſſit alterius iuriſdictioni ſe ſubmittere, c. ſignificaſti. de foro competen. nihilominus hodie ſolus Auditor Cameræ procedit contra obligatos in forma Camerę: & quidquid alij Iudices attētauerint, erit irritum & inane, & ipſe ſolus poteſt vigore dictarum obligationum cenſuras Eccleſiaſticas promulgare. Ita habe-

tur

tur in facultatibus Auditoris Cameræ num. 5. 6. & 7. quarum vigore inhibet alijs Iudicibus, ne in talibus cauſis procedant ſub pœnis, & cenſuris, & refectione expenſarũ partibus, vltra nullitatem actus: & eſt tantæ efficaciæ dicta obligatio in forma Cameræ, quod tollit omnia legum auxilia, comprehendit etiam pupillos, & viduas, vt trahantur ad Tribunal Auditoris Cameræ, non obſtante priuilegio legis vnicæ. C. quando Imperator inter pupillum, & viduam. vt fuit latiſſime deductum & deciſum in vna Bononien. 12. Maij 1594. coram Robuſterio, ex verbis ampliſſimis ſuæ facultatis. Declarauit tamen Sacra Congregatio Concil. Trid. quod ſi duo in ſolidum ſint obligati in forma Cameræ pro eodem debito, & contra vnum tantũ poteſt deueniri ad executionem realem, vel perſonalem, non poteſt contra alterum, contra quem non poteſt fieri ſimilis executio, ad inſtantiam creditoris in ſubſidium relaxari cenſura. itaque obligatio in forma Cameræ facta coram Epiſcopo non habet effectum executiuum ſine brachio Auditoris Cameræ, ſed poterit creditor ea vti, ac ſi eſſet alia obligatio, ſolita fieri in partibus, iuxta conſuetudinem regionis. Sed an poſſit quis ſe obligare coram Epiſcopo ſuo, vt poſſit excommunicari ſine monitione, ſi tali die non ſatisfecerit? Oſtien. in cap. P. & G. negat, quia monitio eſt introducta in fauorem publicum, & ideo non poſſunt priuati illi Iuri renũciare, l. Ius publicum. ff. de pactis. & dicit Innoc. quod non poteſt quis ſe obligare, vt ſine cauſæ cognitione, & ſine contumacia poſſit excommunicari, vt in cap. nemo. & c. notum. 2. q. 1. & c. nemo. 11. q. 1. Oſtienſ. dat cautelam, quam communiter Doctores ſequuntur, quod ſi quis vult aliquem obligare ad pœnam excommunicationis, non faciat hoc fieri per viam pacti &

pro-

prorogationis, quia tunc requireretur, tempore ſententiæ cauſæ cognitio, & contumaciæ, ſed faciat, quod Iudex conſentiente debitore ferat excommunicationem ſub cõditione, niſi ſatisfecerit in tempore: nam tunc elapſo termino erit excommunicatus, nec valebit appellatio ſi interim appellet: quia ex quo in hoc ſemel conſenſit, in alterius præiudicium diſſentire nõ poteſt. Et licet Abb. in d.c. P. & G. ſubiungat, quod de præmiſſis poſſit hodie dubitari per c. Romana. de ſentent. excomm. in 6. vbi dicitur, quod pro futuris culpis non debet fieri excommunicatio, etiam ſub conditione, niſi cauſa præceſſerit tamen ſubdit poſſe dici cauſam præceſſiſſe ex quo debitor ſponte in ſe ſuſcepit ſententiam. ſequitur Galleſius d.q. 3. vbi dicit huiuſmodi cenſurarum ſuſceptionem non valere factam coram Notario, ſed eſſe faciendã coram Iudice competenti.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus ſucceſſor quando tenetur ſtare locationi prædeceſſoris.*

2 *Epiſcopus ſucceſſor tenetur ſtare locationi prædeceſſoris, quando terræ ſunt ſatæ.*

De Epiſcopo ſucceſſore, an teneatur ſtare locationi prædeceſſoris. CAP. CXVIII.

1 QVAESTIO eſt quotidiana. Epiſcopus locauit ad trienniũ pro ſe, & ſucceſſoribus præ, diũ Eccleſiæ: primo anno defunctus eſt: ſucceſſor Epiſcopus declarauit ſe nolle ſtare locationi. Quæritur an teneatur? Communis reſolutio eſt, quod ſi locatio facta eſt à Prelato tamquam adminiſtratore Eccleſiæ nomine Eccleſiæ, pro vtilitate Eccle-

Eccleſiæ ligat ſucceſſorem, exemplo tutoris, cuius contractui tenetur ſtare pupillus.l.ſi tutelæ. ff.de adminiſtr.tutor. ſi vero nomine proprio, vt fructus ad ſui commodum conuerteret, ſucceſſor non obligatur, vt poſt gloſſam bene diſtinguit Abb.& alij in c.fi.ne Prælati vices ſuas.Card. & alij in Clem.1.§. fin.in 1.q.de reb. Eccleſiæ.Alex..conſ. 160. num. 4. lib. 4. & aduerte, quod locatio dicitur facta nomine Eccleſiæ in rebus ad ipſam Eccleſiam, nõ ad Prælatum pertinentibus;& ſucceſſor tenetur ſtare: ſed ſi Prælatus locauerit rem, cuius redditus non ad Eccleſiã, ſed ad ipſum Prælatum pertinẽt, licet nomine Eccleſiæ locauerit, intelligitur ea locatio, ſub conditione, ſi ipſe Prælatus vixerit, & vt effectum habeat, dum ipſe ius habuerit percipiendi redditus illos: hoc enim dictat ſubiecta materia. Ita notabiliter tradit Couarr.lib.2.variar. reſolut. cap. 10. in fine. Redeundo igitur ad quæſtionem propoſitam, ſi Prælatus locauit redditus ad ipſum ſpectantes, vt conuerteret ad proprium commodum, non tenetur ſucceſſor ſtare locationi, etiam ſi conductor anticipate ſoluiſſet affictũ, quia imputet ſibi. Cald. conſ.7. de locat. Imol.conſ.161.
2 Ferret. conſ.151. lib.1.niſi terræ fuiſſent ſatæ, & res non eſſet amplius integra; nam pro anno incepto ſucceſſor tenetur ſtare. Pedem.deciſ.182. Ceph.conſ.181. Delphin. deciſ.196. Caual. deciſ.44. & fuit dictum in Rota Romana in vna locationis Auximanæ 24. Ianuarij 1590. in qua etiam fuit dictum, non probari vtilitatem Eccleſiæ, quia Epiſcopus in locatione aſſeruit ſe locare pro ſe, & ſucceſſoribus, cum ipſe perciperet fructus, vel niſi facta fuerit locatio cum ſolemnitate & beneplacito Sedis Apoſtolicæ; nam tunc ſucceſſor tenetur ſtare vſque ad tempus determinatum. Caroccius de locato.part.3.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Scientia quæ requiratur ad obtinendum beneficium ſimplex.*
2 *Clerici pauperes, qui non poſſunt vacare litteris, quid ſcire teneantur, ſecundum Innocentium.*
3 *Illitterati ſunt habiles ad beneficia ſimplicia, quæ non requirunt induſtriam: & quis dicatur penitus illitteratus.*
4 *Ordinatus ab Epiſcopo Sacris ordinibus non debet examinari de nouo pro beneficio ſimplici. declara, vt ibi.*
5 *Examinari non debet de neceſſitate ab examinatoribus ſynodalibus prouiſus de beneficio ſimplici.*

De ſcientia in beneficio ſimplici. CAP. CXIX.

1 QVAERITVR, quæ ſcientia requiratur in clericis ad obtinenda beneficia ſimplicia? gloſſa in Clem. 1. de conceſſ. præben. dicit, quod ſufficit ſi ſciant legere, & conſtruere. ſequitur Cardinalis, Rebuff. in praxi tit. de forma Vicariatus Archiepiſcop. num. 87. Gomeſius de expectatiuis, num. 79. Nauar. de Horis Canonicis cap. 70. num. 3. dicit ſufficere, ſi ſciant, & poſſint recitare Horas Canonicas ad quas tenentur. Notanda ſunt verba Innoc. in cap. 1. de ſumma Trinitate, & fide catholica, vbi dicit, quod clerici pauperes, qui non poſſunt intendere ſtudio, quia non habent magiſtros, vel expenſas, & oportet proprijs manibus quærere victum, quod eis ſufficiat ſcire ſicut
2 ſimplicibus laicis, & aliquantulum plus circa ſacramenta, circa quæ quotidie verſantur. Oſt. Ioan. Andr. Butr. in c. cũ in cũctis. de electione. Sil. de beneficio. 3. par. q. 5. n. 12. ſi tñ aliquod onus annexũ eſſet beneficio, debet habere ſciẽtiam, qua poſſit explorare ea, quæ muneri incumbunt, quod

quod relinquitur arbitrio Iudicis. Innoc. & alij in d.c. cũ in cunctis. vbi Oſtien. Ioan. And. Butr. Abb. Nauar. in cap. ſi quando. de reſcriptis. excep. 11. num. 6. Eſt tamen habenda ratio ſcientiæ de futuro, quando parum ſciunt, & dicũt ſupradicti Doctores, quod in cãtore, qui tenetur ſcire cantum, ſi adſit ſpes addiſcendi in futurum, minor ſcientia ſufficit. Refert, & probat Gonzalez de alternatiua, gloſſ. 4.
3 num. 79. & dicit Rota diuerſ. part. 2. deciſ. 16. penitus illitteratum eſſe habilem ad beneficia ſimplicia, quæ non requirunt induſtriam, & conſilium. Idem videtur tenere Rota in antiquis deciſ. 14. de probationibus, & penitus illitteratus dicitur ille, qui non habet aliqua principia. Præpoſitus cap. 1. diſt. 36. quod intelligo, dummodo ſciat recitare officium: & parum ſciens, etiam ſine ſpe plus proficiendi, dicitur habilis ad beneficia non requirentia ſcientiam, vel magnam curam. Imol. & Vital. in Clement. 1. de ætat. & qualit. Rota d. deciſ. 16.

4 Item notandum, quod ordinatus ſacris ordinibus præſumitur habilis ad beneficia ſimplicia, & non poteſt de nouo examinari, neque à ſucceſſore Epiſcopo, niſi noua cauſa poſt promotionem ſuperueniat, vt quia per longum tẽpus dereliquit ſtudium, vel aliud ſimile euenerit; nam quę de nouo emergunt, nouo indigent auxilio, l. de ætate. §. ex cauſa. ff. de interrog. actionibus. & declarauit Sacra Congregatio Concil. Trid. ſuper c. 3. ſeſſ. 14. de reformat. per Conc. Trid. non fuiſſe ſublatam diſpoſitionem d. c. accepimus. niſi noua cauſa poſt promotionem ſuperuenerit. declaratur etiam, quando conſtaret fuiſſe aliquem indigne promotum. Felin. late in cap. ex litteris. de conſtit. vel ſi beneficiũ ſit curatũ, vel ſimplex, ſine cura, vt Canonicatus in Cathedrali, vel Collegiata, in quibus requiritur induſtria

&

& conſilium: nam in hoc caſu temperatur diſpoſitio tex. in d.c.accepimus. Menoch. de præſumpt.lib.6.præſumpt. 91.num.21. pulchre Gonzalez d.gloſſ.4.num.84.cum ſeq. vbi plura coaceruat valde vtilia.

Item notandum,quod in beneficio ſimplici non eſt magis idoneus Baccalaureus, quam ſacerdos, cum ſufficiat ſcientia mediocris, etiam quod non adſit talis litteratura, iuxt. deciſ.14. de probat. in antiquis.& ſic fuit prælatus ſacerdos clerico Baccalaureo iux.not.per Abb.& alios in c. 1, de maior.& obed.vt fuit deciſum coram Illuſtriſs.Pamphilio die 28. Iunij 1600. in vna Burgen. beneficij de Riccha Redonna.

Prȩterea notandum, in beneficio ſimplici non requiri,
5 quod prouiſus ſit approbandus ab examinatoribus ſynodalibus, iuxt. formam Concilij Trid. & poteſt probari habilitas per teſtes. fuit dictum in vna Burgen. portionis 19. Octobris 1579. coram Bubalo. Hæc dicta ſint de ſcientia quoad beneficium ſimplex: ſed quoad ordines, ſeruandum eſt Conc.Tridentinum.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula,ſiue quouis modo, poſita in Bullis beneficiorum quid, & quando operetur, latiſſime demonſtratur.*

De clauſula,ſiue quouis modo. CAP. CXX.

1 SAEPE in Curijs Ordinariorum ſolet dubitari de effectu clauſulæ ſolitæ apponi in bullis beneficiorum, ſiue quouis modo vacet: propterea regulam cum ſuis ampliationibus, & limitationibus inſerere decreui.

Hæc

Hæc clauſula capit omnem modum vacandi cap.ſuſceptũ.vbi Doct.de reſcript. in 6.Rota deciſ. 1.vbi Papazon. num. 5. & ſeqq. & deciſ. 17. eodem tit. in nouis. & deciſ. 52.de conceſſ..præben.in antiq.Lap.alleg.6.num. 5.Felin. in cap.in noſtra.nu. 37.in 37. corollario,in 4. fallen.de reſcript.Soc.conſ.32.num.12.lib.1.Caſſad.deciſ.45.de præben. Rebuff.in forma ſimpl.prouiſ. in verb.ſiue præmiſſo. & fuit reſolutum in cauſa Hipporegien. Canonicatus 22. Octobris 1584.Orano.Burg.Canonicatus 27.Iunij 1586. Gipſio. Felin. in c. in noſtra. num.37. verſ. fallit. 4. de reſcript. Tiraſonen. Canonicatus 24. Maij 1602. Illuſtriſs. Pamphilio. Bonon. Canonicatus 1. Decembris 1589. & 19.Februarij 1590. eod.Romana Clericatus 27.Nouembris 1602.& 21.Maij 1603.eod.

Ampliatur primo,vt procedat etiam,ſi modus narratus non eſſet verus, quia nihilominus gratia propter hanc clauſulam non dicitur ſubreptitia. Cæſar de Graſſ. deciſ. 14.num. 6. de præben. & fuit reſolutum in vna Hipporegien.Canonicatus 22.Octobris 1584. Orano.Simonet.de reſeruat.q.61.num.3.in fin.& num. 4.

Ampliatur ſecundo,vt procedat etiam in impetratione certo modo. Caſſador.deciſ.5.num.1. & 2.de præben.Cęſar de Graſſ deciſ.14.num.7.eod.tit.

Ampliatur tertio, vt procedat etiam in prouiſione per reſignationem. Put. deciſ. 25.in fi.lib.3. & fuit dictum in cauſa Placentina Canonicatus de anno 1559. coram Chiſanen.& in Virdunen. Canonicatus 15.Martij & 13. Maij 1596.Illuſtriſs.Pamphilio.

Ampliatur quarto, vt etiam capiat vacationem per obitum cap.ſuſceptum. vbi Doct. de reſcript. in 6. Mohed. deciſ.107. alias 5.de præbend. & in cauſa Hipporegien.

Cano-

Canonicatus 4. Februarij 1585. Orano.

Ampliatur quinto, vt operetur etiã in gratia Ordinarij, vt poſt Io. Andr. & Imol. in c. ex parte. Aſten. de conceſſ. præb. tradit Franch. in c. ſuſceptum. num. 10. verſ. ideo dicit. de reſcript. in 6. Papazon. ad deciſ. 1. num. 14. eod. tit. in nou. & fuit dictum in cauſa Aretina Cõmendæ 15. Ianuarij 1593. Illuſtriſſimo Pamphilio. Giennen. præſtimonij 7. Februarij 1594. Illuſtriſſimo Blanchetto. Virdunen. Canonicatus 15. Martij 1596. Illuſtriſſimo Pamphilio. Add. ad deciſ. 10. verb. teneat. in prima ratione de Iurepatronatus. in antiq.

Ampliatur 6. vt capiat etiam vacationem per priuationem. Lap. alleg. 78. num. 14. in fin. Mohed. deciſ. 333. alias 12. de ſequeſtr. poſſeſſ. & fruct. vbi in priuatione ob violationem ſequeſtri. & fuit dictum in cauſa Burgen. Canonicatus 27. Iunij 1586. Gipſio, vbi in priuatione ob ſimoniam: & in cauſa Virdunen. Canonicatus 15. Martij, & 13. Maij 1586. Illuſtriſs. Pamphilio, vbi in priuatione ob homicidium.

Declaratur primo, vt hęc clauſula non procedat, quando modus vacandi eſt datus diſpoſitiue, quia tunc non ſuffragatur hæc clauſula. Caſſad. deciſ. 5. num. 3. de prębend. Mohed. deciſ. 210. alias. 17. eod. tit. Put. deciſ. 48. eod. tit. Cęſar de Graſſ. deciſ. 14. num. 8. eod. tit. & fuit dictum in cauſa Bonon. Canonicatus 1. Decembris 1589. Illuſtriſs. Pamphil. Romana clericatus 27. Nouemb. 1602. Illuſtr. Pãph.

Dic verum, quando modus narratus non iuſtificatur, ſecus ſi iuſtificaretur, & ſufficit, ꝙ de facto verificetur. Add. ad deciſ. 1. n. 8. de reſcript. in nou. & fuit dictũ in alleg. Bonon. Can. cum alijs infra in vij. declaratione. limita quando eſt etiã narratus alius modus alternatiuę, nam tunc ſufficit.

quod vnus tantum verificetur, nec requiritur verificatio vtriuſque. Lunen. Sarzanen. Prioratus 9. Febr. 1659. Seraphino Bononien. Canonicatus 19. Februarij 1590. Illuſtriſſimo Pamphilio Tiraſonen. Canonicatus 24. Maij 1602. eodē Placentina Capellaniæ 23. Maij 1598. Penia.

Declaratur ſecundo, vt non capiat vacationes futuras. Felin. in cap. conſtitutus. ſub num. 22. verſ. ſed alias vigore mandati. de reſcriptis. Ptolom. deciſ. 69. Mandoſ. ſuper reg. 32. q. 3. num. 7. & fuit dictum in cauſa Virdunen. Canonicatus 6. Martij 1595. Illuſtriſſ. Pamphilio.

Declaratur tertio, vt hæc clauſula intelligatur reſpectu beneficij impetrati, vt fuit dictum in cauſa Mediolanenſis Canonicatus 14. Octobris 1598. Cardinali Seraphino.

Declaratur quarto, quod ad hoc, vt intret hæc clauſula, & beneficiū illius vigore capi poſſit, requiritur alia vacatio vltra expreſſam, vt fuit reſolutum in cauſa Mediolanen. Parochialis 26. Martij 1599. Seraphino.

Declaratur quinto, quod poſita in proteſtatione Papæ de beneficio reſeruato, non operatur, quod non data reſeruatione poſſit ex ea capi beneficium in vim præuentionis, ſed tamen operatur ex alijs reſeruationibus, vltra expreſſam, vt fuit dictū in cauſa Burgen. de Pancoruo 17. Aprilis 1589. Gipſio. Salamantina portionis 5. Decemb. 1588. eod. Romana Clericatus 27. Nouembris 1602. Illuſtriſſ. Pamphilio.

Declaratur ſexto, qđ licet hęc clauſula capiat omnē modum vacandi, nō tamen capit niſi ex perſona illius, de quo eſt facta mentio in litteris. Rota deciſ. 1. vbi addit. in verb. quouis alio. de reſcript. in nou. Lap. in cap. ſuſceptum. num. 4. eod. tit. in 6. Rota deciſ. 14. & 43. eod. tit. in antiq. Staph. de litter. grat. tit. quib. mod. ſit ad benef. §. tunc, & olim. nu.

15.

25. fol. 82. pract. Cancell. in not. ſuper vacant. nõ reſer. verſ. clauſula aut ex alterius. Papazon. in dictis ad d. deciſ. primã num. 7. de reſcript. Mohed. deciſ. 2. num. 1. de offic. deleg. vnde Fel. in cap. In noſtra. nu. 37. in 37. corollario, in 4. fallentia de reſcript.

Ampliatur hæc declaratio, vt procedat, ſi in litteris dicatur per mortem N. tali loco, & tali tempore defuncti: nam ſi probetur alio loco, vel tempore mortuus, hęc clauſula non operatur. Lap. in c. ſuſceptum. nu. 4. de reſcript. in 6. & reſeruat Rota, vt teſtatur deciſ. 1. circa med. & in fin. eod. tit. in nou. vbi add. verb. quouis alio modo.

Sublimita, quando additur clauſula, aut ex alterius cuiuſcumque perſonæ, vel alibi, vel aut alias: nam tunc capit vacationem etiam ex alia perſona vltra nominatam, vel in alio tempore, aut loco quam expreſſo, obierit. Lap. in d. c. ſuſceptum. nu. 5. Rota deciſ. 1. & ibi add. verb. quouis alio modo. & Papazon. num. 7. de reſcript. in nou. Staphil. de litt. grat. tit. quibus mod. lit. ad benef. §. tunc & alia. nu. 14. Pract. Cancellariæ in not. ſuper. vacant. non reſeruat. verſ. clauſula aut ex alterius.

Item ſublimita, quãdo clauſulæ, ſiue quouis modo, &c. additur verbum, vacet, quia tunc capit etiam modum vacandi ex alterius perſona, vt poſt Felin. & Silu. tradit Mohed. deciſ. 2. nu. 2. de offic. deleg.

Declaratur ſeptimo, quod ad hoc vt intret clauſula hęc, prout omnes aliæ clauſulæ generales, eſt verificanda narratiua ſaltem de facto, vt fuit reſolutum in cauſa Salamantina dimidiæ portionis 27. Martij, & 11. Decembr. 1585. & 10. Ianuarij 1586. Orano, & in cauſa Cluſina Beneficiorum 28. Iunij 1589. eodem Bononien. Canonicatus 1. Decembris 1589. & 19. Martij 1590. Illuſtriſſ. Pamphilio,

Aretina Cõmendæ 13. alias 15. Ianuarii 1593. eod. Legionen. præſtimoniorum 4. Ianuarii 1593. eod. & Monaſterien. Canonicatus 1. Iulii 1592. Illuſtriſs. Blanchetto. Mediolanen. Præpoſituræ 28. Iunii, & 10. Decembris 1589. Illuſtriſs. Plata. Tiraſonen. Canonicatus 24. Maii 1602. Card. Pamphilio. Add. ad deciſ. 1. nu. 8. de reſcript. in nou. Virdunen. Canonicatus 19. Iunii 1595. & 13. Maii 1596. Illuſtr. Pamphilio. Romana clericatus 27. Nouemb. 1602. & 21. Maii 1603.

Hæc enim clauſula operatur, vt gratia non dicatur reſtricta ad vacationem expreſſam, ſed illa verificata ſaltem de facto gratia capiat omnes modos vacandi, vt fuit reſolutum in cauſa Virdunen. Canonicatus 15. Martii, & 13. Maii 1596. Pamphilio.

Declaratur octauo, vt non procedat, quando malitioſe narratur modus expreſſus, qui vere non adeſt, vt capiat impetrans ex clauſulis generalibus, quia tunc non intrat. Put. deciſ. 400. lib. 1. & 268. lib. 3. Tiraſonen. Canonicatus 24. Maii, 1602. Pamphilio.

Ad hoc, vt quis vigore huius clauſulæ, & aliarum generalium poſſit capere beneficium, requiritur expreſſio mẽſis, alias non intrat. Put. deciſ. 3. ſuper reg. de menſ. Mohed. deciſ. 4. de conceſſ. præben. & in cauſa Tiraſonen. Canonicatus 24. Maij 1602. Illuſtriſs. Pamphilio. Cotta in Miſcellan. deciſ. 238.

Declara, non procedere in beneficijs reſeruatis alia reſeruatione, quam vigore regulæ de menſe: nam tunc cum nullum inferatur prçiudiciũ Ordinarijs, ceſſat regula. Rot. deciſ. 122. lib. 1. part. 3. diuerſ. Put. d. deciſ. 3. Peregr. dec. 53. lib. 2. Salamantina 5. Decembris 1588. Gipſio. Toletana parochialis 12. Maij 1589. Illuſtriſs. Mantica. Tiraſonen.

Ca-

Canonicatus 24. Maii 1602. Illuſtriſs. Pamphilio. Accorambon.deciſ.59.lib.2.Put.deciſ.25.lib.3.

Item non habet locum ex eadem ratione non præiudicii Ordinarii, quando non datur concurſus Ordinarii, vt fuit reſolutum in cauſa Cordub. Capellanię 21. Octobris 1559. Quiroga. Toletana parochialis 12.Maii 1589. Illuſtriſs. Mantica. & Tiraſonen. Canonicatus Illuſtriſs. Pamphilio 24.Maii 1602.

Item non habet locum, quando eſt facta mentio vacationis ex cauſa, per quam vult capere beneficium:nam tūc non requiritur expreſſio menſis, quæ ſolum requiritur, quando quis vult capere ex cauſa non expreſſa vigore clauſularum generalium, vt colligitur ex deciſ. in cauſa Corduben.beneficij S.Michaelis 21. Aprilis 1561.coram Caputaq. Miſcellan. Cott. nu.238. & fuit dictum in cauſa Toletana parochialis 12.Maii 1589. Illuſtriſs.Mantica.& in cauſa Tiraſonen. Canonicatus 24. Maij 1602. Illuſtriſs. Pamphilio.

Item limita, quando menſis eſt ſemper reſeruatus, quia tunc ceſſante cōcurſu Ordinarii non eſt locus regulę, quia loquitur de his tantum beneficiis, de quibus poſſunt prouidere Ordinarij, non autē de reſeruatis,in quibus non cōſideratur pręiudicium Ordinariorum. Put. deciſ. 3. ſuper reg.de menſ.& deciſ.53.lib.2. & deciſ.25.lib.3. Peregr.deciſ.53.lib.2.Accorambon.deciſ.59.lib.2.

In vacantibus nō reſeruatis dicitur,ſiue,vt prȩmittitur, ſiue alio quouis modo. In vacantibus vero reſeruatis dicitur,ſiue præmiſſo, ſiue quouis modo.Pract.Canc. in rubr. notabilia.ſuper vacat.reſeruat.pag.140.verſ.In vacantibus reſeruatis.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Status beneficiorum materia latiſſime declaratur.*

Materia ſtatus beneficiorum frequentiſſima eſt in Curijs Epiſcopalibus, & latiſsime declaratur.

CAP. CXXI.

QVANDO conſtat de anteriori ſtatu, vt puta, præſcripto, vel quia in primęua ſui inſtitutione fuit ordinatum per quos debeat gubernari, tunc requiritur contrarius ſtatus legitime præſcriptus ſpatio ſcilicet 40. annorum. Gemin. in c. cum de beneficio num. 8. Franch. num. 5. verſ. aut probatur. de præben. in 6. Rota deciſ. 2. eod. tit. in nou. Felin. in c. in noſtra num. 43. de reſcript. cum alijs per Modern. in reg. 8. Cancell. gloſ. 7. num. 25. Sil. de benef. par. 3. q. 11. num. 40. & 127. Rota deciſ. 22. de probat. in antiq. & in Peruſina S. Benenati 13. Maij 1588. & 19. Martij 1589. coram Illuſtriſs. Card. Pamphilio.

Si vero non conſtat plene de ſtatu antiquo ipſius beneficij, tunc ſi in litteris Papa exprimat de conſueto regi per ſæculares, &c. tunc debet probari, quod ſpatio 40. annorum ſit conſuetum regi per ſæculares. Lap. in d. c. cum de beneficio in princ. Gemin. num. 4. ad fi. verſ. ſed dicit, Ioan. Andr. & num. 8. verſ. aut de ſtatu antiquo, & Franch. n. 5. verſ. ſed ſi contra clericum impetrantem, & n. 9. poſt med. verſ. ſi vero mandetur.

Si vero Papa non expreſſit de conſueto regi per ſeculares, & tunc ſi aliquis ſtatus antiquus probetur, non tamen

præ-

præſcriptus attenditur vltimus ſtatus decennalis, & ſic ſufficit, quod vltimo loco fuerit rectum ſpatio 10. annorum per ſæculares. Gemin. in c. cum de beneficio. num. 4. verſ. quid ſi non poteſt. & n. 8. verſ. aut non expreſſit. & Franchus num. 5. verſic. ſi vero Papa. & num. 9. & poſt med. de præbend. in 6. Rota deciſ. 2. eod. tit. in nou. num. 1. verſ. idcirco. & num. 3. verſ. at vbi primus ſtatus. & deciſ. 20. de probat. in antiquis. Moder. ſuper reg. 8. gloſ. 7. n. 23. verſ. ſecundus caſus.

Quod ſi non probetur aliquis ſtatus præcedens, tunc ſufficit vltimus ſtatus, etiam quod non ſit decennalis. Archid. in d. c. cum de beneficio. num. 1. verb. legitime. in fin. Gemin. num. 8. verſ. aut ſimpliciter. & Franch. num. 5. verſ. ſi vero ſcribatur. & ſub num. 9. poſt med. Feder. conſ. 240. num. 1. Felin. in c. eam ſe. num. 22. circa med. de reſcr. Rebuff. ſuper concord. tit. de collationib. §. volumus, verb. regularia. verſ. 4. requiritur. Moder. ſuper reg. 8. Cancellar. gloſſ. 7. num. 23. Dec. conſ. 126. num. 1. Rota in Regien. Prioratus 5. Maij 1586. & in Salamantina Rectoriç 22. Martij 1591. coram Illuſtriſs. Card. Pamphilio.

Adde, quod quidquid ſit ad effectum mutationis qualitatis beneficij, & in præiudicium collatoris, ad effectum validitatis impetrationis, & collationis ſufficit vltimus ſtatus, & vltima poſſeſſio per c. querelam. de elect. & c. conſultationibus. de Iurepatr. vt per Lap. in d. c. cum de beneficio. in fin. Gemin. n. 8. ad fin. verſ. aut ſimpliciter. Franch. ſub num. 9. poſt med. Put. deciſ. 2. num. 2. de præbend. in nou. & 49. ante num. 1. de reſcript. in antiq. Put. deciſ. 2. n. 4. lib. 3. Cæſar de Graſſ. deciſ. 4. de probat. cum alijs per Moder. in d. regul. 8. gloſ. 45. §. 2. num. 14.

Adde etiam, quod ad effectum, vt cenſeatur legitima

præ-

præſcriptio circa mutationẽ ſtatus beneficij, requiruntur xl. anni, vt per gloſſ. & doct. in c. cum de beneficio. & ibi prę ceteris Franch.num. 5. in fin. de præbend.in 6. Put.deciſ.238.num.2. lib.1.

Item, quod licet ſpatio 40.annorum mutetur ſtatus beneficij, d.c.cum de beneficio.& ibi not.cum alijs ſupra allegatis; attamen plura requiruntur. Primo, quod ille, qui poſſidet beneficium, tamquam ſęculare, vel tamquam regulare, illud habeat titulo inſtitutionis, vt de tali beneficio. Lap.in d. c.cum de beneficio.in princ. Gemin. n.9. Prob. ad Monach.num.7.Felin.in c.in noſtra.num.41.verſ.2.nota diligenter de reſcript. Moder.in reg.8. Cancell. gloſſ.8. num.33.Aegid. conſ.41.num.9. alias col.4.verſ.3. probo. & fuit dictum in Peruſina S. Beueniatis 19. Martij 1589. coram Illuſtriſs.Card. Pamphilio, vbi quod requiritur valida collatio.per Aegid.d.conſ.4.num.2.verſ.3. quod ſine.

Secundo, ad hoc, vt beneficij ſtatus mutetur, requiritur, quod collationes ſint factæ ab eo, qui habeat poteſtatem mutandi ſtatum illius beneficij, & hoc fecerit animo, & intentione, vt ſtatum mutaret; quod vel debet exprimere, vel facere collationem, vtputa de regulari, tamquam ſęculari. Doct. in c.cũ de beneficio. & ibi Gemin.num.9.de præben.in 6. Felin. in c. in noſtra.num.41. verſ.2. nota de reſcript. Sil.de benefic. par.3. q.11. num.40. & 124. cum ſeq. Rebuff. ſuper cõcord. tit. de collat.in verb.regularia. & fuit reſolutum in Peruſina Sancti Beueniatis 13. Maij 1588.& 19.Martij 1589. coram Illuſtriſs. Card. Pamphilio. Florentina Cõmendæ 26.Iunij 1589. coram Comitulo. Camerin.parochialis 27.Maij 1591. coram bon.mem. Cardinali Seraphino.

Amplia, procedere etiam, ſi concurrat lapſus temporis; ſi enim

ſi enim non concurrat mens ſuperioris mutandi ſtatum beneficii, numquam dicitur mutatus. Gemin. in d. c. cum de beneficio. num. 6. & 9. Franch. num. 6. Prob. ad Monach. nu. 4. & 13. de præben. in 6. Calder. conſ. 1. de conſuetud. Felin. in c. in noſtra. coroll. 40. de reſcrip. Sil. de benefic. par. 3. q. 11. Rebuff. d. §. volumus. verb. regularia. Rota in d. Peruſina S. Beueniatis 13. Maij 1588. & 19. Martij 1589.

Nullus Prælatus inferior Epiſcopo poteſt mutare ſtatū beneficij. Franch. in d. c. cum de beneficio. nu. 6. de præb. in 6. & fuit dictum in Peruſina S. Beueniatis 19. Martij 1589. & in S. Seuerinæ Prioratus 14. Maii 1604. coram Illuſtriſs. Cardin. Pamphilio.

Beneficij ſtatum non mutat prouiſio Papæ. Dec. conſ. 126. in fi. Achil. deciſ. 13. de Iurepatr. Caputaq. 189. part. 3. Put. 7. de Iurepatr. Rota in Imolen. Iurispatronatus 26. Martii 1593. & in Maioricen. Sacriſtæ 26. Iunii 1602. coram Illuſtriſs. Card. Pamphilio.

Tertio requiritur bona fides Doct. in d. c. cum de beneficio. & ibi Gemin. num. 9. & Franch. etiam num. 9. de præbend. Aegid. conſ. 41. num. 11. verſ. aliud dubium. & num. 12. Rebuff. ſuper concord. tit. de collat. §. volumus. verbo, regularia. verſ. 2. requiritur bona fides. Greg. Toloſ. in nou. in fin. Moder. ſuper reg. 8. Cancell. gloſ. 8. num. 35. & 36. Rota in Peruſina S. Beueniatis, & in Florentina Commendæ ſuperius allegatis.

Quarto, non ſufficit, quod beneficium poſſideatur per Commēdatarium, ſed requiritur quod poſſideatur à vero titulari. Rebuff. vbi ſupra verſ. 2. requiritur. Hoied. de incompatibilit. part. 1. c. 24. num. 92. Moder. ſuper d. regul. 8. gloſſ. 8. num. 37.

Rr In

In probanda qualitate beneficii,quando non conſtat de contrario,multum deſeruiunt prouiſiones Papæ, quæ etſi non mutēt ſtatum,illum tamen declarant, & corroborāt, vt fuit dictū in Terdonen. Prioratus 5. Maii 1595. coram Orano,& in Maioricen. Sacriſtæ 5. Nouembris 1603. coram Illuſtriſs.Cardin.Pamphilio,& in Tiraſon.Capellaniç 14.Decembris 1607.coram Reuer.Pamphilio.

Vltimus ſtatus ſufficit pro iuſtificatione gratiæ, vt fuit dictum in Oſtien.Capellæ 16.Maii 1597.coram bon.mem. Card.Seraphino.

Ego Marcus Antonius Genuenſis Neapolitanus.V.I.D. Dei & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopus Montis Marani, hoc meum opus,quod ad honorem Dei, Beatæ Mariæ Virginis,& omnium Sanctorum, ac ad vtilitatem Chriſtifidelium compoſui; & nunc denuo à me locupletatum in lucem prodit, ſubmitto iudicio & correctioni S.R.E.

Laus Deo, Beatæq. Mariæ Virgini.

FINIS.

INDEX

Digitized by Google

INDEX RERVM MAGIS NOTABILIVM.

A

ABBAS qui habet territorium ſeparatum cum iuriſdictione ex conſuetudine immemorabili, an poſſit concedere dimiſſorias ad ordines. 414
Abiurans de leui non prohibetur audire confeſſiones, & exercere ordines, & alia ſacramenta miniſtrare. 219
Abiurans de vehementi, numquam admittitur ad audiendas cōfeſſiones in Curia Archiepiſcop. Neap. ibid.
Abſolutio à iuramento conceditur ſolum ad finem agēdi in Curia Archiepiſcopali Neapolitana. 39
Abſolutio à iuramēto ad finem agendi cōceditur ſine partis citatione. 40
Abſolutio à iuramento ad finem agendi conceditur in Curia Archiepiſcopali Neap. poſt periurium incurſum, & quando,& ibi praxis Curiæ. ibid.
Abſolutio à iuramento conceſſa poſt periurium incurſum quando concedi non debeat,an ſit nulla. 41
Abſolutio à iuramento ſi fuit conceſſa, & pars appellauit, poteſt abſolutus ſiue habilitatus agere pendente appellatione. ibid.
Abſolutio à iuramento, quando non concedenda. ibid.
Abſolutionem à iuramento, an poſſit concedere Epiſcopus quando eſt dubium, an ſit concedenda. 42
Abſolutio à iuramento à quo Epiſcopo ſit concedenda. ibid.
Abſolutio à iuramento in Curia Archiep. Neap. conceditur exteris etiā ſi iurauerint extra Regnum. 43
Abſolutio à iuramento poteſt impetrari ſine mandato. ibid.
Abſolutio ad cautelam fit ab omnibus cenſuris excepto interdicto generali. 44
Abſolutio ad cautelam fit quando prætenditur ſententia nulla. ibid.
Abſolutio ad cautelam habet locum in cenſuris latis ab homine, non à Iure, limita, vt ibi. 45
Abſoluere ad cautelam non poteſt qui directam abſolutionem impendere nequit. ibid.
Abſoluendus ad cautelam num debeat aliquid probare. 46
Abſolutio ad cautelam fit ex gratia. ibidem.
Abſoluere ad cautelam qui poſſint, & an delegatus. ibid.
Abſoluere ad cautelam poteſt Archiepiſcopus pendente appellatione, ab Epiſcopo ad Papam. 47
Abſolutus ab excōmunicatione, vt reducatur in eādem ſententiam, an requiratur cauſæ cognitio, monitio, & noua ſententia. ibid.
Abſolutio ad cautelam quomodo facienda. 48
Abſolutio ad cautelam non poteſt impetrari ſine ſpeciali mandato. ibid.
Abſolutus ab excōmunicatione, vt reduca-

Rr 2 duca-

ducatur in eandem ſentētiam, an requiratur cauſæ cognitio, monitio,& noua ſententia. 42
Abſolutio ab excōmunicatione ob violatam immunitatem Eccleſię cui reſeruata. 108
Abſolutio ab excommunicatione non ſuſpenditur per appellationem. 171
Abſolutio ab excōicatione facta appellatione pendente, an ſit nulla. 172
Ab excommunicatione propter contumaciam appellari non poteſt. 173
Abſolutio ab excōmunicatione ſtatim eſt facienda, & quando poſſit differri. 176
Abſolutio à cenſuris iux.c.6. ſeſſ.24. de refor.an debeat eſſe ſacramētalis. 341
Abſolutio ad cautelam non debet concedi niſi parte citata,& viſis actis. 480
Abſolutionem ab excōmunicatione petens, an fateatur ſe eſſe excommunicatum. 187
Abſolutus in foro conſcientiæ ab excommunicatione, an debeat inquietari in foro exteriori. 191
Abutētes ſacramento altaris in ſortilegijs traduntur curiæ ſæculari. 423
Adminiſtratio Eccleſiæ triplex, & quæ competat laicis. 224
Aduocati, Notarij, partes, & alij delinquentes in actu iudiciario coram Iudice Eccleſiaſtico, poſſunt ab ipſo puniri. 23
Adulterium clerici an poſſit puniri ex officio. 209
Aedificare an liceat circa Capellam ſi proſpectus impeditur. 580
Aeſtimatio iniuriæ illatæ clerico percuſſo à laico, an debeat fieri coram Iudice ſęculari, vel Eccleſiaſtico. 128
Aedificans de tignis, vel pecunia Eccleſiæ in proprio ſolo, efficit vt ſolum cedat ædificio fauore Eccleſiæ. 264
Alienās res Eccleſiæ ſaluo aſcenſu Papę cum clauſula, non aliter, nec alio modo, & ante impetratū aſſenſum tradens poſſeſſionē, an incurrat in cenſuras, & pœnas contentas in extrauaganti, ambitioſæ, Pauli Secundi, de rebus Eccleſiæ non alienandis. 256
Alienatio rerum Eccleſiæ fieri non poteſt ſine conſenſu Papæ etiam in caſibus alias permiſſis niſi iuxta formam extrauagantis, ambitioſæ. 374
Alienari non poteſt ſine ſolemnitate magna quantitas pecuniæ, quæ eſt in proprietate Eccleſiæ, non in fructu. pag. 380.
Alienatio rei Eccleſiæ ſi ſit facta ſaluo aſſenſu Pontificis, an ante impetratum aſſenſum liceat à contractu recedere. 568
Alienari bona Eccleſiæ nō debent quando fructus beneficij adſunt pro ſatisfactione. 373
Alienatio rerum Eccleſiæ non dicitur ſubreptitie facta, quādo adeſt euidēs Eccleſiæ vtilitas, quāuis dicatur, terras nunc eſſe ad culturam redactas, quæ multo ante cultæ fuerunt. 374
Animal venenoſum, vel fulmen ſi tangat vinum conſecratum, quid de illo ſanguine faciendum eſt. 286
Annus à quo menſe computetur. 314
Appellatio an ſuſpendat decreta viſitationis, & an poſſit Epiſcopus viſitans recuſari ſuſpectus. 100
Appellari non poteſt ab excommunicatione relaxata ad finem ferendi teſtimoniū, vel ab interdicto ſuſpenſo. 173
Appellari poſt decem dies à ſententia cenſurarum an poſſit. 183
Appellari an poſſit ab electione facta in concurſu. 327
Approbatus tamquam magis idoneus de litteratura, an ſemper ſit alijs præferendus in concurſu Parochiæ. ibidem.

Appellari an poſſit à reiectione examinatorum. 328
Appellari quando poſſit ab electione Epiſcopi facta in concurſu. ibid.
Appellans habet annũ, & ex cauſa biennium ad proſequẽdam appellationẽ, niſi Iudex à quo, abbreuiet terminum. 351
Apoſtoli quomodo concedantur in curia Archiep. Neap. 352
Appellationi notorie friuolæ nõ eſt deferendum, ſecus ſi eſt dubium, an ſit friuola. 355
Appellationi friuolæ eſt deferendum poſt inhibitionem. ibid
Appellari ab iniuſta carceratione ſemper poteſt etiã poſt decem dies. 356
Appellatio ab interlocutoria debet cõtinere cauſam grauaminis, & quando non. ibid.
Appellatio à ſententia habente vim definitiuę non requirit expreſſionem cauſæ. ibid.
Appellatio à ſententia definitiua, quando debet continere cauſam. ibid.
Appellationem à tortura non admittit curia Archiepiſc. Neapolit. & quare. 357
Appellans pendente appellatione, non poteſt eximi à iuriſdictione Epiſcopi. 478
Appellationes non recipiendæ niſi per publica documenta. ibid.
Appellans ſi nõ poteſt habere exemplũ ſentẽtiæ aut appellationis quid agendum. 479
Appellationes ab executione decret. Sacri. Conc. Trid. aut viſitationis Apoſtolicæ an recipiendæ in cauſis viſitationis ordinariorum. ibid.
Appellatio non admitten. à grauamine irreparabili niſi prius viſis actis. ibid.
Appellatio à ſententia contra verum contumacẽ prolata non eſt recipienda, nec inhibitio, aut alia prouiſio cõcedenda. 480
Archidiaconus quando pręferatur Archipresbytero in delatione ſanctiſſimi Sacramenti, & alijs functionibus. pag. 310.
Archiepiſcopus an vtatur poteſtate c. 6. ſeſſ. 24. cum ſuis ſuffraganeis, vel ſubditis ſuffraganeorum, & an in viſitatione & quando cum eis diſpenſet. 343
Archiepiſcopus eſt Iudex ordinarius ſuorum ſuffraganeorum. 459
Archiepiſcopus eſt Iudex Vicariorum generalium ſuorum ſuffraganeorum, & quando. ibid.
Archiepiſcopus compellit ſuffraganeũ ad facien. id quod debet, & in eius negligẽtiam exercet ipſe iuriſdictionem in prouincia, & ibi plura exempla. 460
Archiepiſcopus, an poſſit auocare cauſam à ſuffraganeo ànte bienniũ, quando cum poſſit ſuffraganeus non vult expedire carceratum. 461
Archiepiſcopus non auocat cauſam à ſuffraganeo poſt biennium quando ex dilatione partiũ eſt elapſum biennium, vel ex qualitate cauſæ. 462
Archiepiſcopus poteſt excommunicare & interdicere ſuffraganeum, & quando. 463
Archiepiſcopus ſupplet negligentiam ſede vac. Capituli Eccleſiæ ſuffraganeæ ſi intra octo dies non elegit Vicarium, vel non idoneũ: vbi quis dicatur Vicarius idoneus remiſſiue. 464
Archiepiſcopus cognoſcit in cauſa appellationis inter ſubditos ſuffraganeorum, vbi late. ibid.
Archiepieſcopus cognoſcit de tota cauſa pendente coram ſuffraganeo ſi ſuffraganeus admiſit friuolam appellationem, & quid ſi Vicarius. 465

Archiepiſcopus viſitat totam prouinciam & quando & tunc abſoluit à cenſuris ſubditos ſuffraganeorum,& an poſſit cum eis diſpenſare. ibid.
Archiepiſcopus non poteſt compellere notarium Epiſcopi ad mittendum ſibi acta originalia in cauſa appellationis niſi ſuſpicio falſitatis incidat & tunc terminata cauſa remittat ad ordinarium vt in ſuo Archiuio conſeruentur. 480
Archiepiſcopus exercet iuriſdictionem in ſubditos ſuffraganeorum in concernentibus totam prouinciam. pag.469.
Punit omnia crimina notoria in prouincia. 470
Punit iniuriantes ſibi nuncijs & familiæ ſuę. ibid.
Mittit quæſtores per totam prouinciam pro fabrica Eccleſiæ vel alio opere pio. ibid.
Punit Canonicos ſuffraganei ceſſantes a diuinis. 471
Mittit edictũ per totam prouinciam & quando. ibid.
Concedit Indulgẽtias in tota prouincia. ibid.
Facit per totam prouinciam ante ſe deferri Crucem. ibid.
Benedicit populo,celebrat in Pontificalibus, & coram ſe celebrari facit. pag.472.
Interdicit prędicationem in tota prouincia & quando. 474
Exules a tota prouincia facit eos qui delinquunt in ſua diœc. ibid.
Vtitur pallio & quando. 475
Quid poteſt facere ante receptum pallium. ibid.
Cogit regulares in tota prouincia vt redeant ad ſua monaſteria & qñ. 476
Iniungit ſuffraganeis vt obſeruari faciant quod obſeruatur in Metropolitana Eccleſia, & quando. ibid.
Vocat Epiſcopos ad Concilium Prouinciale. ibid.
Comprobat abſentiam Epiſcopi. ibid.
Compellit regulares ad celebrandũ Capitula Prouincialia. 477
Exercet iuriſdictionem in tota prouincia ſtante conſuetudine. ibid.
Diſpenſat cum ſubditis ſuffraganeorum & quando. ibid.
Erigit Seminarium in prouincia & quando. ibid.
Ad eius conſecrationem debent concurrere omnes ſuffraganei. ibid.
Vocat ſuffraganeos pro conſecratione alterius ſuffraganei. ibid.
Aſſignatio loci tuti puellæ cui timetur inferri violentia pendente lite ſuper matrimonio ad quem Iudicem ſpectet. 83
A ſententia deſertionis poteſt appellari. 358
Aſſenſus Apoſtolicus in alienatione rerum Eccleſiæ an pręſumatur ex diuturnitate temporis. 566
Aſſenſu Apoſtolico non impetrato in alienatione vtili Eccleſiæ an liceat recedere ſi Eccleſia non vult recedere à contractu. 567
Aſſenſu Apoſtolico impetrato in alienatione rei Eccleſiæ ſed non interpoſito decreto an ſit locus pœnitentiæ ex parte Eccleſiæ. ibid.
Aſſenſus Apoſtolici impetratio ſuper alienatione rei Eccleſiæ factæ nomine Rectoris an probet mandatũ Rectoris ad impetrandũ aſſenſum. 570
Aſſenſus Papæ ſupplet defectum ſolemnitatum in alienatione rerum Eccleſiæ ſed non defectum cauſæ. ibidem.
Auditor Cameræ Apoſtolicæ ſolus relaxat cenſuras vigore obligationum in forma Cameræ. 602

Bene-

B

Beneficio c.Odoardus.de ſolutionibus renunciari non poteſt. 29
Beneficio c.Odoardus.non gaudet qui non confitetur debitum. ibid.
Nec doloſus num.6.
Nec in delictis num.7. & an reſpectu intereſſe partis.
Et quid in mulctis ibidem.
Nec qui in ludo vel luxurioſe viuendo bona conſumpſit num.8.
Nec conuentus actione reali num.9.
Nec penſionarius pro penſione ſoluenda num.10.
Nec laicus effectus clericus in fraudem creditorum num.11.
Nec clericus negotiator num.12.
Et quid in obligato in forma Cameræ aut condẽnato per tres ſentẽtias cõformes vel qñ debitũ eſt iuratũ n.13.
Nec quando creditor clericus eſt pauperior nu.14.
Beneficium c. Odoardus.de ſolutionibus an poſſit pluries obtineri. 30
Beneficiatus qui non poteſt adipiſci poſſeſſionem beneficij an gaudeat priuilegio fori. 56
Beneficium Eccleſiaſticum obtinens modici vel nullius valoris gaudet priuilegio fori. 58
Beneficium quod confertur originarijs an poſſit cõferri clerico d. loci ſi fuit conceptus & natus poſtquam eius pater alio ſe tranſtulit ad habitandum deſerto loco originis. 253
Beneficiatus quando teneatur impendere omnes redditus in fabricam Eccleſiæ. 262
Beneficiati moderni tenentur celebrare Miſſas ad quas celebrandas ſeſe obligarunt beneficiati antiqui acceptantes legatum vtile Eccleſiæ. 269
Beneficiati oppidi participantes de decimis debent participare de onere adminiſtrandi ſacramenta. 270
Beneficia coram ordinarijs quibus ex cauſis reſignari poſſint. 313
Beneficia tria non ſufficiẽtia ad victum ſine diſpenſatione obtineri non poſſunt. 315
Beneficia quæ vacent ipſo iure per aſſecutionem aliorum. ibid.
Beneficia ſub eodem tecto quæ retineri poſſint. 318
Beneficia reſignata coram ordinarijs non poſſunt ab ipſis conferri ſuis vel reſignantium conſanguineis vel familiaribus. ibid.
Beneficij ad cuius titulum quis eſt ordinatus ſi reſignationem admittat ordinarius ipſe tenetur alere reſignantem & reſignatio valet. 317
Beneficia lite pẽdente an reſignari poſſint qñ inquiſitus per ſententiam veniret priuandus beneficio. ibid.
Beneficia difformia ſub eodem tecto quando retineri poſſint, & an ſit facienda mentio illorum coram Summo Pontifice. 320
Beneficia plura tria vel quatuor ſi ſint de iurepatronatus an poſſint retineri abſq; diſpenſatione Apoſtolica. ibid.
Beneficium incompatibile an vacet ipſo iure per aſſecutionem alterius incompatibilis ſi non eſt dignitas, perſonatus, vel curatum iuxta c. de multa.de præben. 321
Beneficium primum non vacat per adeptionem ſecundi niſi quis adipiſcatur poſſeſſionem ſecundi. ibid.
Beneficia coram Papa poſſunt reſignari appellatione pendente à condemnato ad priuationem beneficij etiam data ſcientia impetrationis factæ à Papa. 322
Benedictio ſecundarum nuptiarum eſt prohibita etiam ſi non fiat viuente prima coniuge. 372

INDEX.

Beneᴅicens ſecundas nuptias punitur arbitrio Iudicis. ibid.
Benefactores poſſunt habere inſignia ſeu arma in Eccleſijs. 583
Birroarij non probant plene prӕterquã in leuibus. 248
Bigami quando & quomodo puniantur à curia Eccleſiaſtica ob hӕreſis ſuſpicionem. 214
Bigami an poſsint admitti ex diſpenſatione Epiſcopi ad exercendos ordines minores ante bigamiam ſuſceptos. 596
Brachium ſӕculare poteſt inuocari in qualibet parte litis ſi opus fuerit, etiã antequam Epiſcopus excommunicet. 74
Bullӕ Gregorij XIIII. de immunitate Eccleſiarum forma an ſit ſeruanda à Iudice laico, vbi notorium eſt confugiẽtem ad Eccleſiam commiſiſſe delictum exceptuatum in ea. 108

C

CAlices conſecrati, Reliquiӕ, & veſtes ſacrӕ poſſunt vendi ratione materiӕ, & quando. 228
Canonicus poteſt petere abſolutionem ab excommunicatione pro concanonico, ſed non ad cautelam. 48
Canonicus qui primo adeptus fuit poſſeſſionem, prӕfertur antiquiori in data, quoad prӕcedentiam in choro, vocem capitulo, & alijs propter maiora onera, quӕ ſubiit in Eccleſia. pag. 309
Canonici Eccleſię Cathedralis, an dicãtur eſſe in dignitate & poſsint ab illis expediri Breuia commiſſa conſtitutis in dignitate. 431
Canonici ſoli recipiunt Epiſcopum ad oſculum, non alij beneficiati Eccleſiӕ Cathedralis. 434
Canonicis ſolis competit adminiſtratio anniuerſariorum communium ipſis, & beneficiatis, niſi burſa communis fuiſſet facta ex redditibus beneficiatorum. 434
Canonici ſoli veniunt appellatione Capituli, nõ dignitates nec beneficiati, etiam ſi ex conſuetudine haberent vocem in actibus capitularibus. 435
Canonicus Eccleſiӕ inferioris aſſocians Epiſcopum ad Vrbem an lucretur fructus Canonicatus. 560
Capitula Regni contra turbantes poſſeſsiones non procedunt nullo dato violento ſpolio. 103
Capellani miniſtri ſeruientes Eccleſijs militum S. Io. Hieroſolymitani, an & quando poſsint ab Epiſcopo viſitari, corrigi, puniri. 106
Capellaniam habens cum onere celebrandi miſſas, an teneatur illas per alios celebrari facere tempore infirmitatis. 267
Capellaniӕ duӕ ſunt beneficia vniformia, & non poſſunt retineri ſub eodẽ tecto ſine diſpenſatione Apoſt. 319
Capellaniam obtinens ſub eodẽ tecto ſi adipiſcatur ſecundam prima vacat, & ſi vult poſsidere primam amittit vtramque. ibid.
Capellania cum onere celebrandi Miſſas an ſit conferenda ſacerdoti, & an actu ſacerdoti. 340
Capella in Eccleſia an poſsit erigi ſine dote. 380
Capellã reparare, & inſtruere mappis, paramentis, & alijs neceſſarijs quis teneatur, patronus, an Rector. 389
Capitulum Cathedralis Neap. quando inuitatur ad funus, ipſum ſolum defert Crucem per alienas parochias. pag. 389
Capitulum ſede vacãte adminiſtrat per octo dies, & an poſsit reſtringere nume-

numerum octo dierum ad conſtituen dum Vicarium. 441
Capitulum poteſt conſtituere Vicariũ Epiſcopo agente in remotis. ibid.
Cap. ſi clericos. de ſententia excommunicationis in ſexto, non eſt in vſu quoad cautionem de ſtando iuri. 198
Capitulum ſede vacante ſuccedit Epiſcopo in iuriſdictione tam ſpirituali quam temporali, tam contentioſa quam voluntaria, & quando in voluntaria. 445
Capitulum ſede vacante ſuccedit in pluribus competentibus Epiſcopo iure ordinario a nu. ſecundo vſque ad num. 29. ibid.
Capitulum ſede vacante non ſuccedit in his, quæ competunt Epiſcopo iure ſpeciali. 452
Capitulum ſede vacante an ſuccedat in iuriſdictione delegata Epiſcopo etiam ſi eſſet delegata à iure. 453
Capitulum ſede vacante ſuccedit in iuriſdictione competente Epiſcopo ratione additamenti. 454
Capitulum ſedevacante non ſuccedit in his, quæ ſunt dignitatis Epiſcopalis, hinc non concedit Indulgẽtias. ibid.
Capitulum ſede vacante non ſuccedit in his, quæ ſunt ordinis Epiſcopalis, dũmodo ea faciat exerceri per alios Epiſcopos. ibid.
Capitulum ſede vacante ſuccedit in emolumento, quod ex iuriſdictione competit Epiſcopo. ibid.
Capitulum ſede vacante non tenetur requirere coadiutorem quem habebat Epiſcopus. 455
Capitula exempta an teneantur ad obſeruantiam decretorum Cõcilij Prouincialis, ad quod eorum Epiſcopus acceſſit. 489
Capſæ pro colligendis eleemoſynis qñ retineri poſſint. 218
Carcerati tentantes frangere carceres non ſecuta fuga puniuntur arbitrio Iudicis. 254
Carcerati qui tentauerunt frãgere carceres Curiæ Archiep. Neap. non ſecuta fuga quomodo fuerũt puniti. ibid.
Carcer infamat. 197
Carcerans iniuſte clericum eſt excommunicatus. 198
Carcerãtur quando clerici in Curia Archiepiſcopali Neap. ibid.
Carceratus appellatione pendente debet remanere in carceribus. 199
Carcerare clericos quando poſſunt laici. 202
Carceratus appellatione pendente debet manere in carceribus Iudicis à quo, donec Archiepiſcopus aliud viſis prius actis, & cauſa cognita decreuerit. 479
Caſus vehementis ſuſpicionis hæreſis, vel apoſtaſiæ referuntur Pontifici in Curia Archiep. Neap. 272
Cauſa ſeparationis thori eſt ardua, & requirit probationes concludentes. pag. 166
Cauſæ afferuntur, ex quibus matrimonium ſeparatur quo ad habitationẽ. pag. 162
Caſus poſiti per Caſſaneum, in quibus Iudex laicus poteſt procedere cõtra clericos non procedunt in Regno Neapolitano. 508
Carẽs viſu oculi qui videtur ſanus quãdo ſit irregularis. 598
Cementa Eccleſiæ profanatæ in quos vſus conuertenda. 262
Cedulones an poſſint affigi contra excommunicatos ſi comparent, & petunt abſolui. 175
Celebrantes duas Miſſas eodẽ die quomodo puniantur. 400
Cedulones affixi contra declaratos excommu-

communicatos abſoluendos à Papa quando remouendi. 182
Cenſura Eccleſiaſtica non poteſt relaxari ab Archiepiſcepo niſi auditis partibus,& cauſa cognita. 480
Cedulones deturpantes ſunt ſuſpecti de hæreſi. 61
Chriſtiani qui abnegauerunt fidem Catholicam apud infideles ſi ſponte reuertantur & petant reconciliari Eccleſię quomodo abiurare debeãt. 425
Citatio partis an requiratur in abſolutione ad cautelam. 45
Citatio valet ſine expreſſione cauſæ, in cauſa ſanctæ fidei. 419
Ciuis originarius, qui deſerto loco originis alio tranſtulit domicilium an gaudeat honoribus ciuium loci originis. 252
Citatio perſonalis requiritur ad aliquẽ excommunicandum, quod limitatur pluribus modis. 182
Citatus ad dicendam cauſam quare nõ debeat declarari excommunicatus ſi non comparet declaratur excommunicatus in Curia Neapolitana propter cauſam principalem ob quam fuit citatus. 185
Citari quomodo debeat Canonicus, vel Parochus abſens. 594
Citationes per edictũ debent eſſe tres quando ignoratur vbi moretur Canonicus, vel Parochus abſens. ibid.
Citatio perſonalis requiritur ad priuationem beneficij. ibid.
Citatio partis an requiratur in abſolutione ad cautelam. 45
Clauſula, conſcientiam tuam oneramus, an impediat ſubdelegationem. pag. 419
Clauſula, ſiue quouis modo, poſita in bullis beneficiorum, quid, & quando operetur latiſſime demõſtratur. 607
Clauſula, vocatis vocandis intelligitur qñ alius eſt in poſſeſſ. beneficij. 419
Clericus habet beneficium quod nõ poteſt conueniri niſi in quantum facere poteſt. 29
Clericus non tenetur cedere bonis. ibid.
Clericus conſtitutus in minoribus gaudet beneficio. c. Odoar. de ſolut. 31
Clericus quando non gaudet beneficio, c. Odoardus, & luit in corpore, quomodo debet luere. 35
Clericus non poteſt carcerari per debito ciuili,& quando poſſit. ibid.
Clericus an debeat detineri carceratus pendẽte diſcuſſione ſuper admiſſione ad beneficiũ. c. Odoar. de ſolut. 36
Clericus debitor ſi poteſt, & recuſet ſatiſfacere põt ſemper carcerari. 38
Clericus remiſſus ad Curiam Eccleſiaſticam à Curia ſæculari vna cũ actis, an poſsit cõſtitui reus ex dictis actis, vel teſtes examinati coram Iudice laico ſint prius de nouo examinandi. 48
Clericus debet remitti ad Iudicẽ Eccleſiaſticum à Iudice ſæculari vna cum actis. ibid.
Clericus non declinans forum ſæculare debet puniri. 53
Clericus conſtitutus in minoribus ſeruiens Eccleſiæ ſine mandato Epiſcopi, an gaudeat priuilegio fori. 55
Clericus deſeruiens Capellæ in Eccleſia erectæ, quæ ab Epiſcopo confraternitati laicorum pro oratorio aſſignata eſt gaudet priuil. fori. ibid.
Clericus non incedens in habitu,& tonſura, & delinquẽs an amittat priuilegium fori ſi non fuit monitus. ibid.
Clericus effectus miles an ſtatim amittat priuilegium fori. ibid.
Clericus in quibus caſibus poteſt incedere ſine veſtibus clericalibus. 56
Clericus habens penſionem an gaudeat priuilegio fori. ibid.

Clericus beneficiatus ſi non incedit in habitu, & tonſura an ſtatim amittat beneficium abſque aliqua ſententia Iudicis Eccleſiaſtici,& ſucceſſiue non gaudeat priuilegio fori ſi non habet alia requiſita. 57

Clericus ſi committat delictum, & poſtea ducat vxorem punitur à Iudice Eccleſiaſtico. 63

Clericus relegatus à Iudice Eccleſiaſtico ſi durante relegationis tempore efficiatur laicus,& frangat relegationem,à quo Iudice ſit puniendus pro dicta fractura. 64

Clericus effectus in fraudẽ nullo modo pôt puniri à Iudice laico nec in bonis in Regno Neap.ac etiam de Iure cõmuni iuxta veriorem opinionẽ. 65

Clericus in Regno Neapol. conuenitur coram Iudice laico in feudalibus;ſed non in emphyteoticis, quæ tenet à Regia Curia. 66

Clericus in quibus caſibus nõ poſſit reconueniri coram laico remiſſiue. 72

Clericus qui obligauit ſe in inſtrumẽto habente executionem paratam ſi efficiatur laicus an poſſit dictum inſtrumentum liquidari contra ipſum in curia Eccleſiaſtica. 88

Clericus qui fuit Notarius Epiſcopi effectus laicus pro geſtis tempore Notariatus tenetur reſpondere coram Epiſcopo. ibid.

Clerici quid ſoluant in viſitatione In ciuitate Neapolitana. 95

Clerici an gaudeant immunitate Eccleſiæ. 114

Clerici vagabundi poſſunt priuari beneficijs. 267

Clerici qui teneantur accedere ad proceſſiones. 307

Clericus non poteſt torqueri niſi ſit infamatus de crimine quod non ſeruatur in praxi. 358

Clerici negotiatores eſſe non poſsunt. pag. 393

Clerici an poſsint lucrari ex artificio ſine neceſsitate. 394

Clericus an poſsit exercere artificium mixtum cum negotiatione. ibid.

Clericus an poſsit aliquando exercere negotiationem. ibid.

Clericus an poſsit tenere tabernam, & vendere vinum quod colligit in poſſeſſione ſua. 395

Clerici in minoribus non beneficiati nõ prohibentur exercere negotia ſæcularia alias licita. 396

Clericus poteſt incumbere artificio dũmodo nõ ſe ſubtrahat à diuinis. ibid.

Clericus poteſt ex artificio lucrari abſque neceſsitate. ibid.

Clerici quando poſſunt conducere poſſeſsiones. ibid.

Clerici poſſunt locare animalia ſibi obuenta ex decimis,donatione, vel hereditate. ibid.

Clericus pôt emere animalia ſi habet multa paſcua,vt depaſcantur. 397

Clericus quãdo poſsit vendere rem emptam non mutatam. ibid.

Clericus poteſt abundanter prouidere domui ſuæ ne indigeat. ibid.

Clerici an poſsint tenere tabernas. ibid.

Clerici qñ poſsint eſſe tabelliones. 398

Clericus non poteſt eſſe maiordomus principis. ibid.

Clerici piſcatores an dicantur negotiatores. ibid.

Clerici blaſphemi qũo puniantur. ibid.

Clericus officiũ diuinũ omittẽs per longum tẽpus pôt priuari beneficio. 402

Clericus quando poſsit inuitus ab Epiſcopo in ſua diœceſi retineri. 414

Clericorum Cathedralis appellatione veniunt tantum Canonici. 435

Clericus propter ſimplicem fornicationem punitur arbitrio Iudicis, ſed

non priuatur beneficio. 216
Clericus poteſt ſe obligare ad amiſſionem ordinis. 220
Clericus poteſt ſe obligare ad amiſſionem beneficij. ibid.
Clericus non poteſt ſe obligare ad pœnam corporalem, & ſic nec ad pœnam triremium. ibid.
Clericus pro iniuria ſibi illata poteſt agere contra laicos cum proteſtatione citra pœnam ſanguinis. 324
Et quid ſi certo ſciat mortem ſecuturam. ibid.
Clericus in ciuitate Neapolit. & Prouinc. non poteſt agere cauſas proprias vel alienas etiã in caſibus a iure permiſſis ſine licentia Curiæ. ibid.
Clericus an poſſit agere cauſas alienas cum proteſtatione citra pœnam ſanguinis. 235
Clericus an poſſit agere cum proteſtatione citra pœnam ſanguinis contra interfectorem fratris & aliorum propinquorum. ibid.
Clericus cum proteſtatione citra pœnam ſanguinis poteſt denunciare delicta tendentia in Reipublicæ perniciem vel graue damnum priuatæ perſonæ. ibid.
Vel ſi reum in flagranti crimine reperiat. ibid.
Et an pro iniuria facta Eccleſiæ. ibid.
Clericus agens contra laicum cum proteſtatione citra pœnã ſanguinis ſi habeat in animo quod reus moriatur, ſequuta morte vel mutilatione efficitur irregularis. 236
Clerici an poſſint pugnare contra bannitos pro defenſione patriæ abſque irregularitate. 239
Clerici contra laicos deponere non poſſunt. limita pluribus modis. 241
An ad repulſam, ſuper delicto in genere an ſuper negatiua, & alia. ibid.
Clerici an poſſint cogi deponere in iudicio ſæculari & quando. 234
Clericus in minoribus non cogitur deferre habitum, & tonſuram niſi in duobus caſibus. 246
Clericus in minoribus conſtitutus poteſt puniri ſi non defert habitum clericalem decentem. ibid.
Clerici itinerantes longo itinere poſſunt mutare habitum, laxare comam, intrare tabernas. 247
Clerici exteri quomodo declarentur Ciues Neapol. per curiam Arch. 249
Clerici alterius diœceſis non poſſunt recipi ad ordines exercendos. 250
Clericis exteris an poſſit prohiberi ingreſſus, vel habitatio in aliena diœceſi ſi nolunt exercere ordines. 251
Clerici dicuntur membra honorabiliora populi. 252
Clerici in materia priuilegiatiua veniũt appell. populi nõ in odioſa. ibid.
Clerici ſi ad inuicem ſe percutiunt an omnes ſint declarandi excommunicati ſi vnus prius incepit. 181
Clericus ſuſpectus de fuga quando carceratur in curia Archiepiſcopali. 199
Clericus carceratus ſi diſceſſit à palatio vel alio loco pro carcere ſibi aſſignato & poſtea intra breue tempus reuertatur an teneatur ad pœnam fideiuſſionis. 203
Clericus ſicut quilibet nobilis non tetur recanere palinodiam. 212
Clerico non poteſt imponi pœnitentia ſolemnis ſed publica. ibid.
Clericus propter honeſtatem non debet cædi extra Eccleſiam. ibid.
Clericus propter offenſam factam laico non tenetur illi genuflectere. 213
Clerici in curia Archiepiſcop. Neap. tractibus chordæ non afficiuntur in publico. ibid.
Clericus pro crimine læſę maieſtatis non

non poteſt puniri, a Iudice laico iuxta veriorem opinionem doctorum. 491
Clerici in Regno Neap. in nullo caſu ſubduntur iuriſdictioni Iudicis laici niſi in cauſis feudalibus. 492
Clericatus ordo nobilitat. 494
Clerici non ſunt pœnis ignominioſis plebeiorum afficiendi. ibid.
Clerici non poſſunt voluntarie ſeſe ſuppònere percuſſionibus laicorum. ibidem.
Clericus inuentus de nocte cum armis prohibitis non poteſt a poteſtate ſeculari ſpoliari armis, nec inſtrumentis, aut canibus, ſi vacet piſcationi, vel venationi prohibitæ a Principe ſæculari. 505
Clerici turbantes iuriſdictionem Iudicis laici in Regno non poſſunt puniri per Iudicem laicum. 508
Clerici in Regno in nullo caſu poſſunt conueniri coram Iudice laico etiam pro rebus profanis, niſi pro feudalibus. ibid.
Clerici pauperes qui non poſſunt vacare litteris, quid ſcire teneantur ſecundum Innocentium. 605
Commiſſarius alienationis Eccleſiæ quid aduertere debeat. 378
Commiſſarius an teneatur examinare teſtes ſuper vtilitate Eccleſiæ. pag. 382
Confeſſio clerici de delicto facta corā laico facit indicium ad torturam contra clericum, ſi ſponte facta fuerit. 48
Confugiēs ad Eccleſiam ſi ab ea extrahatur non ſeruata forma bullæ Gregorij XIIII. de immunitate Eccleſiarum, an iuſtificata captura ex ſequētibus probationibus ſit amplius Eccleſiæ reſtituendus. 109
Confugiens ad Eccleſiam ſi non à Iudice, vel eius familia, ſed ab alijs extrahatur, puta a conſanguineis offenſi, an ſi de manu ipſorum a familia Iudicis ſæcularis capiatur extra Eccleſiam, ſit etiam Eccleſiæ reſtituendus. 100
Confugientem ad Eccleſiam ſi Iudex non carcerauit, nec extraxit, nec extrahi fecit, ſed ſolum extractum ab eius familia ſine eius ordine Eccleſiæ non reſtituit, vel mori facit, an ſit excommunicatus, & quid ſi mandauit extrahi. 112
Confugiens ad Eccleſiam extractus per familiam ſæcularem an ſit de neceſſitate reſtituendus eidem Eccleſiæ, vel ſatis ſit ſi reſtituatur Epiſcopo. 113
Confeſſio partis quando probet Iuspatronatus. 304
Confraternitates laicorum an teneantur accedere ad proceſſionem. 307
Confratres alicuius Congregationis in quo loco ſepeliendi. 387
Confrontatio quando facienda in cauſis ſanctæ fidei. 422
Confeſſioni coniugum quando ſtetur ſuper impedimento mattrimonij. 161.
Concubinarius etiam notorius non poteſt priuari beneficijs abſque monitionibus iuxta Conc. Trid. 115
Concubinarius dicitur clericus, etiam ſi in domo propria concubinam non retineat, ſi probetur carnalis commiſtio, & diffamatio. 116
Concilium Prouinciale a quo conuocari debeat, quando, & quomodo. 481
Concilium Prouinciale an cognoſcat de delictis Metropolitani. 486
Concilium Prouinciale an concedat Indulgentias & quas. ibid.
Concilium Prouinciale de quibus cauſis Epiſcoporum cognoſcat. ibid.

Digitized by Google

Concilium Prouinciale an liget exemptos. 486
Concilium Prouinciale, an debeat notificari ab Epiſcopis. ibid.
Concilium Prouinciale per quod temporis ſpatium durare debeat. ibid.
Concilium Prouinciale an poſſit allegari ſuſpectum. ibid.
Concilium Prouinciale non debet publicari inconſulto Romano Pontifice, ſed Synodus Diœceſana poteſt ſine eo publicari. 487
Concurſus in vacatione Eccleſiæ Parochialis quando fieri debet. 325
Concurſus non debet fieri quando cura animarum ſpectat ad Collegium, vel in permutatione parochialiũ, & quid in Iurepatronatus, & quando ex alia cauſa omitti poſſit. 326
Concurſus quando fit, in quilibet de populo poſsit nominare. 327
Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. an procedat in mutilante voluntarie. 337
Concordiæ ſuper decimis non ligãt ſucceſsores ſine confirm. Apoſtol. 382
Concordia ſuper dimiſſione partis decimarum debitarum à laicis facta ab Eccleſiaſticis non valet, ſine confirmatione Apoſtolica. ibid.
Conceſſa Capella cum Iurepatronatus an intelligatur conceſſum Ius funerandi. 227
Condemnari ab Epiſcopo an poſſit cõtumax ad pœnam delicti. 194
Contumax poteſt excommunicari ſine alia citatione. 193
Cõſuetudo an valeat, quod clerici coniugati non deferant habitum, & tonſuram dum ſeruiunt in diuinis, & gaudeant priuilegio fori. 59
Conſuetudo an ſit attendenda circa obſeruationem feſtorum, vide latius in annotatione. 292
Conſuetudo contra ius debet eſſe quadraginta annorum. ibid.
Conſuetudo circa inobſeruantiam feſtorum eſt corruptela, & prohibetur etiam conſuetudo futura. ibid.
Conſenſum Epiſcopi in donatione Iurispatronatus poſſe ſubſequi mortem donatarij aliis probatur, & Rotæ Romanæ auctoritate. 305
Cõſuetudo valida in ſacramẽtalib. 371
Conſanguinitas an probetur per ſolam confeſſionem impetrantium diſpenſationem. 148
Conſuetudo poteſt inducere, quod in quinto gradu matrim. ſit nullũ, quando oritur ſcandalũ vide in annot. 149
Conſtitutio Epiſcopi, quod electio facta vno cõtempto ſit nulla nõ valet. 489
Conſuetudo qua Epiſcopi faciunt teſtamenta ad pias cauſas pro anima defunctorum qui deceſſerunt ab inteſtato valet, & pluribus comprobatur. pag. 515
Conſuetudo valet, quod clerici teſtẽtur de fructibus beneficiorum. ibid.
Conſuetudo teſtandi de feudis antiquis in præiudiciũ agnatorum valet. ibid.
Cõſuetudo valet, quod vaſſallus alienet feudum ſine aſſenſu domini. ibid.
Conſuetudo valet, quod filiusfamilias teſtatur. ibid.
Conſuetudo, qua Epiſcopi faciant teſtamentũ ad pias cauſas pro anima defunctorum, qui deceſſerũt ab inteſtato valet, & pluribus comprobatur. pag. 515
Conſuetudo valet, quod Epiſcopus diſponat de fructibus relictis à beneficiario. 517
Cõtinuatæ præſentationes an dicantur, ſi vna intermedia non ſit inſinuata. pag. 298
Controuerſiæ ſi oriantur inter laicos in proceſſionibus, an ad Epiſcopum ſpectat illas dirimere. 309

I N D E X.

Contumax poteſt excommunicari ſine alia citatione. 193
Copia actorum quales eſſe debeat quãdo tranſmittitur à Curia ſæculari ad Eccleſiam vna cum clerico, ſi clericus eſt inquiſitus de delicto commiſſo cum ſocijs laicis. 48
Copula ſubſecuta poſt matrimonium metu contractum an purget metum. pag. 561
Coquina & ſtabulum prohibentur in Eccleſia profanata. 262
Corpora & reliquiæ ſanctorum, an poſſint de loco ad locum trãsferri. 360
Corpora aliquorum ſociorum S.Ianuarij ſunt condita ſub altari maiori Eccleſiæ Cath.Neap. ibid.
Corpora defunctorum quando poſſunt transferri. ibid.
Cura animarũ & poteſtas adminiſtrandi ſacramenta poſſunt præſcribi, & per quantum tempus. 287
Curia Archiepiſcopalis Neapolitana quando carcerat alienos ſubditos ad inſtantiam ſuorum Epiſcoporum. pag. 217
Curſores Curiæ Archiepiſcopalis Neapol. quando fidem faciant in ſuis depoſitionibus. 248
Curia Epiſcopalis venit appellatione Curiæ Ciuitatis. 252
Curator non interuenit quando minor torquetur in Cur.Arch. Neapol.nec etiam quando examinatur. 253

D

Declaratio excomm. contentæ in iure, vel in præcepto hominis, ſuſpenditur per appellationem. 169
Decimas vt poſſint vna cum curato exigere beneficiati oppidi, requiritur conſuetudo immemorabilis. 270
Declaratio excõmunicationis incurſæ, an poſſit ſuſpendi abſque appellatione. 172
Declaratio excommunicationis eſt facienda parte citata, quod limitatur in aliquibus caſibus. 184
Declaratoria ſententia excommunicatus ſuſpendi non debet ſine grauiſſima cauſa. 173
Decreto, procedendũ eſſe ad vlteriora, quando vtitur Vicar.Neapol. deleg. Papæ. 430
Decretum Concilij Prouincialis, quod præbenda lectionis ſacræ Scripturæ detur digniori per concurſum, & ſi detur digno omiſſo digniori collatio ſit nulla, non valet. 489
Decretum, ſi in euidẽtem, mortuo Papa re integra non poteſt à Commiſſario ferri. 598
Defunctus dicitur miſerabiliſſ. perſona, quæ debet eſſe ſub protectione. 437
Defuncti dicuntur perſonæ multum miſerabiles & ſunt ſub protectione Epiſcopi. 517
Delegatus Papæ ſi delinquat in delegatione quandó poſſit ab Ordinario puniri. 218
Delegatus Papæ an poſſit exequi ſententiam ſine requiſitione Ordinarij. pag. 219
Delegatus poteſt punire extraneas perſonas delinquentes in eius perſonam ſi per hoc contingat ſuam iuriſdictionem turbari. 2;8
Delegatio facta Vicario an tranſeat in ſucceſſorem. 427
Delegata cauſa perſonis in dignitate conſtitutis an poſſit ſubdelegari non habentibus dictam qualitatem. 428
Delegatus qui non poteſt ſubdelegare debet recipere iuramenta teſtiũ. 429
Delegatus an poſſit reuocare ſententiam quam pronunciauit ſuper competentia iudicij. 430

Dele-

Delegatus Papæ tenetur obſeruare conſuetudinem loci litigantium. pag. 433
Delegatus Papæ quando poſſit cognoſcere extra locum ſuæ dignitatis & trahere vltra diætam. 433
Delegati duo ſi ſunt dati in ſolidum, & vnus præoccupauit, quando poſſit alter ſe intromittere. 438
Delicta omnia ſunt publica de iure canonico. 209
Denunciationum omittendarum ante matrimonium cauſæ plures afferuntur. 152
Denunciationes quando omittuntur in Curia Archiepiſcopali examinantur teſtes quod non adeſt impedimentum. 154
Denuncians impedimentum matrimonij quomodo recipiendus, & ad quid teneatur ſi falſum denunciet. ibid.
Denunciationibus factis in vna parochia ſi ſponſi ſe conferunt ad habitandum in alia, quid Neapoli ſeruetur. 155
Denunciationes fiunt de nouo in ciuitate Neap. ſi matrimonium non eſt contractum intra duos menſes a tempore denunciationum, & affiguntur in valuis Eccleſiæ, & non fiunt ſine expreſſo conſenſu contrahere volentium. 151
Denunciationes ante matrimonium non poſſunt fieri diebus ferialibus. 156.
Denunciator poteſt eſſe teſtis in cauſa matrimoniali & quando. 160
Denunciator non facit partem in Iudicio. 210
Denunciator non eſt citandus. ibid.
Denunciator poteſt aſſiſtere in iudicio, & quid ſeruetur in Curia Archiepiſcopali Neapolitana. ibid.
Denunciator habetur pro teſte in qualibet cauſa aliquibus concurrentibus. 211
Denunciare vel accuſare quilibet tenetur hæreticos, maleficos, committentes alia delicta quæ tendunt in perniciem Reipublicæ. 120
Denunciatio hæreticorum, necromanticorum, & maleficorum an ſit facien. in ſcriptis, vel ſufficiat oretenus denunciare non expreſſo nomine denunciati. ibid.
Denunciator in cauſa Sanctæ fidei habetur pro teſte. 121
Denunciari an debeant mulieres quæ ſimplicitate maleficia conficiũt. 122
Denunciari an debeant hæretici occulti. 123
Denunciatio hæreticorum & maleficorum an debeat fieri ſi ſunt emendati. ibid.
Denunciationem hæreticorum & maleficorum an debeat præcedere fraterna correctio. 124
Denunciatio hæreticorum & maleficorum an debeat fieri cum periculo vitæ. 125
Denunciare parentes hæreticos an teneantur filij. ibid.
Denunciari an debeant leuiter de hæreſi ſuſpecti. 126
Denunciari quando debeant detinentes libros hæreticorum. 128
Denunciari an debeant detinentes pentacula. 129
Denunciari an debeat mulier quæ habet famam maleficæ ſi non operatur niſi ſimplices ſuperſtitiones. ibidem.
Denunciari an debeat hæreticus qui accedit ad confeſſionem animo peruertendi confeſſarium, & inducendi illum ad hæreſim & quid ſi vult abſtinere ab hereſi ſed non vult reuelare complices. 131

Deputatio vicarij parochialis pertinet ad Epiſcopum. 271

Deponitur clericus pro quocumque graui crimine. 406

Deputata ad certos pios vſus non poſſunt deputari ad alios ſine auctoritate Papæ etiam cum auctoritate legati a latere etiam in melius, vel de conſenſu heredis. 135

Deputata ad pios vſus quando poſſint in alios conuerti per Epiſcopum ob impedimentum facti, vel Iuris. ibid.

Deputata ad certos pios vſus, quando per Epiſcopum conuertuntur in alios ob impedimentum, an ſit neceſſarius aliorum concurſus & quorum. 136

Deputata ad certos pios vſus an poſſint per Epiſcopum conuerti in alios ob difficultatem adimplendi. 137

Deputata ad certos pios vſus an poſſint per Epiſcopum in alios vſus ad tempus conuerti. ibid.

Deſcendentia in antiquis probatur leuioribus probationibus. 536

Deſerta appellatione an poſſit peti executio ſententiæ coram Iudice à quo. pag. 358

Diſpẽſatio matrimonialis in 4. & 5. gradu non requiritur, & quid ſeruetur. pag. 146

Diſpenſatio matrimonialis non eſt facienda ſi adeſt ſcandalum quamuis omnia ſint probata. 148

Diſpenſatio ob incompetentiam dotis eſt executioni demandanda etiam ſi in loco vicino mulier inueniret virũ ſibi parem. 150

Diſpenſandi cauſa ſuper anni circulo cũ ordinandis qualis eſſe debeat. 414

Diſpẽſatio matrimonialis expirat mortuo Papa ſi non eſt executioni demãdata. 598

Diſpenſatio matrimonialis conceſſa à Papa propter anguſtiam loci an ſit mandanda executioni ſi mulier in loco vicino ſuæ patriæ ſibi parem inuenire poſſet. ibid.

Diſpenſatio eſt late interpretanda quatenus verba ſonant. ibid.

Diſpẽſatio matrimonialis ob incompetentiam dotis qualiter ſit intelligenda, & quid ſi pater habet plures filias an cenſeatur poſſe dotare vnam ſi nõ poteſt commode omnes dotare, ſed vnam tantum. 144

Diſpenſatione à Papa obtenta ſuper impedimento occulto poſt contractum matrimonium, an neceſſarius ſit nouus cõſenſus alterius coniugis ignorantis impedimentum, & an forma Conc. Trid. de nouo requiratur. ibid.

Diſmembratio fructuum eſt alienatio, & requirit ſolemnitates requiſitas in alienatione rerum Eccleſiæ. 381

Domicilium acquiritur momento temporis. 249

Doctoratus qualitas debet eſſe in magna conſideratione in concurſu. 229

Donatio Iuriſpatronatus admiſſa à Vicario qui non habebat hanc facultatem quando valeat. 539

Donatio Iuriſpatronatus propter ſeruitia eſt ſimoniaca. 547

E

Eccleſia poteſt incaſtellari ad defenſionẽ Reipublicæ auctoritate Epiſcopi. 239

Eccleſia profanata non poteſt vendi ſine ſolemnitate requiſita in alienatione rerum Eccleſiaſticarum. 263

Eccleſia an poſſit vendi ratione materiæ. 228

Eccleſia finita emphyteuſi per generationem tenetur relocare deſcendentibus ſi ex conſuetudine immemorabili renouari conſueuit. 529

Eccleſia finita emphyteuſi per generationem non tenetur renouare deſcendentibus ſi vult pro ſe retinere. late probatur. 525
Electio ſeu approbatio examinatorum pro parochiali, quæ eſt de iurepatronatus, ad quem ſpectat. 327
Electus ab Epiſcopo in concurſu minus idoneus ſi reportauerit ſententiam cõtra, in Curia Romana, ſequeſtratur beneficium, & debet condemnari ad reſtitutionem fructuum. 330
Electio ſepulturæ commiſſa voluntati alterius an valeat. 385
Electio ſepulturæ facta ad ſuggeſtionẽ alterius an valeat. 386
Electio ſepulturæ ſpectat ad Vicarium Neap. quando qui elegit non potuit ſepeliri in Eccleſia electa. 387
Electio ſepulturæ quomodo probetur. pag. 388
Electio ſepulturæ per quot teſtes probetur. 390
Electio ſemel facta de viro diſcreto cui à Papa commiſſa eſt diſpenſatio matrimonialis non poteſt mutari. 146
Emphyteuſi finita per generationem, Eccleſia an teneatur relocare deſcendentibus & quid ſi velit pro ſe retinere. num. 2. & 3. 525
Emens rem Eccleſiæ qñ teneatur probare pecuniam verſam in vtilitatem Eccleſiæ. 575
Enunciatiuæ plurium inſtrumentorum probant famam. 536
Enunciatiuę vt probent in antiquis requiritur, quod procedant à perſonis non habentibus intereſſe. 536
Epiſcopus non repetens clericũ detentum à Iudice ſæculari grauiter punitur. 54
Epiſcopus poteſt pręcipere officialibus locorum, quod expellant excommunicatos. 61
Epiſcopus tenetur denunciare excommunicatos, vt ab alijs euitentur. ibidem.
Epiſcopus poteſt priuare laicos magiſtros Eccleſiarum officio ſi male adminiſtrant. 91
Epiſcopus quomodo in viſitatione debet procedere cõtra reſiſtentes, & an poſſit eos de facto excommunicare. pag. 92
Epiſcopus an poſſit viſitare confraternitates laicorum erectas in Eccleſijs regularium. 97
Epiſcopus viſitans an poſsit facere edictum contra nominatam perſonam, vt quicumque aliquid ſcit contra Rectorem Eccleſiæ denunciet. 101
Epiſcopus viſitans an poſſit per occultas chartulas procedere contra viſitatos. 102
Epiſcopus viſitans an poſſit compellere beneficiatum qui poſſedit per decennium beneficium ad oſtẽdendum eius titulum. ibid.
Epiſcopo viſitanti an ſufficiat videre bullas ſacerdotij presbyteri, & non aliorum inferiorum ordinum. ibid.
Epiſcopo viſitanti an debeantur vecturæ equorum, vel fenaturæ pro equis, aut aliæ impenſæ factæ in via. ibid.
Epiſcopus viſitans, an poſſit panes, & capones integros, & fragmenta, quæ remanent in menſa pro ſuo victu ſecum deferre. 103
Epiſcopus eſt executor canonum, & Concilij Tridentini, & poteſt non obſeruantes Canones excommunicare. 114
Epiſcopus an poſſit, & debeat concedere Iudici laico vt exhumet ab Eccleſia cadauer occiſi ad finem capiendi informationem delicti in genere. ibidem.
Epiſcopus requiſitus à Curia ſæculari, vt

ri, vt

ri, vt dicat ſi talis inquiſitus, & carceratus in eadem curia ſit clericus vel non, poteſt libere dicere. ibid.
Epiſcopus permittens pulſari campanã Eccleſię ad conuocandum populum pro perſequendis malefactoribus non eſt irregularis. 239
Epiſcopi & presbyteri itinerantes ſunt inuitandi ad prædicandum verbum Dei & conſecrandam oblationem. pag. 247
Epiſcopus & Vicarius veniunt appellatione officialium populi. 252
Epiſcopus originis poteſt concedere dimiſſorias clerico qui alio tranſtulit domicilium. 253
Epiſcopus poteſt prohibere laicis ne deferant habitum clericalem. 265
Epiſcopus non poteſt conſtringere heredes defunctorum vt in funere conuocare debeant clericos Eccleſiæ parochialis tantum excluſis alijs, donec eorum numerus impletus fuerit. pag. 270
Epiſcopus non poteſt ſtatuere quod nullus admittatur ad cantandum reſponſoria pro defunctis niſi examinatus fuerit circa cantum. ibid.
Epiſcopus poteſt diſpenſare cum depoſito verbaliter & in quibus caſibus. pag. 271
Epiſcopi ex generali cõſuetudine & quaſi poſſeſſione faciũt gratiam de omnibus delictis præcipue Archiep. Neapol. 272
Epiſcopus non poteſt facere indultum illis qui aliorum delicta detegunt. ibidem.
Epiſcopus prædicans in aliena diœceſi debet petere licentiam à Diœceſano iuxt. Concil. Trid. c. 2. ſeſſ. 5. de refor. pag. 273
Epiſcopus an poſſit declarare excommunicatos a iure vel Apoſtolicis conſtitutionibus regulares exemptos. 275
Epiſcopus differens capere informationem & regularem petentem remittere vt ipſum vexet carcere an incurrat excommunicationem. 278
Epiſcopus an poſſit indicere feſta in ſynodo ſine conſenſu populi. 293
Epiſcopi præſentes in curia interueniunt in canonizatione ſanctorum & dant votum. ibid.
Epiſcopus vel eius Vicarius an habeãt votum in examine per concurſum. pag. 326
Epiſcopus conferens parochiam digno omiſſo digniori non ſolum peccat mortaliter ſed tenetur ad reſtitutionem. 327
Epiſcopus an poſſit abſoluere à caſibus reſeruatis in bulla Cœnę poſt Conc. Trid. & ibi num. 11. 337
Epiſcopus an poſſit rehabilitare inhabiles ad officia & beneficia vigore c. 6. ſeſſ. 24. de reform. Conc. Trident. pag. 338
Epiſcopus an poſt Conc. Trid. diſpenſet in adulterio & alijs delictis iuxta cap. at ſi clerici. §. de adulterijs. de Iud c. 339
Epiſcopus an poſſit poſt Concil. Trid. diſpenſare cum homicida voluntario ad ordines & ad beneficia, & an cum caſuali. ibid.
Epiſcopus an poſſit alijs delegare poteſtatem abſoluendi vigore cap. 6. ſeſſ. 24 de reform. Conc. Trid. 340
Epiſcopus poteſtate ſibi cõceſſa a Concil. Trid. c. 6. ſeſſ. 24. de refor. non vtitur extra diœceſim, & quid. de conſenſu ordinarij, & alia ad hanc materiam. 341
Epiſcopus an poſſit abſoluere regulares exemptos & cum eis diſpenſare iux. c. 6. de reform. Conc. Trid. 342

Epiſcopus an poſſit vti poteſtate c.6. de refor.ſeſſ.24. Conc.Trid.circa ſeipſum & an capitulum ſede vacan. num.21. ibid.
Epiſcopus ſi celebrat Miſſam in parochia cui debeantur oblationes. 365
Epiſcopus quando viſitat monaſteria monialium non debet introducere laicos. 370
Epiſcopus concurrit in cura animarũ cum alijs parochis ſuæ diœceſis. 392
Epiſcopus, vel alia perſona principalis non tenetur dicere aſperges in diebus Dominicis. 403
Epiſcopus ordinans quid poſſit recipere ab ordinandis. 414
Epiſcopus poteſt exequi etiam legata & teſtamenta ad non pias cauſas negligente herede. 436
Epiſcopus qui delegauit cauſam an poſſit illam auocare ad ſe in qualibet parte litis. 432
Epiſcopus pro acceſſu ad Concilium Prouinciale an poſſit petere charitatiuum ſubſidium. 487
Epiſcopi exempti an præcedant Epiſcopos non exemptos in Concilio Prouinciali. 489
Epiſcopus an poſſit tollere qualitates appoſitas in fundatione beneficij. 139
Epiſcopus an poſſit diminuere pœnitentiam iniunctam à Papa. 142
Epiſcopus coram quo mouetur lis ſuper nullitate matrimonij an poſſit cognoſcere de ſurreptione diſpenſationis matrimonialis iam factę a delegato, nu. 115. & in annot. n. 19. 144
Epiſcopus cui commiſſa eſt diſpenſatio matrimonialis, ſi malitioſe differat diſpenſare, & interim naſcatur filius illegitimus an ſuccedat filius. 150
Epiſcopus debet impedire matrimonium contrahendum quando eſt timor ſcandali. 154
Epiſcopi non debent eſſe prompti ad carcerandum clericos. 197
Epiſcopus poteſt mandare Iudici laico vt arreſtet carceratum in ſuis carceribus pro cauſa pendente coram ipſo Epiſcopo. 208
Epiſcopus poteſt exercere iuriſdictionem contentioſam in aliena diœceſi de conſenſu diœceſani, & quid Neap. ſeruetur. 217
Epiſcopus non poteſt iudicare ſubditũ inuitum in aliena diœceſi. ibid.
Epiſcopus poteſt reſiſtere delegato quando non ſeruat cap. ſtatutum de reſcript. in 6. 218
Epiſcopus poteſt compellere laicos ad hoſpitalitatem, eleemoſynam, & alia opera pietatis. 230
Epiſcopus poteſt compellere cenſuris laicos ad venden. frumentum tempore charitatis annonæ. ibid.
Epiſcopus diſtribuit in pios vſus bona peregrini decedẽtis ab inteſtato. 318
Epiſcopus diſpenſat male ablata. ibid.
Epiſcopus vel parochus cui decimæ debentur poteſt prohibere collectionem fructuum ſine præſentia deputati ab eo & apponere cuſtodes in agro vel area. 319
Epiſcopus an poſsit habere duos canonicos non Cathedralis in ſuo ſeruitio tanquã familiares & commẽſales qui in abſentia percipiant fructus præbendarum. 359
Epiſcopus an poſſit conſtituere Vicarium vel viſitatorem & facere ſuum familiarem Commenſalem Canonicum Eccleſię inferioris qui in abſentia percipiat fructus. 360
Epiſcopus ſucceſſor quando tenetur ſtare locationi prædeceſſoris. 603
Epiſcopus ſucceſſor tenetur ſtare locationi prędeceſſoris quando terrę ſunt ſatæ. 604

Equi-

Equites Hieroſolymitani quando veniant appellatione regularium. 196
Eremitæ non permittuntur commorari in ciuitate,& diœc. Neap. 266
Euangelium non eſt porrigen. ad oſculandum in Miſſa Gubernatori Prouinciæ. 264
Euidens vtilitas in alienatione rerum Eccleſiæ,quæ dicatur. 571
Euidens Eccleſiæ vtilitas non probatur per aſſertionem contrahētium. ibid.
Examinatores in approbatione debent exprimere idoneos, & magis idoneos. 330
Excommunicari an poſſit ille, cuius fidei teſtator commiſit diſpenſationem quantitatis pecuniæ perſonæ ſibi in ſecreto ſignificatæ. 18
Excommunicatus ante annũ poteſt puniri ſi contemnat excommunicationem. 59
Excommunicatus perſeuerans in excōmunicatione per longum tempus poterit ſepeliri extra locum ſacrum, etiam ſi pœnitens decedat. ibid.
Excommunicatio iniuſta cauſat iuſtũ metum, & quando. 81
Excommunicatio poteſt ferri ſine monitione pro conſeruatione iurium. 93
Examinatores promouēdorum ad Parochiales Eccleſias debent eſſe ſaltem tres ſynodales,& quid ſi aliquis moriatur, & quid ſi vltra tres ſynodales alij non ſynodales adhibeantur, & nonnulla alia notatu digna. 332
Examen per concurſum quãdo fieri debeat in Iurepatronatus laicorũ. ibid.
Examinari non debet de neceſſitate ab examinatoribus ſynodalibus prouiſus de beneficio ſimplici. 607
Excommunicationis remedium eſt ſubſidiarium quando executio realis, vel perſonalis fieri non poteſt. 346
Excommunicatio lata nō in ſubſidium iuxta formam c.3. ſeſſ.25. de reform. ligat, ſed eſt iniuſta. ibid.
Excommunicatio an poſſit à principio ferri, ſi notorie appareat non poſſe deueniri ad exequutionem realem, vel perſonalem. 347
Excommunicatio, & aliæ cenſuræ quando ſuſpendātur per appellationē. 169
Excommunicatio non poteſt ſuſpendi ad tempus. 172
Excommunicari an poſſit ille cui excōmunicatio non eſt profutura. 176
Excommunicationē an incurrat ignorans ſtatum in facto damnoſo. 184
Excommunicatio, vel declaratio excōicationis poſſunt fieri die feriata in honorem Dei. 185
Excōmunicatus eſt qui aufert aliquid de manu clerici per vim, vel tenet eum per frænum equi, & alia exempla practicabilia. 186
Excommunicatus carceratus in curia Archiepiſcopali non expeditur niſi prius abſoluatur. 187
Excommunicari non poteſt comparens paratus ſatisfacere. ibid.
Excommunicationis ſentētia poteſt ferri pro fructibus non liquidatis. ibid.
Excōicatus perſiſtens in excōicatione per annum habetur pro confeſſo, & conuicto de delicto pro quo contumax fuit excommunicatus. 192
Excōicatus perſeuerans vltra annũ in excōicatione pōt priuari benef. 193
Excōicatus ſi poſt annũ admittatur ad defenſiones an recuperet benefic. 194
Excommunicantur Religioſi procurantes fieri ſibi vel ſuis monaſterijs legata in præiudicium aliorum. 586
Excōmunicatio vigore obligationis in forma Cameræ eſt ferenda in ſubſidium contra omnes, quando omnes debitores in ſolidum poſſunt ſoluere, ſecus ſi vnus poſſit ſoluere. 602

INDEX.

F

Familia Epiſcopi an gaudeat priuilegio fori. 68

Famulo infirmo an debeatur ſalarium. pag. 268

Familiares Epiſcopi an poſsint admitti ad concurſum. 310

Famoſum delictum an dicatur occultũ iuxta cap. 6. ſeſſ. 24. de reformat. pag. 315

Fiſcus auditur in cauſa matrimoniali in Curia Archiepiſcopali Neapolit. quando agitur de vinculo matrimonij. 164

Fiſcus de iure communi appellat. pag. 245

Fiſcus appellat in curia Archiepiſcopali Neapolit. ibid.

Fratantiam obtinens gaudet priuilegio fori quia eſt beneficium Eccleſiaſticum. 58

Fructus quomodo diuidantur inter reſignantem, & reſignatarium, inter heredes defuncti beneficiarij, & ſucceſſorem. 323

Fructus & alia bona Eccleſiæ, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt alienantur inconſulto Papa, & quæ talia ſint. pag. 377

Fructus prohibentur alienari vltra triẽnium ab Eccleſia. 381

Furor & ebrietas quando ſufficiant ad ſeparandum matrimonium. 163

Fuſtigari non debent clerici more laicorum. 493

G

Generalis Ordinis, vel alia eminens perſona ſindicari non debet. 370

H

Habilitatio clericorum carceratorum quando facienda vel non. 198

Habitus nouæ Religionis in communi eſt prohibitus. 265

Habitatio per triennium quando dicatur formiter facta à frigidis, & maleficiatis. 550

Hæreticus recõciliatus eſt inhabilis ad audiendas confeſsiones. 258

Heres cui incumbit onus ſoluendi legatum pro Miſsis celebrandis, in Eccleſia non põt deputare Capellanos. 269

Hæreticus pro primo lapſu quando moriatur. 422

Heres an poſsit affigere arma ſua in Capella in qua ſunt arma teſtatoris. pag. 582

Hiſtriones non debent commorari in Eccleſia profanata. 262

Hoſpitalia priuata an viſitari poſsint. pag. 90

Hoſpitalia an teneantur ad procurationem. 91

Homicidium voluntarium quod dicatur iuxta terminos cap. 6. ſeſſ. 24. de reform. Conc. Trid. 336

Honorantiæ debitæ patrono quando vendi poſſunt. 547

Hoſpitaliũ gubernatio habentibus vxorem, & filios committi an debeat, & quando poſsit. 577

Hoſpitalium gubernatio non eſt committenda debitoribus Hoſpitalium, & quando poſsit. 578

I

Illitterati ſunt habiles ad beneficia ſimplicia, quæ non requirunt induſtriam, & quis dicatur penitus illitteratus. 606

Immunitas Eccleſiaſtica an violetur ſi extra-

Digitized by Google

extrahantur ab Eccleſia non rei delinquentes, ſed alij in ea commorantes. 108
Imagines verberantes, vel deturpantes à quo Iudice ſint puniendi. 131
Impedimentum duplex cognationis habens tenetur vtrumque in diſpenſatione exprimere. 145
Immemorabilis non ſuffragatur quando apparet de initio inualido, & non procedit cum mala fide. 297
Impetrans beneficium poſſeſſum ab homicida abſque diſpenſatione Apoſtolica non tenetur probare homicidiũ probationibus clariſsimis prout in cauſa criminali, ſed prout in cauſa ciuili. 322
Imago ſancti depicta in pariete domus priuatæ perſonæ quando deſtrui poſſit de ordine Epiſcopi, vel ſine. 363
Impediti accedere ad Concilium Prouinciale, quid facere teneantur, & non impediti quomodo cogendi. 484
Immunitate Eccleſiaſtica an gaudeat interficiens inimicum, à tergo cum ſclopo. 509
Immemorabilis an poſsit probari per ſcripturas. 535
Imago deuota ſi ſit in capella an poſsit alius in eadem Eccleſia conſtruere aliam capellam magis ornatam cum imagine eiuſdem ſancti. 584
Imagini deuotæ ſi fiant plures oblationes, an poſsint cõfratres, vel alij procurare, vt oblationes fiant eorum capellæ, & non imagini. 586
Inceſtuoſi qui impetrauerunt diſpenſationem à Papa an poſsint peracta pœnitentia publica contrahere matrimonium præſtita ſolum cautione periurum de conferendo operam ſuam fabricæ Eccleſiæ. 142
Inceſtuoſi qui poſt factam ſeparationẽ à delegato de nouo ſe cognouerunt indigent noua diſpenſatione. 143
Incidenti ſpirituali remiſſo ad Iudicẽ Eccleſiaſticum ſi pars expeditionem non procurat an Iudex laicus poſsit procedere in cauſa principali. 513
Infidelis conuerſus ad fidẽ ſi velit contrahere matrimonium an teneatur requirere coniugem habitantem in partibus infidelium. 165
Inhibitiones non fiunt ab Archiepiſcopo niſi cum inſerto tenore ſententiæ definitiuę, vel habẽtis vim definitiuæ aut interlocutoriæ continentis grauamen irreparabile. 479
Inhibere quãdo poſsit Iudex ad quem, Iudicí à quo, & praxis Curię Archiepiſc. Neapolit. 353
Iniuria leuis non efficitur atrox ratione diei feſti nec ſi fiat coram perſona magnę auctoritatis, quæ non habet iuriſdictionem. 523
In iurepatronatus legato, vel donato familiæ ſuccedituir in capita, & non in ſtirpes. 541
Idem quando competit pluribus, aut vniuerſis. ibid.
Inquiſitus non citatur ad videndum iuramenta teſtium repetendorum in cauſis ſanctæ fidei. 420
Inſtitutus appellatione pendente ab inſtitutione an poſſit capere poſſeſsionem. 301
Inſtrumenta antiqua extracta parte nõ citata, vel à non habente auctoritatẽ extrahendi quando probent, & an requiratur recognitio. 532
Inſtrumenta ſunt extrahenda parte citata. limita ibi. 536
Inſtitutio facta ab ordinario ſine affixione edicti in iurepatronatus eſt nulla, & non præſumuntur appoſita edicta quando eadem die præſentationis ſecuta fuit inſtitutio. ibid.
Inſtrumenta antiqua extracta parte nõ

citata vel non habente auctoritatem extrahendi quando probent,& an requiratur recognitio. 532
Inſignia ſeu arma fundatoris capellæ an liceat abradere. 582
Inſignia in Eccleſijs non ſunt affigenda ad inanem gloriam, nec cõtinere debent aliquod inhoneſtum. 584
Inſignia ſua in Eccleſia non poteſt affigere Epiſcopus,Baro,vel alius, quãdo Eccleſia, vel capella eſt cõſtructa ex pecunia Vniuerſitatis. ibid.
Interdictum quando ſuſpẽdi poſſit. 172
Interrogatoria poſſunt dari ab inquiſitis teſtibus repetendis, & ibi praxis Curiæ circa interrogatoria. 204
Interrogatorijs quando teſtes non teneantur reſpondere,& alia de interrogatorijs. 206
Intellectus Bullæ Pij V. de pœnis blaſphemantis Deum,& Sanctos. 399
In venditione omnium bonorum mobilium,& immobilium,iurium,& actionum vniuerſarum venit Iuſpatronatus. 541
Irregularis eſt qui patitur ſe ſcribi pro teſte in ſententia mortis. 238
Irregularitas ex defectu naturalium, vel perfectæ lenitatis an dicatur in delicto. 336
Iudex peccat non legitime interrogans reum,nec reus cogitur dicere veritatem. 48
Iudex ſæcularis remittens clericum ad Eccleſiaſticum cum ignominia, debet puniri, & eſt excommunicatus. 48
Iudex laicus tenetur compellere teſtes laicos ad deponendum coram Iudice Eccleſiaſtico ad requiſitionem ipſius. 70
Iudex Eccleſiaſticus cognoſcit de reſtitutione dotis. 159
Iudex Eccleſiaſticus poteſt de Iure Canonico procedere ex officio ſuper omni delicto. 209
Iudici exequenti ſententiam nullam,poteſt impune reſiſti. 218
Iudex Eccleſiaſticus ordinarius,vel delegatus cenſuris compellit Iudicem laicum ad præſtandum ſibi brachiũ. pag. 244
Iudex laicus tenetur præſtare brachiũ Eccleſiaſtico non viſo proceſſu nec cognito de iuſtitia cauſæ niſi in aliquibus caſibus. ibid.
Iudex laicus numquam poteſt cognoſcere de iuſtitia cauſæ ſententiæ Iudicis Eccleſiaſtici quando ab eo ſolũ petitur familia, & in cauſis ſanctæ fidei. ibid.
Iudex à quo, poteſt plures terminos aſſignare appellanti, & quos aſſignet Curia Archiep.Neap. 351
Iudex à quo,qui nõ detulit appellationi, an poſſit præfigere terminum appellanti ad proſequendam appellationem. 353
Iudex à quo cui præſentatur appellatio, & nihil reſpondet, cenſetur deferre appellationi,& ibi praxis Curiæ Archiepiſ. 354
Iudex ad quem, in appellationibus quẽ ritum ſeruare debeat. 356
Iudex appellationis poteſt confirmare ſententiam nullam iudicis à quo,etiã ſi fuerit nulla ex defectu iuriſdictionis. 357
Iudices reprehenduntur qui exquirunt noua genera tormentorum. 358
Iudex ad quem, an poſſit cõfirmare ſententiam Iudicis à quo, vel infirmare, aut reformare,quando appellatio eſt deſerta. 359
Iudex delegatus, qui non eſt graduatus in Iure ciuili, vel canonico, tenetur de neceſſitate aſſumere aſſeſſorem Iureconſultum. 432

Digitized by Google

Iudex Eccleſiaſticus coram quo pendet quæſtio ſpiritualis illegitimitatis, poteſt mandare Iudici laico quod pendente quæſtione ſpirituali non procedat in cauſa principali. pag. 512
Iudex laicus non poteſt præcipere Iudici Eccleſiaſtico quod intra aliquem terminum expediat incidens ſpirituale. ibid.
Iuramentum an poſſit exigi in viſitatione. 101
Iuramētum ſuppletorium an poſſit deferri in cauſa matrimoniali. 168
Iuramentum ſuppletorium non defertur niſi fuerit plusquam ſemiplene probatum. ponuntur exempla. ibid.
Ius funerandi non intelligitur conceſſum, cōceſſa capella, niſi exprimatur. pag. 388
Iuspatronatus vniuerſitatis an probetur per teſtes ſi ſcripturæ ſint deperditæ. 299
Iuspatronatus an acquiratur ex ſola conſtructione, fundatione, vel dotatione ſine reſeruatione. 300
Iuspatronatus probatum ex immemorabili quaſi poſſeſſione quomodo cenſeatur probatum, an ex fundatione. ibid.
Iuspatronatus an probetur ex confeſſione Epiſcopi. ibid.
Iuspatronatus quomodo transferatur titulo legati. 302
Iuspatronatus præſumitur hereditarium. 303
Iuspatronatus ex priuilegio à Concil. Trid. cenſetur reuocatum, etiam ſi dicatur ac ſi ex reali fundatione vel dotatione eſſet, ſed non quando priuilegium fuit conceſſum ex cauſa onerosa. 531
Iuspatronatus laicale donatum Eccleſiæ non eſt amplius laicale ſed Eccleſiaſticum & cadit ſub regula reſeruatoria. 534
Iuspatronatus competens monachis, & Canonicis Rectoribus parochialium præſentandi Vicarios qui exerceant curam animarum, non cenſetur ſublatum per Conc. Trid. 536
Iuspatronatus vniuerſitatis quando nō requirit probationem per ſcripturas authenticas. 538
Iuspatronatus in Eccleſia conuentuali ad finem præſentandi non competit niſi oſtenſo priuilegio Apoſtolico conceſſo in limine fundationis. 539
Iuspatronatus Epiſcopus poteſt concedere ex augmento dotis quando Eccleſia eſt prorſus indotata, alias ſecus. ibid.
Iuspatronatus competens familiæ an illa extincta extinguatur. 540. 541
Iuspatronatus quando veniat in venditione feudi, vel palatij. ibid.
Ius præſentandi an tranſeat in conductores ſeu affectatores Caſtrorum. pag. 547
Iuspatronatus vniuerſitatis præſumitur ex vſurpatione, ſiue illa ſit magna, ſiue parua. 538

L

Laicus quidam propter verba prolata in contemptum Eccleſiæ & ſacerdotum fuit fuſtigatus. 63
Laici offendentes curſores Curiæ Archiep. Neap. exequentes ſuum officium puniuntur ab eadem Curia. pag. 76
Laici fideiuſſores clericorum poſſunt conueuiri coram Epiſcopo. 77
Laici poſſunt prorogare iuriſdictionem Iudicis Eccleſiaſtici ſine licentia ſuorum ſuperiorum laicorum. ibid.

Laici

Laici carcerantur ab Epiſcopo, & alijs pœnis temporalibus conſtringuntur in cauſis coram ipſo vertentibus. 78
Laicus ſi petat veniam,& offerat ſatiſfacere clerico percuſſo qui non vult ei reconciliari an poſſit abſolui. 178
Laicus excommunicatus vltra annum priuatur Iurepatronatus. 194
Laicus quilibet admittitur ad denunciandum delicta clericorum in curia Archiepiſcopali. 209
Laici concubinarij quomodo puniantur in curia Neap. 214
Laici magiſtri Eccleſiarum non poſſunt præeſſe Eccleſijs nec clericis nec ſe implicare de ſpiritualibus. 224
An poſſint deputare miniſtros Eccleſiæ. ibid.
An expellere presbyteros. ibid.
An poſſint eſſe œconomi. ibid.
An procuratores ad vendenda bona Eccleſiæ. ibid.
An collectores obuentionum ſpiritualium. ibid.
An poſſint oblationes accipere de altari & eſſe cuſtodes altaris. ibid.
An eſſe operarij fabricæ Eccleſiæ. ibidem.
An poſſint habere loculos ſiue capſas pro excipiendis eleemoſynis. ibid.
Laicis an poſſit per Epiſcopum prohiberi quærere eleemoſynas & quando. 226
Laici magiſtri Eccleſiæ an poſſint congregare artifices in Eccleſijs. ibid.
An poſſint facere proceſſiones ſine licentia Epiſcopi. ibid.
An diſponere de mortuarijs. ibid.
An concedere alijs in Eccleſijs Capellas, altaria, ſepulturas. ibid.
Laici an poſſint habere aliquod ius in Eccleſia in ſedibus vel ſcamnis. 228
Laici omnes ſub pœna graui viri vel mulieres non poſſunt deferre habitum regularium. 266
Laici offendentes aures Iudicis Eccl. poſſunt carcerari, & ſic etiam partes quæ coram ipſo conuicia inuicem ſibi dicunt. 279
Laici iniuriã inferẽtes Notarijs,& ſcribis exercentibus ſuum officium puniuntur per cur. Archiep. ibid.
Laici excommunicantur per curiam Archiep. ſi mendicant ſine neceſſitate. 282
Laici quæſtores eleemoſynarum puniũtur per cur. Archiep. Neap.& qui tales ſint. 283
Laici non obſeruantes feſta quomodo compellantur per cur. Archiep. 292
Laici & clerici ſub quibus pœnis citantur in curia Neap. 347
Leuiſſima cauſa ſufficit vt Epiſcopus abſtineat a coactione per cenſuras in matrimonio. ponuntur aliqua exempla. 81
Legatum factum Capellæ confraternitatis Corporis Chriſti cui debeatur. pag. 364
Legatum factum ſanctis an debeatur Eccleſijs illis dedicatis, vel Eccleſijs in quibus ſunt recondita corpora ſanctorum. 364
Legatum factum Canonicis cui debeatur. 365
Legatum factum monaſterio intelligitur de monaſterio patriæ teſtatoris. pag. 367
Legatum factum Eccleſiæ ſi ſunt plures in ciuitate debetur pauperiori & in dubio monaſterio Monialium. 368
Legatum factum Canonicis ducentorum aureorum pro celebratione Miſſarum an poſſit diuidi ſtatim inter canonicos vel ſit conuertendum in annuos redditus vt in perpetuum celebrentur Miſſæ,& anniuerſaria. ibid.
Legata pia ſunt tranſumptanda & exẽplanda

planda corã Iudice Eccleſiaſtico alias exemplatio eſt nulla. 436
Legitimum quando quis poſſit petere ſe pronunciari. 513
Leuiter percutiens clericum in platea vel foro aut in Eccleſia coram multitudine gentium, an ab Epiſcopo abſolui poſsit. 521
Lenocinium & inductio ad peccatũ eſt iuſta cauſa ſeparationis thori. in annot. 166
Lite pendente ſuper matrimonio quando poſſit interdici carnale commercium. 158
Lite pendente ſuper matrimonio ſunt præſtanda vxori alimenta & quando, & an repetantur, & ſi ſint præſtanda cum cautione, ibid.
Licentia quomodo concedenda clericis vt deponant coram Iudice laico. 243
Libri viſitationum non probant iuspatronatus & quid probent. 301
Licentia contrahendi matrimonium quando poſſit dari impuberibus. 554
Locatio bonorum Eccleſiæ per triennium permiſſa & quando vltra. 378
Locatio prædij Eccleſiæ vltra triennium eſt nulla etiam per triennium. 381

M

Magazenorum vini vſus an poſſit permitti in Eccleſia profanata. 261
Magiſtri Eccleſiarum laici quam poteſtatem habeant in Eccleſijs. 224
Magiſtri Eccleſiarum laici excommunicantur per Curiam Neap. ſi non præſtant eleemoſynam prædicatori. pag. 229
Malefica an dici poſſit quæ ſemel maleficium fecit. 130
Mandatum de capiendo expeditum à Vicario an poſſit mandari executioni ipſo remoto ab officio. 428
Maculam in oculo habens quando poſſit promoueri. 197
Matrimonium metu Iudicis contractum eſt nullum & quando. 81
Matrimonium contractum ſub conditione ſi Papa diſpenſauerit poſt diſpenſationem requirit nouum conſenſum. 82
Matrimonium quando ſeparatur quoad thorum & habitationem ex culpa viri debet reſtitui dos, & donatio propter nuptias. 160
Matrimonialis cauſa expeditur ſummarie. 165
Matrimonialis cauſa expeditur contra abſentem & quando. ibid.
Matrimonium nullum declarari petens an poſsit agere coram Iudice ſuo vel debeat ſequi forum rei. 166
Matrimonia celebrata a parocho putatiuo ex communi errore an ſint inualida & de nouo contrahenda. 288
Matrimonium contractum cum diſpẽſatione ſubreptitia an tolerandum ſi eſt timor ſcandali. 290
Matrimonium propter frigiditatem vel maleficium quando ſeparandum. pag. 549
Matrimonium contractũ inter impuberes proximos pubertati valentes carnaliter coniungi non debet ſeparari & an requiratur quod carnaliter ſe cognouerint. 554
Matrimonium metu contractum eſt ipſo iure nullum & quare. 557
Meretricum tributum ſiue gabella improbatur. 132
Meretrices debent deferre aliquod ſignum vt diſcernantur a mulieribus honeſtis. 266
Mendicantes validi qui fingunt ſe infirmos debent puniri pœna falſi. 283
Mendicantes quando inuitantur ad funus non poſſunt per alienas parochias

chias

chias deferre Crucem. 390
Metus, vt annullet matrimonium, debet cadere in conſtantem virum. 557
Metus minor conſideratur in muliere quam in maſculo vt declaretur matrimonium nullum. ibid.
Metu matrimonium contractum probatur pluribus coniecturis & ſignis. 558
Metus in matrimonio durat durante cauſa metus. 559
Metus purgatur in matrimonio ex pluribus. 560
Metus reuerentialis quando annullet matrimonium. 565
Miſſarum numerus quando in ſynodo refrænari poſſit per Epiſcopum, & quod Conc. Trid. non procedat in Miſſis impoſitis in fundatione beneficiorum. 138
Mimæ & meretrices prohibentur deferre habitum Monialium. 266
Miracula fiũt in inſtanti & ſunt ex omni parte perfecta. 284
Minus doctus quando præfertur magis docto. 328
Miniſtri pro cantandis Miſsis & Horis canonicis in Eccleſia parochiali ſunt tantum ad bene eſſe. 382
Miſſæ plures eodem die celebrari prohibentur regulariter. 400
Mobilia pretioſa quæ dicantur. 377
Modus procedendi & formandi proceſſum in cauſis ſanctæ fidei prout ſeruatur in curia Archiep. Neapol. pag. 418
Modica non ſunt in conſideratione ſi publice fiant. 522
Monitoria ad finem reuelationis quis concedere poſſit. 2
Monitoria ad finẽ reuelationis an concedere poſſit Epiſcopus homini nullius diœceſis. 3
Monitoria ad finem reuelationis non ſunt cõcedenda pro qualibet re leui, & ibi practica Curiæ Archiep. ibid.
Monitoria ad finem reuelationis ſunt concedenda in ſubſidium, & ibi late Praxis Curiæ, & quãdo in facto, pro quo ſint concedenda vel non. 5
Monitoria debent continere rem certam. 8
Monitoria non debent eſſe infamatoria. ibid.
Monitoria non debent eſſe criminoſa. pag. 9
Monitoria ſunt concedenda ad inſtantiam eius cuius intereſt. 10
Monitoria non ſunt concedenda ad inſtantiam excommunicati vel notorij peccatoris. 11
Monitoria debent continere aliqua dierum interualla, & poſſunt concedi die feriata. ibid.
Monitoria poſſunt concedi ſine citatione partis. 12
Monitoria non poſſunt impetrari ſine ſpeciali mandato. 13
Monitoria ad finem reuelationis ſi Epiſcopus deneget an poſſit appellari. pag. 14
Monitoria eſſe condedenda vel non concedenda eſt decretum interloquutorium. ibid.
Monitoria qui impugnat ſuſpectus redditur. 15
Monitoria non compellunt deponere cum iuramento, & non faciunt puniri de falſo contrarium deponentem in iudicio. ibid.
Monitoria ad finem reuelationis non dicuntur ſtatuta ſed mandata & morte expirant. 16
Monitorijs an cenſeantur paruiſſe qui reuelant oretenus Epiſcopo ſine ſcriptis. ibid.
Monitorium quando ligat ſubditos alibi commorantes tempore excom-

com-

communicationis. 18
Monitio facta in ſynodo habet vim trinæ monitionis. 214
Monitio ſpecialis requiritur ad incurrendam pœnam a iure impoſitam. ibidem.
Monitio contra concubinarios iuxta Concil.Trid.cap.14.ſeſſ.25.de refor. debet eſſe ſpecialis. ibid.
Monitio non requiritur contra concubinarium notorium. ibid.
Monoculus an poſſit promoueri ad minores ordines. 597
Mors viri quomodo probetur ad finem contrahendi matrimonium. pag. 156
Moyſes non redarguit Aaron coram populo propter dignitatem Eccleſiaſticam. 370
Mortuus repertus in puteo vel ſuſpenſus quando debeat priuari Eccleſiaſtica ſepultura. 391
Mulier eſt ponenda in loco tuto & honeſto, ſi propter ſæuitiam viri non poteſt cum eo habitare. 85
Mulier ſeparata à viro auctoritate Iudicis dicitur permanere in loco honeſto ſi moretur in domo patris honeſte cum matre fratre & alia ſorore nubili. declara. ibid.
Mulieres religioſæ in communi viuentes more religioſarum ſubſunt Epiſcopo licet non faciant profeſſionem, 265
Mulier ſi poſt nonum annum & in decimo fuerit cognita à viro & deflorata an præſumatur viripotens vt matrimonium dicatur conſummatũ & non poſſit ſeparari prętextu minoris ætatis. 556

N

Nepos an repræſentet patrem, & admittatur vna cum patruo ad emphyteuſim Eccleſiaſticam. 300
Negotiatio & artificium differunt. 393
Negotiator dici non poteſt qui ſemel negotiationem exercuit. 395
Notarius Epiſcopi an poſſit aliquid accipere in viſitatione pro labore impenſo in conficiendis actis viſitationis. 94
Nobiles clerici non mittuntur ad triremes in curia Archiepiſcopali. 211
Limita in crimine falſi num.2.
Limita in cauſis ſanctæ fidei num.3.
Nobilis defenditur in honorabiliori loco ſi ibi ſedere conſueuit. 257
Notarius requiſitus tenetur conficere inſtrumentum alias poteſt puniri. ibidem.
Notarius requiſitus vt conficiat inſtrumentum alienationis rerum Eccleſiæ cum clauſula ſaluo aſſenſu Papæ an poſſit denegare confectionem inſtrumenti. ibid.
Notarij Apoſtolici non poſſunt impediti exercere ſuum officium. 398
Notarius Epiſcopi an debeat actitare cauſas delegatas ab Epiſcopo vel Vicario. 431
Notarius Epiſcopi actitat cauſas delegatas ab Epiſcopo & an delegatas Epiſcopo, latius diſcutitur. 435
Notarius Apoſtolicus an conficiat inſtrumenta & teſtamenta ad non pias cauſas in Regno Neap. 436
Nuncio creditur non potuiſſe exequi in bonis nec in perſona. 347
Nuncius Regni Neap. Sede vacante an poſſit pœnã pecuniariam applicare Cameræ Apoſtolicæ. 349
Nũdinæ & mercatus an poſſint tolerari per Epiſcopos diebus feſtiuis. 291
Nudum miniſterium commiſſum impedit ſubdelegationem. 429
Nuptiæ ſecundæ quando poſſunt benedici & quid Neapoli ſeruetur. 371

Nu-

Nuptiæ ſecundæ benedicuntur, quando alias non fuerunt benedictæ. 372

O

OBlationes factæ imagini alicuius ſancti depictæ in pariete domus priuati cui debeantur. 363
Oblationes factæ in conſecratione Eccleſiæ cui debeantur. 365
Oblationes factæ Capellæ cui debeantur, Rectori Eccleſiæ vel beneficiato. 654
Oblationes debitæ Rectori, in die Dominico & Epiſcopo in feſtiuitate ſancti an debeantur ſi feſtum occurrat in dominica. 366
Oblationes quæ fiunt in Miſſa deſponſo quę celebratur a parocho in aliena parochia cui debeantur. ibid.
Oblationes quæ fiunt in conſecratione Epiſcopi cui debeantur. ibid.
Oblationes quę fiũt in Iubileo, vel anno ſancto in Eccleſia Cathedrali an pertineant ad Epiſcopum vel ad Archipresbyterum qui exercet curam animarum. ibid.
Obligatio facta penes acta curiæ ſęcularis an habeat exequutionem paratam in curia Eccleſiaſtica contra obligatum effectum clericum ante incuſationem. 87
Obligatio in forma Cameræ an habeat exequutionem coram ordinario 601
Obligatio in forma Cameræ tollit omnia legum auxilia ita vt trahat omnes ad tribunal Auditoris Cameræ non obſtante priuilegio l. vnicæ C. quan. Imper. inter pupill. & iud. 602
Obligari an quis poſſit vt ſine monitione excommunicetur ſi tali die non ſatisfecerit. ibid.
Officialis laicus percutiens clericum, etiam leuiter, eſt abſoluendus a Papa etiam ſi ſit apparitor. 180
Officialis laicus quando cenſetur percutere clericum, vt priuatus non vt magiſtratus
Officia mortuorum circa cadauera in Eccleſijs mendicantium à quibus peragi debent. 390
Officium diuinum quando recitari poſſit vltra deſcriptum in Breuiario Romano. 402
Oratorium priuatum quando ab Epiſcopo viſitari poſſit. 91
Ordinari an poſſit quis ſine dimiſſorijs ab Epiſcopo loci in quo habet beneficium ſimplex non requirens reſidentiam. 150
Ordinari an poſſit quis in loco originis paternæ ſine dimiſſorijs. ibid.
Orari an poſſit pro illo qui ſe ipſum interfecit. 392
Ordinatus ante ætatem legitimã ordinibus ſacris an ſit ſuſpenſus ad Epiſcopo vſque ad ætatem legitimam vel perpetuo. 416
Ordo ſedendi in Concilio prouinciali. pag. 482
Ordinatus ab Epiſcopo ſacris ordinibus nõ debet examinari de nouo pro beneficio ſimplici. declara vt ibi. pag. 606

P

PActum de retrouendendo in cenſu vitalitio an ſit licitum pro eodem pretio. 89
Parentes quando ſint idonei teſtes pro matrimonio filij. 160
Participantes cum excommunicatis quando poſſint excommunicari excommunicatione maiori ſine monitione nominatim facta. 182
Parochiani an faciant partem in iudicio contra Parochum. 210

Paro-

Parochus non eſt miniſter in ſacramento matrimonij ſed habetur loco teſtis magnæ auctoritatis. 281
Parochus an poſſit propria auctoritate ſubtrahere ſacramenta parochianis ob non ſolutionem oblationum. 390
Palatium Epiſcopi an gaudeat immunitate Eccleſiæ. 114
Patronus ſi eſt in quaſi poſſeſſione & præſentauit, ſi ſibi ab alio lis moueatur qui prætendat ius præſentandi an debeat impediri inſtitutio. 302
Patronus qui variare poſſit. 303
Patroni quorum vnus habet medietatem vocis, quatuor vero aliam medietatem, ſi habens medietatem, & vnus ex illis quatuor præſentauerũt vnum reliqui alium, quis præferatur. ibid.
Patronus non poteſt in limine fundationis apponere conditionem quod ipſe nominet capellanos amouibiles ad curam animarum. 548
Patronus non poteſt in dotatione apponere quod Eccleſia diruta reuertatur dos ad ipſum. ibid.
Patronus Eccleſiæ an poſſit impedire ſepulturam alterius ante altare maius. 588
Patronus qui eſt in quaſi poſſeſſione præſentandi poſt Concilium Trid. an teneatur ſemper docere de titulo in qualibet vacatione & aliter remoueri debeat a quaſi poſſeſſione. pag. 296
Pater vel dominus an poſsint eligere ſepulturam filio vel ſeruo impuberibus & quid Neap. ſeruetur. 386
Pecunia an numeretur inter mobilia vel immobilia. 378
Et quid ſi ſit deſtinata ad emptionem immobilium vel redacta ex venditione immobilium aut poſita in banco. ibid.
Pœnitentia iniuncta a Papa in diſpenſatione matrimoniali inceſtuoſo viro quod operam ſuam conferat fabricæ Eccleſiæ an poſſit à delegato commutari in aliud pium opus ſi vir ſit perſona nobilis vel delicata. 142
Poena ordinaria delicti an poſſit imponi in viſitatione & formari proceſſus contra clericum. 94
Poena ſuſpenſionis contenta in cap. 1. de ſententia excommunicationis in ſexto non comprehendit Epiſcopos nec poena cap. ſacro. eodem titulo & quid in Prælatis regularibus. pag. 191
Poena nulla imponitur ordinario admittenti reſignationem ſine cauſa ſed reſignatio eſt nulla. 316
Poenam pecuniariam an poſſit Epiſcopus ſibi retinere. 348
An conuertere in ſolutionem mercedis Vicarij & aliorum officialium Curiæ vel in fabricam Eccleſiæ Cathedralis. ibid.
Et quid ſi Epiſcopus eſt pauper. ibid.
Poena clerici committentis delictum ſede vacante ſed condemnati ab Epiſcopo ſucceſſore an pertineat ad Nũcium Apoſtolicum. 349
Poenitenti contra confeſſarium creditur circa reuelationem confeſſionis. pag. 404
Poenitentia ſolemnis non poteſt imponi clericis & quare. 496
Periurium an incurratur per ſolam libelli oblationem vel per litis conteſtationem remiſſiue. 42
Percuſſor clerici quomodo debeat ſatisfacere clerico antequam abſoluatur & an in pecunia pro iniuria. 177
Percutiens clericum coram ſanctiſsimo Sacramento eſt ab ſoluẽdus à Papa, & ibi alia exempla narrantur. pag. 179

Per-

Percuſſio clerici ad hoc vt dicatur grauis ratione loci publici requirit ſcandalum. 383
Permutatio beneficij ex qua cauſa fieri debet. 318
Peregrini clerici benigne tractandi. pag. 247
Peregrinantes clerici ad Papam non poſſunt excommunicari, nec contra eos aliquid innouari debet. ibid.
Poteſtas Epiſcoporum vigore Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. c. 6. late interpretanda. 334
Principalis an teneatur reuelare, reſtituere vel edere arma contra ſe. 110
Praxis curiæ Archiepiſcopalis Neap. ſuper liquidatione inſtrumentorum. pag. 86
Procuratio àn ſit recipienda ab Eccleſia ciuitatis quando viſitantur, & quid Neap. ſeruetur. 94
Principales ſunt examinandi in cauſa matrimoniali. 164
Probationes imperfectæ coniunguntur ad probandum cenſuras. 185
Presbyteri carcerati an poſsint celebrare Miſſas ſi ſint habilitati per Palatium vel ciuitatem. 204
Probatio debet eſſe concludens quando agitur de priuatione beneficij & non ſufficit per præſumptiones. 215
Prædicatores examinantur in curia Neap. niſi fuerint noti & inſignes. pag. 274
Præſentationes multiplicatæ quot eſſe debeant ad finem probandi iuspatronatus. 295
Præſentationes multiplicatæ ad probãdum iuspatronatus an omnes debeãt eſſe antiquiſſimæ. 296
Præſentationes continuatæ per quod temporis ſpatium debent eſſe in perſonis in quibus præſumitur vſurpatio. 298
Præſentatio quando dicatur ſortita effectum. 300
Præſentationem debet ſequi inſtitutio & captura poſſeſſionis vt conſtituat aliquem in quaſi poſſeſsione præſentandi. 301
Præſentationes fuiſſe ſortitas effectum probatur, quando vnus per alterius vacationem præſentatus & inſtitutus fuit. 305
Proceſſiones publicæ quæ dicantur. pag. 396
Propoſitum eligendi ſepulturam ſine electione non attenditur. 390
Priuari debet beneficijs clericus attentans crimen Sodomiæ. 406
Præſcriptio non currit contra Eccleſiam tempore quo viuit Prælatus male alienans. 456
Præſtatur obedientia Metropolitano a Suffraganeis tamquam patri, & coram ipſo non deferunt rochettum detectum. 478
Prælati inferiores tenentur eligere Metropolitanum viciniorem cuius ſynodo Prouinciali interſint. 489
Proditorium homicidium vt dicatur, an requiratur quod fiat ſub colore amicitiæ, el ſatis ſit occidere inimicum cum ſclopo ex inſidijs. 509
Probationes leuiores ſufficiunt quando agitur de Iurepatronatus inter præſentatos, & non controuertitur de exiſtentia Iurispatronatus coram ordinario & declaratur cap. conſultationibus. de Iurepatronatus. 532
Præſentatio facta de abſente an valeat. pag. 535
Præſentare an poſſit patronus mortuo vno ex præſentatis lite pendente vel cedente. 544
Puellæ voluntas circa matrimonium eſt exploranda extra territorium Principis quando Princeps eſt ſuſpectus

ſtus ne metum inferat in contrahendo, & eſt ducenda ad aliud territorium expenſis communibus. 84
Purgatio canonica an poſſit indici quando contra inquiſitum adſunt indicia ſufficientia ad torturam. 221
Publicum an dicatur delictum ſi ab Eccleſia toleratur, & alia circa hanc materiam. 335
Purificatio mulierum poſt partum, benedictio ouorum & domorum ad quem ſpectet. 356

Q

Quarta funeralis an debeatur ſi moritur perſona inſignis, & poſt ſepultum corpus in patria fiant exequiæ ſolemnes in alio loco. 305
Quaſi poſſeſsio patris an continuetur in filium in Iurepatronatus ſine corporali apprehenſione. 333
Quaſi poſſeſſio præſentandi quando amittatur à patrono, ob non præſentationem. ibid.
Quæ poteſtas tranſeat in Vicarium Capituli. 440
Querelæ plures iniuſtæ maxime in officio Sanctæ Inquiſitionis præbent iuſtam cauſam ſeparationis thori. 165
Qui tempore denunciationum non accuſauerunt matrimonium quando admittantur ad accuſandum. ibid.

R

Raptus quomodo probetur in materia diſpenſationis matrimonialis. 147
Ratione adminiſtrationis locorum piorum an poſſit Epiſcopus pluries in anno exigere. 99
Recurrens ad curias ſæculares in cauſis ad forum Eccleſiaſticum ſpectantibus, eſt excommunicatus & priuatur omni iure in petitorio & poſſeſſorio. 104
Recurſus ad curiam ſæcularem reddit clericum excommunicatum & incapacem fructuum beneficiorum. 105
Recurſus ad curiam ſæcularem improbatur etiam ad finē impediendi exequutionē mādati nulliter facti. ibid.
Recurſus ad curiam ſæcularem præſumitur obtentus ab eo cuius intereſt. ibidem.
Recōmendatio in carceribus quando facien. & quid ſeruetur Neapol. 201
Recognitio inquiſiti quomodo fiat in cauſis ſanctæ fidei. 421
Rectores Eccleſiarum & Hoſpitalium an poſſint ab Epiſcopo qualibet parti anni compelli ad diſpenſandum redditus in pios vſus. 593
Regulares non poſſunt alloqui Moniales ſine licentia obtenta a Sacra Congregatione. 106
Regularis carceratus in carceribus curiæ Archiep. Neap. ad inſtantiam ſuperioris ſi ibi delinquat an puniatur per eandem Curiam: & quid ſi commoretur extra clauſtrum de licentia ſuperioris. 276
Regulares degētes in clauſtris qui inueniuntur in domibus meretricum, vel alias notorie delinquunt cū populi ſcādalo carcerantur & nō remittūtur ad ſuos ſuperiores antequā capiatur informatio delicti. & ibi Praxis. 277
Regulares mendicantes qui habent priuilegium, vt non poſſint ab ordinario excommunicari ſuſpendi & interdici in caſibus in quibus poſſunt compelli ab Epiſcopo, nempe vt eant ad proceſſiones publicas, an poſſint compelli cenſuris. 280
Regulares in ciuilibus coram quo conueniendi. ibid.

Tt Re-

Regulares mendicãtes ſine neceſſitate poſſunt impediri per ordinariũ. ibid.
Regulares ſemel approbati ad audiendas confeſſiones quando poſſunt de nouo examinari. 283
Regulares an teneantur accedere ad orationem quadraginta horarum extra propria monaſteria. 306
Regulares qui abſunt à Ciuitate an teneantur accedere ad publicas proceſsiones. 307
Regulares à quo ordinandi, quando, & cum cuius litteris. 408
Relegatus à Iudice laico pendente relegationis tempore ſi efficitur clericus & frangat relegationem à quo Iudice ſit puniendus pro dicta factura. pag. 64
Relictum pro anniuerſario an poſſit impendi in aliud pro vna vice. 138
Religioſus locus non efficitur de Iure Canonico per illationem corporis mortui ſine auctoritate Epiſcopi 231
Reliquiæ Eccleſiæ an poſsint ab Epiſcopo, vel Rectore Eccleſiæ alijs concedi, vel donari abſque licentia Papæ. pag. 361
Reliquias ſurripentes committunt ſacrilegium. ibid.
Reliquias in proceſsionibus debẽt portare diaconi. ibid.
Reſignatio beneficij clerici ſcandaloſe viuentis ſine alia cauſa ab ordinarijs recipi poteſt. 314
Reſignationem beneficij non poteſt recipere qui ex priuilegio confert. 318
Reuelationibus receptis quomodo procedendum. 2
Reuelare an teneantur ſi non poſſunt probare quæ ſciunt. 21
Reuelare an teneantur qui non poſſunt cõpelli ad teſtificandũ, & quando tenentur, & an filius contra patrem ſpiritualem. 23
Reuelare non tenetur qui ſcit aliquem retinere rem de qua in monitorio ſine peccato, vel illum ad cuius inſtantiam fertur monitorium non habere intereſſe. 24
Reuelare non tenetur qui timet damnũ ſibi inferri ex reuelatione. ibid.
Reuelare an teneatur qui tempore excommunicationis eſt impotens, abſens ignorans, & an quamprimum ſciuerit, vel potuerit ſub eadem pœna excommunicationis latæ. 25
Reuelare non tenentur quos pars vel Iudex excommunicare non intendit. ibidem.
Rex non debet à clericis recipi cum cruce in eius aduentu. 342

S

Sacerdotes quicumque vigore facultatum non poſſunt abſoluere violãtes immunitatem Eccleſiæ propter extractionem. 114
Sacerdotalia munera, & functiones presbyterales in Eccleſijs quæ regũtur à Magiſtris laicis an pertineant ad parochum, vel ad ſacriſtam aut capellanos Eccleſiæ deputatos à laicis. pag. 232
Sacramenta quis debeat miniſtrare exiſtentibus in hoſpitali, parochus, vel presbyteri inſeruiẽtes hoſpitali. 289
Sacramenta quilibet poteſt recipere in Eccleſia Cathedrali inuito parocho. pag. 392
Sanctiſsimum Sacramentum in Eccleſia Parochiali tantum aſſeruari poteſt pro infirmis. 591
Sanctiſsimum Sacramentum in Eccleſia non parochiali pro adoratione aſſeruari non poteſt ſine licentia ſummi Pontificis. ibid.
Scire quis dicatur in materia monitoriorum

ſtorum, & an teſtis de auditu teneatur. 18
Scriptura non requiritur in ſententia excommunicationis lata pro defenſione iurium. 93
Scriptura requiritur in ſententia excõmunicationis & in alijs cenſuris & quod ſi ſit lata contra incertam perſonam. 189
Scriptura an requiratur in præcepto de aliquid faciendo ſub pœna excõmunicationis latæ ſententiæ. ibid.
Scriptura an requiratur in ſententia excommunicationis nulla vel quæ non habuit effectum. 290
Scriptura an requiratur in ſententia excommunicationis lata per ſtatutum, & quid ſi per mandatum generale. ibid.
Scriptura an requiratur in ſententia excommunicationis quando copia notarij vel alia neceſſaria ad ſcribendum haberi non poſſunt. ibid.
Scientia vacationis beneficij præſumitur in Epiſcopo quia tenetur viſitare. 290
Scientiæ defectus magis inhabilitat ad beneficium curatum quam defectus ordinum, vbi latè qui præferendi ſint in concurſu. 319
Scientia quæ requiratur ad obtinen. beneficium ſimplex. 605
Sententia excommunicationis quãdo liget futuros contumaces. 18
Sententia in cauſa matrimoniali an tranſeat in rem iudicatam. 162
Separato matrimonio propter fornicationem ſi coniux innocens adulteriũ committat, an poſſit cogi redire ad coniugem. 163
Sententia cenſurarum an tranſeat in rem iudicatam. 183
Sententia definitiua fertur cõtra contumacem lite non conteſtata vbi agitur de periculo animarum. 186
Sententia priuationis beneficiorum contra concubinarios non eſt feſtinanter proferenda propter fragilitatem hominum ſed cum magna conſideratione. 215
Sepulchra & capellæ quomodo vendantur. 227
Sepeliri cum maiori pompa vel meliori loco Eccleſiæ non eſt ſpirituale & an poſſit pro eo aliquod accipi. pag. 228
Sepulchrũ vnius familiæ an poſſit alijs concedi extincta familia. 229
Sepulturæ & capellæ vendi non debẽt, pag. 231
Sedendi ius in ſedilibus & ſuper ſepulchris quomodo laicis competat. ididem.
Sententia Vicarij cum clauſula, ſalua moderatione, & commutatione Epiſcopi valet, & ita ſeruatur Neapol. pag. 272
Sepultura an poſſit denegari ob non ſolutionem decimarum. 388
Sepultura Eccleſiaſtica debent priuari qui in Paſchate non communicauerunt & quid Neap. ſeruetur. 389
Sepulturam eligens voto vel Iuramento non ad ſuggeſtionem tenetur ad obſeruantiam. 390
Sepultura an poſſit denegari ob non ſolutionem decimarum. 391
Sede vacante non agitatur cauſa Eccleſiæ. amplia & limita. 455
Sede vacante non currit præſcriptio contra Eccleſiam. 456
Sede vacante non expirant gratiæ conceſſæ ab Epiſcopo, hinc non expirant dimiſſoriæ ad ordines nec licentiæ audiendi confeſſiones niſi fuerint conceſſæ ad beneplacitum Epiſcopi ſicut caſus reſeruati ab Epiſcopo qui eius morte expirant, 456

Tt 2 Sen-

Sententia lata contra alienantem lite pendente non poteſt mandari exequutioni per Iudicem laicum contra clericum ementem. 307
Sextæ partis diminutio quando fit in conceſſione rei Eccleſiæ in emphyteuſim. 574
Socius criminis laicus torquetur à Iudice Eccleſiaſtico ad validam eius depoſitionem contra clericum. 72
Socius criminis an probet ſine tortura in cauſis ſanctæ fidei. 424
Sodomita clericus quãdo puniatur. 405
Sodomita an torquendus ex ſolo dicto pueri. ibid.
Sodomiæ crimen tentatum tantummodo quomodo puniendum. ibid.
Solita concedi in feudum vel emphyteuſim quæ dicantur. 375
Et in quibus caſibus nõ poſſunt de nouo concedi. ibid.
Sponſus qui deflorauit ſponſam ſi nolit contrahere matrimonium cum ea an poſſit per Epiſcopum compelli carcere ad contrahendum. 79
Sponſus nolens contrahere matrimonium qñ poſſit excommunicari. 80
Sponſalia quando probantur per vnum teſtem deponentem de facto proprio. 82
Statutum laicorum quod inſtrumenta habeant exequutionem paratam an ſit ſeruandum in curia Eccleſiaſtica contra clericum. 86
Statutum Epiſcopi excommunicans accedentes ad monaſteria Monialium exempta an valeat & quid Neap. ſeruetur. 195
Statutum contra conſanguineos clericorum intuitu clericorum eſt contra libertatem Eccleſiæ. 238
Statuta laicorum honeſta fauorabilia non contraria canonibus nec præiudicialia clericis nullo modo ligare clericos, latiſſime probatur. 499
Statutum Mediolanen. de non ſeminando orizam ne aer inficiatur non ligat clericos. 503
Statutum laicorum de non extrahendis bonis à territorio non ligat clericos extrahentes ſua bona. 504
Statutum laicorum quod vinum non conducatur in ciuitatem extra ſuos fines collectum non comprehendit vinum Eccleſiaſticorum. 505
Status beneficiorum materia latiſſime declaratur. 614
Statutum Epiſcopi quod excommunicatus quolibet menſe ſoluat certam pecuniæ quantitatem eſt validum. 60
Suſpecti de hæreſi, vel apoſtaſia vehementer qui dicantur & ibi plura enumerantur. 126
Suſpectus de hæreſi grauiter infamatus debet ſuſpendi ab officio, & beneficio donec ſe purgauerit. 259
Suſpectus de hæreſi poſt abiurationem debet manere ſuſpenſus officio donec ceſſet ſcandalum. ibid.
Suſpectus de hæreſi qui abiurauit de vehementi an poſſit impediri quominus capiat poſſeſſionem Canonicatus in Cathedrali. ibid.
Suffraganeus de nouo electus tenetur accedere ad viſitandum ipſum Metropolitanum. 477
Subhaſtatio & aliæ ſolemnitates requiſitæ in alienationibus rerum Eccleſiæ a iure ciuili locum non habent de iure Canonico. 577

T

Taxatio pretij frumenti vel aliorum victualium facta laicis non ligat clericos. 505
Teſtes inhabiles quando probent & teneantur reuelare. 18

Teſtes

Teſtes laici compelluntur cenſuris a Iudice Eccleſiaſtico ad deponen. coram eo. 70
Teſtes laici quando poſſint carcerari torqueri & puniri per Curiam Eccleſiaſticam. 71
Teſtis conuictus de mendacio ex dicto alterius teſtis dignioris an poſſit torqueri. ibid.
Teſtis vnus quando impediat matrimonium, & an eius nomen parti edi debeat & quid ſi ſit ſocius criminis, & quid in fama. 155
Teſtes contra matrimonium debent eſſe omni exceptione maiores, & an talis qualitas præſumatur. 160
Teſtes de auditu deponentes ſuper conſanguinitate debent habere plura requiſita. 161
Teſtes matrimonij an ſemper debeant eſſe omni exceptione maiores late diſcutitur. 166
Teſtes an ſint repetendi ad inſtantiam excommunicati per annum. 193
Teſtes qui fecerunt confrontationem in faciem inquiſiti an ſint repetendi cum eius interrogatorijs, & quid Neapoli ſeruetur. 207
Teſtes ſingulares non probant miracula & tenentur reddere cauſam ſcientiæ etiam non interrogati, nec probant ſi dicant ſcio quia vicinus. 286
Teſtes de vniuerſitate an probent Iuspatronatus vniuerſitatis. 297
Terra vbi fuit Eccleſia poteſt vendi in caſu neceſſitatis. 231
Tempus immemorabile ad finem probandi Iuſpatronatus quot annorum eſſe debeat. 295
Terrulæ & vineolæ Eccleſiæ poſſunt alienari ſine ſolemnitate & quæ tales ſint. 374
Tentans mulieres in actu confeſsionis vel prope eſt ſuſpectus de hæreſi. 404
Teſtes an poſſint haberi pro repetitis in cauſis ſanctæ fidei. 421
Tempus ad præſentandũ currit patronis a die ſciẽtiæ & quid debeat probare impetrans beneficium de Iurepatronatus ob non factam præſentationem a patrono in tempore. 534
Titulus ordinandorum qualis eſſe debeat, & ibi plures reſolutiones circa eas. 409
Titulus beneficii habentis redditus incertos qui cõmuniter rediguntur ad certam ſummam an ſit validus. 416
Tortura in clericis non debet eſſe ita ſeuera ſicut in laicis. 358
Tortura ſuſpectorum de hæreſi vehementer ſuper intentione & credulitate qualis eſſe debet. 422
Tonſura an ſit neceſſaria vt clericus gaudeat priuilegio fori. 58
Tria inſtrumenta antiquiſſima enunciantia Iuspatronatus quando illud probent. 304

V

VEnditor cenſus vitalitij ſi ſuperuixerit tanto tempore quod fructus percepti excederent ſolutum pretium an contractus amplius ſit licitus.
Veſtes regularium ludo vel fraude gerentes an compellendi ad religionem. 266
Vendita vniuerſitate ſi fiat mẽtio Iurſpatronatus in venditione, qñ trãſeat vel amittatur Iuspatronatus. 545
Verſio in vtilitatem Eccleſiæ probatur coniecturis. 576
Viſitati ſi vno anno ſoluerunt procurationem in pecunia an poſsint cogi ad idem anno ſequenti, vel poſſint variare & præſtare in victualibus. 102
Violantes immunitatem Eccleſiæ an ſint ipſo facto excommunicati. 107

Vica-

Vicarius Epiſcopi an poſsit reconciliare publice pœnitentes. 255
Vicarius vel pœnitentiarius cui cōmiſſa eſt poteſtas abſoluendi vigore, c. 6. ſeſſ. 24. de reform. Concil. Trid. an poſſit eam alijs demandare. 344
Vicarius Epiſcopi in caſibus ſibi ſpecialiter commiſsis an dicatur habere iurisdictionem ordinariam, vel delegatam. ibid.
Vicarius Epiſcopi an teneatur dare ſindicatum. 369
Vicarius Epiſcopi an poſsit ordines cōferre abſente Epiſcopo ſi eſt Epiſcopus. 414
Vicarius Epiſcopi vt poſsit concedere dimiſſorias quando Epiſcopus dicatur agere in remotis. 416
Vicarius Capituli ſede vacante qualis eſſe debeat. 439
An poſsint eſſe plures. ibid.
An ipſo conſtituto poſsit alteri cauſa delegari. ibid.
An poſsit Vicarius conſtitutus à Capitulo reuocari. ibid.
Vicarius Capituli Canonicus in quo loco ſedere debeat vt lucretur diſtributiones. 441
Et an debeat habere ſalarium ac ſi eſſet extraneus. ibid.
Etſi delinquat an Capitulum teneatur. ibidem.
Vicarius Capituli an poſsit alium Vicarium facere. 442
Vicarius Capituli an poſsit abſoluere illum cuius abſolutionem Papa commiſit Epiſcopo vel Vicario. ibid.
Vicarius Epiſcopi omnes dignitates, & Canonicos præcedere debet tamquā Vicarius, ſed ſi eſt Canonicus debet in choro, & Capitulo ſedere in loco receptionis in canonicatu, alias non lucratur diſtributiones. ibid.
Vicarius Epiſcopi abſente Epiſcopo, vel impedito non debet ſe ingerere in celebratione Miſſarum, & aliarum Eccleſiaſticarum functionum adminiſtratione. ibid.
Viſitare an poſſit Epiſcopus in territorio Abbatis in quo Abbas exercet iuriſdictionem ex conſuetudine immemorabili. 415
Votum Epiſcopi quale ſit quando cum alijs exigit rationes ab adminiſtratoribus locorum piorum. 98
Vocandi qui ſint ad Concilium Prouinciale, & qui accedere teneantur. pag. 482
Votum qui habeat in Concilio Prouinciali. 483
Voluntas captatoria valet ad pias cauſas. 515
Vſurpatio Iuriſpatronatus in quibus perſonis præſumatur. 597
Vtilitas Eccleſiæ in conceſsione rei emphyteoticæ ſolitæ concedi quando conſiderari debeat. 386
Vtilitas Eccleſiæ in alienatione an ſit attendenda tempore contractus, vel tempore aſſenſus. 371

F I N I S.

Digitized by Google